

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ
ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Φάκελος Κύπρου

ΤΟΜΟΣ Η'

Πρακτικά
Συνεδριάσεων
(Φάκελοι 22-23)

ΑΘΗΝΑ - ΛΕΥΚΩΣΙΑ
2019

[ΛΕΥΚΗ ΣΕΛΙΔΑ]

«Φάκελος Κύπρου»

Τόμος Η'
Πρακτικά Συνεδριάσεων
Φάκελοι 22-23

ΕΙΔΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Κώστας Αθανασίου, πρόεδρος
Αντώνης Βγόντζας
Έλλη Δρούλια
Παναγιώτης Ηλιόπουλος
Λεωνίδας Καλλιβρετάκης
Ηλίας Νικολακόπουλος
Γιώργος Σαββαΐδης
Τάσος Σακελλαρόπουλος
Βάσω Τσακανίκα
Μάγδα Φυτιλή

Ομάδα Εργασίας: Όλια Ησαΐα
Άρης Σωτηρόπουλος

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ

Βασιλική Αναστασιάδου
(έως 28.2.2018)
Σωκράτης Σωκράτους
(από 1.3.2018)
Ελένη Ηλιάδη
Ανδρέας Χειμωνίδης
Ανδρέας Νεοφύτου
Φλώρα Φλουρέντζου
Συλβάνα Βανέζου
Πέτρος Παπαπολυβίου
Δημήτρης Ταλιαδώρος
Μιχάλης Μιχαήλ

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Γενικός Συντονισμός: Βάσω Τσακανίκα
Γενική Επιμέλεια: Έλλη Δρούλια
Επιμέλεια: Όλια Ησαΐα
Άρης Σωτηρόπουλος

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ

Γενικός Συντονισμός: Ελένη Ηλιάδη
Επιμέλεια: Φλώρα Φλουρέντζου
Συλβάνα Βανέζου

Σχεδιαστική επιμέλεια - Σελιδοποίηση -
Σύνθεση εξωφύλλου: Δημήτρης Ζαζάς

Επιστημονικός Σύμβουλος:
Πέτρος Παπαπολυβίου
Ψηφιοποίηση υλικού:
Ανδρέας Χειμωνίδης
Στέλλα Διομήδους

Εκτύπωση: ΚΕΘΕΑ, ΣΧΗΜΑ + ΧΡΩΜΑ

© 2019 Βουλή των Ελλήνων
ISBN (set): 978-960-560-158-4
ISBN (τόμ. Η'): 978-960-560-177-5
ISBN (τόμ. Η' σκληρόδετο):
978-960-560-178-2

© 2019 Βουλή των Αντιπροσώπων
ISBN (set): 978-9963-39-065-6
ISBN (τόμ. Η'): 978-9963-39-077-9
ISBN (τόμ. Η' σκληρόδετο):
978-9963-39-078-6

«Φάκελος Κύπρου»

Τόμος Η'
Πρακτικά της Εξεταστικής Επιτροπής
της Βουλής των Ελλήνων

Συνεδριάσεις:
22 έως 23 Οκτωβρίου 1986

Φάκελοι 22-23

Σ &

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ - ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ

ΑΘΗΝΑ - ΛΕΥΚΩΣΙΑ 2019

[ΛΕΥΚΗ ΣΕΛΙΔΑ]

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος	9
Οι εξεταζόμενοι μάρτυρες	11
Συνεδρίαση 22ας Οκτωβρίου 1986	13
[Κατάθεση: Α. Σημαιοφορίδης (1η μέρα, σσ. 16-154) Γρ. Λαμπρινός (σσ. 155-209) Κ. Παπαγιάννης (σσ. 219-288)]	
Συνεδρίαση 23ης Οκτωβρίου 1986	293
[Κατάθεση: Κ. Κοκοράκης (σσ. 296-426) Χρ. Ξαρχάς (σσ. 427-472) Κ. Συρμόπουλος (σσ. 473-500)]	

[ΛΕΥΚΗ ΣΕΛΙΔΑ]

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η δημοσιοποίηση του υλικού του Φακέλου της Κύπρου, ικανοποιώντας το καθολικό διαχρονικά αίτημα των πολιτών της Ελλάδας και της Κύπρου, αλλά και του πολιτικού κόσμου των δύο χωρών για άμεση και ανεμπόδιστη πρόσβαση στην ιστορική αλήθεια, λύνει μια πολιτική και ηθική εκκρεμότητα που αφορά τα όσα, τραγικά, διαδραματίστηκαν στην Κύπρο το 1974, το χουντικό πραξικόπημα και την τουρκική εισβολή, που προκάλεσε μια νέα βαρύτατη εθνική καταστροφή, της οποίας τις οδυνηρές συνέπειες η Κύπρος συνεχίζει μέχρι και σήμερα να υφίσταται.

Το ογκωδέστατο υλικό, του οποίου η δημοσίευση θα υλοποιηθεί σταδιακά με την ολοκλήρωση της έκδοσης πολύτομου έργου, διαλαμβάνει τα πρακτικά των συνεδριάσεων της Εξεταστικής Επιτροπής για τον Φάκελο της Κύπρου της Βουλής των Ελλήνων, η οποία λειτούργησε από τον Φεβρουάριο του 1986 έως τον Μάρτιο του 1988. Η Επιτροπή εξέτασε, με κλητεύσεις και μαρτυρικές καταθέσεις, όλους όσοι ενεπλάκησαν έμμεσα ή συμμετείχαν άμεσα στο καταστροφικό πραξικόπημα κατά του Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ' και όσων η δράση συνδέθηκε με τα γεγονότα της τουρκικής εισβολής που ακολούθησε. Η Επιτροπή, ως γνωστόν, δεν κατέληξε σε κοινό πόρισμα και, ως εκ τούτου, τόσο το πόρισμα της πλειοψηφίας όσο και οι επιμέρους απόψεις της μείζονος και ελάσσονος αντιπολίτευσης, καθώς και ανεξάρτητων βουλευτών κατατέθηκαν στην ολομέλεια της Βουλής των Ελλήνων την 31η Οκτωβρίου 1988 χωρίς να συζητηθούν και να ψηφιστούν.

Τριάντα περίπου χρόνια αργότερα και σαράντα τρία μετά την τραγωδία του 1974, η Βουλή των Ελλήνων σε συνεδρίασή της, στις 11 Ιουλίου 2017, αποφάσισε ομόφωνα όπως το υλικό του Φακέλου της Κύπρου παραδοθεί στη Βουλή των Αντιπροσώπων της Κυπριακής Δημοκρατίας και από κοινού δημοσιοποιηθεί. Η παράδοσή του έγινε σε ειδική συνεδρία της Βουλής των Αντιπροσώπων, στις 14 Ιουλίου 2017, στη Λευκωσία.

Οι εμμάρτυρες καταθέσεις που περιλαμβάνει ο Φάκελος της Κύπρου συγκροτήθηκαν μετά από μακρά σειρά ερωτήσεων, τις οποίες υπέβαλαν ο πρόεδρος και τα εκάστοτε μέλη της Εξεταστικής Επιτροπής με βάση την κατά την περίοδο των γεγονότων ή και προγενέστερα ιδιότητα, τη θέση, το ρόλο και τη δράση του κάθε εξεταζόμενου μάρτυρα. Οι απαντήσεις και οι τοποθετήσεις που καταγράφηκαν αποτελούν προφανώς αυστηρά προσωπικές απόψεις του καθενός, είτε αυτές αφορούν προσωπικές του ευθύνες είτε αφορούν ευθύνες που ενδεχομένως αυθαίρετα, λανθασμένα ή ίσως και κακόβουλα καταλογίζονται σε άλλα πρόσωπα και τρίτες χώρες, ή και ακόμη, προκειμένου για ανθρώπους που αποδεδειγμένα φέρουν το κύριο βάρος του εθνικού άγους του 1974, αποτελούν εμφανέστατη προσπάθεια να αποσείσουν μέρος από τις ασήκωτες ιστορικές τους ευθύνες. Οι μαρτυρίες εξάλλου καταγράφηκαν,

αφού μεσολάβησαν δώδεκα και πλέον χρόνια από την τραγωδία του 1974 και πολλοί από τους μάρτυρες είχαν έννομο συμφέρον στην όλη διαδικασία λόγω της προσωπικής τους εμπλοκής. Πρόκειται για ένα υλικό που δεν τέθηκε ποτέ στη βάσανο της τελικής απόδοσης ευθυνών. Ωστόσο, όσο και να ελέγχονται πολλές καταθέσεις ως μη αξιόπιστες ή να χαρακτηρίζονται από την προσπάθεια απόκρυψης στοιχείων ή την κραυγαλέα απόπειρα δικαιολόγησης πράξεων και στάσεων, αποδίδουν με τρόπο απολύτως ουσιαστικό τις ολέθριες συνέπειες που είχαν οι παρεμβάσεις και επεμβάσεις του καθεστώτος της επτάχρονης στρατιωτικής δικτατορίας στην Ελλάδας στα εσωτερικά της Κυπριακής Δημοκρατίας, που υπονόμευσαν πολλαπλά τις σχέσεις των δύο κρατών και αποσάθρωσαν εκ των έσω την αμυντική ικανότητα της Κύπρου. Καταδεικνύουν επίσης την καταστροφή που επιφέρουν η κατάλυση του δημοκρατικού πολιτεύματος και η αντιποίηση πολιτικής αρχής από φορείς όπως ο στρατός, που έχει ως αποκλειστική αποστολή την εθνική άμυνα και όχι την άσκηση πολιτικού ρόλου.

Η πρωτοβουλία των δύο κοινοβουλίων να προχωρήσουν από κοινού στην παρούσα έκδοση έχει στόχο να προσφέρει τόσο στην Ελλάδα, στην Κύπρο και στους αποδήμους μας όσο και στην επιστημονική κοινότητα πρόσβαση σε ιστορικό υλικό που μέχρι τώρα θεωρούνταν επτασφράγιστο μυστικό και να φωτίσει γνωστές και άγνωστες πτυχές της κυπριακής τραγωδίας. Αποτελεί ταυτόχρονα την απαρχή μιας κοινής προσπάθειας των δύο κοινοβουλίων για συγκέντρωση του όποιου σχετικού με τον Φάκελο της Κύπρου υλικού που υπάρχει διάσπαρτο σε διάφορα αρχεία, κρατικά και μη, με την ελπίδα να διανοιχθούν νέοι δρόμοι στην έρευνα και να διευρυνθεί το πεδίο της ιστορικής γνώσης, έτσι ώστε να χυθεί κάποτε άπλετο φως στην πλέον σκοτεινή σελίδα της σύγχρονης ιστορίας μας και το «Δεν Ξεχνώ» της νεότητάς μας να μην παραμείνει κενό γράμμα.

Νικόλαος Βούτσης
Πρόεδρος
της Βουλής των Ελλήνων

Δημήτρης Συλλούρης
Πρόεδρος
της Βουλής των Αντιπροσώπων

ΟΙ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟΙ ΜΑΡΤΥΡΕΣ

ΣΗΜΑΙΟΦΟΡΙΔΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

Κατάθεση στην Επιτροπή: 22.10.1986 και 31.3.1987 (κατ' αντιπαράσταση με τους μάρτυρες Γ. Μπονάνο και Λ. Σταθόπουλο)

Γεννήθηκε το 1935 στο Πεντάβρυσο Καστοριάς. Απόφοιτος ΣΜΥ, Σχολής Πεζικού, ανθυπολοχαγός 1970, και Στρατιωτικής Σχολής Ξένων Γλωσσών. Με τον βαθμό του υπολοχαγού επικεφαλής του κλιμακίου της ΚΥΠ στην Κερύνεια (Φεβρουάριος 1968 - Ιούλιος 1974). Από τις 22.7.1974 έως τις 6.8.1974 κρατούμενος των Τούρκων. Αποστρατεύτηκε τον Ιούνιο του 1985 με τον βαθμό του αντισυνταγματάρχη.

ΛΑΜΠΡΙΝΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Κατάθεση στην Επιτροπή: 22.10.1986

Γεννήθηκε το 1925 στην Αγία Ειρήνη Σπάρτης. Απόφοιτος ΣΣΕ, ανθυπολοχαγός 1950. Υπηρέτησε στην Κύπρο από τον Αύγουστο του 1972 μέχρι τον Οκτώβριο του 1974 ως διοικητής της 23ης ΕΜΑ (Μονάδα Τεθωρακισμένων), η οποία ανήκε στο ΓΕΕΦ. Μετείχε στο πραξικόπημα εναντίον του Μακαρίου. Υπόδικος και προφυλακισμένος από τις 20.10.1974 έως τις 12.2.1975. Αποστρατεύτηκε με τον βαθμό του αντισυνταγματάρχη.

ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Κατάθεση στην Επιτροπή: 22.10.1986

Γεννήθηκε το 1927 στη Βιάννο Ηρακλείου Κρήτης. Απόφοιτος ΣΣΕ, ανθυπολοχαγός 1949. Απόφοιτος της Σχολής Συνεργασίας Αεροπορίας-Στρατού-Ναυτικού, της Σχολής Πεζικού, της Σχολής Πληροφοριών, της Σχολής Τοπογραφίας της Ανώτερης Σχολής Πολέμου και της Στρατιωτικής Σχολής Ξένων Γλωσσών. Έλαβε μέρος σε επιχειρήσεις του Εμφυλίου και συμμετείχε στο Εκστρατευτικό Σώμα Ελλάδας στην Κορέα από τις 16.12.1951 έως τις 5.9.1952. Με τον βαθμό του αντισυνταγματάρχη υπηρέτησε στην Κύπρο από τον Οκτώβριο του 1972 μέχρι τον Αύγουστο του 1974. Τον Οκτώβριο του 1972 τοποθετήθηκε στην Εθνοφρουρά, στο 2ο Γραφείο, και τον Σεπτέμβριο του 1973 μετατέθηκε στην ΕΛΔΥΚ ως υποδιοικητής. Αποστρατεύτηκε τον Μάρτιο του 1975 με τον ίδιο βαθμό.

ΚΟΚΟΡΑΚΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Κατάθεση στην Επιτροπή: 23.10.1986

Γεννήθηκε το 1924 στην Τρίπολη Αρκαδίας. Απόφοιτος ΣΣΕ, ανθυπολοχαγός 1950. Ως έφεδρος αξιωματικός έλαβε μέρος σε επιχειρήσεις του Εμφυλίου στο 582 ΤΠ 1948-1949 (Μάχη της Κόνιτσας). Από τις 28.9.1972 έως τις 14.8.1974 διευθυντής του 1ου Επιτελικού Γραφείου του ΓΕΕΦ. Από τις 26.8.1974 έως τις 15.3.1975 διοικητής της 4601 μονάδας πληροφοριών της ΚΥΠ στις Σέρρες. Αποστρατεύτηκε στις 15.3.1975 με τον βαθμό του αντισυνταγματάρχη.

ΞΑΡΧΑΣ ΧΡΗΣΤΟΣ

Κατάθεση στην Επιτροπή: 23.10.86

Γεννήθηκε το 1928 στην Πελασγία Φθιώτιδας. Απόφοιτος ΣΣΕ, Ανθυπολοχαγός 1949. Απόφοιτος της Σχολής Εθνικής Αμύνης 1974. Από τις 20.7.74 έως 18.8.74 Διευθυντής του 3ου Επιτελικού Γραφείου του ΓΕΕΦ κατά τον ΑΤΤΙΛΑ II. Τον Οκτώβριο του 1974 παρέλαβε ένα τακτικό συγκρότημα το οποίο συνέδεε την Πράσινη Γραμμή με την πόλη της Λάρνακας και στη συνέχεια παρέλαβε την 3η Ανωτέρα ή οποία εκάλυπτε την Πράσινη Γραμμή στη Λευκωσία. Αποστρατεύθηκε το 1981 με το βαθμό του υποστράτηγου.

ΣΥΡΜΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Κατάθεση στην Επιτροπή: 23.10.86

Γεννήθηκε το 1926 στο Μαυρομάτι Μεσσηνίας. Απόφοιτος ΣΣΕ, Ανθυπολοχαγός 1948. Απόφοιτος της Σχολής Πληροφοριών, της Ανωτέρας Σχολής Πολέμου και της Στρατιωτικής Σχολής Ξένων Γλωσσών. Ως διμοιρίτης Λόχου του 565 ΤΠ και ως Διοικητής Λόχου ΚΕΝΚ έλαβε μέρος σε επιχειρήσεις του Εμφυλίου Πολέμου. Με το βαθμό του αντισυνταγματάρχη υπηρέτησε στην Κύπρο από το Σεπτέμβριο του 1973, Διοικητής της 4ης Ανωτέρας Στρατιωτικής Διοικήσεως. Αποστρατεύθηκε το 1975 με το βαθμό του ταξιάρχου.

Η φωτοαναστατική δημοσίευση των μαρτυρικών καταθέσεων στην αυθεντική δακτυλόγραφή τους μορφή συνεπάγεται και την αναπαραγωγή ανορθογραφιών αλλά και ανακριβειών, όπως καταγράφηκαν είτε από λάθος του μάρτυρα είτε των δακτυλογράφων.

Πέρα από ιστορικές ανακρίβειες οι οποίες είναι ξεκάθαρο ότι οφείλονται στον εκάστοτε μάρτυρα (ο οποίος λάμβανε γνώση και ενέκρινε τη δακτυλόγραφη μορφή της κατάθεσής του), σε σελίδες του παρόντος τόμου γίνεται λανθασμένα αναφορά στη Μονή Κύκκου, ενώ πρόκειται για το Μετόχι της Μονής στη Λευκωσία (του Αγίου Προκοπίου), ή κυπριακά τοπωνύμια γράφονται λανθασμένα: Κλεπτίνη (αντί Κλεπίνη), Τανάγρας (αντί Πανάγρων), Τσάτους (αντί Τζιάσους), Πλατάνι (αντί Πλατάνια) κ.ο.κ. Με λανθασμένη γραφή εμφανίζεται και ένα τοπωνύμιο στη Βόρεια Ελλάδα: η Νέα Σάντα είναι γραμμένη ως νέα Σάνδο. Τέλος, και το όνομα του γνωστού Τούρκου δημοσιογράφου Αλί Μπιράντ γράφεται Αλμιράν ή το όνομα του τουρκοκυπριακού σταθμού Μπαϊράκ γράφεται Μπαϊράτ.

Όταν περατωθεί η συνολική έκδοση, στον τελευταίο τόμο θα δημοσιευθεί ευρετήριο ονομάτων και τόπων όπου θα καταγραφούν όλα με την ορθή τους ονομασία.

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ Δ' - ΣΥΝΟΔΟΣ Β'
ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
"ΓΙΑ ΤΟ ΦΑΚΕΛΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ"

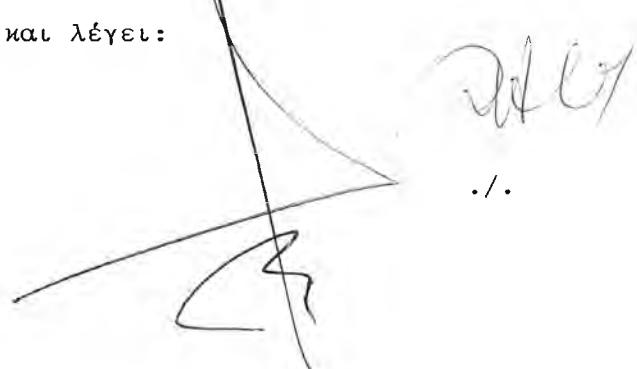
ΠΡΑΚΤΙΚΟ

Στην Αθήνα, σήμερα 22 Οκτωβρίου 1986, ημέρα Τετάρτη και ώρα 10.30' π.μ. συνεδρίασε στην αίθουσα της Γερουσίας του Μεγάρου της Βουλής η Εξεταστική Επιτροπή " για το φάκελο της Κύπρου", με Πρόεδρο τον κ. Χρίστο Μπασαγιάννη και με θέμα ημερήσιας διάταξης την εξέταση των μαρτύρων κ.κ. Α.Σημανοφορίδη, Γρ.Λαμπρινού και Κ.Παπαγιάννη.

Στη συνεδρίαση ήταν παρόντες από τα μέλη της Επιτροπής οι βουλευτές κ.κ. Γ.Δασκαλάκης, Π.Ζακολίνος, Κλ.Ζερβός, Ι.Κουτσογιάννης, Α.Λιαροκάπης, Κ.Μπαντουβάς, Ι.Παπαδονικολάκης, Ε.Παπαστεφανάκης, Α.Πεπονής, Γ.Περάκης, Σπ.Ράλλης, Κ.Τσιγαρίδας, Ι.Βαρβιτσιώτης, Ι.Βασιλειάδης, Α.Ζαΐμης, Γ.Παναγιωτόπουλος, Μ.Παπακωνσταντίνου, Χ.Φωτόπουλος, Κ.Κάππος, Κ.Γιατράκης και Δ.Λιβανός.

Ο Πρόεδρος της Επιτροπής διαπιστώνει την ύπαρξη απαρτίας και λέγει:

Δια Λ.
. / .

1/1 σ Z.B. 22-10-86

2

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Κύριοι συνάδελφοι αρχίζει η συνεδρίαση.

Έχω την τιμή να σας ανακοινώσω ότι έλαβα μία επιστολή του κ. Αγγέλου Βλάχου, τον οποίο καλέσαμε ως μάρτυρα και ο οποίος μου λέει ότι στις 19 Νοεμβρίου φεύγει και θα λείψει μέχρι της 10 Δεκεμβρίου. Και παρακαλεί η εξέτασης του να λάβει χώρα/ή προ της 19ης Νοεμβρίου,ή μετά την 10η Δεκεμβρίου. Έδωσα ήδη εντολή να κληθεί προ της 19ης Νοεμβρίου, και να γίνει αυτή η αντικατάσταση με κάποιον άλλο.

Έχω την τιμή επίσης να σας ανακοινώσω ότι ο κ. Βασίλειος Πριόβολος μου απέστειλε μία ~~επιστολή~~ με κάποιες αρίστεις για το Κυπριακό και δύο βιβλία, σχετικά με το Κυπριακό.

(σ) 1/1 Η.Γ. Μ.Π. 22-10-1986

3

Επίσης έχω την τιμή να ανακοινώσω ότι η Ελληνική Εταιρεία Διεθνούς και Διεθνών Σχέσεων, Διηαίσου / μου απέστειλε την από 13 - 10 - 1986 επιστολή της, την οποία και καταθέτω στα πρακτικά, και η οποία καταλήγει με την ελπίδα έναρξης μιας ευρύτερης συνεργασίας, ανάμεσα στους Πανεπιστημιακούς Διεθνολόγους και τους ασχολούμενους με τα Εθνικά θέματα και τις Διεθνείς Σχέσεις της χώρας από την πλευρά του Ελληνικού Κοινοβουλίου. Διατελούμε με τιμή αλπ. Καθηγητής Κουλουμπής, Καθηγητής Κώνστας.

Νομίζω, ότι το πράγμα θέλει συζήτηση γιατί δεν ξέρω τι είδους αυτής βοήθεια μπορεί να μας παράσχουν και τι ανάγκη/της βοήθειας έχουμε.

Πάντως ενημερωθείτε επί της επιστολής και την συζητούμε άλλη φορά.

Επίσης ελήφθη επιστολή από ένα Ελληνοκύπριο που μένει στη Γερμανία, και έχει ως τίτλο "Ο πραγματικός ρόλος των Αγγλων στο Κυπριακό."

Κατατίθεται και αυτή στα πρακτικά και να λάβετε γνώση.

Το Υπουργείο Εξωτερικών μας στέλνει δύο φωτοαντίγραφα Κυπριακών εφημερίδων, σχετικά με το έργο της Επιτροπής.

Να αρχίσουμε τώρα κύριοι συνάδελφοι την εξέταση των μαρτύρων.

Είναι τρεις. Είναι ο κ. Σημαιοφορίδης, ο κ. Παπαγιάννης και ο κ. Λαμπρινός.

Θα έλεγα να αρχίσουμε με τον κ. Σημαιοφορίδη να συνεχίσουμε με

alluv

2/1 Η.Γ. Μ.Π. 22-10-1986

4

τον κ. Λαμπρινό και να τελειώσουμε με τον κ. Παπαγιάννη.

Θα πρέπει, δημος, να τελειώσουμε σήμερα. Οι καιροί ου μενετοί.

Συμφωνείτε λοιπόν να αρχίσουμε με τον κ. Σημαιοφορίδη;

ΠΟΛΛΟΙ ΒΟΥΔΕΥΤΕΣ: Μάλιστα, μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ, λοιπόν, να προσέλθει ο μάρτυς κ. Σημαιοφορίδης.

(Στο σημείο αυτό εισέρχεται στην αίθουσα ο μάρτυς κ. Σημαιοφορίδης).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε Σημαιοφορίδη θα παρακαλέσω να μου απαντήσετε σταύρωτήματά μου σχετικά με την ταυτότητά σας.

ΕΠΩΝΥΜΟ: Σημαιοφορίδης.

ΟΝΟΜΑ: Αλέξανδρος.

ΟΝΟΜΑ ΠΑΤΡΟΣ: Αγάπιος.

ΟΝΟΜΑ ΜΗΤΡΟΣ: Σαββατιανή.

ΤΟ ΓΕΝΟΣ: Κυριακίδου.

ΤΟΠΟΣ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ: Πεντάβρυσο Καστοριάς.

ΕΤΟΣ: 1935.

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ: ████ 23, Νέα Φιλαδέλφεια.

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ: Απόστρατος Αντιφυνταγματάρχης.

αλέξ *Α.Μ.*

3/1 Η.Γ. Μ.Π. 22-10-1986

5

ΘΡΗΣΚΕΥΜΑ: Χ.Ο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Είσθε έγγαμος;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παιδιά έχετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα. Έχω ένα.

Θα παρακαλέω τώρα να θέσετε την δεξιάν σας επί του Ιερού Ευαγγελίου και δώσετε τον νενομισμένο όρο. Και παρακαλώ τους κ. συναδέλφους να εγερθούν.

(Στο σημείο αυτό ο κ. Μάρτυς δίνει τον ακόλουθο όρο):

"Ορκίζομαι ενώπιον του Θεού να είπω ευσυνειδήτως όλην την αλήθειαν, μόνον την αλήθειαν, χωρίς να προσθέσω ούτε να αποκρύψω

τι ."

(Η)
1/1 Ω Ε.Τ. 22-10-1986

6

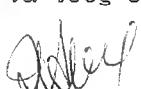
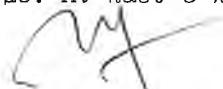
ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Πέστε μου, υπηρετούσατε στην Κύπρο τις μέρες της τραγωδίας;

ΜΑΡΤΥΣ. Επειδή είδα στη δημοσιότητα ορισμένα άκρως απόρρητα, φεύγοντας από την υπηρεσία μου, στην οποία έκανα 21 χρόνια, τοποθετήθηκα με την έναρξη του αυτοριακού το 1964 και αποστρατεύτηκα πρόσφατα και υπηρέτησα επί 21 συνεχή χρόνια στην ΚΥΠ, όπως γίνεται συνήθως βάσει υόμων υπογράφουμε ή απότομα χαρτί αν πρέπει να πιούμε τίποτα. Εδώ τώρα βρίσκομαι προ διλήμματος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Ποιο είναι το διλήμμα;

ΜΑΡΤΥΣ. Η δημοσιότητα που δίνεται στις καταθέσεις των προηγούμενων μαρτύρων. Εάρω πάρα πολλά και άκρως απόρρητα. Δεν έχω κανένα λόγο να κρύψω τίποτα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Τί να κάνουμε, κύριε Σημαιοφορέδη; Αν οι ίδιοι οι μάρτυρες τα λένε έξω στους δημοσιογράφους, τί να σας πω; Εμείς, επειδή θέλουμε να εφαρμόζουμε πιστά τους κανόνες της Δημοκρατίας, καταλαβαίνετε ότι δεν μπορούμε να δεσμεύσουμε κανένα εκ των αυρίων μαρτύρων να μην πουν ότι θέλουν να πουν. Και όχι μόνο εδώ, που εδώ βεβαίως δεν τους δεσμεύσουμε, αλλά και έξω δεν μπορούμε να τους δεσμεύσουμε. Αν πάει ο κ. Σκλαβενίτης π.χ. και δίνει συνέν-

2/1 Ω Ε.Τ. 22-10-1986

4

τευξη ή αν γράφει ο αύριος τάδε ένα άρθρο, μπορούμε εμείς να τους περιορίσουμε; Υπάρχει και το σύνταγμα το οποίο λέει ότι είναι ελεύθερος ο στοχασμός, ελεύθερη η διατύπωση των σκέψεων αλπ. Οπωσδή- ποτε αν αυκλοφόρησαν απόρρητα δεν αυκλοφόρησαν από την Επιτροπή. Η Επιτροπή ιρατεί τα μυστικά εν απολύτω μυστικότητι. Θα ήθελα έτσι να διασκεδάσω τον φόβο σας.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Άλλο λέει ο μάρτυς, αύριε Πρόεδρε. Λέει ότι αυτά τα απόρρητα τα οποία ξέρει, βρίσκεται σε δίλημμα αν πρέπει να τα πει ή όχι.

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι, δεν είπα αυτό. Είπα ότι μετά από αυτά που έχω διάβασει στις εφημερίδες κατά καιρούς, αναρωτιέμαι από πού γίνεται η διαρροή.

Γιατί, ρώτησα ένα συνάδελφο, αυτά που είπες για μένα ή σχετικά με τα γεγονότα στην Κύπρο, τα οποία αφορούν την εισβολή βέβαια, ενώ εμείς για να βγάλουμε μια πληροφορία, το ξέρεις καλά και εσύ πόσο κοπιάζουμε και τι πληρώνουμε, βγαίνουν στην εφημερίδα, η οποία είναι μια ανοικτή πηγή για τον εχθρό. Και έχουμε βρει εμείς πληροφορίες από εφημερίδες, ενώ παιδευόμαστε μήνες και καιρό για να την βρούμε. Βέβαια σπάνια γίνεται αυτό και μιλάω πάντοτε για την Τουρκία. Βέβαια σπάνια βρίσκουμε πληροφορίες έτσι, αλλά μας βοηθούσαν πάρα πολύ

3/1 Ω Ε.Τ. 22-10-86

8

οι εφημερίδες. Περιοδικά έντυπα και εφημερίδες είναι μια ανοικτή πηγή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Εκτιμώ την ευαισθησία σας ιδιαίτερως, αλλά πρέπει να καταλάβετε ότι υπάρχει μια υποχρέωση να μελήσετε.

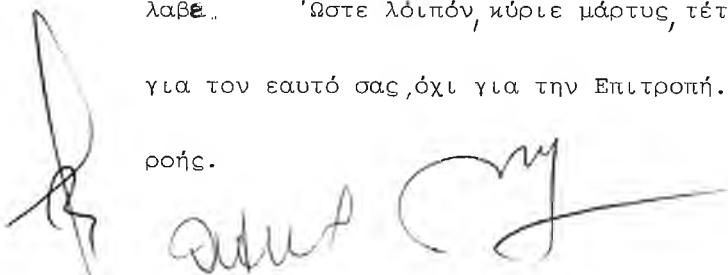
ΜΑΡΤΥΣ. Βέρω τόσα πολλά όσα δεν δέρει νανένας άλλος για την εισβολή. Είναι ένα ζωντανό κινητό αρχείο και τούτο γιατί έζησα όλη την κατάσταση. Έκανα και αιχμάλωτος 15 μέρες. Δηλαδή τα γεγονότα τα έζησα μόνος μου και όχι μέσω άλλου.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, αν μου επιτρέπετε να βοηθήσω κάπως την κατάσταση.

Θα πρέπει να ενημερώσουμε τον μάρτυρα ^{κατ'} τον πληροφορήσουμε, ότι αν υπάρχουν κάποιες διαρροές αυτές οι διαρροές δεν είναι μέσα από την Επιτροπή, είναι από τους ίδιους τους μάρτυρες.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Το είπα, κύριε Παπαστεφανάκη.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Το είπατε, κύριε Πρόεδρε, αλλα' δεν το κατάλαβε.. 'Ωστε λόιπόν, κύριε μάρτυρες, τέτοιον ενδοιασμό να έχετε μόνο για τον εαυτό σας, όχι για την Επιτροπή. Εδώ δεν υπάρχει φόβος διαρροής.

4/1 Ω Ε.Τ. 22-10-1986

9

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Και έχει, ηύριε Πρόεδρε, ο μάρτυρας την υποχρέωση να πει δλα όσα ξέρει.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν έχω λόγο να μην τα πω. Πέρασε από τη σκέψη μου, όταν άρχισε αυτή η υπόθεση του φακέλου της Κύπρου αν δεν με καλούσατε, να ζητήσω μόνος μου να έλθω.

(Ω)

1/1_A.K. (Δ.Γ.) 22-10-86

10

Τοποθετήθηκα όπως σας είπα, στην υπηρεσία το '64 και υπηρέτησα 7 χρόνια στον Εβρο και άλλα 10 στη Κύπρο. Εν συνεχεία τοποθετήθηκα στην Κωνσταντινούπολη ως ακόλουθος και αποστρατεύθηκα πέρυσι.

Τέλειωσε η ιαριέρα μου. Μου είχαν προτείνει να μείνω και άλλο,

Κύπρο στην αλλά δεν θέλησα. Στην/υπηρεσία αυτή, πήγα ανθυπασπιστής και αποστρατεύθηκα, συνταγματάρχης. Είκοσι ένα συνεχή χρόνια που το ανώτατο όριο είναι 3 με 5 χρόνια.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή αυτά τα 21 χρόνια υπηρετήσατε στην Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Στην ΚΥΠ. Απ' αυτά 7 χρόνια στον Εβρο, 10 στην Κύπρο και 40 μήνες στην Κωνσταντινούπολη.

Ήμουνα επικεφαλής του παραρτήματος της πρεσβείας στην

Κυρήνεια. Σκοπός και αποστολή αυτού του παραρτήματος, με τα μέσα που είχε και αυτό το λέγο προσωπικό που είχε, ήταν να συλλέφουμε πληροφορίες για την Τουρκία. Χάρις σ' εύνα μηχανισμό της υπηρεσίας όλα τα όμορα ακράτη παρακολουθούνται από την υπηρεσία και είναι ενήμερη αυτή ανά πάσα στιγμή τι γίνεται στο γειτονικό αράτος.

Για να καλύψουμε το νότιο μέρος έπρεπε να γίνει οποιο παράρτημα εκεί. Και το μόνο που μπορούσε να συγκροτηθεί ήταν το παράρτημα.

2/1 A.K. (Δ.Γ.)

22-10-86

II

Γιατί άλλο δεν δικαιολογείται σε ξένη χώρα, τυπικά τουλάχιστον.

Το Φεβρουάριο του 1968 τοποθετήθηκα και εμεινα στην Κυρήνεια μέχρι την εισβολή. Μετά την αιχμαλωσία συνέχισα και παρέμεινα άλλα 5 χρόνια στην Λευκωσία.

Από δω και πέρα ρωτήστε με ότι θέλετε σχετικά με αυτά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Λόγω της ιδιότητάς σας, υπηρετούντος στην ΚΥΠ, κατ' αρχήν είχατε λαβει πληροφορίες από κανέναν για το επικείμενο πραξικόπημα της 15ης Ιουλίου; Βεβαία, αυτό δεν αναφέρετο ίσως στην καθ' εαυτό αρμοδιότητά σας.

ΜΑΡΤΥΣ: Δύο σκέλη είναι οπωσδήποτε. Θα αναφεθώ πρώτα στο πραξικόπημα.

Κάθε πρωΐ το παιδί πάγαινε σχολείο. Επειδή έμενα στο ίδιο οίκημα που μου είχε παραχωρήσει η υπηρεσία, για λόγους σκοπιμότητας, να μην απομακρύνουμε, το προσωπικό ήταν λίγο και να εργαζόμαστε περισσότερο και για να είμαστε παρόντες πάντα, πάγαινε το πρωΐ στο σχολείο το παιδί, κατέβαινε από την αγορά εάν είχε τίποτα και μετά ερχόμουνα με το αυτοκίνητο. Αυτή η διαδρομή ήταν 1-2 χιλιόμετρα. Άφοιστο παιδί στο σχολείο όπως γινόταν κάθε μέρα, και πέρασα από την αγορά. Η ώρα πρέπει να ήταν 8 με 9 καμακούσαμε

3/1 A.K. (Δ.Γ.)   22-10-86

12

από το ραδιόφωνο ότι οι ίδιες παράγουν συμβάνει.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Το αυτριακό ραδιόφωνο;

Ω

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, το PIK. Βέβαια, η ατμόσφαιρα ήταν βαριά και σύννεφα

πολλά, μαύρα. Πολλά συνεζητούντο ύστερα από την επιστολή του

Γιατζέενη, ^{νωτι} την απάντηση του Μακαρίου και υπήρχε μια ανησυχία. Τόσο

με συναδέλφους που συζητούσαν κανένας δεν ήξερε την έκβαση, που

θα καταλήξει. Ο κόσμος διχασμένος όσο και οι μονάδες. Αυτά ακού-

γοντας από το ραδιόφωνο έσπευσαν και πήγα στο παράρτημα της :

πρεσβείας και προσπάθησα να επικοινωνήσω με την προϊσταμένη μου
αρχή.

Α.Κ.

1/1θ.

(Ε.Σ.)

13

22.10.1986

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Πώς ήταν η προϊσταμένη σας αρχή,
κύριε Σημαιοφορίδη;

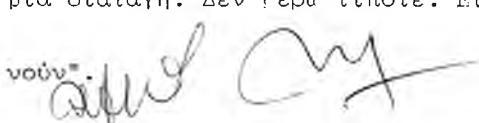
ΜΑΡΤΥΣ: Στη Λευκωσία, στη Πρεσβεία, μέσα.

Το κτήριο της προϊσταμένης μου αρχής ήταν ακριβώς πάνω από
το Προεδρικό. Παλιότερα οι 'Αγγλοι είχαν εκεί το Κυβερνείο και
στο πάνω μέρος υπήρχαν καμπιά 50ριά κτήρια για το προσωπικό του
Κυβερνείου. Του Κυβερνείου, όπως θα λέγαμε του Προεδρείου.
Σ'ένα απ'αυτά τα κτήρια στεγαζόταν και η δική μας προϊσταμένη
Υπηρεσία. Είχε και άλλα δύο.

Προσπάθησα να πληροφορηθώ, τι γίνεται και μου λέει ο Ζαγ-
ματάρχης τότε και νύν απόστρατος Ταξίαρχος Ρουσσέτος Σιγάλας:

" Δεν ξέρω τίποτε και βάλλεται και το δικό μου κτήριο εδώ από
σφαίρες ". Και όντας το κτήριο απ'έξω ήταν γεμάτο από σφαίρες,
όπως διεπίστωσα μετά, όταν πήγα και το είδα. Το προσωπικό εργα-
ζόταν μέσα. 'Ηταν περίπου 15 άτομα. Δεν ήξερε τίποτε να μου πει.
'Ο, τι ακούγαμε και μαθαίναμε από το ραδιόφωνο.

Το απόγευμα πάλι προσπάθησα να μάθω: Τι να κάνω; Τι γραμμή
να τηρήσω; Να κάνω καμπιά ενέργεια; Και μου είπε: " Δεν έχω καμ-
μία διαταγή. Δεν ξέρω τίποτε. Είμαι ιλεισμένος μέσα. Μονάδες περ-

νούν".

2/1θ.

(Ε.Σ.)

14

22.10.1986

Γιατί, δίπλα στα ίδια κτήρια, ήταν και ένα στρατόπεδο, ήταν ένα τάγμα της Εθνοφρουράς. Ήμπαινε κι ε'έβγαινε κόσμος. Και μου είπε: "Δεν ξέρω τίποτε".

Δηλαδή, η προρεσία δεν είχε ενημερωθεί για το πραξικόπημα.

Και αυτό φαίνεται και από το κτήριο. Μπορούσαν να σκοτωθούν και άνθρωποι. Γιατί ^Έστο ίδιο ύψος, πίσω από μια χαράδρα και είναι απέναντι τα κτήρια. Από το Προεδρικό εβάλλοντο και οι σφαίρες κτυπούσαν τα παράθυρα και την πρόσοψη του κτηρίου.

Στην Κυρήνεια υπήρχαν κάτι αντιστάσεις μέχρι το απόγευμα.

Ένας μάλιστα ανέβηκε σ'ένα τζαμί, ο Ζελάνης, μ'ένα πολυβόλο.

Αυτές οι μικροαντιστάσεις το απόγευμα γύρω στις 4.00-5.00' είχαν αρθεί. Έτσι τελείωσε το πραξικόπημα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) : Με συγχωρείτε. Είπατε αρκετά πράγματα για το παιδί σας, για το σχολείο, για την αγορά, κ.λ.π., αλλά σε εκείνο που σας ερώτησα εγώ δεν απαντήσατε. Πληροφορίες για το πραξικόπημα η Κ.Υ.Π. είχε πριν;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι. Απ'ότι ξέρω εγώ, όχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) : Ούτε εσείς;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) : Ούτε και το προστάμενό σας αλιμάκιο;

3/10.

(Ε.Σ.)

15

22.10.1986

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν με ενημερώσε κανένας. Θα μου το έλεγε τουλάχιστον συγκεκαλυμένα, αν δεν μου τα έλεγε με όλες τις λεπτομέρειες. Κάπως θα με ενημέρωνε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Δεν ιείχατε, λοιπόν.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Για την τουρκική απόβαση, πότε αρχίσατε να έχετε πληροφορίες, Κ.Υ.Π και γάλιστα ήτο αλιευάκιο κυρηνείας;

ΜΑΡΤΥΣ: Η αποστολή η δική μας ήταν το 6ο σύμμα με την 39 μεραρχία, βασικά, αλλά και κάθε άλλος στόχος που ήταν εκεί και η αποβατική που μονάδα/είχε σαν έδρα της την Μερσίνη με 2 τάγματα πεζοναυτών, τουτέστιν 1 σύνταγμα. Αυτά ήταν μονάδως εκεί, Η:39 μεραρχία στην Αλεξανδρέττα και το 6ο σύμμα στρατού στα 'Αδανα. Το 6ο σύμμα είχε και την 5η τεθωρακισμένη ταξιαρχία, η οποία ήταν προσανατολισμένη στα Συριακά σύνορα. Η 39 μεραρχία ήταν εκτός NATO. Ήταν εθνικός στρατός αποδεσμευμένος από το NATO και είχε συγκροτηθεί μετά την έναρξη του Κυπριακού το 1964 και ήταν προσανατολισμένη για την Κύπρο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Μετά την έναρξη;

ΜΑΡΤΥΣ: Από το 1964 που άρχισε το Κυπριακό.

4/10.

(Ε.Σ.)

16

20.10.1986

Ήταν εκτός NATO. Ξεχωριστές ασκήσεις, Ξεχωριστές διαταγές, Ξεχωριστές εντολές, και ήταν, όπως έπια, αποδεσμευμένη. Αυτή κάθε χρόνο έκανε μία αποβατική άσκηση. Ήταν 3 συντάγματα, ~~ετο~~ Ισλαχιγιέ, ^{ετο} Οσμανιγιέ και ~~ετο~~ Μαράς. Κάθε καλοκαίρι, Σεπτέμβρη μήνα, κατέβαζε ένα σύνταγμα, συγκροτούσε μία ταξιαρχία με τα όπλα υποστηρίζεις και έκανε μία αποβατική άσκηση από τη Μερσίνη προς την πλευρά της Αντιόχειας. Ήταν σαν στόχο την Κύπρο. Επομένως, κάθε 3 χρόνια σε ένα σύνταγμα, ερχόταν η σειρά του να κάνει αποβατική άσκηση.

Παρακαλουθούσαμε επί 5 χρόνια όλες τις κινήσεις της μεραρχίας και ξέραμε πολλές λεπτομέρειες.

Ήταν και το αεροδρόμιο της Αττάλειας. Αυτό ήταν ένα πολεμικό αεροδρόμιο, το οποίο σε ασκήσεις οπασδήποτε εχρησιμοποιείτο και λειτουργούσε και θα ετήσετο σε πλήρη λειτουργία, όταν θα χρειαζόταν για το Κυπριανό.

The image shows two handwritten signatures and a set of initials. On the left, there is a large, stylized signature that appears to begin with the letters 'ΔΑΜΑΣ'. Below it, there is a smaller, more abstract signature. To the right of these, there is a set of initials enclosed in parentheses, specifically '(Β)', which is likely a reference to the letter 'Β' (Beta).

Θ 1/1 Β ΦΤ 22.10.86

17

Και είπαμε ^{ουν} ότι αποβατικές μονάδες οι οποίες έδρεύαν στη Μερσίνα,
ναυτικό αεροπορία, στρατός,
(ήταν προσανατολισμένες για την Κύπρο. Πέντε χρόνια εγώ που τα
παρακολουθούσα αυτά, ήξερα δλες τις λεπτομέρειες των μονάδων. Από
το 1964, αν θυμάμαται καλά τον Απρίλιο κατεβάζει ένα σύνταγμα, το 14,
κάνει μια βδομάδα ασκήσεις και το ανεβάζει επάνω. Παράξενο.
Μετά την άλλη βδομάδα το άλλο σύνταγμα το 49 και τελευταίο το 50.
Αυτές τις ασκήσεις που έκανε κάθε χρόνο έκαναν όλα τα συντάγματα
της μεραρχίας.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ : Το '64 ή '74;

ΜΑΡΤΥΣ : Το 1974. Επομένως κάτι αλλαξε. Στη συνέχεια άρχισαν να
πετάνε αεροπλάνα με σμήναρχο, αντισμήναρχο, επισμηναγδ ενώ οι εκ-
παιδευτικές ασκήσεις συνήθως γίνονται με μικρούς αξιωματικούς για
εκπαίδευση.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ : Ποιό μήνα;

ΜΑΡΤΥΣ : Λιτά γίνονται μεταξύ Απριλίου-συνήθως Μάϊο-κατ αρχων
Ιουνίου.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ : Πού το ξέρατε ότι ήταν σμήναρχοι και επισμη-
ναγοί. Μαρτυρείτε ενώπιον της επιτροπής κάτι το οποίο είναι σο-

Athen *M*

2/1 B ΦΤ 22.10.86

18

βαρό. Πώς το ξέρετε;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ : Το ακούγατε από τους ασυρμάτους.

ΜΑΡΤΥΣ : Διότι κάθε πιλότος λέει ποιος είναι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) : Δηλαδή από τον αριθμό των αεροπλάνων που πετούσαν καταλαβαίνατε ότι τα συναρχος επικεφαλής ή από πληροφορίες;

ΜΑΡΤΥΣ : Ο ίδιος ο πιλότος λέει την ιδιοτητά του.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ : Υπάρχει μια μικρή παρατήρηση. Δεν λένε ονόματα. Μπορεί να λένε οι τούρκοι. Εμείς τουλάχιστον δεν λέμε ποτέ ονόματα. Έχουμε κάποιο κωδικό "πράσινο Σ" ή "κόκκινο Ι".

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ ; Συνήθως κύριε Πρόεδρε, αναφέρουν τον τύπο του στίγματος και τίποτε άλλο. Πώς ξέρετε λοιπόν, η υπηρεσία τι βαθμούς είχαν αυτοί οι υπερνήτες.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) ; Πληροφορίες είχατε από πηγές σας.

ΜΑΡΤΥΣ ; Πληροφορίες αυθεντικές προερχόμενες από αυτούς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) ; Μάλιστα. Συνεχίστε παρακαλώ.

ΜΑΡΤΥΣ ; Ένα άλλο πολύ σημαντικό. Το ραντάρ του Ανεμούλου/ήταν

πρώτα στη Σελεύκια, έγινε μετά μόνιμο και ήταν κινητό,

Δικτύωση *ΜΥ*

3/1 B Φ.Τ. 22.10.86

19

εκστρατείας. Ζητούσε κάτι υλικά εκστρατείας για τα οποία ο αρμό-

Γραφείο διος των Αδάνων δεν ήξερε, *και* αφού πολλές *τεπέμενε*, ο διοικητής,

αλλά αντισμήναρχος, του ραντάρ, του λέει *"τι* τα θέλεις τα υλικά εκστρατείας?

κάτι σκηνές και λοιπά, *και* είπε *"τι* μια διαταγή από το αρχηγείο να
τα παραλάβω και να αναφέρω. Μια άλλη ένδειξη.

Ολοκληρώνοντας τις αποβατικές ασκήσεις η 39 μεραρχία, αν θυμάμαι

Γραφείο καλά πρέπει να ήταν 15 Ιουνίου, βγαίνει μια διαταγή *την* οποία αιαγο-

αλλά ρεύσθηκε τη άδειες από το στρατιώτη μέχρι τον στρατηγό *και* απομακρύν-
σεις από φρουρά. *Απαγορεύεται* *πάντας* αξιωματικούς *έστω* από φρου-

ρά σε φρουρά, *και* όταν κάποιος παγματάρχης του 49 συντάγματος βρέ-

θηκε στην Αλεξανδρέτα *ζητούσε* ο μέραρχος *την* *κεπαλή* *πέπλη* πίνακι, του

ταγματάρχη και του διοικητή συνταγματάρχου *πώς* *βρέθηκε* στην Αλεξαν-
δρέτα σε μια *πόλη* *χιλιομέτρων*. *Απαγορεύόταν* *έστω* καὶ μια μετά-

βαση αν δεν ήξερε ο μέραρχος. *Τί* άλλη διαταγή θελανε; *Απαγορεύό-*

ντουσαν γενικώς σι *άδειες* και οι μετακινήσεις και οι απομακρύνσεις
από *τις* φρουρές. Ο χρόνος κυλούσε...

αλλά
(2)

(B) 1/12

(Χ.Μ.)

22.10.86

20-

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Πότε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Κύριε Κουτσογιάννη, σας παρακαλώ, ας μη διακόπτετε. Το "πότε" ήθελα να το ρωτήσω και εγώ.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Στις 15 Ιουλίου;

ΜΑΡΤΥΣ. Στις 15 Ιουνίου, αν θυμάμαι καλά. Ήταν Ιούνιος πάντως.

Φθάσαμε στον Ιούλιο, στα γεγονότα του πραξικοπήματος. Πολλές άλλες λεπτομέρειες. Δελτία φύγανε πολλά καθημερινώς για την κατάσταση της μεραρχίας, η οποία ήταν εν επιφυλακή. Δεν ήταν, όμως, μόνο η 39 μεραρχία. Αυτή η διαταγή αφορούσε όλουν τον Τουρκικό στρατό.

Τις πρώτες δύο μέρες, Δευτέρα και Τρίτη υπήρχε παράξενη σιγή τόσο στους Τουρκοκυπρίους, όσο και απέναντι. Καμιά κίνηση. Την Τετάρτη συγκροτήθηκε μια σύσκεψη στη Μερσίνη με τον επιτελάρχη του ΣΤ' Σώματος, το Διοικητή του Τάγματος Μηχανικού του Σώματος, το 3ο Γραφείο της 39 μεραρχίας, το Διοικητή του 50 Συντάγματος και το Διοικητή πυροβολικού αμέσου υποστηρίξεως, μία μοίρα που ήταν εκεί, γιατί κάθε σύνταγμα είχε τη μοίρα υποστηρίξεως δίπλα, δεν είναι όπως σε μας. Αυτοί όλοι κάνανε μια σύσκεψη στη διοίκηση, αποβατικών μονάδων που ήταν στη Μερσίνη.

2/12

(xm)

2122.10.86

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, αν μου επιτρέπετε, πάνω στη διαδικασία θα ήθελα να πω τα εξής. Για το σημερινό πριν από τις 15 του Ιούλη - από κείνη πατώ θα μας πει βεβαίως ο κύριος μάρτυς πάρα πολύ σημαντικά πράγματα πιστεύω - έχει τη δυνατότητα να μας πει, πιστεύω, δσαι κανείς άλλος μάρτυρας δσοι πατέ αν εξεταστούν. Ήδη άρχισε το θέμα πάρα πολύ παλά πατέ μας είπε, τι γινόταν μέχρι τις 15 Ιουλίου. Θα ήθελα να παρακαλέσω, κύριε Πρόεδρε, στη συνέχεια, χωρίς να παραμελήσουμε τα γεγονότα από τις 15 Ιούλη πατέ όστερα, ο κύριος μάρτυς να μας αναφέρει δτι γνωρίζει πατέ νομίζει δτι έχει φέση. μ αυτή την υπόθεση. Θα έλεγα να μας πει λεπτομερώς πατέ σχολασικώς δτι γνωρίζει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) Πριν από τις 15 Ιουλίου έχετε τίποτε άλλο να προσθέσετε, κύριε μάρτυς;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Και χρονικά παλιότερα, κύριε Πρόεδρε. Και πριν ένα χρόνο πατέ δύο χρόνια, αν νομίζει δτι κάποια πράγματα έχουν κάποια σχέση.

ΜΑΡΤΥΣ. Αν υπάρχει κάποια ερώτηση πατέ ξέρω να απαντήσω.

3/1 Z (XM)

22.10.1986

29

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Υπάρχει μία ερώτηση. Αυτά που λέτε που είναι πράγματα σημαντικές ενδείξεις έγιναν πριν από τις 15 Ιουλίου. Αυτές τις ενδείξεις τις αναφέρατε εσείς;

ΜΑΡΤΥΣ. Σας είπα δτι αυθημερόν φεύγουν δελτία και δρομολογούνται.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Σε ποιόν;

ΜΑΡΤΥΣ. Πώς γινόταν η διανομή; Ήγω είχα τηλετυπική επικοινωνία με τη Δευτεροβάθμια,

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Δηλαδή με τον κύριο Σιγάλα;

ΜΑΡΤΥΣ. Ναι,

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Τι βαθμό είχε τότε;

ΜΑΡΤΥΣ. Ταγματάρχης.

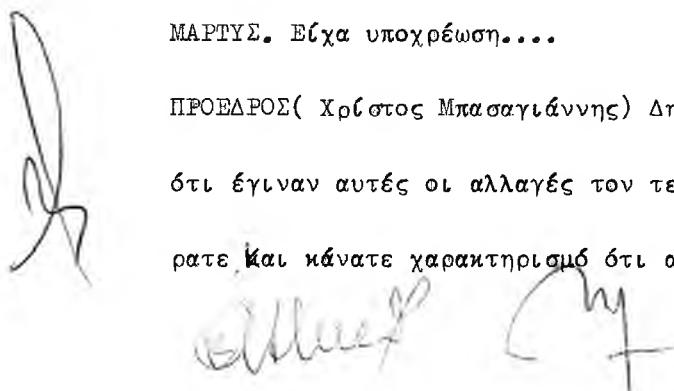
ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Σείς τι βαθμό είχατε.

ΜΑΡΤΥΣ. Υπολοχαγός.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Όλα αυτά, λοιπόν, που μας είπατε, τα αναφέρατε εσείς.

ΜΑΡΤΥΣ. Είχα υποχρέωση....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Δηλαδή δτι απαγορεύτηκαν οι άδειες δτι έγιναν αυτές οι αλλαγές τον τελευταίο καιρό, αυτά δλα τα αναφέρατε. Και κάνατε χαρακτηρισμό δτι αυτά είναι ενδείξεις ετοιμασιών

4/1 Z (XM 22.10.86

23

εναντίον της Ελλάδος εναντίον της Κύπρου;

ΜΑΡΤΥΣ. Σε όποιο απ' αυτά τα στοιχεία χρειαζόντων είχε μέα παράγραφο για σχόλιο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρήστος Μπασαγιάννης) Τι σχόλιο κάνατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Οσάκις π.χ. ήταν για τα υλικά εκστρατείας του ραντάρ, έκανα ένα σχόλιο..

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρήστος Μπασαγιάννης) Αυτά τα σήματα με τα σχόλια τα έπαιρνε ο κύριος Σιγάλας. Και τι τα έκανε;

ΜΑΡΤΥΣ. Απ' δια ξέρω, ένα διδόταν στο ΓΕΕΦ, ένα έμενε στην Πρεσβεία, ένα στην ΕΛΔΥΚ και ένα αντίγραφο στην Αθήνα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρήστος Μπασαγιάννης) Οταν λέμε Αθήνα τι εννοούμε;

ΜΑΡΤΥΣ. Την ΚΥΠ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρήστος Μπασαγιάννης) Αρχηγός της ΚΥΠ τότε εδώ στην Ελλάδα ήταν ο κύριος Σταθόπουλος;

ΜΑΡΤΥΣ. Ναι

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρήστος Μπασαγιάννης) Συνεπώς, η ΚΥΠ τουλάχιστον - και της Κύπρου και της Ελλάδος - εγνώριζε δλα αυτές που λέτε τώρα εσείς.

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως.

5/1 Z XM 222.10.86

24

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χριστος Μπασαγιάννης) Πριν από τις 15 Ιουλίου.

ΜΑΡΤΥΣ. Πολύ πριν,

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χριστος Μπασαγιάννης) Λέτε να μην τα γνώριζε η ηγεσία
των Ενδπλων Δυνάμεων; Μετεβιβάζοντα;

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως και αυθημερόν ορισμένα.

(Z) 1/1 Δ (Θ.Σ.) 22-10-98

25

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δηλαδή , η υπηρεσία των Ενόπλων Δυνάμεων ήξερε στις 15 Ιουλίου και πριν από τις 15 Ιουλίου από σας, ότι κάτι γινόταν από την πλευρά της Τουρκίας . ' Ετοι μεν είναι ;

ΜΑΡΤΥΣ . Βεβαίως .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ποιά κρίση κάνετε για το γεγονός ότι , ενώ όλα αυτά τα ήξερε , διέταξε , αν το διέταξε , την εκτέλεση του πραξικοπήματος ;

ΜΑΡΤΥΣ . Θα μου επιτρέψετε να το πω λίγο αργότερα .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ναι , να το πείτε λίγο αργότερα .

ΜΑΡΤΥΣ . Αν υπάρχει καμμια ερώτηση για το διάστημα μεταξύ Ιουνίου και Ιουλίου σχετικά με το εσωτερικό , να απαντήσω .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Συνεχίστε , κύριε μάρτυς .

ΜΑΡΤΥΣ . Τις πρώτες δύο μέρες , όπως είπαμε , είχαν σιγή οι εντός της Κύπρου δυνάμεις των Τουρκοκύπριων και των Τούρκων , η ΤΟΥΡΔΥΚ και οι άλλες . Οι Τουρκοκύπριοι εργάτες που διούλευαν σε ελληνικές επιχειρήσεις και δουλειές δεν ήλθαν . Δευτέρα και Τρίτη ήταν εγκλωβισμένοι μέσα στο θήλακα και ανέμεναν οδηγίες .

Την Τετάρτη , όπως σας είπα έγινε μία σύσκεψη και αν θυμάμαι

2/1 Δ (Θ.Σ.) 22-10-86

26

καλά ήταν 12 η ώρα όταν ήλθε ένα σήμα , μια διαταγή του Σωματάρχου, να εγκαταλείψουν οι αξιωματικοί τη σύσκεψη, ό,τι έκαναν έκαναν, και να πάνε το γρηγορότερο στις μονάδες τους και θα λάβουν εντολές από τη Μεραρχία .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ . Την Τετάρτη ;

ΜΑΡΤΥΣ . Την Τετάρτη . Σε λίγες ώρες έφθασαν στις μονάδες και εδόθη από τότε η διαταγή προετοιμασίας . Δηλαδή η 39 Μεραρχία συν το 60 Σώμα Στρατού . Το 60 Σώμα Στρατού είχε την 5η Ταξιαρχία και τη Μεραρχία . Για εκείνη δεν ξέραμε γιατί ήταν προσανατολισμένη στα Συριακά σύνορα . Η 39 Μεραρχία όλη , συν τα δύο Τάγματα μηχανικού της 6ης Μεραρχίας, άρχισαν να ετοιμάζονται από τότε , από την Τετάρτη . Κάπου εδώ πέφτει . 'Αρχισαν οι ετοιμασίες .

Πρώτο πήρε εντολή το 50 Σύνταγμα . Του είπαν να πάρεις το Σύνταγμά σου και να κατέβεις στην Μερσίνη . Και εν συνεχεία το 14 και το 49 . Η Επιλαρχία Μέσω Αρμάτων , η EMA , ήταν στο 49 Σύνταγμα και έπρεπε να κατεβάσει μία ίλη για να ζεθεί υπό διοίκηση , σαν όπλο υποστηρίξεως, στο 50 Σύνταγμα , το οποίο θα γινόταν τακτικό συγκρότημα το οποίο και έκανε την απόβαση .

Εδόθη ένας λόχος μηχανικού , όπως ξέρουμε , ένας υγειονομικού,

Διάτηση

Π.Π.

3/1 Δ (Θ.Σ.) 22-10-86

27

διαβιβάσεων, κ.λπ., τα όπλα υποστηρίζεως. Επρεπε να πάει αυτή η ίλη, αλλά δυσκολεύτηκαν στα βαγόνια. Από το γεγονός αυτό, όπως είχα επισημάνει δηλαδή το ότι δεν είχε έτοιμα βαγόνια το 49 Σύνταγμα και δυσκολεύτηκε για τα υπόλοιπα 40 άρματα επειδή καθυστέρησαν τα βαγόνια να έρθουν, συμπεραίνεται ότι έπρεπε να έχουν επιταχυνθεί τα γεγονότα. Αυτοί είχαν/ήδη ενέργειες. Άλλα το γεγονός ότι το 49 Σύνταγμα δεν είχε βαγόνια να φορτώσει τα 15 άρματα, την πρώτη IMA, για να στείλει στο 50 Σύνταγμα, σημαίνει ότι κάπου έχουν επιταχυνθεί τα γεγονότα.

Συγκροτήθηκε το 50 Σύνταγμα και έφθασε στη Μερσίνη και τώρα σταδιακώς κατεβαίνουν τα άλλα Συντάγματα. Ένα σήμα που ήλθε στη Μεραρχία, ζητούσε δυο αξιωματικούς και μερικούς υπαξιωματικούς αλεξιπτωτιστές, οι οποίοι κατά το παρελθόν ήσαν αλεξιπτωτιστές, έφυγαν από την Μεραρχία αλεξιπτωτιστών και τώρα, όπως απεδείχθει, έπρεπε να επανδρωθεί 100%. Ζητούσαν από όλες τις μονάδες και από το 39 να πάνε να παρουσιαστούν στο Καϊζερί, στην Καισάρεια, που ήταν η Ταξιαρχία αλεξιπτωτιστών. Και ένας διοικητής Συντάγματος αντέδρασε. Είπε: "Εμείς ζητάμε προσωπικό και αυτοί μας παίρνουν".

Αλέξ

Σ.Π.

(Δ)

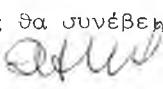
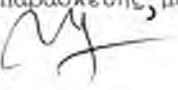
1/1 K.M. M.A. 22.10.86

28

Και απαντά: Και αυτοί την ίδια αποστολή θα έχουν νε εσάς. Δεν θυμάμαι τώρα αν ήταν την ίδια μέρα ή την άλλη. Εδόθη διαταγή ότι θα έλθουν στο εκκενωθέν στρατόπεδο του 50 συντάγματος γύρω στις 5.000, στις οποίους έχουν συγκεντρωθεί. Δεν ξέρω αν είχαν συγκεντρωθεί από τις άλλες μονάδες ή τους είχαν επιστρατεύσει. Το πιθανότερο όμως είναι ότι είχαν έλθει από άλλες μονάδες για να συμπληρωθεί η μεραρχία γιατί ήταν κατά 75%-80% συμπληρωμένη, ~~και έτσι~~ να είναι συμπληρωμένη πλήρως και μ' ένα συνταγματάρχη διοικητικής μερίμνης, ο οποίος καθιστάται πόσο προσωπικό θα πάει σε κάθε σύνταγμα, μάλλον σε κάθε μονάδα.

Κατέβηκαν και τα υπόλοιπα συντάγματα, Αηλαδή το 14 πλησιάζε προς την παραλία, γιατί έφυγε από την Αλεξανδρέτα η μεραρχία ~~και~~ ιήγε στην Μερσίνη, γιατί ~~εξει~~ ήταν ο αποβατικός χώρος και τα αποβατικά σκάφη, ~~διέτα~~ δεν ήταν ως φαίνεται κατάλληλος ο χώρος της Αλεξανδρέτας.

 'Ένα δεύτερο γεγονός τώρα, όπως ^{χιλιάδες} βαγόνια: Επειδή η παραλία δεν μπορούσε να χωρέσει αυτές τις μονάδες και τα αποβατικά, πήρε εντολή ο διοικητής του τάγματος μηχανικού του διώματος να κατασκευάσει καταλλήλως την παραλία. Και αυτός είπε ότι είναι αδύνατον, γιατί υπάρχουν περίπου 1.000 δένδρα, πώς θα τα κόψω; Πώς θα διαμορφωθεί αυτός ο χώρος; Και του είπαν: Μάρε εργαλεία, μηχανήματα και κόψτα όλα. Τώρα αυτό το γεγονός θα υυνέβει προ της ~~παρασκευής~~, μεταξύ της Τετάρτης και της ~~παρασκευής~~

2/1 K.M. M.A. 22.10.86

29

Πεμπτης, αυτό το 2ήμερο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ήμερουμηνία παρακαλώ. Γιατί από την

Τετάρτη ως την Παρασκευή είναι πολλές ημέρες.

ΜΑΡΤΥΣ. Αφού είπαμε ότι την Τετάρτη είχαμε 17 του μηνός αυτό θα συνέβει

μεταξύ Τετάρτης και Πέμπτης, γιατί την Παρασκευή τελείωσαν την επιβίβαση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δηλαδή, λέτε ότι έγινε στις 17 και στις 18 του μηνός.

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

Τώρα από τις άλλες πλευρές: Κατέβασαν κάτω 90.000 τόνοι πυρομα-

χιών, με τόσα δρομολόγια, με τόσα αυτοκίνητα, γιατί ^{χρόνι} ήταν τους όρχους πυρομαχιών τους κατέβασαν κάτω. Επίσης κατέβηκε το τακτικό στρατηγείο

της στρατιάς και ένα αλιμάκι του ΓΕΣ, το πρώτο, δεύτερο, τρίτο και τέταρ-

~~τοικακιό του ΓΕΣ.~~ ~~Εν~~ ξέρω αν ήταν το πρώτο στα Αδανα. Ήλθε από~~τη στρατιά το τακτικό στρατηγείο στα Αδανα~~ ~~και~~ αυτά τα στρατηγεία~~ήταν εκεί,~~ ~~το συντονισμό των μονάδων που ήλθαν στην Μερσένη, συγκρο-~~

τήθηκε ένα στρατηγείο με ένα ταξίαρχο, τον οποίο έφεραν από κάπου αλλού

και ο οποίος συντόνιζε όλες τις μονάδες που θα επιβιβάζοντουσαν στα

πλοία. Χαλασμός, χαμός, γινόταν με τις μεταιινήσεις και τις προετοιμασίες,

Adm

M

3/1 K.M. M.A. 22.10.86

30

Να πω και κάτι άλλο ακόμα-από λεπτομέρειες που θυμάμαι-και που
έχει σημασία: Λέει ο επιτελάρχης της μεραρχίας ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Ποιός;

ΜΑΡΤΥΣ . Ο επιτελάρχης της μεραρχίας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Της τουρκικής;

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα, ~~την~~ την 39 μιλάμε πάντα.

Λέγει: Θα σας έλθουν κάτι αμερικανοί, για να δουν, μη τους βάλετε σε στρατόπεδα , προσπαθείστε να τους απομακρύνετε". Δεν ήθελαν να τους δούν ούτε οι αμερικανοί, αλλά ούτε μπορούσαν να τους απαγορεύσουν.

'Εδωσε ρητή εντολή στις μονάδες να μη τους αφήσουν να πλησιάσουν . Τους έπειτα: "Θα μπορείτε αφήστε τους μακριά".

'Ηλθε η Παρασκευή φορτώθηκε στο "Ερκίν" το αρματαγωγό, το 50 σύνταγμα, όπως είπαμε, τα όπλα υποστηρίξεως. Και ο διευθυντής του 3ου επιτελικού γραφείου της 39 μεραρχίας, έστειλε το σήμα, ποιοί είναι επάνω.

Μια παρένθεση ακόμα: 'Όταν εφόρτωναν τα υλικά οι μονάδες, είπε: "Μην παίρνετε άχρηστα αντικείμενα, πάμε για εκστρατεία", διπλας θα

λέγαμε, Είρω γω, για τις σόμπες. ~~τις~~ είναι ^{μεταβολή} υλικό της μονάδας. Και επειδή φεύγει η μονάδα θα πρέπει να φορτώσουμε και ένα τραπέζι ή μια σόμπα .

'Ένα άλλο πάλι ιρυπτογραφημένο σήμα δεν "έσπαγε" και ζητούσε ο ένας ιρυπτογράφος από τον άλλο να του πει για μια παράγραφο. Και

(Signature)

(Signature)

4/1 K.M. M. A. 22.10.86

31

απαντώντας ο άλλος στα ανοικτά ανέφερε την επιχείρηση στην Κύπρο γιδυο γραμμές βέβαια. Λέει να είναι γεμάτα τα αυτοκίνητα, διότι θα χρειαστεί μετά το κατεβασμα και η ένηση. Πήραν και εφεδρική βενζίνη σε βυτιοφόρα. Να έχετε όχι κοντομάνικα αλλά μακρυμάνικα, διότι θα έχουμε και έρπη. Και αυτά τα λέω-για να ολοκληρώσω, τις γαλιναν για εκστρατεία. Και όταν ολοκληρώθηκε η επιβίβαση του 50 τακτικού συγκροτήματος, κάπου 2.500 πρέπει να είχε, ανέφερε λεπτομερώς, τι οπλισμό, πυρομαχικά και υλικά γενικά είχε στο ξώμα.

Three handwritten signatures or sets of initials are shown. On the left, there is a large, stylized signature that appears to begin with 'K'. Next to it is a signature that looks like 'Adel'. To the right of that is another signature with a small bracketed label '(B.A.)' above it.

(ν)

1/1 BA (Γ.Π.) 22.10.86

32

(κυρίου μάρτυρος συνέχεια) .

Και στις 5 η ώρα - πρέπει να ήταν 5 - την Παρασκευή το απόγευμα, εδόθη διαταγή ιινήσεως από τον αρχηγό στρατού ο οποίος ήταν στα Αδανα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) : Μέχρι και της 5η ώρας της Παρασκευής, δηλαδή της 19ης του μηνός, εσείς είχατε συλλάβει όλα τα σήματα και ακόμα και εκείνο που έλεγε ότι πάμε για εκστρατεία και να έλθουν ~~τα~~ κοντομάνικα κ.λ.π.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι. Βέβαια τα κοντομάνικα είναι λεπτομέρεια.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) : Αυτά τα σήματα τα μεταβιβάσατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Είχα μετρήσει την τελευταία ημέρα πόσα πληροφοριακά δελτία έστειλα και ήταν 18 ή 19.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) : Είπαμε στο/προϊστάμενο σας στην Πρεσβεία.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) : Τί σας είπε; Δεν σας έδωσε καμιά εξήγηση.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι, δεν δίδεται ποτέ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) : Ανώτερο αλιμάκιο ήταν.

ΜΑΡΤΥΣ: Και σ'άλλες καταστάσεις μας ζητούν διευκρινήσεις και δίδουμε

2/1 BA (Γ.Π') 22.10.86

33

θιευκρινήσεις. Δεν απαντούν, διότι δεν χρειάζεται.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τον κύριο προϊσταμενό σας τον είδατε μέχρι τώρα;

ΜΑΡΤΥΣ: Πολλούς είδα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τι σας είπε; Είχε λάβει αυτά τα σήματα, τα είχε αξιολογήσει;

ΜΑΡΤΥΣ: Θα έλθει η σειρά. Να τα πω λίγο αργότερα;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν ξέρω. Μπορείτε να τα πείτε και αργότερα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Μία συμπλήρωση θα ήθελα να κάνω κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ορίστε, κύριε Παπαδονικολάκη.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Τα υπόλοιπα συντάγματα επιβιβάσθηκαν επί πλοίων πέραν του 50ου συντάγματος; Τα υπόλοιπα είχαν επιβιβασθεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Έκοψα επαφή, γιατί πιάστηκα μετά αιχμάλωτος.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Στη φάση της επιβίβασης.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Το πρώτο κύμα ήταν το '50 ταυτικό συγκρότημα. Αυτά ήταν την Τρίτη, οπότε εγώ ήμουν ήδη *αιχμάλωτος*.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εσείς πότε συνελήφθητε;

ΜΑΡΤΥΣ: Ακριβώς στις 22 του μηνός.

Αλέξ ΚΥ

3/1   BA   (Γ.Π.)   22.10.86
34

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, ας τον αφήσουμε να τα πει με τη σειρά που θέλει.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Ας τον αφήσουμε, κύριε Πρόεδρε, να τα πει με τη σειρά που θέλει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε Δασκαλάκη, εκνευρίζεσθε τόσο πολύ εύκολα και φέρνετε σε δύσκολη θέση και εμένα. Υποθέτω ότι παιζω κάποιο ρόλο και εγώ εδώ πέρα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Μα δεν μιλάω για σας, μιλάω για μας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σας παρακαλώ, διότι δεν υπάρχει κανένας ιδιαιτερος λόγος εκνευρισμού εδώ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Νομίζω ότι έχω δικαίωμα να κάνω την αρίστη μου πάνω στον τρόπο που εξετάζουμε τον μάρτυρα. Και σας παρακαλώ εσάς σαν πρόεδρο, να μας συστήσετε να μη διακόπτουμε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Βέβαια, η παρατήρηση αυτή του κυρίου Δασκαλάκη είναι σωστή, να μην υπάρχουν διακοπές.

Λοιπόν, φθάσαμε στις 5 η ώρα την Παρασκευή. Μέχρι τότε ήσασταν σε πλήρη δράση από πλευράς λήψεως πληροφοριών. Έτσι;

ΜΑΡΤΥΣ: Παρακολούθησα τη νη οπομπή αυτή καθ'όλη την διάρκεια. Το 6η ίχνος τελευταίο που έδωσε ήταν 12 η ώρα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τη νύκτα;

4/1 BA (Γ.Π.) 22.10.86

35

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα, την υύκτα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: 19 προς 20.

ΜΑΡΤΥΣ: 19 προς 20. Και προσπαθούσαμε να βιώμε που θα κατευθυνθεί

μετά το Ριζωκάρπασο, προς τα δρειά, ή προς την πλευρά της Κυρήνειας.

Κατευθύνθη προς ημάς, προς τα βόρεια της Κυρηνείας, και το πρωΐ 4.30 -

4.45 - με το πρώτο φως - το παράρτημα ήταν 300 μέτρα από την πα-

ραλία - είδαμετον τουρκικό στόλο, τα καφάβια τα πολεμικά, ένα χιλιόμε -

τρο μπροστά από εμάς και ταυτόχρονα τα αεροπλάνα να πετούν πάνω
άλλα

από εμάς ακριβώς και /να κατευθύνονται προς το εσωτερικό του νησιού

και άλλα να βομβαρδίζουν στόχους στην παραλία. Δεξιά, όπως ήσαν τάμε

την Κυρήνεια, ήταν μια μοίρα πεδινού πυροβολικού και αριστερά, ήταν

από την Λάπηθο, ήταν μια μοίρα αντιαρματική με 18 πυροβόλα. Αυτή

είχε αποστολή να είναι στον αποβατικό χώρο. Η άλλη μοίρα είχε συμπλη-

ρωθεί μετά, δηλαδή όταν ήμουν εγώ εκεί. Τότε ήταν μια πυροβολοφρέζα

και έγινε μοίρα προ ενός-δύο ετών. Εκείνη η μοίρα που ήταν ήταν από

την Λάπηθο, ήταν με διοικητή ήποιο ταγματάρχη Ντόκο.

The image shows three handwritten signatures or sets of initials in black ink. From left to right: 1) A signature consisting of two stylized letters, possibly 'A' and 'D'. 2) A signature consisting of three stylized letters, possibly 'P', 'A', and 'P'. 3) A signature consisting of a stylized letter 'M' followed by the letters '(ΠΑ)' in parentheses.

(BA) 1/1 ПА А.Р. 22.10.86

36

Η αποστολή της ήταν να έρθει στο 5-6 μέλι , στο βόρειο μέρος.

Εέχασα να σας πω ότι παλαιότερα, δεν ξέρω πότε ακριβές, πιάσανε τον υποδιοικητή της ΤΟΥΡΔΥΚ να χαρτογραφεί την παραλία της Κυρηνείας εκεί στο 50 μίλι. Το δημοσίευσαν και οι εφημερίδες τότε.

Το ιανό δήταν ότι ενώ όλοι οι Τουρκούπριοι και οι Τούρκοι μπορούσαν να υπελθοφορούν σε όλα τα μέρη της Κύπρου με πολιτικά φυσικά, να ακούν, να σημειώνουν, να συλλέγουν πληροφορίες και να χαρτογραφούν, εμείς δεν είχαμε αυτή τη δυνατότητα. Αυτοί έκαναν και μπάνιο και έβρισκαν και το βυθό και μπορούσαν να βρουν ποιά παραλία δήταν πρόσφορη για την απόβαση. Εέρανε λεπτομέρειες και μπορούσε να έλθει ένας διοικητής μιας μονάδος από την Τουρκία

ή ένας αξιωματικός, που πρώτος θα έκανε το προγεφύρωμα, να δει την παραλία από κοντά. Δηλαδή, όπως μάθαμε από έναν πιλότο, αυτός ήλθε στην Κύπρο, πέρασε έξι από ορισμένους στόχους και έκανε αναγνώριση. Ήταν πολύ εύκολο. Όταν άρχισε ο βομβαρδισμός κόπηκε και το ρεύμα, οπότε εγώ αχρηστεύθηκα. Το δικό μας κλιμάκιο αχρηστεύθηκε κατά 80%. Τότε άρχισε να φλέγεται όλη η περιοχή από τον Αγιο Αμβρόσιο που έβλεπα εγώ, μέχρι κάτω από τη Λάππα, όλη η πλευρά του Πενταδακτύλου και τα στρατόπεδα.

Σέχασα να σας πω ότι χωρού την Τετάρτη διεπίστυσα ότι

2/1 ΠΑ Α.Ρ. 22.10.86

37

έχουμε επικείμενες εξελίξεις και θα έχουμε δυσάρεστα γεγονότα με την Τουρκία, την πλέμπτη πήγα στο διοικητή του τακτικού συγκροτήματος αντισυνταγματάρχη Μιχόπουλο και του λέων "βάσει σχεδίου προβλέπεται να δώσεις σε μένα ένα αυτοκίνητο, Το θέλω". Εν τῷ μεταξύ, όταν μπήκα μέσα στο στρατόπεδο είδα παπάδες, μητροπολίτες, πολίτες, όλους αξέριστους, στρατιώτες κακώς ενδεδυμένους, που μου θύμιζαν Αφρική. Ήταν πλέμπτη γιατί προηγήθηκαν οι πληροφορίες που σας έίπα. Μου λέει τότε: "Πάμε μια χαρά". Δεν θυμάμαι ακριβώς τα λόγια του. Εννοούσε ότι το πραξικόπημα εδραιώθηκε και δεν υπάρχουν αντιστάσεις και όσες υπήρχαν έχουν σταματήσει. Δεν είπα τίποτα, γιατί σεις και όσες υπήρχαν έπαγορεύεται να δίνουμε πληροφορίες στις γειτονιές μονάδες ή οπουδήποτε αλλού, διότι υπάρχει μία δρομολόγηση. Δεν μπορεί ο καθένας που ξέρει μία πληροφορία να τη δίνει δεξιά και αριστερά. Σκέψηθηκα λοιπόν, τον ηλίθιο δεν τον ενημερώνει κανένας; Αυτός με το πραξικόπημα ασχολείται; Και προσπάθησα κεκαλυμμένα όσο μπορούσα να του πω ότι στο κάτω-κάτω της γραφής το αυτοκίνητο το θέλω εγώ και βάσει σχεδίου προβλέπεται να μου το δώσεις". Υστερα από πολλά, μου λέει "καλά θα σου το δώσω". Ήταν 2,5 τόνων και μου λέει συνεννοήσου με το 3ο γραφείο. Συνεννοήθηκα και το αυτοκίνητο θα ήταν εκεί επιφυλακή επί 24ώρου βάσεως και όταν τηλεφωνούσα θα μου ήτοι έστελναν. Γιατί εγώ επιχειρησιακώς

3/1 ΠΑ Δ.Β. 22.10.86

38

υπαγόμουν στο 3ο τακτικό συγκρότημα της Κυρηνείας. Δηλαδή σε εμπόλεμη περίπτωση άποιος έπρεπε να με προστατεύσει. Ήγάρη ήμουν άμαχος. Ήταν 5-6 όπλα. Το προσωπικό που είχα, ήταν για υποτυπώδη ασφάλεια.

Το Σάββατο το πρωί άρχισα και ακούγαμε και τις εντολές ακόμη, σε ποιό στόχο θα πάει.¹ Εσύ, θα πας στον τάδε στόχο.¹
 Ἡταν το στρατόπεδο του Ντόκου,¹ Έσύ στο φρούριο.¹ Πιάνω αμέσως τον διοικητή του τακτικού συγκροτήματος και του λέω¹ ειδοποίησε το ναυτικό να φύγει από τη βάση, γιατί θα βομβαρδιστούν.¹ Ήπια και για τις άλλες μονάδες πυροβολικού. Μου είπε αυτές τις λέξεις:
 "Εγώ, τους έχω τάξει. Με το ναυτικό δεν έχω επαφή, πάρε εσύ".

Αν και δεν ήταν αποστολή μου, είχα άλλες δουλειές, αλλά προκειμένου να θάσουμε κάτι εκείνη τη στιγμή, φεύγεις από την αποστολή σου. Στο ναυτικό δεν έβρισκα κανέναν. ^{Πάρεντα} δίπλα που ήταν το αστυνομικό τμήμα της Κυρηνείας, βρίσκω έναν υπαστυνόμο που κάπου 150 μέτρα - στο λιμάνι και πέρα τους να λάβουν μέτρα γιατί θα βομβαρδιστούν.¹ Η μία τορπιλλάνας είχε αποστολή ν' ανοιχθεί έξω και ^{μέση} βομβαρδίσανε. Και η άλλη, όταν βομβαρδίστηκε, δεν ήταν κανείς μέσα και έτσι δεν έπαθε κανείς τίποτα από το πλήρωμα.

4/1 ΠΑ Λ.Β. 22.10.86

39

της μοίρας
 Στο τέλος της επιχειρήσεως, βρήκα το διοικητή/τον Αναγνωστόπουλο,
 ον αντισυνταγματάρχη, που ήταν στον "Βόσπορο" δεξιά της Κυρηνείας
 και μου λέει~~ε~~ χειρόσες πληροφορίες και δεν μας έλεγες τουλάχιστον
 κάτι να κάνουμε;". Του λέω, "εγώ τις πληροφορίες δεν μπορούσα να
 τις δώσω στις μονάδες". "Πουλάχιστον" λέει "να διώχναμε τις οικογένειες"
 "Όλες τις οικογένειες" που κοιμόντουσαν μέσα στο
 στρατόπεδο, με τον βομβαρδισμό τις έστελναν σε μένα, στο παράτημα,
 με'να αυτοκίνητο. Ήσαν 45 άτομα. Δεν είχα τα μέσα για να τους
 προσφέρω τίποτα. Κάτω από το φρούριο της Κυρηνείας είχαν σκάψει
 εκεί τους είχα βάλει με κουβέρτες κ.λπ. Του είπα, λοιπόν, ότι εγώ
 δεν έδιωξα δύτες τη δική μου οικογένεια. Πάς μπορούσα να τη διάλξω;
 Το παιδί μου ήταν με σαγιονάρες που του είχε δώσει μια Αγγλίδα στο
 ξενοδοχείο. Αν έδιωχνα εγώ την οικογένειά μου, θα έλεγες ότι εγώ
 βιολεύτηκα. Αφησα και έφυγαν ξυπόλητοι. Πάς λοιπόν να δώσω πληρο-
 φορίες σε άλλες μονάδες για να εποιημασθούν; Δεν ήταν στην αποστολή
 μου και δεν μπορούσα να κάνω κάτι τέτοιο. Στη συζήτηση μου λέει
 ότι εγώ από όσα άκουγα και από αυτά που εκτίμησα εγώ, έβγαλα το
 βράδυ τη μονάδα έξω. Παρασκευή βράδυ προς Σάββατο πρωΐ και πήγαμε
 στο ψώρο διασποράς 800 μέτρα πιό πάνω και όταν πήγα, έκανα μία
 σχετική ενημέρωση και λέω ότι εγώ είμαι στο χώρο διασποράς.

Δ. Μ. Λ.

Σ. Κ.

5/1 ΠΑ Δ.Β. 22.10.86

40

Ανησύχησα λέει ο άνθρωπος και τον παρατήρησε ο προϊστάμενος του ΓΕΕΦ που το ανέφερε και του είπε, "πήρες εντολή;". Λέει, όχι. Εν πάσῃ περιπτώσει, μους έδωσε να καταλάβω ότι χωρίς εντολή βγήκε η μονάδα έξω, στο χώρο διασποράς και το πρωτό τη μονάδα του ισοπεδώθηκε. Δεν ήταν μέσα όπως του Ντόκιου -έτσι έμαθα, δεν είχα επαφή μαζί του. Ο Ντόκιος άρχισε να φορτώνει 4.30'η ώρα και τον βρήκε ενώ φόρτωνε τα αυτοκίνητα. Είχε 6.000 βλήματα να φορτώσει και χρειαζόταν 2-3 ώρες. Τον βρήκε να φορτώνει και τη μονάδα καθ'οδόν για να πάει στη θέση της και την πετσόκιψε. Τον χτύπησαν στο δρόμο 4-5 πυροβόλα. ενώ αυτός πήρε τη μονάδα του και πήγε στους πρόποδες του Πενταδακτύλου και ότι ζημιά έκανε, τουλάχιστον το 80% στον αποβατικό χώρο, έκανε άμεση βολή. Αυτά τα έμαθα, δεν έχω άμεση αντίληψη από διαφόρους.

The image shows three handwritten signatures or sets of initials in black ink. One signature is at the top left, another is at the top right, and a third, more stylized set is at the bottom left. The bottom right area contains some small, illegible markings.

(Π.Α.)
1/1 Κ.Π. (Κ.Ο.) 22.10.86

91

Αφηνα δύο στα πυροβόλα, τους άλλους τους είχα πέρα, ¹ θπως ηάνου-
με με το όπλο θα ήταν έμμεση βολή, δπως ξέρουμε το πυροβολικό
έκανε άμεση βολή κατευθείαν στον αποβατικό χώρο με δύο άτομα
ένα σκοπευτή ένα γεμιστή και τους άλλους τους είχα πίσω για να
μη καταστραφούν, για να μη δώσω στόχο και τάχε τήδε κακείσε τοποθετη-
μένα τα πυροβόλα. ^{και} είχε μία μόνο απώλεια με ένα πυροβόλο, ενώ
ο άλλος εάν είχε νωρίτερα. Και επίσης όταν βρήκα τον διευθυντή
του Β' Γραφείου, τον Τσίτα, τον Ταγματάρχη, καλά ρε του λέω ,εδώ
ήταν οι Μακαριακοί με τους Γριβικούς είχαν αψιμαχίες, κάτι φυλάκια
κάτι σταθμοί, την Εθνουφρουρά την είχατε 100% σε επιφυλακή κάτι
σταδιακά κατέβηκε στο 75, στο 50 κ.ο.κ. Εδώ περιμέναμε ένα τέτοιο
πράγμα και δεν βγάλατε τις μονάδες απέξω ^{και} μου λέει ¹¹ είχαμε εντο-
λή να έχουμε ηυξημένη ετοιμότητα. Δεν λέει τίποτα. Ηυξημένη ετοι-
μότητα; Και το τρίτο γιατί δεν έγινε επιστράτευση. Κάναμε κάτι
πυρήνες την Παρασκευή το βράδυ δηλαδή ομαδάρχας, τους σκοπευτάς
τέτοιοι πυρήνες που ήταν ένα τάγμα και στην ουσία η Κυρήνεια δεν
είχε στρατό. Η μοίρα 33 ήταν στην Λευκωσία με το πραξικόπημα,
^{ρήμα,}
σταθμό^{αεροδρόμιο} κλπ, ^{είχε} ένα τάγμα, το 251, το οποίο ήταν ^{απο-}
καλυμμένος
καλυμμένος φυλάκια και είχε κάτω τους στόχους υποστηρίζεως. Ένα λόχο
είχε, τον λόχο διοικήσεως. Και είχε ένα τάγμα το οποίο επειστρα-
θεί

ΔΗΜΟΣ ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ

2/1   Κ.Π.   (Κ.Ο.)   22.10.86

42

~~τευδταν~~ ^{μέ} δύο μοίρες πυροβολικού. Αν είχαν ένα τάγμα το είχαν επιστρατεύσει από την Πέμπτη, την Παρασκευή να ήταν ετοιμο και είχε ταχθεί στον αποβατικό χώρο και είχε και πέντε άρματα, τα οποία ηταν παμπάλαια, — κάτι ρωσικά, τα T35, όπως τα λένε, δύο κινηθήκανε, ο ένας πύργος έμεινε στραβά και δεν μπόρεσαν να πάνε στον αποβατικό χώρο. Όταν μεταξύ πρώτου κύματος και δευτέρου μεσολάβησαν δύο μέρες περίπου, οι μονάδες σκόρπιες περνούσαν ~~επικοινωνία~~.

παράρτημα — ήταν πάνω από μένα ^{ε?} ένα δίσουλο, ~~πρι~~ ιστερότερα ήταν το φρούριο ~~γειτονιά~~ τα αντιαεροπορικά, δεξιά ήταν το στρατόπεδο και περνούσαν πάνω από μένα ~~έπειτα~~ Ημέρα ~~έπειτα~~ 64, 67 ελικόπτερα.

Το πρώτο κύμα που ήρθε πετούσε πολύ χαμηλά, Δηλαδή ένα πολυβόλο, αυτά τα Μπρέντ, τα απλά πολυβόλα για ήταν μπορούσε να ρίξει κανένας. Ριατί περνούσε μέσα από το δίσουλο. Τα αντιαεροπορικά δεν τα φθάναγε. Τότε άρχισα να πάλιν αλλιες αποστολές στα γύρω από τη ~~επαρχία~~ ^{Επαρχίας} συνοχή δεν υπήρχε. Και όταν του είχα πει του Αναγνωστόπουλου, "όταν πήρα λέσια τον ~~Μιχόπουλο~~, μου είπε — ότι ~~θα θετάνει~~. Κανένας δεν μας ~~επιμένειει~~ Τί συνοχή; Δεν υπήρχε συνοχή. ~~Τίποτα~~, λέσι, εγώ δύο του αεφαλιού μου έκανα. Δεν υπήρχε όχι συνοχή αλλά ένας συντονισμός και τούτο διέτει οι μονάδες ήταν προσα να τολισμένες με το πραξικόπημα ~~προστίθια~~ ^{προστίθια} σκορπισμένες και δεύτερον δεν πήραν εγκαίρως εντολή. Πήραν άλλες

3/1 Κ.Π. (Κ.Ο.) 22.10.86

43

αποστολές από το Γ.Ε.Ε.Φ. και το Γ.Ε.Ε.Φ. με βρήκε στο τηλέφωνο
 έβγαλα με καλώδιο και το πήγα κάτω, βγήκα από το κτίριο γιατί
 σας είπα το πίσω μέρος του παραφθήματος ήταν 12 στρέμματα, κούφιο
 ήταν από κάτω, είχαν πάρει πέτρα *and* παλιά *νεανικής*
οι Εγεροί από το φρούριο και από κάτω ήταν ένας χώρος σαν πολυβολείο. Καλό
 ήτανε. Και εκεί είχα πάψει το τηλέφωνο και έπαιρνα εντολές. Τράβα
 εκεί, κάνε εκείνο και διάφορα σήματα. Μια φορά δεν μου τοκλεινε
 το τηλέφωνο το Β' Φραφείο του Γ.Ε.Ε.Φ. μου λέει εάν δεν μου πεις
 αυτά που θέλω. Διότι εάν δεν σου άλεισω το τηλέφωνο, δεν θα μπο-
 ρείς να επικοινωνήσεις. Φιατί δεν είχε και μέρος άλλο ή όργανο
 να πληροφορηθεί, Και αναγκάστηκα να εκτελέσω αυτή την εικαστική
 του γιατί δεν υπαγόμουνα εγώ στο Γ.Ε.Ε.Φ., λέω έχεις τόσα όργανα,
 τόσες μονάδες, πάρε από αλλού, δεν μπορώ να βρω κανένα και σταν
 έκλεισας και με πήραν από την Πρεσβεία, μου λένε, γιατί μιλάς και δεν
 είσαι σε ετοιμότητα να αποδεχθείς τις εντολές μας. Και ανέφερα
 το γεγονός και είπαν στο Γ.Ε.Ε.Φ., άλλη φορά να μην ενοχλήσει.
 Σε ένα απ' αύτό ήταν την Παρασκευή, πρωΐνες ώρες, 9 η ώρα, πήρα
 ένα σήμα από αρχηγό Α.Ε.Δ., Μπούάνο....

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Εσείς το πήρατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, προς αλιμάνιο Κυρηνέας, υπολοχαγό Σημαντιφορέδη,

4/1 Κ.Π. (Κ.Ο.) 22.10.86

44

Από πάνω έγραψε^η εθνική επιταγή, δεν θυμάμαι τα λόγια τώρα, η σύγχυση που υπήρχε τώρα εκεί αυτό που θυμάμαι είναι η εθνική επιταγή και το σήμα έλεγε γενικά να πάω να βρω το διοικητή του ταυτικού συγκροτήματος που ήταν ο Μιχόπουλος και να του πω, τα λόγια βέβαια δεν ήταν έτσι, αλλοιώς ήταν αλλά το νόημα ήταν, να του πω ότι ^η ή κυρήνεια πάση θυσία, μέχρι τις 4 η ώρα, έστω και με μία σημαλία να είναι στο φορέτο.

The image shows several handwritten signatures and initials. On the left, there is a large, stylized signature that appears to begin with 'Ε'. To its right is a smaller, more formal signature that looks like 'Ε. Ζ.' or '(ΕΖ.)'. Below these are some smaller, less distinct markings and initials.

1/1 (ΓΡ) E.Z. Z.B. 22-10-86

45

Δηλαδή να φαίνεται ότι δεν έχει καταληφθεί, να υπάρχει Ελληνική σημαία. Έστω και με μία σημαία πάση θυσία. Όταν το πήρα γέλασα και του λέω:
 λιγάκι / Του λές αυτά αλλά τι μέσα έχει ο άνθρωπος; Με τη σημαία δεν κρατιέται η Κυρήνεια, διότι είχε υπογραφεί η ανακωχή και ότι έπαιρναν οι Τούρκοι μέχρι εκείνη την ώρα καλώς.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Τι ημερομηνία ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ. Παρασκευή σας είπα. Το σήμα το πήρα μετά τις 9. Όχι την Παρασκευή, λάθος. Την τρίτη μέρα στις 22 του μηνός.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Κυριακή.

ΜΑΡΤΥΣ. Ναι.

Να αναφέρω και κάτι άλλες λεπτομέρειες για να έχετε μια εικόνα.

Αφού αποβιβάσθηκε γιατί στην ουσία αποβίβαση έγινε, όχι απόβαση, διότι έγινε με ένα υποτιθέμενο εχθρό. Φανταστείτε μία άσκηση με πραγματικά πυρά και ο εχθρός υποτιθέμενος. Κάπως έτσι έγινε. Αντιστάσεις υποτυπώδεις και ο κάθε ένας σκόρπιος. Είχα ένα λόντο του οποίου αργότερα

΄ήταν ενωτικός
έμαθα ότι του έκοψαν το κεφάλι, και στους ενωτικούς τους έκοβαν τα
κεφάλια οι Τούρκοι, οι Τουρκοκύπριοι. Τον βρήκαν αυτόν, οικειοθελώς
είχε την αντιπροσωπεία της KEO και ξεζωμένος με τα άρματα μου λέει

2/1 E.Z. Z.B. 22-10-86

46

Αλένο θέλω να βρώ ότι οι αντιαρματικότητες που προχθέστηκαν από το Πικρονέρι - κάπως το έλεγαν έτσι - ήταν έναν θήλακα οι Τούρκοι και αποβιβάσθηκαν. Βρήκα και ανθρώπους που ήταν εκεί στην παραλία, τουρισμό ήταν εκεί ήταν ξενοδοχεία πλάζ. Και τον έπιασαν αυτόν αργότερα. Πάω και θα προσεγγίσω πάλι αυτός με το όπλο, οικειοθελώς όπως και ιδλιοί άλλοι. Και είχε αγκιστρωθεί και δεν μπορούσε να διευρύνει τον θύλακα, το πρώτο κύμα το 50 σύνταγμα. Δηλαδή έχει κάνει 800 μέτρα επί 200 στην παραλία ότι μέρος. Ήταν μία μονάδα ένα τάγμα με όπλα υποστηρίξεως μία αεροπορία να είχε 6 - 7 αεροπλάνα, στην ήταν το δυναμικό 50% απ' αυτά που είχε η Κύπρος κάτω, συν ορισμένα αεροσκάφη από την Ελλάδα, με 2 υποβρύχια, απόβαση δεν γινόταν. Και τον Τούρκο - παρακαλούμε τους Τούρκους και ασχολούματε με τον Τούρκο 21 χρόνια - δεν πρέπει να τον υποτιμάμε. Η πολεμική του μηχανή είναι πολύ καλή και το έμψυχο υλικό του πολυ καθυστερημένο, αλλά με την πειθαρχία που έχει την αυστηρή και με τις συνεχείς ασκήσεις, ο κόσμος πεινάει έξω αλλά ο στρατός πλουσιοπαρόχως κάνει τις ασκήσεις του μόνο εκεί κρατιέται. Αλλά με τις πληροφορίες που είχαμε και όπως ξέρουμε μία απόβαση είναι λεπτή επιχείρηση και οι πιθανότητες επιτυχίας είναι ούτε 10%-εγώ ξέρω κάπως έτσι ένα ποσοστό δύναμη, ελάχιστες - Έάν ήταν

3/1 E.Z. Z.B. 22-10-86

4/7

εγκαίρως τοποθετημένες οι μονάδες, όχι όλες, μία μοίρα ΛΟΚ με τις 2 μοίρες πυροβολικού που είχαμε εκεί και τα 5 άρματα και κάτιν άλλες μονάδες τμήματα που είχαμε και μία βοήθεια από τον αέρα-γιατί στον αέρα κυριαρχούσαν-και να βομβάρδιζε τα πλοία που ξεφόρτωναν, λέτε και είμαστε σε ένα λιμάνι που ξεφόρτωναν κιβώτια και εμπορεύματα, δεν θα πατούσαν οι Τούρκοι και τουλάχιστον για δύο γενεές - γνώμη δική μου - θα μας θυμούνταν ότι πήγαμε σε ένα άοπλο νησί, προσπαθήσαμε, - και θα είχαμε απαλλαγή τουλάχιστον για 50 χρόνια- ένα σώμα στρατού και δεν τα κατάφερε. Είχαμε τις πληροφορίες, τα μέσα είχαμε.

EMMANOYLA ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Τί δεν είχαμε;

MARTYS. Πού σκάλωσε και τι έγινε όπως καιρούς βρήκα συναδέλφους ερχόμαστε στις 22 και πήρα αυτό το σήμα: Εθνική επιταγή η παρούσα να διοθεί. Και λέω αύριο μεθαύριο μήπως μου πεί δεν το πήρα γιατί αυτός δεν έχει την δυνατότητα, εγώ το έβλεπα τώρα. Δεν έχει τη δυνατή τη πεί εγώ τέτοιο σήμα δεν πήρα.

E.Z.1/1 Δ.Δ. M.Π. 22-10-1986

48

Έβγαλα ένα αντίγραφο και τον έβαλα να υπογράψει από κάτω. Πήγα στο σταθμό διοικήσεως του τακτικού στρατιωτικού, που είχε επιτάξει ένα βενζινάδικο σφην είσοδο της Κηρύνειας, κοντά στο Γάστρα - Πράξανδρος, στο γήπεδο και ήταν εκεί το Γ'. Γραφείο. Ρώτησα, που είναι ο Διοικητής, μου είπαν, "είναι στον Αι- Γιώργη" που ήταν δύο - τρία μίλια από εκεί και τρία - τέσσερα μίλια από την Κηρύνεια. Πρέπει να ήταν έντεκα η ώρα. Βλέπω έναν Μιχόπουλο και κουβαλούσε τα ρούχα κάποιου. Δηλαδή ήταν αλλού. Μιλούσα, ή δεν μιλούσα το ίδιο ήταν. Του λέω, άνυρε συνταγματάρχα, πάρτε ~~ωρίδιο~~ το σήμα, διάβαστε το και αν έχετε καμιά απορία, πέστε μου για να στείλω σήμα επάνω. Αυτό έλεγε το σήμα από κάτω." Καλά, μου λέει, υπέγραψε και πήρε το αντίγραφο. Αυτή ήταν η τελευταία μου επαφή με τον Μιχόπουλο.

Ήταν μεσημέρι και μου έδωσαν εντολή - μιλάμε για τις 22 του μηνός - και μου έδωσαν εντολή να ειδοποιήσω τα ΠΑΟ. Πήγα στο αλιμάκι και μου έδωσαν αυτή την εντολή να ειδοποιήσω τα ΠΑΟ, που ήταν ένθεν και ένθεν της αυρίας αρτηρίας από τον Αι- Γιώργη, από την πλευρά της εισβολής, για να αλλάξουν θέσεις. Πήγα και ειδοποίησα τα ΠΑΟ - ΠΑΟ είναι τα 106, πυροβόλα άνευ οπισθοδρομίσεως, αντιαρματικά - και όταν πλησίασα μου είπαν να προωθηθώ στον αποβατικό χώρο και να δίνω απ' ευθείας πληρο-

2/1 Δ.Δ. Μ.Π. 22-10-1986

49

φορίες .

Ξέχασα να σας πώ ότι το αρχείο μου το έκαψα όλο, γιατί δεν θα ήμουν ζωντανός τώρα . Την Παρασκευή που άρχισε η απόβαση άρχισα να τα καίω όλα , νωρίτερα από όλους και να καταστρέφω τα μηχανήματα . ~~Δεν~~ άφησα τίποτα . Αν και είχαν στείλει ένα σήμα και μου είπαν " δεν θα καταστρέψεις μηχανήματα και το αρχείο και δεν θα μετακινηθείς " ουδε- μία σύμπτυξη ~~—~~ άνευ διαταφής". Πότε θα τα έκανα ; Ήταν θα έλεγα ότι πιάστηκα;

Μου είπαν να μη μετακινηθώ. 'Έγώ δεν είχα πολεμική αποστολή. 'Ηταν μέχρι να γίνει η απόβαση. Από κει και πέρα δεν είχα αποστολή και όμως μου έδωσαν εντολή να μη φύγω!

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ποιός ;

ΜΑΡΤΥΣ: Το αρχηγείο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Το αρχηγείο, ή η Λευκωσία;

ΜΑΡΤΥΣ: Το σήμα ήταν από την Αθήνα . Δεν είχε τέτοια αρμοδιότητα ο Σιγάλας. 'Ηταν από την Αθήνα και κατ'επέκταση από το Σταθόπουλο, αρχηγό της ΚΥΠ . 'Έλεγε το σήμα να μην μετακινηθώ "ουδεμία σύμπτυξη" και να προωθηθώ στον αποβατικό χώρο , όσο μπορώ για να πληροφορώ.

Πράγματι απλώσα την μπομπίνα, πήρα και τέσσερα άτομα και πήφωθήθηκα

3/1 Δ.Δ. Μ.Π. 22-10-1986

50

όσο μπορούσα. Ανέβηκα σε ένα τριώροφο οίκημα. Ήταν ο αποβατικός χώρος στα 700 μέτρα, σε απόσταση βολής. Με τα κιάλια όπως ήμουν, αλλά και με το γυμνό μάτι, δεν μπορείς να περιγράψεις όσο και η αλός να είσαι στην πένα, αυτό το θέατρο, αυτή την ατμόσφαιρα. Δεν υπήρχε σπιθαμή μέρους, που να μην εφλέγετο, ή να μην εβορβάζετο, ή να μην εβάλετο από παντού. Κόλαση!

Κατ τώρα που το σκέπτομαι, γιατί όταν ζεί κανείς την ατμόσφαιρα δεν αναλογίζεται τον κίνδυνο να σκοτωθεί, είναι σαν να μεθάξει. Ήταν η πρώτη φορά που μου δόθηκε η ευκαιρία, να το ζήσω όλα μου τα χρόνια - Καστοριανός είμαι - και επειδή δεν έφθανε άλλο το καλώδιο, τοποθέτησα έναν - δύο και τον τρίτο κάτω από μένα στην πολυκατοικία και εγώ επάνω και δίναμε πληροφορίες.

(Δ)

1/1 ο Ε.Τ. 22-10-1986

51

Και θέλανε, τι γίνεται στον αποβατικό χώρο, από EPKIN τι ξεφορτώνεται,
 πόσα άρματα, πόσος στρατός ήλπι. Και είχε γίνει ένας βρόγχος και το
 τηλέφωνό μου ήταν συνδεδεμένο με την αίθουσα επιχειρήσεων στην Αθήνα.
 Δηλαδή, την ώρα που έλεγα εγώ, αυτή τη στιγμή ένα αεροπλάνο βομβαρδίζει
 εκεί ή κατεβαίνει αυτό το άρμα, το ήξερε η Αθήνα, το αρχηγείο.
 Το αρχηγείο ήταν συνδεδέμενο με άλλο τηλέφωνο, ο αρχηγός της ΚΥΠ με
 τον ΑΕΔ και τον πληροφορούσε για τα γεγονότα εκείνη την ώρα, αν ερχο-
 ταν αεροπλάνο. Όλοι περιμέναμε έστω και την τελευταίο στιγμή, γιατί
 ηπάτε μου είπε ο Σιγάλας ότι θα έλθουν αεροπλάνα και θέλουμε
 συντεταγμένες του χώρου εκείνου, κάτι στοιχεία άλλα μου ζήτησε. Τώρα
 τι έγινε και δεν ήλθαν, δεν το ξέρω. Αυτά γινόντουσαν επί ώρα. Και
 βλέπω τα άρματα, γιατί από τα αριστερά μου ήταν ηποιος δρόμος, η
 πολυκατοικία και μετά ένα οικόπεδο. Και το πρώτο που είδα ήταν ένα
 τουρκικό άρμα να πατάει έναν στρατιώτη και να πέφτει το κράνος του
 και να περνάει από πάνω. Αυτή ήταν η εικόνα στα 50-100 μέτρα. Και
 το διπλανό άρμα το είδα να περνάει επάνω από ένα αυτοκίνητο και να το
 πατάει. Μετά εγκαταλείψαμε και φύγαμε. Εγκλωβιστήκαμε. Αυτά ήταν τα
 τελευταία από το θέατρο. Παραλιακώς έφυγα, είχε μία δίοδο, γιατί στην
 παραλία δεν μπορούσαν να πάνε ούτε άρματα ούτε αυτοκίνητα, και πήγα

2/1 ο Ε.Τ. 22-10-1986

52

στο Dom Hotel . Αφού πήγα κάτω που ήταν οι οικογένειες, τους πήρα δλους και πήγα στο Dom Hotel . Εκεί ήταν ^{οι} ΟΗΕδες, ήλθαν μετά, τότε δεν ήταν. Τα τηλέφωνα είχαν σιγήσει. Ήξερα ότι είχε ένα τηλέφωνο ο Δήμαρχος και ιδιοκτήτης του ξενοδοχείου, Κατσέλης. Είχε ένα προσωπικό τηλέφωνο, αλλά ήταν αλειστή η πόρτα. Ήσπασα την πόρτα και αφού 'ηλθα σε επικοινωνία, έμαθα όλες τις πληροφορίες εκεί γύρω και έδωσα τις τελευταίες πληροφορίες μέσα από το ξενοδοχείο. Αυτά ήταν τα τελευταία εκεί στην Κυρήνεια. Μας μετέφεραν στη Λευκωσία. Και μία άλλη παρένθεση. Όταν ολοκληρώθηκε σε μία ημέρα, με κάτι μικροαντιστάσεις αλπ, ήλθε ένα πολεμικό αγγλικό ανοικτά λίγο και με ελικόπτερα έπαιρνε τους ξένους και τους πήγανε στο πολεμικό. Εκεί ελληνοκυπρίους και έλληνες δεν πήρε κανέναν να πάει. Οποιαδήποτε άλλη φυλή ήταν σε ελικόπτερο γινόταν έλεγχος. Τότε έφυγαν δύο δικοί μας, αρυφά βέβαια, από το αιλιμάκι, με αυτό το πλοίο. Καθίσαμε όλες-όλες Κηρύνεια και Σαράι Λευκωσία 14 ημέρες. Ακολούθησαν ανακρίσεις,

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ; Αιχμάλωτος;

ΜΑΡΤΥΣ. Ναι.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Πότε σας ~~έπιασαν~~;

Δημήτρης Βαρβίτσιος

Ιωάννης Βαρβίτσιος

3/1 O E.T. 22-10-1986

53

Γ^ρ Καταγγελία ΜΑΡΤΥΣ. Είπα, όταν ολοκληρώθηκε η Κηρύνεια γιατί η Κηρύνεια δεξιά και αριστερά είχε εγκλωβιστεί, άφησαν έναν δίσταλο/έφευγε. Κατόπιν και αυτό εσκεμμένως. Μόλις κατέλαβαν την Κηρύνεια προς Αγιο Αμβρώσιο, προς ανατολάς δηλαδή, άφησαν ένα κενό για να αδράσει δύο το δυνατόν περισσότερος άμαχος πληθυσμός από την Κηρύνεια. Θα ήταν στο σχέδιό τους μέσα. Δεν τους πείραξαν μετά. Σκέφθηκαν ότι ούτε αδειάσει η πόλη τόσο θα είναι καλύτερα. Είχαν το σχέδιό τους.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Πώς σας έπιασαν;

ΜΑΡΤΥΣ. Όλη την Κηρύνεια την πιάσανε.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Έχει σημασία η λεπτομέρεια πώς σας έπιασαν.

ΜΑΡΤΥΣ. Στο ξενοδοχείο.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Από την πολυκατοικία που ήταν στον τρίτο όροφο;

ΜΑΡΤΥΣ. ————— Ειπαμεί σταν είδα τα άρματα που ήταν δίπλα- μου και πατούσαν τον αόσμο, 'Έφυγα από κει και έχασαν τα ίχνη μου, διότι δεν πρόλαβα να πω, ούτε "άρματα πίσω μου!" Γιατί τα άρματα πλησίασαν ήλθαν από την δεξιά πλευρά και διέσπασαν μπροστά τους πατούσαν.

(0)

1/2 (σ) Δ.Γ. 22-10-86 54

Εγώ είχα προσανατολισμό στον αποβατικό χώρο. Σας είπα δτε δεν
κόλαση,
υπήρχε μέτωπο, δλη η πλευρά εφλε γετο! Δεν ήξερες αυτή τη στιγμή
που βάζει το πολυβόλο από που είναι και ποιδς ιτυπάει. Και στο ξεν-
δοχείο μας πήραν τις ταυτότητες τις ελέγχουν και μας μετάφερουν στην
Λευκωσία.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Είσαστε με στολή δταν σας συνέλαβαν;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, εγώ δεν φόρεσα ποτέ στολή.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ : Είσαστε ως αξιωματικός εκεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Εμείς είμαστε προσωπικό της Κρεοβείας, ενσωματωμένοι με
διαβατήρια και ταυτότητα.

ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ: Πως άφησαν άλλους και δεν άφησαν εσάς;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ δεν έφυγα. Λέω ότι άλλοι που ήταν απ'όλη την Κυρήνεια
και προς τα εκεί, ο ένας έβλεπε τον άλλον, είχε μία φάλαγγα, έφευγε
ο κόσμος και η μόνη διέξοδος ήταν εκεί. Θέλω να πω ότι τα αεωοπλάνα
ή στρατός δεν βομβάρδιζαν τον δρόμο ή δεν τον έφραξε, ώστε να μείνει
όλος ο πληθυσμός μέσα στην Κυρήνεια.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ : Ήρθαν να τους διώξουν για να μείνουν λίγοι;
Σεις δεν μπορέσσατε να φύγετε από κεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Πρώτον, δεν είχα μέσο διότι το αυτοκίνητό μου, μου το ήλεψαν.

2/2 (σ)

Δ.Γ.

22-10-86

55

Είχα ένα αυτοκίνητο ιδιωτικής χρήσεως. Δεν είχα μέσο. Ήγά σας είπα ότι μόλις πήγα στο Ξενοδοχείο προσπάθησα να έχω μιά επαφή για να πληριφορήσω την Λευκωσία ότι συνέβη αυτό, να δώσω μία εικόνα τέλος πάντων τι έγινε, ύστερα από εκείνη τη διακοπή. Και ήμουνα απορροφημένος μ' αυτά τα γεγονότα. Σας είπα ότι δεν υπήρχε σκέψη. Θα πως αν

ήθελα έδιωχνα την οικογένεια πολύ νωρίτερα, δύο τρείς μέρες τουλάχιστον στην Λευκωσία. Θα είχε και κακό αντίτυπο καιδεν συνάδει μ' αυτό. Διότι οι άλλοι τι θα γινόταν, τα 45 άτομα;

Ως προς τις συνθήκες διαβιώσεως, φάγαμε ξύλο αρκετό οπωσδήποτε και μας ανταλλάξανε αφού μας βγάλανε τρείς ή τέσσερις Αυγούστου.

Το βράδυ 12 η ώρα ακούω -υπόψη ότι τελείωσα την σχολή ξένων γλωσσών την Τουρκική, αλλά δεν το δήλωσα για λόγους σκοπιμότητος - ακούω ότι «αυτούς θα τους ξεμπερδέψουμε στις 12 η ώρα». Και μας πήραν οι ΟΗΕδες - ο νούς στο κακό πάει του καθενός» μας βγάλανε και μας παραδώσανε. Μετά μόλις πέρασα στον ελληνοκυπριακό τομέα μας περίμεναν στην πρεσβεία. Μια μέρα κάθησα δεν κάθησα και μου δώσανε εντολή να πάρω κάτι φακέλλους για να πάω να ανακρίνω τους Τούρκους αιχμαλώτους στην Αεμεσσό. Άλλα παράλληλα να συγκροτήσουμε το τμήμα αυτό που είχαμε απωλέσει για να ασχοληθούμε πλέον ξανά. Και τότε ήμουν πολύ αγανακτησμέ-

3/2 (σ) Δ.Γ. 22-10-86-

56

νος, διδτε γνωρίζοντας δόλα αυτά και να έχουμε αυτή την εξέλιξη, λέω τι
τις θέλουμε τις πληροφορίες; Και που τις έχουμε τι τις κάναμε; Και μου
λέει ο Σιγάνας, δικαιούζοντας "Αλέκο σώσαμε την ΕΛΔΥΚ τουλάχιστον".

Του λέω δηλαδή; Τα τελευταία σήματα που πήραμε, τα δελτία σου, πήγαν
στον Νικολαΐδη. Διδτι σας ειπα την δρομολόγηση ΓΕΕΦ-ΕΛΔΥΚ- πρεσβεία και

Αθήνα. Τον έζωσαν τα φίδια. Δεν είχε αυτός εντολή να βγάλει το τιμία

διεργασία του με την ΕΛΔΥΚ. Και υπόψη ότι τη μεσή ΕΛΔΥΚ είχε *διεργασία* (4) τις 14/10/86,

χειρογράφη 11 η ώρα το βράδυ. Δεν ήξεραν με συγχωρείτε-ούτε τα αποχωρητήρια που

χειρογράφη ήταν στην ΕΛΔΥΚ. Ήθελε ο άλλος στις 11 η ώρα που ήταν στο κρεβάτι του. Και τον

χειρογράφη έζωσαν τα φίδια, όταν πήρε και τα τελευταία σήματα, τον Νικολαΐδη. Και

χειρογράφη κάνει συγκέντρωση αξιωματικών, υπαξιωματικών.

Δ.Γ.

(2H)

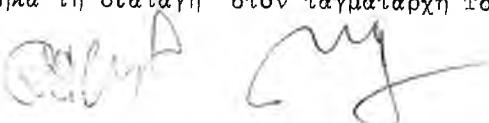
(25) 1/2 ΗΓ XM 22.10.86 57

Τελείωσε στις 2 η ώρα τα μεσάνυχτα .Και χωρίς την διαταγή του ΓΕΣ, η οποία ήταν συγκεχυμένη και δεν του έδιδε ιαμβία διαταγή,έβγαλε στον χώρο διασποράς την ΕΛΔΥΚ.

Στις 4 και τέταρτο το πρωΐ, δταν βομβαρδιζόταν , ως πρώτος στόχος η ΕΛΔΥΚ, μέσα στην ΕΛΔΥΚ υπήρχαν μόνο ιάποιοι σκόρπιοι μάγειροι, κανένας αποθηκάριος. Δεν υπήρχαν θύματα. Ετσι σώσαμε την ΕΛΔΥΚ. Εάν δεν

έβγαλνε η ΕΛΔΥΚ , θα χανδταν και η Λευκωσία, διδτι τη Λευκωσία την ιράτησε η ΕΛΔΥΚ. Διαφορετικό θα ιαταστρεφόταν και ολόκληρη η ΕΛΔΥΚ. Έστω δηλαδή και αυτό έπιασε ιάποιο τόπο .

Όταν ιατέβηνα στην Λεμεσό, μου έδωσαν ιάτι φακέλλους. Και δταν δάβασα τις ιαταθέσεις των τεύρων αιχμαλώτων, είδα πολλές ανακρίβειες. Και αυτά τα είχε ιάνει η ΚΥΠ της Κύπρου δπου ήσαν αδαείς απο ανακρίσεις και άπειροι. Δεν είχαν και πολλά στοιχεία. Ήλεγαν ιατά τη γνώμη του ανακριτού συμφωνεί. Και έβλεπα τελείως ανακρίβειες. Ή, τι θέλαν λέγανε. Και επειδή είχα ιδία πείρα απο τη δική μου πλευρά, είπα; Όποιος αιχμαλώτος έρχεται εδώ, δτι πράγματα έχει να μου τα αφήνει επάνω στο τραπέζι. Θα συνοδεύεται με τα αντικείμενα που έχει. Και εκεί βρήκα τη διαταγή στον ταγματάρχη Τσετινέλ Μουσταφά, τον Διοικητή

2/2 ΗΓ ΧΜ 22.10.86

58

της EMA της 28ης Νεραρχίας ο οποίος με άλλους δύο υπαξιωματικούς
και τον οδηγό συνελήφθησαν. Ένώ έκαναν αναγνωρίσεις με το τζέπι τους
πιέσανε οι δικοί μας. Ήταν ένα ολόκληρο σακίδιο με πράγματα μέσα
και σε ένα βιβλίο, δχτι κανονισμό, είχε καταχωνιάσει μέσα τη διαταγή,
την οποία πρωτίστως φαινόταν δτι την είχε στην τσέπη του.

Διαβάζοντας τη διαταγή βλέπω δτι αφορούσε διαταγή της 28ης Νεραρχίας προς δλες τις μονάδες που θα συμμετέχουν στην εκστρατεία καταλήψεως Καραβά Λαπέζου, όποια έγινε στις 6 τουμηνδς ημέρα της Μεταμόρφωσης του Σωτήρος. Αμέσως παίρνοντας το έγγραφο του είπα, τι είναι αυτό.
Μου λέγει δεν ξέρω. Τι δεν ξέρεις του λέγω; Αυτή από το πολύ διάβασμα - του λέγω - έχει φθαρεί. Την έχεις ανοίξει και ηλείσει πάρα πολλές φορές.
Καμιμιά φορά μπορεί να πάρεις ένα εγγραφό και να μη το διαβάσεις.

Στη συνεχεία παίρνω τη διαταγή και με μια σημείωση την στέλνω στη Λευκωσία. Και από τη Λευκωσία, από δτι έμαθα, γιατί τότε δεν το ήξερα, πρωθήθηκε και είχε φθάσει στη Γενεύη στον Υπουργό των Εξωτερικών.
Έιχε σημασία, δχτι διότι εδιδε διαταγή, άλλα διότι ενώ είχαν υπογραφει αναταχή, οι Τούρκοι δλο και διεύρυναν τον θήλακα προς δλες τις πλευρές. Δεν συμμετείχε οπωροποτε η αεροπορία και το ναυτικό, διότι θα φεινόταν. Άλλα το κάνανε με τα μέσα που είχαν.

3/2 ΗΓ XM 22.1086

59

Και ήταν μια Μεραρχία μια Ταξιαρχία, ένα Σύνταγμα Πεζοναυτών κ.λ.π.

Και ήταν η απάληφη Καραβή Δαπέδου. Ήταν έγγραφο με υπογραφή του Μεράρχου Οσμάν Πολάτ.

Ενώ διαρκούσε το δεύτερο και τρίτο στάδιο με ειδοποιησαν:

"Τελεσωνέ τους γιατί θα τους παραδόσουμε. Η ανταλλαγή αυτή ήταν για σας. Και έτσι τελείωσε η ανακριση".

Μεταξύ αυτών ο μεγαλύτερος σε βαθμό ήταν συνταγματάρχης, και οι άλλοι ήταν κατωτέρων βαθμών.

Υστερα η 28η Μεραρχία άρχισε να ετοιμάζεται για το δεύτερο γύρο.

(2H)

1/2Ω.

(E.S.)

60

20.10.1986

Και από την παραμονή, 13 Αυγούστου, πάλι εέραμε την προετοιμασία της.

Πάντα από νει και πέρα ήταν πολεμική η ατμόσφαιρα και οι μονάδες ήταν σε κατάσταση εκστρατείας. Και τούτη διηρύθυναν τον κάθε φύλακα, αυτό πάλι γινόταν συνεχές. Άρχιζαν, λοιπόν, παραμονή να ετοιμάζονται για δεύτερη φάση, από τα μεσάνυχτα που θόρηκε το σήμα και το συνθηματικό ήταν "γιακαμός", αυτός ο φωσφορισμός της θαλάσσης -"γιακαμός" σημαίνει τα κύματα που φωσφορίζουν- αυτό ήταν το συνθηματικό της δευτέρας που ήταν προς Αμυόχυστο, να εναποθεί η πλευρά της Αμυοχώστου.

Ολοκληρώθηκε η δεύτερη φάση κατά τα γνωστά. Συνέχισα να γένω μέχρι το 1978. Επανήλθα, τοποθετήθηκα διοικητής σε μια μονάδα στον Έβρο πάλι, εν συνεχείᾳ στην Αθήνα σε άλλη μονάδα και το 1981 με έστειλαν στην Κωνσταντινούπολη. Επέστρεψα και αποστρατεύθηκα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) : Τελειώσατε, κύριε μάρτυς;

ΜΑΡΤΥΣ : Νομίζω ναι, κύριε πρόεδρε.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ : Κύριε πρόεδρε, δεν ήθελα να διαιρέψω πριν τον μάρτυρα. Πριν, όμως, αρχίσουμε τις ερωτήσεις, θα ήθελα να πω ότι υπάρχει ένα κενό. Το κενό αυτό αφορά τις ημέρες που ο κ. μάρτυς ήταν ηρατούμενος. Μας γίλησε για ανακρίσεις. Όλα αυτά δεν θα πρέπει, όχι υπό τύπον ερωτήσεων, να μας τα πει, να μας διηγηθεί, δηλαδή, τι συνέβη;

2/20.

(Ε.Σ.)

61

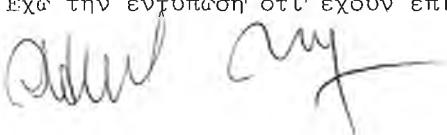
22.11.1986

'Ήταν 10 μέρες αρατούμενος των Τούρκων. Τι τον ράτησαν; Πώς;

Δεν είναι κάτι που πρέπει να μπει στη δικήγορό του και όχι να το καταλάβουμε από ερωτήσεις; 'Αν το νομίζετε και σεις, εγώ παρατήρηση κάνω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δε νομίζω ότι έχει καμνία σημασία. Η κατάθεση είναι ενιαία. Και τα όσα λέει ο μάρτυς μοναχός του και τα όσα απαντά στις ερωτήσεις, είναι ενιαία. Πάντως, όμως, αν μπορούσε ο κ. Σημαιοφορίδης, ας μας πει μόνος του, χωρίς ερώτηση, τι έγινε τις μέρες που ήταν αρατούμενος στους Τούρκους. Κατ' αρχήν είπατε ότι φάγατε αρκετό ξύλο, κ. Μάρτυς.

ΜΑΡΤΥΣ: Κατ' αρχήν, ήξεια σα να πω το εξής: 'Ήταν πολύ αργά, είχε βγει η νηοπομπή και λέει ο σωματάρχης στον στρατηγό - τον ταξίαρχο τον λένε στρατηγό εκεί - να πας να ενημερώσεις τον νομάρχη της Μερσίνης για την επιχείρηση που κάνουμε. Δεν χρειάζονται λεπτομέρειες, έτσι απλάς χοντρικά και πολλά είναι. Μ' αυτό το γεγονός φαίνεται ότι η πολιτική ηγεσία, αν ήταν έπρεπε να τον ενημερώσει η πολιτική ηγεσία από το Υπουργείο Εσωτερικών, έχω την εντύπωση. Θα πας, του λέει, να βρεις το νομάρχη και θα του πεις πέντε πράγματα χοντρικά. 'Έχω την εντύπωση ότι έχουν επιταχυνθεί ότι θα κάνανε εισβολή....

3/2Ω.

(Ε.Σ.)

62

22.10.1986

Τώρα πάς πήρανε ~~άλλη~~ στροφή τα γεγονότα και ήλθαν λίγο νωρίτερα...

Αυτό ξέχασα και ένα άλλο: 'Όταν κατέλαβαν το Καραβά ήλπιαθο υπήρχαν βαρέως τραυματίες, σκοτωμένοι στην περιοχή, κ.λ.π. Δίνει εντολή ο διοικητής της 28ης μεραρχίας με μπουλντόζες να ανοίξουν τάφρους και να ρίξουν όλα τα πτύματα, ότι βρουν στην περιοχή, γιατί "η περιοχή αυτή πρέπει να μη μολυνθεί, είναι δική μας". Αυτά που σας λέω ήταν 6-7 Αυγούστου.

Και ένα άλλο : 'Όταν ο μορφωτικός ακόλουθος, για πολιτιστικά θέματα ασφαλώς, της Αμερικανικής Πρεσβείας, όταν ολοκληρώθηκε και ο δεύτερος γύρος, θέλησε να πάει να δει τα μουσεία που υπήρχαν στην περιοχή Μόρφου, παίρνουν εντολή οι Τσούρκοι και λένε "προσοχή", αυτά

*πήσαν
ανήκουν σε μας*.

Ω 1/2 AK Φ.Τ. 22.10.86

63

Δηλαδή ενημέρωσαν ότι θα πάει να δει αλλά είπαν "να μην σας πάρουν τέποτα" ή δεν ξέρω πως ακριβώς το διατύπωσαν. Σημασία έχει ότι "αυτά πλέον είναι δικά μας και ανήκουν σε μας. Δηλαδή θέλω να πάρω οι η περιοχή που κατελήφθη από τότε, αυτό την είχαν σαν δικό τους κατήμα.

Επίσης σώσαμε και μια άλλη μονάδα και αυτό παίζει ρόλο. Το ΓΕΕΦ ήθελε να συγκροτήσει μια καινούργια μονάδα έξι από τη Λευκωσία προς τον Γερόλακο, νομίζω, και έδωσε εντολή σε δλες τις μονάδες να στείλουν ορισμένα άτομα με ανάλογο οπλισμό και μέσα. Και αυτή η συγκρότηση θα γινόταν την άλφα ημέρα στο τάδε μέρος ήλπι. Αυτό το πήραν είδηση οι τούρκοι και δώσαν εντολή στα μέσα τους στο πυροβολικό ήλπι. να βομβαρδιστεί αυτή η περιοχή και εγκαίρως ειδοποιείσαμε να φύγει από κει η μονάδα και να μην συγκροτηθεί στο ίδιο μέρος. Η περιοχή βομβαρδίστηκε,

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Κύριε μάρτυς δεν απαντήσατε σ' αυτήν την απορία του υψηλού Λιβανού την οποία υιοθέτησα και εγώ εν συνεχεία και την διατύπωσα ως ερώτηση. Έχετε την καλωσύνη να συνεχίσετε ασχολούμενος με το θέμα αυτό, τι συνέβη κατά τις 10 αυτές τις ημέρες που είσασταν ιρατούμενος. Και ξεκαθαρίστε ποια

[Handwritten signatures]

2/2 AK Φ.Τ. 22.10.86 64

μέρα συλληφθήκατε, ποιά μέρα απολυθήκατε, δηλαδή αντηλλάγμα τε και τι έγινε εν τω μεταξύ.

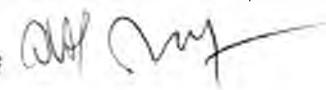
ΜΑΡΤΥΣ : Δεν ξέρω αν οι συνθήκες αιχμαλωσίας παιζουν κανένα ρόλο, δηλαδή το πόσο ξύλο φάγαμε και τι τροφή μας έδωσαν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) : Ασφαλώς όχι αυτά. Το τι σας ρωτούσαν.

ΜΑΡΤΥΣ : Πάσης φύσεως πληροφορίες αλλά το περισσότερο ξύλο το έφαγα για μια ασήμαντη πληροφορία που ήθελαν, για κάτι μέσα που βρήκανε σπασμένα αν τα χειριζόμουνα εγώ ή κάποιος άλλος. Και τους είπα ότι αυτό δεν έχει σημασία στρατός είναι έξω, ήταν ένα κάροιερ που το έχει ο στρατός και ρώτησα τι το ρόλο παίζει αυτό. Και αν το χειριζόμουν, θα τουςέλεγα ότι το χειριζόμουν εγώ;

Δηλαδή με δυο λόγια οι τούρκοι δεν είχαν πληροφορίες για το δικό μας ιλιμάνιο εκεί, γιατί αλλιώς δεν βγαίναμε ζωντανοί και ρωτούσαν κάτι πληροφορίες ασήμαντες. Αν είχαμε αφήσει κάτι που ενδεχομένως θα μας είχε διαφύγει θα μας ρωτούσαν και θα ήθελαν να τους δώσουμε εξήγηση. Δεν έγινε δύνατον τίποτα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) : Είπατε ότι αποστρατευθήκατε τον Ιούνιο του '85. Τεθήκατε σε αυτεπάγγελτη αποστρατεία ή τη αιτήσει

σας;

3/2 AK Φ.Τ. 22.10.86

65

ΜΑΡΤΥΣ : Σε αυτεπάγγελτη, αλλά μου είπαν αν θέλω να παραμείνω,

άλλο έναν χρόνο στην Κωνσταντινούπολη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) : Θέλω να ξεκαθαρίσω αυτό το θέμα του τούρκου ταγματάρχη για τον οποίο μιλήσατε. Αυτή η ημερήσια διαταγή τι ήταν; Ήταν σχέδιο;

ΜΑΡΤΥΣ : Ναι δεν το έχω πει.

— Ήταν ξεχωριστά

οι άλλοι και έπαιρνα από τον καθένα μια πληροφορία, βέβαια δεν ακουμπίσαν κανένα αιχμάλωτο διότι αν εμείς δέρναμε, — έναν χτύπησαν τον πιάσανε για ένα υποκτηνάτρο, τον έκαναν μαύρο με αποτέλεσμα να πάει αυτός μεθαύριο πέρα και θα την πληρώσουν οι άλλοι αιχμάλωτοι που δεν έχουν καμιά ευθύνη. Και με τοξύλο κατάλαβαν ότι από την τσέπη μου έδωσα φτι δεν βγαίνει τίποτε και μάλιστα/στερήθηκα εγώ, σαπούνια κλπ. ώστε με αυτόν τον τρόπο δύο συλληφθούν και θα πω τούτο δύο τουρκο-αύποροι λένε αυτόν τον βλέπεις, — σε άλλο χρόνο λέω νωρίτερα το '68, '69 και 70- αυτός έκανε πλιάτσικο σε μια δεδομένη στιγμή από ένα τουρκοκυπριακό χωριό.

(Z)
My

(2AK) 1/2 Z

(Θ.Σ.)

22-10-86

66

Σε μια επιδρομή που έγινε σκότωσαν Τούρκου ταγματάρχη γιατρού, επί-
άτρου τα 3 παιδιά και τη γυναίκα. Σε κάθε λοιπόν, επέτειο οι Τούρ-
κοι είχαν φωτογραφίες και έλεγαν, " να οι Έλληνες αυτά μας κάνανε"
και έτσι φανατίζανε το γκόσμο. Και όταν βρέθηκε ένας ομαδικός τάφος
στην Τόχνη - στο 2ο γύρο από ότι φαίνεται έγιναν περισσότερες αγριό-
τητες, γι' αυτό βρήκανε και αυτόν τον ομαδικό 'τάφο, τα άκουσα αυτά
δεν έχω αντίληψη- είχαν τις φωτογραφίες και φανατίζανε τον κόσμο.
'Όταν λοιπόν ήρθε η σειρά τους αυτοί κάνανε τα διπλάσια και τα
τριπλάσια. 'Έτσι, λοιπόν σκέφτηκα και ~~κατέβασα~~ αιχμαλώτους να τους
φερόμαστε καλύτερα, ώστε μελλοντικά, αν πιαστεί κανένας δικός μας, να
μην έχει την τύχη την δική μας ή κάποια άλλη. Διότι αυτοί λέγανε
" όταν εσείς πιάνετε, κάνετε αυτό, κάνετε εκείνο " .

'Ερχομαι τώρα στον ταγματάρχη. 'Αρχισε η ανάκριση και τοι
του είπα να μου πεί πώς πήρε τη διαταγή και πώς έφθασε μέχρι που
τον ~~διάσανε~~.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Πότε έγινε η ανάκριση του Τούρκου ; Ποιά
μέρα, θυμόσαστε ;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ήταν μια φορά, ακολούθησαν και άλλες.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Σε ποιό διαστημα ;

ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ πρέπει να ~~ξέχω~~ βγει - δεν θυμάμαι τώρα καλά- προ

Διάνευ *Αγγελος*

2/2 Z (Θ.Σ.)

22-10-86

67

της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος . Δηλαδή, 4 Αυγούστου . Έμεινα μέσα 14 μέρες . Στις 22 πιάστηκα , κάπου εκεί γύρω ήταν .

Μετά 1-2 μέρες, που έμεινα στη Λευκωσία προσανατολίστηκα - μπορεί να είναι και 3 μέρες δεν θυμάμαι τις λεπτομέρειες- μου δώσανε κάποιους φακέλους και μου είπαν να τους διαβάσω για να πάω να ανακρίνω τους αιχμαλώτους . Μου έδωσαν έναν αντιπρόσωπο της " K" και ένα άλλο άτομο από την Πρεσβεία και με ένα αλιμάκιο κατέβηκα στη Λεμεσό . Εκεί λοιπόν του είπα ; " Θα μου πεις την Ιστορία πως ακριβώς ξεκίνησες από την ώρα που πήρες την διαταγή ".

Εξιστορώντας λοιπόν, φθάνουμε στο σημείο να έχει 40 άρματα . Του λέω, " που είναι η άλλη EMA, η ίλη σου; ". Έλειπαν από την EMA του 15 άρματα . " Που πήγανε ; " του λέω . Διότι λέγοντας όλα αυτά μου ανέφερε ότι έστειλε ορισμένα άρματα στην Ανατολική Θράκη , διότι διαλύθηκε η Α' Τεθωρακισμένη Μεραρχία και τα άρματα τα εστειλε απέναντι στην Καλλίπολη . Και έφθασε στο σημείο να κατεβεί στην Κύπρο παρακολουθώντας όλα τα μέτρα και την διαταγή που πήρε,

Τον ρωτώ: " Τι αντιαεροπορικά σου που είναι ; " . Μου λέει " δεν τα είχα ταγμένα " . Και τα άλλα τα επί πλέον εκτός από αυτά που ήταν στα άρματα τα είχε πίσω σε ένα αυτοκίνητο . " Και πως πας στην Κύπρο; Πήγαινες για τουρισμό ή για πόλεμο ; " του είπα . Και μου είπε:

Αλλα *νω*

3/2 Z (Θ.Σ.) 22-10-86

68

" με διαβεβαίωσαν ότι αεροπλάνα εχθρικά δεν θα συναντήσω " .

Αυτά είπα . Δεν είχε ο ταγματάρχης τι άλλο να πει .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ . Τη διαταγή πότε την πήρε , ποιά μέρα ;

ΜΑΡΤΥΣ . Δεν θυμάμαι .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ . Περίπου ;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ . Συνελήφθη στις 4 του μηνός .

ΜΑΡΤΥΣ . Εσείς λέτε πότε βρήκα τη διαταγή πάνω του ;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . Ναι .

ΜΑΡΤΥΣ . Μεταξύ 5 και 10 .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ . Κύριε Πρόεδρε με συγχωρείτε μια ναυ μόνο

ερώτηση και παραιτούμαι από κάθε άλλη συζήτηση : Η επιχείρηση των Τούρκων που έγραψε μέσα η διαταγή, πότε θα γινόταν ;

ΜΑΡΤΥΣ . Η επιχείρηση θα γινόταν 6 του μηνός . Αν γινόταν ενδε-

λεχής 'έλεγχος σε όλα του τα πράγματα, όταν τον πιάσανε, από την

ΚΥΠ . Κ δηλαδή από την Κυπριακή Στρατιωτική Έποχα την

διαταγή - ξέρω γω- θα την βρίσκανε .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . Θα μου επιτρέψετε, κύριοι, να ρωτήσω και εγώ, χωρίς να με διακόπτετε, γιατί πρέπει να ρωτήσω και εγώ 2-3 πράγματα, μήπως έτσι διευκολυνθείτε και σεις στις

ερωτήσεις

4/2 Z (Θ.Σ.) 22-10-86

69

Παρακαλώ πολύ, αύριε Σημαιοφορίδη, θέλω να ξεκαθαρίσω το
θέμα των ημερομηνιών. Εσείς συλληφθήκατε στις 22 Ιουλίου.
ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

Three handwritten signatures or marks are present. On the left is a stylized signature. In the center is another signature, possibly reading 'Αλέκος'. To the right is a mark consisting of a vertical line with a horizontal line through it, with the number '(20)' written above it.

(2ζ)
1/2 Θ   (Γ.Π.)   22.10.86   70

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) ; Και αφέθητε ελεύθερος πότε ;

ΜΑΡΤΥΣ : 3-4 του μηνός .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) : 3-4 του μηνός Αυγούστου .

ΜΑΡΤΥΣ : 4 το αργότερο .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) : Επήγατε στην Λευκωσία .

ΜΑΡΤΥΣ : Μάλιστα .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) : Και την ίδια μέρα σας ανέθεσαν να ανακρίνετε τους Τούρκους ;

ΜΑΡΤΥΣ : Όχι . Πρέπει να πέρασαν μία ή δύο ημέρες .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) : Συνεπώς , αν πήγατε στις 5 Αυγούστου , πρέπει να ήταν 5 ή 6 Αυγούστου , αν πήγατε στις 4 πρέπει να σας ανετέθη αυτή η εντολή στις 6 ή 7 .

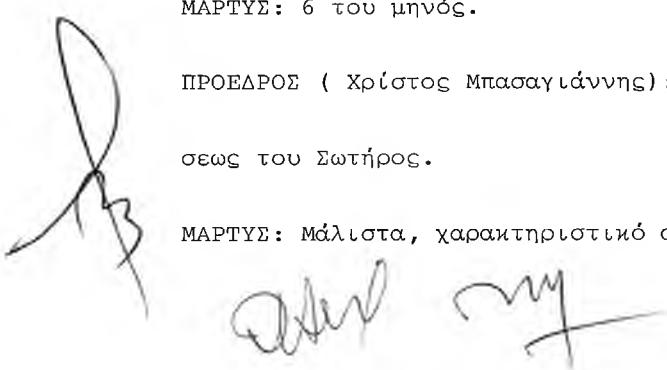
ΜΑΡΤΥΣ : Έχω κενά . Δεν μπορώ να θυμηθώ ακριβώς ημερομηνίες .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) ; Ανεφέρθητε σε μία κατάληψη της Λαπήθου , η οποία έγινε πότε ;

ΜΑΡΤΥΣ : 6 του μηνός .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) : 6 του μηνός δηλαδή της Μεταμορφώσεως του Σωτήρος .

ΜΑΡΤΥΣ : Μάλιστα , χαρακτηριστικό αυτό .

2/2 Θ   (Γ.Π.)   22.10.86 *71*

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Στις 6 του μηνός έγινε αυτό.

Αυτό έγραφε η διαταγή;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή, όταν στείλατε εσείς το σήμα, η επιχείρηση, την οποία ανέφερε η διαταγή αυτή, είχε εκτελεστεί.

ΜΑΡΤΥΣ: Να μου επιτρέψετε για πω ότι το νόημα αυτής της ταχείας πρωθήσεως ήταν ότι εμείς με τους Τούρκους ναθόμαστε σε διαπραγματεύσεις, ενώ αυτοί βγάζουν διαταγές προωθήσεως και καταλήψεως.λ.π. εγγράφως. Διαφορετικά εμείς δεν κάναμε τίποτε.

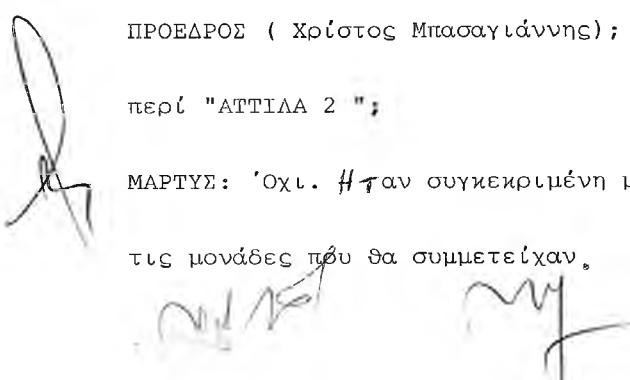
ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Σύμφωνοι.

Πάντως όταν έφθασε στον Υπουργό των Εξωτερικών η διαταγή αυτή, έτσι όπως το λέτε δηλαδή τώρα, πρέπει η επιχείρηση να θέτεται η οποία ανεφέρετο εκεί, να είχε εκτελεστεί.

ΜΑΡΤΥΣ: Πρέπει, ναι. Με μία επιφύλαξη, κύριε Πρόεδρε, στο σημείο αυτό, αν ήταν την ίδια ημέρα ή έγινε την παραμονή ή μετά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Η διαταγή αυτή ανέφερε τίποτε περί "ΑΤΤΙΛΑ 2";

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι. Ήταν συγκεκριμένη με στόχο Καραβά—Δάπηθο και όλες τις μονάδες πρώτη θα συμμετείχαν,

3/2   Θ   (Γ.Π.)   22.10.86

72

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτή την διαταγή εσείς την παραδώσατε...

ΜΑΡΤΥΣ: Την προώθησα στην Λευκωσία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Στον αύριο Σιγάλα;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πού;

ΜΑΡΤΥΣ: Πρέπει να ήταν ο αύριος Τσουμής ή ο αύριος Ζιωτόπουλος, μάλλον ο αύριος Ζιωτόπουλος. Δεν έχει σημασία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Έχει σημασία αύριε μάρτυς.

ΜΑΡΤΥΣ: Γιατί για τις ανακρίσεις τμήμα αρμόδιο ήταν αυτοί, ο αύριος Ζιωτόπουλος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Στη συνέχεια πήρατε σείς εντολή να πάτε με πλοιάριο στη Ρόδο και να παραδώσετε αυτή τη διαταγή σε αεροπλάνο, για να την μεταφέρετε στη Γενεύη;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Αυτά τα έμαθα εκ των υστέρων, για το πώς προωθήθηκε η διαταγή. Ήξερα όμως την άλλη ημέρα, όταν έφθαισα στην Λευκωσία, ότι την στείλανε στη Γενεύη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Την στείλανε στη Γενεύη πώς;

ΜΑΡΤΥΣ: Τα μέσα τα έμαθα μετά. Δεν με ενδιέφερε.

Ω. Μ.

4/2Θ(Γ.Π.)4322.10.86

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μετά τι μάθατε δηλαδή; 'Ότι πήγαν με πλοιάριο στη Ρόδο;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, κάτι τέτοιο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και με αεροπλάνο απ'εκεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι ναι εν συνεχεία με ειδικό αεροπλάνο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης);: Τον αύριο Κούρτη του ξέρατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, ήταν στο άλλο τμήμα της ιδίας υπηρεσίας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): 'Ήταν δηλαδή, όπου ο αύριος ζιωτόπουλος;

ΜΑΡΤΥΣ: Ακριβώς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης); Ομοιόβαθμος του αυρίου ζιωτόπουλου ήταν ο αύριος Κούρτης;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήρεπε να ήταν την ιδίας τάξεως. Προστάμενος ήταν ο αύριος ζιωτόπουλος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εγώ ξεκαθαρίσα αυτό που ήθελα να ξεκαθαρίσω.

Πάντως γι' αυτό το πράγμα, το οποίο είναι ένα ουσιώδες πράγμα, έχετε δώσει μια έκθεση γραπτή στο Επιτελείο.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα. Δεν ξέρω, τι αναφέρω εκεί, αλλά οπωσδήποτε μας είχαν

5/2 Θ (Γ.Π.)

22.10.86

74

πει από την υπηρεσία, λεπτομέρειες και απόρρητα να αποφεύγονται.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Δεν βλέπω εδώ στην έκθεσή σας να αποφεύγετε και πολλά απ' αυτά που είπατε, αλλά βλέπω ότι αυτό το γεγονός του Τούρκου ταγματάρχη, δεν το γράφετε.

The image shows three handwritten signatures or initials in black ink. On the left, there is a large, stylized 'X' with a smaller 'CB' written below it. In the center, there is a signature that appears to start with 'Αλέξ.' followed by a surname. To the right of that, there is another signature with '(2B)' written above it. The signatures are somewhat fluid and personal in style.

(2

1/2 B.E. M.A. 22.10.86

75

ΜΑΡΤΥΣ. Πιθανόν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Έτσι νομίζω, πιθανόν να διέφυγε και της δυκής μου προσοχής. Πάντως θα' ήθελα να μου πείτε αν βεβαιώνετε το περιεχόμενο της ενθέσεως αυτής και σήμερα. Εσείς δηλαδή κάνατε μια έκθεση στις 6 Ιουλίου.

ΜΑΡΤΥΣ. Οποσδήποτε λιγότερα ανέφερα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (χρίστος Μπασαγιάννης) Πάντως αυτά που γράφετε εκεί τα βεβαιώνετε και σήμερα και βεβαιώνετε ότι είναι αληθή. Κοιτάξτε στην έκθεσή σας την υπογραφή κοιτάξτε το γραφικό χαρακτήρα γιατί νομίζω ότι είναι χειρόγραφη. Βεβαιώνετε το περιεχόμενό της;

(Στο σημείο αυτό επιδεικνύεται στο μάρτυρα η έκθεση)

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (χρίστος Μπασαγιάννης). Θα την διαβάσετε εν συνεχείᾳ και θα σας διοθείη η ευκαιρία να επαναλάβετε αυτή την βεβαίωση την οποία τώρα κάνετε. Σ' αυτή την έκθεση πάντως δεν γράφετε τίποτε περί τούρκου ταγματάρχου. Πάς το εξηγείτε;

ΜΑΡΤΥΣ. Μα, δεν ήταν τίποτε να το αρύψω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (χρίστος Μπασαγιάννης). Δεν λέω αυτό. Λέω πάς το εξηγείτε.

Νομίζω πως ήταν ένα ουσιάδες γεγονός.

2/2 B.E. M.A. 22.10.86

76

ΜΑΡΤΥΣ. Νομίζω ότι είχε πάρει το δρόμο του. Δεν ήταν κάτι που το ήξερα μόνο εγώ, όλες οι καταθέσεις των αιχμαλώτων που έχω ξάνει, υπάρχουν στα αρχεία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χριστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ οι κύριοι συνάδελφοι να λάβουν το λόγο κατά σειρά εγγραφής τους στο κατάλογο και να ληφθεί υπόψη ότι έχουμε να εξετάσουμε σήμερα και πρέπει να εξετάσουμε άλλους δύο μάρτυρες.

Κάτιν άλλο που ήθελα να βατήσω εσείς ανταλλάξατε πληροφορίες με την ΚΥΠ της Κύπρου.

ΜΑΡΤΥΣ. Προτιύ πάω εγώ στην Λευκωσία δεν ξέρω, αλλά μετά είχαμε στενή συνεργασία. Τι γινόταν νωρίτερα δεν ξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χριστος Μπασαγιάννης). Όχι στις 20 Ιουλίου, πριν από τις 20 Ιουλίου.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χριστος Μπασαγιάννης) Μήπως ανταλλάσσατε πληροφορίες με μυστικές υπηρεσίες άλλων κρατών.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χριστος Μπασαγιάννης) Αμερική κ.λπ.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ξέρω.

3/2 B.E. M.A. 22.10.86

γγ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (χρίστος Μπασαγιάννης) Αυτό το πολεμικό το αγγλικό που είπατε

ήταν ελικοπτεροφόρο;

ΜΑΡΤΥΣ. Το αγγλικό που προσέγγισε; Αυτό πρέπει να ήταν αντιτορπιλικό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (χρίστος Μπασαγιάννης). Είπατε ότι έφευγαν ελικόπτερα απ'

αυτό.

ΜΑΡΤΥΣ. Στο κατάστρωμα μπορεί . ' Ένα ελικόπτερο να προσγειωθεί κάπου

δεν ξέρω δεν ήταν σειρά ελικοπτέρων , ένα ελικόπτερο ήταν που έπαιρνε

τον κόσμο και τον κατέβαζε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (χρίστος Μπασαγιάννης). ' Άλλη ανάμειξη είχε το αγγλικό

αυτό αντιτορπιλικό

ΜΑΡΤΥΣ. ' Όχι .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (χρίστος Μπασαγιάννης) Κανένα αμερικανικό πολεμικό μήπως είχε

καμια άλλη ανάμειξη.

ΜΑΡΤΥΣ. ' Όχι .

ΠΡΘΕΔΡΟΣ (χρίστος Μπασαγιάννης). Απότην αγγλική βάση μήτας είχαν καμια

ανάμειξη

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν έχει υποπέσει στην αντίληψή μου, ούτε άκουσα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (χρίστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ τον κύριο Κάππο να λάβει το

λόγο.

QMA my

4/2 B.E. M.A. 22,10,86

78

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, αν είναι δυνατόν να προηγηθεί
ένας άλλος συνάδελφος επειδή περιμένω μάποιο έγγραφο από την υπηρεσία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης), Παρακαλείται ο κύριος Δασκαλάκης να λαβει το λόγο και να εποιηθείται ο κύριος Περάκης.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Κύριε μάρτυς για την εποχή εκείνη που είσαστε στην Κύπρο θεωρείται ότι η υπηρεσία σας, η ΚΥΠ, είχε όλη την επιστημονική, τεχνική δυνατότητα, όχι να συλλέξει, αλλά να αναλύσει πληροφορίες;

ΜΑΡΤΥΣ. Μιλάτε για το ιλιμάνιο;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Όχι, συνολικά. Η ΚΥΠ έδινε πληροφορίες και ερχόντουσαν και στην Αθήνα και γινόταν μάποια μελέτη, έτσι δεν είναι.

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Νομίζετε ότι είχε πλήρη ικανότητα τέτοια;

Εσείς είχατε ειδικευτεί στη συλλογή πληροφοριών ή και στην ανάλυση;

ΜΑΡΤΥΣ. Στην υποτυπώδη ανάλυση.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Σας ρωτώ, γιατί μας είπατε ότι μέχρι 15 Ιουνίου_εγώ είμει περιορίζοματα_υπόρχαν σημαντικές πληροφορίες για μετακινήσεις, για αποβάσεις, ασκήσεις συνταγμάτων για διαταγές μανίκια κ.λπ. Αυτά ήταν τεκμηριωμένα ή ήταν δυνατόν η κεντρική υπηρεσία να τα θεωρήσει άτελή και να τα απορρίψει;

ΑΙΓΑΙΟΝ ΚΥΠΡΟΣ

5/2 B. E M.A. 22.10.86

79

ΜΑΡΤΥΣ. Τη διαστ αύρωση δεν μπορώ να την ξέρω εγώ, η υπηρεσία δεν

βασιζόταν μόνο σε μένα η υπηρεσία έίχε τα φτερά της.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Από μια πηγη πληροφοριών, εσείς τις παίρνατε ή τις διαδικτυαράντε με πολλές;

ΜΑΡΤΥΣ. Με πολλές. Αλλά η ποικιλία των πληροφοριών το μανίκι όπως αναφέραμε με την βενζίνη και κάποιαλλο τα υλικά εκστρατείας, η ποικιλία είναι μια διασταύρωση. Δεν είναι μόνο σ'ένα τομέα σ'ένα αντικείμενο

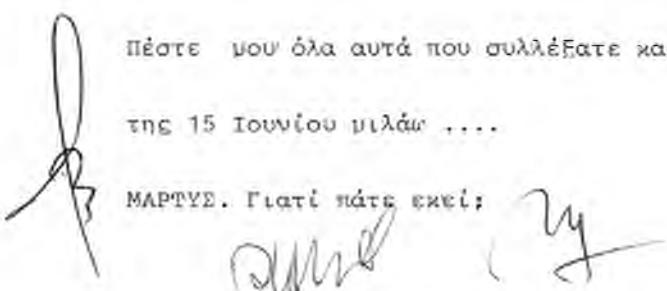
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. 'Αρα, έστω και η ποικιλία όπως λέτε, σας επέτρεπε εσάς και έπρεπε να οδηγήσετε και τους παραπάνω σας να συμπεράνουν' ότι θα υπήρχαν εξελίξεις σε κάποια φάση. 'Ετσι δεν είναι.'

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Θέλω να μου πείτε τώρα. Δεν είσθε μόνο επαγγελματίας στρατιωτικός, 21 χρόνια στη ΚΥΠ πρέπει να είσθε και αναλυτής καλός και να σκέπτεσθε καλά και να αποφασίζετε έγκαιρα σε πολλές περιπτώσεις. Φεν είσθε κάποιος τυχαίος 21 χρόνια στη ΚΥΠ. 'Εχετε πείρα τεράστια.

Θέλω λοιπόν να ξεφύγουμε από τα γεγονότα και να κάνουμε κάποιες κρίσεις πέστε μου όλα αυτά που συλλέγατε και μεταφέρατε προς τα πάνω μέχρι της 15 Ιουνίου μιλάω ....

ΜΑΡΤΥΣ. Γιατί πάτε εκεί;

6/2 B. E. M. A. 22.10.86

80

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Γιατί είπατε προηγουμένων 15 Ιουνίου εξεθόθη διατά-
γή στη Τουρκία για αρση αδειών . Ήταν σημαντικά στοιχεία είπατε
αυτά, να σας οδηγήσουν σε κάποιο συμπέρασμα ότι κάτι πρόκειται να
συνθεί , για 'αυτό περιορίζομαι εγώ εκεί.

(2 B)

1/2BA

M.P.

22.10.86

81

(Κυρίου Γ. Δασκαλά κη συνέχεια)

Έκείνες αι πληροφορίες, μέχρι εκείνη την ημέρα, ήταν τόσο σημαντικές, που έπρεπε νάποιοι να ανησυχήσουν. Έτσι δεν είναι; Το είπατε, ναί ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ. Το είπα.

ΓΕΩΓΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Αν δεχθούμε ότι όλα αυτά είναι τεκμηριωμένα και αναλύθηκαν σωστά, μπορείτε να μου πείτε αν πρέπει να οδηγηθούμε, ή αν οδογηθήκατε, ή στην υστέρων, στο συμπέρασμα ότι στην Τουρκία ήταν γνωστές οι εξελίξεις που θα επήρχοντο μετά τις 15 Ιουλίου; Γιατί ένα μήνα πριν γίνει καν το πραξικόπημα, πριν αποφασιστεί καν, ετοιμάζεται η απόβαση. Και έχει λεχθεί—και το ξέρουμε όλοι—ότι η αφορμή της απόβασης ήταν το πραξικόπημα και νομιμοποίησε βάσει των συνθηκών κ.λπ. κ.λπ. την παρέμβαση των Τούρκων. Άρα, λέω ότι ένα μήνα πριν εκδηλωθεί το πραξικόπημα, προετοιμάζεται η απόβαση. Σύμφωνα με όσα μας είπατε, οδηγούμαστε σήμερα στο συμπέρασμα—και εγώ και όλοι μας—ότι στις 15 Ιουνίου οι Τούρκοι ήξεραν, ή προέβλεπαν, ή είχαν πληροφορίες—δεν ξέρω τι—ότι θα εγίνοντο τα γεγονότα στις 15 Ιουλίου,

ΜΑΡΤΥΣ. Αν παρακαλουθούσατε το σημείο που είπα...

2/2 BA A.B. 22.10.86

82

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Θέλω να τα ξαναπείτε.

ΜΑΡΤΥΣ. Απαντώ σ' αυτό που λέτε. Το γεγονός ότι δεν είχαν τα απαλ-
τούμενα βαγόνια να μετακινήσουν την EMA!, σημαίνει ότι έχουν επι-
ταχυνθεί τα γεγονότα. Μπορεί να είχαν αυτοί υπόψη τους να κάνουν
κάτια,

ΓΕΩΡΓΤΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ, ΤΟ Είχαν από παλιά υπόψη τους να κάνουν κάτι.

Πάντα το είχαν υπόψη τους να πατήσουν στην Κύπρο.

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι. Αν παραδεχθούμε αυτό που λέτε εσείς ότι περιμένανε...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ, Περιμέναντε ιάποια αφορμή.

ΜΑΡΤΥΣ. . . , θα έπρεπε για είχαν έτοιμα και τα βαγόνια τότε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ, Άυτό λέω. Περίμεναν κάποια αφορμή.

ΜΑΡΤΥΣ. Το γεγονός ότι δεν τα είχαν και δυσκολεύτηναν πάρα πολύ,

σημαίνει ότι αυτοί τα περίμεναν κάποτε για κάποια άλλη ώρα, άλλη μέρα, κατ' αριθμόν εγγίνει, έπρεπε να επιταχυνθούν.

μέρα, κατ αφού έγινε, έπρεπε να επιταχυνθούν.

(BA)

1/1 Π.Α. Μ.Π. 22-10-1986

83

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Δεν μιλάω για την ημέρα . Κάτι περιμένα~~γε~~ όμως . Αν ήταν 15 Ιουλίου ή 30Ιουλίου δεν ενδιαφέρει . Κάτι περιμένα~~γε~~ . Είναι σημαντικό. Πρέπει να μιλήσετε αύριε μάρτυς , σαν επαγγελ ματίας όχι μόνο στρατιωτικός και σας παρακαλώ να μας βοηθήσετε του~~λά~~ στον εμένα στις ερωτήσεις που έχω , με την αρίστη σας .

Ακριβώς αυτές οι διαταγές που αλλεπάλληλα εξεδίδοντο μέχρι τις 15 Ιουλίου, το ότι για πρώτη φορά και τα τρία Συντάγματα μέσα σε ένα μήνα έκαναν αποβατικές ασκήσεις ενώ έκαναν μία φορά το χρόνο το καθένα , αυτά έδειχναν ότι επικειται ο χρόνος - ένας μήνας δύο μήνες δεν ήξερε κανένας - μιάς επέμβασης στην Κύπρο η οποία για να γίνει προϋπέθεται κάποια αφορμή. 'Ετσι δεν είναι ;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Η αφορμή ποιά ήταν ;

ΜΑΡΤΥΣ: Το πραξικόπεμψμα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: 'Αρα μπορούμε να οδηγηθούμε στο συμπέρασμα , έστω και κατά κάποιο μικρό ποσοστό , ότι είχαν πληροφορίες από τότε ότι κάποτε θα γίνει πραξικόπεμψμα στην Κύπρο ;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν συμφωνώ μαζί σας. Μπορεί να μη γινόταν πραξικόπεμψμα .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Μία αφορμή πάντως θα εδίδετο. 'Ετσι δεν είναι ;

2/2 Π.Α. Μ.Α. 22-10-1986

84

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Πάλι επικαλούμαται την ιδιότητά σας ότι δεν είσθε επαγγελματίας σφρατιωτικός μόνο . Αν περιμένανε την οποιαδήποτε αφορμή σημαίνει κατά τη γνώμη σας ότι είχαν πληροφορίες από άλλες μυστικές υπηρεσίες , ότι είχαν σε Κυβερνητικό επίπεδο πληροφορίες ;

Από πού νομίζετε ότι μπορεί να είχαν αυτές τις πληροφορίες περί αφορμής που θα διοθεί από τους 'Ελληνες ; Από την Ελληνική ΚΥΠ, από τον Μπονάνο , από τον Πρωθυπουργό, από τη ΣΙΑ , από το Αμερικανικό Υπουργείο Εξωτερικών , από τον κ. Κίσσιγκερ , από τον κ. Σίσκο , από τους 'Αγγλους από πού; Τι νομίζετε ; Την αρίστη σας θέλω. Δεν ξέφετε , ούτε εγώ ξέρω.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Ότι και να πω σ' αυτό το σημείο....

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Αποκλείεται το ενδεχόμενο να είχαν πληροφορίες οι Τούρκοι ;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι δεν το αποκλείω .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Και μία τελευταία ερώτηση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) Κύριε Δασκαλάκη , παρακαλώ .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Κύριε Πρόεδρε , νομίζω ότι δεν ήταν λίγο σημαντι-

Ωντη

Ζητη

3/2 Π.Α. M.A. 22-10-1986

85

κά αυτά που ρώτησα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: (Χρίστος Μπασαγιάννης) Πολύ σημαντικά.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Το Σάββατο έγινε η αποβίβαση. Την Πέμπτη λέτε εσείς περί την εννάτη ή δεκάτη δεν θυμάμαι καλά, εσείς σχεδόν είχατε οδηγηθεί στο συμπέρασμα ότι επεικείται η απόβαση.

Από την Πέμπτη μέχρι το Σάββατο το πρωΐ πιστεύετε ότι μπορούσαν να δημιουργηθούν έστω κάποιες καλύτερες προϋποθέσεις άμυνας και αν έγιναν,

ΜΑΡΤΥΣ: Πάρα πολλές.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Έγινε προς αυτή την κατεύθυνση τίποτα;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο κ. Κάππος έχει το λόγο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Κάπιε σημαιοφορίδη, εσείς πώς αποστρατευθήκαπε;

ΜΑΡΤΥΣ: Με τη συμπλήρωση τριακονταπενταετίας.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Έχω μία περιέργεια. Πώς μπήκατε κατευθύναν ανθυπασπιστής. Έγώ ξέρω ότι ξεκινάει κανείς από δεκανέας κλπ.

ΜΑΡΤΥΣ: Ήμουν στο στράτευμα. Πέρασα τη σχολή ξένων γλωσσών στο

τμήμα Τουρκικής το 1960 και όταν δημιουργήθηκε το Κυπριακό η υπηρε-

4/2 Π.Α. Μ.Α. 22-10-1986

86

σία είχε ανάγκη από Τουρκομαθείς. Έστειλε σήμα το 1964 στις μονάδες και ζητούσε με ορισμένες προϋποθέσεις να είναι φγαμος ήλπι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Είπατε ότι από τον Απρίλιο του '74 πετούσαν Τουρκικά αεροπλάνα πάνω από το Κυπριακό έδαφος.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είπα στο Κυπριακό έδαφος. Είπα στο δικό τους χώρο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Πώς βγάλατε το συμπέρασμα ότι προετοιμάζονται;

ΜΑΡΤΥΣ: Κοντά σε όλα τα άλλα ήταν μία ένδειξη.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Είπατε ότι μετακίνησαν κάποιο ραντάρ από μιά υπηρεσία σε άλλη.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Το ειστρατείας έγινε μόνιμο σε μικρή απόσταση.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Είπατε κάτι για τα υλικά ειστρατείας.

ΜΑΡΤΥΣ: Ότι δεν δικαιολογούνται για τα υλικά ραντάρ μόνιμο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Και είπατε ότι στις 15 Ιουλίου του '74 απαγόρευσαν τις άδειες και οποιαδήποτε μετακίνηση.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: ΑΥτά όλα σας δημιούργησαν την πεποίθηση ότι επίκειται εισβολή στην Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΥ: Αυτές οι μονάδες τουλάχιστον ορισμένες από αυτές

5/2 Π.Α. Μ.Α. 22-10-1986

87

δεν ήταν ενταγμένες στο NATO και επομένως για να αινηθούν/έπρεπε
να αποδεσμευθούν από το NATO;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οπως ανέφερα στην αρχή η 39 Μεραρχία συγκροτήθηκε
και ήταν εκτός NATO.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: 'Όλες οι μονάδες επομένως ήταν εκτός NATO
και τα πλοία ήλπ. Επομένως δεν υπήρχε θέμα αποδέσμευσης από το
NATO των μονάδων αυτών.

(2 Δ)

(2Π.Α.) 1/2 Δ.Δ. (Κ.Ο.) 22.10.86

88

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα. Την 39 Μεραρχία ανέφερα συγκεκριμένα εγώ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Όταν πλοία ήταν ενταγμένα; Πώς μετακινήθηκαν;

Επομένως, το ΝΑΤΟ έπρεπε να το ξέρει.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε μάρτυς, ποια είναι η απάντησή σας για τα πλοία; Ήταν εντεταγμένα ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ: Είπα συγκεκριμένα για την 39 Μεραρχία. Για τα πλοία και τα αεροπλάνα δεν ξέρω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Δεν ξέρετε για τα πλοία και τα αεροπλάνα, ξέρετε αν στην Κυρήνεια πιάστηκαν Τούρκοι ιατράσκοποι, οι οποίοι ήταν ποιν από τις 15.6.74 εγκατεστημένοι και συγκέντρωναν πληροφορίες;

ΜΑΡΤΥΣ: Άκουσα και αυτό δεν είναι καθόλου παράξενο. Το ωστικό είναι αυτό, ότι πρέπει να υπήρχαν όχι μόνο στην Κυρήνεια αλλά και σ' άλλες τις άλλες πόλεις.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Ξέρετε τέποτα για ανακλήσεις αλπιών;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Έχω εδώ αυτή την περίφημη διαταγή για τις επιχειρήσεις που θα γίνονταν για την Λάπιθο. Πότε πιάστηκε αυτός; Μιλάμε για τον Ιδριό. Για τον Μουσταφά Χουσεΐν Τσεντινέλ.

ΑΜΣ

Αγγ

2/2 Δ.Δ.. (Κ.Ο.) 22.10.86

89

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό, αν δεν απατώμαι, πρέπει να έχει ημερομηνία 30 ή 31

Ιουλίου.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Η σύλληψη έγινε στις 31.

ΜΑΡΤΥΣ: Η διαταγή τι ημερομηνία έχει;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: 'Έχει 30.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, 30 ή 31. Αυτός πιάστηκε μετά τις 31. Αφού πήρε την διατα-

γή και πήγε για να γνωρίσει, τότε πιάστηκε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Σεις, απ' όπου λέτε, απελευθερωθήκατε στις 5 ή στις

6.

ΜΑΡΤΥΣ: Τον είχε η ΚΥΠ/Κ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Α, τον είχε η ΚΥΠ/Κ, 'Αρα τον είχε ανακρίνει

και πήγατε εσείς συμπληρωματικά να τον ανακρίνετε.

ΜΑΡΤΥΣ: Για την πρώτη ανάκριση που έκανε η ΚΥΠ/Κ μου έδωσαν τους φα-

νέλλους να τους διαβάσω για να έχω μάλι εικόνα του τι είπαν και ποιοι

είναι, για να συνεχίσω εγώ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Με ενδιαφέρει το συγκεκριμένο, για την διαταγή.

Αυτή η διαταγή πρόβλεπε τις επιχειρήσεις που θα γίνονταν πριν αρχίσετε

εσείς να εξετάζετε τους φανέλλους; Ριατί εδώ υπήρξε μάλι κατάθεση, αν

The image shows three handwritten signatures in black ink. From left to right: a large, stylized signature that appears to be 'ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ'; a smaller, more compact signature that appears to be 'ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ'; and a third, smaller signature that appears to be 'ΜΑΡΤΥΣ'. These signatures are placed below the corresponding speakers' names in the text above.

3/2 Δ.Δ. (Κ.Ο.) 22.10.86

90

δεν κάνω λάθος του κ. Κούρτη, ότι αυτή η διαταγή πρόβλεπε τον Αττίλα 2.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι. 'Οχι τον Αττίλα 2. Δεν έχει καμμία σχέση.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Κύριε μάρτυρε, σεις βγάλατε τη σχολή Φένων γλωσσών.

Στο εξωτερικό δεν έχετε σπουδάσει;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Ο κύριος Περράκης έχει το λόγο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Κύριε μάρτυρα, κατ' αρχήν πρέπει να σας πω -πρωτω-

πική μου εκτίμηση- ότι δύτικα αυτά που πλαινώνται εδώ στην αίθουσα, σεις

είστε ο κατέχοντας δικαιοποιος που τα έχετε από πρώτο χέρι και γι' αυτό

το λόγο σας θεωρώ εξαιρετικό μάρτυρα, Δεν θέλω να αξιολογήσω αν είσθε

ο ιαλύτερος απ' όλους όσους πέρασαν μέχρι τώρα.

Θα σας κάνω γοργά μία-δύο ερωτήσεις, για να πάω στην τελευταία που με ενδιαφέρει πάρα πολύ,

Κατ' αρχήν, με δ, τι είχατε με την ανάκριση, είπατε μόλις τώρα ότι δεν είχε σχέση με τον Αττίλα 2, ότι ήταν κάτι ειδικό. Αλλά με δ, τι υπήρχε στην Κύπρο, για να αρχίσω από το τέλος, προβλεπόταν δεύτερος Αττίλας, υπήρχε μία τέτοια έστω υπόνοια ότι θα επανολουθήσει, ή όχι;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Απάντησε ο μάρτυρας.

4/2 Δ.Δ. (Κ.Ο.) 22.10.86

91

ΜΑΡΤΥΣ: Η όλη ατμόσφαιρα που είχε δημιουργηθεί, οι συνεχείς διευρύνσεις του θήλακος και προς την πλευρά του ~~μελαπαϊς~~ και προς την Ριζοκάρπασο και προς την πλευρά της Μόρφου, δείχνουν ότι δεν στέκονταν οι Τούρκοι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Έγινε προσπάθεια νάποιας ενίσχυσης της φρουράς -ας πω αυτή τη λέξη- των δυνάμεών μας σ' αυτό το διάστημα;

ΜΑΡΤΥΣ: Μόνο μία μοίρα αλεξιπτωτιστών με τα 16 και έμαθα εκ των υστέρων ότι με το οχηματαγωγό ΡΕΘΥΜΝΟΣ ήλθε ένα τάγμα μέχρι έβω από την Λεμεσσό ή την Πάφο και ξαναγύρισε πέσω.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Και έρχουμε πριν από τον πρώτο Απρίλια, πριν από τις 20 Ιούλη. Με τα σήματα που δώσατε, ήταν πασιγνωστό ότι προχωρούν, έρχονται, γίνεται επίθεση. Πώς εξηγείτε το ότι δεν αινήθηκαν, δεν δόθηκαν οι εντολές που έπρεπε να δοθούν για την αυτοκρουση; Γιατί αυτό είναι δεδομένο πλέον,

(2A) 1/2 K.M. Z.B. 22-10-86

92

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό δεν είναι θέμα της υπηρεσίας που μπορεί να ξέρω.

Εκείνο που ξέρω είναι ότι η υπηρεσία ήταν τόσο ενημερωμένη, ώστε να

μπορεί να δώσει όλα τα απαραίτητα στοιχεία που έφθασαν στο ~~υπουργείο~~ ~~πρωτόγενο~~

~~Ενδιπλων Δυνάμεων~~. Θα έλεγα με δύο λέξεις, η Ελλάδα από πλευράς πλη-

ροφοριών ~~εγκένειας~~, και από την άλλη πλευρά άν ~~εξιολογήθηκαν~~ ή όχι και

γιατί δεν αξιολογήθηκαν και δεν αξιοποιήθηκαν ....

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Κύριε μάρτυς εσείς μπορείτε να δώσετε απάντηση

σε δεκάδες ερωτήματα, αλλά εγώ θα έλθω στην καρδιά του θέματος συ-

νεχίζοντας από τον κ. Δασκαλάκη. Γιατί για μένα η καρδιά του θέματος

αυτό που είναι το άγνωστο σημείο, τα άλλα λίγο πολύ είναι γνωστά —

είναι τα πριν της 15ης Ιουνίου.

Πέστε μας για να οδηγηθούμε κάπου, γιατί μπορείτε εσείς να
έχετε ιρίση καλή, όπως είπε ο Δασκαλάκης και πληροφορίες που μπορούν

να οδηγήσουν σε κάπιες ιρίσεις. Το ότι περίμεναν ένα γεγονός οι

Τούρκοι στη Κύπρο ήταν δεδομένο. Είναι έτσι ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Απ' ότι έδειξαν τα πράγματα εκ των υστέρων το γε-
γονός αυτό προφανώς ήταν το πραξικόπειμα.

ΜΑΡΤΥΣ. Έτσι θείχνει.

2/2 K.M. Z.B. 22-10-86

93

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Τώρα πώς εκτιμάτε εσείς τη στεγανότητα του πραξικοπήματος στην Κύπρο, πώς την αξιολογείτε εσείς; Κύπρος απόστολή βέβαια, Τουρκικά στρατεύματα ήλπι. Εν πάσῃ περιπτώσει είπατε και το δέχτηκε η επιτροπή, εγώ τουλάχιστον το δέχτηκα - δεν είχατε ιδέα. Και δεν σας κατηγορώ γι' αυτό, το λέω σαν πραγματικό περιστατικό. Πώς αξιολογείτε, ήταν έτσι "χύμα" που το λέγει όλος ο κόσμος στοις διαδρόμους, άρα μπορούσαν να το πάρουν χαμπάρι και οι Τούρκοι κοιφτι ετοιμαζόταν αυτό το πραξικόπημα ή ήταν προσεγμένο στεγανά;

Πέτερος Βασιλείου τις εμπειρίες που έχετε και με τη δική σας προσωπική εμπειρία.

ΜΑΡΤΥΣ. Να πώ και κάτι άλλο. Είπα τόσο παράξενο δεν είναι. Όταν

έγινε η 21η Απριλίου τα δύο γραφεία γυνώριζαν τίποτα;

3/2   K.M.   Z.B.   22-10-86

94

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Δεν σας κατηγορώ γι' αυτό.

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι, εμείς είμασταν προσανατολισμένοι σε άλλη αποστολή. Και να το ξέραμε ακόμα κακό όταν μπορούσε να προκαλέσει, καλό όχι γι' αυτούς, διότι δεν είχαν ισχύ στο χέρι, ώστε να μετατρέψουν ...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Εγώ είμαι σύμφωνος σ' αυτό, αλλά το πνεύμα μου είναι άλλο.

Αξιολογείτε εσείς με την δική σας ιδιότητα, εμπειρία και ιρίση - ότι το πραξικόπημα κατά του Μακάριου ήταν κάτι που ήταν επιπόλαιο; Δηλαδή το κουβέντιαζε ο λοχίας με τον ανθυπολοχαγό και ο ανθυπασπιτής με τον ταγματάρχη, το ήξερε ο κόσμος όλος - άρα και οι Τούρκοι γιατί να μην το ξέρουν - ήταν κάτι που ήταν πολύ στεγανό, πολύ λίγοι το ήξεραν;

ΜΑΡΤΥΣ. Να κάνω μία δική μου εκτίμηση. Εάν ήταν επιπόλαιο ήταν. Το εάν έγινε χαμηλά επίπεδα ή όχι αυτό είναι άλλο. Το ότι θα γινόταγε μωδέτο αυτό μπορεί να ήταν γάπι καιρό. Αυτό που το οργάνωσαν και το εκτέλεσαν φαίνεται ότι ήταν του "ποδαριού".

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Δεν ρωτώ αν ήταν καλά οργανωμένο, κύριε μάρτυς, ερωτώ αν ήταν στεγανό, δηλαδή να το πώ αλλιώς φαίνεται ότι 4-5 άνθρωποι άντε 10 το ήξεραν, δεν έχει φανεί πώς το ήξεραν παραπάνω.

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα τόσοι το ήξεραν.

Η/2   K.M.   Z.B.   22-10-86
95

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. 'Ως προς την στεγανότητα, αυτό θέλω να μου πείτε.

'Ήταν στεγανό ή νομίζετε ότι το ήξερε ο καθένας;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι, στεγανό πρέπει να ήταν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Αυτό με ενδιαιφέρει.

Οι Τούρκοι, λοιπόν, μ' αυτή την στεγανότητα ήταν δυνατόν να έχουν πληροφορίες ότι αυτοί κάτι ετοιμάζουν; Άεν έχει σημασία άν έγινε στις 15 του μηνός, μπορεί να γινόταν στις 20. Μπορεί να το ήξεραν, έτσι από πληροφορίες για αυτή την στεγανότητα.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ξέρω.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Δεν το ξέρετε αυτό, φυσικά δεν μπορείτε να το ξέρετε σαν πληροφορία.

'Όλη αυτή η εικόνα, κύριε μάρτυς, εσείς δίδετε τις πληροφορίες σας και προσωπικά κιόλας, η υπηρεσία τέλος πάντων, που συμβαίνει να είστε εσείς ο ίδιος που δίδετε αυτές τις χρήσιμες πληροφορίες από την Κύπρο προς την Ελλάδα, που μας οδηγεί, Δηλαδή, δεν ήταν συνθηκούμενοι με τους Τούρκους από πριν οι εδώ, οι Τούρκοι το ήξεραν εν πάσῃ περιπτώσει. Και άν δεν το ήξεραν οι Τούρκοι, εμείς ξέραμε πώς οι Τούρκοι ετοιμάζονται. Τι εξήγηση δίδετε γιατί είστε ιλειδί σ' αυτό κύριε μάρτυς, από τις πληροφορίες σας, και από ότι μπορείτε

5/2   K.M.   Z.B.   22-10-86

96

να κρίνετε, διότι εδώ είναι το αλειδί της όλης υπόθεσης. Το έαν
το άρμα πήγε δεξιά ή αριστερά αυτά είναι στρατιωτικά θέματα, μπορεί
να τα ξέρει ο στρατός. Εμάς μας ενδιαφέρει πώς ξεκίνησε αυτή η ιστο-
ρία, ποιός ήταν στο παχνίδι, πού ήταν τα "πιεριά", ~~πεθεί~~ μας είπε ο ά-
ποιος πρωταγωνιστής του πραξικοπήματος που θεώρησε τον εαυτό του
πιεριά του παχνιδιού. Ποίοι ήταν, λοιπόν, τα πιεριά και πού ήταν τα κι-
νούσια;

(2K)

1/2 ΓΡ Ε.Τ. 22-10-1986

97

ΜΑΡΤΥΣ. Με τη θέση που είχα και με το αντικείμενο που ασχολήθηκα
 επί 21 χρόνια δεν μπορώ να ξέρω ποιοι ήταν οι πρωταγωνιστές, αλλά
 έχοντας μία ηγεσία αυτές τις πληροφορίες, το στοιχειώδες μέτρο που
 έπρεπε να λάβε^{ει} ήταν ότι οι μονάδες θα έπρεπε να ήταν στους χώρους
 διασποράς ^{και} ήταν εν ετοιμότητι, ^{και} όχι να γίνεται επιστράτευση
 υπό βομβαρδισμό και μετακινήσεις μονάδων στις 20 το πρωί μετά τις 9.
 ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Δεν το έκανε αυτό ούτε μάρτυς. Μήπως ήταν συνεν-
 νοημένο λοιπόν^{από} αυτά τα στοιχειώδη πράγματα που ο δεκανέας έφε-
 δρος θα έκανε, δεν τα έκανε η ηγεσία, μπας και ήταν συνεννοημένο
 κύριε μάρτυς απ' όλα αυτά;

ΜΑΡΤΥΣ. Με βασάνισε και μένα πολύ αυτό.....

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Πού καταλήγετε;

ΜΑΡΤΥΣ...αλλά, μπορώ να πιστέψω ότι ένας έλληνας ...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Αστε τα.

ΜΑΡΤΥΣ. 'Ότι μπορεί να στείλει, να σκοτώνεται συνάδελφός του συνά-
 θρωπός του, πατριώτης του εν γνώσει του;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Γιατί δεν μπορείτε να το πιστέψετε;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Εδώ έχουμε ωμά πράγματα, κύριε μάρτυς. Βέρετε
 εδώ στην Ελλάδα ποιος είναι το πάθος μας; 'Ότι φαχνόμαστε για νάμα-

Ast *MJ*

2/2 ΓΡ Ε.Τ. 22-10-1986

98

στε όλοι ήρωες και στα σχολιά μας και στις εθνικές εορτές, όλοι μας.

Και δεν ψαχνόμαστε να βρούμε κάποτε τα σακατιλίνια μας. Γιατί το αποκλείετε; Γιατί; Με συγχωρείτε για το έντονο ύφος μου αλλά δεν απευθύνεται σε σας. Γιατί να το αποκλείσετε; Δηλαδή το πάτε στο γ πατριωτισμό. Και εγώ έτσι θα το πήγαινα αλλά εδώ τα πράγματα τί μας δείχνουν; Για το δεκανέα του τελευταίο εσείς τί λέτε;

ΜΑΡΤΥΣ. Η μία πλευρά είναι ότι δεν έχεις αυτά τα στοιχεία....

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Ο δεκανέας σας λέω, όχι εσείς.

ΜΑΡΤΥΣ. Το μόνο που μπορούσαν να κάνουν είναι η επιστράτευση να γίνει νωρίτερα και όχι ^{υπό} βομβαρδισμό να κάνεις κινήσεις μονάδων.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Δεν κάναν τίποτα απ' αυτά. Άρα λοιπόν εσείς αποκλείετε να τάχαν στημένα και συνεννοημένα με τον εχθρό; Δεν ήταν δεκανέας, που ο δεκανέας θα το έκανε. Πόσο σας βασάνισε αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ. Δύσκολη απάντηση.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Δύσκολη απάντηση;

ΜΑΡΤΥΣ. Πολύ δύσκολη.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Όταν εσείς κινδυνεύσατε σας σκέφθηκε κανένας απ' αυτούς τους τρανούς;

ΜΑΡΤΥΣ.. 'Οχι..
Δεν

3/2 ΓΡ Ε.Τ. 22-10-1986

99

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Λοιπόν, κύριε μάρτυς;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Κύριε Πρόεδρε μία τελευταία ερώτηση....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Κύριε Περράκη υπερέβητε το χρόνο

σας, Έν πάση περιπτώσει τελειώστε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Ένα θέμα το οποίο δεν το έχουμε αγγίξει, Εσείς

μείνατε αρατούμενος. Υπήρχαν συγκρατούμενοί σας, κάποιους είδατε

κάποιο αριθμό, κάποια πρόσωπα. Αυτοί οι αρατούμενοι, διότι ξέρετε

έχουμε αγνοούμενους κλπ, τι γίνανε; Εσείς φύγατε, οι άλλοι σκοτωθή-
κανε, είναι αιχμάλωτοι, τι βγάζετε; Γιατί είναι ένα θέμα πολύ σημαν-

τινό και μας φεύγει από εδώ μέσα. Εσείς κάποια πληροφορία θα έχετε.

ΜΑΡΤΥΣ. Ένα από τα ερωτήματα που είχα τόσο με τους αιχμαλώτους

κάτω και στην Κωνσταντινούπολη ήταν αι αγνοούμενοι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Τι καταθέτετε γι' αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ. Εψαξα πολύ....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Παρακαλείται ο κ. Διβανός να λάβει

το λόγο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, ρώτησα και καταθέτει ο κύριος
μαρτυς ένα σημαντικό θέμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Να απαντήσει ο μάρτυς και εν συνε-

4/2 ΓΡ Ε.Τ. 22-10-1986

100

χεία ο κ. Λιβανός να λάβει το λόγο.

ΜΑΡΤΥΣ. Έψαξα πολύ για το θέμα αυτό των αγνοουμένων και προσωπικά γνώριζα αρκετούς. Πιστεύω ότι και ζωντανοί να ήταν, μετά το δεύτερο γύρο οι Τούρκοι φανατιστήκαν, ύστερα από τον ομαδικό τάφο της

προσωπικό τόχνης ήλπια. Βοήθαι τούρκο στρατιώτη εάνθη^{όμως} αυτά στη δημοσιότητα, θα κρεμαστεί δικός μας έξω... , , ,

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Ποιος δικός μας;

ΜΑΡΤΥΣ. Θέλω να πω, δίνω έμφαση... --

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Κύριε Πρόδεδρε είναι το θέμα που είχαμε συζητήσει την περασμένη φορά, ας μην απαντήσει.

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι, όχι θα απαντήσω. Δηλαδή/αυτά που λέμε τώρα, βγει στη δημοσιότητα τίποτα και υπάρχει ήδη το έργο των άλλων δεν θα είναι... .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Με συγχωρείτε, υπεβλήθη μία ερώτηση απαντάει ο μάρτυρας, οφείλομε να τον ακούσουμε

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Μήπως δεν θέλει να απαντήσει;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Άμα δεν θέλει να απαντήσει ....

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Σ' αυτό ηύριε μάρτυρες εγώ ζητώ να απαντήσετε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Να μην απαντήσει λοιπόν για τους αγνοούμενους και να μην ρωτάτε αντιστοίχως.

Κύριε Σημαιοφορίδη αυτή είναι η διαταγή την οποία βρήκατε στα

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

5/2 ΓΡ Ε.Τ. 22-10-1986

101

χέρια του τούρκου ταγματάρχη τούρκικα γραμμένη και εν συνεχεία υπάρχει και μετάφραση; Ρίξτε μια ματιά σας παρακαλώ. αυτή είναι η που περιλαμβάνεται και στο φάκελο αυτό;
(Στο σημείο αυτό ο κ. γραμματεύς επιδεικνύει την διαταγή στον μάρτυρα).

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτή είναι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Αυτή είναι λοιπόν, ευχαριστώ.

Παρακαλώ του κ. Λιβανδ να λάβει το λόγο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Παρακαλώ να απαντήσει για τους αγνοούμενους αιχμαλώτους.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μα δεν είπαμε ότι... --

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, είπα ότι δεν χρειάζεται....

ΜΑΡΤΥΣ. Να απαντήσω....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Εάν πρόκειται να έχουμε ζημιά στο εθνικό συμφέρον κύριε Περράκη ας μην απαντήσει ο μάρτυρς.

ΓΡ 1/2 Λ XM)22 .10.86

102

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Κύριε μάρτυς, δεν θέλω να απαντήσετε σε αυτό που
ξεκινήσατε. Αν έχετε μόνο κάποιες πληροφορίες για το Γιώργη Περράκη
που ήταν κρατούμενος ^{χιλιάδες} μέσα στη φυλακή τους άλλους 30 κρατούμενους, τι έγιναν;
ΜΑΡΤΥΣ. Προσήγγισα εκεί που ήμουν τελευταίαντα σκαλίζοντας βρήκα
έναν Φούρκο, που υπηρετούσε λοχίας εκεί και ήταν στο αεροδρόμιο
,
Τεμβρου ήταν την εισβολή. Και προσπαθώντας να μάθω για τους αγοού-
μενους, που ήταν ένας από τους στόχους της αποστολήςμας, μου είπε
δτι "είμαστε συγκεντρωμένοι και ο αξιωματικός έλεγε:" ποιδες δεν σκό-
τωσε Ελληνοκυπρίους, να πάει να σκοτώσει! Και μας έπαιρναν στη
σειρά και σκοτώναμε".

Θέλω να πω δτι έπιασαν πολλούς ζωντανούς αιχμάλωτους και σε δεύ-
τερο σταδιο τους σκότωσαν. Στην πρώτη φάση δεν έγιναν τόσα πολλά.
Αγριότητες έγιναν στη δεύτερη φάση.

Επομένως η γνώμη μου είναι δτι δυοι ήταν ζωντανοί τους σκότωσαν.
Από στοιχεία που έχω και έχω αναφέρει ήταν καιρούς, νομίζω δτι τους
έχουν σκοτώσει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρήστος Μπασαγιάννης) Παρακαλώ τον κύριο Λιβανδ να λάβει
το λόγο και να με συγχωρεί για τις διακοπές που έγιναν στην ήταν-
σή του.

2/2Δ XM 22.10.86

103

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Παρακαλώ, κύριε Πρόεδρε.

Κύριε μάρτυρε, ποιά σχέση έχετε με τον σημερινό συνάδελφο βουλευτή;
ΜΑΡΤΥΣ. Αδελφός μου είναι.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Ο οποίος είχε αναλάβει μια σημαντική αποστολή
κατά τη διάρκεια της δικτατορίας, σαν Δήμαρχος Καστοριάς.

Δεν είναι έτσι;

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Γιατί το λέω αυτό, προς Θεού, να μη δημιουργηθούν
εντυπώσεις. Τιμώ απεριδριστα τον κύριο συνάδελφο, διχετα αν διαφωνώ
με τη σκέψη του εκείνης της εποχής. Άλλα όχι να καταλήξω δτι είστε
πρόσωπο, στο οποίο είχε εμπιστοσύνη το καθεστώς εκείνο, τόσο ώς προς
την πρώτη ένδειξη που προανέφερα και δεύτερον σε σας ανέθεσαν μια τόσο
σημαντική αποστολή, δικαίως είναι οι πληροφορίες στην Κύπρο.

Επίσης είπατε δτι τελειώσατε κάποια σχολή ξένων γλωσσών και
μάλιστα το τούρκικο τμήμα. Αυτό συμβαίνει με πολλούς συναδέλφους σας
αξιωματικούς. Ήταν ηθελα να σας ρωτήσω, ειλικρινά πιστεύετε δτι η τουρκική αντικατασκοπεία δεν γνωρίζει ποιος Έλληνες αξιωματικούς μετέχουν σ' αυτή τη σχολή και διδάσκονται την τουρκική γλώσσα; Αρα δεν γνώριζε δτι εσείς γνωρίζετε μάλιστα τουρκικά; Το πιστεύετε αυτό;

S C 3/2Δ XM 22.10.86

104

ΜΑΡΤΥΣ. Το πιστεύω, γιατί το 1960 που πέρασε απ' το τμήμα ήταν σε άλλο χρόνο.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Τι σημασία έχει αυτό;

Δηλαδή πιστεύετε δτι οι Τούρκοι δεν ξέρουν ποιος μαθαίνουν τούρκια εδώ;

ΜΑΡΤΥΣ. Να σας απαντήσω.

Πρώτον αναφερθήκατε στον αδελφό μου...

Γράψτε ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Είπα δτι τον τιμώ, αλλά ~~απαλλάξτε~~ ήποια εμπιστοσύνη του ηθεστώτος και σε σας, εφ δσον ...

ΜΑΡΤΥΣ. Με εγώ...

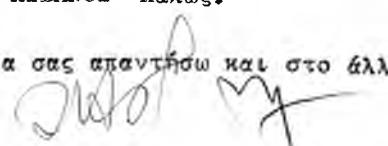
ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Μην απαντάτε σ' αυτό. Έγώ δεν σας ρώτησα για 'αυτό.

Σας ρώτησα αν πιστεύετε δτι η τουρκική αντικατασκοπεία δεν γνωρίζει ποιοις Έλληνες αξιωματικοί μαθαίνουν τούρκια, δεδομένου δτι ο καθηγητής της τουρκικής και μόνο μπορεί να δίνει τονιατάλογο των μαθητών. Τουλάχιστον για το δικό μου το μυαλό, θα ήταν ανδητο να πιστεύω δτι οι Τούρκοι δεν ξέρουν ποιος μαθαίνουν γλώσσες και μάλιστα αξιωματικοί της ΚΥΠ.

ΜΑΡΤΥΣ. Τώρα σως. Άλλα την εποχή εκείνη δχι.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ Καλώς.

ΜΑΡΤΥΣ. Να σας απαντήσω και στο άλλο.

4/2 Λ XM 22.10.86

105

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Δεν σας ρώτησα τίποτε άλλο.

ΜΑΡΤΥΣ. Αναφέρατε κάτι για το καθεστώς.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Δεν είσαστε της εμπιστοσύνης του καθεστώτος;

ΜΑΡΤΥΣ. Ποιού καθεστώτος;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Της επταετίας.

ΜΑΡΤΥΣ. Πώς το συμπεράγνετε;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Από τδ δτι είχατε μια νευραλγική θέση στην υπηρεσία πληροφοριών.

Δεύτερον, σαν αξιωματικός της υπηρεσίας τοποθετήθηκατε στο πιο κρίσιμο και νευραλγικό σημείο της Ελλάδος, που ήταν η Κύπρος. Και, Τρίτον, σαν επιβεβαιωτικό είναι δτι τον αδελφό σας τον χρησιμοποίησε το καθεστώς σαν δήμαρχο Καστοριάς.

(A)

1/2 EZ (Δ.Γ.) 22-10-86 106

Πού είναι οι απορίες τις οποίες έχετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Στην υπηρεσία τοποθετήθηκα επί αυθερνήσεως Γεωργίου Παπανδρέου.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ; Μάλιστα.

ΜΑΡΤΥΣ: Και επί 7ετίας συνέχισα να είμαι παρόλο που συμπλήρωσα τα 5 χρόνια και στην μεταπολίτευση συνέχισα να είμαι .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Στην υπηρεσία ή στην Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Στην υπηρεσία.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Μια στιγμή. Άλλο στην υπηρεσία , άλλο στην Κύπρο.

ΜΑΡΤΥΣ: Στην ίδια ακριβώς, με το ίδιο αντικείμενο .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ : Στην Κύπρο λοιπόν τοποθετηθήκατε από τον Γεώργιο Παπανδρέου.

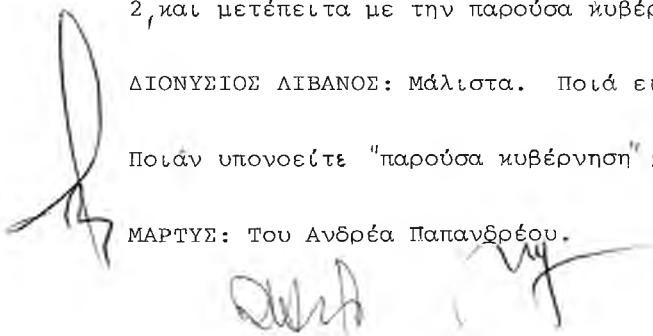
ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, στην υπηρεσία μιλάμε.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Α!

ΜΑΡΤΥΣ: Συνέχισα να είμαι εκεί 10 χρόνια που το ανώτατο δρι ο είναι 2, και μετέπειτα με την παρούσα αυθέρνηση με έστειλαν έξω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Μάλιστα. Ποιά είναι η παρούσα αυθέρνηση;
Ποιάν υπονοείτε "παρούσα αυθέρνηση";

ΜΑΡΤΥΣ: Του Ανδρέα Παπανδρέου.

2/2   EZ   (Δ.Γ.)   22-10-86   107

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Του Ανδρέα Παπανδρέου σας έστειλε στην Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Με έστειλε σε πιο νευραλγική θέση, στην Κωνσταντινούπολη.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Θραίκα. Το ερώτημά μου όμως δεν ήταν αυτό. Το ερώτημά μου ήταν αν πιστεύετε ότι οι Τούρκοι γνώριζαν δεν εγνώριζαν ότι εσείς μιλάτε την τουρκική. Αυτό ήταν το ερώτημά μου.

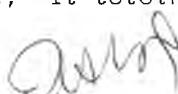
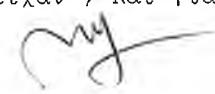
ΜΑΡΤΥΣ: Τα δάλλα γιατί τα αναφέρατε, δεν ξέρω. Άλλα να σας πω και ένα δάλλο.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, δεν μπορεί να μου τρώει έτσι το χρόνο. Εγώ ρωτώ κάτι συγκεκριμένο και σ' αυτό θέλω να μου απαντήσει.

ΜΑΡΤΥΣ: Στην υπόθεση ΑΣΠΙΔΑ ήμουν μάρτυς υπερασπίσεως .....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Κύριε μάρτυς, πρώτον, μην εκνευρίζεσθε και δεύτερον, να τελειώσει η κατ' αυτόγενον τρόπο στιχομυθία. Σας παρακαλώ.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Η δεύτερη ερώτηση. Είπατε στην κατάθεσή σας ότι ο επιτελάρχης της τουρκικής μεραρχίας έδινε συγκεκριμένες οδηγίες προς τους διοικητές να μην γίνουν αντιληπτούς οι Αμερικανοί οι οποίοι επεσκέπτοντο τις ιρλανδικές εκείνες ώρες, τις μονάδες, την Κύπρο, δεν το αποσαφηνίσατε. Σας ερωτώ λοιπόν: Τι εννοείτε; Ποιοι Αμερικανοί ήσαν αυτοί; Τι εδιότητα είχαν; Και γιατί ήσαν εκεί εκείνη την ειροχή και

3/2 EZ (Δ.Γ.) 22-10-86 108

γιατί θα έπρεπε να μην τους λένε οι αξιωματικοί, άρα δεν ήσαν τουρίστες.

Σ' αυτό επενταθείτε λίγο με δύο λόγια δύμας.

ΜΑΡΤΥΣ: Διαρκούσης της προετοιμασίας της φορτώσεως και επιβιβάσεως, τις μονάδες για την εποχή εκείνη αναφέρομαι είπε θα σας έλθουν ορισμένοι Αμερικάνοι.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Ακριβώς αυτό.

ΜΑΡΤΥΣ: Προσπαθήστε να μην τους βάλετε μέσα στα στρατόπεδα και να μην τους αφήσετε να πλησιάσουν...

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Πάλι δεν μου απαντάτε. Τι θα πει, θα σας έλθουν κάποιοι Αμερικάνοι; Τι Αμερικάνοι; Τουρίστες; Οι τουρίστες θα μπουν στις μονάδες; Άρα θα έλθουν επίσημοι Αμερικάνοι, εννοείτε. Έτσι δεν είναι;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το είπε αυτό.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Δεν το είπε. Εσείς τι καταλάβατε, σαν αρμόδιος;

ΜΑΡΤΥΣ: Γνώμη θέλετε;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Ναι.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μου είπατε γνώμη. Τι είπε επι λέξει μου λέτε. Σας λέω ο επιτελάρχης είπε επι λέξει αυτά.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Μα ασφαλώς αφού θα πήγαιναν οι Αμερικάνοι οι οποίοι

Adm *M*

4/2 EZ (Δ.Γ.) 22-10-86

109

θα έλεγαν είμαι ο στρατηγός τάδε, είμαι της ΚΥΠ τάδε, αυτοί ήέρανε
 τι είναι, δεν χρειαζόταν να πουν από τα μεγάφωνα και από τα τηλέτυπα
 δεν ξέρω πως τα έλεγαν. Εσείς τι καταλάβατε. Ότι θα είναι επίσημοι
 λμερικάνοι.

ΜΑΡΤΥΣ: Φυσικά.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Μπράβο. Αυτό θέλω να ξέρω. Οι οποίοι πήγαν την
 αρίστη με εκείνη περίοδο -θα πήγανεν εν πάσῃ περιπτώσει - στις μονάδες.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Και ζητούσε ο στρατηγός να μην τους βάλουν στις
 μονάδες που λέει ο αύριος Παναγιωτόπουλος, ή να μην τους δώσουν
 πληροφορίες;

ΜΑΡΤΥΣ: Και τα δύο.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Και τα δύο. Ευχαριστώ.

Τρίτη ερώτηση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τελευταία σας ερώτηση, αύριε Λιβανέ,
 είναι αυτή που θα ικανετε τώρα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Τρεις ερωτήσεις έχω;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Βέβαια.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Του δύνω εγώ μία από τις δικές μου.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Ναι, αλλά βλέπετε αύριε Πρόεδρε, δτι με την δικήνα

5/2 EZ (Δ.Γ.)   22-10-86

110

του μάρτυρα...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Αυτό λαμβάνω υπόψη μου και γι' αυτό σας λέω ότι θα είναι η τρίτη, αλλιώς θα έπρεπε να είναι η δεκάτη.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Τότε με α στιγμή να επιλέξω.

Το ελικοπτεροφόρο το Εγγλέζικο ...

ΜΑΡΤΥΣ: Το ΕΡΜΗΣ;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Το ΕΡΜΗΣ. Δεν υπήρχε άλλο. Είχε ως γνωστόν ένα μηχάνημα το οποίο μπαίνει μέσα στην θάλασσα - δεν ήταν πως το λένε - και βεβαίως ελέγχει. Οι Τούρκοι διέθεταν κανένα μέσο να ερευνήσουν την θάλασσα εάν υπάρχουν εχθρικά υποβρύχια; Ζέρετε;

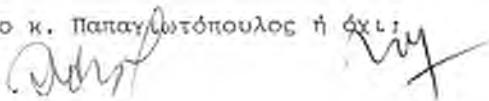
ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ήταν

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Δεν ξέρετε. Ούτε εμείς ξέρουμε. Αλλά υποθετικά τώρα σας ρωτώ: Εφόσον διέθετε το ΕΡΜΗΣ αυτό το μηχάνημα, θα μπορούσε εάν ανακαλύψει, εάν εντοπίσει υποβρύχια, να δώσει αυτές τις πληροφορίες στους Τούρκους; Επομένως, θα ήσαν ήσυχοι και καλυμμένοι από της πλευράς αυτής;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορώ να απαντήσω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Δεν μπορείτε να απαντήσετε.

Κύριες Πρόεδρες, μπορώ να κάνω χρήση και της ερωτήσεως που μου δίνει ο κ. Παπαγιωτόπουλος ή όχι;

6/ 2 EZ (Δ.Γ.) 22-10-86

III

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Λιβανέ σ' αυτό πάνω να πω κάτι αλλο για τους 'Αγγλους;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: 'Οχι, όχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Παίρνω υπόψη μου την προθυμία με

την οποία ο κ. Παναγιωτόπουλος παρεχώρησε το δικαίωμα να κανετε

ερώτηση. Το λαμβάνω αυτό ιδιαιτέρως υπόψη μου.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Επομένως κύριε Πρόεδρε, μπορεί να συνεχίσει ο μάρτυς; Διδτι εγώ τελείωσα, πήρα την απάντησή μου από την προηγούμενη ερώτηση.

Και την τελευταία ερώτηση.

ΚΩΣΤΑΣ ΜΠΑΤΟΥΒΑΣ: Είπε κάτι για τους 'Αγγλους.

ΜΑΡΤΥΣ: Από κάτι επεισόδια που συνέβησαν από την βάση Δεκελείας με τους Τούρκους είχα βγάλει ένα συμπέρασμα ότι οι Τούρκοι χειρίστηκαν τόσο υποτιμητικά το θέμα και δεν τους έλαβαν καθόλου υπόψη τους τους 'Αγγλους.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Προχωρούμε. Παρακαλώ τον κ. Παπαστεφανάκη....

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Μα, δεν τελείωσα, κύριε Πρόεδρε, Δύσατε την άδεια να απαντήσει σε κάτι που δεν ρώτησα.

(247)

1/20

(Ε.Σ.) 112

22.10.1986

Τελευταία μου ερώτηση: Υπάρχει η εκδοχή,

αναφέρεται στα αρχεία του Γρηγοριάδη, ότι ήταν προκατασκευασμένη
η εισβολή, με σκοπό να διχοτομηθεί η Κύπρος. Και γι' αυτό το λόγο
βεβαίως αδρανούσαν και οι επιτελάρχες εδώ, και από εκεί θα ήταν
ένας περίπατος για τους μεν, ένας περίπατος για τους δε και όπου
βρισκόμασταν στον πρώτο Αττίλα θα διχοτομούσαν. Σεις προσχωρείτε
σ' αυτήν την άποψη ή την αποκλείετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν την αποκλείω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Παρακαλά τον κ. Παπαστεφανάκη
να λάβει το λόγο με την ιδιαιτερα παράληση να είναι όσο το δυνατό-
τόν πιό σύντομος. 'Εχουμε 3 μάρτυρες να εξετάσουμε και δεν μπορού-
με να κάνουμε εμβόλιμη συνεδρίαση. Και οι 3 θα εξετασθούν σήμερα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Στις 2.30 πρέπει να τελειώσουμε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): 'Οχι, θα τελειώσουμε και με τους
3 μάρτυρες. Γιατί δεν μπορούμε να κάνουμε εμβόλιμη συνεδρίαση.

Θα εξετάσουμε 3 μάρτυρες κι αυτό το ξέρουμε απ' όταν τους καλούμε
τους μάρτυρες.

ΜΑΝΩΛΗΣ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ : Κύριε Σημαιοφορίδη, μετά απ' όλα αυτά τα
γεγονότα, είδατε κανέναν ακό τους αξιωματικούς εκείνους, οι οποίοι

3/20

(Ε.Σ.)

113

22.10.1986

έπαιξαν πρωταγωνιστικό ρόλο στο πραξικόπημα; Κουβεντιάσατε μαζί τους; Και τί σας είπαν σχετικά με το θέμα της εισβολής;

ΜΑΡΤΥΣ: Είδα.

ΜΑΝΩΛΗΣ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ : Πάς δικαιολόγησαν δηλαδή τη στάση εκεί κάτω του δικού μας στρατεύματος κατά την εισβολή;

ΜΑΡΤΥΣ: Και με τον Γεωργίτση, ακόμη, συναντήθηκα και το πρώτο ερώτημά μου ήταν, έχοντας αυτές τις πληροφορίες και σαν υπεύθυνος της Εθνοφρουράς, γιατί δεν έβαλες τις μονάδες απ'έξω;

ΜΑΝΩΛΗΣ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ : Και τί σας απάντησε;

ΜΑΡΤΥΣ: Μου είπε, δεν είχα τέτοια εντολή.

ΜΑΝΩΛΗΣ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ : Βέρετε, νι'αν δεν ξέρετε να ^{έχετε} πω, γιατί έχει κατατεθεί κατ'επανάληψη στην Επιτροπή μας, πέρα απ'αυτά τα στοιχεία τα σημαντικότατα που εσεις καταθέσατε σήμερα, υπάρχουν και κάποια άλλα, που αν προστεθούν στα δικά σας, συνθέτουν μια εικόνα. Και αυτά τα κάποια άλλα, είναι τα εξής: Γίνεται η εισβολή και ζητούν από κάτω να τους δώσουν εντολές τι θα κάνουν. Και από εκάστο τους απαντούσαν, μην ανησυχείτε, γίνεται άσκηση. Έπεφταν οι αλεξιπτωτιστές, έπεφταν οι βόμβες, ζητούσαν από κάτω εντολές και από δω τους έλεγαν, μην ανησυχείτε γίνεται άσκηση προγραμματισμένη ή τους έλεγαν αυτοσυγκρατηθείτε δεσμευμένα τα πολυβόλα, κ.λ.π.

3/20

(Ε.Σ.)

114

22.10.1986

· Όλα αυτά, κύριε Σημαιοφορίδη, αν τα σουμάρουμε, δεν σας οδηγούν εσάς σε κανένα λογικό συμπέρασμα;

ΜΑΡΤΥΣ: · Όπως ανέφερα και προηγουμένως, συμπεράσματα μπορεί να βγάλει ο καθένας.

ΜΑΝΩΛΗΣ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Να τα ακούσουμε, αυτά θέλουμε.

ΜΑΡΤΥΣ: Αλλά μπορώ να πιστέψω ότι η πορεία να σε οδηγεί· εν γνώσει του στη φωτιά και στον δλεθρο συνάδελφός σου;

ΜΑΝΩΛΗΣ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ : · Έχετε ακούσει για κάποιον Εφιάλτη, κύριε Σημαιοφορίδη; · Ελληνας δεν ήταν κι αυτός, έαν αναλογικά αναφερθούμε και τούτη την εποχή και σε εκείνη.

ΜΑΡΤΥΣ: Δύσκολη απάντηση. Αλλά εμεις έχουμε συγκεκριμένα ερωτήματα, γιατί δεν πήραν τα μέτρα τους.

ΜΑΝΩΛΗΣ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ : Θα μου επιτρέψετε να σας πω / δύο πράγματα
 Άργινά, κατ' αναγκαιότητα πρέπει να συνέβησαν τότε. · Η ετούτη εδώ πιον
 έδιναν τις εντολές ήταν ηλίθιοι, ή προδότες. Υπάρχει άλλη;
 εκδοχή να μου την πείτε;

ΜΑΡΤΥΣ : · Οχι.

ΜΑΝΩΛΗΣ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ : Είπατε προηγουμένως, διηγούμενος τα περιστατικά, ότι το εγγλέζικο εκείνο ελικόπτερο που έφευγε από τον Ερμή και πήγανε στις βάσεις ή δεν ξέρω που άλλού, έπαιρνε λέσι,

4/20

(Ε.Σ.)

115

22.10.1986

οποιασδήποτε άλλης εθνικότητας ανθρώπους, εκτός από ελληνοκύπριους.

Με εκείνο το "οποιασδήποτε άλλης εθνικότητας", τι εννοούσατε;

Γιατί το είπατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Διύτι στην περιοχή υπήρχαν τουρίστες απ' όλες τις φυλές και τα έθνη.

ΜΑΝΩΛΗΣ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ : Κατάλαβα, ευχαριστώ.

A photograph of handwritten signatures and initials. On the left, there is a large, stylized signature that appears to begin with 'ΑΝΤΩΝΙΟΣ'. Below it, there is a signature that looks like 'ΚΑΤΩΝΑΣ'. To the right of these, there is another signature that includes the letters 'σ.' and a small circle. The handwriting is cursive and appears to be in black ink on a white background.

(2 O) 1/3 σ φ.τ. 22.10.86

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) : Ο κύριος Διαροκάπης έχει το λόγο.

Θα επαναλάβω με ιδιαιτέρως θερμή παράληση, διότι πρέπει να εξετάσουμε επαναλαμβάνω και άλλους δυο μάρτυρες στη σημερινή συνεδρίαση.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ : Παρ' ότι είμαι από την 'Αρτα πάντοτε είμαι λακωνικός.

Κύριε μάρτυς, απ' όσα είπατε, πολύ πριν από τις 15 Ιούλη, ήταν φως φανάρι ότι οι τούρκοι ετοιμάζονται για εισβολή. 'Ετσι είναι;

ΜΑΡΤΥΣ : Μάλιστα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ : Μήπως και σεις καταλάβατε ότι ένα χρόνο γρηγορότερα προ του πραξικοπήματος υπήρχε ένας άγγλος στόλης ο οποίος είχε ένα σχέδιο και αποκαλύφθηκε εκεί το σχέδιο για εισβολή;

ΜΑΡΤΥΣ : 'Ακουσα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ : Ακούσατε, ξέτσι είναι;

ΜΑΡΤΥΣ : Συγνώμη, βρήκαμε και κάτι τουριστικούς χάρτες που είχαν την περιοχή Κυρηνείας σ'ένα θύλακα και είχαν εκτυπωθεί προ της εισβολής.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ : Με το πραξικόπημα απ' όσα είπατε είχαμε πλήρη παραλυσία και ανεφοδιαστήτη στην Κύπρο και στην Αθήνα;

ΜΑΡΤΥΣ : Στην Αθήνα δεν ξέρω καλά στην Κύπρο ναι.

2/3 σ φ.τ. 22.10.86

117

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ : Δεν έγιναν εκείνα που έπρεπε να γίνουν για να προστατεύσουμε το νησί. Έτσι είναι;

ΜΑΡΤΥΣ : Μάλιστα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ : Είπατε επίσης, και δεν το κατάλαβα καλά, ότι οι τούρκοι εκινούντο ελεύθερα στο νησί και συνέλεγαν πληροφορίες ενώ ξεμείς δεν μπορούσαμε να κινηθούμε. Τι θέλετε να πείτε και γιατί 'έγινε αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ : Στους τουρκοκυπριακούς θυλάκους απαγορευόταν η είσοδος σε μας και στους ελληνοκυπρίους κατ' επέκταση. Οι τούρκοι σε δλο το νησί διακινούντο ελεύθερα με οχήματα και πεζοί.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ : Είχαμε τώρα ένα αποτέλεσμα. Πραξικόπημα ενάντια στο Μακάριο και κατάληψη του μεγαλύτερου τμήματος του νησιού από τις ορδές του Αττίλα, από τους τούρκους. Γι' αυτό πουέγινε, εκ του τύπου, αποτελέσματος πρώτον όταν το χαρακτηρίσουμε, ήταν ^η προδοσία του αυτοκινήτου;

ΜΑΡΤΥΣ : Φυσικά διότι δεν εξετίμησαν τις επιπτώσεις.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ : Και γι' αυτό που έγινε ποιοί φταίνε; Και για να σας διευκολύνω, τα εκτελεστικά δργανα στην Κύπρο, ο αρχηγός Γεωργίτσης, οι διοικητές των μονάδων που προσεχώρησαν στο πραξικόπημα φταίνε;

ΜΑΡΤΥΣ : Φυσικά φταίνε, αλλά όχι πολύ.

3/3 σ   Φ.Τ.   22.10.86

118

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ : Ο επιμερισμός των ευθυνών θα γίνει από το δικαστήριο, εμείς εδώ συλλέγουμε πληροφορίες.

ΜΑΡΤΥΣ : Μή μου λέτε τότε να πω τη γνώμη μου.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ : Φταίει το αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων;

ΜΑΡΤΥΣ : Φυσικά, αφού έδωσε την εντολή.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ : Τα αρχηγεία ΓΕΣ, ΓΕΝ, ΓΕΕΘΑ που συμμετείχαν στο πραξικόπημα έλαβαν τα μέτρα τους; Δηλαδή τα λίγα τα αεροπλάνα, τα δυο υποβρύχια αν εστέλετο με το 50% της δυνάμεως είπατε, που ήταν εκεί, η εισβολή, η αποβίβαση θα απεφεύγετο, θα αποτύγχανε. 'Ετσι δεν είναι; 'Έλαβαν τα μέτρα τους;

ΜΑΡΤΥΣ : 'Όχι, διότι δεν εξετίμησαν τις επιπτώσεις τους.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ : Η Κυβέρνηση έλαβε τα μέτρα της;

ΜΑΡΤΥΣ : 'Όχι.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ : Τελείωσα κύριε Πρόεδρε, στα δυο λεπτά.

(2H)

(30) 1/3 Η.Γ. (Θ.Σ.) 22-10-86
119

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ τώρα το λόγο να λάβει ο κ. Κουτσογιάννης, με την ίδια θερμή παράκληση, να είναι σύντομος.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Κύριε μάρτυς είπατε εδώ ότι κατά την ανάκριση του Τούρκου Ταγματάρχη Τσεντινέλ, κατέθεσε ο Ταγματάρχης ότι δεν είχε αντιαεροπορικά διότι ήξερε ότι δεν θα έλθουν ελληνικά αεροπλάνα.

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι ελληνικά, αλλά εχθρικά.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Εστω εχθρικά, αλλά ενθουσιεύεται τα ελληνικά.

Για πείτε μου: Τι σημαίνει αυτό κατά τη δική μου γνώμη και θέλω να μου το επιβεβαιώσετε. Του Ταγματάρχη του το είπανε οι προϊστάμενοί του, οι Στρατηγοί, το Επιτελείο του. Αυτό το τουρκικό Επιτελείο, πώς μπορεί να ^{το} ήξερε αυτό; Ή θα του το είπε ο Μπονάνος, ο Ιωαννίδης κ.λπ. απ' εδώ, ή θα πρέπει να του το είπε κάποιος άλλος που ήξερε ότι η ελληνική ηγεσία δεν θα στείλει αεροπλάνα. Τι νομίζετε εσείς; Για πέστε μου.

ΜΑΡΤΥΣ. Υπαρχει, όμως, και το τρίτο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Ποιό;

ΜΑΡΤΥΣ. Ότι λόγω αποστάσεως και αυτό δεν το αποκλείω ...

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Με συγχωρείτε. Αυτό το ήξερε. Δεν μπο-

ρουσε να πο εκτιμήσει. Εκτίμηση μπορεί να ιάνει ο καθένας δηλαδή

2/3   Η.Γ.   (Θ.Σ.)   22-10-86

120

έρχονται δεν έρχονται λόγω απόστασης κ.λπ.

ΜΑΡΤΥΣ . 'Οχι . Το θέμα είναι, αν φθάσουν, μπορούν να δράσουν;

Αυτό ήταν λίγο δύσκολο .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ , Μπορούσαν επί 8 λεπτά , Αυτό το ξέρετε και σεις . 'Αρα λοιπόν, αυτός ήξερε ότι δεν θα πάνε . Που το έμαθε αυτό ; Πώς μπορεί να το ήξερε αυτό η στρατιωτική ηγεσία της Τουρκίας ; Πείτε μου ,

ΜΑΡΤΥΣ . Αυτό το ανέφερα και εγώ . Υπάρχει ερώτημα ,

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ , Πώς μπορεί να το ήξερε αυτό η στρατιωτική ηγεσία της Τουρκίας ; Τευς το είπε ο Μπονάνος και ο Ιωαννίδης ; Μήπως τους το είπαν κάποιοι από το NATO που ξέραν ότι δεν θα επιτεθούν οι άλλοι ; Πείτε μου τη γνώμη σας .

ΜΑΡΤΥΣ . Δεν φαντάζουμας οι δικοί μας , δεν μπορώ να το πιστέψω.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ . Δεν φαντάζεσθε , 'Αρα κάποιοι άλλοι από έξω προϊστάμενοι . Εντάξει .

Δεύτερη ερώτηση . 'Εγινε είπατε, μια χαρτογράφηση από ένα Συνταγματάρχη Τούρκο, της περιοχής στο 50 μίλι, εκεί που έγινε η απόβαση, πολύ προ της απόβασης . Πότε περίπου ;

3/3   Η.Γ.   (Θ.Σ.)   22-10-86

121

ΜΑΡΤΥΣ . Δεν θυμάμαι, αλλά νομίζω μεταξύ 1970-1973 .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ . Δηλαδη ένα - δύο χρόνια πριν κ.λπ. είχαν
κάνει χαρτογράφηση της συγκεκριμένης τοποθεσίας .

ΜΑΡΤΥΣ . Μάλιστα .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ . Και αυτό το ξέρετε ,

ΜΑΡΤΥΣ . Αυτό, όταν το ανέφερα, μπορεί να ήταν και σε άλλες περιοχές . Πάντως μία από αυτές ήταν και αυτή .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ . Πάντως αυτό το συγκεκριμένο το ξέρετε .

ΜΑΡΤΥΣ . Μάλιστα . Στα Βόρεια της Κυρηνείας.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ . Ευχαριστώ.

Τρίτη ερώτηση . Κάνανε μια παρατήρηση στον Άιοικητή της Μοίρας , τον Αναγνωστόπουλο, ο οποίος έβγαλε την μονάδα του και την πήγε στο χώρο διασποράς , πριν πάρει εντολή δηλαδή πριν της επίθεσης της τουρκικής . Αυτή την παρατήρηση το ΓΕΕΦ του την έκανε πριν εκδηλωθεί η απόβαση, ή αφού εκδηλώθηκε *απόβαση* ;

ΜΑΡΤΥΣ . Από την παραπομή το βράδυ , την Παρασκευή ...

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ . Του είπανε, γιατί βγήκε έξω ;

ΜΑΡΤΥΣ . Όταν βγήκε και ολοκλήρωσε την ..... , είπε δτι εγώ βρίσκομαι στο χώρο διασποράς .

Δημήτρης Λαζαρίδης

4/3   H.G. ((Θ.Σ.)   22-10-86

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ . Και του ιάνανε παρατήρηση .

ΜΑΡΤΥΣ . Και του είπε : Ποιός σου είπε ; Πήρες καμιά διαταγή τέτοια ; Και αυτός ανέφερε στη συνέχεια τους φόβους του κ.λπ.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ . Πέστε μου τώρα . Εάν ήταν μέσα στο στρατόπεδο, ο κ. Αναγνωστόπουλος Φωκάς, αν δεν κάνω λάθος, θα είχε καταστραφεί ;

ΜΑΡΤΥΣ . Θα είχε εκμηδενιστεί . Είχε τεθεί εκτός μάχης πριν από την απόβαση .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ . 'Όμως το ΓΕΕΦ τον ήθελε να είναι στο στρα-
τόπεδο .

ΜΑΡΤΥΣ . Ναὶ .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ . Επίσης είπατε , ότι και η ΕΛΔΥΚ με εκτίμη-
ση του Άιοικητού και πληροφορίες δικές σας , βγήκε εκτός και όχι
με διαταγή του ΓΕΕΦ .

ΜΑΡΤΥΣ . Λασφαλώς . Επάν δεν υπαγόμεν στο ΓΕΕΦ , αλλά απευθείας στο ΓΕΣ . Εν πάσῃ όμως , περιπτώσει αυτό έγινε ύστερα από τις δικές μου πληροφορίες .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΕΟΓΙΑΝΝΗΣ . Εν πάσῃ περιπτώσει, δεν πήρε διαταγή να

5/3

Η.Γ.

(Θ.Σ.)

22-10-86

123

Και μια ακόμα ερώτηση . Αφού είχατε συλληφθεί αιχμάλωτος και σας ξέρανε οι Τούρκοι προφανώς το όνομά σας ιάπου θα είχε μπει σε ιάποια κατάστιχα Ι.ΛΠ. το 1981, που πήγατε στην Κωνσταντινούπολη δεν εκτιμήθηκε από την ΚΥΠ, ότι εκεί που θα πάτε, αφού θα ξέρανε ότι είχατε συλληφθεί , ή πήγατε με ξένο όνομα ; Πως πήγατε; ΜΑΡΤΥΣ . Με τα ίδια στοιχεία , με τα ίδια δεδομένα του Υπουργείου Εξωτερικών , όπως ήμουν και στην Κύπρο .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ . Ήμαία . Πήγατε λοιπόν στην Κωνσταντινούπολη. Δεν εκτιμήσατε ότι οι Τούρκοι θα ξέρανε ότι εσείς είστε αυτός που συνελλήφθη Ι.ΛΠ; ήαι τελικώς τι απόδοση θα είχατε ; ΜΑΡΤΥΣ . Ακριβώς ήμουν αυτός που συνελλήφθη . Συνελλήφθην ως υπάλληλος του Υπουργείου Εξωτερικών .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ . Με συγχωρείτε . Τι απόδοση θα είχατε εκεί, ως ηλικιωμένο της ΚΥΠ ή ως άνθρωπος της ΚΥΠ στην Κωνσταντινούπολη ; ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . Με συγχωρείτε, ήτοι συνάδελφε.

Αυτό είναι θέμα της Κυβερνήσεως που τον έστειλε . Δεν μπορεί ο μάρτυς να τοποθετηθεί επ' αυτού ,

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ . Είναι ουσιαστική η ερώτηση, ήτοι ο Πρόεδρος ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ . Να με συγχωρείτε ήτοι ο Πρόεδρος, αλλά ρώτησα αν είχε το ίδιο όνομα . *Μη αλλαγή*

6/3

Η.Γ.

(Θ;Σ;)

22-10-86

124

ΜΑΡΤΥΣ . Πήγα με τα ίδια στοιχεία .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ . Ευχαριστώ , κύριε Πρόεδρε . Δεν έχω άλλη

ερώτηση .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ το λόγο να λάβει
ο κ. Μπαντουβάς , με την ίδια θερμοτάτη παράνηση να είναι σύντο-
μος .ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ . Κύριε μάρτυς εξ όσων είπατε και λόγω
του ρόλου που παίζατε στα τότε γεγονότα , επιτρέπεται , όπως είπε
και ο συνάδελφος κ. Δασκαλάκης , να απομακρυνθούμε λίγο από τα γεγο-
νότα και να ζητήσουμε την αρίστη σας πάνω σε αυτά .

(30)

(34)

1/3 Ω (Γ.Π.) 22.10.86
125

Οι πληροφορίες που είχατε εσείς σαν υπηρεσία συνέτειναν υπέρ της απόψεως ότι τουλάχιστον ένα μήνα προ της εισβολής γίνονταν ασυνήθωςέντονες προετοιμασίες για απόβαση. Είναι έτσι;

ΜΑΡΤΥΣ: Περισσότερο από μήνα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Τουλάχιστον όμως ένα μήνα ...

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όχι ένα μήνα. Είπαμε ότι οι προετοιμασίες άρχισαν από τον Απρίλιο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: ... ήσαν εντονότερες οι προετοιμασίες σε σχέση με άλλες προπαρα~~πεντε~~ευαστικές ενέργειες που έκαναν οι Τούρκοι στο παρελθόν.

ΜΑΡΤΥΣ: Ή μία διαδεχόταν την άλλη, αλλά εξ ίσου σημαντικές ήταν όλες.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Άυτά τα στοιχεία σάς είχαν δημιουργήσει πρόσθετες έντονες ανησυχίες και είχατε ενημερώσει την υπηρεσία σας και ηυπηρεσία σας εν συνεχεία την αυπριτακή στρατιωτική ηγεσία και την Αθήνα. Είναι έτσι ή όχι,

ΜΑΡΤΥΣ: Είπα πως δρομολογείται . ΓΕΕΦ, Πρεσβεία, Αθήνα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Επομένως, όταν ελήφθη απόφαση για το πραξικόπημα ανατροπής του Μακαρίου έπρεπε να συνεντιμηθούν και οι

2/3 Ω (Γ.Π.) 22.10.86

126

πληροφορίες που είχαν διθεί από εσάς για τις αινητοποιήσεις των Τουρκιών στρατευμάτων. Είναι έτσι ή δεν είναι;

ΜΑΡΤΥΣ: Φυσικά.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Γνωρίζετε αν η υπηρεσία η δική σας και η Ελληνική στρατιωτική ηγεσία στην Κύπρο είχε καθόλου ενστάσεις, αντιρρήσεις ενόψει της εκδηλώσεως του πραξικοπήματος κατά του Μαρούν, επιστρατεύουσα και αυτό το επιχείρημα, ότι ενδέχεται να αποτελέσει το έναυσμα, την αιτία, τον εκλυτικό παράγοντα της Τουρκικής επέμβασης ένα τέτοιο πραξικόπημα; 'Έχετε υπόψη σας αν έγιναν τέτοια διαβήματα και εξεφράσθηκαν τέτοιες αντιρρήσεις;

ΜΑΡΤΥΣ: Από την ηγεσία;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Ναι, τον Γεωργίτση τον Κομπόνη και άλλους.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όχι τον Γεωργίτση, γιατί πριν από τον Γεωργίτση υπήρχε άλλη ηγεσία τόσο στην ΕΔΔΥΚ όσο και στο ΓΕΕΦ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Εννοώ από τους συγκεκριμένους, τους επώνυμους που εκλήθησαν να συμμετάσχουν και να αναλάβουν την ηγεσία, οι οποίοι ήσαν ενήμεροι. Κατετέθη π.χ. εδώ ότι εκφράστηκαν ορισμένες αντιρρήσεις, ότι εστάλη κάποιος στην Αθήνα για να πει αν ήταν δυνατόν να φιναβληθεί - όχι να ματαιωθεί - το πραξικόπημα. 'Έχετε

Δασκ *Κών*

3/3   Ω   (Γ.Π.)   22.10.86

127

υπόψη σας αν επεστρατεύθη και αυτό το επιχείρημα της πιθανής
Τουρκικής επάμβασης για την αναβολή, την αναστολή ή τη ματαιώση
του εγχειρήματος ;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το κατάλαβα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Πέστε μου κάτι άλλο. Ο αύριος Κούρτης
σαν διοικητικό στέλεχος του ιλιμανίου της ΚΥΠ στην Κύπρο ήταν
κοινωνός όλων αυτών των στοιχείων που εσείς αναφέρατε στην επιτροπή;

Γνώριζεόλα αυτά τα στοιχεία που εσείς γνωρίζατε ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Κύριε Πρόεδρε, πάνω σ' αυτό το σημείο θα
ήθελα να υπενθυμίσω στην επιτροπή ότι ο αύριος Κούρτης ηρούθη
ότι γνώριζε αυτά τα στοιχεία, -δεν τα ανέφερε, επομένως τα απέκρυ-
ψε και ότι θα πρέπει να επιβληθούν κυρώσεις ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Δεν έχουμε αρμοδιότητα να επι-
βάλλουμε κυρώσεις .

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Να επιδιώξουμε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Το να επιδιώξουμε είναι άλλο
θέμα.

ΜΑΡΤΥΣ: Όταν μιλάω για Κούρτη μιλάω για όλο το προσωπικό γιατί

X

ΑΛΦ

ΑΥ

4/3 Ω (Γ.Π.) 22.10.86
128

υπάρχουν τμήματα. Αν τα πληροφοριακά οπωσδήποτε ήταν δέκτες...

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Ο αύριος Κούρτης δεν ήταν ένας τυχαίος.

Ήταν ο δεύτερος.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι, δεν ήταν ο δεύτερος, ήταν ο τρίτος.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Θα έπρεπε επομένως να γνωρίζει αυτά, αφού εσείς τα γνωρίζετε.

ΜΑΡΤΥΣ: Σε ιάποια έκταση βεβαίως γνώριζε είχε ένα αντικείμενο εκεί.

Αλλά την λεπτομερή αυτή ασχολία του καθενός μέσα σ' αυτό το τμήμα γιατί ήταν ο αύριος Κούλας, ήταν ο αύριος Κούρτης, ήταν ο αύριος Τσουμής και προϊστάμενος ήταν ο αύριος Ξιωτόπουλος...

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ; Μια άλλη ερώτηση και τελειώνω αύριε Πρόδρομε.

Ειπώθηκε από τον Τούρκο επιτελέαρχη ότι θα έλθουν εδώ Αμερικανοί επίσημοι και ότι θα προσπαθήσετε να μην αντιληφθούν τις προετοιμασίες. Αυτό είπανε;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι, είπε να μην τας αφήσετε να μπουν στα στρατόπεδα μέσα, να μην πλησιάσουν και εν πάσῃ περιπτώσει δεν χρειάζεται πολλό'

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ; Αυτές οι επισκέψεις των Αμερικανών ήταν συνήθεις στο παρελθόν ή ίατι το εξαιρετικό ειδικά σε εκείνη την φάση;

ΔΑΜ

ΔΚ

(ΔΑΜ)
(ΔΚ)

(3Ω)

1/3 A. K. M. A. 22.10.86

129

Δεν το
ξέρω.

ΜΑΡΤΥΣ. Αλλά το ότι μπορούν να μετακινούνται αυτοί καθ'άπασαν την χώρα, λόγω ιδιότητος διπλωματικό διαβατήριο Ι.Λ.Π., αυτό το κάλυμμα μπορεί να μετακινηθεί και άλλοτε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ. Τις πληροφορίες που είχατε εσείς δεν θα πρέπει να τις είχε κατά μείζονα λόγο ο αμερικανικός παράγων, ο οποίος εκινείτο τόσο άνετα μέσα; Δηλαδή, αν εσείς φοβόσασταν πιθανή επέμβαση των τούρκων από τις πληροφορίες που είχατε τότε, αυτά τα στοιχεία, τις προσλαμβάνουσες παραστάσεις, τις είχε κατά μείζονα λόγο ο αμερικανικός παράγων,

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλλον.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ. Καν σας είχε ρωτήσει προηγουμένως ο συνάδελφος δικηγόρος στο συμπέρασμα που οδηγούμεθα είναι ότι οι προκαλέσπαντες το πραξικόπημα ήταν από τέτοιες συνθήκες, θα πρέπει να ήσαν ή βλάκες ή προδότες.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Το είπε ούτε Μπαντουβά. Είπε ότι ένα από τα δυο ήταν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ. Επομένως, οδηγούμεθα σε συμπέρασμα ότι πρόκειται περί προδοτών.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Ο κύριος Παναγιωτόπουλος έχει το λόγο

2/3 Α.Κ. Μ.Α. 22.10.86

130

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Είχατε τη διπλωματική ασυλία προπαντώς υπό την ιδιότητα του διπλωματικού;

ΜΑΡΤΥΣ. Στη Κύπρο όχι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Στην Τουρκία;

ΜΑΡΤΥΣ. Ναι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Εκεί εκαλύπτετο η υπόλοιπη δράση σας.

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι, σε όλη τη χώρα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Έχετε την εντύπωση ότι είχατε ακριβή πληροφόρηση από τους τούρκους; Δηλαδή είσθε ικανοποιημένοι από το τρόπο που παρακολουθείτε τις τουρκικές πρωτοβουλίες ή μέλλουσες πράξεις;

ΜΑΡΤΥΣ. Τόσο το 1967 όσο και το 1974 απεδείχθει ότι είμαστε πλήρως...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Δηλαδή, ξέρατε πχ. ότι γινόταν μια προετοιμα στα για την ανακήρυξη του ψευδοκράτους του Ντεγκτάς;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν μπορώ να απαντήσω σ' αυτό.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Κωλύεσθε να απαντήσετε;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι δεν ξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ο αύριος Φωτόπουλος έχει το λόγο.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Νομίζω ότι όσα πολλά χρήσιμα είπατε εδώ, τα είχατε ως εκ της ιδιότητός σας και όχι ως εκ της θέσεώς σας. Δηλαδή, είσαστε το ιλιμάνιο της ΚΥΠ του Α' ιλαδού με μια υπαγωγή στο Ρ' ιλάδο των παρακο

Adm *Cny*

3/3 A. K. M. A. 22.10.86

131

λουθήσεων. Και βλέποντας τα σήματα τα εισερχόμενα και τα εξερχόμενα τα ιρυπτογραφούσε η υπηρεσία του δικού σας αλιμακίου ή τα αποκρυπτογραφούσε όταν τα παραλαμβάνατε / γινόσαστε γνώστης όλων αυτών των εξαιρετικά σημαντικών πληροφοριών ναι, ή όχι:

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Δεν είσαστε επιτελικός αξιωματικός της φρουράς,

ΜΑΡΤΥΣ. 'Ημουν ο συντάκτης των πληροφοριακών.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Είσαστε ένας κατώτερος αξιωματικός και μπορώ να πω ότι είχατε το πλεονέκτημα για την εποχή εκείνη από τους μικρούς αξιωματικούς να γνωρίζετε την τουρκική γλώσσα και έτσι ενδεχομένως να τοποθετηθήκατε και στην ΚΥΠ. Ήταν ένα προνόμιο για τους αξιωματικούς που υπηρετούσαν στην ΚΥΠ αν είναι καλοί κατά τα άλλα να έχουν και το προνόμιο της ξένης γλώσσας. Εσείς λοιπόν είχατε το προνόμιο της τουρκικής γλώσσας και τοποθετηθήκατε στο Ρ'ή ωτον Α'κλάδο;

ΜΑΡΤΥΣ. Τότε στο Ρ'κλάδο.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Γιατί από τις σημειώσεις που είδα υπέγραφαν οι αξιωματικοί του Ρ' κλάδου. ' Αρα λοιπόν είσαστε ο προϊστάμενος των παρακολουθήσεων.

ΜΑΡΤΥΣ. Ο προϊστάμενος του αλιμακίου ήμουν εγώ. Δεν έκανα μόνο το προϊστάμενο, αλλά και τον συντάκτη

Αλιμακίου

Τριανταφύλλιος

4/3 A.K. M.A. 22.10.86

132

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Ο προϊστάμενός σας ήταν ο κύριος Σιγάλας.

MARTYS. Ναι, ο άμεσος προϊστάμενος.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Εσεις λοιπόν είχατε ένα ταγματάρχη προϊστάμενο και όλα τα άλλα τα βλέπετε ως εισερχόμενα και εξερχόμενα. Μη μου πείτε το αντίθετο γιατί γνωρίζουμε τη λειτουργία αυτού του αλάδου.

Τας ερωτώ λοιπόν, Όλες οι πληροφορίες που ήταν σημαντικές και πήραμε μια σφαιρική ενημέρωση όλα τα μέλη της επιτροπής εδώ ήταν από το αλιμάνιο στο οποίο προϊστασθήκαν και όχι από επιτελική θέση, την οποία κατεβάτε MARTYS. Όχι.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Από τη θέση που είχατε, είδατε ποτέ τον αλαδάρχη σας; Η τον αλαδάρχη του Α' αλάδου της ΚΥΠ των Αθηνών, να επισημάνετε τους κινδύνους ή τον κύριο Γεωργίτζη εκεί, ή τον κύριο Σταθόπουλο στην σημερεσία πληροφοριών των Αθηνών;

(3AK) 1/3 Z Δ.Β. 22.10.86

133

ΜΑΡΤΥΣ . Δεν είχα αρμοδιότητα.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Δεν είχατε αρμοδιότητα, αλλά ούτε το καθήκον του στρατιωτικού σας επέβαλε αυτές τις σημαντικές πληροφορίες να τις μεταφέρετε και κάπου αλλού;

ΜΑΡΤΥΣ. Μπορούσε να προκαλέσει συνομιλία.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Εν τάξει συμφωνώ.

Πήρατε ένα σήμα από τα κεντρικά γραφεία της ΚΥΠ την προ- παραμονή την παραμονή της αποφάσεως, το οποίο διορθώθηκε μετά απ'ότι τι θα ξέρετε.. Ήταν ο επιτελής της ΚΥΠ το βράδυ της προπα- ραμονής της αποφάσεως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Αυτό, δεν το είπε ο μάρτυς.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Το λέγω εγώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Αν διορθώθηκε ή δεν διορθώθηκε, αυτό είναι θέμα...

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, θα επιβεβαιώσει ή θα διαψεύσει αυτό το πράγμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Ρωτήστε λοιπόν; "Αυτό το σήμα διορθώθηκε;". Αν το ξέρει.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Εγώ λέγω, λάβατε ένα σήμα - γιατί αυτό είναι δεδομένο για μένα - ότι πρόκειται να γίνει η απόβαση. Και ακο-

Διαλ *Σ.Κ.*

2/3 Ζ Δ.Β. 22.10.86

134

λούθησε άλλο σήμα ότι δεν πρόκειται να γίνει η απόβαση. Ήταν
κρυπτογραφημένο και αποκρυπτογραφήθηκε. Το ξέρετε αυτό το γεγονός
ναι ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ. Άκουσα.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Δεν ήταν υφιστάμενοί σας αυτοί που αποκρυπτο-
γραφούσαν, που σπάσανε το σήμα;

ΜΑΡΤΥΣ. Απευθύνεσθε σε μένα, αν πήρα εγώ σήμα;

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Ναι, αν πήρατε εσείς.

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι. Δεν έγινε κάτι τέτοιο.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Να σας ρωτήσω ίττε συμπεράσματα έχετε βγάλει:
Η χούντα των Αθηνών ήθελε πράγματι να σκοτώσει τον Μακάριο ή
τον άφησε επίτηδες να φύγει από μία έξοδο; Εσείς τί πιστεύετε;
Ησασταν δέκτης δύλων των λεπτομερειών.

ΜΑΡΤΥΣ. Όπως απεδείχθη, ήθελε να φύγει.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Η χούντα δηλαδή, δεν ήθελε να σκοτώσει τον
Μακάριο, αλλά ήθελαν ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Αλλά είχε αποπειραθεί 10 φορές
να τον σκοτώσει. Δεν είναι έτσι;

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Θα μας πει ο αύριος μάρτυς, αυριε Πρόεδρε.

Τι γνώμη έχετε σπ' αυτού;

[Handwritten signatures]

3/3 Ζ. Δ.Β. 22.10.86

135

ΜΑΡΤΥΣ. Μία μοίρα ΛΟΚ με 5 άρματα, νομίζω, μπορούσε να τον σκοτώσει.

Η αντίσταση που υπήρχε εκεί, ήταν ελάχιστη. Τώρα, αν έγινε βεβιασμένα ή αν ήθελε να φύγει, αυτό είναι άλλο θέμα. Δηλαδή, υπάρχει και αυτή η περίπτωση, αν έγινε βεβιασμένα και δεν έχει λάβει ορισμένα άλλα μέτρα.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Κύριε μάρτυς, πόσες φορές είχε αποπειραθεί η χούντα να τον σκοτώσει χωρίς πραξικόπειμα;

ΜΑΡΤΥΣ: Τρεις-τέσσερις φορές. Μία με το ελικόπτερο κ.λπ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ τον κύριο Γιατράκο να λάβει το λόγο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Γράψτε με και εμένα, κύριε Πρόεδρε, γιατί αυτό σηκώνει ιάποια συζήτηση.

Έχετε στοιχεία ότι η χούντα είχε σχεδιάσει τις διοιφονικές απόπειρες κατά του Μακαρίου και ποιά είναι τα στοιχεία αυτά; Είμαι αναγνασμένος, κύριε Πρόεδρε, να κάνω αυτή την ερώτηση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Στα δικαιοστήρια λένε ότι υπάρχουν και ορισμένα γεγονότα που είναι κοινώς γνωστά, κύριε Βασιλειάδη. Και μάλιστα πασίδηλα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ. Γράψτε με, κύριε Πρόεδρε, σας παρακαλώ για μία ερώτηση.

4/3 Ζ Λ.Β. 22.10.86

136

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Εν πάσῃ περιπτώσει, να σας γράψω να ρωτήσετε. Εκείνο που θέλω να ξέρετε είναι ότι θα ουνεχίσουμε μέχρι να τελειώσουμε και τους τρεις.

Ορίστε, αύριε Γιατράκο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, εγώ πράγματι θα είμαι πολύ σύντομος όπως πάντα.

Κύριε μάρτυς, μία διευκρινιστική ερώτηση θα ήθελα να κάνω γιατί εμένα -νομίζω ότι απηχώ και τις απόψεις πολλών συναδέλφων- με ενημερώσατε πράγματι πάρα πολύ. Το ερώτημά μου από την ενημέρωση τη δική σας, είναι το ακόλουθο: Ο αύριος Κούρτης ο οποίος ήλθε εδώ, μας είπε πράγματα τα οποία αν τα χαρακτηρίσω επιπόλαια είναι στο 1/100 αυτών που μας είπατε εσείς. Ο αύριος Κούρτης δεν ήταν ενήμερος όλων αυτών που μας είπατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Η δική μου άμεση προϊσταμένη αρχή, ήταν ο Σιγάλας. Άλλο τμήμα. Ο Α' ιλαρδος με τον Β' ήταν άλλο τμήμα. Προϊστάμενος ο Α. Σιωτόπουλος. Στο τμήμα αυτό, υπηρετούσαν 4-5 αξιωματικούς. Ποιό αντικείμενο και ποιά δελτία και ποιες πληροφορίες πήγαναν στον καθένα, αυτό δεν το ξέρουμε. Άλλα μέσες-άκρες, μια γενική εικόνα πρέπει να είχε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ. Πώς εκτιμάτε το γεγονός ότι δεν μας είπε

5/3 Ζ. Λ.Β. 22.10.86

137

τίποτα ο αύριος Κούρτης; Συνάδελφός σας στην ΚΥΠ είναι και σε ανώτερο βαθμό και κατά την άποψή μου, οπωσδήποτε πρέπει να ήταν ενήμερος αυτών που μας είπατε σεις εδώ.

ΜΑΡΤΥΣ. Πληροφορίες περί πραξικοπήματος ή περί εισβολής;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ. 'Ολα, όλα.

ΜΑΡΤΥΣ. Για το πραξικόπημα, εάν ξέραν αυτοί κάτι, έπρεπε να μας ρωτήσουν και εμάς. Και ανέφερα το γεγονός ότι το ατίριο το δικό μας ήταν γεμάτο τρύπες από τα βλήματα και το προσωπικό εργαζόταν σαν μία συνηθισμένη μέρα. Ήταν γύρω στους 15 με 18.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ τον αύριο Βασιλειάδη

να λάβει το λόγο.

The image shows two handwritten signatures. The signature on the left appears to be the name of the witness, while the signature on the right appears to be the name of the judge. Both signatures are written in black ink on a white background.

(3Z) 1/3 ~~Θ.~~ (K.O.) 22.10.86138

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Κύριε μάρτυς, αν κατάλαβα καλά, πριν από λίγο, απαντώντας σε σχετική ερώτηση, είπατε ότι η χούντα σχεδίασε και εξετέλεσε δολοφονικές απόπειρες κατά του Μακαρίου. Παρακαλώ, αν έχετε κάτι συγκεκριμένο να μας το πείτε.

ΜΑΡΤΥΣ: Εκ της θέσεώς μου, ούτε λήπτης ήμουν διαταγών, ούτε είχα καμμία δύναμη ούτως ώστε με το τμήμα να συμβάλω. Αλλά και η αποστολή μου ήταν προσανατολισμένη σε άλλο τομέα. Ήμουν άσχετος. Από τα γεγονότα προέκυψε - και λεμε συγκεκριμένα για το πραξικόπημα το τελευταίο - ότι έγινε βάσει εντολών. Αυτό είναι αναμφισβήτητο. Τώρα, αν έγινε και πώς έγινε, για να φύγει έτσι...

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Δεν σας ερωτώ για το πραξικόπημα. Ερωτώ, κατά το παρελθόν.

ΜΑΡΤΥΣ: Δολοφονική απόπειρα είναι και αυτή.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Ερωτώ: Η πληθώρα των...

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, τον Μάρτιο του '70 ήταν, αν δεν απατώματε. Απ' αυτά που διάβασα, απ' αυτά που άκουσα, πάλι /ήθελαν να τον σκοτώσουν.

Τώρα, όσον αφορά τις άλλες, κατά πόσο ήταν η ΕΟΚΑ Β' και πώς γινόταν η σύνδεση του ενός με τον άλλο, δεν το ξέρω. Γιατί έγιναν απόπειρες κατά του Μακαρίου, αν εξαιρέσουμε κάτι ναρκες και κάτι εκρηκτικά που έβαζαν στις διαδρομές που πήγαινε, δύο-τρεις φορές.

*Alex**M*

2/3 Θ. (Κ.Ο.) 22.10.86

139

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ του κ. Ζερβό να λάβει το λόγο, που είναι και ο τελευταίος.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ: Κύριε μάρτυς, παρ' όλο ότι έμεσα έχετε απαντήσει, θα ήθελα μία επιβεβαίωση, επειδή οι ευθύνες οι οποίες απορρέουν γιατην ηγεσία την τότε, η οποία τελικά διέταξε το πραξικόπεμπα στην Κύπρο, είναι πάρα πολύ βαριές και γι' αυτό θα σας κάνω την ακόλουθη ερώτηση.

Μας έχετε αραδιάσει αρκετές σημαντικές πληροφορίες τις οποίες έίχατε και μάλιστα μέχρι την 15η Ιουνίου, ούτε καν αργότερα, πολύ πιο πριν. Αυτές οι πληροφορίες άφηναν καμμία αμφιβολία ότι επέκειτο τουρκική ενέργεια και μάλιστα σ' ένα στρατηγό, αρχήγο ενόπλων δυνάμεων που έχει καθολική αντίληψη, στρατιωτική μόρφωση, στρατιωτική παιδεία, όταν βεβαίως αυτές οι πληροφορίες αξιοποιούνται όπως πρέπει και δεν παρορώνται;

ΜΑΡΤΥΣ: Μετά την εισβολή την πρώτη βρήκα τον ταγματάρχη Τσίτα, διευθυντή του Άρχοντα Γραφείου του Ζου συγκροτήματος και του είπα χαρακτηριστικά: Εδώ οι Μακαριώνοι με τους Γριβικούς είχαν αψιμαχίες και κάτι επεισόδια και είχατε την Εθνοφρουρά 100% επιφέλακή. Σε μια τέτοια κατάσταση αφήσατε την Εθνοφρουρά στα στρατόπεδα μέσα; Και η απάντηση

3/3 Θ (Κ. Ο.) 22.10.86

140

ήταν: "Τί διαταγές είχατε;" Δεν το ξέρω εγώ τι διαταγές είχε και ανέφερα ορισμένα χαρακτηριστικά, όπως του Φωκά Αναγνωστόπουλου που βγήκε στο χώρο διασποράς της ΕΛΔΥΚ, γιατί δεν είχε καμμία σαφή και συγκεκριμένη διαταγή. Αυτοβούλως εβγαλε την ΕΛΔΥΚ στο χώρο διασποράς Και λέει: "Είχαμε εντολή να έχουμε κάποια ηυξημένη ετοιμότητα"

Δεν λέει τίποτα αυτό.

'Εχοντας όλα αυτά τα φοιχεία, δεν αναφέρομαι για το παρελθόν που λέμε 15 Ιουνίου ή Απριλίου, συγκεκριμένα για τις παραμονές Τετάρτη, Πέμπτη, Παρασκευή.

(3B).

A handwritten signature consisting of a stylized 'C' and 'A' followed by a large, sweeping flourish. To the right of the signature is the text '(3B)'.

3Θ 1/3B Z.B. 22-10-86

141

Δεν έπρεπε η εθνοφρουρά να ήταν στην θέση της να είχε από καιρό
και εργάζεται
 ειδοποιηθεί και η επιστράτευση έγινε μόνο πυρήνας.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ. Στην προετοιμασία αντιμετώπισης της απόβασης όσο
 για τα προηγούμενα στάδια προ του πραξικοπήματος που θάπρεπε η ηγε-
 σία να αναλογιστεί ακριβώς το κρίσιμο των καιρών και επομένως ανε-
 ξέρτητα από τους λόγους που την ώθησαν να κάνει πραξικόπημα να είχε
 μεταβάλει αντίληψη και να μην εκτελούσε το πραξικόπημα. Αναγνωρίζετε
 ότι η ηγεσία δεν έπρεπε να είχε αμφιβόλιες ως προς την επικείμενη
 Τουρκική ενέργεια. Ναι ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ. Ναι.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ. Και δεύτερον ότι η Τουρκική αποβατική δύναμη η
 οποία στις 19 Ιουλίου εδικαιολογείτο να εκληθεί ότι διεξήγαγε ιάποια
 άσκηση όπως συνέβαινε κάθε χρόνο το φθινόπωρο ή δεν ξέρω ποιά εποχή
 ιλπ.; Εδυκαιολογείτο αυτό το πράγμα;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ. Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Κύριε μάρτυς τελειώσαμε. Θα είχατε
 την καλωσύνη μετά τις 6.30 το βράδυ να έρθετε στο 143 γραφείο της
 Βουλής, θα έχουν αποστενογραφηθεί τα πρακτικά για να τα ελέγξετε, να
 σας τα διαβάσουν ~~άντα~~ θέλετε και να υπογράψετε σ' όλα τα φύλλα και

2/3B Z.B. 22-10-86

142 μαρτύρων ο

στο τέλος. Είστε ελεύθερος.

(Στο σημείο αυτό εξέρχεται της αιθούσης ο μάρτυρας κ. Γε. Δαμπρινός)

Χ. ΜΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ: (Πρόεδρος ψηφιού συνάδελφοι, υπάρχει ένα ζήτημα. Ένας εκ των αληθέντων

κ. Παπαποστόλου ~~την χριστιανική~~ κατ στην απόπειρα κατά του Μακαρίου με το ελικόπτε-

ρο είναι ισοβίτης κατάδικος και τον καλέσαμε. Είχαμε παραβλέψει το

γεγονός ότι είναι ισοβίτης. Θα επιμείνουμε να τον εξετάσουμε; Και

άν επιμείνουμε πώς θα τον εξετάσουμε; Θα τον φέρουμε εδώ ή εκεί, φυ-

φθείτετο και αύριο το αποφασίζουμε, γιατί υπάρχει ένα θέμα είναι ισο-

βίτης, είναι αναξιόπιστο πρόσωπο, συνεπώς είναι κατάδικος ισοβίτης

και δεν έχει την ικανότητα να ορκιστεί και λέως να μην παρέχει καμία

αξιοπιστία.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Στις 30 Οκτωβρίου;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Στις 30 είναι ο Παπαποστόλου και

πρέπει να το αποφασίσουμε αύριο για να ξέρει και η γραμματεία άν

θα πρέπει να βάλουμε κάποιον άλλον.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΖΑΪΜΗΣ. Στις 30 του μηνός έχουμε κοινοβουλευτική ομάδα και

δεν θα παρίσταται κανείς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Πρέπει να το ανακοινώσω κι αυτό.

Στις 30 του μηνός έχει αληθεί η κοινοβουλευτική ομάδα της Ν.Δ.

και πρέπει να συζητήσουμε το κατά πόσο μπορεί να γίνει ή να μετα-

βληθούν οι ώρες. Θα συνεννοηθούμε.

Alk

143

3/3B   Z.B.   22-10-86

(Στο σημείο αυτό εισέρχεται ο μάρτυς κ. Λαμπρινός).

'Εχετε την καλωσύνη ~~τσε όρι~~ σμένα ερωτήματά μου σχετικά με τα στοιχεία της ταυτότητάς σας.

Όνομάζεστε;

ΜΑΡΤΥΣ. Λαμπρινός Γρηγόριος του Δημοσθένη και της Φωτεινής.

3B

1/1 3ΒΑ Μ.Π 22 - 10 - 1986+ *144*

.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Το γένος;

ΜΑΡΤΥΣ; Μπιούμπη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Γεννηθήκατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Γεννήθηκα στο χωριό Αγία Ειρήνη Σπάρτης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και κατοικείτε;

ΜΑΡΤΥΣ: Κατοικώ στην Αθήνα *[REDACTED]* 28.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Έτην;

ΜΑΡΤΥΣ: 62.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Επάγγελμα;

ΜΑΡΤΥΣ: Συνταξιούχος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Βαθμός;

ΜΑΡΤΥΣ: Αντισυνταγματάρχης εν αποστρατεία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Θρήσκευμα;

ΜΑΡΤΥΣ: Χριστιανός Ορθόδοξος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παιδιά έχετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα. Έχω δύο. Ένα αγόρι, ένα κορίτσι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Θα παρακαλέσω τώρα να θέσετε τη

χείρα
δεξιά σας *του* Ιερού Ευαγγελίου και να δώσετε το νενομισμένο

2/3BA MA 22-10-1986

145

δροιο . Παρακαλώ τους αυτόν τους συναδέλφους να εγερθούν.

(Στο σημείο αυτό ο αύριος μάρτυς δίνει τον ακόλουθο δροιο) :

" Ορκίζομαι ενώπιον του Θεού να είπω ευσυνειδήτως όλην την αλήθειαν , μόνον την αλήθειαν , χωρίς να προσθέσω, ούτε να αποκρύψω τις ".

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Καθήστε παρακαλώ.

Κύριε μάρτυς, πότε υπηρετήσατε στην Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Στην Κύπρο μετέβην το έτος 1972 τον Αύγουστο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και πότε φύγατε ;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Εφυγα τον Οκτώβριο του 1974 . Δηλαδή περίπου αυτές τις ημέρες που έχουμε τώρα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ποιά ιδιότητα είχατε;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Ημουν διοικητής μιάς μονάδος τεθωρακισμένων .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Της 23ης EMA;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι , της 6ης EMA.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σας είχε ζητηθεί και είχατε ιάνει μέσω του Διευθυντού των φυλακών Μπογιατέου στις 4 Δεκεμβρίου του 1974 μία αναφορά υπηρεσιακή και γράφετε ορισμένα πράγματα.

Διάταξη

3/3BA MA 22-10-1986

146

Θα τη δείτε και θα μας πείτε αν την αναγνωρίζετε και αν αναφέρεσθε σ' αυτή .

(Στο σημείο αυτό επιδεικνύουν στο μάρτυρα την αναφορά).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Είναι δικά σας τα γράμματα και η υπογραφή ;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Συνεπώς, βεβαιώνετε και αναφέρεσθε στο κείμενο αυτό .

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Βέβαια, στο κείμενο αυτό , επικαλείσθε ψυχική κατάσταση κάποιας σύγχυσης και κάποιες άλλες ελλείψεις που δεν ήσασταν κοντά στο αρχείο σας ήλπι και δεν λέτε τίποτα απολύτως. Λέτε ότι είχε υποβληθεί από την 23η EMA.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, 23η EMA , 6η EMA .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αναφέρετε ότι υπεβλήθη ιεραρχικώς υπό της μονάδος (23EMA / K).

ΜΑΡΤΥΣ: Ισως κάνω λάθος. Ήμουν διοικητής σε πολλές μονάδες .

Δεν το αμφισβητώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χριστος Μπασαγιάννης): Ποιάς μονάδος ήσασταν διοικητής;

Διάλεξ

Σταύρος

147

4/3 BA MA 22-10-1986

ΜΑΡΤΥΣ: Θα ήμουν της 23ης . Είχα υπηρετήσει πρόσφατα στην 6η και τα έχω μπερδέψει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μετείχατε στο πραξικόπημα εναντίου του Μακαρίου ναί ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ: Μετείχα . Εσείς το λέτε πραξικόπημα , εμείς το λέμε μία επιχείρηση. Πάντως δεν έχει σημασία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): 'Έχει πολλή σημασία . Εινεί κάτω, αύριε Λαμπρινέ υπό ποιά ιδιότητα είχατε πάει για να μου πείτε αν έχει σημασία ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Εμένα με έστειλαν από εδώ με την ιδιότητα του διδασκάλου. Αυτό έγραψε το ένα διαβατήριο που είχα πάρει τότε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μα για το διαβατήριο μιλάτε; Έγώ σας λέω για το ποιά ήταν η στρατιωτική εντολή που είχατε.

ΜΑΡΤΥΣ: Ως διοικητής της προαναφερομένης μονάδος.

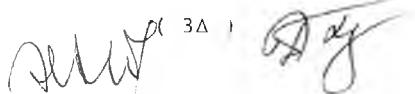
ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτή η μονάδα ήταν του Κυπριακού Στρατού, της Εθνοφρουράς;

ΜΑΡΤΥΣ: Του Κυπριακού.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Υπήρχε Κυπριακή Κυβέρνηση;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

(3Δ)

(3ΒΔ)

1/3 Δ Ε.Τ. 22-10-1986

148

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Αρα ηλάνατε μία επιχείρηση, όπως τη λέτε σεις, εναντίον της Κυπριακής Κυβέρνησης. Αυτό λέγεται βέβαια πραξικόπημα, δεν λέγεται τίποτα άλλο. Δεν μπορεί να είναι τίποτα άλλο. Δεν πήγατε σεις για να ανατρέψετε την Κυβέρνηση, δεν είχατε αυτό το διναιίωμα, δεν ήταν νόμιμη η αποστολή σας αυτή. Η αποστολή σας ήταν να πλαισιώσετε τον Κυπριακό στρατό. Αυτή δεν ήταν η αποστολή σας;

ΜΑΡΤΥΣ. Μόλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ο Κυπριακός στρατός είχε γραμμή Εθνικής Αμυνας; Ναι ή όχι; Είχε Κυβέρνηση νόμιμη;

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Συνεπώς, υπένεισθι, ήσασταν τα όργανα του στρατού, μέσω των οποίων η Κυπριακή Κυβέρνηση διοχέτευε την άσκηση της εξουσίας. Πήγατε να φρουρήσετε την Κύπρο, δεν πήγατε να ανατρέψετε τον Μακάριο. Αυτό σας το λέω, διότι θελήσατε να με διορθώσετε και να μου πείτε αυτό που μετεχειρίζετο ο Ιωαννίδης και οι πάντες, ότι επρόκειτο περί στρατιωτικής επιχείρησης. Δεν επρόκειτο περί στρατιωτικής επιχείρησης προφανώς. Προδήλως δεν επρόκειτο περί στρατιωτικής επιχείρησης. Επρόκειτο περί πραξικοπήματος, καθα-

2/3 Δ Ε.Τ. 22-10-1986

149

ρού πραξικοπήματος, για να μην πω κανένα άλλο χαρακτηρισμό.

ΜΑΡΤΥΣ. Κύριε Πρόεδρε, αυτό που λέτε σεις πραξικόπημα, εγώ δεν γνώριζα αν είναι πραξικόπημα ή επιχείρηση. Εγώ τις εντολές δεν τις έπαιρνα από τον Υπουργό Εθνικής Αμύνης της Κύπρου. Ασφαλώς είχα προϊσταμένους και από εκεί έπαιρνα τις εντολές.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Από ποιους προϊσταμένους;

ΜΑΡΤΥΣ. Από το Γενικό Επιτελείο Εθνικής Φρουράς της Κύπρου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Από το ΓΕΕΦ, το οποίο δεν υπέκειτο στην Κυβέρνηση της Κύπρου;

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό δεν το ξέρω εγώ, γιατί ήμουν μικρός. Δεν μπορώ να γνωρίζω, θεβαίως, δεν μπορούσα να το ελέγξω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Για πέστε μου, κύριε Λαμπρινέ,
πότε είχατε μυηθεί ότι έπρόκειτο να γίνει η επιχείρηση αυτή;

ΜΑΡΤΥΣ. Να κάνω μία παρένθεση για αυτό που λέτε "μυηθεί", επειδή αυτή η παρένθεση ίσως είναι ανοικτή και σας διαφωτίσει. Γιατί αυτή είναι η ουσία του πράγματος, ότι πρέπει να διαφωτιστείτε.

Μετά το Πασχα, γύρω στα τέλη Μαΐου, αντελήφθην ότι ο κ. Αθανασιάδης- Νόβας ήταν μαζί με το Μακάριο παράπλευρος και ήταν σε όλες τις κινήσεις μαζί με το Μακάριο. Έκτοτε, μετ' επιτάσεως εκυκλο-

3/3 Δ Ε.Τ. 22-10-1986

150

φόρος ότι ο τέως βασιλεύς επόρκειτο να εγκαταστήσει κυβέρνηση.

Εν συνεχείᾳ ο κ. Κομπόκης, ο οποίος είχε διατελέσει υπασπιστής του τέως

[Handwritten signature] βασιλέως, είδα ότι έκανε ορισμένες *[Handwritten signature]* περιθώρια στην θητεία του μονάδος και εποιέντως ότι ήπορτο δεν το ξέρω, διότι ήμουν υπεύθυνος για την ασφάλεια της μονάδος.

Κατόπιν αυτού, το δύο θέματα το

[Handwritten signature] διεμήνυσα στο Αρχηγείο Στρατού, *[Handwritten signature]* είδα αυτό το πράγμα, εν συνεχείᾳ

[Handwritten signature] χείρισθα αυτό το πράγμα, το οποίο κάπως με αγησυχεί και επειδή είναι διετοπής μονάδος πρέπει να γνωρίζω.

EMMANOYNA ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Πώς το διεμηνύσατε;

MARTYS. Τηλεφωνικώς.

EMMANOYNA ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Σε ποιον;

PROEADROS (Χοίστος Μπασαγιάννης). Στον κ. Γαλατσάνο;

MARTYS. Στο γραφείο του κ. Γαλατσάνου.

PROEADROS (Χοίστος Μπασαγιάννης). Δηλαδή στον ίδιο το Γαλατσάνο, ή

σε άλλους;

MARTYS. Όχι στο Γαλατσάνο. Θα σας πω εν συνεχείᾳ. Και η αναφορά που έγινε ήταν τηλεφωνική, διότι απλούστατα αν ήμουν υποψιασμένος

για κάτι δεν θα την έκανα την αναφορά τηλεφωνικώς. Είπα ότι εδώ συμβαίνουν αυτά τα πράγματα. Ρώτησα τι συμβαίνει, γιατί πρέπει να

Εξω, αφού ήμουν διετοπής μονάδος.

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

4/3 Δ Ε.Τ. 22-10-1986

151

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Εκειθαρίστε μου αν μιλήσατε με τον Γαλατσάνο στο τηλέφωνο.

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι με τον Γαλατσάνο, με το γραφείο του Αρχηγού. Μίλησα με κάποιον απ'όλους. Δεν ξέρω ποιος ήταν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ποιος ήταν στο τηλέφωνο;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ξέρω ποιος ήταν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μα, λέγατε τέτοιες εμπιστευτικές πληροφορίες σε όποιον βρίσκατε στο τηλέφωνο;

ΜΑΡΤΥΣ, Μα, εκεί ήταν συγκεκριμένοι. 'Ηταν ένας Παλαιάνης, ή ιατρός.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μαλιστα. Παλαιάνης. Στον κ. Γαλατσάνο.

ΜΑΡΤΥΣ. Μετέπειτα, αφου πήραν το μήνυμα ίσως ανησύχησαν διότι φαίνεται ότι σ'αυτή την επιχείρηση δεν ήμουν μέσα.

(3K)

(34) 1/3 Κ.Μ. (Δ.Γ.) 22-10-86

152

Και δι' απεσταλμένου του αργηγέου στρατού με υπογραφή του κυρίου Γαλατσάνου, έλαβε σημείωμα-όχι βέβαια διαταγή, υπό τύπον διαταγής-επειδή είχα διατελέσει υπό τις διαταγές του σε πολλές μονάδες και με εγνώριζε προσωπικώς. Μου λέγει: "Γρηγόρη"-χωρίς να μου γράψει τίποτε άλλο - "να συνεργαστείς αρμονικά με τον κύριο Κομπότη". Αυτό ήταν το μήνυμα που έλαβα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Αυτό το σημείωμα μήπως το κρατάτε;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό το κρατώ, δεν το έχω τώρα επάνω μου, αλλά βεβαίως το

κρατώ. Κάποιουντού έχει, δεν ξέρω ακριβώς σε πάπετα θυρίδα η γυναίκα

σημείωμα καψας παρακαλούμε ιδιαιτέρως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Η επιτροπή θέλει να δεί αυτό το

σημείωμα καψας παρακαλούμε ιδιαιτέρως.

ΜΑΡΤΥΣ: Να, καλά.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΑ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Ποιός του το πήγε κύριε Πρόεδρε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Ποιός σας το έφερε αυτό το σημείωμα;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν έχω λόγο να μη σας πω, ένας ταγματάρχης Σανθάκος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Πότε το λάβατε αυτό το σημείωμα, μπο-

ρείτε να μας πείτε;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό το έλαβα λίγες ημέρες προ του πραξικοπήματος, αφού ομιλείτε

περί πραξικοπήματος.

2/3 K.M. (Δ.Γ.) 22-10-86

183

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Κατόπιν αυτού μήπως είδατε τον κ.

Κομπόκη προσωπικώς;

ΜΑΡΤΥΣ: Τον κ. Κομπόκη τον χυτήντησα 2-3 ημέρες και είδωσε ορισμένες εντολές. Και από ότι κατάλαβα ο κ. Κομπόκης είχε πλέον-ας το πούμε επειδή αυτή εθεωρείτο κάπως ειδική επιχείρηση- το πρόσταγμα σαν λοιπαζής που ήταν. Σας έκανα αυτή την παρένθεση γιατίνα σας πω ότι δεν ήμουν με ημένος ούτε είχα καμμία αποστολή. Από εκεί και πέρα εγώ εξετέλεσα τις αποστολές.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή αποστολή σας έδωσε ο κ.

Γαλατσάνος να συνεργαστείτε με τον κ. Κομπόκη.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, είναι ένα σημείωμα, ακριβώς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Αυτό το σημείωμα ναί.

Και εν συνεχεία ο κ. Κομπόκης καθόρισε τις αποστολές σας.

ΜΑΡΤΥΣ: Με τον κ. Κομπόκη δεν ήμουν σε αγαθές σχέσεις. Διότι ο κ.

Κομπόκης παντοτε παρενέβαινε σε αρμοδιότητες δικιές του. Δηλαδή να σας πω ένα συγκεκριμένο γεγονός: Μία φορά ενώ . εγώ είχα το πρόσταγμα στη μονάδα μου γιατίταν μία οριωμοσία επενέβη ο κ. Κομπόκης και ήθελε να τροποποιήσω και να κάνω αυτά που έλεγε αυτός. Κατόπιν τούτου ήρθαμε σε μεγάλη διάσταση .

Δ.Γ.

Αλέκης Λαζαρίδης Σταύρος Καραϊσκάκης

3/3 Κ.Μ. (Δ.Γ.)

154 22-10-86

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Μάλιστα.

Ποιά αποστολή σας ανέθεσε ο κ. Κομπόκης; Με τον κύριο Γεωργίτση
ήρθατε σε επαφή;

ΜΑΡΤΥΣ: Με τον κ. Γεωργίτση ήρθα σε επαφή κατά την διάρκεια αυτής
της επιχειρήσεως. Διότι τις εντολές τις έπαιρνε ο κ. Νούσκας. Συνεπώς
από εκεί έπαιρνα και έγώ τις εντολές. Βέβαια πήρα εντολές και απ'
ευθείας από τον κ. Γεωργίτση ~~της~~ απολήν και μου είπε ότι πρέπει να
στείλω όρθματα για την Αρχιεπισκοπή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Για την Αρχιεπισκοπή;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα. Για την Αρχιεπισκοπή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Ποιός Νούσκας ήταν προϊστάμενός σας;

Ο Μιχάλης ή ο άλλος;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Μιχαήλ Νούσκας ήταν προϊστάμενός μου, αλλά όχι ακριβώς,
διότι εγώ υπηρεσιακώς ανήκα στο ΓΕΕΦ. Ο Νούσκας είχε μία εποπτεία
εκπαιδεύσεως και τηρούσε και τα ατομικά έγγραφα διέθει σι μονάδες εκεί,
εθεωρούντο αυτοτελείς και υπηρεσιακώς ανήκαν απ' ευθείας στο αρχηγείο
της φρουράς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή στον κ. Γεωργίτση;

ΜΑΡΤΥΣ: Στον κ. Γεωργίτση.

4/3 K.M. (Δ,Γ.) 22- 10-86 155

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Μου φαίνεται ότι ήταν δύο συνταγματάρχες με το όνομα Νούσιας.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι ήταν δύο, ο ένας ήταν του πεζικού και ο άλλος των τεθωρακισμένων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Ο ένας ήταν του πεζικού;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Πώς ελέγετο αυτός;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν θυμάμαι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Αυτός των τεθωρακισμένων ήταν ο Μιχαήλ Νούσιας,

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Σε ποιές αποστολές ελάβατε μέρος εκείνη την ημέρα της 15ης Ιουλίου;

ΜΑΡΤΥΣ: Πώς είπατε αύριε Πρόεδρε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Σε ποιές αποστολές -διαταχθήκατε να λάβετε μέρος την 15η Ιουλίου; Ο Γεωργίτσης σας διέταξε να στείλετε τα όρματα στην Αρχιεπισκοπή;

(3ΠΑ)

3K

ΠΑ 1/3

XM 22.10.86

156

ΜΑΡΤΥΣ. Υποτίθεται, όπως είπα, ότι είχε πάρει την εντολή ο αύριος Κομπόνης που ήταν να είναι ο Διευθύνων της επιχειρήσεως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Δεν ήταν Διευθύνων ο αύριος Γεωργίτσας;

ΜΑΡΤΥΣ. Ο αύριος Γεωργίτσας έδινε εντολές στον αύριο Κομπόνη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) ήταν ο αύριος Κομπόνης έδινε σε κας.

Με πόσα δρματα πήγατε στην Αρχιεπισκοπή;

ΜΑΡΤΥΣ. Με δύο,

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Καταλάβατε αμέσως την Αρχιεπισκοπή ή χρειάστηκε αγώνας;

ΜΑΡΤΥΣ. Είναι αλήθεια ότι πυροβολούσαν γιατί είχαν πολλά μέσα, αλλά μετά παρεδόθησαν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Εν συνεχεία τι έγινε αύριε λαμπρινέ;

ΜΑΡΤΥΣ. Απεκαρύνθησαν τα αρματα, παρεδόθησαν αυτούς που ήσαν, σαν αιχμάλωτοι παρεδόθηκε η φρουρά της Αρχιεπισκοπής στο Τάγμα του Ταγματάρχου Χάντζου να εγώ ήλθα στη μονάδα μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Παρέστασθο να στην ορκομωσία του Σαμφών τό απόγευμα;

2/3 ΗΜ 22.10.86

157

ΜΑΡΤΥΣ. Ούτε καν τογείδα, αλλά ούτε και τον ξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χριστος Μπασαγιάννης) Από τις 15 μέχρι της 19 του μηνός τι κάνατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Από τις 15 έως τις 19 οι μονάδες είχαν προωθηθεί έξω από τις πόλεις γιατί υπήρχαν πληροφορίες.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χριστος Μπασαγιάννης) Τι πληροφορίες;

ΜΑΡΤΥΣ. Πληροφορίες περί τουρκικής εισβολής. Και άν δχτι πληροφορίες υπήρχε μία υπόνοια δτι σώσ οι Τούρκοι κάνουν εισβολή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χριστος Μπασαγιάννης) Υπόνοιες χωρίς πληροφορίες;

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό ήταν διάχυτο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χριστος Μπασαγιάννης) Τι μέτρα λάβατε, λοιπόν, εν δψει αυτών των πληροφοριών;

ΜΑΡΤΥΣ. Προωθήθηκαν οι μονάδες σε διάφορες επικαταρες θέσεις και φύσαν έτοιμες.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χριστος Μπασαγιάννης) Επικαταρες θέσεις ποιές ήταν, η λευκωσία;

ΜΑΡΤΥΣ. Στις πατευθύνσεις που οδεύουν στο Βόρειο τμήμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χριστος Μπασαγιάννης) Εάν πάει ο στρατός που προεβλέπετο να είναι στην Κυρήνεια;

A large handwritten signature of the witness is on the left, and a smaller one of the president is on the right, both appearing to be in Greek script.

3/3 ΠΑ XM 22.10.86

158

ΜΑΡΤΥΣ. Είχε μονήμας ορισμένα στρατεύματα^{άλλα}:

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Τα υπόλοιπα που ήταν; Στις 20 του μηνός που έγινε η εισβολή βρέθηκαν τα στρατεύματα, δηλαδή προέβλεπε το σχέδιο αμύνης της Κύπρου ή ήταν σε διαφόρους στόχους που είχαν αιοπό τη διασφάλιση της εννόμου τάξεως που προέκυψε ας πούμε, από το πραξικόπημα;

ΜΑΡΤΥΣ. Όπως σας είπα είχαν λαβει θέσεις επικαίρους, έτοιμες με κατεύθυνση προς βορρά, δηλαδή προς Κυρήνεια.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Είχαν τις θέσεις που προέβλεπε το σχέδιο; Το σχέδιο δεν το ξέρω εγώ το ξέρετε εσείς. Σύμφωνα λοιπόν, με το σχέδιο αμύνης της Κύπρου, είχαν επανέλθει τα στρατεύματα στις θέσεις ή ήταν ακόμα γύρω από τους στόχους που ενδιέφερε το πραξικόπημα;

ΜΑΡΤΥΣ. Οχι, δεν ήσαν καθόλου γύρω από τους στόχους.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ("Χρίστος Μπασαγιάννης) Δηλαδή είχαν πάει στη θέση τους.

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΜΑΝΩΛΗΣ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Με συγχωρέτε, ιύριε Πρόεδρε, αλλά με λύπη μου θέλω να προτείνω να εφαρμοστούν οι διατάξεις της Ποινικής Δικονομίας για ψευδορικά μάρτυρος. Έχουμε τόσα στοιχεία από τα οποία αποδεικνύεται το εντελώς αντίθετο και νομίζω ότι εδώ δεν μπορεί να μας κοροϊδεύει.

4/3 ΗΑ XM 22.10.86

159

ο καθένας.

ΠΡΟΕΔΡΩΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) Αυτό θα το αποφασίσει η επιτροπή μόνη της.

Δέτε, λοιπόν ούριε μάρτυς ότι είχαν πάει στις θέσεις τους.

Ο ούριος Γεωργίτσης εξεταζόμενος εδώ, μας είπε διε τη αποβατική προσπάθεια των Τούρκων δεν ήταν απόβαση, ήταν αποβίβαση. Αφού ήταν ολες οι δυνάμεις στη θέση τους, πώς έγινε αποβίβαση και δχ απόβαση; ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό ούριε Πρόεδρε, δεν έναι δικδ μου θέμα να απαντήσω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) Κατά τη γνώμη σας.

ΜΑΡΤΥΣ. Σας απαντώ ιατά τη γνώμη μου ότι για τοπρώτο σπόδιο μιάς τέτοιας επιχειρήσεως υπήρχαν οι απαραίτητες δυνάμεις.

The image shows two handwritten signatures. On the left is the signature of the witness, which appears to be "Θ. Βασιλείου". On the right is the signature of the presiding judge, which appears to be "ΣΤΡ. Δ. Ζ.".

3ΠΑ

1/3ΓΡ.

(Ε.Σ.) 160

22.10.1986

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Καλώς. Νομίζω ότι δεν μπορούμε να ασχοληθούμε περισσότερο με τον μάρτυρα. Θα ήθελα, όμως, να σας ρωτήσω μόνο, γιατί κατεδικάσθητε με την 12 του 53 απόφαση του Διαρκούς Στρατοδικείου Αθηνών, για παράβαση στρατιωτικής εντολής;

ΜΑΡΤΥΣ : Πώς είπατε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Για ποιά παράβαση στρατιωτικής εντολής, καταδικασθήκατε με την 12 του 53 απόφαση του Στρατοδικείου Αθηνών σε 2 μηνάν φυλάκιση;

ΜΑΡΤΥΣ : Μάλιστα, να σας πω. 'Όταν έφυγα από την Κύπρο, εις αντιπαράταξη, μάλιστα....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Σας λέω το 53, αύριε Λαμπρινέ, όταν ακόμη είχατε την ιδιότητα του υπολοχαγού.

ΜΑΡΤΥΣ : Α', για τροχαίο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Για τροχαίο ήτανε;

ΜΑΡΤΥΣ : Βεβαίως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Και ποιά σχέση είχε η παράβαση της στρατιωτικής εντολής με το τροχαίο;

ΜΑΡΤΥΣ : Διότι οδηγούσα χωρίς στρατιωτικό δίπλωμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Μάλιστα,

2/3ΓΡ.

(Ε.Σ.)

161

22.10.1986

Δεύτερον, κατεδικάσθητε με την 426 του 1975 απόφαση του Διαρκούς Στρατοδικείου Αθηνών και ευρέθητε ένοχος υπεξαιρέσεως εν τη υπηρεσίᾳ και ένοχος παρανόμου εισαγγήσ' όπλων εκ του εξωτερικού και κατεδικάσθητε εις φυλάκισιν κατά συγχόνευση 4 μηνών. Τι ήταν οι κατηγορίες αυτές;

ΜΑΡΤΥΣ : Θα σας πω αμέσως. Όπως ήταν φυσικό, εγώ είχα δύο ατομικά περίστροφα και μετέπειτα με την αλλαγή μου εγένετο έλεγχος. Δηλαδή τι εγένετο έλεγχος; Κατέφθασε όλο το Επιτελείο Στρατού, όλη η Κ.Υ.Π., κ.λ.π. να πιάσουν τον κατάδικο. Ανοίγοντας τα μπασύλα, δεν τα εύρισκε μάλιστα αυτός που είχε εντολή να κάνει την έρευνα, ο οποίος μετά λεπτός μου είναι και μακαρίτης, και λέει σ' αυτούς που ήταν εντεταλμένοι για το ψάξιμο "ψάξτε, πρέπει να βρείτε 3 πιστόλια". Εγνώριζε εκ των προτέρων ο ερεινητής, ότι εγώ είχα πιστόλια. Επί πλέον δε σας αναφέρω το εξής: 'Όταν ακόμη την ημέρα που έφευγα από την Κύπρο, μου εγένετο έλεγχος, εξωνυχιστικός έλεγχος, και μου πετάξαν τα πράγματα, διότι η οικογένεια είχε φύγει και δεν μπορούσε να πάρει τίποτα, και πινά τα πράγματα τα περισυμμάζεψα και κατά τη διάρκεια της ερεύνης με απεμάκρυναν με έναν όμορφο τρόπο, ότι δήθεν με θέλει ο στρατηγός, ο διοικητής της Φρουράς και με πήραν απ' το χώρο που εγένετο η έρευνα και όταν ήλθα ήταν μαζευμένα. Ζήτησαν να μου δώσουν ένα χαρτί περὶ ερεύνης, ότι δεν ανευρέθη

3/3^{PP.} (E.S.) 162 22.10.1986

τίποτα, δεν μου δώσαν ασφαλώς τίποτα, αλλά ούτε και μου είπαν τίποτα. Μετέπειτα, στο πλοίο που ερχόμουνα με περιμένανε, δεσμεύσαν τα μπαούλα κάπου εκεί και την επομένη μπήκαν και κάναν έρευνα. Μεταξύ των ευρημάτων υπήρχαν τα πιστόλια αυτά, υπήρχε δε, σε σημείο μέσα στα μπαούλα, το οποίο ήταν κάτω από τον πάτο, από τις εψημερίδες, ένα μπαστούνι μαύρο και ελέχθη ότι είναι και η πατερίτσα του Μακαρίου, κομμένο στα δύο και διπλωμένο με χαρτί. Αυτό το πράγμα, ούτε ξέρω, ούτε ακόμα μπόρεσα να καταλάβω πως ανευρέθη εκεί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Σύμφωνοι, ίσως μιλάτε για μια δεύτερη κατηγορία, για την οποία είχε αρχίσει ανάκριση που ανεστάλη λόγω της αναστολής της ποινικής διώξεως αδικημάτων της Κύπρου, για μιά δεύτερη κατηγορία, για την οποία είχε διαταχθεί ο 3ος ανακριτής του Διαρκούς Στρατοδικείου Αθηνών, να κάνει ανάκριση τακτική εις βάρος σας, διότι βλέπω ότι μπλέκονται τέτοια είδη της Ιεράς Αρχιεπισκοπής, κ.λ.π. και εκεί νομίζω ότι είναι η υπόθεση. Εν πάσῃ περιπτώσει.

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Πρόεδρε...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Σταθείτε να ακούσετε, δικαστήκατε πρώτα πρώτα σε φυλάκιση 4 μηνών.

ΜΑΡΤΥΣ: Καίτοιχε αποδείξει δια μαρτύρων. - - -

4/3ΓΡ.

(Ε.Σ.)

163

22.10.1986

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Δες και το έκανε επίτηδες το

Διαρκές Στρατοδικείο και σας δίκασε, αυτό θέλετε να πείτε;

ΜΑΡΤΥΣ: Εν πάσῃ περιπτώσει, δεν έχει σημασία. Σημασία έχει ότι την εποχή εκείνη, ούτε και τις αποδείξεις που είχα δεν τις παραδέχοντο,

π.χ. το πιστόλι το ένα που ήταν καινουργιές ήταν αμερικανικό και έφερα και τον αμερικάνο, ο οποίος μου το έφερε δώρο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Για πέστε μου, ανακατευθήκατε καθόλου στη λεηλασία του πλούτου των διαφόρων αντικειμένων που υπήρχαν στην Αρχιεπισκοπή;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό, ούριε Πρόεδρε, το αντιπαρέρχομαι μετά μεγάλης πικρίας, διότι ουδεμία σχέση έχω.

(ΓΡ) 1/3 Δ. (Θ.Σ.) 22-10-86
164

Παρά τα αναγραφόμενα και λεγόμενα από δόλους, δεν είχα καμιά σχέση.

Μετά την παράδοση της φρουράς της Αρχιεπισκοπής, ήλθε ένας λόχος του τάγματος του ταγματάρχου Χάντζου - δεν θυμαμαι το μικρό του όνομα- και ανέλαβε τη φρούρηση της Αρχιεπισκοπής.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Στη οικία Αζίνα πήγατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Ούτε ξέρω ποιός ήταν, ούτε είχα καμιά ανάμειξη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Την έρευνα ποιός την έκανε;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν έχω τιδέα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Κύριοι συνάδελφοι, δεν έχω τίποτε άλλο να ρωτήσω. Νομίζω δεν πρέπει να ρωτήσετε και σεις.

Προτείνω να προχωρήσουμε στον άλλο μάρτυρα.

ΜΕΡΙΚΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ. Να κάνουμε μερικές ερωτήσεις.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Εν τοιαύτη περιπτώσει, αρχίζει ο κατάλογος.

Ο κύριος Παγορόπουλος έχει το λόγο.

2/3 Λ (θ.Σ.) 22-10-86

165

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ . Κύριε μάρτυς, είπατε ότι συνεργαστήκατε με τον κ. Κομπόκη και σας έδωσε ορισμένες εντολές .

Εσείς είσαστε ο επικεφαλής της επιχείρησης κατά του Μεγάλου Σην Αρχιεπισκοπής ;

ΜΑΡΤΥΣ . Εγώ διέταξα και αναλαμβάνω την ευθύνη, αφού πήρα την εντολή, αλλά επικεφαλής ήταν ο παπαδόπουλος . Επειδή όμως η Αρχιεπισκοπή πρόβαλε σκληρή αντίσταση και δεν ευθύδοθη - ας το πούμε σαρατιωτικά - αυτή η επιχείρηση, το απόγευμα ο κ. Γεωργίτσης διέταξε τον κ. Νούσκα, πάση θυσία μέχρι της 8 η ώρα να έχει καταληφθεί και να έχουν σταματήσει τα πυρά .

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ . Ο κ. Κομπόκης σας είπε να σκοτώσετε τον Μακάριο, ή να τον αφήσετε να διαφύγει ;

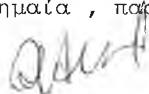
ΜΑΡΤΥΣ . Δεν υπήρχε σκέψη να δολοφονηθεί ο Μακάριος, γιατί για να σας πω την πραγματική αλήθεια, αν ήθελαν να δολοφονηθεί ο Μακάριος υπήρχε τρόπος .

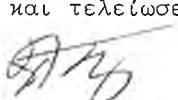
Κατά συνέπεια, ούτε σκέψη υπήρχε περί αυτού που είπατε .

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ . Δεν βομβαρδίσατε με τα άρματα την Αρχιεπισκοπή ;

ΜΑΡΤΥΣ . Ερρίφθησαν 2-3 βλήματα προς το προαύλιο και ύστερα έβγαλαν σημαία, παραδόθηκαν και τελείωσε το πανηγύρι .

3/3 Δ

(Θ.Σ.)

22-10-86

166

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ . Σας είπε ο κ. Κομπόκης "προσέξτε μην σκοτωθε

θεί ο Μακάριος" , δηλαδή ήταν εντολή, ή απλώς το συμπεραί νετε ;

ΜΑΡΤΥΣ . Εντολή δεν ήταν . Το συμπεραίνω, γιατί είπε ότι δεν έχουμε

σκοπό να κάνουμε επίθεση, αλλά να πάμε για φρούρηση . Η επίθεση

έγινε από ΛΟΚ . Εμείς πιάσαμε ορισμένες θέσεις έξω από το Προεδρικό,

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ . Δεν σας έδωσε εντολή να ρίξετε ;

ΜΑΡΤΥΣ . 'Οχι .

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ . Βίξατε αυτόβουλα ;

ΜΑΡΤΥΣ . Μετέπειτα είπε ο Γεωργίτσης ότι πρέπει οπωσδήποτε η αντί-

σταση για να τελειώνουμε .

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ . Συμπεραίνετε ότι δεν ήθελαν να σκοτώσουν

τον Μακάριο ;

ΜΑΡΤΥΣ . 'Οχι , ποτέ .

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ . Οι προηγούμενες απόπειρες κατά του Μακαρίου

από ποιούς είχαν γίνει ;

ΜΑΡΤΥΣ . Δεν ξέρω . Είμαι άσχετος με αυτή την υπόθεση .

Δεν είμαι από τους ανθρώπους που ανακατέβονται σε δολοπλοκίες . Είμαι στρατιώτης και εξετέλεσα αυτά που μου είπαν .

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ . Ναι, αλλά στείλατε τηλεφωνικό μήνυμα στο Γαλατσάνο ότι κάτι συμβαίνει .

4 /3 Δ

(Θ.Σ.)

22-10-86

167

ΜΑΡΤΥΣ . 'Οταν έβλεπα ότι κάτι συμβαίνει ;

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ . 'Αμα δεν ανακατεύεστε, κύριε μάρτυ^ς_{γιατί} στείλατε

· μήνυμα ; Τι ήταν αυτό το μήνυμα ;

ΜΑΡΤΥΣ . Είπα αυτά που σας είπα τώρα . Είπα ανοιχτά ότι στην Κύπρο

γίνονται αυτά . 'Εχετε υπόψη σας τίποτα ;

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ . Νωρίτερα, όταν πήγαν να διλοφονήσουν του

Μακάριο, το είπατε στο Γαλατσάνο ;

(EZ)

(Δ) 1/3 EZ Φ.Τ. 22.10.86

168

ΜΑΡΤΥΣ : Δεν μου είπε κανείς να δολοφονήσω τον Μακάριο.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ : Και οι απόπειρες που έγιναν;

ΜΑΡΤΥΣ : Οι απόπειρες που έγιναν δεν είχαν καμιά σχέση. Οι απόπειρες έγιναν κατά το παρελθόν.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ : Δεν το θεωρήσατε ότι ήταν σημαντικό σημείο να το πείτε στο Γαλατσάνο;

ΜΑΡΤΥΣ : Μα εγώ είδα αυτό το πράγμα. Για το Μακάριο ούτε είχα σκέψη για δολοφονία, ούτε τίποτε από αυτά που μου λέτε.

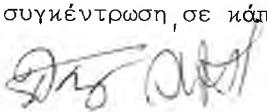
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ : Σας ενδιέφερε μην έλθει κανένας και ανατρέψει την χούντα, έτσι;

ΜΑΡΤΥΣ : Πώς είπατε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Παρακαλώ τον κύριο Μπαντουβά, αν επιμένει να ρωτήσει.

ΚΩΣΤΑΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ : Κύριε μάρτυς, εσείς πληροφορηθήκατε ότι ο Αθανασιάδης Νόβας ήταν στην Κύπρο και είχε διαβουλεύσεις με τον Μακάριο...

ΜΑΡΤΥΣ : 'Όχι μόνο διαβουλεύσεις. Οπωσδήποτε θα είχε διαβουλεύσεις αλλά εκείνο που έβλεπα ότι σε μια έξοδο του Μακαρίου που πήγαινε σε κάποια συγκέντρωση, σε κάποια τελετή, ο κύριος Αθανασιάδης Νόβας ήταν μαζί.

2/3 EZ Φ.Τ' 22.10.86

169

ΚΩΣΤΑΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ : Το ξέρατε αυτό από πληροφορίες ή το είδατε εσείς με τα μάτια σας; Δηλαδή τον παρακολουθούσατε τον Μακάριο.

ΜΑΡΤΥΣ : Με πληροφορίες. Ακόμη και η τηλεόραση το είχε δείξει.

ΚΩΣΤΑΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ : Είχατε δίκτυο που σας ενημέρωνε.

ΜΑΡΤΥΣ : 'Όχι δεν είχα δίκτυο. Και η τηλεόραση το έδειξε ούτε φορά.

ΚΩΣΤΑΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ : Και αφού το έδειξε η τηλεόραση γιατί να ενημερώσετε;

Κύριε μάρτυρε, οι πληροφορίες σας έλεγαν ότι συζητούν για τη δημιουργία κυβέρνησης ελληνικής και την εγκατάστασή της στην Κύπρο με συμμετοχή και του βασιληά.

ΜΑΡΤΥΣ : Μάλιστα.

ΚΩΣΤΑΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ : Αυτό το ανακοινώσατε στην Αθήνα με τον τρόπο που είπατε προηγουμένως, όχι στους ανωτέρους σας. Είχατε διοικητή και στα τεθωρακισμένα και στο επιτελείο. Τους παρακάμψατε αυτούς.

Ο πατέρας σας ήταν ιερέας;

ΜΑΡΤΥΣ : Μάλιστα.

ΚΩΣΤΑΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ : Και όταν σας ανέθεσε ο κύριος Κομπόκης την οργάνωση της κατάληψης της Αρχιεπισκοπής, σας είπε να καταλάβετε την Αρχιεπισκοπή και υπήρχε φρουρά εκεί. Είπατε προηγουμένως σε άλλο

Διάλ *Θατ*

3/3 EZ

Φ.Τ. 22.10.86

170

συνάδελφο, ότι σας είπε να πάτε να φρουρήσετε την Αρχιεπισκοπή, έτσι σ αν φρουρά. 'Όταν σας είπε να καταλάβετε, ήταν φυσικό να υπάρξει αντίδραση, ή ήταν ενδεχόμενο να υπάρξει αντίδραση. Δεν είχατε διαταγή να χτυπήσετε όπως και έγινε μετά;

ΜΑΡΤΥΣ : Ασφαλώς, όχι όμως να σκοτώσουμε ανθρώπους.

ΚΩΣΤΑΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ : Πώς μπορείτε να το ελέγξετε αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ : Είναι και βολές εκφοβισμού.

ΚΩΣΤΑΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ : Αναφέρατε επισής για το Προεδρικό προηγουμένως.

'Όταν εδίδετο η εντολή για το Προεδρικό είσαστε παρών; 'Όταν εδίδετο η εντολή σε άλλο συνάδελφό σας. Εσείς οργανώσατε και την κατάληψη του Προεδρικού;

ΜΑΡΤΥΣ : 'Οχι. Από τον Κομπόκη εδόθη η εντολή ότι θα πάψειενεί κοντά περί το Προεδρικό μέγαρο, 3-4 άρματα ήλπι. Αυτή ήταν.

ΚΩΣΤΑΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ : Κύριε μάρτυς, προσέξτε γιατί προηγουμένως ειπώθηκε από τον συνάδελφο, ότι προσπαθείτε να παραπλανήσετε την επιτροπή.

ΜΑΡΤΥΣ : 'Οχι, κύριε.

ΚΩΣΤΑΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ : Εδώ ισοπεδώθηκε το Προεδρικό και λέτε ότι είχαν εντολή να πάνε κάπου να περιμένουν και να κοιτάζουν από τις διόπτρες να κοιτάζουν από μακριά το Προεδρικό; Το ισοπέδωσαν.

(ο)

(ΕΠ)

1/3 O (Γ.Π.)

22.10.86

191

ΜΑΡΤΥΣ: Το τασπέδισμαν το Προεδρικό, αλλά μετέπειτα η επιχείρηση
 άλη αυτής στον κύριο Κομπόνη.
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Άλλο το ένα, άλλο το άλλο.
ΜΑΡΤΥΣ: Το ίδιο πράγμα είναι κύριε Μπαντουβά.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Ο Αρχιεπίσκοπος ήταν στο Προεδρικό.
 Εσείς πήγατε στην Αρχιεπισκοπή. Τί εντολή σας εδόθη για το εάν
 θα σκοτωνόταν ή όχι ο Μακάριος; Δεν είχατε αρμοδιότητα εσείς.
 Ειπώθηκε τίποτε από τον Κομπόνη για το εάν θα συλληφθεί ή θα
 σκοτωθεί ο Μακάριος; Ειπώθηκε τίποτε σε εσάς;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Επομένως εσείς την γνώμη σας λέτε.

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Η οικογενειά σας πόσες ημέρες μετά το
 πραξικόπημα έφυγε από την Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Έφυγε στο διάστημα που υπήρχε αυτή η ανακλούση.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Αμέσως μετά δηλαδή. Πόσες μοτορόλες,
 ασυρμάτους Αμερικανικής κατασκευής βρέθηκαν στις αποσκευές σας
 όταν φύγατε η οικογενειά σας και εσείς αργότερα από την Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Σας είπα εκ προοιμίου ότι στην Κύπρο διότι είχαν ορι-

2/3 O (Γ.Π.) 22.10.86

172

σμένες αντιπάθειες, ήμουν στην έρευνα και βρήκα πράγματα τα οποία δεν μπορούσα να εξηγήσω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Κύριε μάρτυς στην Αρχιεπισκοπή, υπήρχαν

8 έως 10 μοτορόλες ...

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Τι είναι αυτά;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Ασύρματοι αύριε συνάδελφες, οι οποίοι υπερούνται οι καλύτεροι στον κόσμο και χρησιμοποιούνται από κρατικές υπηρεσίες για ασυρματο επικοινωνία .

Υπήρχαν λοιπόν 8 έως 10 μοτορόλες στην Αρχιεπισκοπή κατά την κατάληψή της και εβρέθησαν εν συνεχείᾳ στην οικοσκευή η οποία μετεφέρετο από την Κύπρο στην Ελλάδα εν όψει της μετακινήσεως σας. Πώς εβρέθησαν;

ΜΑΡΤΥΣ: Σας εξήγησα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Δηλαδή υπήρξε κάποιο αλιμάκι που ήθελε να συκοφαντήσει εσάς κατώτερο αξιωματικό και έβαλε τις μοτορόλες στις αποσκευές σας, μέσα σ' αυτό το κράτος της σύγχυσης;

Έχετε την γνώμη ότι υπήρξε συνομωσία εναντίον σας, η οποία έστειλε ειδικό αλιμάκι που πήρε αυτά τα υλικά από την Λευκωσία και τα έβαλε στις οικοσκευές σας για να σας συκοφαντήσει.

Δ. Μ. Β.

Σ. Σ.

3/3 O (Γ.Π.) 22.10.86

173

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάνης): Αυτό είναι θέμα της ανακρίσεως
κύριε Μπαντουβά.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Και κάτι αλλο. Από την Αρχιεπισκοπή εκλά-
πησαν ορισμένα λερά άμφια και τιμαλφή. Εβρέθησαν αυτό που είπατε
και αλλα στις διηέξας σας αποσκευές και βεβαίως δεν εβρέθησαν στις
αποσκευές της οικογενειάς σας, η οποία έφυγε πιέσ μπροστά. Ερωτάσθε,
έχουν ιαμμία σχέση τα ηλαπέντα από την Αρχιεπισκοπή με εκείνα
τα οποία επωλήθησαν πρόσφατα σε δημοπρασία στο Λονδίνο αντί χιλιά-
δων λιρών;

ΜΑΡΤΥΣ: Μα τι λέτε κύριε Μπαντουβά; Σας είπα ότι ουδεμία σχέση
έχω μ' αυτά τα πράγματα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάνης): Κύριε Μπαντουβάνομίζω ότι τελειώ-
σατε.

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Πρόεδρε κατηγορίες υπήρχαν πάρα πολλές. Και όπως έ-
ρετε την εποχή εκείνη ο καθένας ήταν κάτι. Να σας πω ότι την
άρα που εν απουσία μου έκαναν έρευνα στην οικοσκευή, ένας κύριος
αστυνομικός ο οποίος διατάχθη να με συνοδεύσει μέχρι το πλοίο,
μου είπε, δεν σου λέω τίποτε φυλάξου στην Αθήνα. Αυτό και μόνο
μου είπε.

4/3   Ο   (Γ.Π.)   22.10.86

174

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τους αύριο Λιβανό να

λάβει τον λόγο αφού προηγουμένως ρωτήσω του μάρτυρα το εξής :

Η οικογενειά σας πότε έφυγε από την Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Αν θυμάμαι καλά η οικογενειά μου έφυγε στις αρχές Αυγού

στου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Στις αρχές Αυγούστου ή πριν από

τις 15 Ιουλίου;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, αρχές Αυγούστου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Καλώς. Ορίστε αύριε Λιβανέ.

(3σ)

(30)
1/4 σ. M.A. 22.10.86

175

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Κύριε πάτερ, θέλω να σας διαβεβαιώσω ότι σας σέβομαι απόλυτα, οπως σας σέβονται και όλα τα μέλη της επιτροπής και σαν άνθρωπο αλλά και σαν έχοντα τις πεποιθήσεις τις ιποίες ενδεχομένως έχετε. Το ερώτημά μου είναι: Μας αναγνωρίζετε όλους εμάς εδώ μέσα;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν σας καταλαβαίνω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Αν μας αναγνωρίζετε εμάς εδώ, βουλευτάς.

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι, καθόλου.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Δεν μας αναγνωρίζετε. Καταλαβαίνετε τι εννοώ;
Όχι τα ονόματά μας, αλλά σαν εξουσία.

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως σας αναγνωρίζω, αφού είσαστε σε εξουσία.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Το δεύτερο ερώτημα: Γιατί έγινε το πραξικόπημα στην Κύπρο; Ήπιας μπορείτε να μας πείτε; Γιατί εγινε αυτή η απόπειρα;

ΜΑΡΤΥΣ. Γι' αυτό θα πρέπει να καλέσετε την πολιτικοστρατιωτική ηγεσία την τότε να σας πουν γιατί. Να ρωτήσετε τον κύριο Μπονάνο, να ρωτήσετε τον κύριο Ιωαννίδη, να ρωτήσετε τους υπολογίους αρχηγούς και γιατί έγινε και γιατί μετά ο πόλεμος πήγε στραβά.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Εσείς είχατε, ~~και~~ πάρα, τι καταλάβαμε, κάποια ιδιαιτερη επαφή με τον αρχηγό του επιτελείου στρατού.

ΜΑΡΤΥΣ. Απλώς ήμουν υπό τας διαταγάς του σε πολλές μονάδες.

2/4 σ. M.A. 22.10.86

176

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Είχατε ένα δεσμό, αφού σας έστελνε και σημειώματα.

Διότι δεν είναι κανονικό να στέλνει ραβασάκια ο αρχηγός του επιτελεί ου στο συνταγματάρχη. Θα είχατε κάτι παραπάνω.

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Δεν τον είδατε μετά τα γεγονότα; Δεν ήταν σατε μαζί του;

ΜΑΡΤΥΣ. Ουδεμία σχέση αυτή τη στιγμή έχω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Άλλο τώρα.

πο ου
ΜΑΡΤΥΣ. Από τη πρώτη μέρα ο κύριος Γαλατσάνος παρόλος του τηλεφώνη σα δταν βρισκόμουν στις φυλακές, όχι τίποτε άλλο αλλά για να τηλεφωνήσει κάπου στην ΑΣΔΕΝ να δει που ήμουνα μέσα με ανοικτούς τους ημιπινέδες κ.λπ., και ούτε άκουσα τη φωνή. Φυσικά τηλεφώνησε στη γυναίκα μου.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Δεν τον είδατε λοιπόν ναθόλου.

ΜΑΡΤΥΣ. Καθόλου. Καλέστε τον εδώ και αν με είδε να το πει.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Άλλες δυο ερωτήσεις σύντομες έχω.

Είχατε καμια σχέση με τον Δερτιλή;

ΜΑΡΤΥΣ. Καμια ούτε τον γνωρίζω ναθόλου.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Και η τελευταία ερώτηση. Ποιά είναι η αποψή σας για την δράση του Κομπόκη; Και συγκεκριμένα όσον αφορά τη θέση του

Αντώνης

Σταύρος

3/4 σ. M.A. 22.10.86

177

που είχε δίπλα στο βασιλιά και τη δράση του τη μετέπειτα. Απλώς τη γνώμη σας θέλω.

ΜΑΡΤΥΣ. Ο Κομπόκης ήταν το πρώτο παλικάρι κατά τον πόλεμο.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Εγώ δεν σας ρώτησα αυτό. Σας ρώτησα ποιά είναι η γνώμη σας για την δράση του, εφ' όσον προϋπήρξε υπασπιστής του βασιλέως μετά.

ΜΑΡΤΥΣ. Ήταν αντίθετη.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Θεωρείτε λοιπόν, κανονικό αυτό το οποίο έκανε, υπασπιστής του βασιλέως τότε μετά να τον προδώσει;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν το ξέρω, αυτό είναι δικό του θέμα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Δικό σας είναι. Σας ερωτώ αν το θεωρείτε προδοσία ή όχι.

ΜΑΡΤΥΣ. Οι υποψίες οι δικές μου έτσι ήταν. Από κει και ύστερα αν ο Κομπόκης είχε διασυνδέσεις με το αρχηγείο, είχε πάρει εντολές κ.λπ. αυτό δεν το γνώριζα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Μα, είμαι συγκεκριμένος, κύριε μάρτυς.

Λέω-είχε δεν είχε διαταγές, ήταν νόμιμος ο βασιλιάς, πώς να το κάνουμε ήταν ο αρχηγός του κράτους πώς κρίνετε εσείς τις πράξεις του Κομπόκη, ο οποίος ήταν συνεργάτης του βασιλιά, όταν πήρε τις εντολές από

τους κληρικάτες;

Θέλω

4/4 σ. M. A. 22.10.86

178

ΜΑΡΤΥΣ Βεβαιως εγώ αν ήμουν δεν θα το έκανα αυτό.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Δεν θα το κάνατε. Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) Ο αύριος Περράκης παρακαλείται να λάβει το λόγο, με την παράνληση της πολύ συντομίας.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Κύριε μάρτυρα, εγώ δεν είμαι στρατιωτικός. Και σας λέω εντοπίσω όμως ένα θέμα καθαρά στρατιωτικής φύσεως. Και σας λέω από την αρχή ότι η ερώτησή μου δεν κατατείνει στο να σας παγιδεύσω κάπου εσάς προσωπικά αλλά κάπου αλλού, μην ανησυχήσετε δηλαδή πού το πάω. Σας το λέω καθαρά εξ' αρχής.

Κατ' αρχήν εσείς τι βαθμό είχατε τότε;

ΜΑΡΤΥΣ. Αντισυνταγματάρχης.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Στη διοίκησή σας πόσα άρματα, πόση δύναμη είχατε, περίπου;

ΜΑΡΤΥΣ. Είχαμε 55 άρματα, ρωσικής κατασκευής.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Κατ' αρχήν συμφωνούμε, το είπατε, είναι πασίγνωστο, ότι από τις 15 μέχρι τις 20 ήταν κοινό μυστικό ότι ήταν γίνεται με την Τουρκία, να μη το ξαναλθεί αυτό, το είπατε και εσείς είναι γνωστό. Πείτε μου τώρα πού σας είχαν διατάξει - το τονίζω αυτό για να μη σας μπερδέψω, σας τονίζω ότι δεν είναι δική σας ευθύνη - και πού βρίσκοταν τα άρματά σας, η δύναμή σας το πρωί στις 3, 4, 5, 5.30

ΑΜΥ

Δαζ

5/4 σ. M. A. 22.10.86

179

της 20ης του Ιούλη; Σε ποιό σημείο, γιατί έχω μπροστά μου το χάρτη.

ΜΑΡΤΥΣ. Ήμουν στα υψώματα στη Λευκωσία, σε μια περιοχή που λέγεται Αιρόπολη.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Πέστε μου, για να μη φάχνουμε το χάρτη και νωλυστεί εργούμε, πουύ ακριβώς. Κοντά στη Λευκωσία,

ΜΑΡΤΥΣ. Κοντά στη Λευκωσία.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Σε πόση απόσταση;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν μπορώ να σας πω αυτή τη στιγμή, ψυγκεκριμένα πλησίον εκεί υπήρχε και ένα ιταλικό σχολείο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Η απόσταση Λευκωσία-παραλία, πόση απόσταση είναι σε χιλιόμετρα;

ΜΑΡΤΥΣ. Για να πάω εκεί με τα άρματα ήταν περίπου 1 ώρα. Με αυτοκίνητο θα ήταν διαφορετικά.
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Πόσα χιλιόμετρα;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν θυμάμαι ακριβώς, από κει που ήμουν γύρω στα 30-35 χιλιό μετρα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Πείτε μου το εξής: Σε μια απόσταση είναι τι θάλασσα. Υποθέστε ότι εσείς είσαστε ο διοικητής, ότι δεν έχετε κανέναν στο κεφάλι σας και έχετε αυτή τη δύναμη υπό τις διαταγές σας. Έχετε τις πληφορούμενες σας και όχι μόνο πληροφορίες αλλά έρχεται

Σταύρος Βασιλείου

6/4 σ. M.A. 22.10.86

180

τέλο τούρκος, πού θα είχατε τοποθετήσει το πρωτό στις 6 η ώρα τις δυνάμεις σας στην Κύπρο; Θα ήταν στη Λευκωσία ή θα ήταν κοντά στο μέτωπο; Πού θα ήταν.

344

(4σ) 1/4 Η Λ.Β. 22.10.86

181

ΜΑΡΤΥΣ. Σας είπα προηγουμένως, ότι για την πρώτη φάση ενός τέτοιου εγχειρήματος από τους Τούρκους, υπήρχαν οι δυνάμεις, υπήρχαν και άρματα στην Κυρήνεια από τα δικά μου. Υπήρχε ένας ουλαμός αρμάτων, υπήρχε ένα τάγμα πεζικού, υπήρχαν μπαζούνας και αντιαρματινά. Η πρώτη φάση, λοιπόν, ήταν έτσι.

Η δεύτερη φάση, είναι ανάλογα με το πού ο Τούρκος θα έκανε την απόβαση. Δεν μπορούν να πάνε τα άρματα εκ των προτέρων και να περιμένουν τον Τούρκο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Νομίζετε, αφού φάνηκε εκ των πραγμάτων εξ άλλου ότι, γιατί αυτά είναι σ'έναν ορθόδοξο πόλεμο που έχουμε δυνάμεις, συντάγματα, μεραρχίες, σώματα στρατού κ.λπ., εκεί η δύναμη ήταν μαζεμένη, να μη ψάξουμε τώρα και κάνουμε αυτή την ανάλυση, τα ξέρετε πολύ καλά εσείς, οι δυνάμεις είναι γνωστό ότι στην παραλία και φάνηκε εκ των πραγμάτων, δεν μπορεί να διαψευσθεί, δεν είχαν τη δύναμη να κρατήσουν. Είναι έτσι;

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό, δεν το ξέρω.

ΠΕΡΡΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Πώς δεν το ξέρετε;

ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ ξέρω ακριβώς τι δυνάμεις είχα από τη μονάδα μου, η οποία είχε, ας πούμε 5 ουλαμούς, ένας ουλαμός του είχα εκεί, ένα στη Λευκωσία

Γερμανία
με γερμανούς κ.λπ.
Ζερβανία
Ζερβανία

Δ.Δ. Δ.Δ.

2/4 Η. Λ.Β. 22.10.86

182

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Εσείς εκεί πέρα ήσασταν σε θέση άμυνας, επίθεσης;

Σε ποιά θέση ήταν το τμήμα σας; Και αυτό την συγκεκριμένη ώρα,

δηλαδή μία ώρα πριν την απόβαση. Πώς ήσασταν παρατεταγμένοι: Τι

ετοιμότητα είχατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Τα άρματα, δεν ήταν παρατεταγμένα σε ..... δεξιά και αριστερά, Ήταν κατά μικρά τμήματα, κατά ουλαμούς η.λπ. σε μια απόσταση και ανάλογα με τις εντολές που θα παίρναμε, ήθελε έναν ουλαμός, δύο ουλαμούς :- θα βενινάγαμε. Άλλα αυτό σας είπα, δεν μπορεί να καθορισθεί εκ των προτέρων, εάν δεν δώσει φως ο εχθρός.

Από εκεί θα γίνεται η επιλογή των δυνάμεων και πόσων δυνάμεων θα πάνε,

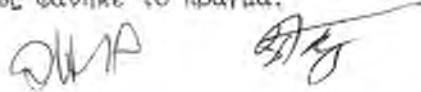
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Δηλαδή λέτε εσείς ότι οι προϊστάμενοί σας διάλεξαν καλή θέση εκεί που σας είχαν; Εκ των υστέρων τώρα, τι λέτε;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν το σχολιάζω,

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Εσείς σαν στρατιωτικός, τι λέτε; Στεκόσασταν μακριά 30 μέλια, μια ώρα δρόμο. Και αν σας χάλαγε κανένα άρμα παραπάνω; Γάν στρατιωτικός εσείς πώς θα ενεργούσατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν βέρω τι πληροφορίες είχαν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Πέστε μου εσείς σαν στρατιωτικός πώς θα τα βάζατε, στοι όπως φάνηκε το πράγμα.

3/4 Η. Δ.Β. 22.10.86

183

ΜΑΡΤΥΣ. Ισως να ενεργούσα διαφορετικά.

ΡΕΟΡΡΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Πέστε μου τη δική σας θέση.

ΜΑΡΤΥΣ. Μου λέτε τώρα, να σας πω εγώ. Εγώ σας λέω ότι δεν έχω τις πληροφορίες που είχε το επιτελείο εθνικής φρουράς της Κύπρου, για να σας πω, Μπορεί να έπραξαν και καλά. Δεν το ξέρω. Δεν ξέρω τις πληροφορίες ενέχαν. Και μπορεί η απόβαση να γινόταν στην Αμμόχωστο και όχι εκεί που έγινε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Κύριε Περράκη, δεν πρόκειται να εισφέρει η κατάθεση του μάρτυρος.

ΡΕΟΡΡΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Θα εισφέρει, κύριε Πρόεδρε, διότι εγώ θέλω να ξεναθαρέω τέλος πάντων, πού είχαμε την άμυνα στην Κύπρο, σε ποιό χώρο. Με ενδιαφέρει να σας το πω ωμά, κύριε μάρτυρα. Ποιός ήταν ο χώροςάμυνης της Κύπρου; Σε ποιό σημείο ήταν η άμυνα; Ήταν στην παραλία, ήταν έξω από τη Λευκωσία, πού ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ. Σας είπα για την άμυνα, στα επιμέρους και τα επίμαχα μέρη που μπορούσε να ξένει απόβαση, υπήρχαν οι δυνάμεις εκείνες που μπορούσαν να αντιμετωπίσουν στην πρώτη φάση τον εχθρό. Μετέ-

θα

πειτα, η εξέλιξη των πραγμάτων, /έδειχνε πού θα πήγαινε το βάρος.

ΡΕΟΡΡΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Όταν εξελίχθηκε η απόβαση μια ώρα μετά, πού βρεθήκατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Εκινήθην

4/4 Η. Δ.Β. 22.10.86

184

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Προς τα πού;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι δεν εκευθήθην εγώ. Ήταν να αινηθώ εγώ, και επειδή ο δρόμος ήταν κάπως στενός, απ' αυτή την κατεύθυνση που πηγαίνει από Λευκωσία προς Κυρήνεια, εστάλη μια μονάδα τεθωρακισμένων, όχι αρμάτων, και επειδή επαναλαμβάνω ήταν στενός ο δρόμος και δεν μπορούσαν να επεκταθεύνουν προς τα χωράφια, ...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Εσείς εν πάσῃ περιπτώσει πήρατε εντολή να σπεύσετε στον χωρό αποβάσεως;

ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ πήρα εντολή και μόλις ήταν έτεινοσα, δόθηκε άλλη εντολή και πήγε άλλος συνάδελφος.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Εσείς πήγατε, ή δεν πήγατε;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι, δεν πήγα εγώ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Ριατί δεν πήγατε; Δεν ήταν φωτιά εκεί;

ΜΑΡΤΥΣ; Αφού δεν πήρα εντολή, πώς θα πάω;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Ριατί δεν πήρατε την εντολή;

ΜΑΡΤΥΣ. Πού να ξέρω εγώ;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Αφού η φωτιά ήταν στην παραλία;

ΜΑΡΤΥΣ; Αφού δεν πήρα εντολή. Η εντολή εδίδετο από πάνω. Πού να το ξέρω εγώ;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Κύριε μάρτυς, είστε στρατιωτικός και αυτά πρέπει να τα ξέρετε. Ήσασταν αντισυνταγματάρχης. Αμύνεσθε. Κάγει απόβαση

5/4 Η. Λ.Β. 22.10.86

185

ο εχθρός στην παραλία. Εσείς ήσαστε καθηλωμένος 30 χιλιόμετρα μακρυά από το μέτωπο;

ΜΑΡΤΥΣ. Μπορούσα να ξεκινήσω εγώ; Μου λέτε να κάνω πράγματα που δεν μπορούσα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Δεν λέω αν μπορούσατε. Δεν ρωτώ αυτό, κύριε μάρτυς. Δεν σας αποδίδω ευθύνες. Σας διατάξανε. Εγώ θέλω να μου πείτε, με τις στρατιωτικές σας γνώσεις και την κοινή λογική.

Εγώ δηλαδή αν ήμουν δεκανέας θα έλεγα: "Τούρκο είδες, μπάλα θέλει."

"Ετσι λέγανε στο χωριό μου. Εσείς πώς θα ενεργούσατε, ή πώς

έπρεπε να ενεργήσετε στην προκειμένη περίπτωση;"

(εργ)

1/4 Ω (Κ.Ο.) 22.10.86

186

ΜΑΡΤΥΣ: Διότι ο τουρκικός στόλος έναντι αλυδωνισμούς. Είχε σχεδιασθει
ότι μπορούσε να γίνει απόβαση και στην Αμμόχωστο. Συνεπώς αν εκ των
προτέρων πηγαίναμε στην Κυρήνεια θα έμενε η Αμμόχωστος και ίσως και
ο εχθρός με τις πληροφορίες που είχε αυτό έπραξε. Άλλα δεν μπορούσα
εγώ να κινήσω την μονάδα μου και να πω πάντα εκεί. Σαν στρατιωτικός
ούτε και αυτό μπορούσα να σας πω αν δεν είχα τις πληροφορίες και τις
διαταγές των από πάνω μου.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Λυπούματι, κύριε μάρτυς, γιατί δεν μου φέρατε τίποτα.
Νόμιζα ότι κάτι θα πείτε αλλά εσείς δεν ξέρετε τίποτα. Χάσαμε την ώρα
άδικα.

ΜΑΡΤΥΣ: Σας είπα για την άμεση αντιμετώπιση. Θα σας πω και ένα άλλο,
ο Τούρκος δεν μπορούσε να κάνει προγεφύρωμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Ο κύριος Κουτσογιάννης έχει το
λόγο.

ΜΑΡΤΥΣ: Και το προγεφύρωμα...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Μην εκνευρίζεσθε, κύριε μάρτυς.

Εδώ έχουμε μια εθνική τραγωδία διην οποία βάλατε και εσείς ένα λιθαράκι
Προς το καλό της Ελλάδος, προς το κακό της Ελλάδος, προς την καταστροφή
της Ελλάδος, βάλατε πάντως το λιθαράκι σας. Λοιπόν φυσικό είναι αυτό
το πράγμα να δημιουργεί κάποια ερωτηματικά.

2/4 Ω (Κ.Ο.) 22.10.86

187

Ο αύριος Κουτσογιάννης παρακαλείται να λάβει το λόγο με την παράληση να είναι σύντομος.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Κύριε μάρτυς πρέπει να σας πω ότι είμαι πρωην στρατιωτικός. Γνωρίζετε ότι σε δύο το στράτευμα για σας προσωπικά υπεύθυνος ή άποψη ότι κάνατε πλιάτσικο στην Κύπρο;

Το γνωρίζετε ότι συζητείται αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ: Συζητούνται πολλά.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Ρωτάω αν γνωρίζετε εσείς αυτό το συγκεκριμένο.

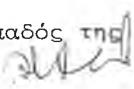
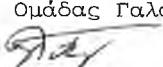
ΜΑΡΤΥΣ: Το γνωρίζω βεβαίως.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Γνωρίζετε ότι σας λένε πλιάτσικολόγο.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Δεύτερον, πήρατε τηλέφωνο του Γαλατσάνου, πιο συγκεκριμένα τον Παλαιάνη στο γραφείο του Γαλατσάνου, και του είπατε ότι κάτι γίνεται εδώ κάτω, δώστε πληροφορίες κλπ.

Όπως ξέρετε στο στρατό υπάρχει κάποια ιεραρχία την οποία την παρακάμψατε ολόκληρη και είχατε επαφή με τον Γαλατσάνο, με τον οποίο είπατε ότι συνυπηρετήσατε αρκετές φορές. Προκύπτει λοιπόν το συμπέρασμα για μας και θέλω να το επιβεβαιώσετε: Εσείς είσαστε οπαδός της 21ης Απριλίου της Ομάδας Γαλατσάνου;

3/4 (Κ.Ο.) 22.10.86

188

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ήμουν σε καμμία ομάδα. Απλούστατα από το βέο μου θα έχετε μάθει ή μπορείτε να μάθετε ότι ήμουν στρατιώτης με την αρβύλα την οποία φορούσα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Σας παρακαλώ αφεντικές τις ιριτικές. Το αν είσαστε στρατιώτης ή όχι το δείχνει το έργο σας, τα πραξικοπήματα κλπ.

Τρίτο και τελείωνω μ' αυτόφετο οποίο θέλω να μου απαντήσετε μονολεκτικά. Ο στρατός μας τα τελευταία χρόνια έχει ήδη μερικά πραξικοπήματα ~~και~~ τα έκανε με απόλυτη επιτυχία, ενώ δεν είχε εκπαιδευθεί για πραξικοπήματα αλλά είχε εκπαιδευθεί για να αντιμετωπίζει τον εχθρό. Πώς εξηγείται η επιτυχία στα πραξικοπήματα και η αποτυχία στη μάχη με δύο λέξεις;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν τα ξέρω.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Δεν τα ξέρετε; Μηδέτοι,

Τίποτα άλλο, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον ήδη Παπαστεφανάκη να λάβει το λόγο με την ιδία πάντοτε παράληση για συντομία.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Λεν μου λέτε, κύριε μάρτυς, είσαστε οπαδός της 21ης Απριλίου.

4/4 Ω (Κ.Ο.) 22.10.86

189

ΜΑΡΤΥΣ: Τί εννοείτε οπαδός;

EMMANOYHLA ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Στηρίζατε αυτό το καθεστώς;

ΜΑΡΤΥΣ: Και ποιός δεν το στήριξε;

EMMANOYHLA ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Εγώ και πολλοί άλλοι. Ο Ελληνικός λαός

δεν το στήριξε. Εσείς το στηρίζατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ ήμουν στρατιώτης και επομένως υπήκουυσα σε ό,τι μου λέγανε. Γιατί είδατε κανέναν που δεν το στήριξε και έφυγε από το στρατό;

EMMANOYHLA ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Πολλούς. Ευτυχώς υπήρξαν κάμποι.

ΜΑΡΤΥΣ: Ποιού;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Τον Μουστακλή, αύριε συνταγματάρχα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Εμένα, που φυλακίστηκα κιόλας.

ΜΑΡΤΥΣ: Μη φωνάζετε, αύριε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Σας παρακαλώ, αύριε Κουτσογιάννη.

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Πρόεδρε, σε όποιον δεν αρέσει νάνει την παραίτησή του.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Εγώ έφυγα από το στρατό και ήμουν στο EAT

ΕΣΑ κρατούμενος...

(Φωνές, θόρυβος)

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Π αραιαλώ, αύριε μάρτυς. Δεν μπορείτε να ασεβείτε προς τους μάρτυρες της αντιστάσεως, δεν μπορείτε να

2/4 Ω (Κ.Ο.) 22.10.86

190

ασεβείτε προς τους φυλακισθέντες.

ΜΑΡΤΥΣ: Γιατί με θίγει; Εγώ είπα ότι ήμουνα στρατιώτης και ήταν
συνέπεια και να μη συμφωνούσα ή έπρεπε να παραιτηθώ και να φύγω,
αλλά εφόσον ήθελα να υπηρετήσω την πατρίδα...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Να αγωνισθείτε, αύριε μάρτυς.

Να σας διώξουν, αύριε Λαμπρινέ, και να μη γίνετε επίορκος, γιατί
είχατε δώσει κάποιον δρόκο, αν το θέλετε έτσι.

Λοιπόν πάμε παρακάτω.

(4AK).

(a)

1/3 A.K. Z.B. 22-10-86

191

EMMANOYHL PAPASTEFANAKHΣ. 'Osa égivnān δηλαδή πάνω στο σώμα του

Mousstanlή και του Οπρόπουλου τα εγκρίνετε;

MARTYΣ. 'Oχi δen εγκρίnω.

EMMANOYHL PAPASTEFANAKHΣ. Tί εγκρίnεte;

MARTYΣ. Δen εγκρίnω tίpote tétoia.

EMMANOYHL PAPASTEFANAKHΣ. Pouδs ta ékanē autá;

MARTYΣ. Δen ξέρω.

EMMANOYHL PAPASTEFANAKHΣ. Kairodós na māθete: H χoύnta κai autōl

pou stήriξan tēn χoύnta κai énaç ap*autouc λéte ðti eísasote κai

eσeīc.

MARTYΣ. 'Oti thélete μporētē na to peíte.

EMMANOYHL PAPASTEFANAKHΣ. Eípate ðti den upήrxe η εντοlή na snotawheí

o Makárioc, γιatí tóte ton nūnugoyosan κai stēn Páphi; Bombarðistike

naí ή óchi η Páphi apό ploioc;

MARTYΣ. Nomízω naí.

EMMANOYHL PAPASTEFANAKHΣ. Γiati;

MARTYΣ. Δen ξέρω.

EMMANOYHL PAPASTEFANAKHΣ. Mηn upotimáte tēn nōmōsúnη mas. 'Etos;

MARTYΣ. 'Oχi nýrie,

EMMANOYHL PAPASTEFANAKHΣ. Tí hēlān ta áromata stēn Páphi.

2/3 A.K. Z.B. 22-10-86

192

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν πήγαν τίποτα άρματα στην Πάφο. Κακές πληροφορίες είχατε.

EMMANOYHL ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Τα λέτε εσείς δεν τα λέγω εγώ αυτά. Εσείς που μετείχατε του πραξικοπήματος.

ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ τουλάχιστον δεν έστειλα άρματα.

EMMANOYHL ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ Πήγατε ιύριε στην Κύπρο ναι ή όχι για να στηρίξετε την υδραική Κυβέρνηση της Κύπρου ναι να περιφρουρήσετε τα σύνορα, το εθνικό έδαφος το Κυπριακό ;

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

EMMANOYHL ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Το κάνατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Γιατί δεν το έκανα; Πολέμησα,

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Είναι αναξιόπιστος ο μάρτυρας ναι να φύγει.

EMMANOYHL ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Αυτό που συνέβη στην Κύπρο τελικά, ήταν προς διάφορος της Κύπρου;

ΜΑΡΤΥΣ. Γιατί ρωτάτε εμένα;

EMMANOYHL ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Γιατί εσείς ήσασταν εκεί εσείς πήρατε τα άρματα.

ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ ήμουν εκτελεστικό όργανο.

EMMANOYHL ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Εκτελεστικό όργανο ή σκέτο όργανο;

ΜΑΡΤΥΣ. Εκτελεστικό όργανο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Ο ο., Βασιλειάδης έχει το λόγο.

Σταύρος Βασιλειάδης

3/3 A.K. Z.B. 22-10-86

193

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ. Κύριε μάρτυς ηρεμήστε παρακαλώ. Έχω μία ερώτηση στη συγκεκριμένη σε στρατιωτικό θέμα.

Σείς λάβατε μέρος στο πραξικόπημα, στην επιχείρηση με το πραξικόπημα της 15ης Ιουλίου στη Λευκωσία, Κινηθήκατε με άλλες μονάδες για την αρχιεπισκοπή. Πιο κάτω ήταν οι 'άλλες μονάδες, που συμμετείχαν και τεθωρακισμένα γιατο προεδρικό μέγαρο. Εκεί ένα από τα σοβαρότερα θέματα που έλαβε χώρα ήταν το ότι η απόρθηση ο Μακάριος να δραπετεύσει. Βέρω, και είναι φυσικό, ότι μόλις τέλειωσε άληπτη η ιστορία, οπωσδήποτε και εσείς θα μιλήσετε με τους συναδέφοις σας, με τους άλλους ηαταδρομείς που θα έλαβαν μέρος στη μία ή στην άλλη επιχείρηση. Πώς το εξηγείτε εσείς αυτό το πράγμα; Τι συνέβη; Εσφαλμένα εσχεδιάσθει η επιχείρηση στο προεδρικό μέγαρο ή εσφαλμένα εξετέλεσθει; Θάλασσα δήλαδή τα έκαναν όσοι έφτιαξαν αυτά τα πράγματα; Είναι σπουδαίο θέμα να μπορέσει να φύγει ο Μακάριος που λογικά έπρεπε να είναι ο κύριος στόχος της επιχειρήσεως.

✓ ΜΑΡΤΥΣ. Για να σας διευκρινίσω, αυτά που λέτε, βεβαίως δεν ήταν

δυνατό να φύγει ο Μακάριος, θα ήταν μέσα στην αρχιεπισκοπή! Βέβαια διέφυγε ο Μακάριος δεν ξέρω γιατί διέφυγε, ίσως διευκολύνθηκε διότι άλλωστε από εκεί που έφυγε ο Μακάριος ήταν εύκολο

τα περιφρουρικά

4/3 A.K. Z.B.

22-10-86

194

κατά κάποιο τρόπο. Από νεί και πέρα δεν ξέρω αν διυκολύνθει την

τελευταία στιγμή ή από ποτούς και πώς:

A large area containing several handwritten signatures and initials. One prominent signature on the left appears to read 'Χαροκόπειο'. To its right is a signature that looks like 'ΑΛΦΥ' followed by 'z.'. Further to the right is a signature that looks like 'Β.Σ.'. There are also other smaller, less distinct signatures and initials scattered across the page.

4ΑΚ

174.2 ΜΠ 22-10-1986

195

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Ο κ. Ράλλης παρακαλείται να κάνει την ερώτησή του .

ΣΠΥΡΟΣ ΡΑΛΛΗΣ: Οι προηγούμενοι μάρτυρες μας είπαν ότι υπήρχε..
κάποιο σχέδιο "ΑΦΡΟΔΙΤΗ" για την άμυνα της Κύπρου. Ήταν διπλό σχέδιο . Το ένα ήταν σε περίπτωση που αναλαμβαναν οι Τούρκοι πρωτοβουλία και το άλλο αν αναλαμβάναμε εμείς πρωτοβουλία για την άμυνα της Κύπρου. Συνέβη λοιπόν το πρώτο , δηλαδή πρωτοβουλία των Τούρκων.

Είχαν διαταχθεί Ελληνικές δυνάμεις, δηλαδή η ΕΛΔΥΚ , οι δυνάμεις που διοικούσε το ΓΕΕΦ, να είναι στις θέσεις που προέβλεπε το σχέδιο;

ΜΑΡΤΥΣ: Επακριβώς δεν μπορώ να γνωρίζω , διότι εγώ από την ΕΛΔΥΚ απείχα χιλιόμετρα.

ΣΠΥΡΟΣ ΡΑΛΛΗΣ: Δεν γνωρίζατε που ~~αφ~~σαστε εκείνη την ημέρα;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ γνωρίζω , αλλά μου είπατε για την ΕΛΔΥΚ .

ΣΠΥΡΟΣ ΡΑΛΛΗΣ: Το σχέδιο " ΑΦΡΟΔΙΤΗ " το γνωρίζατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι , βεβαίως.

ΣΠΥΡΟΣ ΡΑΛΛΗΣ: Μησαστε - επαναλαμβάνω - σ' αυτές τις θέσεις;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ήμουν επακριβώς σ' αυτές τις θέσεις , αλλά προσέξτε.

ΣΠΥΡΟΣ ΡΑΛΛΗΣ: Ερωτώ , κύριε ~~μάρτυς~~ το σχέδιο το γνωρίζατε;

2/4Z ΜΠ 22-10-1986

196

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΣΠΥΡΟΣ ΡΑΔΗΣ: 'Ησαστε στο προβλεπόμενο σημείο, αφού αναλάμβαναν οι Τούρκοι πρωτοβουλία ;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ ως μονάδα ήμουν στο σχέδιο, γιατί τα άρματα δεν πηγαίνανε μπροστά. Δεν ήμουν ακριβώς απέναντι στο Κιόνελι .

ΣΠΥΡΟΣ ΡΑΔΗΣ: Ποιός είχε την ευθύνη για την εφαρμογή του σχεδίου;

ΜΑΡΤΥΣ: Το αρχηγείο .

ΣΠΥΡΟΣ ΡΑΔΗΣ: Και το αρχηγείο δεν σας είχε διατάξει να πάτε;

Ευχαριστώ .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Τελειώσατε, κύριε μάρτυς.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Παρακαλώ, κύριε Πρόεδρε, μου επιτρέπετε μία ερώτηση αν και η Επιτροπή συμφωνεί;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): 'Όχι, κύριε Μπαντουβά , γιατί θα θέλουν και οι άλλοι . 'Όχι δευτερολογίες, γιατί έχουμε και τρίτο μάρτυρα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Μιά λέξη μόνο αν και οι συνάδελφοι θέλουν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): 'Όχι γιατί θα ακολουθήσουν και άλλοι .

Κύριε μάρτυς τελειώσαμε. Επειδή πρέπει να αποστενογραφηθούν τα

*Επίτροπος
Επιτροπής*

3/4 Z ΜΠ 22-10-1986

197

πρακτικά, θα πρέπει να έλθετε να τα ελέγχετε, να τα υπογράψετε σε αύθε σελίδα και στο τέλος και να διαβάσετε την κατάθεσή σας, στην οποία αναφερθήκατε παρακαλείστε να είστε εδώ στις

6.30' στην αίθουσα 140' ή 143 του α' ορόφου.

(Στο σημείο αυτό εξέρχεται της αιθούσης ο μάρτυρας κ. Π. Καζαντζάς.)

Παρακαλείται ο αύριος γραμματέας να συνοδεύσει τον άλλο

μάρτυρα.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, πριν έλθει ο μάρτυρας να πούμε δύο κουβέντες.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΖΑΪΜΗΣ: Ναι, κύριε Πρόεδρε, να μιλήσουμε λίγο πριν έλθει ο μάρτυρας.

'Έχω το λόγο, κύριε Πρόεδρε;

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Είχα ζητήσει πρώτος το λόγο, αλλά αν θέλει ο αύριος Ζαΐμης ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Επειδή ο αύριος Ζαΐμης δεν μας έχει απασχολήσει πολύ σήμερα, ας μιλήσει πρώτος.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΖΑΪΜΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, θα ήθελα να πώ τα εξής:

Σήμερα η ανάκριση - γιατί περί ανακρίσεως πρόκειται - δεν έγινε όπως έπρεπε. Νομίζω ότι ίσως για πρώτη φορά ορισμένοι συνάδελφοι έχασαν τον έλεγχό τους, ίσως και σεις αύριε Πρόεδρε ήποια

αντ

4/4Z ΜΠ 22-10-1986

198

στιγμή χάσατε τον έλεγχό σας. Κατόρθωσε, δηλαδή, ο μάρτυς να μας
κάνει να χάσουμε την ψυχραιμία και τον έλεγχό μας. Αυτό δεν
πρέπει να επαναληφθεί. Είναι εις βάρος μας. Αυτός θα γελάει τώρα,

Θα λέει "σηκώθηκε ο αύριος Κουτσογιάννης έξαλλος και έλεγε και
έκανε". Βεβαίως, εμείς έχουμε δίκιο και αυτός άδικο. Άλλα
αυτός έπαιξε το ρόλο του. Εμείς χάσαμε, δεν έχασε αυτός.

Νομίζω, λοιπόν, ότι αυτό δεν πρέπει να επαναληφθεί. Θα χάσουμε
τη σοβαρότητά μας ως Επιτροπή. Και δεν ήταν ένας, έχασαν την
ψυχραιμία τους δύο - τρείς από τους συναδέλφους σήμερα.

Φανταστείτε, όταν θα έχουμε εδώ τον Ιωαννίδη, τι θα γίνει.

Ο μάρτυς αυτός δεν ήταν τίποτα. 'Ενα εκτελεστικό όργανο είναι.

Είτε ήταν χουντικός, είτε δεν ήταν, δεν έχει καμία σημασία.

Εάν δεν μπορούμε να συγκρατηθούμε με τους μικρούς αλλοίμονος μας,
όταν θα έλθουν οι μεγάλοι. Νομίζω λοιπόν, ότι πρέπει και οι αύριοι
συνάδελφοι να συγκρατήσουν τα νεύρα τους.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Προσωπικά θέλω ορθές τις παρατη-
ρήσεις του κ. Ζαΐμη. Ζητώ συγνώμη αν τυχόν καιεγώ έχασα την ψυχραι-
μία μου.

Παρακαλώ τον αύριο Παπαστεφανάκη να λάβει το λόγο.
(4θ)

(42)

1/4 Θ E.T. 22-10-1985

199

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Θα ήθελα αύριε Πρόεδρε, να επανέλθω στο θέμα που έθιξα στην αρχή σχετικά με το να κινηθεί η διαδικασία της ψευδορικίας του μάρτυρα. Δεν μπορεί να συνεχιστεί αυτό το φαινόμενο. Εντάξει, μεγαλόψυχη η δημοκρατία, μπορεί να μην είναι και σοβαρό το αδίκημα, αν θέλετε, σε σχέση με τόσα άλλα που τον βαρύνουν, αλλά έχω την εντύπωση και επιμένω πάνω σ' αυτό -η επιτροπή ας πάρει απόφαση- ότι πρέπει να κινηθεί η διαδικασία ψευδορικίας του συγκεκριμένου μάρτυρα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Η κίνηση της διαδικασίας αυτής προϋποθέτει αποστολή των πρακτικών στον εισαγγελέα και συνεπώς δημοσιότητα των συνεδριάσεων της επιτροπής. Και χρειάζεται αποστολή, όχι μόνο του πρακτικού του σημερινού, αλλά όλων των πρακτικών για να φανεί η ψευδορικία, γιατί αλλιώς δεν φαίνεται. Αυτός λέει αυτό.

Για να αποδείξεις στην ψευδορικία, πρέπει να πάρεις τις καταθέσεις του Γεωργίτση του Κομπόκη, του γ', του δ' από όπου φαίνονται τα αντίθετα.

Συνεπώς, νομίζω, από την πλευρά αυτή, ότι δεν είναι σωστό να ζητήσουμε να ασκηθεί δίωξη επί ψευδορικία. Αυτό μπορούμε να το ζητήσουμε στο τέλος. Νομίζω ότι είναι σωστή η παρατήρησή μου. Ετσι δεν είναι, αύριε Παπαστεφανάκη;

Δωρη

2/4   ⊕   E.T.   22-10-1986

200

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Σύμφωνοι, κύριε Πρόεδρε, το αποσύρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (χρίστος Μπασαγιάννης). Ο κ. Λιαροκάπης έχει το λόγο.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Θέλω με δύο λέξεις να υπερθεματίσω όταν ούτα

είπε ο Ιη. Ζαΐμης και συμπληρώσατε και σεις. Είμαστε επιτροπή.

Πρέπει να κρατηθούμε στο ύψος της αποστολής μας και να αυτοκυριαρχή-

θούμε. Ἀλλωστε κινούμαστε μέσα σε δικονομικούς κανόνες.

Πέραν τούτου, είναι δεδομένο και βέβαιο ότι περισσότερα θα βγά--

λουμε από τον μάρτυρα, αν αυτοκυριαρχηθούμε. Αν χάσουμε την ψυχραι-

μία μας δεν ορθίζουμε τίποτα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Απ' αυτόν τον μάρτυρα δεν επρόκειτο

να βγάλουμε τίποτα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Από οποιονδήποτε!

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (χρήστος Μπασαγιάνης). Το διέγυνωσα και γι' αυτό σας παρε-

κάλεσα να μην τον ρωτήσει κανείς.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Γι' αυτό και δεν ρωτήσαμε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Δυστυχώς, κύριε Ζαΐμη δεν με άκου-

σατε, όχι εσείς, δεν με άκουσαν οι κύριοι συνάδελφοι. Δεν άξιζε,

νομίζω, ο μάρτυρας των ερωτήσεών σας. Φάνηκε από την αρχή ότι ο

άνθρωπος δεν λέει την αλήθεια.

QH

3/4 Θ Ε.Τ. 22-10-1986

201

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Δεν θέλω να ήσουμε μάθημα. Όμως

εδώ κινούμεθα βάσει ορισμένων κανόνων. Πώς να το ήσουμε;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, θα ήθελα το λόγο επί προσωπικού.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Ο κ. Κουτσογιάννης έχει το λόγο επί προσωπικού.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Θέλω κύριε Πρόεδρε, κατ' αρχήν να πω και εγώ με τη σειρά μου, ότι ο κ. Ζαΐμης πράγματι σ' αυτά που είπε έχει δίκιο, δεν υπάρχει καμία αμφιβολία. Θέλω επίσης να πω ότι, όταν έκανα εγώ την εξέταση, το ύφος μου νομίζω ότι ήταν πάρα πολύ σωστό και ήταν σε διεκάδες μάρτυρες που έχουμε εξετάσει μέχρι σήμερα.

Όμως έφθασε κάποια στιγμή, όπου άρχισε να μας λέει πράγματα τα οποία ήταν, όχι απλώς προκλητικά, αλλά.... Ήταν αδιανόητο να του αφήσουμε να συνεχίσει μ' αυτό το ύφος να λέει αυτά που έλεγε: 'Οτι, δηλαδή, όλος ο ελληνικός λαός ήταν υπέρ της 21ης Απριλίου, ότι τούτο, ότι εκείνο και τα σχετικά.'

Εδώ, κύριε Πρόεδρε, θα ήθελα να παρακαλέσω, για να μην αναγκαίζομαστε να φθάσουμε στο σημείο να εξοργιστούμε εμείς, όταν βλέπουμε ότι υπάρχει ένας μάρτυρας προκλητικός, να παίρνετε την ευθύνη εσείς και να του λέτε, ποιά πρέπει να είναι η συμπεριφορά του.

αστ

4/4 Θ Ε.Τ. 22-10-1986

202

Αυτό που σας ζήτησα, δηλαδή, προηγούμενα. Αυτός ο μάρτυρας ήταν ο προκλητικότερος και από τον Κομπόκη και από όλους τους άλλους.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Κατ' αρχήν, ήρθε Κουτσογιάννη, σήμερα παρενέβην 70 φορές, για να τον επαναφέρω στην τάξη.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. 'Εχετε δίκιο, ήρθε Πρόεδρε, αλλά να σας εξηγήσω....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Σας παρακαλώ. 'Όταν διατυπώνετε μία άποψη, θα πρέπει να ακούσετε και την απάντηση.

Γιατί από την αρχή ακόμη, όταν μου μίλησε περί επιχειρήσεως και πραξικοπήματος, είδατε ότι υπήρξε μια αρκετά εντονη, αλλά ευπρεπής παρατήρηση που του έγινε από εδώ. Και προεκάλεσε μία συζήτηση αυτή η υπόθεση. Και άλλοτε πάλι παρενέβην. 'Όμως πρέπει να μου δίνεται, ήρθε Κουτσογιάννη και ο χρόνος για να παρεμβαίνω, γιατί μπορεί να μην άκουσα κάτι. Υποτίθεται ότι έχω μία γενικότερη ευθύνη εδώ. 'Όταν αφταχθεί ένας από τους αυρίους συναδέλφους, αμέσως μόλις εκτοξευθεί η φράση, μόλις βγει από το έρκος των οδόντων του μάρτυρα, εγώ πότε να παρέμβω;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Ζητώ συγνώμη, ήρθε Πρόεδρε. Δεν θα επαναληφθεί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Νομίζω ότι δεν υπάρχει θέμα συζητήσεως.

5/4 Θ Ε.Τ. 22-10-1986

203

Παρακαλείται ο κ. Μπαντουβάς να λάβει το λόγο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ. Κατ' αρχήν, εγώ αποδεχόμενος αυτά που είπατε σε απάντηση του κ. Παπαστεφανάκη, θα ήθελα να παρακαλέσω όπως βρεθεί τρόπος θωρακίσεως της επιτροπής έναντι αυτής της παραπλανητικής και απαράδεκτης στάσης ορισμένων μαρτύρων. Βέβαια, καταλαβαίνω ότι δικονομικά είναι δύσκολο, αλλά οπωσδήποτε πρέπει να καταβάλουμε μία προσπάθεια να καταλάβουμε οι αύριοι αυτοί ότι δεν μπορεί "αβρόχοις ποσί" να υποτιμούν τη νοημοσύνη της επιτροπής και να προσπαθούν να φαλαιδεύσουν....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Η προσπάθεια αυτή, αύριε Μπαντουβά, ανήκει σε όλους μας και οι υπομνήσεις περί διρθρων ψευδορικών απαγορεύονται. Δεν μπορείς να λες του μάρτυρα, όταν εξετάζεται, ότι, ξέρεις, έχω τη δαμόκλειο σπάθη της ψευδορικίας από πάνω σου, Αυτό απαγορεύεται από τη δικονομία και νομίζω ότι δεν είναι σωστό να γίνεται.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ. Όσον αφορά την παρατήρηση συναδέλφου για το ιλίμα οξύτητας που δημιουργείται καμιά φορά εδώ και επειδή και σε άλλες περιπτώσεις ο κ. Ζαΐμης έχει αναφερθεί όσον αφορά την μεταχείριση των μαρτύρων -είναι δικαιωμάτου του το αναγνωρίζω αυτό, όπως αναγνωρίζω επίσης ότι σαν γενικές αρχές οι θέσεις αυτές είναι

αληθινές

6/4 Θ Ε.Τ. 22-10-1986

204

οωστές, ότι σε τελευταία ανάλυση αποβαίνει σε βάρος της επιτροπής,

γιατί δημιουργείται κάποια ένταση και σύγχυση, η οποία δεν ευνοεί

το έργο της επιτροπής— θα ήθελα να πω ότι θα πρέπει να καταλάβουμε

θετικά,
ότι εδώ-υπάρχει, έναισθησία όλων των μελών της επιτροπής- υπάρχει

κάποια διαβάθμιση. Γιατί οι εμπειρίες από την εποχή εκείνη υιορξαν

τουλάχιστον από ορισμένους, εξαιρετικά τραυματικές. Δεν είναι δυνα-

τόν εσείς να μην αντιδράσετε έντονα, όταν ακούσατε αυτά τα οποία

ακούσατε από τον μάρτυρα-καίτοι είναι γνωστή η ψυχραιμία σας και

βεβαίως ο θώκος του προέδρου δημιουργεί πρόσθετες υποχρεώσεις—

(4B)

(4θ)

1/4 Β (Δ.Γ.) 22-10-86 205

η και ο κ. Κουτσογιαννης και άλλοι οι οποίοι εστάλησαν στις φυλακές
 και εξορίες και οι ίδιοι και οι δικοί τους και πολλές φορές διακινδύ-
 νευσε και η ζωή τους. Γι' αυτό νομίζω ότι θα πρέπει να είμαστε περισσό-
 τερο επιεικείς σε τέτοιες εκρήξεις και δεν νομίζω ότι αυτή η _____
 υπερτροφική ευαισθησία του κ. Ζαΐμη η οποία εξεφράσθη και στο παρελθό-
 και σε διαέξι μου παρεμβάσεις δικαιολογείται οταν εκφράζεται τόσο έντονα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιαννης): Ζητήσατε το λόγο κ. Περράκη, ορίστε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, επειδή έχω μία αντίθετη αντίληψη,
 θα την καταθέσω. Είμαι ενιελής αντίθετος με τον άποιος έρχεται έδι^ρ
 πέρα, ειναι ό δεν είναι χουντικός-και ανεξάρτητα εάν εγώ έκανα αντίσταση
 ή δεν έκανα-σε δλους αυτούς να κάνουμε αυτή την επίθεση. Και δεν το
 θεωρώ σωστό να κάνουμε επίθεση και να λέμε ότι παραιτήθηκες ή δεν
 παραιτήθηκες. Μα σωστά το είπε ο άνθρωπος μπορεί να έφυγε οικ. Κουτσο-
 γιαννης μπορεί να έφυγαν άλλοι 10 -20, οι άλλοι έμευναν. Δεν μπορούμε
 λοιπόν να έφυγαν άλλοι 10 -20, οι άλλοι έμευναν. Δεν παραιτήθηκες
 στον άλλον γιατί δεν έφυγες κ.λ.π. Δεν πο θεωρώ σωστό και δεν βοηθά
 στην εξάταση των μαρτύρων.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Τώρα θα μας πεί ο κ. συνάδλωφος πως θα κάνουμε
 τις ερωτήσεις μας.

2/4 B (Δ.Γ.) 22-10-86

206

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ : Δεν μίλησα αύριε Πρόεδρε για ερωτήσεις. Μίλησα για αλήμα. Και δεν αναφέρθηκα σε σας αύριε Κουτσογιάννη αντιθέτως δέχθηκα ότι έχετε δίκιο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) : Παρακαλείται ο κ. Λιβανός να λάβει το λόγο.

ΑΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ : Έχει απόλυτα δίκιο στις παρατηρήσεις που έκανε ο κ. Ζαΐμης, ^{κατα} πράγματι δεν είναι δυνατόν οι ανακριταί να ταράσσονται και να επιτίθενται. Αλλά έχει εξίσου απόλυτα δίκιο και ο κ. Μπαζουβάς και ο συνάδελφος ο οποίος εξεμάνη. Βεβαίως δεν είναι περίεργό αυτό το οποίο λέγω και θα ήθελα να παρακαλέσω εσάς ο οποίος είστε νομιμός και ξέρετε καλύτερα από όλους μας τις διαδικασίες των απλών δικαστηρίων, του Ειρηνοδικείου, οπανένας μάρτυρας, ενοχλεί προκαλεί επιτόπιου σταματάει η μεγάλη δίκη ^{κατα} πιστάνει η μικρή, δέκα μέρες φυλακή, 40, 50 5 μήνες φυλακή. Δεν θα μπορούσαμε κάτι τέτοιους αμέσως να τους στέλνουμε στον Εισαγγελέα επι εξιθρόστη ^{κατα} επι ψευδορία, πράγματι έχει δίκιο ο Πρόεδρος πρέπει να πάνε τα πρακτικά. Εδώ συγκεντρωμένα πολλά ήταν προκλητικός στην επιτροπή της Βουλής/μέλαγε για χούντα, αμέσως να πάει να δικαστεί. Νομίζω, ότι και οι δύο συνάδελφοι έχουν δίκιο, αλλά θα πρέπει και αυτή η πρόκληση κάπως να τιμωρηθεί. Εάν θέλετε εξετάστε το. Υπόρχουν και λόγοι σκοπιμότητας. Εαν στείλουμε 1-2 στο

3/4 Η. (Δ.Γ.)22-10-86207

δικαστήριο αρχίζεται και γίνεται σοβαρό. Αυτοί μας έχουν πάρει στο σορθήρη. Λυπούματα που το λέω αλλά νομίζω ότι το έχουν παρακάνει μερικοί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Το γόντρο της Βουλής ήταν αρχήν νομίζω ότι δεν επιτρέπει να στείλουμε άνθρωπο στο δικαστήριο γιατί μας είπε μια κουβέντα ^{μελ} έστω θριστική. Πρέπει να το κρατήσουμε ψηλά.

Θέλει και ο κ. Φωτόπουλος να μιλήσει.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Οι αρχηγοί σήμερα των Ενόπλων Δυνάμεων υπηρέτησαν την εποχή εκείνη και ο κ. Λαμπρινός θα το έχει σαν επιχείρημα αυτό.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΖΑΪΜΗΣ: Ως την ώρα θα εξετάζουμε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Θα επανέλθω κύριε Ζαΐμη επι του θέματος της ανάγκης να τελειώσουμε. Οπου δεν χρειάζονται ερωτήσεις να μη γίνονται.

Παρακαλείται ο κ. Παπαγιάννης να εισέρθει.

(Στο σημείο αυτό εισέρχεται ο μάρτυς κ. Παπαγιάννης),
Κύριε Παπαγιάννη θα ήθελα να απαντήσετε σε ορισμένα ερωτήματα,
σχετικά με τα στοιχεία της ταυτότητάς σας. Ονομάζεσθε:
ΜΑΡΤΥΣ: Κωνσταντίνος Παπαγιάννης του Ιωάννου.

(ΒΛ)

4B 1/4 BA XM 22.10.86

208

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Και της;

ΜΑΡΤΥΣ. Μαρίας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Πού γεννηθήκατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Βιένου Ηρακλείου Κρήτης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Έτος γεννήσεως;

ΜΑΡΤΥΣ. 1927.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Πού κατοικείτε;

ΜΑΡΤΥΣ. Στην Αθήνα. [REDACTED] 34, Παλαιό Φάληρο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Έγγαμος ή αγαμος;

ΜΑΡΤΥΣ. Έγγαμος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Εχετε παιδιά;

ΜΑΡΤΥΣ. Έχω δύο αγόρια.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Επάγγελμα;

ΜΑΡΤΥΣ. Αντισυνταγματάρχης εν αποστρατεία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Θρήσκευμα;

ΜΑΡΤΥΣ. Χριστιανός Ορθόδοξος.

Παρακαλώ να θέσετε τη δεξιά σας χείρα επί του Ιερού Ευαγγελίου και να δώσετε το νενομισμένο δριο. Παρακαλώ τους συναδέλφους να εγερθούν.

(Στο σημείο αυτό ο κύριος μάρτυς δίνει τον ακόλουθο δριο):

QH
AB
AS

2/4BA XM 22.10.86

209

"Οριζοματε ενώπιον του Θεού να είπω ευσυνειδήτως δλην την αλήθεια και μόνον την αλήθειαν, χωρίς να προσθέσω, ούτε να αποκρύψω τι".

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Καθήστε παρακαλώ.

Κύριε Παπαγιάννη, πότε υπηρετούσατε στην Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ. Τοποθετήθηκα τον Οκτώβριο του 1972 μέχρι τον Αύγουστο του 1974.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Ποιες ήταν οι βαθμός σας;

ΜΑΡΤΥΣ. Αντισυνταγματάρχης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Και τότε δηλαδή;

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Πού υπηρετούσατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Τον Οκτώβριο του 1972 τοποθετήθηκα στην Εθνοφρουρά στο 20 γραφείο, και το Σεπτέμβριο του 1973 μετατέθηκα στην ΕΛΔΥΚ ως υποδιοικητής.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Έχετε υποβάλει μετά τα γεγονότα, και με ημερομηνία 16.12.1974, μία αναφορά προς το ΑΕΔ, ως μαθητής της

Σχολής Εθνικής Αμύνης τότε.

3/4 ΒΑ XM 22.10.86

210

ΜΑΡΤΥΣ. Μελιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Θα σας παρακαλέσω να τη δείξετε και να βεβαιώσετε αν αναγνωρίζετε αυτή την έκθεση, αν είναι δική σας, αν έχει υπογραφή δική σας και αν αναφέρεσθε σ' αυτήν και επιμένετε ως διστολή σκεψών.

(Στο σημείο αυτό επιδεικνύουν στο κύριο μάρτυρα την αναφορά.).

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτή είναι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Αναφέρεσθε σ' αυτή και επιβεβαιώνετε το περιεχόμενο της ως αληθές;

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Θα σας παρακαλέσω να μου πείτε αν μετέβατε στο πραξικόπημα της 15ης Ιουλίου κατά της νομίμου Κυβερνήσεως της Κύπρου.

ΜΑΡΤΥΣ. Θα μου επιτρέψετε να αφηγηθώ τι έγινε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Οπως νομίζετε. Να αφηγηθείτε.

ΜΑΡΤΥΣ. Σας ανάφερα, λοιπόν, ότι το πραξικόπημα στην Κύπρο, στην Εθνοφρουρά, τον Οκτώβριο του 1972 και ανέλαβα τη διεύθυνση του γραφείου πληροφοριών, του 2ου γραφείου επιτελικού, οπως λέγεται, στο ΓΕΕΦ. Το επόμενο έτος, Σεπτέμβριο του 1973, μετατέθηκα από το ΓΕΕΦ στην ΕΛΔΥΚ. Με απέταχεση που δεν ήταν φυσιολογική και δεν συνηθίζετο να μετατάχθεται

4/4BA XM 22.10.86

211

ο Διευθυντής του γραφείου πληροφοριών. Ήταν μειωτική κατ' εμέν ματ σχολιάστηκε δυσμενώς, διετί ο αξιωματικός πληροφοριών στην Κύπρο εξαντλούσε τη διετία σ' αυτό το γραφείο. Εν πάσῃ περιπτωσει, εγώ αντέδρασα.

Τελικώς απεδέχθην κατ' πήγα στη θέση του υποδιοικητού της ΕΔΔΥΚ, η οποία δεν είναι προνομιούχος θέση για έναν επαγγελματία αξιωματικό.

Τοπρώτο 10ημερο του Ιουλίου 1974 ήλθα στην Αθήνα για να παραλαβω τα παιδιά μου, γιατί ήταν ανήλικα, 10 και 11 ετών. Τα παρέλαβα κατ' πήγα στην Κύπρο για να φιλοξενηθούν από μία φιλική οικογένεια εκεί. Ήμουν στην Αθήνα κατ' δεν πληροφορήθηκα, δεν ενημερώθηκα, ουδείς μου ομίλησε κατ' ιανένα στοιχείο δεν είχα για αυτά τα οποία επρόκειτο να επανολουθήσουν.

Στις 10 και 11 Ιουλίου 1974 εκλήθην από τονταξίαρχο ιύριο Γεωργίτση δεδομένου δτί ο Διοικητής της ΕΔΔΥΚ είχε ηληθεί τότε στην Αθήνα για τη γνωστή σύσκεψη κατ' εκεί σε κάποιο ιερόδιος προειδοποιητικής διαταγής οπως εμείς τη λέμε στο στρατό μας ανακοίνωσε δτί έλαβε μία εντολή από τον αρχηγό του ΑΕΔ τον ιύριο Μπονάνο τότε να ενεργήσει στην Κύπρο, προκειμένου να ανατρέψει την Κυβέρνηση κατ' αναλάβει την ξουσία.

4Δ

A photograph showing two handwritten signatures and some initials. On the left, there is a signature that appears to start with 'ΑΝΤΑΓ'. To its right is another signature, and further to the right are some initials or a surname.

(4BA)

1/4Δ.

(Ε.Σ.)

22.10.1986

212

Παρόντες ήσαν και άλλοι αξιωματικοί, οι οποίοι ήσαν οι διοικηταί των μονάδων της Λευκωσίας και ήταν παρών και ένας ~~επαγγελματάρχης~~, ονόματι Κοντώσης, ο οποίος, όπως είπε ο κ. ταξίαρχος τότε, επρόκειτο να έλθει στην Αθήνα διεύπιτρεσιακούς λόγους και δεν ξέρω γιατί παρευρισκόταν εκεί πέρα. Αυτό το συμπέρασμα, βέβαια, βγήκε εκ των υστέρων. Διότι εγώ βεβαίως- για τον εαυτό μου ομιλώ- ευθαρσώς απήντησα ότι διαφωνώ πλήρως με την ενέργεια αυτή. Και καθώς απουσιάζει και ο διοικητής μου, αλλά και διότι επρόκειτο για την ΕΛΔΥΚ, το οποίο ήταν ένα τμήμα ελληνικό εκεί πέρα, υπέβαλα την παράκληση να το ξαναδούν το θέμα, να μην επιμείνουν και, εν πάσῃ περιπτώσει, οπωσδήποτε η ΕΛΔΥΚ να μη χρησιμοποιηθεί.

Αυτά τα άκουγε εκεί¹ ο κ. Κοντώσης, τον οποίο παρεκάλεσα ιδιαίτερως, όταν θα έλθει στην Αθήνα να αναφέρει αυτά τα πράγματα στον κ. Μπονάνο, Αρχηγό τότε του ~~ΕΦΑ~~, να του διαβιβάσει αυτή την παράκληση, ότι αν δεν είναι δυνατόν να ανασταλεί, τον παρακαλώ τουλάχιστον η ΕΛΔΥΚ να μη συμμετάσχει.

Έγινε η συζήτηση εκεί και το συμπέρασμα και εμού και των υπολοίπων συναδέλφων, ήταν ότι κατόπιν των θέσεων που είχαμε διατυπώσει εκεί το πράγμα θα ανεστέλετο. Βεβαίως, μας επεστήθη η προσοχή ότι θα

3/4Δ.

(Ε.Σ.) 213

22.10.1986

έπρεπε να είμεθα εχέμυθοι, κ.λ.π.

Εγώ δεν επεχείρησα ούτε κάν τα παιδιά μου να διωξω από την Κύπρο, τα οποία, δπως σας είπα, εφιλοξενούντο σ'ένα θέρετρο της Αμμοχώστου, ενώ εγώ ήμουν στη Λευκωσία. Οπότε την 13η του μηνός, ημέρα δάββατο, πρωτηνές ώρες, ήλθε στο στρατόπεδο της ΕΛΔΥΚ -ο διοικητής πλέον απουσίαζε στην Αθήνα- ο Γεωργίτσης με μία ομάδα αξιωματικών, η οποία απετέλει το επιτελείο του. Ήτο παρών και ο Ταξίαρχος Γιαννακόδημος, ο οποίος ήταν τότε Επιτελάρχης στο ΓΕΕΦ και ήταν παρών και ο Ταγματάρχης που είχε έλθε πάνω αγγελιαφόρος, ο κ.Κοντώσης, όπου εκεί πλέον εξεδόθη η τελική διαταγή.

Παρεκάλεσα πάλι τον κ. Γεωργίτση, αν ήταν δυνατόν να εξαιρεθεί η ΕΛΔΥΚ απ'όλη αυτή την ιστορία και δεν ξέρω αν το κατώρθωσα ή αν ήταν έτσι η διαταγή του Μπονάνου, αλλά στην ΕΛΔΥΚ ανετέθη η αποστολή να διαθέσει 2 λόχους, ένα λόχο προς ασφάλεια του αεροδρομίου της Λευκωσίας και ένα λόχο υπό διοίκηση της 23ης ΕΜΑ και επί πλέον ένα μικρό τμήμα, το οποίο είχε αναλάβει εκεί να αποκόψει ηάτι δρομολόγια και να αποτελεί τη φρουρά ενός τακτικού συγκροτήματος, νομίζω ότι ήταν το 11ο, το οποίο ήταν επιστρατευτική μονάδα και δεν είχε ασφάλεια.

Βεβαίως από τη στιγμή αυτή το πράγμα ηκολούθησε τη ροή

3/4Δ.

(Ε.Σ.)

214

22.10.1986

μιας διαταγής επιχειρήσεων. Εγώ συνεκάλεσα την ομάδα διαταγών της

ΕΛΔΥΚ - η ομάδας διαταγών είναι μία ομάδα αξιωματικών, η οποία είναι

τυποποιημένη από βασικές οδηγίες διαταγών επιχειρήσεων, BO&E

όπως λέγεται, και που αποτελείται από διοικητάς μονάδων, από διευθυντάς

επιτελικών γραφείων, από αρμοδίους εν πάσῃ περιπτώσει αξιωματικούς,

οι οποίοι πρόκειται να λάβουν μέρος στην επιχείρηση - και τους εξέδωσα

μία διαταγή κανονική επιχειρήσεως. Τα δεδομένα όλα υπήρχαν τότε, δηλαδή

από το Σάββατο το πρωΐ, δηλαδή δύναμη, συγκρότηση, αποστολή και ώρα

που θα λάβει χώρα αυτή η επιχείρηση.

(4K)

(4Δ) 1/4 Κ Φ.Τ. 22.10.86

215

Δηλαδή ένα τάγμα ανέλαβε να στείλει ένα λόχο στο αεροδρόμιο,
 ένα τάγμα ανέλαβε να στείλει ένα λόχο, ο οποίος θα ετίθετο υπό^{την}
 διοίκηση της 25ης ΕΜΑ και μία διμοιρία η οποία θα ανελάμβανε
 την αποστολή της αποκοπής και εξασφαλίσεως ενός στρατοπέδου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) : Μια διμοιρία ή δυο διμοιρίες;

Αυτό το λέγω για να μην επανέρχομαι.

ΜΑΡΤΥΣ : Κύριε Πρόεδρε, σ' αυτές τις περιπτώσεις μπορεί να είναι
 30 άτομα και να αποτελούν μια διμοιρία και μπορεί να είναι και 40
 άτομα και να αποτελούν 1,5 διμοιρία ή 2. Κύριε Πρόεδρε, δεν θυμά-
 μαι ακριβώς γιατί το αντίγραφο αυτής της διαταγής προκαταστρέψαμε
 βάση μιας άλλης διαταγής και δεν το έχω υπόψη μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) : "Τμήμα δυνάμεως 2 διμοιριών" λέτε.

ΜΑΡΤΥΣ : Δυο διμοιριών; Δεν έχω καμιά αντίρρηση.

'Ετσι λοιπόν φθάνουμε στις μεσημβρινές ώρες του Σαββάτου
 που έχει πλέον ο μήνας 13 με ώρα ενάρξεως επιχειρήσεως 08.15 το
 πρωΐ της Δευτέρας 15 του μηνός. Βεβαίως έλαβαν χώρα ορισμένες
 προετοιμασίες στις μονάδες διότι επρόκειτο περί μιας επιχειρήσεως
 ιδιομόρφου. Ήγώ θέλω να δηλώσω ότι ήμουν αντίθετος παντάπασι

στην επιχείρηση, αλλά έποειπε να κάνω αυτό που μου υπαγόρευαν οι

Y
A
S

2/4 K Φ.Τ. 22.10.86

216

κανονισμοί, οι διαταγές και οι υποχρεώσεις μου. Και τη Δευτέρα,
το πρωΐ μια ώρα ή μιάμιση ή μισή δεν θυμάμαι ακριβώς, ήλθε ο
διοικητής της επιχειρήσεως ο κύριος Γεωργίτης μαζί με μια ομάδα
που αποτελούσαν το επιτελείο του, προκειμένου όπως μου είπε, να
διευθύνει από κει την επιχείρηση, από το στρατόπεδο της ΕΛΔΥΚ

Ο διοικητής όπως είναι γνωστό δικαιούται να επιλέγει
το χώρο όπου θα εγκαταστήσει το στρατηγείο, το σταθμό διοική-
σεως, προκειμένου να διευθύνει την επιχείρηση. Δεν μπορούσα να
αρνηθώ. Διάφορες σκέψεις επενδύτησαν και αυτώς σκέψεις μη εμπε-
στοσύνης προς την μονάδα, **κ**αν πάση περιπτώσει ο άνθρωπος άθισε
εκεί πέρα, διεύθυνε την επιχείρηση, τα τμήματα έφυγαν στις 08.15
όπως καθόριζε **η** διαταγή και εγώ παρέμενα στο στρατόπεδο μη ανα-
μιχθείς εις ουδεμία απολύτως ενέργεια, μέχρι της ώρας που αφέχθη
ο διοικητής ο κύριος Νικολαΐδης, ο οποίος αφέχθη περί την 22.00
ώρα της αυτής ημέρας και ανέλαβε την διοίκηση της ΕΛΔΥΚ.

Την επομένη επανήλθαν τα τμήματα στο στρατόπεδο και άρχισε
η ζωή της μονάδος. Αυτά για την 15η που έλαβε χώρα η επιχείρηση.

Εάν θέλετε κύριε Πρόεδρε, να συνεχίσω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Όπως θέλετε. Εάν θέλετε να τα
πείτε όλα, πέστε τα.

3/4 K Φ.Τ. 22.10.86

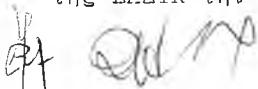
21^f

ΜΑΡΤΥΣ : Θα προτιμούσα να τα πω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) : Αφού το προτιμάτε, να τα πείτε.

ΜΑΡΤΥΣ : Εκεί στην ΕΛΔΥΚ υπήρχε ένα τμήμα 950 στρατιωτών από τους οποίους κάθε εξάμηνο αντικαθίσταντο οι μισοί. Έφερνε ένα αρματαγώγο από την Αθήνα οπλίτες, πυρομαχινά και ερόφια. Και αυτή ήταν μια επιχείρηση βεβαίως γιατί ηλέγχοντο από τον ΟΗΕ και από τους Τουρκούπορους, Ήταν μια επιχείρηση που οπωσδήποτε ταλάνιζε την μονάδα 2-3 ημέρες, διετάρασέ την ισορροπία, έφευγαν 500 άνθρωποι και ήρχοντο 500 και διεσπάντο οι διοικητικοί θεσμοί. Και όλη αυτή την επιχείρηση την ανελάμβανε ο Παθιούητής της μονάδας.

Έτσι, λοιπόν, την 16η ή την 17η Ιουλίου, δηλαδή μια ή δυο ημέρες μετά το πραξικόπημα ή την επιχείρηση-ας την πούμε όπως νομίζουμε- ελήφθη μια διαταγή στην ΕΛΔΥΚ να προετοιμαστεί για να γίνει αυτή η αντικατάσταση. Επειδή ο διοικητής της ΕΛΔΥΚ ήταν νέος και ήταν ο πρότοι δεν είχε τις εμπειρίες μιας αντικαταστάσεως τέτοιας του εισηγήθηκα να αποφευχθεί αυτή η αντικατάσταση εν όψει μάλιστα των διαφόρων πληροφοριών, φημών, διαδόσεων που υπήρχαν, προκειμένου περί εχθρικής επεμβάσεως. Η διαταγή μιλούσε περί αντικαταστάσεως της ΕΛΔΥΚ την Παρασκευή. Ήδη ήταν Τετάρτη ή Τρίτη, δεν θυμάμαι καλά,

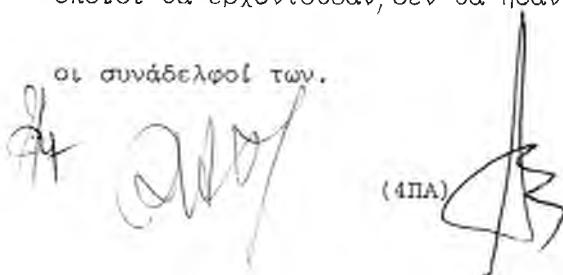

218

4/4 K Φ.Τ. 22.10.86

και θα έπρεπε να δημιουργηθεί μια άσχημη ατμόσφαιρα στο στρατό-
πεδο και στην ΕΛΔΥΚ. Και πολύ περισσότερο οι νέοι οπλίτες οι
οποίοι θα ερχόντουσαν, δεν θα ήσαν σε θέση να ανταποκριθούν όπως
οι συνάδελφοι των.

The image shows two handwritten signatures and some initials. On the left, there is a signature that appears to start with 'Α'. Next to it is another signature that looks like 'ΑΝΑ'. To the right of these, the initials '(4ΠΑ)' are written above a stylized signature that includes a large 'B' and 'A'.

(4K) 1/4 ΠΑ (Θ.Σ.) 22-10-86
219

Καίτοι ο διοικητής εισηγήθηκε στο Αρχηγείο να μη λάβει χώρα αυτή
 η αντικατάσταση δεν ξέρω για ποιό λόγο απεστάλει ένα αλιμάνιο αξιω-
 ματικών, όπως κάθε φορά και εν συνεχεία αφίχθη το αρματαγωγό το οποίο
 έφερε τους οπλίτες. Αναγκαστήκαμε να ξάνουμε αυτήν την επιχείρηση
 την Παρασκευή 19 Ιουλίου. Ήδη από της 18 Ιουλίου η μονάς είχε
 αρχίσει να ετοιμάζει τους απερχομένους, οι οποίοι βεβαίως απελύοντο
 Έπρεπε να τακτοποιηθούν τα μεταφορικά μέσα κ.λπ. Τελικά όλη η Παρα-
 σκευή πέρασε με αυτήν την εργασία να μεταβούν οι στρατιώτες στην
 Αμόχωστο/να παραληφθούν οι νέοι στρατιώτες.

Όταν επέστρεψαν το βράδυ της 19ης στο στρατόπεδο - δεν ξέρω
 ποιοι εκ των κυρίων εδώ έχουν γνώσει αυτών των πραγμάτων - το στρατό-
 πεδο και οι μονάδες ετέλουν υπό μία ιδιόμορφη κατάσταση γιατί είχαν
 έρθει 500 οπλίτες που έπρεπε να πάρουν ατομικά είδη και πολεμοφόδια
 και έπρεπε να κάνουμε στοιχειώδη αναγνώριση στους χώρους που περιέ-
 βαλαν το στρατόπεδο να γνωρίσουν το δεκανέα, τον ανθυπολοχαγό κ.λπ.
 Εν πάση περιπτώσει διανυκτέρευσα στο στρατόπεδο διότι δεν ήταν δυνα-
 τόν να γίνει αλλιώς και διανυκτέρευσε και ο διοικητής. Στις 4.30'
 του Σαββάτου 20 Ιουλίου ήλθε ηώποια πληροφορία στο διοικητήριο ότι

εχθρική νηοπομπή πλέει προς τα Βόρεια παράλια της Κύπρου. Κάναμε

[Handwritten signatures]

2/4 ΠΑ (Θ.Σ.) 22-10-86

220

μία μικροσύνεψη με το διοικητή και αποφασίσαμε να βγάλουμε τους οπλίτες από τους θαλάμους και να καταλάβουν τους χώρους της διασποράς, όπως λέγονται γύρω από το στρατόπεδο της ΕΛΔΥΚ. Βγήκε λοιπόν ο κόσμος από το στρατοπέδο και άρχισαν να καταλαμβάνουν τους χώρους Πρέπει να έχετε υπόψη σας ότι το 50% των οπλιτών δεν έχουν δει ούτε το στρατόπεδο. Ενώ κατεβάλετο αυτή η προσπάθεια στις 5 η ώρα έχουν φανεί τα πρώτα αεροσκάφη στη Λευκωσία σε μεγάλο ύψος. Στις 5.30' ή 6.00' δεν θυμάμαι ακριβώς βομβαρδίστηκε το πρώτο η ΕΛΔΥΚ. Εάν βεαίνει δεν είχαν κενωθεί οι θάλαμοι θα είχαμε παρα πολλες απώλειες. Είχαμε μόνο μικροαπώλειες. Ο ομιλών τραυματίστηκε σοβαρά και δεν υπήκουσε τις οδηγίες της υγειονομικής υπηρεσίας να μεταβεί σε κάποιο νοσοκομείο και να απαλλαγεί των περαιτέρω αλλά κάθησε εκεί με τραύματα στο στήθος και με επιπτώσεις στην σπονδυλική στήλη και στα ιάτω άκρα γιατί με είχε τινάξει μια βόμβα σε 10 μέτρα ύψος.

Παρέμεινα λοιπόν στο στρατόπεδο, εννοώ στον περιβάλοντα το στρατόπεδο χώρο και άρχισε μια προσπάθεια εγκαταστάσεως της μονάδος. Δηλαδή προωθούσαμε φυλάκια στείλαμε περιπόλους μεταξύ του στρατοπέδου δου της ΕΛΔΥΚ και ενός θήλακος που λέγεται Κιόνελι και ήταν απεναντί μας/υπήρχε το στρατόπεδο της ΤΟΥΡΔΥΚ το οποίο έπρεπε να αναγνωριστεί

στεί για να δούμε σε ποιά κατασταση βρίσκεται.

3/4

ΠΑ

(Θ.Σ.)

22-10-86

221

Στις 11.00' ή 12.00' η ώρα πάντως τις μεσημβρινές ώρες

ελήφθη διαταγή από ΓΕΕΦ να ενεργήσει επιθετικώς η ΕΛΔΥΚ κατά του

θήλανος Κιόνελι . Μετά το βομβαρδισμό του χώρου της ΕΛΔΥΚ είχαν

αρχίσει να πέφτουν αλεξιπτωτιστές στο θήλανα του Κιόνελι . Εμείς

υπερκέίμεθα οάπως από το απέναντι στρατόπεδο . Ενδιαμέσθις υπήρχε

μια κοιλάδα .

(4ΓΡ)

(4ΠΑ)

1/4 ΓΡ

(Γ.Π.)

22.10.86

222

Αρχισαν λοιπόν να πέφτουν οι αλεξιπτωτισταί , με τον βομβαρδισμό της ΕΛΔΥΚ εμείς απαντήσαμε στα αεροσκάφη, αλλά βέβαια μ' αυτά τα υποτυπώδη μέσα που είχαμε, και έτσι αυτό το θρυλούμενο "άρξαρτε πυρ" που υπάρχει για τις ένοπλες δυνάμεις δεν υπήρχε δια την ΕΛΔΥΚ διότι η ΕΛΔΥΚ σας αναφέρω ότι αφ' ής βιομβαρδίσθη στις 6 παρά 10 ή 6 παρά 5 απήντησε στα αεροσκάφη αυτά δεν είχε δε ενεπαφή τμήμα εχθρικό, ώστε να εξαναγκαστεί να κάνει πυρά ή να ζητήσει την αδεια για να αρχίσει πυρά. Η ΕΛΔΥΚ άρχισε πυρά από τις 6 η ώρα κατά των αεροσκαφών τα οποία την εβομβάρδισαν.

Στις μεσημβρινές ώρες λοιπόν, μετά από μία υποτυπώδη προετοιμασία και με μία ενίσχυση από ιαπωνικούς ουλαμό αρμάτων η ΕΛΔΥΚ ενήργησε, μέρος της ΕΛΔΥΚ όχι όλη, κατά του θήλακος του Κιόνελι στο οποίο πλέον είχαν πέσει αλεξιπτωτιστές και στο οποίο είχε συμπτυχθεί η δυναμη της ΤΟΥΡΔΥΚ. Βεβαίως η ενέργεια ήτο ανεπιτυχής, δεν ήταν δυνατόν να ήτο και επιτυχής όταν η τοποθεσία αυτή ήταν ισχυρός οργανωμένη δηλαδή είχε τάφρο είχε συρματοπλέγματα, είχε ναρκοπέδια είχε τεχνικά μέσα, θέσεις μόνιμες δηλαδή μάχης οπλιτών και υπήρχε και αυτή η λεγκαμένη στο στράτευμα αεροπορική υπεριαρχία, δηλαδή μόνο εχθρικά αεροσκάφη. Και τότε πάλι διατυπώσαμε αντιρρήσεις σταν

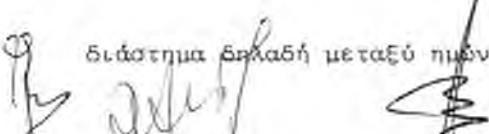
2/4 ΓΡ

(Ε.Π. 223)

Επιμέτρων της 2ης
μεταξύ των διεπαγγελμάτων

22.10.86

ελήφθη αυτή η διαταγή, ότι δεν ήταν διυνατόν να γίνει αυτή η ενέργεια, διότι ήτονταν διαδικασμένη να αποτύχει. Παρά ταύτα, διότι διετάχθη μεν ο διοικητής πλέον, εγώ δεν ήμουν αδιοικητής αλλά ήμουν αμεσος συμβουλός του διότι κατά κάποιο τρόπο ήταν άπειρος ο κύριος συνταγματάρχης, με απώλειες τις οποίες δεν θυμάμαι τώρα, σ' αυτή την πρώτη επίθεση συνεπάγθη πάλι το τμήμα και πλέον είμεθα εν αμυντική εγκαταστάσει, όπως το λέμε εμείς μέχρι τις πρωτινές ώρες οπότε ήλθε πάλι μια νέα διαταγή από το ΓΕΕΦ να ενεργήσει η ΕΛΔΥΚ νυκτερινή επίθεση. Η νυκτερινή επίθεση είναι ένας ειδικός αγώνας ο οποίος προϋποθέτει ορισμένες προεποιημασίες κάποια υποστήριξη στηρίζεται στον αιφνιδιασμό **Κυρίων** και αν δεν υπάρχει και κάποιος συντονισμός με τις παραλλήλως ενεργούσες μονάδες είναι καταδικασμένος σε αποτυχία. Παρά ταύτα, έγινε και αυτή η επιχείρηση, η ΕΛΔΥΚ ενήργησε όπως λέμε εμείς στο στρατό κατά μέτωπο, δεξιά και αριστερά ήταν πλαισιωμένη από δύο τάγματα, οι διοικηταί των μονάδων αυτών ή τα προϊστάμενα φυλάκια θα σας αναφέρουν ότι έγινε εξ όσων γνωρίζω δεν εκινήθησαν αυτά τα δύο τάγματα της Ελληνικής φρουράς, η ΕΛΔΥΚ έφθασε μέχρι των θέσεων, ορισμένα άρματα μάχης, αυτά τα άρματα που διέθετε εκεί η εθνική φρουρά έμειναν στον ενδιάμεσο τοπικό διάστημα μηλαδή μεταξύ της Κιδνελλού

3/4   ΓΡ   (Γ.Π.1) 224 22.10.86

Εκεί διέγλασε όλη την νύκτα το τμήμα |έχρι των πρωτανών ωρών όπου επενέβη η εχθρική αεροπορία και αναγκάστηκε πάλι το τμήμα να συμπτυχθεί και να έλθει στις θέσεις του. με νεκρούς αυτή τη φορά και αξιωματικούς δυστυχώς και οπλίτες. Αυτή ήτο η 20η.

Την 21η επανήλθαν οι οπλίτες οι οποίοι είχαν αναχωρήσει την 19η με το αρματαγωγό από την Αμμόχωστο, το αρματαγωγό διετάχθη όπως μαζί με εκ των υστέρων και ^{την} αποβίβασε εις την Πάφο με οδικώς πλέον ήλθαν στην ΕΛΔΥΚ αυτοί οι οπλίται οι οποίοι είχαν αναχωρήσει και ~~οι~~ οποίοι είχαν το απολυτήριο στην τσέπη τους.

Και έπρεπε αυτοί παλι. να ενταχθούν σε μονάδες και πάρουν οπλισμό, ο οποίος οπλισμός δεν υπήρχε βεβαίως διότι η μονάς έχει ορισμένα όπλα τα οποία είχαν παραλάβει αυτοί πουτους αντικατέστησαν αντίξοοες συνθήκες. Έν πάση περιπτώσει τους εντάξαμε τους οπλίτες εκεί στις διάφορες μονάδες.

Την 20η δεν έλαβε κάποιο άλλο γεγονός χώρα αυτή την μέρα.

Την 21η προς την 22α αφέχθησαν αυτά τα αεροσκάφη τα οποία προσετάθησαν να προσγειωθούν στο αεροδρόμιο και με τα γνωστά αποτελέσματα, δεν έχω άμεσο γνώμη διότι δεν ήμουνα πλησίον αλλά από πληροφορίες μετά έμαθα ότι κατερρήφθη ένα ~~και~~ εβλήθη άλλο ένα έως δύο.

(4EZ)

(4ΓΡ)

1/4 EZ. M.A.

22.10.86

225

Και φθάνουμε βέβαια στην 22α του μηνός, όπου πλέον εμείς,
 εν πάσῃ αληθείᾳ, αναμέναμε με πολύ λαχτάρα την κατάπαυση του
 πυρός, διότι ο αγών ήταν άνισος και τα πεφιθώρια ήταν πάρα πολύ
 περιορισμένα. Και η κατάπαυση βέβαια διετάχθη νομίζω την 4η από-
 γευματινή από μέρους μας, αλλά η κατάπαυση δεν ετηροήθη από τους
 αντιπάλους με αποτέλεσμα το στρατόπεδο και οι χώροι γενικώς της
 ΕΛΔΥΚ, να υφίστανται βομβαρδισμούς από αεροπλάνα και πλέον από
 άλλα όπλα που είχαν αποβιβαστεί, όπως και τις προηγουμενες ημέρες.
 Δεν υπήρξε καμια διαφορά δηλαδή με την κατάπαυση του πυρός.
 Η κατάπαυση του πυρός εφηρμόσθη από μας, Το βράδυ δε της 22ας
 προς 23η, τα τμήματα της ΕΛΔΥΚ σε αμυντινή διάταξη πλέον ενέχθησαν
 μια υπερβολική επέθεση πολύ ισχυράς μορφής που πρέπει να ομοιογήσω
 τώρα εδώ ότι χάρις στον ηρωϊσμό το στρατόπεδο αυτό και όλως ο
 περιβάλλων χώρος συνεκρατήθη διότι παρά τις παρακλήσεις μας δεν
 εδόθησαν πυρά υποστηρίξεως από μέρους μας. Δεν έβαλε το πυροβο-
 λικό-δεν ξέρω γιατί-εν αντιθέσει βέβαια μ' αυτούς που είχαν δλα
 τα μέσα στη διάθεσή τους, πλην αρμάτων που αυτό το βράδυ δεν χρησι-
 μοποίησαν. Έτσι πέρασε και η 23η, η 24η. Διαθέσαμε πλέον κάτι
 μικροτμήματα εκεί υπό διοίκηση σε μονάδες της εθνικής φρουράς

2/4 EZ M.A. 22.10.86

226

P Argyris

λόχας αρχικώς και εν συνεχεία διλοχείς, και νομίζω 13 ή 14 του

+ μηνός/εγώ μετετέθην διότι με το αλιμάκι της αντικαταστάσεως
 + τότε, είχε αφιχθεί επικεφαλής κάποιος αντισυνταγματάρχης Σταυρούλαδ-
 πουλος ο οποίος είχε εντολή να με αντικαταστήσει διότι είχα συμ-
 πληρώσει και τη 2ετία. Ανέλαβε την υποδιοίκηση της ΕΛΔΥΚ και
 εγώ ανεχώρησα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Τελειώσατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Για τα εις Κύπρον διαδραματισθέντα ναι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Θα σας παρακαλούσα να μου λέγατε στις 13/7 είπατε ότι ο κύριος Γεωργίτσης σας είπε πως πρόκειται να γίνει το πραξικόπημα.

ΜΑΡΤΥΣ. Στις 13/7 εδόθη πλέον η διαταγή η τελική.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Πότε το πρώτον σας είχε πει ότι πρόκειται να γίνει πραξικόπημα;

ΜΑΡΤΥΣ. Νομίζω ότι ήταν 10, 11, 9, δεν θυμάμαι ακριβώς. Πρέπει να ήταν 10 μάλλον.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Εσείς καλέσατε σύσκεψη των διοι-
 κητών των ταγμάτων που ήταν υπό τας διαταγές σας και των επιτελών;

ΜΑΡΤΥΣ. Τότε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Πότε καλέσατε;

3/4 ΕΖ. Μ.Α. 22.10.86

227

ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ αυτή τη δουλειά, η οποία είναι και υποχρέωση του διοικητού να την κάνει τηνέκανα αφού έλαβα την τελική διαταγή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) Δηλαδή στις 13 του μηνός.

ΜΑΡΤΥΣ. Στις 13 του μηνός.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Και δύοι συνεφώνησαν;

ΜΑΡΤΥΣ. Ουδείς διεφώνησε. Και όχι μόνο αυτό, αλλά πριν εκεινήσουν τα τμήματα τη Δευτέρα κατά τις 7.30 η ώρα συγκεντρώσα δύο άλλους τους αξιωματικούς...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Πότε;

ΜΑΡΤΥΣ. Το πρωί της Δευτέρας περί την 7ην ή 7.30'. Δεν ήταν ρέρω αν το αναφέρω εκεί, είναι μια λεπτομέρεια, και τηναναφέρω εδώ διότι διένετο μετά την 13η του μηνός ήταν διαθανή και είχαν πάρει τη μορφή μιας επιχειρήσεως. Και εγώ έκανα αυτά τα οποία λένε οι κανονισμοί, ουδείς διεφώνησε, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Συνεψώνησαν το πραξικόπεμπα δηλαδή;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ήταν ρέρω αν συνεψώνησαν. Δεν διεφώνησε κανείς. Στη συγκέντρωση που είχε κάνει ο αύριος Γεωργιτσης/ήταν παρών, αν θυμάμαι καλά, κάποιος αντιπρόσωπος των τεθωρακισμένων, ήταν ο αύριος

Κομπόκης, νομίζω πως ήταν ο αύριος Παπαγιάννης, δεν ήταν ποτούς άλλος ήταν, εκεί διετυπώθησαν διαφωνίες.

4/4 EZ. M.A. 22.10.86

228

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Ο πλοίαρχος ο Παπαγιάννης;

ΜΑΡΤΥΣ. Ο πλοίαρχος ο Παπαγιάννης. Μάλιστα. Νομίζω, δεν θυμάμαι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Αυτό ήταν με σας προσωπικώς.

ΜΑΡΤΥΣ. 'Όχι προσωπικώς. Δεν με φώναξε εμένα προσωπικώς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). 'Ηλθε εκεί να τις πήρε ιδιαιτέρως...

ΜΑΡΤΥΣ. 'Όχι. Εκλήθημεν σε κάποια έδρα μονάδος που δεν θυμάμαι αυτή τη στιγμή πού ήταν, Νομίζω ότι ήταν σε μια μοίρα ιαταδρομών

α + στην περιοχή της Λευκωσίας.

(4A)

B

(εχ) 1/4 Δ Λ.Β. 22.10.86

229

Εκεί πλέον έδωσαν προειδοποιητική διαταγή. Η προειδοποιητική διαταγή, προηγείται της τελικής και της προπαρασκευαστικής. Δηλαδή λέμε στους διοικητές να έχετε υπόψη σας ότι μετά 2 ημέρες θα γίνει μια προσπάθεια προς αυτή την κατεύθυνση, με αυτές τις δυνάμεις. Διένουν ορισμένα στοιχεία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Στο γραφείο του διοικητή της ΕΛΔΥΚ, του Α.Νικολαΐδη, τον οποίο εσείς αναπληρούσατε, έγινε σύσκεψη με τους επιτελείς σας;

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως. Έχω και τα ονόματα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Ήλθε μία φορά ο Α.Γεωργίτσης με τους επιτελείς του, σας είπε αυτά τα πράγματα και κάνατε και εσείς ειδική σύσκεψη, στις 13 του μηνός, με τους επιτελείς.

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Είπατε για το πραξικόπημα που επρόκειτο να γίνει. Τον καθορισμό της ώρας στις 8.15' ποιός τον έκανε;

ΜΑΡΤΥΣ. Στην Κύπρο δεν έλαβε χώρα καμιά απολύτως προπαρασκευαστική εργασία. Όλα αυτά ήλθαν από την Αθήνα. Εγώ αυτά τα έμαθα στις 13 του μηνός και όπως έμαθα τα έφερε ο ταγματάρχης Κοντώσης προ-

σωπικώς από την Αθήνα. Ήλεγαν τότε, ότι είχε απομνημονεύσει και

2/4 Δ.Δ.Β. 22.10.86

230

κάποιο διάγγελμα και για νάτι πρόεδρους. Εγώ δεν συμμετείχα, γιατί
ήμουν στην ΕΛΔΥΚ. Αυτά έλαβαν χώρα στο αρχηγείο ΓΕΕΦ, αλλά από
ακριτομήνιες τα μάθαμε αυτά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Το 8.15' το έφερε ο Κοντώσης από
την Αθήνα, ή έφερε προγενέστερη ώρα και την άλλαξαν;
ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Στις 13 του μηνός σας ελέχθη το
8.15' από τον κ. Γεωργίτση;

ΜΑΡΤΥΣ. Ναι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Το σχέδιο άμυνας της Κύπρου τί⁺
πρόβλεπε για το ρόλο που έπρεπε να παίξει η ΕΛΔΥΚ στην Αθήνα;
ΜΑΡΤΥΣ. Τα σχέδια επιχειρήσεως, αύριε Πρόεδρε, όπως λέγονται, ανε-
ξάρτητα αν είναι αμύνης ή επιθέσεως, συντάσσονται, προπαρασκευά-
ζονται στη διάρκεια της ειρήνης. Και τώρα όλες οι μονάδες έχουν
σχέδια. Βέβαια, εγώ δεν είμαι εκείνος που θα σας πω ποιά είναι
τα σχέδια, γιατί δεν τα ξέρω, γιατί δεν είμαι αρμόδιος, ήμουν
υποδιοικητής της ΕΛΔΥΚ, αλλά θα σας πω για το ρόλο της ΕΛΔΥΚ
θα σας πω ότι στα σχέδια η ΕΛΔΥΚ ήταν γενική εφεδρεία στο ΓΕΕΦ,

μαζί με άλλες μονάδες. Αν θυμάμαι καλά, ήταν και ένα τάγμα μη-

χανοκίνητο με μία μοίρα καταδρομών, γιατί έχουμε διαβάσει 50

3/4 Α. Λ.Β. 22.10.86

231

σχέδια στη ζωή μας.

Πάντως η ΕΛΔΥΚ ήταν γενική εφεδρία .² Και η γενική εφεδρία έχει αποστολή να εξαπολύσει αντεπιθέσεις, όπου η εκάστοτε απειλή το απαιτεί.

Αυτά είναι προκαθορισμένα προς Πάρνηθα, προς Πεντέλη ή προς Υμηττό, αλλά προπαρασκευάζουμε και μελετάμε τα μεταφορικά, τα πολεμοφόρδια κ.λπ. Και όταν επιστεί η στιγμή, ανάλογα με την απειλή που θα δημιουργηθεί, ο έχων το γενικό πρόσταγμα, ο διοικητής του ΓΕΕΦ εν προκειμένω, διατάζει τις θα γίνει.

Η ΕΛΔΥΚ ήταν γενική εφεδρία του ΓΕΕΦ στα σχέδια επιχειρήσεων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Σας διέταξε το ΓΕΕΦ συνεπώς να βγείτε σε χώρους διασποράς;

ΜΑΡΤΥΣ. Η έξοδος οπλιτών στους χώρους διασποράς είναι καθήκοντος διοικητού. Γιατί εμείς, αφ' ης στιγμής πήραμε πληροφορία δτι πλέξει εχθρική υποπομπή προς τα βόρεια παράλια, δεν ήταν αναγκαίο να ζητήσουμε έγκριση. Και η έξοδος στους χώρους διασποράς είναι μια ενέργεια 1-2 ωρών και αν ακόμη παν αδικαιολόγητος, δεν θα είχε μεσμενείς επιτάχωσης.

Α4 1/4 Ο. (Κ.Ο.) 22.10.86

232

Δεν ξέρω εάν ο κ. Νικολαΐδης συνεννοήθηκε νωρίτερα με τον κ. Γεωργίτση, όταν με ξύπνησε εμένα ο διαβιβαστής και μου είπε ότι πρέπει να πάρουμε ένα σήμα που έλεγε αυτά τα πράγματα, ξύπνησα τον διοικητή. Τί θα κάνουμε; Να βγάλουμε τους οπλίτες από τους θαλάμους. Δεν είναι δυνατόν να μείνουν οι οπλίτες στον θάλαμο όταν έχουμε αυτές τις πληροφορίες.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Εάν δεν είχατε την έμπνευση εσείς και ο κ. Νικολαΐδης που ήταν ο διοικητής να διατάξει τελικώς ...

ΜΑΡΤΥΣ: Θα είχαμε απώλειες. Πάντως εγώ δεν διεκδικώ έμπνευση. Με τον διοικητή μου τα είπαμε αυτά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Εάν ο κ. Νικολαΐδης δεν είχε αυτή την πρωτοβουλία, η ΕΛΔΥΚ θα θρηνούσε πολλά θύματα ;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως θα θρηνούσε. Έχουμε παραδείγματα άλλων μονάδων που και ο διοικητής της μονάδος αντισυνταγματάρχης....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Την πληροφορία πως είχαν αρχίσει να αινούνται προς Κύπρο τα μεταγωγικά σκαφή της Τουρκίας, την είχατε μόνο εσείς ή την είχε και το Γ.Ε.Ε.Φ. και όλος ο αυτοτακός λαός;

ΜΑΡΤΥΣ:

Δεν το ξέρω αυτό. Δεν έχω δει και τον κ. Νικολαΐδη έκτοτε. Δεν ξέρω εάν η διαταγή ήταν από την ΚΥΠ. Εαν δεν με απατά η μνήμη μου, εκ των

[Handwritten signatures]

2/4 Ο. (Κ.Ο') 22.10.86

233

υστέρων πληροφορήθηκα ότι η διαταγή αυτή είχε προελθει από το αλιμάκιο
της ΚΥΠ της Κύπρου,

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Την πληροφορία, όχι τη διαταγή.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, την πληροφορία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αλεξιπτωτιστές πέσανε στην περιοχή σας

ΜΑΡΤΥΣ: Στην περιοχή μας όχι. 'Όταν ομιλώ περί Κιόνελι, αναφέρουμαι σε μια απόστραση δύο ίσως και παραπάνω χιλιομέτρων. Τους βλέπαμε όμως.

Δηλαδή είναι ένας θύλακας που λέγεται Κιόνελι από την περιοχή Αγύρτας,

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): 'Ήταν μέσα στα πλαίσια του βεληνεκούς του δικού σας οπλισμού;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι. 'Οπλα ε υποτενούς τροχιάς, πολυβόλα,

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): 'Ο, τι είχατε .

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είχαμε εμείς όπλα. Εμεις είχαμε μάτι αντιαρματικά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): 'Άλλες μονάδες είχαν όπλα αυτού του βεληνεκούς;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Άλλες μονάδες, απ' ό, τι βλέπαμε, το πυροβολικό έβαλε στις περιοχές ρίψεως των αλεξιπτωτιστών. Δεν ξέρω ποιες μοίρες, αλλά πάντως

έβαλαν,

3/4 Ο. (Κ.Ο.) 22.10.86

234

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Από την αρχή έβαλαν;

'Η τους έβλεπαν τους αλεξιπτωτιστές να πέφτουν και ζητούσαν
έγκριση από το Α.Ε.Δ. για να κτυπήσουν;

ΜΑΡΤΥΣ : Νομίζω ότι δεν έβαλαν από την πρώτη στιγμή που
άρχισαν να πέφτουν οι αλεξιπτωτιστές. Δηλαδή από τις 6 η ώρα
δεν έβαλαν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Και ζητούσαν έγκριση από το
ΑΕΔ, για να βάλουν εποικιακά αλεξιπτωτιστές;

ΜΑΡΤΥΣ : Εμείς όχι. Εξ όσων ήκουσα μετά ζητούσαν από το
ΓΕΕΦ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Είπατε ότι υπήρχαν φήμες,
διαδόσεις, ότι επίκειται τουρκική εισβολή. Ήταν πυκνές οι
πληροφορίες αυτές; Ερχόντουσαν η μία μετά την άλλη;

ΜΑΡΤΥΣ : Οι πληροφορίες δεν ήρχοντο στην ΕΛΔΥΚ, ήρχοντο
στο ΓΕΕΦ και από το ΓΕΕΦ μας διαβιβάζοντο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : 'Όχι από μέρους της ΚΥΠ.

ΜΑΡΤΥΣ : Γενικώς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Ο κόσμος εκεί δεν ανησυχούσε
πως επίκειται τουρκική εισβολή;

ΜΑΡΤΥΣ : Κανείς πρόεδρε, άλλοι μιλούσαν περί επικειμένης εισβο-

ΗΠ

[Signature]

4/4 O. (Κ.Ο.) 22.10.86

235

λήσ, άλλοι μιλούσαν περί ασκήσεως, αλλοι μιλούσαν περί ειφοβισμού. Οι Κύπριοι είχαν και κάποιες εμπειρίες από το παρελθόν και το συνδύαζαν. Και άλλοτε είχε γίνει αυτό και δεν έγινε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Εέρετε εαν το ΑΕΔ από εδώ έλεγε στο ΓΕΕΦ να επιδείξουν αυτοσυγκράτηση, ότι πρόκειται περί ασκήσεως εγκεκριμένης μάλιστα από το NATO; Ακούσατε τέτοια πράγματα τότε;

ΜΑΡΤΥΣ: Διεθόθη τότε και αυτό, αλλά δεν έχω ιδία αντίληψη. Δεν το είπε δηλαδή κάποιος εμένα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Εσείς στην έκθεσή σας λέτε:

“Εάν σε εύτελος εν τηνήσω φίλιαι δυνάμεις, υπεστηρίζοντο εν της θαλάσσης και του αέρος εγκαίρως και καταλήλως, η έκβασή της εχθρικής εισβολής δεν θα ήτο επιτυχής ή τουλάχιστον θα εξανάγκαζε τον εχθρόν εις αλλεπαλλήλους προσπαθείας και αγώνας πολλών μερών με πολυπληθεστέρας απωλείας. Αυτό είναι το συμπέρασμά μου.”

(4σ).

40

1/5 σ ΜΠ 22-10-1986

236

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Να σας ρωτήσω και εγώ για ένα άλλο πιθανόν συμπέρασμα. Το πραξικόπημα συνετέλεσε στην κατάληψη της Κύπρου, στην επιτυχή έκβαση της ενεργείας αυτής της Τουρκίας;

Γονατ
ΜΑΡΤΥΣ: Υπήρξε μία επίπτωσις οπωσδήποτε, Οι μονάδες είχαν κάποια μεταφορά, είχαν κάποια καταπόνηση, αλλά εγώ πιστεύω ότι γέγινε η απόβασις οι μονάδες είχαν αποκατασταθεί τουλάχιστον εξόδων γνωρίζω εγώ.

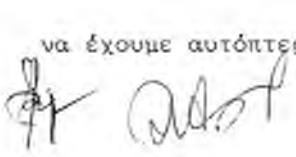
ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και ημύνθησαν.

ΜΑΡΤΥΣ: Ημύνθησαν. Τώρα στον τομέα της Κυρήνειας εγώ δεν έχω ιδίαν αντίληψη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν έχετε ιδίαν αντίληψη, αλλά δεν ενδιαφερθήκατε να μάθετε από τους συναδέλφους σας;

ΜΑΡΤΥΣ: Να σας πώ τι άκουσα;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Βεβαίως. Τι ακούσατε από τον κύριο Νικολάου; Ήταν ακούσατε από τους κυρίους συναδέλφους σας, από τον ίδιο τον κ. Γεωργίτση, από όλους τέλος πάντων. Δεν είναι δυνατόν να έχουμε αυτόπτες μάρτυρες για όλα τα πράγματα. Βεβετάζουμε αυτή

dr. M.

2/5 σ ΜΠ 22--10 - 1986

237

Τη στιγμή έναν αντισυνταγματάρχη του Ελληνικού στρατού, έναν πλην των δύο είδε ανώτερο αξιωματικό. Οφείλει νομίζω να ξέρει ~~τι~~ ορισμένα πράγματα.

Έτσι νομίζω εγώ. Γιαυτό σας το λέω.

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Πρόεδρε, εγώ είμαι θιασώτης της επιτροπής σας.

Έχω απευθύνει και επιστολή προς τον Πύρο και ζητώ να ανοίξει αυτός ο φάκελος διότι ήμουν κατά όλης αυτής της ιστορίας και θέλω εν πάσι τιμή να βοηθήσω την επιτροπή σας, Άλλα θέλω αυτά τα οποία θα καταθέσω να είναι εξ'ιδίας αντιλήψεως. Άλλοι μου είπαν ότι οι Κύπριοι προσεπάθουν να βρουν ένα τρόπο να αποχωρήσουν και να φύγουν, άλλοι μου είπαν ότι πολέμησαν υπήρχε μία αλιευμάκωση στην προσφορά κατά τον πόλεμο ΕΛΔΥΚ, μοίρες καταδρομών, υπόλοιπες μονάδες. Αυτή ήτο η φημολογία. Εξ'ιδίας αντιλήψεως δεν μπορώ να σας καταθέσω. Η ΕΛΔΥΚ επολέμησε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν σας αμφισβητώ τίποτε από αυτά, που λέτε, ούτε και μπορώ να σας ~~αμφισβητήσω~~, διότι εγώ δεν είμαι δικαστήριο για να βγάλω απόφαση. Σας λέω, κύριε Παπαγιάννη, εσείς ως ΕΛΔΥΚ μένετε ικανοποιημένος από την δράση της ΕΛΔΥΚ στο διάστημα αυτό. Και στο πραξικόπημα;

ΜΑΡΤΥΣ: Στο πραξικόπημα δεν ήταν ικανοποιημένος και ήταν αποθεασμέ-

3/5 σ. ΜΠ 22-10-1986

238

Γ Λεγματικό Σενάριο
2015

Δ

νος, αν επιτρέπετε η έκφραση. Δεν ήθελα εγώ, αλλά δεν μπορούσα.

Δεν υλοποιείται, αύριε Πρόεδρε, η άρνηση του αξιωματικού. Η παραίτηση του αξιωματικού δεν υλοποιείτε στην πράξη ενόψη μιάς οιασδήποτε

+ επιχειρήσεως και ενόψη της επρόθυσης. Πώς παραιτείται ο αξιωματικός;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εμείς που δεν είμαστε αξιωματικοί, αύριε παπαγιάνη, εντυπωσιαζόμαστε από ένα πράγμα. Λέμε ότι ο αξιωματικός υποχρεούται να εκτελεί τις εντολές των ανωτέρων του αρροφασίστως κλπ. Αυτό είναι σωστό. Άλλα εδώ πέρα βλέπουμε ότι γίνεται το κίνημα της 21ης Απριλίου και δεν σπάει μάτη. Επιορκία εκεί. Υπήρξε ένας όρκος των αξιωματικών, δεν είναι έτσι;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο οποίος όρκος δεν έγινε σεβαστός.

Μάλιστα φθάσαμε εδώ σ' αυτή την αίθουσα και σ' αυτή τη θέση που κάθεστε εσείς, να μας πεί κάποιος ότι μετείχε στο κίνημα και ότι ήταν υπασπιστής του Υπουργού της Εθνικής Αμύνης, προς γενικήν κατάπληξην. Ήταν υπασπιστής του Υπουργού Εθνικής Αμύνης και τον άφησε και κοιμόταν. Λοιπόν, μιά επιορκία εκεί, χωρίς αντίρηση.

Δεύτερη επιορκία μετά στις 25 Νοεμβρίου.

ΜΑΡΤΥΣ: Νομίζω ότι στην Κύπρο δεν υπήρξε επιορκία.

Δ

4/5 σ ΜΠ 22-10-1986

239

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Υπήρξε κάτι πειρότερο ίσως.

Στην Κύπρο πάτε, το ΓΕΕΦ αυριώς---αλλά και σεις, για να στηρίξετε μιά Κυβέρνηση ενός τμήματος του 'Εθνους, ανεξαρτήτου κράτους, το οποίο είναι τμήμα του ελληνικού έθνους. Πάτε να στηρίξετε εκεί κάτω αυτή την κατάσταση και να αμυνθείτε της Κύπρου. Και εσείς εκεί τι κάνετε; Ασχολείσθε με το πώς θα διώξετε τον Μακάριο, ξτσι δεν είναι;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πώς όχι; Γιατί εδώ στην έκθεσή σας, μία μακρά έκθεση την οποία βεβαιώσατε προηγουμένως, αναφέρετε ως αίτια αυτής της καταστάσεως - να δείτε πώς για χαρακτηρίζετε μάλιστα--- ότι είχε δημιουργηθεί το αίτηση στους 'Ελληνες αξιωματικούς που υπηρετούσαν εκεί, ανησυχία, πικρία, απαγοήτευσης, αβεβαιότης, προβληματισμός και γενικώς πολλές υποψίες περί της εξελίξεως των εν λόγω σχέσεων.

Mr. A. M. (5 B)

(5σ)
1/5 H E.T. 22-10-1986

240

ΜΑΡΤΥΣ. 'Ετσι ήταν ηύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Είχαν δημιουργηθεί λοιπόν, όλα αυτά τα πράγματα.

Και λέτε, ότι μία από τις αιτίες ήταν η απαίτηση του Αρχιεπισκόπου να επιλέγει τους εφέδρους αξιωματικούς.

Ποιος ήταν αρμόδιος να κάνει αυτή την επιλογή;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν κατάλαβα καλά τι είπατε, ηύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Λέτε ότι μία από τις αιτίες της ρίξεως μεταξύ Ελληνοκυπρίων και Κυπριακής Κυβερνήσεως, ήταν η απαίτηση του Αρχιεπισκόπου να επιλέγει τους εφέδρους αξιωματικούς, δηλαδή τους υποψηφίους Ελληνοκυπρίους αξιωματικούς και όχι το ΓΕΕΦ.

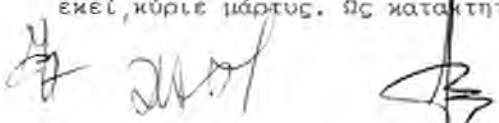
Ποιος ήταν ο αρμόδιος;

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό καθορίζεται από διαταγές ηύριε Πρόεδρε. Εμένα ρωτάτε; Είναι αρμόδιο το ΑΕΔ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ. Δεν ξέρετε εσείς αν ήταν αρμοδία η Κυπριακή Κυβέρνηση να ορίζει τους εθελοντάς;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι, Έγώ ήξερα ότι ήταν αρμόδιο το ΓΕΕΦ και το ΓΕΣ εδώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Το ΓΕΕΦ δεν είχε πάει ως κατακτητής εκεί, ηύριε μάρτυς. Ως κατακτητής είχε πάει εκεί το ΓΕΕΦ; Δηλαδή η

2/5 Η Ε.Τ. 22-10-1986

241

ανεξαρτησία της Κύπρου που βρισκόταν τότε; Η ανεξαρτησία του Κυπρια-

κού Κράτους που βρισκόταν, όταν τους εφέδρους αξιωματικούς τους επέ-

λεγε, όπως λέτε εσείς, το ΓΕΕΦ και όχι η Κυπριακή Κυβερνηση;

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό το ναθόριζαν οι διαταγές, ήριε Πρόδεδρε, Καλούματε τώρα

εγώ να πω, γιατί ο Αρχηγός του ΓΕΣ είχε ιάνει αυτή τη διαταγή, ήριε

Πρόδεδρε; Εγώ ήμουν Αντισυνταγματάρχης. Αν θέλετε, το λέγω, κακώς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Καλείστε και εσείς να μας πείτε,

γιατί και εσείς και εγώ και ο ιάθε έλληνας αν θέλετε, ξέρεις και πρέπει

να ξέρεις ότι αυτό ήταν θέμα της Κυπριακής Κυβερνήσεως κατ' αρχήν.

Συνεπώς εάν ο Μακάριος διεξεδίκει τα δικαιώματα της Κυπρια-

κής Κυβερνήσεως έναντι του ΓΕΕΦ δεν ήταν ^η αιτία το ότι ο Μακάριος ~~τα~~

διεξεδίκει . ' Ήταν η αιτία - πρέπει να ήταν - ότι το ΓΕΕΦ ηρυεύτο

αυτά τα δικαιώματα της Κυπριακής Κυβερνήσεως. Αυτό ήταν δικαιώματα.

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό είναι παραπάνω αλλά δεν μπορώ να το βγάλω εγώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Δεύτερον, λέτε ότι συνετέλεσε ο κιτρι-

νισμός του Εθνικού Τύπου-και μάλιστα ο κιτρινισμός του Ελληνικού

Τύπου και των υπεριακών υπερνητικών εφημερίδων-ο οποίος Τύπος ποικι-

λοτρόπους προσέβαλε, κατηγορούσε και συκοφαντούσε τους 'Ελληνες αξιωμα-

τικούς και απατούσε την ταχεία απομάκρυνσή τους από την Κύπρο.

M - Adm
B

3/5 H E.T. 22-10-1986

742

ΜΑΡΤΥΣ. Έτσι ήταν δυστυχώς, αύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Τι συκοφαντία ήταν; Ότι πάτε να ανατρέψετε το Μακάριο; Αυτή ήταν η κατηγορία; Ήταν συκοφαντία αυτό. αύριε μάρτυς;

ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ θα ήθελα να ξάνθα ότι ήταν διαχωρισμός, αύριε Πρόεδρε, ότι οι υπηρετούντες στην Κύπρο αξιωματικοί δεν εσχεδίασαν....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δεν εσχεδίασαν;

ΜΑΡΤΥΣ. Έτσι πιστεύω εγώ. Εγώ πιστεύω-ναι γι' αυτό άλλωστε απέτυχε- ότι δεν εσχεδιάστηκε τίποτα στην Κύπρο, ούτε εμελετήθη τίποτα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δηλαδή εσυκοφαντούντο οι Έλληνες αξιωματικοί από τον Κυπριανό Τύπο ή φερνόντουσαν έτσι οι Έλληνες αξιωματικοί;

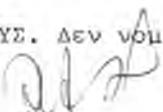
ΜΑΡΤΥΣ. Δεν νομίζω ότι φερνόταν έτσι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Και οι ιλοπές που γινόταν από τον οπλισμό της Εθνικής Φρουράς από ποιον γινόταν, αύριε μάρτυς;

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό νομίζω ότι το αναφέρω στην αναφορά μου, αύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Το αναφέρετε, αλλά από ποιον γινόταν; Ριά να δούμε τι έπρεπε να κάνει ο Τύπος και ο Μακάριος.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν νομίζω ότι αυτό γινόταν από ελλαδίτη αξιωματικό. Από κά-

λι

4/5 II E.T. 22-10-1986

243

Γερμανία στην Ελλάδα
και στην απόστολο "Κιαριόν"

ποιο μικρό όργανο, προφανώς, Ελλήνων κύριων αξιωματικών.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Γνωρίζετε, τις έγινε με τις απόπειρες
κατά του Μακαρίου;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ήμουν εκεί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ο κ. Παπαποστόλου π.χ., το ελικόπτε-
ρο ...

ΜΑΡΤΥΣ. Είχαν ερεθίσματα, κύριε Πρόδεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Είχαν ερεθίσματα;

ΜΑΡΤΥΣ. Είχαν ερεθίσματα. Δηλαδή οι Τούρκοι που δεν συμπεριεφέροντο
σωστά, όπως εγώ ενόμιζα τότε και ο Τσοτος, που μας κατηγορούσε. Ήταν
βεβαίως ερεθίσματα από το παρελθόν, λόγω αυτής της αποπείρας που
είπατε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μια απόπειρα έγινε εναντίον του
Μακαρίου, κύριε μάρτυς; Μα προς Θεού!

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν τις έναναν αξιωματικοί αυτές, κύριε Πρόδεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Η ΕΟΚΑ Β' κυκλοφορούσε στα γραφεία και
στους διαδρόμους του ΓΕΕΦ;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ο Σαμψών, από το πρωί της 15ης Ιουλίου

Ε. Σαμψών *Α. Καραϊσκάκης*

5/4 Η Ε.Τ. 22-10-1986

244

είχε εγκατασταθεί μέσα στο γραφείο του Διοικητού του ΓΕΕΦ;

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό το άκουσα και εγώ αλλά έγινε όμως αυτό στις 15 Ιουλίου.

Νομίζω ότι προηγουμένως δεν ήσαν φορούσαν ΕΟΚίτες στο ΓΕΕΦ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Ύστερα λέτε, ότι εσείς εξετελέσατε

διαταγάς. Ποιος ήταν ο φυσιολογικός Αρχηγός του ΓΕΕΦ;

ΜΑΡΤΥΣ. Ο Ντενίσης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης), Αυτουνού τας διαταγάς εξεταλέσατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ εξετέλεσα εντολές του ΑΕΔ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Οι οποίες, όμως, σας διεβιβάσαν

εγγράφως, ή προφορικά;

(5Ω)

1/5 (Ω) Δ.Γ. 22-10-86

245

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν υπάρχει διαχωριστική γραμμή μεταξύ προφορικής και εγγράφου διαταγής.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Διακήρυξη πολέμου εναντίον ενός αριθμού ανθρώπων, εναντίον της νομόμου αυθερνήσεως μιας ξένης χώρας; Αύριο θα έρθει εδώ πέρα ενδεχομένως ο κ. Μπονάνος ή ο κ. Γαλατσάνος και θα πεί σε μένα το λέτε; Εγώ δεν διέταξα τίποτα. Ο Γεωργίτσης το έκανε.

ΜΑΡΤΥΣ: Εάν, ούριε Πρόεδρε, ετέθη εν αμφιβόλω η πρώτη ενημέρωση του αυρίου Γεωργίτση, όταν επανήλθε ο κ. Κοντός, ο οποίος πάλι ενώπιον μας εξιστόρησε τι έγινε επάνω, ότι ήρθε και παρουσιάστηκε στον αρχηγό του ΓΕΕΘΑ, ανέφερε αυτά τα οποία του θέσαμε εκείς και διετάχθη, αυτή ήτο μία διασταύρωση. Πώς θα υποθέσει κανείς και πώς θα μπορέσει να εξακριβώσει εάν είναι σωστή ή όχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ποιός ελέγετο ότι ήτο αρχηγός της ΕΟΚΑ Β';

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Γρίβας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Είχε πεθάνει ο Γρίβας. Ποιός ελέγετε ότι είναι αρχηγός; Μήπως είχατε ακούσει τίποτα για τον επιτελάρχη του ΓΕΕΦ τον Παπαδάκη;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Παπαδάκης είχε φύγει από την Κύπρο λίγο μετά το θάνατο.

2/5 (Ω) Δ.Γ. 246 22-10-86

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Ναι, εκείνες τις μέρες είχε φροντίσει και έφυγε γιατί ήταν και συγγενής κάποιου ψηλού φαίνεται. Δεν είναι έτσι;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όχι. Κουμπάρος ήταν του Ιωαννίδη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Εφυγε λοιπόν ο κουμπάρος του Ιωαννίδη από εκεί. Μεχρι την ώρα που ήταν εκεί εθεωρείτο αρχηγός της ΕΟΚΑ Β';

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όχι, εγώ δεν το έχω ακούσει αυτό κύριε Πρόεδρε. Υπαρχηγός ήταν ο νυν στρατηγός Καρούσος, ο οποίος μάλιστα έχει αντιμετωπιστεί ωραία από την μεταπολιτευτική κατάσταση. Να ληφθεί να πει. Εγώ ούτε είχα σχέσεις, ούτε ξέρω, ούτε το άκουσα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Για τους τομεάρχες της ΕΟΚΑ κανούσατε τίποτε;

ΜΑΡΤΥΣ: Κάποιος Παπαδόπουλος . Συγκεκριμένος δεν ξέρω .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Για 'Ελληνες αξιωματικούς άν ήταν τομεάρχες;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όχι δεν ξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Είδατε τους οπλίτες της ΕΟΚΑ κατερχομένους όπως λέει κάποιος άλλος, εκ των ορών με διάφορες στολές

η.λ.π. να πλημμυρίζουν τις οδούς της Λευκωσίας και της Κυρήνειας;

Σ. Α. Δ. Α. Ζ.

3/5 (Ω) Δ.Γ. 22-10-86 24^η

ΜΑΡΤΥΣ: Για ^{ποια} περίοδο μιλάτε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Στις 15 με 19.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν εξήλθα του στρατοπέδου, αύριε Πρόεδρε, σας το ανέφερα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και εγώ σας είπα, αύριε Παπαγιάννη,
ότι δεν έχετε χρέος να μας πείτε μόνο όσα ^{προσωπικής} αντιλήψεως
ξέρετε.

ΜΑΡΤΥΣ: Με ρωτάτε εάν είδα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Συλλήψεις έγιναν στην Λευκωσία και
στην Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαιώς έγιναν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ποιός τις έκανε;

ΜΑΡΤΥΣ: Τμήματα της εθνικής φρουράς εν συνεργασίᾳ, εξόργων ήκουσα
με αυτούς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Λεηλασίες στην Αρχιεπισκοπή έγιναν;

ΜΑΡΤΥΣ: Άκουσα ότι έγιναν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ποιός τις έκανε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν άκουσα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Λεηλασίες στο σπίτι ενός Αζίνα

που δεν ξέρω τι είναι έγιναν;

4/5 (Ω) Δ.Γ. 22-10-86

248

ΜΑΡΤΥΣ: 'Εχω ακούσει ότι οι ιάποια τσάντα με γρήματα παρεδόθη στον ΓΕΕΦ, νομίζω από τον αντιπλοίαρχο κ. Παπαγιάννη, η οποία ανήκε στον κ. Αζίνα. Δεν ξέρω λεπτομέρειες. Ότι ξέρω όταν σας το πω, ούριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εάν θέλουν οι κ.κ συνάδελφοι να ρωτήσουν τίποτε.

Ορίστε κ. Μπαντουβά.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Κύριε μάρτυς, τοποθετήθηκατε τον Οκτώβρη του '72 στο Β'επιτελικό γραφείο του ΓΕΕΦ. Μέχρι τότε παύει υπηρετούσατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Υπηρετούσα στην Κρήτη.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Βέβαια η θέση του διευθυντού του Β'επιτελικού γραφείου στην Κύπρο ήταν σοβαρή και άκρως εμπιστευτική. Υπήρχατε θιασώτης της 21ης Απριλίου;

ΜΑΡΤΥΣ: Υπήρξα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Εδώ θέλω να σας υποβάλω ένα προσωπικό ερώτημα: Η οικογένειά σας και σείς σαστε αντάρτες της εθνικής αντίστασης στην Κρήτη. Και σείς, 16 χρονών στην μάχη της Βιάνου, απομακρυνθήκατε από την μάχη τότε αν δεν ήταν λάθος από τον πατέρα μου για να μην σκοτωθείτε. Εχετε δημοκρατικές παραδόσεις. Πώς βρεθήκατε εκεί;

(ΣΑΗ)

(2)

ΑΚ 1/5

249 XM 22.10.86

ΜΑΡΤΥΣ. Ο πατέρας μου έχει συλληφθεί από τους Ιταλούς το '42 έχει εξορισθεί στην Ιταλία και απελευθερώθηκε από τους συμμάχους.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ. Σεις πώς βρεθήκατε σ' αυτή τη μονάδα των πραξικοπημάτων με τέτοιες δημοκρατικές παραδόσεις;

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό που ξέρω είναι ότι έχω λάβει μέρος και στην Εθνική Αντίσταση έχω και πιστοποιητικά και έγώ και η μάνα μου και ο διδελφός μου .

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ. Αυτή τη στιγμή νομίζετε ότι ενεργήσατε ορθά, Έχετε μετανοήσει για τη συμμετοχή σας και το ρόλο σας στο πραξικόπημα της 21ης Απριλίου.

ΜΑΡΤΥΣ. Κατ αρχήν δεν έπαιξα κανένα ρόλο. Με καλεσαν 3 η ώρα στο στρατηγείο δύο υπηρετούσα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ. Έχετε μετανοήσει για αυτή σας τη στάση τότε,

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν έπρεπε να γίνει αυτό το πράγμα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ. Όταν ο Γεωργίτσης σας ήλεσε στις 9 ή 10 Ιουλίου και σας είπε ότι είχε διαταχθεί η ανατροπή του Μακαρίου

κλπ. σεις είπατε ότι αντιταχθήκατε. Αποτέλεσμα ποιάς συλλογιστικής υπήρξε αυτή η στάση; Σαν αξιωματικός βέβαια της Α2 είσαστε δέκτης

πληροφοριών και στοιχείων. Γνωρίζατε ποιά ήταν η αμυντική οργάνωση

της νήσου γνωρίζατε επίσης τις προθέσεις των Τούρκων και

ΑΚ 9/4 XM 22.10.86

250

ασφαλώς πιστεύατε δτι εάν πραγματοποιείτο το πραξικόπημα εδέδετο μια αφορμή στους Τούρκους να ευμεταλλευτούν αυτή τη κατάσταση. Ανησυ χούσατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως. Άλλα και αγαπούσα το νησί.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ. Αυτή την ανησυχία δεν νομίζετε δτι θα απρεπε να την έχουν ^{και} οι αρχηγοί σας στην Αθήνα;

ΜΑΡΤΥΣ. Ασφαλώς, εξυπακούεται.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ. Και πώς ιρίνετε την έλειψη αυτής της ανησυχίας, η οποία οδήγησε στο Βατερλώ και στον εθνικό αιρετηριασμό;
Αναφέρομαι στο αποτέλεσμα του πραξικοπήματος. Δηλαδή από το πραξικόπημα φθάσαμε στην εισβολή. Έντονο αποτέλεσμα αυτής της ενεργείας, πώς ιρίνετε λοιπόν αυτή την πρόξη των υπευθύνων του πραξικοπήματος;

Υπήρξε αποτέλεσμα βλακώδους ή προδοτικής βούλησης;

ΜΑΡΤΥΣ. Βέβαια εγώ δεν μπορώ να πώ δτι οι αξιωματικοί είναι προδότες διότι παρεσύρθησαν αν δέλετε, κακώς πληροφορημένοι, απερίσκεπτοι όμοις πολιτική ιρίση. Άλλα προδότες δεν μπορώ να τους ονομάσω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ. Πώς ιρίνετε το πραξικόπημα;

ΜΑΡΤΥΣ. Τελείως αδικαιολόγητο, απερίσκεπτο, εγκληματικό και με τρομερές

επιπτώσεις προς τους συμμάχους, προς τουρκοκυπρίους; Όλα αυτά τα είπα

α ΑΚ 3/5 XM 22.10.86

251

εγώ τότε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ. Υπηρετήσατε στο Α2 στην Κύπρο, επι μακρό χρονικό διάστημα. Δεν είχατε εντοπίσει επαφές της διοίκησης του ΓΕΕΦ με την ΕΟΚΑ Β';

ΜΑΡΤΥΣ. Οταν λέτε στην διοίκηση του ΓΕΕΦ, αναφέρεσθε στον στρατηγό και στον επιτελάρχη δηλαδή Ντενίση και Παπαδάκη.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ. Δεν αναφέρομαι σε συγκεκριμένα πρόσωπα.

Η ΕΟΚΑ Β' προκύπτει από πολλά στοιχεία και από πληροφορίες δτι κυκλοφορούσαν στελέχη της ελεύθερα σχεδόν στα γραφείο του ΓΕΕΦ και δτι υπήρχαν επαφές. Εσείς δεν είχατε αντιληφθεί τέποτε; Γιατί η θέση σας ήταν τέτοια, που θα επρεπε να είχατε αντιληφθεί.

ΜΑΡΤΥΣ. Εφόσον ήμουν διευθυντής του 2ου γραφείου δλες οι εντολές που ερχόταν από το κέντρο μιλούσαν περί απαγορεύσεως. Ήταν τότε που είχαν εξωθήσει τους Μητροπολίτες να εκθρονίσουν τον Μακάριο. Σε δλα αυτά τότε η υπηρεσία ήταν αντίθετος. Εγώ προσωπικώς δεν είχα επαφή με κανενάν, αλλά δεν αντελήφθηκα να έχουν επαφές. Άυτά τα πρόγματα αν γινόταν γινόταν με άλλες υπηρεσίες.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ. Ως διευθυντής του Β' επιτελικού γραφείου, κατέ τη δημιουργία σας, του ενδιάχρονου ποτέ δεν είχατε ασχοληθεί ή σε συγκεντρώσεις ή σε διαβουλεύσεις με τους προϊσταμένους σας ήλπι, για

AK 4/5 XM 22.10.86

252

θέματα της ΕΟΚΑ Β',
)

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι αυτές ήταν δουλειές της ΚΥΠ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΗΑΝΤΟΥΒΑΣ. Είναι περίεργο πάντως.

Είπατε διτι η ΕΛΔΥΚ είχε σαν αποστολή να είναι γενική εφεδρεία ή
μήπως αδέσμευτη δύναμη δημοσιευτικών επέμβασης; Δηλαδή, δημιουργήθηκε δ
πρώτος θήλακας σε ρυθμό μάλιστα αποβιβάσεως των τουρκικών δυνάμεων.

Δεν ήταν αποστολή σας να σταλείτε αμέσως για να ~~εξουδετερώσετε~~ αυτόν
τον θηλακα προτού να εδραίωθει και διευρυνθεί και ενισχυθεί από άλλες

δυνάμεις;
B- ADK z

(5ΑΧ)

1/5Z.

(Ε.Σ.)

253

22.10.1986

ΜΑΡΤΥΣ : Αυτό τον ορισμό, που θέσατε, δεν τον έχω ακούσει άλλη φορά.

" Αθέσμενο τμήμα αμέσου επενθάσεως " δεν υπάρχει. Υπάρχει η εφεδρέψη
η οποία για να επέμβει πρέπει να διαταχθεί, διότι είναι θέμα μετα-
φοράς, είναι θέμα υποστηρίξεως, είναι θέμα συνδυασμού και συντονι-
σμού.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ : Δεν ξέρω πώς σημειώθηκε αποστολή της ΕΛΔΥΚ

ήταν ίδι οχι να εξουδετερώσει τον πιο επείγοντα, επικίνδυνο στόχο
τουρκική

που θα δημιουργούσε τυχόν /εισβολή/ στην Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ : Δεν καθορίζεται έτσι η διαταγή.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ : 'Οχι διαταγή. Ομιλά για αποστολή, ιύριε
μάρτυς.

ΜΑΡΤΥΣ : Μα, δεν καθορίζεται έτσι η αποστολή. Δεν ξέρω αν σας έχει
καταθέσει κανείς κάτι τέτοιο και δεν το ξέρω εγώ. Η επένθαση
εφεδρείας γίνεται κατόπιν εντολής και ανάλογα ...

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ : Δεν μου απαντάτε, ιύριε μάρτυς. Προκειμένου

π.χ. να σας διθεί η εντολή να κτυπήσετε τον τουρκικό θύλακα της

μονάδος η οποία βρίσκεται πλησίον της ΤΟΥΡΔΥΚ γιατί να μη διθεί εντο-

μη θύλακος

2/52.

(E.γ.)

22.10.1986

254

λή να αντιμετωπίσετε τον Θύλακα, που δημιούργησαν τα αποβατικά τηνήματα των Τούρκων;

ΜΑΡΤΥΣ: Διότι είναι τόσο μακριά η απόσταση που επεχείρησε το ΓΕΕΦ να μεταφέρει μιά μονάδα μηχανοκίνητη ...

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ : Πότε, ποιά μέρα;

ΜΑΡΤΥΣ: Την ίδια μέρα, στις 20 του μηνός.

... η οποία βομβαρδίστηκε και εξουθενώθηκε τελείως, διελύθη.

Δεν ήταν εύκολος η μεταφορά της ΕΔΔΥΚ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ : Τίποτα άλλο, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Παρακαλώ τον κ. Παπαστεφανάκη να λάβει το λόγο με την παράκληση της απολύτου συντομίας.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ : Κύριε Παπαγιάννη στη διάρκεια της δικτατορίας άκουγα για ιαπωνικούς Παπαγιάννη και ιαπωνικούς Σκαρμαλιώράκη, πρωτοπαλλήκαρα τότε των πρωταιτίων του πραξικοπήματος.

Αυτός ο Παπαγιάννης είσασθε εσεις;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ δεν υπήρξα πρωτοπαλλήκαρο. Εγώ υπηρέτησα σε μονάδες και σχηματισμούς εκτός Αθηνών.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΚΗΣ: Έχετε αδελφό αξιωματικό;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι.

3/52.

(Ε.Σ.)

22.10.1986

255

EMMANOUΗLA ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ : Είναι σε αποστρατεία ή σε ενέργεια;

MARTΥS: Σε αποστρατεία είναι και εκείνος.

EMMANOUΗLA ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ : Από πότε;

MARTΥS: 1977- 1978.

EMMANOUΗLA ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Μήπως γι' αυτόν άκουγα;

MARTΥS: Δεν ξέρω. Πρωτοπαλλήναρο δεν υπήρχα εγώ.

EMMANOUΗLA ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Δεκτό.

Μας είπατε, κύριε Παπαγιάννη, ότι αρνηθήκατε την συμμετοχή σας κατά Μακαρίου. Και μάλιστα είχατε την αγωνία του πότε θα ανοιχθεί αυτός ο φάκελλος.

MARTΥS: Μάλιστα.

EMMANOUΗLA ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Κατ' αρχήν πέστε μου γιατί την ονομάζετε επιχείρηση και όχι πραξικόπημα.

MARTΥS: Μα, το είπα και πραξικόπημα εδώ κατά τη συζήτηση.

EMMANOUΗLA ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ : Το δέχεσθε;

MARTΥS: Στην στρατιωτική ορολογία, κύριε βουλευτά, δεν υπάρχει ο όρος αυτός. Ήγει θα αναφέρομαι στο τι έγινε εκεί στη διαδικασία.

EMMANOUΗLA ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ : Δηλαδή και στις 21 του Απρίλη δεν είχαμε πραξικόπημα-δικτατορία, αλλά είχαμε μιά ειδική επιχείρηση.

MARTΥS: Δεν αναφερθήκαμε σ' αυτό. Δεν ήταν ειδική επιχείρηση.

4/52.

(E.S.)

256

22.10.1936

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ : Τι ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ : Εσεις το θέλετε πραξικόπημα;

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ : Εσεις θα απαντήσετε.

ΜΑΡΤΥΣ : 'Αλλοι το λένε επανάσταση, άλλοι το λένε πραξικόπημα, τι σχέση έχει να βάλουμε μια ταμπέλα; Την βάζω, αν θέλετε. Εξυπηρετεί;

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ : Δείχνει, κύριε Παπαγιάννη, την νοοτροπία του' Ελληνα αξιωματικού. Γι' αυτό σας ρωτώ.

ΜΑΡΤΥΣ : Α, του' Ελληνα αξιωματικού.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ : Εν πάσῃ περιπτώσει από την ώρα που μας ισχυρίζεσθε' ότι αρνηθήκατε τη συμμετοχή σας και ότι αυτό που πήγε να γίνει το βλέπατε από τότε εσεις καταστροφικό... έτσι δεν είναι;

ΜΑΡΤΥΣ : Ναι.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ : ...μου γεννιέται εμένα η απορία του απλού

η' Ελληνα πολίτη:

(50)

5Z 1/5 Φ.Τ. 22.10.86

257

Εγώ, κύριε Παπαγιάννη, ανήμουν στη θέση σας, ξέρετε, τι θα έκανα;

Μόλις στις 10 ή στις 11 του μήνα μου έλεγε ο Γεωργίτσης ότι

"Ξέρεις προετοιμάζουμε" -προεντολή την είπατε....

ΜΑΡΤΥΣ : Προειδοποιητική διαταγή.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΑΣ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ : Εάρεις προετοιμάζουμε να κάνουμε

αυτό το πράγμα ενάντια στον Μακάριο", θα έκανα αμέσως την εξής

κίνηση : Με κάποιο τρόπο, ή με τηλέφωνο, ή δεν ξέρω, πώς αλλιώς,

θα ειδοποιούσα εκείνον για τον οποίο πήγα εκεί, τον Μακάριο και

την νόμιμη αυθέρνηση, που πήγα να στηρίξω εγώ ο έλληνας

αξιωματικός, ότι "Πρόσεξε γιατί ετοιμάζεται αυτό". Γιατί δεν το

κάνατε;

ΜΑΡΤΥΣ : Αυτό, βέβαια, το λέτε τώρα.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΑ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ : Όχι, δεν το λέω τώρα, θα το έλεγα

οποτεδήποτε.

ΜΑΡΤΥΣ : Τώρα το λέτε. *Kai* εγώ πιθανώς να το έλεγα τώρα.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΑ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ : Τότε, γιατί δεν το είπατε;

ΜΑΡΤΥΣ : Τότε, δεν μπορούσα να το πω.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΑ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ : Γιατί;

ΜΑΡΤΥΣ : Γιατί ήμουν ένας αξιωματικός εντεταγμένος σε μια μονάδα.

Αλέκης Καραϊσκάκης

2/5 Θ Φ.Τ. 22.10.86

258

Αυτό θα ελέγετο προδοσία, θα ελέγετο ότι δήποτε άλλο. Δεν μπορούσα να το κάνω.

EMMANOYLA ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ : Θα ελέγετο προδοσία αυτό;

MARTYS : Αν μου λέγατε ένα άλλο τρόπο υλοποιήσεως της αρνήσεώς μου, θα το συζητούσα. Αυτό, το να καταδώσω, δεν ξέρω...

EMMANOYLA ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ : Ειλικρινά μου προξενείτε κατάπληξη.

Πείτε μου κάτι άλλο : "Διαταγές εξετέλεσα" αναφέρατε 2-3 φορές.

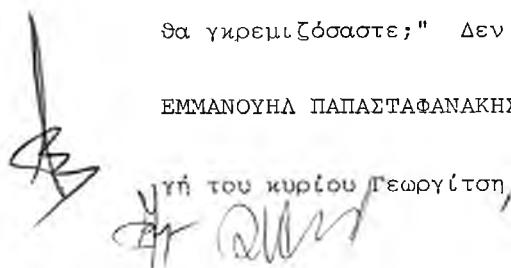
Δηλαδή είσθε υποχρεωμένος, εσείς σαν αξιωματικός, να εκτελέσετε όποια διαταγή σας δώσει ανώτερός σας:

MARTYS : Θα μου επιτρέψετε να σας διαβάσω μια απάντηση που έδωσε ο Υπουργός Εθνικής Αμύνης...

EMMANOYLA ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ : 'Οχι, δεν ενδιαφέρει ο Υπουργός Εθνικής Αμύνης. Εγώ αυτή την ώρα σας ερωτώ και ζητώ μια απάντηση: Θα εκτελούσατε την όποια εντολή ή διαταγή σας έδινε ο προϊστάμενός σας;

MARTYS : Μα, είναι πολύ γενικευμένος ο όρος, όπως τον θέτετε, κύριε Παπαστεφανάκη. Θα μου πείτε μετά "Αν σας έλεγε να γκρεμιστείτε, θα γκρεμιζόσαστε;" Δεν μπορώ να απαντήσω σ' αυτήν την ερώτηση.

EMMANOYLA ΠΑΠΑΣΤΑΦΑΝΑΚΗΣ : Αν σας έλεγα, δηλαδή, πως έλεγε η διαταγή του κυρίου Γεωργίτση, ενώ βρισκόσαστε στην Κρήτη πια και όχι

3/5   Θ   22.10.86

259

στην Κύπρο "Σταθείτε κάτω από τον πλάτανο της πλατείας Διάνου;))

και βαράτε απέναντι στον κόσμο", θα το ιάνατε;

ΜΑΡΤΥΣ : 'Οχι, δεν θα το έκανα.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΑ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ : Γιατί ;

ΜΑΡΤΥΣ : Δεν θα εγένετο ποτέ.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΑ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ : Μα γιατί; Και γιατί έγινε τούτο;

Και εδώ κόσμος υπήρχε, κόσμος κινδύνεψε να σκοτώθει, κόσμος πι-
θανόν σκοτώθηκε. Γιατί; Φτιαφέρει το ένα από το άλλο;

Διαταγή η μια, διαταγή και η άλλη.

ΜΑΡΤΥΣ : Αυτή η διαταγή δεν ανεφέρετο σε δολοφονίες και σκοτώμοις.

Ανεφέρετο περί καταλήψεως της εξουσίας.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΑΣ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ : Α, μάλιστα.

ΜΑΡΤΥΣ : Βεβαίως, είχε επιπτώσεις και γι' αυτό...

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΑ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ : Για σταθείτε, κύριε Παπαγιάννη, γιατί
εδώ συστηματικά υποτιμάτε την νοημοσύνη μας και σεις και οι άλλοι.

ΜΑΡΤΥΣ : 'Οχι, εγώ καθόλου. Με συγχωρείτε.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΑ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ : 'Οταν πηγαίνουν τα τμήματα, τα άρματα
μάχης, τα τεθωρακισμένα, ο στρατός και βάλλουν ενάντια στο προε-
δρικό μέγαρο και ενάντια στο αρχιεπισκοπικό μέγαρο που έχουν αν-

 Θρώπους μέσα, που έχουν παιδιά μέσα, εκεί δεν υπάρχει κίνδυνος

4/5   Θ   Φ.Τ.   22.10.86
260

να σκοτωθούν αδέποιτοι άνθρωποι;

ΜΑΡΤΥΣ : 'Όταν ελήφθη η διαταγή ναι όταν ξεκίνησαν τα τμήματα δεν υπήρχαν αυτά τα αποτελέσματα τα οποία σεις επικαλείστε τώρα.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ : Δεν υπήρχε το ενδεχόμενο να συμβούν όλα αυτά;

ΜΑΡΤΥΣ : 'Έχετε δίκιο. Δεν είπα εγώ ^{ότι} δεν έχετε δίκιο. Αλλά είναι κατόπιν των γεγονότων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Προχωρήστε, κύριε Παπαστεφανάκη, γιατί περιέρχεται σε αδιέξοδο η συζήτηση επ' αυτού.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ : Θα ήθελα να σας ιάνω μια τελευταία ερώτηση, κύριε Παπαγιάννη. Αυτή η κίνηση, η ειδική ^{επιχείρηση} ενάντια στον Μακάριο, στη συνέχεια η απόβαση, η αποβίβαση των Τούρκων και όλα τα όσα επακολούθησαν αυτή την αποβίβαση, τελινά τα βρίσκετε σεις ότι ήταν υπέρ του συμφέροντος του ελληνικού έθνους;

ΜΑΡΤΥΣ : 'Οχι.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ : Και όμως, κύριε Παπαγιάννη, συμμετείχατε σ' αυτή την ειδική επιχείρηση που είχε αυτά τα αποτελέσματα.

ΜΑΡΤΥΣ : Δεν μπορούσα δυστυχώς να ιάνω αλλιώς.

At Aet

5/5 Θ Φ.Τ. 22.10.86

261

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ : Μπορούσατε!

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Παρακαλώ τον κύριο Λεβανό ανα
απευθύνει την μια ερωτησή του.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ : Πώς το ξέρετε, κύριε Πρόεδρε, ότι θα είναι μία;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Γιατί δείξατε με το χέρι σας.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ : Πράγματι είναι μια ερωτηση η οποία δεν έχει
και σχέση απόλυτη με το συγκεκριμένο θέμα που εξετάζουμε. Απλώς
θα ήθελα για τη δική μου συνείδηση και σκέψη να ξρωτήσω :

Κύριε μάρτυρε, σ'όλες τις ερωτήσεις, τις οποίες απαντήσατε,
καταλήξατε και σεις και άλλοι συνάδελφοί σας ότι πήρατε διαταγές.

Η ερωτησή μου είναι : Πώς νομίζετε, εφόσον καταλήξαμε από τις
ερωτήσεις ότι πράγματι ήταν λάθος το ένα εγχείρημα, το άλλο
εγχείρημα, —η Κύπρος κατεστράφη, είπατε πριν ότι ενώ ήσαστε
θιασώτης της 21ης Απριλίου, τώρα, αν όχι την καταδικάζετε, οπωσδή-
ποτε φαντάζομαι δεν θα θέλατε να επιχειρήσετε και πάλι κάτι τέ-

*Για κοινάται τοτο— πώς γρύζετε ότι μπορεί πλέον ο ελληνικός λαός/ήσυχος να
κλείσει μάτι ήσυχος ο ελληνικός λαός και να μη φοβάται ότι κάποιο
Εημέρωμα, κάποιο βράδυ, κάποια μέρα θα έχει αυτού του είδους τις
περίεργες αντιδράσεις του στρατού;*

(5B)

(5θ) 1/4 B (Θ.Σ.) 22-10-86
262

Νομίζετε ότι υπάρχει τρόπος κάποτε ότι οι συνάδελφοί σας, σεις οι ίδιοι να καταλάβετε πως είναι η αποστολή σας και αν νομίζετε ότι υπάρχει, πέστε μας, Βουλή είναι, μήπως θα μπορέσει κάποτε τούτος ο τόπος να ησυχάσει από σας και δεν το λέω με κακία το λέω ειλικρινά με ανησυχία. Έχετε κάποιο τρόπο να μας υποδείξετε;

ΜΑΡΤΥΣ. Μα, σας είπα και προηγουμένως ότι δεν έχω ασχοληθεί με αυτά τα θέματα, είμαστε στρατιώτες.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Μα, όλοι αυτό λένε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Κύριε συνταγματάρχα ξέρετε τι λέει ο κύριος Λιβανός; Στρατιώτης ο ένας, στρατιώτης ο άλλος καταλαβαίνετε βρίσκετε δεμένος ο Ελληνικός λαός.

ΜΑΡΤΥΣ. Να καθορίσω εγώ τον τρόπο; Είμαι εις θέσιν;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Καταλαβαίνετε τι εννοώ και ο Πρόεδρος προσπαθεί να με διευκολύνει και να διευκολύνει και σας. Ξέρετε τι φοβούματε ότι εάν υπήρχε μια νομοθεσία η οποία θα προέβλεπε χωρίς διαδικασίες απόσπασμα όλων της Κυπριακής Δημοκρατίας, το οποίο θα προέβλεπε την απόσπαση της Κύπρου από την Ελλάδα;

2/4

B

(Θ.Σ.)

22-10-86

263

Γράμματα φισμα των Αρχαίων Αθηναίων περί τυράνων στο νου σας όλων των αξιωματικών ότι χωρίς καμία διαδικασία θα είχατε απόσπασμα, θα τα κάνατε ποτέ αυτά;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγάνης). Παρακαλώ κύριε Λιβανέ αυτά τα λέγανε πολλοί δικηγόροι ευθαρσείς στα στρατοδικεία, τα έκτακτα της χούντας. Εδώ δεν πρέπει να τα λέμε.

Ο κύριος Περράκης έχει το λόγο να κάνει και αυτός την μία ερώτησή του.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Δεν δήλωσα μια κύριε Πρόεδρε, αλλά θα προσπαθήσω να είμαι σύντομος.

Κύριε μάρτυρα τώρα έμαθα ότι είσαστε σε ηλικία 16 ετών στην κατοχή, ότι πήρατε μέρος στην αντίσταση, ξέρετε το ολοκαύτωμα της Βιάνου. Ξέρετε τον αγώνα του Ελληνικού λαού κατά των Γερμανών και επίσης ξέρετε ότι υπήρξαν και Έλληνες προδότες/^{φύλακες} πρόσφατοι στην ιστορία μας στη γερμανική κατοχή ναι ή όχι.

ΜΑΡΤΥΣ. Υπήρξαν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Θα σας πω μερικές ημερομηνίες με τα περιστατικά τους γιατί καπού πρέπει να τα μαζέψουμε αυτά τα πράγματα και αν δεν βγάλουμε με σας άκρη κύριε Παπαγιάννη να μας δώσετε ένα φως από τον

π. κ. Μπονάνο δεν πρόκειται να βγάλουμε τίποτε. Σας λέω μερικές

θ. Α. Κ.

3/4   B   (Θ;Σ;)   22-10-86
264

μερικές ημερομηνίες και περιστατικά ; 20 Ιουλίου αποβίβαση των

Τούρκων , 19 Ιουλίου αντικατάσταση ΕΛΔΥΚ με όλα αυτά που περιγράψατε πιολύ καλά , άλλοι μας είπαν όύτε που είναι το αποχωρητήριο των φαντάρων , 15 με 19 του μήνα κινήσεις Τούρκων απέναντι πληροφορίες διασταυρωμένες . Πριν της 15 Ιουνίου αυτό δεν ξέρω αν το ξέρετε , το ξέρουμε εμείς , πληροφορίες ότι στην Τουρκία κινούνται οι Τούρκοι . Το ξέρατε αυτό ;

ΜΑΡΤΥΣ . Το μάθαμε μετά .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ . Αυτά τα πράγματα δεν ξέρω ποιοί συνολικά τα γνωριζαν , εγώ δεν τα εγνώριζα μεχρι εχθές . Αλλά σήγουρα ένας ο Αρχηγός του ΑΕΔ ο Μπονάνος και όποιοι άλλοι τα γνώριζε όλα .

ΜΑΡΤΥΣ . Βεβαίως .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ . Τι ιρίση δίνετε με αυτά τα δοσμένα για τον άνθρωπο ή τους ανθρώπους πριν μετά όλη αυτή την εινόνα την έχουμε . Το ότι θα αντικατασταθεί 'το τμήμα , θα αντικατασταθεί στις 19 την ξέρουν την ημερομηνία , την έχουν διατάξει . Το ότι ετοιμάζονται τα στρατεύματα το ξέρουν . Ξέρουν ώρα προς ώρα . Τι ερμηνεία δίνετε στη στάση του ανθρώπου ή των ανθρώπων των 3 , 4, 5 από σας κ. Παπαγιάννη περιμένει ο λαός να ιρίσετε .

ΜΑΡΤΥΣ . Είναι μια ερώτηση ιρίσεως . Βεβαίως αυτοί οι οποίοι είχαν

[Handwritten signatures]

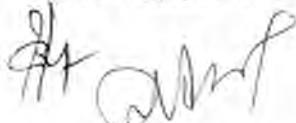
4/4 B (Θ.Σ.)

22-10-86

265

την ευθύνη , δεν ξέρω αν ήταν ένας ή δυο πολιτικοί ή στρατιωτικοί
εγώ επειδή δεν δέχομαι ότι πρόδωσαν, δέχομαι ότι παρέλειψαν , παρε-
σύρθησαν δεν απεφάσισαν ορθώς , δεν είχαν σωστή πληροφόρηση , αλλά

δεν δέχομαι ότι επρόδωσαν .

(4B)

(5B)

1/5 BA (Γ.Π.) 22.10.86

266

Εγώ δεν δέχομαι ότι πρόδωσαν. Δεν ξέρω και ήθελαν να απαλλαγεί η Ελλάδα από την χούντα.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Ποιοί ήθελαν να απαλλαγούν;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΒΑΣ: Μα, αυτοί ήταν όμως χούντα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Συνεχίστε, κύριε Περράκη.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Κύριε Παπαγιάννη, πέστε μου γιατί δεν θέλετε να δεχθείτε ότι πρόδωσαν. Προτύτερα δεχθήκατε ότι στη Βαλαμάκια στην Αθήνα και στη Καλαμάτα υπήρχαν 'Ελληνες προδότες. Εδώ γιατί δεν θέλετε να το δεχθείτε;

ΜΑΡΤΥΣ, 'Εχω την εντύπωση ότι ο Ελληνας αξιωματικός δεν προδίδει.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Αυτό που λέτε κύριε Παπαγιάννη - και θα μου επιτρέψετε να πω ότι είμαι υπέρ του ηπίου αλέματοςεδώ μέσα - προσβάλλει βάναυσα ολόκληρο τον Ελληνικό λαό, που δεν υποβίθη να είναι αξιωματικός.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Δηλαδή μπορούν οι πολίτες να προδίδουν και δεν μπορούν οι στρατιωτικοί να προδίδουν; Και κατά σύμπτωση, κύριε Παπαγιάννη, στην τελευταία 10ετία δυστυχώς, λίγοι κάνθρωποι όχι πολλοί που ήταν ένοπλες δυνάμεις, απ' αυτούς υπήρξαν οι προδότες. Από εκεί

Σ. Αντώνης

2/5 BA (Γ.Π.) 22.10.86
267

υπήρξε ο προδότης που πρόδωσε τον Υπουργό Εθνικής Άμυνας. Από εκεί υπήρξε ο προδότης που πρόδωσε το Βασιλιά που ήταν υπασπιστή του, Από εκεί υπήρξαν αυτοί που πρόδωσαν τη Δημοκρατία. Αυτό είναι βάναυση προσβολή. Και αν έτσι το αιτιολογείτε, προσβάλλετε και υβρίζετε ολόκληρο τον Ελληνικό λαό. Δεν υπάρχει διαχωρισμός αξιωματικών. Είναι όλοι 'Ελληνες πολίτες. Γιατί δεν το δέχεσθε αυτό; Γιατί δηλαδή ο Μπονάνος να μην είναι προδότης και θα μπορούσε να είναι ένα Βιανίτης αγρότης; Γιατί; Παρ' το αιτιολογείτε;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι, Βιανίτης αγρότης.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Να μην είναι βιανίτης αφού σας προσβάλλει.

ΜΑΡΤΥΣ: Κάποιας ιδιορρύθμου ψυχοσυνθέσεως, ή μειωμένης αντιλήψεως, ήδεν ξέρω τι .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Κύριε μάρτυς, το "Έλληνας αξιωματικός" όπως το λέτε, έχει μια αντιδιαστολή. Δηλαδή δεν μπορεί να είναι προδότης ο 'Έλληνας αξιωματικός. Εγώνα το συζητήσω και να το παραδεχθώ. Αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι μπορείτε σείς να προσθέτετε τη λέξη "αξιωματικός". Αν λέγατε ότι δεν μπορεί ο 'Έλληνας να είναι προδότης, βεβαίως θα περιλαμβάνατε και τους αξιωματικούς, ήα περιλαμβάνατε και τον άλλο κόσμο. Γιατί μόλις προ ολίγου σας

Δημήτρης Λαζαρίδης

3/5

ΒΑ

(Γ.Π.)

22.10.86

268

σημείωσα κάποιες περιπτώσεις επιορκίας.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: 'Εχω να κάνω μια τελευταία ερώτηση, κύριε Πρόεδρε και τελειώνω.

Στη διάταξη των στρατευμάτων, κύριε μάρτυς, ήθελα να ξέρω την 20η του μηνός υπήρξαν κάποια σχέδια. Έγώ δεν εξετάζω αν τα σχέδια ήταν ή δεν ήταν καλά. Η άμυνα που έγινε εκεί, ήταν να πετάξει τον Τούρκο στη θάλασσα; Ήταν τα σχέδια τέτοια να το προσπαθήσουν αν μπορέσουν να πετάξουν τους Τούρκους στη θάλασσα, ή ήταν τέτοια πουνα τους αφήσουν να μπουν σε ένα κομμάτι χωράφι της Κύπρου;

ΜΑΡΤΥΣ: Μιλάμε για μια απόσταση. Εγώ είμαι ματη Λευκωσία εκείνοι είναι στην Κυρήνεια. Δεν έχω αντίληψη. Αλλά δεν άκουσα από πουθενά ότι δεν έγιναν αυτά τα οποία έπρεπε να γίνουν για να απαλεύθερη φθεί το προγεφύρωμα το οποίο είχε δημιουργηθεί στην Κυρήνεια.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Είχαν πάει όλα τα στρατεύματα που προβλέπονταν από τα σχέδια;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορούσε να πάει η ΕΛΔΥΚ. Με αεροπορική αυτοιαρχία δεν μπορούσε να πάει η ΕΛΔΥΚ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Τα άλλα ήταν στη θέση τους;

ΜΑΡΤΥΣ: Τα άλλα ήταν, απ' ότι είχαν εγώ.

4/5 BA (Γ.Π.) 22.10.86

269

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάνης): Ο κύριος Φωτόπουλος έχει το λόγο.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Σαν δεύτερο γραφείο είχατε μια σημαντική θέση. Έτσι δεν είναι;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Διευθυντής δευτέρου γραφείου ήσον ο αρχηγός όλων των δυνάμεων, τουλάχιστον ο στενότερος του συνεργάτης, βεβαίωςκοντά στον αρχηγό σ'όλα τα θέματα και τα υπηρεσιακά και τα πληροφοριακά και τα πάντα.

ΜΑΡΤΥΣ: Υπηρεσιακά όχι γιατί είναι αρμοδιότης του τρίτου γραφείου.

(5Δ)

(5B)A}

1/5 Δ. M.A. 22.10.86

270

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Ναι, αλλά ~~εν~~ πάση περιπτώσει πληροφορίες δεν μπορεί να μην ξέχατε.

ΜΑΡΤΥΣ. Είσθε ο συνάδελφος Φωτόπουλος;

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Μάλιστα,

ΜΑΡΤΥΣ. Πώς θα ξέρει επιχειρησιακά σχέδια το Β' Γραφείο;

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Το Β' Γραφείο είναι μέσα σε δλα, Εγώ ρωτάω το εξής: 'Ηταν παραμερισμένος ο αύριος Ντενίσης στο διάστημα που εσείς είσαστε στο Β' Γραφείο;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν τον πρόλαβα εγώ τον αύριο Ντενίση. Εγώ είχα τον προηγουμένο στρατηγό, τον αύριο Χαραλαμπόπουλο, ο οποίος δεν ήταν καθόλου παροπλισμένος.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Και μια ακόμα ερώτηση. Πού αποδίδετε τη μείωση των ελληνικών δυνάμεων μέσα στην Κύπρο συνεχώς; Είχαμε μεραρχία, έγινε μείωση, είχαμε αλλαγή φρουράς την εποχή που απελύοντο οι ΕΣΟ, Πού τα αποδίδετε όλα αυτά; Υποψιάζεσθε ότι μπορεί να είναι ηθελημένες αυτές οι συνεχείς καταστάσεις;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν υπήρχαν άλλα τμήματα στην Κύπρο, μετά την αποχώρηση της μεραρχίας, πλην της ΕΛΔΥΚ, Δεν ξέρω σε ποιά τμήματα αναφέρεσθε,

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Αναφέρομαι και στην αλλαγή των ΕΣΟ που απελύοντο και στη μεραρχία.

2/5 Δ. Μ.Α. 22.10.86

271

ΜΑΡΤΥΣ. Οι αλλαγές της ΕΣΟ, όπως σας ανέφερα προηγουμένως, γίνονταν κάθε 6 μήνες και ήρχοντο...

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Αφού είχαμε αποδείξεις ότι οι Τσούρκοι "μας μπαίνουν",

ΜΑΡΤΥΣ. Ναι, αλλά εσείς αναφέρεσθε σε αντιιναταστάσεις των Ελλήνων.

Δεν υπήρχαν άλλες μονάδες, πλην της ΕΛΔΥΚ.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Και της μεραρχίας.

ΜΑΡΤΥΣ. Η μεραρχία δεν ήταν τότε, Μιλάτε για την περίοδο προ του 1965.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Δεν έχετε, αύριε συνάδελφε εν όπλοις, γνώμη;

ΜΑΡΤΥΣ. Μα, πώς θα απαντήσω στην ερώτησή σας που δεν ιαταλαβαίνω;

Δεν υπήρχαν άλλες δυνάμεις στη Κύπρο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Δηλαδή σας ρωτά, με άλλα λόγια, ο κύριος Φωτόπουλος: Η αποχώρηση της μεραρχίας...

ΜΑΡΤΥΣ. Λάθος. Κάθε τμήμα που αποχωρεί αποδυναμώνεται.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). . . απετέλεσε τη βασική αφετηρία

της αποδυνάμωσης της άμυνας της Κύπρου; Ναι, ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ. Είναι ένα άλλο κεφάλαιο που πρέπει να το συζητήσουμε, έτσι όπως τίθεται η ερώτηση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης), Δεν είναι άλλο κεφάλαιο, Ένας άλλος

Άνθρωπος θα μπορούσε να τσχυριστεί -εγώ δεν το τσχυρίζομαι γιατί εγώ

3/5 Δ. Μ.Α. 22.10.86

272

δεν δικαιούμαται να τσχυρίζομαι τίποτε από την έδρα αυτή - και θα ήταν λογικό να σκεφθεί ότι με την αποχώρηση της μεραρχίας άρχισε εφαρμοζόμενο το σχέδιο της αποδυνάμωσης της άμυνας της Κύπρου. Είναι απίθανος αυτός ο συλλογισμός;

ΜΑΡΤΥΣ. Κύριε Πρόεδρε, σας απήντησα ότι είναι αυτονόητο πως ηδήλως τημήμα που αποχωρεί από μια τοποθεσία, την αποδυναμώνει. Πλέον αυτού, αν θέλετε να συζητήσουμε, είναι άλλης σφαίρας το θέμα. Πώς να σας το πω εγώ, ο αντισυνταγματάρχης...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Ναι, βέβαια, όταν διατάσσει την αποχώρηση Κόλλιας, ο οποίος μάλιστα γράφει στο βιβλίο του ότι δεν ήταν νόμιμη η παρουσία της μεραρχίας.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Κύριε μάρτυς, εσείς ο ίδιος είπατε ότι οι καινούργιοι στρατιώτες που ήλθαν ήσαν άσχετοι, δεν γνώριζαν ούτε τις μονάδες τους, ούτε το διοικητή, ούτε τον επιλοχία τους.

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Αυτά πώς τα δικαιολογείτε, αφού περιμεναμε τουρκική επένδυση;

ΜΑΡΤΥΣ. Μα, κύριε βουλευτά, σας είπα ότι αυτή η ενέργεια αντικαταστάθηκε σε όλη την εγκληματική, χαρακτηρίστε την εσείς. Άλλα τι να κάνει ο διοικητής της ΕΛΔΥΚ, όταν ήλθε το αρματαγωγό και έφερε τον κόσμο κάτω;

4/5 Δ. Μ. Α. 22.10.86

283

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Σας ρώτησα σαν Β' Γραφείο περισσότερο.

Ευχαριστώ, αύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Ο αύριος Ζαΐμης έχει το λόγο.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΖΑΪΜΗΣ. Κύριε μάρτυς, μια ερώτηση που βγαίνει απ' δλη τη συζή-

τηση. Εσείς είσασταν ενσυνειδητος υποστηρικτής της δικτατορίας,

ΜΑΡΤΥΣ. Μετά την 21η δεν ασχολήθηκα. Τώρα αν θέλετε να μου βάλετε...

ΑΝΔΡΕΑΣ ΖΑΪΜΗΣ. 'Ετσι είπατε. Και άκουσα δτι είχατε προθύμως βοηθήσει

στην έναρξη της δικτατορίας.

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι, όχι.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΖΑΪΜΗΣ. Και δτι υπακούσατε διαταγή στο να καταλύσετε το

νόμιμο καθεστώς της Κύπρου. Υπάρχει μια γνώμη πουέχω ακούσει από

αξιωματικούς και ήθελα να σας ρωτήσω αν έχετε και εσείς την ίδια γνώμη

λένε το εξής: Εμείς καταλύσαμε το καθεστώς της δικής μας πατρίδος,

για το καλό της Ελλάδος βέβαια. Δεν θα καταλύσουμε ένα ξένο καθεστώς,

όπως είναι της Κύπρου, για το καλό της Κύπρου και της Ελλάδος;

Είσθε και εσείς αυτής της γνώμης;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν είμαι οπαδός αυτών των απόψεων, αύριε Βουλευτά, 'Οχι, Φήν

Κύπρο την αγάπησα πάρα πολύ, έχω χύσει αίμα εκεί, την αγάπησα και την

α γαπώ....

ΑΝΔΡΕΑΣ ΖΑΪΜΗΣ. Άλλα καταλύσατε το καθεστώς.

5/5 Δ. Μ.Α. 22.10.86

284

ΜΑΡΤΥΣ. Και θέλω να σας πω το εξής: Ο Μακαριότατος κατ'επαναληψη είχε υποβάλει χαρτιά για ανάληση ή αντικατά σταση αξιωματικών. Ουδεμία λέξη έχει γραφεί για μένα. Με εγωΐσμό το λέω, αλλά έτσι είναι.

Την αγαπώ και την αγάπησα, Δεν μπορούσα να κάνω αλλιώς κύριε Βουλευτά,

94
Δ. Μ.Α.
(5η)

93

(51) 1/5 Κ. Δ.Β. 22.10.86

275

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) Παρακαλώ του αύριο ζερβό να λάβει
το λόγο.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, ο μάρτυς απαρίθμησε ορισμένες εκδοχές, αποδεχόμενος την προδοσία. Είπε μεταξύ αυτών, δτι πιθανόν να παρεσύρθησαν. Δηλαδή, ποιοί παρεσύρθησαν, ο Μπονάνος και ο Ιωαννίδης; Από ποιούς ήταν δυνατόν να παρασυρθούν εφ' όσον γάντοι αποτελούσαν την κεφαλή της εικόνας;

ΜΑΡΤΥΣ. Έχω διαβάσει και έχω ακούσει πολλά για το ρόλο που έπαιξε ο Σίσκος. Μάλιστα έχω διαβάσει και ένα βιβλίο Τούρκου συγγραφέα που ονομάζεται "Η άλλη πλευρά". Και εκεί λέει δτι το μεν υπουργικό συμβούλιο των Τούρκων δεν τον εδέχετο και δεν τον άκουγε και οι δικοί μας εδώ τον περίμεναν να έλθει. Εκεί εγώ αναφέρομαι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Πώς το είπατε αυτό αύριε μάρτυς;

Το τουρκικό υπουργικό συμβούλιο δεν εδέχθη σε ακρόαση τον Σίσκο;

ΜΑΡΤΥΣ. Σας ανέφερα δτι έχω διαβάσει ένα τουρκικό βιβλίο

"Η άλλη πλευρά" έχει τον τέτλο και δτι δεν ομοίαζε η συμπεριφορά των Ελλήνων επισήμων εδώ με την συμπεριφορά των Τούρκων εις δτι αφορά την αντιμετώπιση των προσπαθειών που κατέβαλε τότε ο Σίσκος, δεν τον εδέχοντο, παρίσταναν δτι δεν ήταν εκεί ο

πρωθυπουργός. Αυτό εννοώ δτι λέω δτι παρεσύρθησαν.

2/5Κ Δ.Β. 22.10.86

276

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Τελειώσαμε, ιύριε μάρτυς. Το βράδυ στις 20.30' η ώρα παρακαλώ να έλθετε στο 140 γραφείο όπου θα έχουν εν τω μεταξύ δακτυλογραφηθεί τα Πρακτικά να τα διαβάσετε, να διαβάσετε και την έκθεση που έχετε δώσει· και την οποία σας δείξαμε λεπτομεράς, και να υπογράψετε σε κάθε φύλλο και στό τέλος.

(Στο σημείο αυτό, ο μάρτυς κ. Παπαγιάννης, αποχωρεί από την αίθουσα)

Κύριοι συνάδελφοι, λύεται η συνεδρίαση για αύριο Πέμπτη 23/10/86 και ώρα 10.30' πρωΐνη.

Στη συνέχεια και περί ώρα 16.35 λύθηκε η συνεδρίαση.-

The image shows handwritten signatures and corresponding names in Greek, arranged in two columns. The left column includes 'Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ' (President), 'ΧΡΙΣΤΟΣ ΜΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ' (Christos Basiannis), 'ΟΙ ΜΑΡΤΥΡΕΣ' (Witnesses), and 'ΕΘΜΑΙΟΣ ΘΩΡΙΔΗΣ Α.Δ.' (Ethmois Thoridi A.D.). The right column includes 'Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ' (Secretary), 'Κ. ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ' (K. Tsigaridas), and 'ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ Κ.' (Papagiannis K.). There are also other signatures and initials visible between these main groups.

Την 27/10/86... ημέρα Π.Σ.φων..... και ώρα 9.00μ.η.
π.μ., στη Γραμματεία της Εξεταστικής Επιτροπής για το "χάριτο
της Κύπρου" (Α'όροφος, γραφείο 143 του Μεγάρου της Βουλής) ου-
νήθηκε το Πλεονέκτειο της Εξεταστικής Επιτροπής, αποτελούμενο
από τους βουλευτές, Χρήστο Μιασαγιάδηνη, Πρόεδρος, Παυλούλα Σακο-
λίκη, Αντιπρόεδρος, Κων/νο Τσιγαρίδη, Γραμματέας και ενόπλιον του
πλεονέκτη της αιδί 27/10/86... αποσάσσει της Εξεταστικής
Επιτροπής, ο μάρτυρας Καλύβης Π.Σ.φων.γνώμη.....
..... ανέγνωσε, βεβήλωσε
και υπέγραψε τις καταθέσεις του που έδωσε ενόπλιον της Εξεταστικής
Επιτροπής στις 22/10/86.:.....

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΧΡΙΣΤΟΣ ΜΙΑΣΑΓΙΑΔΗΣ

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΣΤΡΟΥ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΑΚΟΛΙΚΟΣ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

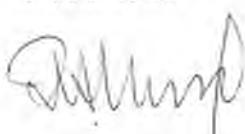
ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΛΙΒΗΣ

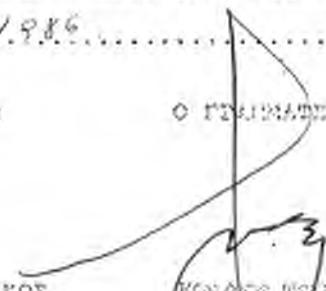
Ο ΜΑΡΤΥΡΑΣ

Κ. ΚΑΛΙΒΗΣ

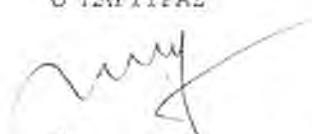
Την 22η Οκτωβρίου 1986 μεριαν .. Σερρών..... και ώρα 2.00μμ
π.μ., στη Γραμματεία της Εξεταστικής Επιτροπής για το "γάντιο
της Κύπρου" (Α' δρόφες, γραμμείο 143 του Μεγάρου της Βουλής) συ-
νήθησε το Προσδότερο της Εξεταστικής Επιτροπής, αποτελούμενο
από τους Βουλευτές, Υπότιτλο Ιπατιαγγελόνη, Πρόεδρος, Καζαντζίδης Ζακο-
λήκη, Αντιπρόεδρος, Κων/νο Τσιγαρέζη, Γραμματέα και επίκουρον του
σε εκτέλεση της αιτίας 22/19/86..., αποφάσισεν της Εξεταστικής
Επιτροπής, ο μάρτυρας Ά.Γ... Διάλογος Ι.Μ.....

..... ανέγνωσε, διεύρησε, βεβαίωσε
και υπέγραψε τις καταθέσεις του που έβασε ενόπλον της Εξεταστικής
Επιτροπής στις 22.. Ο.Κ. Ημέραιν... 1986.....

Ο ΠΡΟΝΑΡΟΣ

ΧΡΙΣΤΟΣ ΙΩΑΝΝΙΚΗΣ ΝΙΚΑΝΤΑΣ ΣΑΚΟΝΤΚΟΣ

Ο ΑΝΤΙΓΡΑΦΑΡΟΣ

ΙΩΑΝΝΑΣ ΣΑΚΟΝΤΚΟΣ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΚΩΝ/ΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΕΖΗΣ

Ο ΜΑΡΤΥΡΑΣ

Α.Γ. Σερρών, Μα.

Την 22/10/1986... τηνέρα 7.19.00..... και ώρα 7.0045
 π.μ., στη Γραμματεία της Εξεταστικής Επιτροπής για το "σάκελο
 της Κύπρου" (Λ' Αρχοφορες, γραμμείο 143 του Μεγάρου της Βουλής) αυ-
 νήλησε το Πρωτόδιο της Εξεταστικής Επιτροπής, απονελυθύνενο
 από τους διουλευτές, Χρίστο Μιασαγιάδηνη, Ηρόδορο, Παναγία Ραζο-
 λίκο, Λυτερόβρο, Κων/νο Τσιγαρίδα, Γραμματέα και ευάγκιον του
 σε επιτέλεση της από 22/10/86.. αποφάσεως της Εξεταστικής
 Επιτροπής, ο μάντυρας *(P... Θα. Δαρικά)*.....
 ..... ανέγνωσε, δεδομένος, βεβιώσε
 και υπέγραψε τις καταθέσεις του κατ' έδωσε ενόψει της Εξεταστικής
 Επιτροπής στις 22/10/1986.....

Ο ΠΡΟΚΑΡΩ

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΣ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

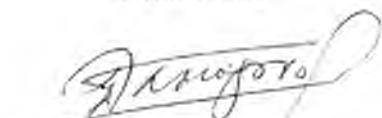
ΧΡΙΣΤΟΣ ΜΙΑΣΑΓΙΑΔΗΣ

ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΣΑΚΟΛΙΚΟΣ

ΕΠΟΧΗ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ

Δ. Μ. Ι.

Ο ΜΑΤΤΥΡΑΣ

Γρ. Λαζαρίδης

[ΛΕΥΚΗ ΣΕΛΙΔΑ]

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ Δ' - ΣΥΝΟΔΟΣ Β'
ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
"ΓΙΑ ΤΟ ΦΑΚΕΛΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ"

ΠΡΑΚΤΙΚΟ

Στην Αθήνα, σήμερα 23 Οκτωβρίου 1986, ημέρα Πέμπτη και ώρα 10.30' π.μ. συνεδρίασε στην αίθουσα της Γερουσίας του Μεγάρου της Βουλής η Εξεταστική Επιτροπή "για το φάκελο της Κύπρου", με Πρόεδρο τον κ. Χρίστο Μπασαγιάννη και με θέμα ημερήσιας διάταξης την εξέταση των μαρτύρων κ.κ. Κ.Κοκοράκη, Χρ.Ξαρχά και Κ.Συρμόπουλο.

Στη συνεδρίαση ήταν παρόντες από τα μέλη της Επιτροπής οι βουλευτές κ.κ. Γ.Δασκαλάκης, Π.Ζακολίνος, Κλ.Ζερβός, Αλ.Λιαροκάπης, Δ.Παγορόπουλος, Ι.Παπαδονικολάκης, Εμμ. Παπαστεφανάκης, Γ.Περάνης, Σπ.Ράλλης, Κ.Τσιγαρίδας, Ι.Βαρβιτσιώτης, Ι.Βασιλειάδης, Αν.Ζαΐμης, Κων.Λάσκαρης, Αθ.Ξαρχάς, Γ.Παναγιωτόπουλος, Αρ.Παυλένης, Χ.Φωτόπουλος, Κ.Κάππος, Κ.Γιατράκος και Δ.Λιβανός.

Ο Πρόεδρος της Επιτροπής διαπιστώνει την ύπαρξη απαρτίας και λέγει:

Κ.Κοκοράκης
Χρ.Ξαρχάς
;7.

1/1 σ (Κ.Ο.) 23.10.86

2

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Κύριοι συνάδελφοι, αρχίζει τη συνεδρίαση.

Θα ήθελα να σας πω ότι όπως μου διεμηνύθη από αξιοτίμους συναδέλφους, μέλη της Επιτροπής που ανήκουν στο κόμμα της Νέας Δημοκρατίας, την ερχομένη Πέμπτη, 30 του μηνός, έχουν Κοινοβουλευτική Ομάδα, στις 10 η ώρα το πρωΐ. Κατ' ακολουθίαν δεν είναι δυνατόν να βρίσκονται στην Αίθουσα αυτή εκείνη την μέρα και αυτή την ώρα.

Για να μην υπάρξει ματαίωσις της εξετάσεως των τριών μαρτύρων που έχουν αληθεύσει προς εξέταση, νομίζω πως πρέπει να ακολουθηθεί η εξής τακτική:

Εμεις οι υπόλοιποι να καλέσουμε έναν- έναν τους μάρτυρες αυτούς να ορκιστούν, να γίνει δηλαδή η διαδικασία της ορκωμοσίας τους, να επακολουθήσει η γνωστή ερώτησή μου εάν θεβαίωνουν και αν αναφέρονται στην έκθεση που έχουν κάνει εδώ πέρα και να διακόψουμε την πρώτη εξέταση, τη δεύτερη εξέταση, την τοίτη

εξέταση για τις 12.30' το μεσημέρι, οπότε ελπίζω ότι θα έχει τελειώσει η Κοινοβουλευτική Ομάδα και εν πάση περιπτώσει θα σας έχει διοθεί η ευχέρεια να έρθετε.

(B).

(6)

1/1 Γ.Η. Ζ.Β. 23-10-86

3

Στη περίπτωση που διαπιστώσουμε όταν ~~δια~~ επέλθει η ώρα, μεσή ή μία ώρα πόσο θα πούμε ότι διαιρέπτουμε διαιρέπτουμε ότι δεν έχετε τελειώσει, δεν έχουμε παρά να ξανακαλέσουμε τους μάρτυρες και να τους πούμε ότι διαιρέπτουμε για μια άλλη μέρα.

Είμαστε σύμφωνοι σ' αυτό; Αυτό αφορά κυρίως τους Βουλευτάς της Νέας Δημοκρατίας.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ. Θα είναι ταλαιπωρία για τους συναδέλφους, κύριε Πρόεδρε, με το να αρχίσουμε ενδεχομένως στις 1 η ώρα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Θα είναι, δημοσίευση ταλαιπωρία μεγαλύτερη για τους μάρτυρες, να τους καλέσουμε και τους έχουμε καλέσει ήδη-και στην συνέχεια να ανακαλέσουμε τις αλήσεις.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ. Εν τοιαύτη περιπτώσει, κύριε Πρόεδρε, να γίνει, όπως είπατε εσείς ^{με} να τελειώσουμε ~~τό~~ στάδιο της διαιρέσεως ή της επιβεβαιώσεως των αλήσεων των μαρτύρων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Σύμφωνοι. Και μετά θα διαιροπεί η συνεδρίαση για την ώρα που θα έλθετε εσείς. Εάν έλθετε σε μια λογική ώρα, που μπορούμε να συνεχίσουμε έχει καλώς. Εάν, δημοσίευση πέρισσότερο, στη Βουλή θα είμαστε, θα συνέλθουμε πάλι και θα πούμε ότι διαιρέπτουμε για μια άλλη μέρα. Νομίζω ότι είναι η καλύτερη λύση.

Τώρα, δύσον αφορά τον Παπαποστόλου, ποιός ^{μας} παρέσχε την πληροφορία

2/1 Γ.Η.

(Z.B.)

23.10.1986

- 4 -

ότι είναι κατάδικος;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ : Ο ν. Ξαρχάς κάτι είπε.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ : Εγώ πιστεύω ότι δεν είναι κατάδικος.

Πιστεύω ότι αυκλοφορεί ελεύθερος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) : Εν πάσῃ περιπτώσει παρακαλείται

ο ν. Παπαθανασίου να τηλεφωνήσει στο ΓΕΕΘΑ προς διαπίστωση εάν

ο ν. Παπαποστόλου είναι φυλακή, ή είναι ελεύθερος. Ακόμη μπορεί

•

να γίνει ένα τηλεφώνημα και στις φυλακές.

Λοιπόν, αρχίζουμε. Παρακαλώ τον ν. Γραμματέα να συνοδεύσει
τον μάρτυρα ν. Κοκκοράκη στην Αίθουσα.(Στο σημείο αυτό, εισέρχεται στην Αίθουσα ο μάρτυρας
ν. Κοκκοράκης).

(AK)

(H)
1/1 A.K. E.T. 23-10-1986

5

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ, ιύριε Κοκοράκη να απαντήσετε σχετικά με τα στοιχεία της ταυτότητάς σας.

ΜΑΡΤΥΣ: Επώνυμο: Κοκοράκης.

Όνομα: Κωνσταντίνος.

Όνομα πατέρα: Γεώργιος

Όνομα μητέρας: Αικατερίνη.

Έτος γεννήσεως: 1924

Τόπος γέννησης: Τρίπολη Αρκαδίας.

Κατοικία: [REDACTED] 7 Αμπελόκηποι Αθήνα.

Επάγγελμα: Συνταξιούχος στρατιωτικός. Αντισυνταγματάρχης ε.α.

Θρήσκευμα: Χ. Ορθόδοξος και 'Ελληνας αξιωματικός.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Αυτό το "Ελληνας αξιωματικός" νομίζω ότι θα περίττευε. Εγώ σας ρώτησα για το θρήσκευμα.

Παρακαλώ να έχετε υπόψη σας -το λέω από τώρα με την ευκαιρία- ότι είστε ενώπιον αντιπροσωπείας, μιας επιτροπής της Βουλής των Ελλήνων. Δηλαδή εσείς λέτε στο στρατό, σε ένα σύνταγμα ολόκληρο προσοχή, ημερησία διαταγή, ανάπταυση και στη συνέχεια λέτε προκειμένου για το όνομά του του διοικητού: "Προσοχή, Μπονάνος Γρηγόριος π.χ. ανάπταυση αλπ.

2/1 A.K. E.T. 23-10-1986

6

Εσείς λοιπόν μπήκατε μέσα στην αίθουσα της Βουλής των Ελλήνων και δεν μπορείτε όταν σας ρωτώ εγώ για το θρήσκευμα να λέτε ^{και} 'Ελλην αξιωματικός'. Τι είναι ο 'Ελληνας αξιωματικός δεν είναι έλληνας πολίτης;

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Γιατί τότε λοιπόν, το τονίζετε ιδιαιτέρως; Είστε έγγαμος;

ΜΑΡΤΥΣ. Ναι είμαι έγγαμος και πατέρας ~~της~~ τέκνων, ~~ενός~~ αγοριού ~~της~~ και ενός κοριτσιού.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Βάλτε το χέρι σας στο Ευαγγέλιο και παρακαλώ τους συναδέλφους να εγερθούν. Και παρακαλώ να επαναλάβετε το νενομισμένο όρκο, όπως θα τον πω εγώ.

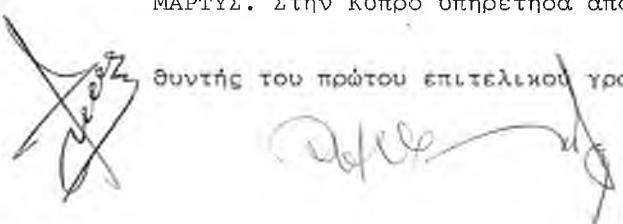
(Στο σημείο αυτό ο μάρτυς δίνει τον ακόλουθο όρκο):

"Ορκίζομαι ενώπιον του Θεού να είπω ευσυνειδήτως δλη την αλήθεια και μόνο την αλήθεια χωρίς να προσθέτω ούτε να αποκρύψω τι".

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ καθίστε.

Κατ' αρχήν είσαστε στην Κύπρο κύριε μάρτυς;

ΜΑΡΤΥΣ. Στην Κύπρο υπηρέτησα από το έτος 1972 μέχρι το '74 ως διευ-

θυντής του πρώτου επιτελικού γραφείου του Γενικού Επιτελείου της

3/1 A.K. E.T. 23-10- 1986

f

Εθνικής Φρουράς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μπορείτε να μας πείτε ποια είναι η αποστολή του πρώτου επιτελικού γραφείου;

ΜΑΡΤΥΣ. Τοποθετήσεις μεταθέσεις του στρατιωτικού προσωπικού γενικώς.

Πειθαρχία, τάξις του στρατεύματος. Ελέγχει δηλαδή την στρατιωτική αστυνομία. Είναι υπεύθυνοι για την ταφή των νεκρών και γενικώς κατά τις επιχειρήσεις για τους αιχμαλώτους για την διακομιδή των τραυματών. Άλλοι βέβαια τους διακομίζουν αλλά το πρώτο γραφείο τηρεί τις καταστάσεις και αναφέρει στα προϊστάμενα κλιμάκια. *και* γενικώς θέματα προσωπικού.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Εσείς κάνατε νομίζω κάποια έκθεση προς το ΑΕΔ;

ΜΑΡΤΥΣ. Όταν επέστρεψα από την Κύπρο διά εγγράφου που πήρα ως διοικητής μονάδος που ήμουν εδώ στις Σέρρες, είχα τοποθετηθεί διοικητής της 4601 μονάδος πληροφοριών, στην ΚΥΠ Σερρών. Άλλη είναι η αποστολή της ΚΥΠ Σερρών και άλλη η αποστολή της ΚΥΠ Αθηνών.

Δηλαδή η ΚΥΠ Σερρών ασχολείται με πληροφορίες βουλγαρικής προελεύτειας και επί μεθοιακής καταστάσεως. Δεν έχει δηλαδή αποστολές πολιτικής φύσεως, παρακαλουθήσεις ή πάπια, όπως συνηθίζεται να λέγεται.

Εγώ λοιπόν, όταν γύρισα από την Κύπρο πήγα στην ΚΥΠ Σερρών.

JKL *(ε)*

ΑΚ

1/1 Θ (Ε.Α.) 23.10.86

8

Η μετάθεσή μου από τη Κύπρο -αυτό έχει σημασία να το θέρετε στην όλη διαδικασία της εξετάσεως- είχε βγει ένα μήνα εναρίτερα από τα γεγονότα της Κύπρου. Είχα συμπληρώσει εγώ τη διετία στην Κύπρο και είχε βγει η μετάθεσή μου για τις Σέρρες ένα μήνα νωφίτερα και έλεγε ότι εγώ τοποθετούμαι στη Μονάδα των Σερρών και θα έπρεπε να πάρω φύλλο πορείας στο τέλος Ιουλίου. Για μένα έχει σημασία, επειδή μπορεί να με κατακρίνουν ορισμένοι ότι εγώ ήμουν συνθημότης 'ο, τι θέλουν να λένε δεν με ενδιαφέρεται. Το λέγω αυτό, για να αποδείξω ότι εγώ οιανδήποτε ανάμειξη και αν με κατηγορούν ότι έχω δεν την είχα για προσωπικά οφέλη. Γιατί εγώ είχα συμπληρώσει τα δύο μου χρόνια στη Κύπρο και έφευγα μετά από 15 μέρες.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Σύμφωνοι. Αν μου επιτρέπετε, πότε

είχατε συμπληρώσει τα δύο χρόνια;

ΜΑΡΤΥΣ. Στις 31 Ιουλίου, σας λέω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Τότε τα συμπληρώνατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Τότε τα συμπλήρωνα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Συνεπώς, γιατότε ήλθε η διαταγή.

ΜΑΡΤΥΣ. Η διαταγή είχε ήλθε για να ούγω στις 31 Ιουλίου για τις Σέρρες.

2/1 ④ XM 23.10.86

φ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Αυτήν την έκθεση την υποβάλλατε,
πότε, θυμάσθε;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όταν ήμουν διοικητής στη Μονάδα Σερρών. Έχω το διαβιβα-
στικό εδώ. ' . Αυτή είναι προσωπική απόστολη και γι' αυτό έχω το
διαβιβαστικό. Δεν είναι απόρρητο. Εγγραφο στρατιωτικής φύσεως.
Είναι ένα έγγραφο που το συνέταξα εγώ. Γι' αυτό έχω κρατήσει και
το χαρτί αυτό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Θα ήθελα να σας παρακαλέσω να
κυττάξετε αυτό το έγγραφο που θα σας δείξει ο κ. Γραμματέας, αν
αυτή είναι η έκθεσή σας και αν βεβαιώνετε την ακρίβεια του περιεχο-
μένου της εκθέσεως αυτής.

(Επιδεικνύεται στο μάρτυρα η σχετική έκθεση).

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαιώνω την ακρίβεια και μπορεί να συμπληρώσω ορισμένες
λεπτομέρειες.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Αναφέρεσθε βασικά στο έγγραφο αυτό
και βεβαιώνετε το περιεχόμενό του ως αληθές.

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως, απόλυτα αληθές.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Από εκεί και πέρα, πέστε μας τι
έχετε να μας πάτε.

ΜΑΡΤΥΣ: Πέραν, των αναγραφομένων στο έγγραφο αυτό, έχω να πω δυό

χάντη.

3/1 0 XM 23.10.96

10

Εδιάβασα στον ημερήσιο τύπο την 1 Αυγούστου του έτους 1986

και έχω αντίγραφο εδώ- στη "ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΗ" τα εξής πράγματα:

Λέει εδώ ότι ο κ. Πούλος κατέθεσε στην Επιτροπή. Τώρα, πως τα πήρε

ο τύπος και τα έγραψε, αυτό είναι άλλο θέμα που δεν μπορώ να ξέρω.

Ο κ. Πούλος, λοιπόν, είπε - όχι στις 8.05' μπήκε στο γραφείο

του, ο επ' αδελφή γαμπρός του Μπονάνου, συνταγματάρχης Κοκκοράκης,

έβγαλε ένα πιστόλι από την τσάντα του και του ζήτησε να παραδοθεί

ο ίδιος και η μονάδα του. Έτσι λέει εδώ ο κ. Πούλος. Και φυσικά - γράφε

- παραδόθηκε, ενώ μάθαινε από τον Κοκκοράκη ότι ήδη δύο άλες είχαν

προσχωρήσει στους πραξικοπηματίες. Αυτό είναι το θέμα που έχω να

θέω. Και λέει και κάτι άλλο, επειδή το ξέρω. Ότι ακόμη καμμιά

μονάδα δεν ήταν στη θέση της κατά την εισβολή των Τούρκων στην Κύ-

προ, γιατί είχαν διαλυθεί, λόγω του πραξικοπήματος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Κυττάξτε, αυτά που διαβάζετε δεν

είναι η κατάθεση του κ. Πούλου. Αυτά που διαβάζετε είναι δημοσίευμα

μιας εφημερίδας. Αν αποδίδεται η κατάθεση ή όχι, ούτε εσεις το ξέρε-

τε, ούτε εγώ είμαι σε θέση να σας το βεβαιώσω και τούτο, γιατί δεν

έχω μπροστά μου την κατάθεση του κ. Πούλου.

Πέστε μας, τέλος πάντων, η ουσία ποιά είναι; Ότι γράψανε

δια εσεις είχατε...

4/10.

(Ε.Σ.)

23.10.1986

11

EMMANOYHLA PAPASTEFANAKHIS : Θα παρακαλέσω πάρα πολύ, επειδή ο κ.μάρτυρας είπε ότι θα αναφερθεί σε γεγονότα, πέρα απ' αυτά που έχει γράψει στην έκθεσή του, να εκθέσει όλα τα πραγματικά περιστατικά που θέλει να μας πει για τα γεγονότα της Κύπρου και αυτά που ενδεχόμενα αναφέρει στην έκθεσή του και δια τούτο άλλο θέλει να συμπληρώσει, διχιώματας μεμονωμένα περιστατικά. Να μας πει όλη την ιστορία, εν συντομίᾳ και από εκεί και πέρα εμεις ρωτάμε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) : Αυτό του είπα να κάνει, αλλά όπως βλέπετε ο μάρτυρας αρχίζει απ' αυτό το περιστατικό. Τι να κάνουμε;

θεία Πάντως, ούριε μάρτυρε, ^Γ να παρέμβω και να σας πω ότι αυτά που γράφουμε εφημερύδες δεν είναι πρακτικά. Είναι δημοσιογραφικές πληροφορίες, που μπορεί ...

ΜΑΡΤΥΣ : Είναι προσβολή κατά της τιμής μου, ούριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) : Ωραία, να πάτε στο δικαστήριο να αποκαταστήσετε την τιμή σας.

ΜΑΡΤΥΣ : Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο, θα σας καταθέσω...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) : Κύριε Κοκκοράκη να καταθέσετε ότι θέλετε να καταθέσετε και θα τα δεχθούμε.

ΜΑΡΤΥΣ : Θα καταθέσω την απάντηση που έχω δώσει στον τύπο.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ : Να μας τα πει απ' την αρχή, όπως και οι άλλοι μάρτυρες που εξιστόρησαν τα γεγονότα. Νομίζει ίσως ο κ. μάρτυρες

5/1θ.

(Ε.Σ.)

23.10.1986

12

Ότι εμείς είμαστε γνώστες αυτής της εκθέσεως, την οποία έχει κάνει.

Ας πει, τι γράψει στην έκθεσή του και για τα περαιτέρω, ότι έχει να προσθέσει πέραν της εκθέσεως.

Δηλαδή, κύριε Κοκκοράκη, να μας πάτε όλο το ιστορικό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Με συγχωρείτε για τις παρεμβάσεις αλλά νομίζω ότι δεν είναι αμαρτία αυτό που κάνει ο μάρτυς.

Του έδωσα τον λόγο και του είπα, πέστε μας, τι θέλετε να μας πάτε και αυτός αρχίζει απ' αυτό το περιστατικό. Τι να κάνουμε δηλαδή;

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Νομίζω ότι έγινε ένα λάθος. Ο κ. μάρτυς είπε "πέραν των όσων έχω καταθέσει συμπληρώνω αυτά". Εμείς, δηλαδή, πρέπει να ακούσουμε και τι έχει γράψει στην έκθεσή του.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Θα τα πει, κύριε Φωτόπουλε. Λέτε να θυμάται επακριβώς, τι έχει καταθέσει;

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Για να διευκολυνθεί ο ίδιος, το λέω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Πέστε μας, λοιπόν, κύριε, τι θέλετε να πάτε επί του θέματος του πραξικοπήματος στο σύνολό του και επί του θέματος της τουρκικής εισβολής στο σύνολό της. Αυτά είναι τα δύο πράγματα τα οποία συνθέτουν την κυριακή τραγωδία. Σ' αυτά τα δύο θέματα, παρακαλώ τι έχετε να μας πάτε;

ΜΑΡΤΥΣ: Όπως έχω αναφέρει και στην έκθεσή μου, για να το ακούσουν και οι υπόλοιποι κύριοι, περιγράφω τα γεγονότα από αρχάς μέχρι 15

6/1 0 XM 23.10.86

13

Ιουλίου, 15 με 20 Ιουλίου και 20 Ιουλίου μέχρι την ημέρα που
έφυγα από την Κύπρο.

Ας πάρουμε τα γεγονότα που είναι μέχρι της 15 Ιουλίου, τα προηγηθέντα γεγονότα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) Πέστε μας λοιπόν, τι έγινε με λίγα λόγια.

ΜΑΡΤΥΣ. Τα προηγηθέντα γεγονότα ήταν μία ανώμαλη κατάσταση στην Κύπρο. Βδυμβες πέφτανε στους δρόμους, μεταξύ Γριβιών και Μακαριων, υπήρχε μία πλήρης αναρχία. Είχε εκδοθεί μία διαταγή από την Κυπριακή δημοκρατία, από το Υπουργείο Εθνικής Αμύνης δια απολυθούν στις 20 Ιουλίου δύοι οι στρατεύσιμοι, οι οποίοι συμπληρώνουν 14 μήνες ενώ μέχρι τότε η θητεία ήταν 24 μήνες, πράγμα που εσήμαινε δια εμειώνετο η δύναμη της Εθνικής Φρουράς κατά 50% και είχε δημιουργηθεί και μία ανωμαλία, ας πούμε, επειδή είχαν δημοσιεύσει οι εφημερίδες στην Λευκωσία δια φύγουν οι Έλληνες αξιωματικοί, γιατί το εξήτησε ο Πρεσδρος της Κυπριακής δημοκρατίας. Παραμολουθούντο δύοι οι αξιωματικοί μηδενός εξαιρουμένου. Υπήρχε δηλαδή μία ανώμαλη, ας πούμε, κατάσταση. Είχε πάψει να λειτουργεί η πειθαρχία στην Εθνική Φρουρά, γιατί δύοι απολύνοντο, άλλοι έφευγαν. Είχαμε αυθαίρετες

~~Y~~
~~Y~~
~~Y~~

~~AC~~
~~AC~~

7/1 Θ XM 23.10.86

14

απουσίες, είχαμε λιποταξίες, είχαμε ανυπακοές, γιατί άλλοι εκαλύπτοντο από το ένα καθεστώς και άλλοι από το άλλο. Μεταξύ τους αλληλουρβίζοντο. Δεν άκουγαν πανένα. Ήταν μία ανώμαλη κατάσταση.

Βέβαια, αυτά λεπτομερώς, για μένα, θα μπορέσετε να τα μάθετε παλύτερα από τον στρατηγό διοικητή της Εθνοφρουράς κ. Ντενίση ο οποίος ήταν εκεί, ζούσε την κατάσταση, ερχόταν σε επαφή με τον Πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας, με τον Υπουργό Εθνικής Αμύνης, με τον Υπουργό Εξωτερικών, με τον Υπουργό Οικονομικών, με τους Πρεσβευτές, με όλη γενικά την ηγεσία, εγνώριζε την κατάσταση της Εθνικής Φρουράς, εγνώριζε την κατάσταση στην Κύπρο. Θα μπορέσει, λοιπόν, να σας ενημερώσει με περισσότερες λεπτομέρειες.

Εγώ απλώς σας λέω, ως 10 γραφείο, τι ήξερα. Επειδή, λοιπόν, ήμουν επί της τάξεως και πειθαρχίας είχα πολλές αναφορές ανυπακοής, απειθαρχίας, λιποταξίας, τέτοια συμβάντα, τέτοια γεγονότα και αυτά σας ξεω. Αυτά έγιναν μέχρι τις 15 Ιουλίου.

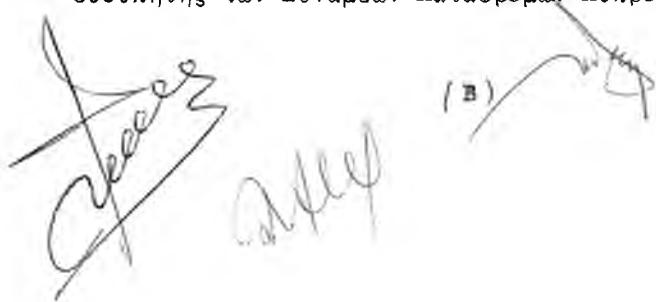
Μέχρι εκείνη την ημέρα εγώ δεν εγνώριζα δτι θα γίνει πραξικόπημα.

Τώρα, θα σας πώ, τι έγινε στις 15 Ιουλίου. Το πρωτ στις 15 Ιουλίου επήγαμε στο γραφείο μας, όπως πηγαίνουν δλοι οι αξιωματικοί.

8/1 0 XM 23.10.86

15

Το πρωΐ στις 6.30' ενχαμε πρόσλευση, λόγω θερινής σαιζόν. Στις 7.30'
—σας τα λέω λεπτομερώς, γιατί δεν ξέρω, αν έχω γράψει στηνέκθεσή
μου τις ώρες — ήρθε στο γραφείο μου ο συνταγματάρχης Κομπόνης,
διοικητής των Δυνάμεων Καταδρομών Κύπρου και μου λέει:

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Komponis". To the right of the signature, there is a small, curved bracket containing the letters "(B)".

(θ)

1/1 Β. (Δ.Γ.) 23-20-86

16

Κύριε Κοκοράκη η εθνική φρουρά επειδή έχει πάρει εντολή από το εθνικό κέντρο να ενεργήσει εναντίον του αθεστώτος του Μακαρίου προς ανατροπή του, εσύ θα εκτελέσεις την εξής αποστολή. Θα πας στην διοίκηση πυροβολικού εις την Αμαλάσα Λευκωσίας και θα ενημερώσεις το περιβολικό ότι δεν θα αινηθεί κανένας από τη θέση του. Εγώ ως διευθυντής του πρώτου επιτελικού γραφείου δεν υπάγομαι στον κ. Κομπόκη έχω κάποιο προϊστάμενο. Μόλις έψυγε από το γραφείο μου ο κ. Κομπόκης σηκώθηκα και πήγα στο προϊστάμενό μου στον κ. Γιανακόδημο Παναγιώτη που ήταν επιτελάρχης στο γενικό επιτελείο φρουράς. Εκεί υπάγονται οι διευθυνταί επιτελικών γραφείων, αυτός γράφει τις διαδοχικές μας σημειώσεις για την επέδοσή μας και γενικά για την προόδο μας και για την δουλειά που προσφέρουμε. Πήγα στον κ. Γιανακόδημο στο γραφείο του, κτύπησα την πόρτα και του είπα: Κύριε επιτελάρχα ήρθε στο γραφείο μου ο κ. Κομπόκης και μου έδωσε αυτή την εντολή. Ισχύει; Θα την εκτελέσω; Διότι ήταν μία εντολή εκτός του γραφείου μου δεν ήταν εντολή του πρώτου επιτελικού γραφείου. Μου είπε, θα την εκτελέσεις, με τηνδιαφορά, προσθέτω, ότι δεν θα ανακοινώσεις στο διοικητή πυροβολικού το γεγονός τρίτην από τις 8 η ώρα. Διοικητής πυροβολικού ήταν ο συνταγματάρχης Πούλος. Πράγματι εγώ πήρα την τσάντα μου, μέσα στην τσάντα μου

Σ. Ζ.

2/1 B. (Δ.Γ.)

23-10-86

17

επειδή έβλεπα ότι θα δημιουργηθούν πολεμικά γεγονότα επόμενο ήτονα λάθω και εγώ τα προσωπικά μου μέτρα ασφαλείας, ~~μέσα~~ στην τσάντα μου έβαλατη: ~~Ά~~ωστήρα μου πάνω στην οποία ήτο τοποθετημένο το περίστροφό μου, ~~την~~ μπήκα στην κούρσα την Μάζντα που διαθέτει το γραφείο και πήγα στην διοίκηση πυροβολικού η οποία είναι 3 χιλιόμετρα έξω από την Λευκωσία στην Αψαλάσα. Πήγα εκεί στο γραφείο του κυρίου Πούλου. Οταν πήγα εκεί επειδή ήθελα να ήταν καμάλλοι παρόντες μάρτυρες, άταν θα μεταβίβαζα την διαταγή~~και~~ αυτό μου βγήκε σε καλό, θα σας πω γιατί~~είπα~~: Κύριε συνταγματάρχα, επειδή έχει διαταχθεί στις 20 του μηνός να απολυθεί μία σοβαρά δύναμη περίπου το 50% της εθνικής φρουράς ήρθα μείνα μελέτη που έχω κάνει να δούμε ποιά θα είναι η αναδιάταξη των μονάδων δηλαδή τι θα αφαιρέσουμε από κάθε μονάδα σε προσωπικό, ούτως ώστε να μπορέσουμε να διατηρήσουμε ένα ικανοποιητικό επίπεδο. Άλλως κατ' ουσία διέλλετο η εθνική φρουρά με αυτή την διαταγή. Επειδή όμως το θέμα εσείς μόνος σας δεν μπορείτε να το χειριστείτε παρακαλώ καλέστε εδώ τον επιτελάρχη σας τον διευθυντή του πρώτου γραφείου της διοικήσεως πυροβολικού και εάν θέλετε και το διοικητή της μοίρας, γιατί εκείναι και η έδρα μιας μοίρας πυροβολικού. Πράγματι ο κ. Πούλος φώναξε τον επιτελάρχη του τον αντισυνταγματάρχη Μανουσανί.

 Γεώργιος φώναξε το λοχαγό Μαραγκόπουλο που ήταν του πρώτου γραφείου της

3/1 B. (Δ.Γ.) 23-10-86

18

διοικησεως πυροβολικού, φώναξε και τον διοικητή της μοίρας τον αντισυνταγματάρχη Γούρα Φαΐδωνα και ήρθαν στο γραφείο. Αρχίσαμε να συζητάμε το θέμα της αναδιατάξεως των μονάδων πυροβολικού βάσει της μελέτης που είχα κάνει εγώ ως πρώτο γραφείο. Οταν η ώρα όμως έφθασε 8 παρά ¹¹ τους λέων ¹¹ Κύριοι, θα διακόψω την μελέτη αυτή που κάνουμε και θα σας ανακοινώσω ότι η εθνική φρουρά κατόπιν αποφάσεως του εθνικού ¹¹ κέντρου απεφάσισε να κινηθεί προς ανατροπή του καθεστώτος του Μακαρίου.

Κύριε συνταγματάρχα, έχω εντολή να σας μεταβιβάσω ότι ουδεμία μονάς πυροβολικού θα κινηθεί και θα λάβει μέρος στο εγχείρημα. Η μόνη αποστολή που έχετε είναι να λάβετε σοβαρά μέτρα ασφαλείας των μονάδων πυροβολικού προς αποφυγή επεισοδίων, είτε τυχόν επιθέσων εκ μέρους του επικουρικού σώματος που διατηρούσε ο Αρχιεπίσκοπος. Αυτή ήταν η εντολή μου. Οταν τελείωσα την εντολή αυτή που είπα στον κ. Πούλο σηκώθηκαν όλοι δύο ¹¹ μόνο που δεν με φύλασσαν ¹¹ ηπιωκραυγές, ¹¹ ζήτω η Ελλάς, χειραψίες κ.λ.π.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ : Και ο Πούλος;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως, ¹¹ ένώ θα σας αποδείξω τα σκουλήκια ¹¹ πρέπει να ¹¹ πατήσετε,

(BA)

(B) 1/1 BA Φ.Τ. 23.10.86

19

(κυρίου μάρτυρος συνέχεια)

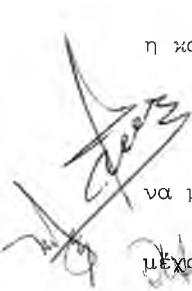
Αφού σηκώθηκαν πάνω...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) : Παρακαλώ. Αν θέλετε αυτές τις προσωπικές σας διενέξεις με τον κύριο Πούλο να τις λύσετε επ' προσωπικού επιπέδου. Τέτοιες φράσεις και λέξεις -δεν θέλω να υπερασπίσω ούτε τον κύριο Πούλο, ούτε κανέναν- είναι απαράδεκτες σε μια αίθουσα Βουλής. Ευχαριστώ.

ΜΑΡΤΥΣ : Μάλιστα, κύριε Πρόεδρε.

Τέλος πάντων, θα τα πούμε.

Σε λίγο άρχισαν να ακούγονται πυροβολισμοί, ριπές πολυβόλων, εκρήξεις κλπ. από την περιοχή Λευκωσίας που άρχισε το εγχείρημα. Εκεί ο κύριος Πούλος χωρίς να εκβιαστεί από κανέναν, βγήκε από το γραφείο του, κάλεσε τον ταγματάρχη Εμμανουηλίδη των Διαβιβάσεων, του έδωσε εντολή να τηλεφωνήσει σε όλες τις μονάδες. Ο κύριος Σόφιας πήρε εντολή να πάει αμέσως στη μούρα του να λάβει μέτρα ασφαλείας. Ελεύθεροι όλοι εκενούντο. Κανείς δεν τους απειλούσε, και συνεχίστηκε αυτή η κατάσταση.

 Επί πλέον λησμόνησα να σας πω ότι είχα εντολή να παραμείνω μέχρι να με ειδοποιήσουν από το ΓΕΕΦ για το πότε θα γυρίσω πίσω. Κάθησα εκεί μέχρι την 13.00' το μεσημέρι. Έγινε, ό,τι έγινε. Εγώ μαζί με τους κύριο

2/1 BA Φ.Τ. 23.10.86

20

Πρόλοι στο γραφείο του πέναμε καφέ και γινόταν δ, τι γινόταν.

Στις 13.00 η ώρα, σας πληθυσμορά αύριοι, έγινε το εΦής. Λέω : "Κύριε συνταγματάρχα, μας πήσαν τηλέφωνο να πάμε και να πάτε και σεις στο γενικό επιτελείο που σας θέλει ο διοικητής, ο αύριος Γεωργίτσης".
 Λέει : "Να πάμε". Μου λέει : "Δεν άθεσαι Κώστα να σε πάρω με το δικό μου αυτοκίνητο και να πάμε μαζί;". Λέω : "Να πάμε". Λέω στον οδηγό μου : "Πάρε το αυτοκινητό μου και τράβα στο επιτελείο". Μπήκα στο αυτοκίνητο του αυτοκινητού Πούλου - Καθήσαμε οι δύο μας στο πίσω άθεσμα και πήγαμε στο ΓΕΕΦ. Γυρίσαμε, εγώ στο γραφείο μου, αυτός στον αύριο Γεωργίτση. Τελείωσαν τα πάντα, 'Ο, τι έγινε, έγινε. Από κει και πέρα, είναι όλα τα γεγονότα. Εγώ πλέον δεν είχα καμιά άλλη αποστολή, καμιά άλλη θέση στο όλο πραξικόπημα. Πήγα στο γραφείο μου και φύσικολήθηκα με νεκρούς, με τραυματίες ήλπι. Τελειώνω με την υπόθεση την πρωΐνη και πηγαίνω στην απογευματινή.

Καθ' ήν στιγμήν ανέλαβα τα καθήκοντα του πρώτου γραφείου, πληροφορήθηκα από τους υπόλοιπους επιτελείς που ήταν στο επιτελείο, δτι οι φρούρες Λεμεσσού, Πάφου, Αμμοχώστου, Μόρφου, δεν είχαν ενημερωθεί ότι θα γίνει αυτό το συγκείρημα. Αποτέλεσμα ήταν, δτι πήγαν οι επικουρικοί πιάσαντε τους αξιωματικούς, τους αιχμαλωτίσανε, και μεταφύ

3/1 BA Φ.Τ. 23.10.86

21

αυτών μάλιστα στην Λεμεσόσ, διοισιόνησαν εν ψυχρώ και τον ταγματάρχη Ζερβό. Δεν ξέρω αν σας έχει αναφερθεί.

Μεσολάβησαν τότε τηλεφωνήματα, γιατί τότε φέρανε και σύνο επιτελεό το απόγευμα, τον ταγματάρχη Πανταζή, που ήταν διοικητής του επικουρικού.

Τον είχαν συλλάβει και βάζανε και τηλεφωνούσε στην Λεμεσό και στην Πάφο να επέμβει για να μην γίνει αιματοκύα και το ^{το} ένα και το άλλο. Και τελικώς αφήσανε τους αξιωματικούς την άλλη μέρα το πρωΐ ελεύθερους. Αυτά είναι τα γεγονότα που έχω να σας πω για την 15η Ιουλίου.

Από κει και πέρα, θα σας πω καε ένα άλλο γεγονός που έχει ενδιαφέρον, που συνέβη την ίδια μέρα. Άς διευθυντής του πράτου γραφείου, πήρα εντολή από τον διοικητή της εθνοφρουράς να συγκεντρώσω όλες τις οικογένειες των αξιωματικών που διέμεναν στην Λευκωσία σ' ένα ξενοδοχείο, με τα γυναικόπαιδα όλα, για να μη διωχθούν, να μην αιχμαλωτιστούν από Κυπρίους αντιφρονούντας, ή προσκειμένους προς τον Μακάριο, όπως θέλετε πάρτε το. Και εγώ ως πρώτο γραφείο, ενήργησα. Συγκέντρωσα όλες τις οικογένειες στο ξενοδοχείο "Κλεοπάτρα" και το τρίτο γραφείο διέταξε και έστειλε φρουρά προς φρούρηση των οικογενειών των αξιωματικών. Οι οικογένειες των αξιωματικών έμειναν εκεί μέχρι της 19ής του μηνός. Αυτά είναι που έχω να πω από πλευράς Πούλου.

4/1 BA Φ.Τ. 23.10.86

22

Όταν ο αύριος Πούλος γύρισε στην Ελλάδα, μαζί με την έκθεση που έκανε, αυτή εδώ που έκανα και εγώ έκανε και μια αναφορά που έλεγε ότι εγώ πήγα στο γραφείο του. Αυτά που λένε οι εφημερίδες, δεν είναι ψευδή. Αυτά έγραψε στην αναφορά του. Και εγώ ακόμη ήμουν εν υπηρεσία και εκλήθην ως κατηγορούμενος από το Βιασκές Στρατοδικείο Αθηνών. Έχω όλη τη δικογραφία και θα σας παρακαλέσω να ζητήσετε τη δικογραφία από το Βιασκές Στρατοδικείο Αθηνών. Θα σας δώσω και το απαλλακτικό βούλευμα. Αν θέλετε να σας διαβάσω, για να το ακούσετε αύριοι, το βούλευμα του στρατοδικείου. Έγραψε ο Πούλος αυτά που έγραψε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) : Το αντίγραφο αυτού του βουλεύματος μπορείτε να το καταθέσετε.

ΜΑΡΤΥΣ : Θα σας το καταθέσω.

Με παρέπεμψαν στο στρατοδικείο, έγινε προανάρτηση, εκλήθησαν δύοι οι παρόντες της 15ης Ιουλίου στο γραφείο του αυτού Πούλου και κατέ-

θεσαν δύο αρνητικά: "οχι, οχι, οχι".

(Δ)

(2BA) 1/1 Δ.

(Θ.Σ.)

23-10-86

23

Γονι Και όλοι έλεγαν όχι, όχι, δεν εξεβίασα κανένα, ότι δεν τράβηξα πιστόλι, ότι δεν πήγα στον Πούλο και δεν είπα αυτά τα πράγματα που γράφει. Και βγήκε αυτό το απαλλακτικό βούλευμα, το οποίο θα σας καταθέσω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ να το καταθέσετε στον γραμματέα της Επιτροπής και να γραφτεί στα Πρακτικά ότι κατετέθη.

ΜΑΡΤΥΣ. Είναι το υπ' αριθμ. 156/76 βούλευμα.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Δεν είναι επικυρωμένο.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν θέλω να καταθέσω το πρωτότυπο. Θα φέρω αύριο ένα επικυρωμένο αντίγραφο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Να καταθέσετε το πρωτότυπο.

ΜΑΡΤΥΣ. Θέλω όμως να το πάρω αύριο πίσω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Δεν θα πάρετε το πρωτότυπο.

Αυτό θα μείνει στην Επιτροπή. Θα πάρετε όμως ένα αντίγραφο το οποίο θα λέει "ακριβές αντίγραφο...". Θα το επικυρώσει η επιτροπή. Έχουμε το δικαίωμα να κάνουμε αυτό πράγμα.

ΜΑΡΤΥΣ. Θα ήθελα να έχω αυτό το έγγραφο, επειδή πρόκειται να μηνύσω τον κ. Πούλο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Εντάξει, κύριε μάρτυς. Συνεχίστε.

ΜΑΡΤΥΣ. Ευχαριστώ πολύ. Πάντως, αν θέλετε και τις καταθέσεις

2/1 Δ Ρ.Σ. 23-10-1986

24

των μαρτύρων, μπορείτε να τις ζητήσετε από το Διαρκές Στρατοδι-
νείο Αθηνών.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Όχι, δεν νομίζω ότι μας χρειάζε-
ται ακόμη.

ΜΑΡΤΥΣ. Επειδή το θέμα το θεωρώ σοβαρό, μπορείτε να ζητήσετε από
το Διαρκές Στρατοδινείο Αθηνών ολόκληρη τη δικογραφία. Διότι έχετε
και σεις μία υποχρέωση. Δεν ξέρω τι σας έχει καταθέσει ο κ. Πούλος.
Εάν σας έχει καταθέσει ο κ. Πούλος ότι εγώ έκανα αυτό το πράγμα,
ότι τράβηξα πιστόλι τότε, είσαστε υποχρεωμένος να του κάνετε μήνυ-
ση επί ψευδορκία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ, κύριε μάρτυρε, δεν θα
μου υποδείξετε εσείς τι θα κάνω και δεν θα μου πείτε μάλιστα ότι
είμαι υποχρεωμένος να το κάνω. Η Επιτροπή θα κάνει την δουλειά
της.

ΜΑΡΤΥΣ. Μα καλά, οι ψευδομάρτυρες δεν διώκονται κύριε Πρόεδρε;
ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δεν είναι δική σας δούλειά,
το τι θα κάνει η Επιτροπή. Η Επιτροπή έχει τα δικαιώματά της και
τα καθήκοντά της. Αυτό θα το ιρίνει η ίδια. Μηνύσεις για ψευδορ-
κία και υπεισέλευση της Επιτροπής στις προσωπικές σας σχέσεις,
δεν είναι δυνατόν να γίνει. Εμείς πάμε να αποδείξουμε άλλο πράγμα.

The image shows two handwritten signatures. One signature is on the left, appearing to be "Χρήστος Μπασαγιάννης". Below it is another signature, which appears to be "Αντώνης Καραϊσκάκης". To the right of these is a third signature, which appears to be "Επιτροπή Εξεταστικής Επιτροπής".

3/1

Δ

(Θ.Σ.)

23-10-86

25

Δεν πάμε να αποδείξουμε ότι ο Πούλος είναι ψεύδορκος ή ότι εσείς είστε αθώος . Πάμε να αποδείξουμε τι έγινε με την Κυπριακή τραγωδία, που κατέληξε να είναι και για σήμερα και για το μέλλον ίσως, η μεγαλύτερη εθνική τραγωδία . Αυτό πάμε να αποδείξουμε .

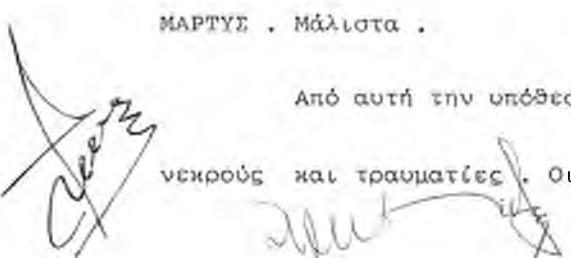
ΜΑΡΤΥΣ . Πάντως, ιύριε Πρόεδρε, είναι φοβερό, εκείνος που πρέπει να κρίνει, να σχηματίζει ψευδείς εντυπώσεις και αντιλήψεις από πληροφορίες συνοπιμότητος .

. ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . Να κάνετε μήνυση εσείς στα δικαστήρια εναντίον του κ. Πούλου γι' αυτά τα οποία έγραψε στην αναφορά, ή γι' αυτά τα οποία τυχόν θα μάθετε όταν θα δημοσιευθεί το πόρισμα της Επιτροπής, ή γι' αυτά που κατέθεσε εδώ . Εσείς θα το κάνετε αυτό . 'Οχι εμείς .

ΜΑΡΤΥΣ . Εγώ δεν είπα να του κάνει μήνυση γι' αυτό το πράγμα . Για ψεύδορκία είπα .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . Παρακαλώ να μην ~~υιχειστέρας~~ σε θέματα που δεν σας αφορούν . Παρακαλώ προχωρείστε στα υπόλοιπα, που θέλετε να πείτε .

ΜΑΡΤΥΣ . Μάλιστα .

 Από αυτή την υπόθεση που έγινε εκεί, είχαμε ορισμένους νεκρούς και τραυματίες . Οι μεν τραυματίες πήγαν στο νοσοκομείο

4/1 Δ

(θ.Σ.)

23-10-86

26

της λευκωσίας , οι δε νεκροί επάφησαν .

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ . Πόσοι ήσαν οι νεκροί ;

ΜΑΡΤΥΣ . Δεν θυμάμαι , δεν μπορώ να θυμάμαι αριθμό , Υπάρχει στο

γραφείο , στο Αρχηγείο . Νομίζω 5 ή 6 . Δεν θυμάμαι . Μάλιστα .

τους δύο ή τρεις ήλθαν οι οικείοι τους και τους παρέλαβαν , και για τους

υπόλοιπους εστάλησαν τα χαρτιά τους στις οικογένειες τους . Πάντως ,

έγιναν και ονομαστικές καταστάσεις για τους νεκρούς , οι οποίες κατα-

στάσεις και στο ΓΕΕΦ υπάρχουν και στο ΑΕΔ υπεβλήθησαν . Εγώ δεν

μπορώ να έχω τέτοια χαρτιά επάνω μου μετά από 13 χρόνια , ούτε μπο-

ρώ να θυμάμαι πόσοι ήταν οι νεκροί , 5 ή 6 .

(Ε.Σ.)

(Δ)

1/1K(Γ.Π.) 23.10.8627

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τους νεκρούς θα μπορούσατε ν' σωσετες τους θυμάσθε. Λέγω να σωσετες.

Προχωρείστε λοιπόν.

ΜΑΡΤΥΣ: Τώρα, έχω να σας πω πλέον, για τα γεγονότα από την ημέρα που άρχισε η ενέργεια των Τούρκων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): 'Οχι, να μας πείτε πρώτα για τις 15-19.

ΜΑΡΤΥΣ: Στις 15-19 έγινε η αντικατάσταση της ΕΛΔΥΚ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτά τα γεγονότα είναι έτσι.

Θα ήθελα να μάθω εγώ τώρα από τις 15-19 δεν ανησυχήσατε σείς ως Έλλην αξιωματικός για την επίπτωση που μπορούσε να έχει το πραξικόπημα;

- να ανησυχήσω,

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν πρώτο γραφείο δεν είναι θέμα δικό μου/είναι θέμα του τρίτου γραφείου που χειρίζεται τις επιχειρήσεις.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν ανησυχήσατε και δεν ζητήσατε πληροφορίες και δεν μάθατε ότι επίκειται τουρκική εισβολή,

ΜΑΡΤΥΣ: 'Ότι επίκειται τουρκική εισβολή, εγώ τουλάχιστον μέχρι τις 18 του μηνός δεν έμαθα τέτοιο πράγμα. Α πό τις 18 άρχισε πλέον να φαίνεται ότι κάτι θα γίνει.'

2/1Κ (Γ.Π.) 23.10.86

28

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Από τις 18 . πλέον του μηνός
άρχισε να φαίνεται ....

ΜΑΡΤΥΣ: 'Ότι θα γίνει κάποια επέμβαση της Τουρκίας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ήραία. Πώς άρχισε να φαίνεται
αυτό; Το έμαθε η γειτονιά, φήμη;

ΜΑΡΤΥΣ: Από φήμη, όχι από επίσημη πηγή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): 'Όχι, λοιπόν, από επίσημη πηγή.

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ δεν είχα στο γραφείο μου κανένα επίσημο έγγραφο .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εσείς, ως 'Ελληνας αξιωματικός,
δεν είχατε ανησυχήσει για την πιθανή αυτή επίπτωση; Δεν ήταν πι-
θανόν η Τουρκία να παρέμβει; Αυτό δηλαδή, δεν το θεωρούσατε πιθανό;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΠΡΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αφού ήταν πιθανό αυτό το πράγμα,
δεν σας ανησυχούσε ;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήραία, με ανησυχούσε. Τί θέλατε να κάνω, ως διευθυντής του
πρώτου γραφείου;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης), 'Όχι , παρακαλώ. Το θέμα είναι αν
ανησυχούσατε.

ΜΑΡΤΥΣ: Ανησυχούσα βεβαίως γιατί είχα - την οικογενειά μου εγώ

3/1Κ

(Γ.Π.)

23.10.86

2P

εινεί και τα παιδιά μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Για την οικογενειά σας ασφαλώς ανησυχούσατε, αλλά μιλάμε για άλλο θέμα, τώρα, αν ανησυχούσατε. Δηλαδή αν ανησυχούσατε για την επικείμενη Κυπριακή τραγωδία. Και αν ανησυχούσατε πράγματι, τί κάνατε; 'Όχι "τί κάνατε" με την έννοια πως α ντιδράσατε, να βάλετε μπροστά πυρά η.λ.π. ή να διατάξετε πράγματα που ήταν εκτός της αρμοδιότητός σας, αλλά να ερωτήσετε: Κύριε αρχηγέ, κύριε επιτελάρχα, κύρια διοικητά - πώς τον λέγατε τον κύριο Γεωργίτση - κύριε Κομπόκη, κύριε τάδε, ξέρω εγώ, κύριε πρεσβευτά αν θέλετε, τί γίνεται με την Κύπρο, θα μας την πάρουν οι Τούρκοι, θα επιτεθούν; Τί γίνεται, τί μαθαίνετε και εσείς; Αυτό δεν το ερωτήσατε για να πάρετε και από επίσημη πηγή την πληροφόρηση αυτή που μαθαίνετε από τις φήμες.

Τις είχε μάθει η γειτονιά τις φήμες κύριε και δεν τις είχατε μάθει εσείς, οι αξιωματικοί του ΓΕΕΦ;

ΜΑΡΤΥΣ: Ωραία, σας είπα φήμες. Φήμες μπορούν να κυκλοφορούν στις γειτονιές πολλές.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και δεν αισθανθήκατε την υποχρέωση να εξακριβώσετε αν αυτές οι φήμες είναι αληθινές;

4/1 K(Γ.Π)23.10.8630

MAPTYΣ: Εγώ δεν είχα καμμία υποχρέωση να εξακριβώσω τις φήμες που αυξλοφορούσαν στις γειτονιές. Δεν ήταν στα καθήκοντά μου αυτό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν ήταν στα καθηκοντά σας αυτό;

MAPTYΣ: Ή/α εξακριβώσω τις φήμες της γειτονιάς; Είναι στα καθήκοντα του πρώτου επιτελικού γραφείου;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Είναι στα καθήκοντα του 'Ελληνος πολίτη.

MAPTYΣ: Είναι στα καθήκοντα του τρίτου επιτελικού γραφείου και των διοικητικών μονάδων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Είναι και στα καθήκοντα του 'Ελληνος πολίτου, γιατί εγώ μια φορά - δεν ξέρω αν έχω άγχος - εάν μου έλεγαν ότι στην πατρίδα μου ή στην Κύπρο, ή σε κάποιο άλλο μέρος πρόκειται να γίνει μια επίθεση ξένων στρατευμάτων θα ερωτούσα. Θα έλεγα: "Βρε παιδιά μάθατε εσείς τίποτα, τι γίνεται;" Σε ποιόν θα το έλεγα; Θα το έλεγα στους συναδέλφους μου.

Αλλά μου επιτρέπετε μια σημαντική γιατί περέλειψα να σας ερωτήσω, όταν σας έπαιρναν τα στοιχεία της ταυτότητός σας - ένα στοιχείο:

Είπατε ότι είσθε έγγαμος. Ποιά έχετε πάρει;

MAPTYΣ: Την αδελφή του στρατηγού Μπονάνου.

5/1 Κ   (Γ.Π.)   23.10.86

31

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή είναι το γένος Μπονάνου η σύζυγός σας;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Καλά.

ΜΑΡΤΥΣ: Παίζει αυτό κανένα ρόλο, έχει καμμία θέση αυτό με τον Κοκθράκη Κωνσταντίνο;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν ξέρω. Θα μου υποδείξετε; Μα τι ύφος είναι αυτό κύριε μάρτυς;

ΜΑΡΤΥΣ: (Σηκώνοντας το ποτήρι για να πιει νερό). Εις υγείαν!

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μου φαίνεται ότι το παίζουμε πολύ άσχημα και δεν ξέρω μήπως ...

ΜΑΡΤΥΣ: Είναι οικογενειακό θέμα αυτό κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Είναι οικογενειακό αυτό το θέμα;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ε' τότε να σας ερωτήσω και εγώ αφού είναι οικογενειακό το θέμα : 'Όταν ο κύριος Μπονάνος στην ημερησία του διαταγή που ανελάμβανε — εγραφε μέσα, ότι η Πατρίς και το 'Εθνος δεν εισφέρουν τίποτε είς ημάς , ημείς αντιθέτως εισφέρουμε εις το 'Εθνος για την επιβίωση του, τί εκάματε εσείς που είσθε γυναικάδελφος του αυθίου Μπονάνου'; Αφού το θέλετε να σας το υπομνήσω αυτό.

6/1Κ.(Γ.Π .)23.10.198632

ΜΑΡΤΥΣ: Δηλαδή, αύριε Πρόεδρε...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Τα πατριωτικά σας αισθήματα εκείνη την ώρα που ο κουνιάδος σας εξεμηδένιζε την εισφορά του 'Εθνους και της Πατρίδος προς το στρατό και γενικώς προς την Ελλάδα, δεν εξηγέρ-

θησαν;

(ΠΑ)

(n)

1/1 ΠΑ M.A. 23.10.86

33

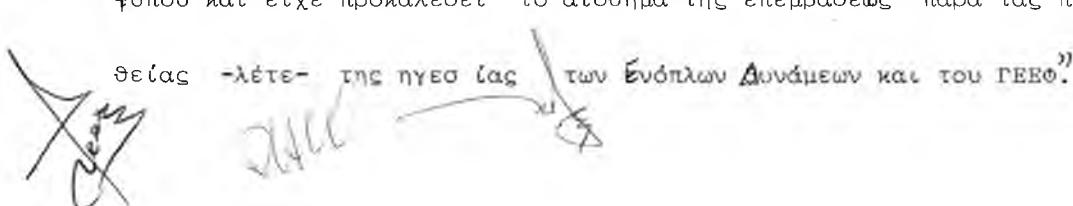
Εν πάσῃ περιπτώσει δεν είναι ανθόλου δικαίωμά σας να ελέγχετε την επιτροπή.

ΜΑΡΤΥΣ. Μα, δεν σας ελέγχω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χριστος Μπασαγιάννης). 'Όταν μου λέτε, όμως τι σημασία έχει αυτό. Έχει — τη σημασία που νομίζετε η επιτροπή ότι έχει.

Και εσείς είσθε υποχρεωμένος να απαντάτε. Πρέπει ακόμα να σας πω ότι δικαιούσθε να αρνηθείτε μια απάντηση σε μια ερώτηση αν απ' αυτήν πιστεύετε ότι είναι δυνατόν να στηριχθεί κάποια κατηγορία εναντίον σας, Αυτό το δικαίωμα το έχετε και σας το εξηγεί η ανακριτική επιτροπή της Βουλής, διότι δρα μέσα στον ελεύθερο αέρα της δημοκρατίας. Γι' αυτό σας το εξηγεί πράγμα το οποίο πόσοι επί της εποχής του κυρίου Μπονά νου θα το εξηγούσαν στους εξεταζομένους μάρτυρες;

Σας παρακαλώ, λοιπόν, να αφήσετε το αν έχει ή δεν έχει σχέση, Έχει και παραέχει σχέση. Και ξέρετε γιατί; Θα σας πω. Λέτε στην έκθεσή σας : "Διαπιστώσεις-συμπεράσματα. Η ρήξη μεταξύ Ελληνικής και Κυπριακής Κυβερνήσεως δημιούργησε πνεύμα πλήρους ανασφαλείας του ελλαδίσμος προσωπικού, όπερ συνεχώς εβάλετο εκ μέρους του κυβερνητικού κόμιτου και είχε προκαλέσει το αίσθημα της επεμβάσεως παρά τας προσπαθείας -λέτε- της ηγεσίας των Ενόπλων Δυνάμεων και του ΓΕΕΦ."

2/1 ΠΑτ Μ.Α. 23.10.86

34

Ποιές ήταν οι προσπάθειες που κατέβαλε η ηγεσία των Ενόπλων Δυνάμεων για να μην επέλθει η ρύη μεταξύ Κυπριακής και Ελληνικής Κυβερνήσεως;

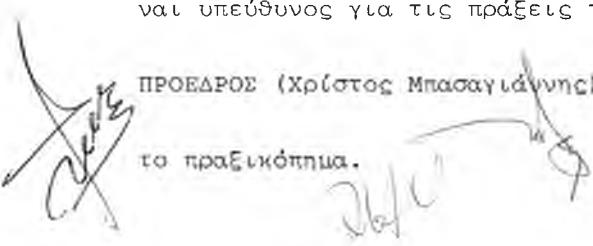
ΜΑΡΤΥΣ. Αυτή την απάντηση θα σας την δώσει ο στρατηγός Ντενίσης, όχι εγώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) Ο στρατηγός Ντενίσης είναι του ΓΕΕΦ δεν είναι η ηγεσία των Ενόπλων Δυνάμεων. Η ηγεσία των Ενόπλων Δυνάμεων ήταν ο κουνιάδος σας.

ΜΑΡΤΥΣ. Ωραία θα πάρετε τότε την απάντηση από την ηγεσία των Ενόπλων Δυνάμεων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Θέλω και σεις να μου πείτε διότι αποδέχεσθε τις προσπάθειες της. Να μου πείτε λοιπόν, ποιές προσπάθειες κατέβαλε, όπως γράφετε εδώ. Ποιές προσπάθειες λοιπόν, έγιναν για να μην επέλθει η ρύη που κατέληξε στο πραξικόπημα. Γιατί βλέπω ότι ούτε προσπάθεια να δικαιολογήσετε τον κουνιάδο σας. Αφήστε, λοιπόν, το "ποιά σχέση έχει" γιατί όλα είναι αλληλένδετα.

ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ δεν θέλω να δικαιολογήσω τον κουνιάδο μου. Ο καθένας είναι υπεύθυνος για τις πράξεις του κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Θα ήθελα να μάθω τώρα ποιός διέταξε το πραξικόπημα.

3/1 ΠΑ Μ. Α. 23.10.86

35

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ξέρω, εγώ σας είπα ότι ο αύριο Κομπόκης ήλθε το πρωί και μου είπε αυτό το πράγμα.

είχε αληθεύει και ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χριστος Μπασαγιάννης) Μάθατε αν ο αύριος Κομπόκης/είχε έλθει εδώ στην Αθήνα και ο αύριος Γεωργίτζης;

ΜΑΡΤΥΣ. Ήξερα ότι είχε έλθει ο αύριος Κομπόκης στην Αθήνα, αλλά για ποιά αποστολή δεν ήξερα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χριστος Μπασαγιάννης) Ο αύριος Γεωργίτζης όταν ήλθε και επανήλθε εκεί δεν σας εκάλεσε να σας πει τίποτε;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι και το λέω αυτό κατηγορηματικώς εν συνόματι του όρου που έδωσα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χριστος Μπασαγιάννης) Πείτε μου τι μάθατε τώρα για το ποιός έδωσε την εντολή στον αύριο Γεωργίτζη για το πραξικόπημα.

ΜΑΡΤΥΣ. Μετά έμαθα, όχι τότε. Έμαθα ότι είχαν έλθει στην Αθήνα και πήραν εντολή από το Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων να κάνουν το πραξικόπημα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χριστος Μπασαγιάννης) Από το Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων ανωνύμως ή συγκεκριμένα από το στρατηγό Μπονάνο ή από το στρατηγό Γαλατσάνο ή από ποιόν άλλον;

ΜΑΡΤΥΣ. Το ΓΕΕΦ υπάγεται στο Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων. Του Αρχηγείου Ενόπλων Δυνάμεων προϊστατο ο στρατηγός Μπονάνος, συνεπώς να αναζητήσετε τις ευθύνες από τον Αρχηγό Ενόπλων Δυνάμεων.

4/1 ΠΑ M.A. 23.10.86

36

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ. Δεν είναι απάντηση αυτή, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) Πόσες φορές θα τραρέμβω, κύριε

Γιατράκο πόσες φορές θα του επιστήσω την προσοχή; Ο άνθρωπος είναι εμποτισμένος από κάποιο πνεύμα. Δικαιώμα του είναι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ. Να μη μας υποδεικνύει όμως.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν είναι υποδείξεις, κύριε Βουλευτά, ίσως η διατύπωσή μου να μην είναι καλή.

Γ. Ρ.
(ΓΡ)

1/1 ~~τη~~ Δ.Β. 23.10.86

37

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Τώρα εσείς από 15 έως 19 του μηνός, μάθατε τίποτε πλην από τις φήμες ότι επίκειται τουρκική εισβολή;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Ακούσατε κανένα ξένο σταθμό;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Είχατε μάθει ότι κατά μήνος της Αλεξανδρέτας, της Μερσίνας, είχε παραταχθεί ένα τμήμα σοβαρό της στρατιάς του Αιγαίου ή άλλης στρατιάς;

ΜΑΡΤΥΣ. Μόνο την παραμονή στις 19 του μηνός.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Και μάθατε τί;

ΜΑΡΤΥΣ. Την παραμονή στις 19 του μηνός μας συνεκέντρωσαν στο ~~Γενικό Επιτελείο~~ της ~~Εθνικής Φρουράς~~ και μας είπαν ότι κατό πληροφορίες που έχουν από την ΚΥΠ, από την Αθήνα, και από την ~~Κυπριακή ΚΥΠ~~ - γιατί υπήρχε και ~~Κυπριακή ΚΥΠ~~

~~έχουν συγκεντρωθεί~~ οι Τούρκοι στην Αλεξανδρέτα και ότι ενδέχεται να γίνει τουρκική απόβαση. Με τη διαφορά όμως ότι ο Α.Γεωργίτσης το απόγευμα, στις 5.30' της 19ης του μηνός, που εκάλεσε τους διοικητάς των μεγάλων μονάδων και τους διοικητάς των όπλων, έδωσε εντολή να γίνει προεπιστράτευση

2/1 Λ.Β. 23.10.86

38

μάλλον μία επιστράτευση "πυρήνων", όπως τη λέμε εμείς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Πώς τη λέτε εσείς;

ΜΑΡΤΥΣ. Επιστράτευση "πυρήνων".

Αυτή την εντολή έδωσε ο Α. Γεωργίτσης το απόγευμα της 19ης του μηνός στις 5.30'η ώρα. Τώρα αν είχε πάρει εντολή από το ΑΕΔ, δεν το ξέρω. Ή γάρ ξέρω τί εντολή έδωσε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Να επιστρατευθούν οι "πυρήνες".

ΜΑΡΤΥΣ. Ή γάρ ξέρω και το άλλο: 'Ότι την πρωία της 19ης του μηνός, αφίχθη το αρματαγωγό με τη δύναμη των 500 ανδρών που γινόταν η αντικατάσταση της δυνάμεως της ΕΛΔΥΚ, που γίνεται κάθε 6 μήνες. Επει - μέσα στο ίδιο το αρματαγωγό ήρχοντο και οι αρίστιμες ειδικότητες, δηλαδή υπαξιωματικοί και στρατιώτες των διαβιβάσεων του πυροβολικού, των τεθωρακισμένων και του μηχανικού, που υπηρετούσαν στις μονάδες, δηλαδή πλαισίωναν τις μονάδες της εθνικής φρουράς, δηλαδή καμιά εκατοστή - ξέχα πάρει και εγώ αυτό το σήμα, διότι ήμουν υποχρεωμένος να πάρω αυτούς που επρόκειτο να αντικατασταθούν, να τους προωθήσω στο λιμάνι της Αμμοχώστου, να πάρω τους και νόργιους για να πάνε στις μονάδες που αντικαθιστούσαν. Γι' αυτό ήξερα ότι θα γινόταν και η αντικατάσταση των ειδικοτήτων της εθνικής φρουράς. Ήγινε αυτή η αντικατόσταση, φύγαν οι στρατιώτες, πήγαν στο αρματαγωγό, ήλθαν οι

3/11 Δ.Β. 23.10.86

39

άλλοι, πήγαν στις μονάδες τους κανονικά, εντός της 19ης έγινε αυτό, και το βράδυ το αρματαγωγό αναχώρησε, ασχέτως εάν την άλλη μέρα το πρωτεύοντος σήμα και αποβίβασε ξανά αυτούς που είχε πάρει με βάρκες και γυρίσανε ξανά στη Λευκωσία. Κατ' αυτό τον τρόπο ευρέθη κάπως εντοσχυμένη η ΕΛΔΥΚ με 500 στρατιώτες και η εθνική φρουρά με τις ειδικότητες που σας είπα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Τί ώρα ο Α.Γεωργίτσης σας κάλεσε και σας είπε ότι είναι συγκεντρωμένα τα στρατεύματα απέναντι;

ΜΑΡΤΥΣ. [625630] Ήταν ώρα που διέταξε και την πρόσκληση των "πυρήνων".

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Στις 5.30' το απόγευμα δηλαδή.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Και σας είπε ότι από σήματα που είχαν της ΚΥΠ Α.λπ., προέκυπτε ότι ενδέχεται να γίνει εισβολή.

ΜΑΡΤΥΣ. Ναι, ότι ενδέχεται να γίνει τουρκική ενέργεια. Μετά, ξεκίνησαν αυτοί και άρχισε να μας λέει ο διοικητής του ναυτικού και ο διοικητής της αεροπορίας με τα ραντάρ τις αινήσεις τις οποίες σας τις έχουν αναφέρει, τί να σας λέω παραπάνω, ότι γίνονται ασκήσεις.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Σταθείτε, αυτό το ότι γίνονται ασκήσεις, ποιός το έλεγε.

ΜΑΡΤΥΣ. Το έλεγε και ο ναυτικός διοικητής.

4/1ΓΡ   Δ.Β.   23.10.86

40

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή ποιός;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Παπαγιάννης. Το έλεγε και ο Καραστατήρας της αεροπορίας και ο Γεωργίτσης και το Γ' γραφείο που ξέρανε γιατί την είχανε ξαναζήσει...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): 'Αρα και ο Γεωργίτσης και ο Καραστατήρας και ο Παπαγιάννης, ο αντιπλοίαρχος, έλεγαν ότι γίνονται ασκήσεις μέχρι ποιά ώρα;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό λεγόταν μέχρι τις 2-2.30' το πρωΐ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή μέχρι τις 2.30' το πρωΐ της Δευτέρας.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, την ημέρα της αποβάσεως. Διότι έγινε το εξής: 'Όταν αυτοί φθάσαν σε μία απόσταση, γύρισαν ξανά πίσω, κάνανε έναν ελιγμό. Και μας είπε τότε ο Παπαγιάννης - διότι όλη τη νύχτα εμείς είμαστε επιφυλακή, δεν είχαμε φύγει καθόλου, από τις 5.00' το απόγευμα είμαστε εν επιφυλακή, όλο το επιτελείο και όλες οι μονάδες - ότι...

The image shows handwritten signatures and initials of the parties involved in the trial. On the left, there is a large, stylized signature that appears to be 'Ε.Β.' followed by 'Δ.Β.'. To its right is another signature that looks like 'Ε.Β.' followed by '(Ε.Β.)'. Above these, there is a smaller, more compact signature.

(ΓΡ) E.Z. (Κ.Ο.) 23.10.86

41

αυτή τη στιγμή γύρισαν και έχουν πάει προς το ακρωτήριο του Αγίου Ανδρέα. Ήταν δηλαδή ήταν αινήσεις που είχαν γίνει και κατά το παρελθόν και γι' αυτό το δικαιολογούσαν. Άλλα μετά τις 3 η ώρα άρχισε να μας λέει ο Ι. Παπαγιάννης, ⁴⁵ έφθασαν στα 12 μίλια, έφθασαν στα 10 και με το πρώτο φως άρχισαν να αποβιβάζονται στην Κυρήνεια. Άλλα εν τω μεταξύ, θα συμπληρώσω κιόλας, -επειδή το θυμάμαι - μαζί με την προεπιστράτευση των πυρήνων, διέταξαν να γίνει και στρώση ναρκοπεδίων, Αμμόχωστο - Μόρφου, κατά προτεραιότητα. Διέτι βάσει των σχεδίων, απ' δ', τι θυμάμαι, η προτεραιότητας, όπως θα έχετε ακούσει, από στρατιωτική ορολογία /κυρία προσπάθεια- εθεωρείτο ότι είναι η Αμμόχωστος, λόγω καλών αιτών προσβάσεως. Και επειδή ήταν και το φρούριο της Αμμοχώστου, το οποίο κατείχαν οι Τούρκοι και ήταν δυνατόν να έρθουν σε κάποια επικοινωνία, να μπουν αμέσως στο φρούριο, να οχυρωθούν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Στράση λοιπόν ναρκοπεδίων, ήταν στις 5.30'. Εγινε αυτή η στρώση;

ΜΑΡΤΥΣ: Πρέπει να έγινε. Δεν μπορώ να ξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν ξέρετε. Φτιά την Κυρήνεια τι είχε διαταχθεί;

2/1 Ε.Ζ. (Κ.Ο.) 23.10.86

42

ΜΑΡΤΥΣ: Τίποτα. Μόνο η επιφυλακή που σας είπα και η επιστράτευση πυρήνων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Τώρα το σχέδιο αμύνης πλέον της Κύπρου, το οποίο υπήρχε, έτσι δεν είναι;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Τι προέβλεπε για την Κυρήνεια,

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό θα σας το πει το Ρ' Γραφείο. Εγώ δεν μπορώ να ξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Δεν το ξέρετε.

ΜΑΡΤΥΣ: Είναι θέμα Γ' Γραφείου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Δεν μάθατε τι προέβλεπε.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτά είναι απόρρητα έγγραφα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Απόρρητα. Αυτό το καταλαβαίνω."

ΜΑΡΤΥΣ: Και δεν μπορούσα εγώ να ήξερα το Ρ' Γραφείο τέ σχέδια έχει. Εγώ ήξερα σε κάθε σχέδιο την αποστολή μου. Δηλαδή προώθηση προσωπικού, μεταφορά τραυματιών, μεταφορά αιχμαλώτων, τέτοια πράγματα. Δεν ήξερα δηλαδή εγώ, αν η ηύρια προσπάθεια προβλέπει δέκα τάγματα εδώ και πέντε εκεί. Αυτό είναι θέμα Γ' Γραφείου.

Δ.Δ.Δ.

Δ.Δ.Δ.

3/1 E.Z. (Κ.Ο.) 23.10.86

43

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Ναι, αύριε Κοκοράκη.

Τώρα, αυτή η απόβαση πολεμήθηκε; Αμύνθηκε η Κυρήνεια;

ΜΑΡΤΥΣ: Για μένα, αύριε Πρόεδρος και αύριοι βουλευτές, υπήρξε ένας τεράστιος ηρωϊσμός εκ μέρους δύον των αξιωματικών και των στρατιωτών και των Ελληνοκυπρίων και πολέμησαν δύοι. Όλα τα άλλα που διαδίδονται και γράφονται στον Τύπο, είναι συκοφαντίες κατά του στρατεύματος. Όχι μόνο οι 'Ελληνες αξιωματικοί εξ Ελλάδος και η ΕΛΔΥΚ, και οι Ελληνοκύπριοι, δύοι πολέμησαν. Και μάλιστα και αυτοί ακόμη οι οποίοι είχαν συλληφθεί και είχαν πάει ηρατούμενοι μετά το πραξικόπημα, ο Πανταζής και οι υπόλοιποι αξιωματικοί, οι Ελληνοκύπριοι αξιωματικοί που ήταν ας πούμε στο επικουριειό. Και δύοι αυτοί ανέλαβαν μονάδες και πολέμησαν. Δηλαδή θέλω να πω δύτι από τις 20 Ιουλίου δεν υπήρχαν Μακαριακοί και Γριβικοί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Αυτό ήταν φυσικό να γίνει και μπράβο και στον Πανταζή και στους λοιπούς, οι οποίοι ξέχασαν τις ταλαιπωρίες των προηγουμενών ημερών και πολέμησαν.

ΜΑΡΤΥΣ: Το ξέρω, γιατί είχαν αναλάβει μονάδες.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Σύμφωνοι, αλλά εγώ σας λέω: Τις πρώτες ώρες που έγινε τη απόπειρα, αυτή η προστάθεια, πριν

4/1 E.Z. (K.O.) 23.10.86

44

εγκατασταθεί το προγεφύρωμά τους-γιατί άμα εγκαταστάθηκε το προγεφύρωμά τους, από εκεί και πέρα πλέον είναι άλλο πράγμα-
ημύνθη η Κυρήνεια;

MARTYS: Δεν μπορώ να ξέρω τι έγινε στην Κηρύνεια. Το μόνο που μπορώ να πω είναι ότι στις πέντε παρά τέταρτο το πρωΐ η Κυρήνεια εδέχθη ένα καταγισμό πυρός πυροβολικού και ναυτικού. Αυτό σημαίνει ότι δεν μπορεί να κουνηθεί μύτη. Δεν ξέρω αν έχετε υπόψη σας μια παρόμοια κατάσταση. Μπορεί να είχατε υπηρετήσει ως αξιωματικός. Και οι αύριοι βουλευτές μπορεί να ξέρουν ως αξιωματικός. Εγώ σας λέω : 'Όταν μία έκταση πέντε τετραγωνιών χιλιομέτρων βάλλεται από αντιτορπιλικά βάλλεται από πυροβόλα βάλλεται από ναυτικό και από αεροπορία, πώς είναι δυνατόν αν δεν σταματήσει αυτές οι συνεχής βομβαρδισμός, να ιινηθεί; - Ηαί πάλι εκινήθησαν και πολέμησαν. Τα θεωρώ κακόβουλα αυτά που γράφονται, ότι δεν ιινήθηκαν και δεν πολέμησαν. Πώς συνελήφθη σαν αιχμάλωτος, πώς σκοτώθηκαν τόσοι αξιωματικοί; Αν δεν πολε- μούσαν θα εσκοτώνοντο;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Σ' αυτό θα σας ρωτήσουν περισσότεροι οι αύριοι συνάδελφοι, οι οποίοι είχαν την τύχη να έχουν περάσει από το στρατό, το ναυτικό και την αεροπορία. Εγώ δεν είμαι σε θέση

5/1 E.Z. (Κ.Ο.) 23.10.86

45

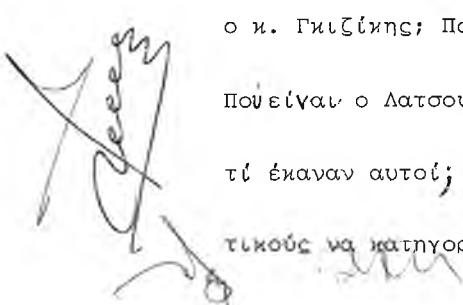
να το ελέγχω αυτό. Εκείνο που θα ήθελα να σας πω είναι ότι
ο κ. Γεωργίτσης εδώ μιλώντας στην Επιτροπή, αλλά και όσοι
πέρασαν μέχρι στιγμής, εκ των αυρίων που ήταν ηγήτορες εκεί μο-
νάδων ήλπι, μας είπαν ότι στην Κύπρο δεν έγινε απόβαση, αλλά χα-
ρακτήρισαν το εγχείρημα αυτό, αποβίβαση, ταξιδιωτική τρόπον τινά,
τουριστικού χαρακτήρα δηλαδή. Σας παρακαλώ λοιπόν, πέστε μου:

'Εχει δίκιο ο κ. Γεωργίτσης που το λέει αυτό, ή συνιοφαντεί τους
αξιωματικούς και τον εαυτό του;

ΜΑΡΤΥΣ. Δυπούμαι πολύ, κύριε Πρόεδρε και κύριοι Βουλευτές, που
έρχονται εδώ συνάδελφοι και κατηγορούν διλλούς συναδέλφους για
να βγάλουν τις ευθύνες από πάνω τους. Ο καθένας να έχει το θάρ-
ρος του. Δεν πιστεύω ότι υπάρχει 'Ελλην αξιωματικός, ο οποίος

εν γνώσει του πρόδωσε την Κύπρο.' Όλοι πίστευαν σε ένα όραμα
αυτό που είχε πει και ο Γεώργιος Παπανδρέου κατά την απελευθέρωση
στο όραμα της μεγάλης Ελλάδος. Τώρα από κει και πέρα αν δεν
πέτυχε το όραμα υπάρχει και κάποια πολιτική αυβέρονηση. Πού είναι

ο κ. Γκιζίνης; Πού είναι ο Ανδρουτσόπουλος; Πού είναι ο Κυπραίος;
Που είναι ο Λατσούρης, ολοι αυτοί που ήταν ύπουροι, να μας πουν
τι έκαναν αυτοί; Γιατί προσπαθούν από εμάς τους μικρούς αξιωμα-
τικούς να κατηγορήσουμε ο ένας τον άλλον, για να δημιουργήσουμε

6/ 1 E.Z. ΜΠ 23-10-1986

46

Κακή εντύπιαση στον ελληνικό λαό ότι οι αξιωματικοί είναι προδότες ;

Πού είναι η Κυβέρνηση να επέμβει να μας πει και αυτή τι
έκανε τέλος πάντων;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Σταθείτε . Εδώ πρέπει βέβαια
νά ποιοιος να είναι προδότης . Οι Έλληνες αξιωματικοί , λέτε εσείς ότι
δεν ήταν . Εγώ θα συμφωνήσω . Και μάλιστα η παράδοση του σώματος
των Ελλήνων αξιωματικών με βοηθάει να δεχθώ κατ' αρχήν ότι δεν θέλη-
σαν να προδώσουν . Η Κυβέρνηση αυτή η πολιτική περί της οποίας ομιλείτε,
πρόδωσε ;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως . Εφόσον εξηφανίσθη , πρόδωσε .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Μάλιστα .

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οταν ψάχνουμε να βρούμε τον Πρωθυπουργό και τον υπουργό εξωτε-
ριαδών και δεν τον βρίσκουμε, είναι προδοσία αυτή .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Αυτό λέω . Πρόδωσε αυτή ;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτή είναι η γνώμη μου .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Τη γνώμη σας ζητάμε .

Τώρα ηάτι άλλο : Υπήρχαν εδώ κάποια αντιτορπιλικά τα οποία
ξεκίνησαν με κάποια διαταγή , δεν ξέρω αν μάθατε τίνος , να έλθουν στην
Κύπρο . Ήλθαν ;

7/1 Ε.Ζ. ΜΠ 23-10-1986

47

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα και γιαυτό θα σας αναφέρω . Εγώ πήρα ένα σήμα από το

ΑΕΔ, ως γραφείο προσωφίκου , το οποίο έλεγε στις έρχονται στην Κύπρο

δια πλοίων όχι πολεμικών-με το "Ρέθυμνο" και με το Κάντια"- δυνάμεις.

Και έλεγε συγκεκριμένα ότι έρχονται 650 Έλληνοι πριοι εθελοντές

με επικεφαλής το συνταγματάρχη Παπαποστόλου και έρχεται και ένα

τάγμα πεζικού με επικεφαλής διοικητή των αντισυνταγματάρχη Αρβανιτόποι-

λο. Κατά σύμπτωση ο κ. Αρβανιτόπουλος είναι και συμμαθητής μου

και τον είδα και το επιβεβαίωσα αυτό μετέπειτα. Αυτοί όλοι επιβιβάστηκαν

στο "Ρέθυμνο" και μία ώρα αριθτών , 17 αρματα , στο "Κάντια".

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Το Ρέθυμνο είναι το πλοίο δηλαδή.

ΜΑΡΤΥΣ: Το πλοίο, ναι. Όταν ο στρατός επιβιβάζεται των πλοίων για να

αινηθεί σε οιαδήποτε στρατιωτική αποστολή , κατά την διάρκεια του πλου,

μέχρι να φθάσει στον αντικειμενικό του σκοπό, την ευθύνη της μεταφοράς

και δλη την ευθύνη , την έχει ο ναυτικός . Δηλαδή το ναυτικό είχε ορί-

σει ένα αντιπλοίαρχο στο ένα πλοίο, ένα αντιπλοίαρχο στο άλλο πλοίο ,

που ήταν υπεύθυνοι για τη μεταφορά αυτού του προσωπικού . Εγώ είχα

πάρει το σήμα και περίμενα αυτές τις δυνάμεις να τις παραλάβω.

'Οσο τις είδατε εσείς , τις είδα και εγώ βέβαια. Δεν ήλθαν αυτές οι

δυνάμεις ποτέ στην Κύπρο ' Όπως όμως μου είπε εμένα ο κ. Αρβανιτόπου-

8/1 E.Z. ΜΠ 23-10-1986

48

λος μετά, όταν επιβιβάστηκαν στο πλούτο, του είπε ο υπεύθυνος του ναυτικού, νομίζω ο Ζούνης, δεν θυμάμαι το όνομά του ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Πώς τον είπατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Νομίζω ο Ζούνης. Δεν θυμάμαι το όνομά του. Μπορείτε να το

βρείτε αυτό, δεν είναι δύσκολο πράγμα.

1/1 Δ. Ο. Ζ.Β. 23-10-86

49

Του είπε ότι για να φέρουμε εις πέρας αυτή την αποστολή υπάρχουν πιθανότητες μόνο 5%. Και του απάντησε ο κ. Αρβανιτόπουλος ότι εμείς στο στρατό, όταν μια αποστολή έχει πιθανότητες 5% δεν την εκτελούμε. Τέλος πάντων, ξεκινήσαμε, λέει, σβήσαμε την λέξη "ΡΕΘΥΜΝΟ" βάλαμε σημαία Παναματίκη, γδυθήκαμε και φορέσαμε μπλουτζήν κόκκινα και άσπρα και κάναμε τουγκουρίστες και ξεκινήσαμε. Την νύκτα όμως στις 12 η ώρα ήρθε ο ναυτικός και μας είπε ότι θα γυρίσουμε πίσω. Τώρα, από ποιόν πήρε την εντολή για να γυρίσει πίσω δεν το ξέρω ούτε το ήξερε και ο Αρβανιτόπουλος. Αυτό μπορείτε αν θέλετε να το εξακριβώσετε από αλλού.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Ταύτα ως προς τις ενισχύσεις σε έμψυχο υλικό, σε στρατιώτες αλπικούς. Τα πλοία τα πολεμικά ξεκίνησαν,
ΜΑΡΤΥΣ. Για πολεμικά πλοία εγώ δεν πήραμε πληροφορία ότι έρχονται.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Πληροφορία επίσημη δεν πήρατε, αλλά δεν μάθατε εάν ξεκίνησαν πλοία πολεμικά,
ΜΑΡΤΥΣ. Όχι. Εκείνο που ήξερα εγώ ήταν ότι περιμέναμε να έρθει η αεροπορία. Περιμέναμε ότι θα έρθουν αεροπλάνα. Μας το είχε πεί και ο κ. Καραστατήρας ότι θα έρθουν αεροπλάνα. Τα περιμέναμε και θα σας πώ. Ένα συγκεκριμένο γεγονός. Στις 1 η ώρα το μεσημέρι φύγαμε από το επιτελείο της εθνικής φρουράς και πήγαμε στο ειδικό καταφύγιο που υπάρχει, όπου εγκαθίσταται το στρατηγείο. Εκεί είχαν έρθει και 2

2/1 O. Z.B. 23-10-86

50

από τους προσωρινώς ορισθέντας υπουργούς και μας ρώτησαν και τους είπαμε ότι έχουμε πληροφορίες ότι έρχονται αεροπλάνα. Βέβαια τα αεροπλάνα αυτά δεν φάνηκαν ποτέ, ούτε έφθασαν ποτέ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Μα νόμιζα ότι ήρθαν κάποια αεροπλάνα, μεταγωγικά εννοώ.

ΜΑΡΤΥΣ. Τα μεταγωγικά είναι άλλο θέμα. Εγώ σας μιλάω για πολεμικά αεροπλάνα ενταχθεώς του αγώνα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Μάθατε εάν ξεκίνησαν τα αεροπλάνα, εάν έγινε καμία προεργασία εδώ στην Αθήνα;

ΜΑΡΤΥΣ. Τότε όχι. Εδώ πέρα το έμαθα μετά. 'Όταν ήρθα εδώ έμαθα ότι τα αεροπλάνα είχαν πάρει εντολή να έρθουν και ποτέ δεν ξεκίνησαν.

Τώρα γιατί δεν ξεκίνησαν, εύρισκαν διάφορα προσούματα, ότι δεν είναι έτοιμα, ότι δεν είναι εκπαιδευμένο καλά το προσωπικό και διάφορα " δεν ". Τώρα όμως δεν μπορώ να ξέρω, γιατί δεν υπηρετούσα στην Αθήνα.

Τώρα θα σας πώ και για τα 30 αεροπλάνα που ήρθαν, για την μοίρα καταδρομών, τα μεταγωγικά. Αυτό δεν ξέρω πότε είχε βγει από την Αθήνα, είχε έρθει όμως μια πληροφορία μέσω του αρχηγού της αεροπορίας, του ι. Καραβατήρα ότι έρχεται μία μοίρα καταδρομών με αεροπλάνα. Το τρίτο

γραφείο. έβγαλε ένα σήμα άκρως απόρρητο και το πήραν ορισμένοι αυτοί δηλαδή οι οποίοι έπρεπε να ενεργήσουν. Εγώ πήρα λοιπόν εντολή να στείλω ένα αξιωματικό και έστειλα έναν ταγματάρχη στο αεροδρόμιο για να

3/1 Ο. Z.B. 23-10-86

51

παραλάβει τη μοίρα να την μεταφέρει στο στρατόπεδο που έλεγε το τρίτο επιτελικό γραφείο που καθορίζει τις θέσεις. Το τρίτο γραφείο έβγαλε σήμα για να διατεθούν τα αυτοκίνητα είτε από το πυροβολικό είτε από άλλες μονάδες για να παραλάβουμε το προσωπικό. Και έβγαλε και σήμα. προς τις μονάδες ότι θα έρθει η μοίρα. Φαίνεται ότι το σήμα αυτό δεν θα ελήφθη υπόψη από το πυροβολικό για να κτυπήσει το δικό μας πυροβολικό το αντιεροπορικό, που ήταν εγκατεστημένο πάνω από το αεροδρόμιο της Λευκωσίας στο ύψος Μακεδονίτισσα και να καταφέψει το αεροπλάνο, διότι, εάν είχε ειδοποιηθεί το πυροβολικό, δεν θα κτύπαγε. Τώρα, εάν φταίει και ποιός φταίει δεν μπορώ να ξέρω. Δεν θέλω αυτή τη στιγμή να πείτε ότι επειδή με κατηγόρησε εμένα ο Διοικητής πυροβολικού εγώ ήρθα εδώ να κατηγορήσω το Διοικητή του πυροβολικού. Αυτά να τα βρείτε παρακαλώ εσείς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ τους κυρίους συναδέλφους

να άνονυμες ερωτήσεις με τη σειρά και με τη θερμοτάτη παράκληση για

πολύ γρήγορα, γιατί έχουμε άλλους δυό μάρτυρες να εξετάσουμε με τους

Το λόγο έχει:

οποίους και πρέπει να τελειώσουμε σήμερα! Η Κάππος ο οποίος πάντοτε είναι πολύ σύντομος για είναι συντομότερος.

A large, stylized handwritten signature or mark is on the left, followed by a smaller, more cursive signature and the initials "σ." (sigma) at the bottom right.

ο

1/2 σ. ΜΠ 23-10-1986

52

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Κύριε Κοκκοράκη, ξέρετε πώς συμπεριεφέροντας

οι αξιωματικοί αναφοριές του ΕΑΤ - ΕΣΑ στο Διόνυσο, στο Μπογιάτι,

κατά τη διάρκεια της δικτατορίας, αν γινόντουσαν βασανιστήρια
Μάθατε αν δεν το ξέρατε τότε μετά τι γινόταν;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν έχω σχέση κύριε Κάππο, με αυτά τα γεγονότα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Δεν είπα ότι έχετε σχέση.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω τίποτε. Θα σας πώ που ήμουνα, για να καταλάβετε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Θα σας ρωτήσω εγώ που είσαστε.

Τι έγινε στις 21 Απριλίου '67; Πού είσαστε και τι ακριβώς ήτανε;

Πού είσαστε, και τι θέση πήρατε με το πραξικόπημα της 21ης Απριλίου;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήμουν διοικητής λόχου σε τάγμα πεζικού των Αθηνών.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Και τι ήτανε εκεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Και η αποστολή που είχε το τάγμα ήταν να πάμε στο Γενικό

ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ Στρατού και να αναλάβουμε τη φρούρηση του Γενικού Επιτε-

λείου Στρατού. Εγώ ως διοικητής λόχου ήμουνα στη Νοτιοδυτική Πύλη

και είχα την φρουρά εκεί υπεύθυνος του λόχου μου, να μην εισέρχεται

στο Επιτελείο κανένας. Αυτή ήταν η συμμετοχή μου και η αποστολή μου
την 21η Απριλίου.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Για πέστε λου τώρα. Θεωρείτε σωστό όταν ο λαός

Γ. Κ. Κ.

2/2 σ. 23-10-1986

53

πληρώνει και η Κυβέρνηση που εκλέγεται από το λαό διοικεί το στρατό για να αποκρούσει τους ξένους τυχόν που θα επιβουλευτούν την ανεξαρτησία, να κάνει κατάρχηση ο στρατός και να διώχνει τους εκλεγμένους από τον λαό και να αναλαμβάνει αυτός, με το έτσι θέλω χωρίς καμμιά λαϊκή έγκριση ;

ΜΑΡΤΥΣ: Να σας πώ . Γι' αυτό το γεγονός έχουν γίνει δικαστήρια και οι πρωταίτιοι είναι στη φυλακή. Τι ζητάτε από εμένα να σας πώ;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Θεωρείτε πραξικόπημα ή όχι την 21η Απριλίου;

ΜΑΡΤΥΣ: Την απεδέχθη ο Ελληνικός λαός , δεν είπε κανένας όχι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Έτσι πιστεύετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Γιατί να πούμε ότι ήταν πραξικόπημα ; Τότε και η Οκτωβριανή επανάσταση πραξικόπημα ήταν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Η Οκτωβριανή επανάσταση είναι άλλο θέμα. Τώρα δεν θα μπούμε στη θεωρεία τι είναι επανάσταση.

ΜΑΡΤΥΣ: Πραξικόπημα ήταν και αυτή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε μάρτυς, δεν αφήνετε την αντιδικία με τους κυρίους βουλευτάς ; Επιμένετε ότι ήταν επιχείρηση και δεν ήταν πραξικόπημα ;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό είναι νομικό θέμα. Εγώ δεν είμαι νομικός.

3/2 σ. ΜΠ 23-10-1986

54

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Άμα δεν είσθε νομικός τότε να μην επιμένετε τόσο πολύ και φθάνουμε μέχρι την Οκτωβριανή επανάσταση, γιατί τέλος πάντων υπάρχουν και οι εξωτερικές σχέσεις της χώρας, αύριε μάρτυς, στις οποίες πρέπει να αποβλέπουμε με σεβασμό. Δεν είναι ανάγκη να θυμόμαστε στις καταθέσεις μας την Οκτωβριανή επανάσταση, γιατί τότε θα πρέπει να θυμηθούμε και τη Γαλλική επανάσταση.

Λοιπόν, σας παρακαλώ θερμώς, κατ' αρχήν μία ηπιοτέρα εμφάνιση ενώπιον της Βουλής.

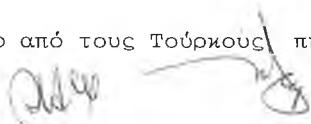
ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ δεν υποτιμώ τη Βουλή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σας παρακαλώ. Κατ' αρχήν μία ηπιοτέρα εμφάνιση δεν βλάπτει ενώπιον της Βουλής. Απεναντίας νομίζω, ότι καθηστά ευπρεπέστερον αυτόν ο οποίος χρησιμοποιεί την ηπιοτέρα εμφάνιση.

Προχωρείστε, αύριε Κάππο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Εν πάσῃ περιπτώσει για την 21η Απριλίου αποφεύγετε να απαντήσετε αν ήταν πραξικόπημα ή όχι. Για την ενέργεια που έγινε κατά του Μακαρίου, για την ανατροπή, το στρατό που είχε πάει εκεί

να προστατεύσει την Κύπρο από τους Τούρκους και αντί να προστατεύσει την Κύπρο από τους Τούρκους, πήγε να την προστατεύσει από την νόμιμη

4/2 σ. ΜΠ 23-10-1986

55

Κυβέρνηση, αυτή την ενέργεια πώς την χαρακτηρίζετε;

MAPTYΣ: Τι χαρακτηρισμό θέλετε να σας πάω;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: 'Ηταν πραξικόπημα ή δεν ήταν;

MAPTYΣ: Αυτό που έγινε στην Κύπρο;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Ναι.

MAPTYΣ: 'Ηταν πραξικόπημα. Σας είπα ότι δεν ήταν;

ναι ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Είπατε ότι μας ενδιέφερε η ένωση^ρ μεγάλη Ελλάδα και φλεγόμαστε αλπ. Καλα εσείς δεν δικεφθείτε ότι εκεί υπάρχει και Τουρκικό στοιχείο, ~~υπότητε~~ εγγυήτρια δύναμη η Τουρκία και ότι άν γίνει οποιαδήποτε ενέργεια μπορεί να έχει επιπτώσεις και να γίνει επέμβαση των Τούρκων;

MAPTYΣ: Γι αυτό προηγουμένως, αύριε Κάππο, σας παρέπεμψα στον διοικητή της Εθνικής Φρουράς και στην πολιτική ηγεσία της τότε εποχής, να πείτε τι μέτρα έλαβε ουτώ^{ωστε} να μη προπηλακιστούν οι έλληνες αξιωματικοί, να μη θιγεί το γόντρο των ελλήνων αξιωματικών και να απογειθούν από την Κύπρο, να μη διαλυθεί η Εθνική Φρουρά με την απόλυτη του 50%.

Διότι, πώς από τη μία μεριά λέμε ότι πήγαμε στην Κύπρο να την ενισχύσουμε και από την άλλη μεριά λέμε να φύγουμε και να τη διαλύσουμε την Εθνική Φρουρά; Δεν ήταν επόμενο οι Τούρκοι να επέμβουν και πάλι όταν διελύετο η Εθνική Φρουρά και φεύγαν οι 650 έλληνες αξιωματικοί;

21

(26)

1/2 2H (Δ.Γ.) 23-10-86

56

Πως το νομίζετε εσείς; Δηλαδή απειλείτο όταν έφεψαν οι 650 έλληνες αξιωματικοί από την Κύπρο και η Εθνική Φρουρά διελύετο, έμενε το 50%, τότε απειλείτο η Τουρκία να επενέβαινε;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Εσείς θα υποκαταστήσετε το Μακάριο και την νόμιμη Κυβέρνηση της Κύπρου;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν υποκατέστησα κανέναν εγώ. Σας είπα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. 'Ετσι λέτε. Εγώ ήθελα την ένωση ιλπ, και από κει και πέρα όλα ήταν νόμιμα.

ΜΑΡΤΥΣ. Να καλέσετε εδώ την πολιτική ηγεσία της χώρας να σας απαντήσει.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Είπατε ότι ο Πούλος λέει ψέματα.

ΜΑΡΤΥΣ. 'Εχω αποδεικτικά στοιχεία.

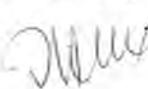
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Εσείς λέτε ότι είχατε μέσα στην τσάντα σας το πιστόλι ιλπ.

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Από πού το έμαθε ο Πούλος, ότι...

ΜΑΡΤΥΣ. Αφού τα βγάλαν όλοι. Και αυτοί φορέσαν τα πιστόλια τους με την εκδήλωση. 'Όλοι τα βγάλαμε και τα βάλαμε στις ζώνες μας.

Δεξιά: Τι; θα τα είχαμε στον κόρφο μας |κρυμένα; Και αυτοί φορέσαν

2/2 H E.T. 23-10-1986

57

τα πιστόλια τους μπροστά σε μένα. 'Όλοι τους. Δηλαδή είναι κάτι το φυσιολογικό, κύριε Κάππο. 'Όταν πας σε μια πολεμική αποστολή, θα πας άοπλος;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Κύριε μάρτυς παρακαλώ να είναι λίγο χαμηλότερος ο τόνος σας.

ΜΑΡΤΥΣ. Είναι το ....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Είναι το ύφος σας, αλλά εν πάσῃ περιπτώσει δεν βρίσκεσθε προ στρατιωτών σας αυτή τη στιγμή. Ευρίσκεσθε προ Ελλήνων βουλευτών. Θα σας παρακαλέσω θερμά να μη με αναγκάσετε να λάβω μέτρα, γιατί ξέρετε ότι η Δικονομία προβλέπει και ορισμένα μέτρα. Μη με αναγκάσετε να τα λάβω.

ΜΑΡΤΥΣ. Με συγχωρείτε κύριε Πρόεδρε, δεν το κάνω για κανένα άλλο σκοπό, παρά επειδή νομίζω ότι δεν ακούγομαι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Θα σας παρακαλέσω να μη με αναγκάσετε να λάβω μέτρα. Εξετάζεσθε ως μάρτυς. Δεν εξετάζεσθε ως κατηγορούμενος. Σας έχω πει, σας είπα και προηγουμένως, ότι μπορείτε να αρνηθείτε την απάντηση σε οποιαδήποτε ερώτηση καταλαβαίνετε ότι σκοπεί εις το να σας οδηγήσει στο εδώλιο του κατηγορουμένου. Μπο-

~~ρείτε να πείτε όχι, δεν απαντώ στην ερώτηση. Και να εξηγήσετε γιατί δεν απαντάτε στην ερώτηση. Ήθελα, όμως, γιατί σας επαναλαμβάνω δεν~~

Χρήστος Μπασαγιάννης

3/2 Η Ε.Τ. 23-10-1986

58

είμεθα εδώ λόχος για να δεχόμεθα διαταγάς από το Λοχαγό.

Συνεχίστε, αύριε Κάππο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Για πέστε μου, αύριε μάρτυς. Γιατί επελεξαν

εσάς να πάτε στον κ. Πούλο αύριε Κοιοράκη; Ποιος σας διέταξε; Ο

Κομπόκης;

ΜΑΡΤΥΣ. Ο Κομπόκης, αλλά εγώ δεν εξετέλεσα τη διαταγή του Κομπόκη.

Απετάνθην στον προϊστάμενό μου. Πήγα στον επιτελάρχη. Ήταν ο υπάγομας
εγώ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Δυστυχώς, αύριε μάρτυς ήλθε και ο Επιτελάρχης

εδώ και λυπάμαι. Και δεν θέλω να εκφραστώ για το επίπεδο αξιωμα-

τικών που είχε τότε τουλάχιστον η Ελλάδα, για να αντιμετωπίσει, ας

πούμε, αυνδύνους εξωτερικούς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Γιατί ο κ. Γιαννακόδημος-θέλει να

πει ο κ. Κάππος-μας είπε ότι δεν είχε γνώσει του πραξικοπήματος

και ότι εκείνη τη στιγμή έλαβε και αυτός γνώση, όπως μας λέτε και

σεις.

ΜΑΡΤΥΣ. Πάντως, αύριε Πρόεδρε, σ' αυτό το σημείο παρεμβαίνω και σας

επιβεβαιώνω ότι είναι η πρώτη φορά που τηρώ τον όρκο μου και δεν

λέγω ψέματα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Είναι η πρώτη φορά ...

4/2 H E.T. 23-10-1986

59

ΜΑΡΤΥΣ. Είναι η πρώτη φορά που ορκίζομαι. Δεν έχω πάει σε δικαστήριο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Σε δικαστήριο ναι, αλλά είχατε δώσει κάποιους άλλους όρκους.

ΜΑΡΤΥΣ. Σας είπα ότι δεν υπάρχει κανένας λόγος να αποκρύψω κάτι.

Γιατί να το αποκρύψω;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Επειδή αναφέρεσθε στους όρκους, σε μας στο μυαλό μας έρχεται η 21η Απριλίου. Και σκεπτόμαστε ότι όσοι μετέσχον στο κίνημα της 21ης Απριλίου.

ΜΑΡΤΥΣ. Μα, δεν το απέκρυψα ότι ήμουν με την 21η Απριλίου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δεν το αποκρύψατε εδώ. Αυτό δεν ήταν επιορκία; Τί ήταν; Δεν είχατε δώσει όρκο πίστεως σε ένα καθεστώς; ΜΑΡΤΥΣ. Να εκτελώ προθύμως και άνευ αντιλογίας τας διαταγάς των ανωτέρων μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). 'Οχι. Στο σύνταγμα προεχόντως. Μην το ξεχνάτε. Ο όρκος μιλάει για το σύνταγμα. Και μίλαγε και για κάτι άλλο τότε. Θυμόμαστε και την 25η Νοεμβρίου του 1973.

Και επειδή μιλήσατε περί πολιτικής ηγεσίας και εννοούσατε όπως εξηγήσατε, τον κ. Γκιζίνη, τον κ. Ανδρουτσόπουλο και τους λοιπούς, θα σας παρακαλέσω να μου πείτε τί ήταν αυτοί; 'Ηταν εκλεγμένοι από το

[Handwritten signature]

[Handwritten signature]

5/2 Η Ε.Τ. 23-10-1986

60

λαό; Πώς βρεθήκαν να είναι πολιτική ηγεσία;

ΜΑΡΤΥΣ. Ήταν επιλεγμένοι από τον κ. Ιωαννίδη. Από κει και πέρα όμως, εγώ δεν έχω καμία ευθύνη για αυτά τα πράγματα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μα δεν λέγω για σας. Γιατί απολογείσθε; Σας είπα εγώ ότι έχετε ευθύνη;

Μου λέτε ότι αυτή η Κυβέρνηση, την οποία χαρακτηρίζετε πολιτική, ήταν διορισμένη από τον κ. Ιωαννίδη. Σύμφωνοι.

Συνεχίστε αύθιε Κάππο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Μια τελευταία ερώτηση, αύθιε μάρτυς. Πολεμήσατε τελικά στην Κύπρο, αύθιε Κοκοράκη; Ρίξατε καμιά τουφεκιά, ή απλώς ήσασταν στα μετόπισθεν και στα καταφύγια;

ΜΑΡΤΥΣ. Πολεμήσαμε. Δεν υπάρχει αμφιβολία.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ, Για σας προσωπικά ρωτάω.

ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Μάλιστα.

ΜΑΡΤΥΣ. Η θέση μου δεν ήταν στην πρώτη γραμμή. Δεν είχα μάχιμο τμήμα στα χέρια μου.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Λόγω συγγένειας:

(2Ω)

(2H)

1/20.

(E.S.)

23.10.1986

61

ΜΑΡΤΥΣ: Κάνετε λόγος, αύριε. Εγώ σ' αυτό το σημείο, αύριε Πρόεδρε και αύριοι βουλευτές, θα απαντήσω. 'Εχω προαχθεί επ' ανδραγαθία στο πεδίο των επιχειρήσεων. 'Εχω δύο χρυσά αριστεία ανδρείας, έχω δύο πολεμικούς σταυρούς τρίτης τάξεως, έχω μετάλλιο εξαίρετων πράξεων και όλα τα μετάλλια που προβλέπονται για το βαθμό μου. Και όλα φέρουν την υπογραφή του φειμήστου Υπουργού των Στρατιωτικών Παναγιώτη Κανελλόπουλου. Αυτός είμαι εγώ, δεν είμαι κανένας "κουραμπιές" και δε μπορείτε να μου πείτε ότι δεν πολέμησα. Μπορεί να μην πολέμησα στην Κύπρο, γιατί δεν είχα μάχιμο τμήμα, αλλά εγώ έχω 3 τραύματα στη πλάτη μου αυτή τη στιγμή που με βλέπετε. Δε μπορείτε να μου πείτε ότι δεν πολέμησα.

Επειδή, αύριε Πρόεδρε, θεωρώ ότι λοιδωρούματι, παρακαλώ βάσει του Κώδικος Ποινικής Δικονομίας να με προστατεύσετε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν αντελήφθην καμία προσβολή, πάντως παρακαλώ τους αυρίους συναδέλφους...

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΕΑΡΧΑΣ : Κύριε Πρόεδρε, αυτό που είπε ο κ. Κάππος πριν, εγώ δεν το δέχομαι. Τον μάρτυρα πρέπει να τον σεβασθούμε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Μα δεν ξέρετε ~~εσείς~~ τι γινόταν στο ΕΑΤ-ΕΣΑ και στο
Μπογιάτι και στο Διόνυσο,

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε Κάππο, με συγχωρείτε, με απασχο-

The image shows handwritten signatures in black ink. On the left, there is a large, stylized signature of 'Χρήστος Μπασαγιάννης'. Next to it is a smaller, more cursive signature. To the right is a signature of 'Κώνσταντινος Καππος'. Further to the right is a signature of 'Κύριος Πρόεδρος'. Below these signatures, there is some faint, illegible handwriting.

2/2Ω

(Ε.Σ.)

23.10.1986

62

λούσε ο κ. Ζακολίκος και δεν αντελήφθη τίποτε το επιλήψιμο εις βάρος του μάρτυρος. Εν πάσῃ, όμως, περιπτώσει δράττομαι της ευκαιρίας να πω ότι βεβαίως ο μάρτυς προστατεύεται από το Προεδρείο απολύτως.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ : Τελέωσα, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) : Παρακαλώ τον κύριο Λιβανό να πάρει το λόγο.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ : Κύριε μάρτυς, ειλικρινά σας δηλώνω ότι ενώ μας χωρίζει, οπωσδήποτε, άβυσσος με την κοσμοθεωρία, την οποία εσεις αυτή την στιγμή αποδέχεσθε, εννοώ της 21ης Απριλίου, σας δηλώνω ότι σας τιμώ γιατί γνωρίζω τη δράση σας στο στρατό και δέχομαι οπωσδήποτε, χωρίς αμφισβήτηση, την πρόθεσή σας και την πρόθεση εκείνων οι οποίοι απεφέρσισαν όλο αυτό το πολεμικό σχέδιο στην Κύπρο, ότι πράγματι ξεκίναγε από το όραμα της μεγάλης Ελλάδος. Αυτό σας το δηλώνω κατηγορηματινά, άσχετα αν ήταν λάθος. Αυτό όμως δεν το ιρήνω εγώ.

— 'Εχετε οπωσδήποτε δίκιο,

γι' αυτό που είπατε για την πολιτική ηγεσία, η οποία εξαφανίστηκε, η οποία ή θα έπρεπε να είναι παρούσα ή θα έπρεπε να έχει παραιτηθεί. Ασφαλώς και εδώ συμφωνούμε.

Από την

ώρα που απεφασίσθη αυτό το εγχείρημα -δεν θα το ιρήνω αν ήταν σωστό ή

λάθος, γιατί θα προχωρήσω εγώ σ' ένα συλλογισμό- αν είχε επετύχει και

ΔΙΑ

ΔΙΑ

3/2θ.

(Ε.Σ.)

23.10.1986

63

είχαμε ενώσει τότε την Κύπρο με την μητέρα πατρίδα ν' έστω αν είχαμε προχωρήσει, γιατί υπήρχε κι' αυτή η σκέψη στη διχοτόμηση. Θα ήταν ένα γεγονός το μεν πρώτο ιστορικά παραδεκτό απ' όλους μας και θ' άξιζαν συγχαρητήρια σ' εκείνους που το πραγματοποίησαν, στο δε δεύτερο θα είχε βεβαίως διχασμένη άποψη ο καθένας από μας και θα έλεγε ο ένας ότι ήταν άποψη σωστή, ο άλλος όχι. Επομένως καταλαβαίνετε το πνεύμα υπό το οποίον σας ρωτώ. Δεν έγιναν, όμως, όλα αυτά και απέτυχε αυτή η ιστορία. Και απέτυχε, όχι γιατί δεν πολέμησαν στην Κύπρο και οι 'Ελληνες αξιωματικοί και οι Κύπριοι, αλλά απέτυχε διότι η μητέρα Ελλάς δεν τους εγκίνει -το είπατε και σεις άλλωστε- σχετικά με την αποστολή ν' όχι των αεροπλάνων. Το ερώτημά μου, λοιπόν, είναι που νομίζετε ότι βασίσθηκε η Αθήνα και άφησε ακάλυπτη την Κύπρο από πλευράς ναυτικού και αεροπορίας, αν ξέρετε. Γιατί, είναι βέβαιο ότι, αν έρχονταν, θα είχαμε κερδίσει. Είναι έτσι κατ' αρχήν ν' όχι; Ειλικρινά πέστε μου, αν θέλετε, την γνώμη σας.

ΜΑΡΤΥΣ : Εγώ αυτή τη στιγμή θα σας δώσω προσωπική αρίστη και όχι επίσημη αρίστη.

Η προσωπική μου αρίστη είναι η εξής :

(2AK)

(2) 1/2 AK

XM 23.10.86

64

Επειδή έτυχε δταν επέστρεψα από την Κύπρο να πάω διοικητής στην 4601 μονάδα πληροφοριών στις Σέρες, έτυχε να βρίσκομαι εκεί μετά τα γεγονότα σε μια μονάδα που εχειρίζετο θέματα, που αφορούσαν την Ελλάδα έκεινη την εποχή. Οποτε ανατρέξετε στα αρχεία της μονάδος να δείτε σήματα που θα σηκωθούν οι τρίχες σας, δτι δεν ήνειται κανένας Βούλγαρος από πάνω από κει προς τα δώ, και βρίσκεται εδώ ο διοικητής της ΚΥΠ που τον ήναμε και αρχηγό της στρατιάς μετά να μας πεί δτι ήνδυνενούμε με την Βουλγαρία. Εγώ δχι πως θέλω να καλύψω τον αρχηγό των Ενδπλων Δυνάμεων, ~~~~~ ήνστε δτι είσαστε εσείς και σας λέω από τη Βουλγαρία ήνδυνενούμε, θα διακινδυνεύατε το ήρος της Ελλάδος και τις δυνάμεις σας να τις στείλετε στην Κύπρο εφόσον διακινδύνευε το Έθνος από τη Βουλγαρία;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Αρα ήταν πλαστά. Ποιδς νομίζετε ^{οτι} ήταν ο δάκτυλος πίσω από τον αρχηγό της ΚΥΠ για αυτά τα πλαστά; Δηλαδή που απέβλεπε δλη αυτή η Ιστορία. Εδώ αν θέλετε να μας βοηθήσετε διδτι δεν πάνετε και εσείς να πονάτε για αυτή την Ιστορία. Τι μπορεί να ήταν από πίσω.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν μπορώ να σας πω. Πολλά συζητούνται. Τα πεζοδρόμια θα

2/2 AK XM 23.10.86

65

καθήσω να συζητήσουμε;

Fauta

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Αρα είχε καποια έντολή ο αρχηγός της ΚΥΠ, να φτιάξει ^F τα πράγματα.

ΜΑΡΤΥΣ. Από νάπου θα είχε πάρει καποια γραμμή για να τα φτιάξει αυτά. Και ο άλλος ο αντιπλούρχος μέσα στο καράβι, ^{στα} τους λέει

δτι φθάνουμε κατά 5% άρα θα πνιγούμε κατά 95% και αυτός είχε πάρει καποια γραμμή από κάποιον άλλον. Και δταν πηγαίνει και ο αρχηγός του ναυτικού και λέει "να φέρουμε πέσω τα υποβρύχια, διδτι θα μας τα βουλιάξουν, και αυτός από νάπου θα είχε πάρει γραμμή".

Εγώ δεν θέλω να καλύψω τον κουνιάδο μου, που είπατε.....

ΔΙΟΙΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Δεν λέω τέτοιο πράγμα. Πιστεύω απόλυτα δτι ο αρχηγός Μπονάνος πίστευε σ' αυτή την αποστολή. Το δηλώνω αυτό δισχετά αν ένανα λάθος..

Το ερώτημά μου είναι πού βασιζόταν ο στρατηγός Μπονάνος δταν έλεγε στο διοικητή της Κύπρου "συγκρατηθείτε, ηρεμήστε" / Εξερε σαν αρχή - στρατηγός, εκείνη τη στιγμή, δλτσαυτής της επιθέσεως - και κάπου

βασιζόταν - δτι θα έπρεπε να είναι ήρεμοι οι άλλοι να μην ανησυχούν. Πού βασιζόταν; Αυτό αν μπορούσατε να μας πείτε. Δηλαδή που βασιζόταν

3/2 AK XM 23.10.86

66

καὶ τους ἐλεγε αυτά που τους ἐλεγε. Πού καὶ γιατί το ἐλεγε; Ασφαλώς δεν ἦταν προθότης καπού δμως εἶχε κάποια ασφαλιστική δικλείδα, από κάποια εἶχε διαβεβαιώσεις. Μήπως μπορεῖτε να μας πείτα από πού;

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό δεν το ξέρω. Διεῖτε καὶ με το στρατηγό που ήρθε σε επαφή 2 - 3 φορές μετά τα γεγονότα καὶ συζητήσαμε δεν μου απειάλυψε διεῖτι πάντα μου ελέγει εἶναι ορισμένα πράγματα τα οποία κρατώ για τον εαυτό μου καὶ θα τα καταθέσω διαν θα χρειασθεί όπου με καλέσουν.

Εγώ μου λέει θα βγάλω καὶ ένα βιβλίο καὶ θα τα γράψω δλα. Περιμένω καὶ εγώ να πάρω το βιβλίο να το διαβάσω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Θα ήθελα την αρίστη σας επί τους εξής συγκεκριμένου ερωτήματος.

Εδώ ήταν πόλεμος καὶ ασφαλώς εἶναι γνωρτό καὶ εἶναι λαθος αυτό που λέγεται διει θα μπορούσε ο αρχηγός του Επιτελείου Ναυτικού ή της Αεροπορίας να αποφασίσουν ή μη εκθεση. Αυτό ήταν δουλειά του στρατηγού Μπονάνου καὶ τους Προέδρου της Δημοκρατίας ο οποίος εἶχε τότε αυξημένες διειδητήτες.

Το ερώτημα λοιπόν εἶναι πώς απεφασίσθη καὶ εάν απεφασίσθη καὶ

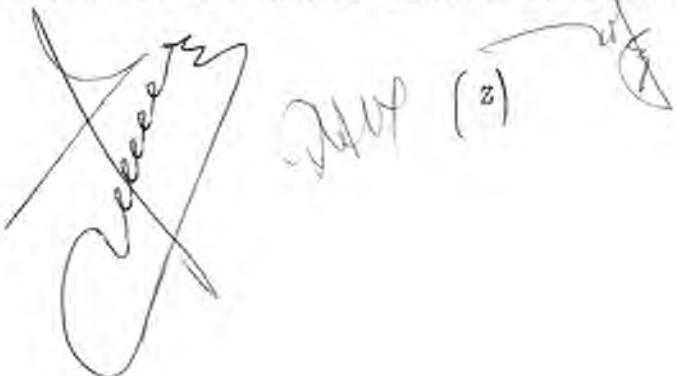
εφόσον απεφασίσθη πώς δεν υπάρχουν πρακτικά των αποφάσεων εκείνων δηλαδή της αποστολής α) των υποβρυχίων καὶ β) των αεροπλάνων.

Αυτά τα απεφάσισε μόνος τους ο στρατηγός; Δεν μπορεῖ θα έγινε

4/2 ΑΚ XM 23.10.86

67

νάποια σύσκεψη. Στην σύσκεψη αυτή εκ πολεμικώ συμβουλίω, αποφασίζεται πόλεμος ενδεχομένως με την Τουρκία, διέβτι αν πάμε πολεμικά τελειώνει η Ιστορία, αυτά δλα δεν έχουν πραγτικογραφηθεί; Δεν είθισθε στο στρατό να είναι ούπου καταγεγραμμένα ή να έχει εκδόσει έγγραφο διαταγή να πάνε πχ τόσα πολεμικά της αεροπορίας; Για πέστε μας;

(2AK) 1/Z Φ.Τ. 23.10.86

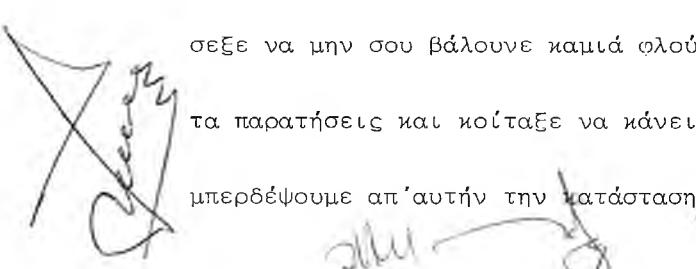
69

ΜΑΡΤΥΣ : Σ' αυτό το σημείο θέλω να σας πω τα εξής, απ' ότι ξέρω και προσωπικώς και πληροφοριακώς : Πρώτον, εγώ είχα έλθει στην Ελλάδα τέλος Απριλίου αρχές Μαΐου, για να πάρω την πεθερά μου, τη μάνα του στρατηγού, στην Κύπρο και επειδή ήξερα ότι θάφευγα τον Ιούλιο να κάτσει 2-3 μήνες και να γυρίσουμε όλοι μαζί. Πράγματι ήλθα εδώ και είδα το στρατηγό ένα βράδυ στο σπίτι του. Ήταν πάρα πολύ στεναχωρημένος και μου είπε : " Είμαι πάρα πολύ στεναχωρημένος ". Κατάλαβα από την όλη συζήτηση ότι δεν τα πήγαινε καλά με τον Ιωαννίδη. "Και σκέφτομαι" - μου λέει -- " έτσι που πάει το πράγμα, να δημιουργήσω μια κατάσταση μόνος μου και να παραδώσω στην πολιτική ηγεσία, να παραιτηθώ".

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ : Πότε αυτά, αν επιτρέπεται;

ΜΑΡΤΥΣ : Σας είπα, 3 μήνες πριν, τον Απρίλιο που ήρθα να πάρω την μάνα του από δω. Συνήθως, οι πεθερές πάνε με τις κόρες και γι' αυτό ήθελε να έρθει στην Κύπρο.

Του είπα λοιπόν : "Θα καπετάνιος στη φουρτούνα φαίνεται. Πρό-

σεξεις να μην σου βάλουνε καμιά φλούδα. Εγώ είμαι της γνώμης να μην τα παρατήσεις και κοίταξε να κάνεις ότι μπορείς να κάνεις να ξεμπερδέψουμε απ' αυτήν την κατάσταση που έχουμε μπλέξει ". Και τότε

2/2 Z φ.τ. 23.10.86

69

μου λέει: "Ξέρεις, θα πας και ωτις Σέρρες, γιατί δεν θέλω να λένε
ότι σ'έφερα εδώ στην Αθήνα από την Κύπρο κοντά μου και να δημιουρ-
γούνται σχόλια. Και παρ'όλο που ήρθε ο Ιωαννίδης και μου είπε αν
θέλω να σε κρατήσω εδώ πέρα, εγώ είπα ότι θα γίνει ότι προβλέπουν
οι διαταγές. Θα πας στις Σέρρες". "Εντάξει δεν με πειράζει" -του
είπα- "όλα μου τα χρόνια στην Βόρειο Ελλάδα υπηρετούσα". Δεν με
ένοιαζε αν θα πήγαινα στις Σέρρες. Εγώ υπηρετούσα στις Σέρρες και
στην Ηπειρο, όταν ήμουν μικρός αξιωματικός, τώρα που θα μου ήμουν
και διοικητής δεν ήταν τόσο σοβαρό το πρόβλημα.

Σηκώθηκα, λοιπόν και έφυγα. Απ' ότι όμως κατάλαβα ήταν στα μα-
χαίρια αυτοί οι άνθρωποι. Και όταν μέσα σ'ένα επιτελείο αυτός που
όπως λέμε "λύνει και δένει", είναι αρχηγός του καθεστώτος, βρίσκεται
στα μαχαίρια με τον αρχηγό των Ενόπλων Δυνάμεων, καταλαβαίνετε ότι
κάτι πάει στραβά. Και ίσως πράγματι να πήγαινε στραβά. Αυτό, όμως,
που εγώ πιστεύω ότι γύρισε τον στρατηγό -όχι πως μου το είπε
ο ίδιος, μπορεί να σας το πει εδώ όταν θα έλθει - και ακολούθησε

τη γραμμή Ιωαννίδη είναι το γράμμα του Μακαρίου, που έλεγε να τούγουν
Ελληνες αξιωματικοί. Από υπερπατριωτισμό.

Handwritten signatures and initials in the bottom left corner, appearing to be from the author and others involved in the document.

3/   Z   Φ.Τ.   23.10.86

70

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ : Εγώ σας ρώτησα άλλο. Σας ρώτησα αν υπάρχουν
έγγραφα ή πρακτικά.

ΜΑΡΤΥΣ : Γι' αυτό το πράγμα, που να ξέρω από την Κύπρο που ήμουν;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ : Αν ξέρετε, σας ρώτησα.

ΜΑΡΤΥΣ : 'Οχι, δεν ξέρω. Κανονικά πρέπει να υπάρχουν γιατί ξέρω
ότι, όταν γίνεται ένα στρατιωτικό συμβούλιο, πάντοτε τηρούνται πρα-
κτικά. Τώρα, αν υπάρχουν και έχουν εξαφανιστεί αυτό δεν μπορώ να
το ξέρω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ : Και μια τελευταία ερώτηση, η οποία είναι υπηρε-
σιακή. Μιλήσατε για τον Γεώργιο Μανουσακάκη, ή Μανουσάκη;

ΜΑΡΤΥΣ : Γεώργιος Μανουσάκης.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ : 'Οχι, Μανουσακάκης.

ΜΑΡΤΥΣ : 'Ενας είναι αυτός.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ : 'Άλλος Μανουσακάκης και άλλο Μανουσάκης.

ΜΑΡΤΥΣ : 'Οχι, ο Μανουσακάκης, είναι άλλος αυτός.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ : Καλώς, ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) : Παρακαλώ τον αύριο Δασκαλάκη

να λάβει τον λόγο, έχοντας πάντοτε υπόψη τη σχετική παράκλησή μου.

4 2 φ.Τ. 23.10.86

71

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ : Κύριε μάρτυς, είναι αναπόφευκτο, όπως οι αταλαβαίνετε, χωρίς να σημαίνει ούτε κατηγορία ούτε υπονοούμενο, να ασχοληθούμε μαζί σας και με τον κύριο Μπονάνο.

Και εγώ ανήμουν στη θέση σας το ίδιο θα κάνατε εσείς.

Οι σχέσεις σας είναι οικογενειακά καλές; Είσθε σαν αδέλφια, δηλαδή ακόμη, ή έχετε οικογενειακά προβλήματα;

ΜΑΡΤΥΣ : Να σας πω : Με τον κύριο Μπονάνο οι σχέσεις μου δεν είναι καλές τώρα που είναι γαμπρός του...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ : Ανέκαθεν.

ΜΑΡΤΥΣ : ... αλλά είμαστε από το συμμοριτοπόλεμο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ : 'Όχι τον συμμοριτοπόλεμο, τον εμφύλιο πόλεμο.

ΜΑΡΤΥΣ : Να σας πω: Στο χαρτί, που μου έχει δώσει ο αείμνηστος Παναγιώτης Κανελλόπουλος λέει...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ : Τώρα αυτά ξεπεράστηκαν.

ΜΑΡΤΥΣ : .... για τις άτακτες συμμορίες.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ : Υπάρχουν αποφάσεις Βουλής, πολιτείας κλπ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Κύριε μάρτυς, παρακαλώ μην ξάνθετε εκμετάλλευση του ονόματος και της ιστορίας ενός μεγάλου πολιτικού ανδρός της Ελλάδος.

5 Z Φ.Τ. 23.10.86

72

ΜΑΡΤΥΣ : Να σας φέρω τα παράσημα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Θα σας παρακαλέσω να μην κάνετε εκμετάλλευση, δεν είναι σωστό. Οφείλετε στη μνήμη του μεγαλύτερο σεβασμό.

ΜΑΡΤΥΣ : Ισα-ΐσα σέβομαι, για 'αυτό το λέω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Διότι ξέρετε ασφαλώς ότι ο αείμνηστος Κανελλόπουλος ανακάλεσε αυτή την άποψη που είχε....

ΜΑΡΤΥΣ : Το ξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Συνεπώς, δεν μπορείτε να επικαλείσθε την παλαιοτέρα άποψη ενός μεγάλου, επαναλαμβάνω, δημοσίου πολιτικού ανδρός, ο οποίος προσέφερε πάρα πολλά στην Ελλάδα.

ΜΑΡΤΥΣ : Μα, δεν είπα τίποτα κακό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Μια παράκληση έκανα, αν θέλετε, γιατί μέχρι τώρα μεταχειρίστηκατε μια, δυο, τρεις φορές το όνομα

του Κανελλόπουλου,

6 / 1

z

(Θ.Σ.)

23-10-86

73

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ . Από το 1974 μέχρι σήμερα θα ήθελα πραγματικά - γιατί πολλά γράφτηκαν για τον κ. Μπονάνο, αρκετά ακούστηκαν και εδώ μέσα- να ψάξουμε να βρούμε την αλήθεια , δχι να σπιλώσουμε , να κατηγορήσουμε ούτε να καταγγείλουμε κάποιον άδικα .

'Εχετε τύχει σε κάποια έκρηξη οργής ή θυμού για όσα συνέβησαν, ή για όσα του καταλογίζουν εφημερίδες, ή συναδελφοί του και αν έχετε τύχει , μπορείτε να μας περιγράψετε πώς εξεφράσθη.. για ιαπωνες καταστάσεις, ή ανθρώπους ή συναδέλφους *ιων*, ΜΑΡΤΥΣ . Να σας πω : Ο κ. Μπονάνος έχει τη γνώμη , από συζητήσεις που έχω ήταν μαζί του , ότι τον πρόδωσαν τα επιτελεία του και το παραεπιτελείο του Ιωαννίδη - γιατί είχε και ο Ιωαννίδης το παραεπιτελείο του . Πηλιχοί , Παλαινιδες - αυτοί που γράφονται , δεν τους ξέρω ποιοι είναι .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ . Σε σχέση με το Κυπριακό, πάντα, μιλάω,~~έτσι~~ ; ΜΑΡΤΥΣ . Για το Κυπριακό μιλάω και εγώ . Είχε την εντύπωση ότι τον πρόδωσαν και οι Αρχηγοί του Ναυτικού και της Αεροπορίας και η Κυβέρνηση ακόμα , οι οποίοι εξαφανίστηκαν κιόλας την ιρίσιμη στιγμή .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ . Αυτά τα είπατε . Μπορείτε τώρα να μου πείτε

· Ξέχωρα - δεν έχετε καμία σχέση με τον κύριο Μπονάνο , είστε ένας ανθρώπος που μπορεί να σκέπτεται - τι εννοεί όταν λέει "τον πρόδωσαν"

1/1 Z

(Θ.Σ.)

23-10-86

74

κατ με ποιόν τρόπο τον πρόδωσαν ; Εσείς πώς μπορείτε να το σκεφτείτε αυτό ; Μου είπατε αυτή την κουβέντα και εγώ σκέπτομαι μερικά πράγματα . Θέλω και τη δική σας σκέψη .

ΜΑΡΤΥΣ . Να σας πω . Εγώ το ιρίνω το θέμα στρατιωτικώς, όχι πολιτικώς .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ . 'Οπως θέλετε, κύριε μάρτυς . Τι εννοείτε λοιπόν ;

ΜΑΡΤΥΣ . Κρίνω από τον εαυτό μου , Αν εγώ ήμουν Αρχηγός Ενόπλων

Δυνάμεων και ερχόταν ο Αρχηγός της ΚΥΠ , ερχόταν ο Αρχηγός του

Ναυτικού , ερχόταν ο Αρχηγός της Αεροπορίας και μου λέγανε ότι

" δεν μπορούμε να πάμε στην Κύπρο τα αεροπλάνα , δεν μπορούμε να

πάμε τα πλοία μας στην Κύπρο , κινδυνεύουμε από τη Βουλγαρία "

εγώ είμαι υποχρεωμένος να τους συμβουλευτώ αυτούς . Τι , θα έπρεπε

να γυρίζω εγώ να παίρνω πληροφορίες μέσα στις μονάδες ; Για μένα,

αυτοί είναι που προτείνουν, για να αποφασίσω .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ . Κοιτάξτε κύριε μάρτυς . Η προδοσία, όμως, δεν

είναι στοιχείο λάθους . 'Όταν ο Αραπάκης έκανε λάθος στην εισηγησή

του μπορεί να μην πούμε ότι είναι προδοσία . Για να λέει ο Μπονάνος

ότι τον πρόδωσαν , σημαίνει ότι τον αποπροσανατόλισαν και ηάποιους

αλλούς στόχους είχαν , αυτοί που τον πρόδιδαν . Αυτό θέλω να μου πείτε .

8/1Z

(Θ.Σ.)

23-10-86

75

ΜΑΡΤΥΣ . Αυτό δεν το ξέρω .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ .

. Το ξέρω ότι δεν το ξέρετε .

Αν το ξέρατε θα τελειώναμε την Επιτροπή και εσείς και εγώ . Ποιές

όμως, σκέψεις μπορείτε να κάνετε πάνω σ' αυτό .

ΜΑΡΤΥΣ . Η σκέψη η δική μου - για να σας μιλήσω ανοικτά - ήταν ότι και αυτοί, πιθανό, να ήταν στο αδύτο να ρίξουν τη χούντα, γι' αυτό και το έκαναν αυτό . Δεν τους ενδιέφερε η Κύπρος .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ . Δεν τους ενδιέφερε, λοιπόν, η Κύπρος . Μάλιστα.

Παρακάτω τώρα :

Δεν με ενδιαφέρει το γεγονός, αν βγάλατε περίστροφο ή όχι, προσωπικά εμένα . Θέλω όμως να σας κάνω δύο ερωτήματα πάνω σε αυτό το γεγονός και να μου απαντήσετε μονολεκτικά, αν μπορείτε .

Εκτελέσατε μία διαταγή του Κομπόκη ή του Γιαννακόδημου .

Δεν μας ενδιαφέρει. Εσείς δέχομαι ότι πήρατε τη διαταγή μέσα από την ιεραρχία . Όμως, εκτελέσατε τη διαταγή πάρα πολύ συνειδητά .

Από προσανατολίσατε επ' μία ώρα περίπου το επιτελείο και τον Πούλο

μέχρι της 7.55' - αυτό είναι γεγονός , το παραδέχεσθε - και στις

7.55' όπως λέει ο Γιαννακόδημος ...

ΜΑΡΤΥΣ . Του ανακοίνωσα ότι θα γίνει αυτό .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ . Ανακοίνωσατε .

9/1 Z (Θ.Σ.) 23-10-86~

f6

Δεύτερο : Μείνατε μέχρι τη 1:00' εκεί με διαταγή .

ΜΑΡΤΥΣ . Μάλιστα .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ . Είχατε ιάποια αποστολή ; **Ανήσατε τη μονάδα σας και μείνατε στη μονάδα του Πούλου .**

ΜΑΡΤΥΣ . Τύποτα .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ . Μου δίνετε όμως εμένα το δικαιώμα να σκέπτομαι ότι τον είχατε υπό παρακολούθηση , για να μένετε εκεί .

ΜΑΡΤΥΣ . 'Οχι , όχι .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ . Γιατί μείνατε μέχρι την ώρα εκείνη ;

(2B) *ΔΔΥ*

1/2 B. (Δ.Γ.)*ff*

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορούσε να αινηθεί κανείς πλέον εφόσον εξεδηλώθη:

η επίθεση κατά του ραδιοφωνικού σταθμού της Κύπρου ο οποίος ήταν δίπλα στο κτίριο. Πως θα μπορούσα να αινηθώ εγώ καθ'ην στιγμή εγίνοντο μάχες.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Εγώ αινήθηκα ~~στις~~ 21 Απριλίου γύρω στα στενά και έτρεχα και εσείς μου λέτε δεν μπορούσατε να αινηθείτε με τα γαλόνια σας που εν πάσῃ περιπτώσει δεν εβάλλετο όλη η Λευκωσία. Οι συγκεκριμένοι στόχοι εβαλλότο. Το PIK δεν εβλήθη, κατελήφθη.

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ κατηγορηματικώς σας απαντώ και εάν θέλετε το λαμβάνετε, και υπόψη σας ότι δεν είχα καμμία ~~αναποστολή~~.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Μπορεί να μην είχατε, μπορεί δύνατε να σας κρατούσαν εκεί σε ενδεχόμενη αντίδραση του Πούλου ή κάποιου Πούλου να λάβετε μέτρα. Δεν το σκέπτεσθε αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ: Να σας απαντήσω. Όταν εγώ καθόμουμέσα στο γραφείο και ήταν όλοι οι αξιωματικοί έξω από το γραφείο και εκινούντο ελεύθεροι και έκαναν ότι ήθελαν δεν μπορούν ένα άνθρωπο να τον πιάσουν δύο και να τον δέσουν;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Εκεί θέλω να καταλήξω.

ΜΑΡΤΥΣ: Και εγώ θέλω να καταλήξω ότι το απεδέχθησαν και αυτοί οι

2/2 B. (Δ.Γ.) 23-10-86

ηύριοι.

78

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Εκ των υστέρων θα συμφωνήσω εάν θέλετε μαζί σας, όμως όταν ξεκινήσατε να πάτε δεν σκεφθήκατε μήπως σας αρεμάσουν ιάποιοι εκεί στον Πούλο που ήταν αμέτητοι και σείς πηγαίνατε να τους βάλετε σε ιάποιο καλούπι; Δεν φοβόσαστε μήπως σας πιάσουν και σας χειροπέδεψουν με τόσα παράσημα που έχετε πάρει; Δεν το σκεφθήκατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Γιατί;

ΜΑΡΤΥΣ: Διότι πήρα μία αποστολή και έπρεπε να την εκτελέσω.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Μα όταν παίρνεις μία αποστολή παίρνεις και ιάποια μέτρα ασφάλειας.

ΜΑΡΤΥΣ: Πήρα και το πιστόλι μου.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Ακριβώς αυτό λέει ο κ. Πούλος, ότι πήρατε το πιστόλι.

ΜΑΡΤΥΣ: Το πιστόλι μου δεν το πήρα όμως για τον Πούλο, το πήρα για προσωπική μου ασφάλεια.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Το ότι πήρε το πιστόλι το είπε από την αρχή.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Το πήρε όμως για ασφάλεια.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Το είπε από την αρχή συνεπώς ο κ. Πούλος εδώ είναι αληθινό αυτό που λέει ο κ. μάρτυς, ότι τού κατα-

3/2 B (Δ.Γ.) 23-10-76

λογίζεται δεν είπε αυτό ακριβώς, ο κ. Πούλος είπε και άλλα πράγματα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Εγώ λέω ότι ο κ. μάρτυς τώρα είπε ότι πήρε

το πιστόλι του για ασφάλεια. Δεν με ενδιαφέρει τι είπε ο κ. Πούλος

Εκείνο που με ενδιαφέρει είναι ότι ο κ. μάρτυς δέχεται ότι σε

οποιαδήποτε περίπτωση αντίδρασης από τον Πούλο ή από κάποιουν

Πούλο θα έβγαζε το πιστόλι.

ΜΑΡΤΥΣ: Κάνετε λάθος δεν είπε αυτό το πράγμα. Εσείς το λέτε, δεν

είπα για αντίδραση στον κ. Πούλο .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Βγαίνει συμπερασματικά κ. μάρτυς .

ΜΑΡΤΥΣ: Αφήστε τα συμπεράσματα, τι είπα εγώ. Τι είπα εγώ κ.

Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): 'Οχι δεν το είπατε. Κύριε Δασκαλάκη δεν είπε ότι θα το χρησιμοποιούσε, είπε ότι πήρε το πιστόλι για ασφάλεια, για ασφάλεια δική του. Αν θελήσουμε να το ερμηνεύσουμε, τότε μπαίνει και το στοιχεό και της αμύνης μέσα. Εάν υποτεθεί ότι του επιτίθετο ίσως το χρησιμοποιούσε. Σαν συμπερασμα δεν ξέρουμε ότι θα το χρησιμοποιούσε. Δεν είπε ο μάρτυς ότι θα το χρησιμοποιούσε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Δεν είπα ότι το είπε. Από τη στιγμή όμως που ο μάρτυς λέει ότι έχω πάρει το πιστόλι μου, όταν τον ρωτώ εάν

4/2 B (Δ.Γ.) 23-10-86

80

φοβήθηκε μήπως τον δέσουν ή τον αρεμάσουν και είπε πήρα μία αποστολή και την εξετέλεσα και ερώτησα ποιά μέτρα ασφάλειας πήρε, μου είπε πήρα το πιστόλι μου, δεν λέω ότι είπε ότι το χρησιμοποίησε, αλλά μπορώ να συμπεράνω σαν μέλος ανακριτικής επειτροπής ότι θα μπορούσε να το είχε χρησιμοποιήσει.

ΜΑΡΤΥΣ: Είπα κ. Πρόεδρε....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Ακουοα τι είπατε. Δεν υπάρχει κανένας λόγος να επαναλάβετε. Εχει γραψεί στα Πρακτικά ότι είπατε, Και αυτά τα Πρακτικά είναι εκείνα που βαραίνουν στην ιρίση της επειτροπής.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Και ένα άλλο, κύριε μάρτυς. Πιστεύετε ότι όποιες μεταγενέστερες πράξεις ενός ανδρός, ενός πολίτη, ενός δημόσιου ανθρώπου θετικές σβήνουν τις αρνητικές του παρελθόντος ή αντίθετα αρνητικές καλύπτονται από θετικές του παρελθόντος:

Μιλήσατε για παράσημα κ.λ.π. Και δεν λέω για σας . .

Θ πούμε για τον Παπαδόπουλο που είναι κατάδικος αυτή την στιγμή, και αυτός κάποια παράσημα θα είχε πάρει στην σταδιοδρομία του.

Όπημαίνει ότι εκείνα τα παράσημα μπορούσαν να τον απαλλάξουν για

όποια εγκλήματα έχει κάνει κατά του 'Εθνους: Επικαλεσθήκατε κατά ιόρον τα παράσημα του ενός και του άλλου .

(BA)

(2B)

1/2 ΒΑ

(Γ.Π.)

23.10.86

81

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε Δασκαλάκη, είναι αυτό θέμα μαρτυρικής καταθέσεως; Μας ενδιαφέρει η άποψη του Αντισυνταγματάρχος;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Δεν μας ενδιέφερε ότι να μας πει για τα χρυσά του παράσημα. Μας ενδιαφέρει να μας πει τι έκανε εκείνες τις μέρες.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτό.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Επομένως, και εγώ του λέω ότι, εάν εκείνες τις μέρες αποδεχθεί ότι η ανάσταση λειτούργησε, δεν είναι τα παράσημα που θα σβήσουν αυτή την ανάσταση λειτουργία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αναμφισβητήτως.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Αυτό του λέω και πρέπει να συμφωνήσει μαζί μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτό είναι αξέωμα.

Ο αύριος Φωτόπουλος παρακαλείται να αυτός με την ίδια παρά-
κληση—να λάβει το λόγο.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε μάρτυς, από την θέση που είχατε στην Κύπρο, φαίνεται ότι ήσασταν επιτελικός αξιωματικός, διευθυντής του πρώτου επιτελικού γραφείου και επομένως δεν είχατε μάχιμη μονάδα και εξ αυτού του λόγου δεν μπορούσατε να πάρετε μέρος στον πόλεμο, για αυτά τα οποία είχαν προηγηθεί στην μάχη.

Θέλω, δίνως, σαν πρώτο γραφέρο, που είχατε την αρμοδιότητα δλων

MW

2/2BA

(Γ.Π.)

23.10.86

82

των θεμάτων που αφορούν το προσωπικό, να μας πείτε τι γνωρίζετε για
 την ανταλλαγή των αιχμαλώτων - ήταν καθ'ολοκληρόν δικό σας θέμα —
 τι διαταγές εκτελέσατε, πώς επιστρέψατε αιχμαλώτους χωρίς να πάρετε
 ανταλλάγματα.

(Στο σημείο αυτό την Προεδρική Έδρα καταλαμβάνει ο
 Αντιπρόεδρος της Επιτροπής κύριος ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ).

ΜΑΡΤΥΣ: Κατά την διάρκεια των επιχειρήσεων, όταν δηλαδή άρχισαν οι
 επιχειρήσεις, εκτός από το μέτωπο που έγινε μεταξύ των Τούρκων στην
 Κηρύνεια, ταυτόχρονα στο σχέδιο προβλεπόταν/ορισμένες μονάδες της
 εθνικής φρουράς θα εκινούντο να εξολοθρεύσουν, να εξοντώσουν τους
 υφισταμένους τουρκοκυπριακούς θήλακες. Δηλαδή σε ορισμένα τούρκικα
 χωριά υπήρχαν θήλακες, Δηλαδή υπήρχαν στρατιωτικά τμήματα τουρκοκυ-
 πρίων επανδρωμένα από Τούρκους αξιωματικούς του οποίους εξεπαί-
 δευον, τους είχαν οπλίσει με οπλισμό βαρύ και ελαφρύ, μέχρι και δλ-
 μους είχανε, μέχρι και πολυβόλα είχανε. Και αυτά τα χωριά, όπως ήταν
 η Λεύκα, Τα Κόκκινα, το Τσάτους, το Κιόνελι, το Φρούριο της Αμμο-
 χώστου, και άλλα στην Πάφο, στη Λεμεσό και το Μαρί στη Λάρνακα, ήταν
 οχυρωμένα και δεν επέτρεπαν την είσοδο των Ελληνοκυπρίων και των

Ελλήνων αξιωματικών κατά μείζονα λόγο μέσα στον τομέα τους.

3/2 BA

(Γ.Π.)

23.10.86

83

Όταν λοιπόν άρχισαν οι επιχειρήσεις προέβλεπε το σχέδιο να επιτεθούν ορισμένες μονάδες των μετόπισθεν, να εξολοθρεύσουν αυτούς τους θήλακες. Έγιναν αυτές οι επιχειρήσεις, εξοντώθηκαν σχεδόν οι περισσότεροι από το φρούριο της Αμμοχώστου, από το Κιόνελι που δεν μπόρεσε να προχωρήσει η ΕΛΔΥΚ και έπεσαν οι αλεξιπτωτιστές και το μισό Τούρκος. Τα Κόκκινα και αυτά δεν εξοντώθηκαν. Οι υπόλοιποι Τουρκοκυπρίακοί θήλακες εξοντώθηκαν και συνελήφθησαν αιχμάλωτοι αξιωματικοί Τούρκοι και στρατιώτες ακόμα ειδικοτήτων. Επίσης, και ιατρικές επιχειρήσεις που δεν τήρησαν την εκεχειρία οι Τούρκοι και προχωρούσαν, έγιναν μάχες μεταξύ των δικών μας τμημάτων και από εκεί συνέληφθησαν ορισμένοι Τούρκοι αιχμάλωτοι. Συνολικώς, αφού αυτοί εξετάζονται από το πρώτο γραφείο...

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Αριθμητικώς.

ΜΑΡΤΥΣ: Θα σας πω αριθμητικώς. Ένας Αντισυνταγματάρχης, ένας Ταγματάρχης, δύο Λοχαγοί, τρεις Υπολοχαγοί, κανα δύο Ανθυπολοχαγοί - δεν θυμάμαι αν ήταν παραπάνω - και οι υπόλοιποι στρατιώτες. Σύνολο

17. Αφού τους ανέκρινε το δεύτερο γραφείο και η ΚΥΠ μου είπαν εν

συνεχεία εμένα να τους παραλάβω για να τους φρουρήσουν. Τους έστειλα στη διοίκηση Λεμεσού, που ήταν στη Λεμεσό, με εντολή να φυλακισθούν

4/2BA

(Γ.Π.)

23.10.86

84

και να ληφθούν μέτρα ώστε να μην κακοποιηθούν, διότι τους εχρειάζοντο να τους ξαναανακρίνουν η.λ.π.

Οπότε μετά τα αρχικά γεγονότα, δηλαδή μεταξύ 25 Ιουλίου και μετέπειτα, έρχεται ένα βράδυ στο γραφείο μου ο Γεωργίτσης και μου λέει: " Κύριε Κοκοράκη να διετάξεις να παραδοθούν οι αιχμάλωτοι Τούρκοι στο Διεθνή Ερυθρό Σταυρό ". Του λέω: " Καλά θα δώσουμε τους Τούρκους έτσι χωρίς αντάλλαγμα; Εδώ έχουμε οικογένειες αξιωματικών στην Κυρήνεια που τις κρατάνε οι Τούρκοι και δεν τις αποδίδουν και έχουμε κάνει τόσο αγώνα με τους ΟΗΕδες και με το Διεθνή Ερυθρό Σταυρό να αφήσουν ελεύθερες τις οικογένειες των αξιωματικών.

(2A)

The image shows two handwritten signatures and some initials. One signature is on the left, appearing to read 'Δεσπούτη'. To its right is another signature, possibly 'Μ. Μ.', and below them is the code '(2A)'.

(2BA)

1/2 Δ. M.A. 23.10.86*85*

Τέλος πάντων, να διαπραγματευθούμε να πάρουμε τις οικογένειες των αξιωματικών, που τις είχαν στο Εενοδοχείο NTAN της Κυρηνείας.

Μου λέει να τους δώσουμε, γιατί έχω εντολή προσωπική απευθείας από τη Γενεύη, από τον αύριο Υπουργό που διαπραγματεύταν, τον αύριο Γεώργιο Μαύρο, να τους παραδοσουμε. Του είπα ότι εγώ είμαι της γνώμης να πούμε στον Ερυθρό Σταυρό να κερδίσουμε τουλάχιστον τις οικογένειες των αξιωματικών, να μη τους δώσουμε τσαμπα. Πήγαν και τους πήραν, παρά τη διαταγή μου, διέταξε ο Γεωργίτσης, και πήγαν και του παρέδωσαν. Ευτυχώς δύνατον, ετήρησε το λόγο του ο Διεθνής Ερυθρός Σταυρός και την άλλη μέρα μας παρέδωσαν τις οικογένειες των αξιωματικών.

Αυτό νομίζω ότι ήταν μια προσπάθεια την οποία έκανα ως γραφείο, και έτσι γλυτώσαμε τις 17 οικογένειες των αξιωματικών, με την απόδοση των τούρκων αυτών. Αυτό έχω να πω από πλευράς αιχμαλώτων.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Σεις δηλαδή, αυτή την ανταλλαγή την οποίαν ήταν με την παρέμβαση του αυτού Γεωργίτση, την θεωρείτε ότι ήταν ικανοποιητική;

ΜΑΡΤΥΣ. Νομίζω ότι μ' αυτή την ενέργεια γλύτωσα τις οικογένειες των αξιωματικών.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Με εντολή του αυτού Μαύρου;

2/2 Δ. Μ.Α. 23.10.86

86

ΜΑΡΤΥΣ. Έτσι μου είπε ο Γεωργίτσης, ότι είχε έρθει εντολή από τη Γενεύη.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Σαν Α' Γραφείο, πώς δικαιολογείτε εσείς τη μείωση των Ενόπλων Δυνάμεων που είχαμε στη Κύπρο και πώς μπορείτε να πάρετε θέση για τη μεραρχία, αν ξέρατε ή αν διαβάσατε; Γιατί οπωσδήποτε το Α' Γραφείο κρατούσε αυτά τα αρχεία.

ΜΑΡΤΥΣ. Να σας πω: Η μεραρχία είχε μεταβεί, όπως ξέρετε, ανεπίσημα, με ψεύτικα ονόματα και δεν ήταν γραμμένοι στα χαρτιά για λόγους σκοπιμότητας. Υπήρχε το δικό της επιτελείο και τηρούσε καταστάσεις για το ποιοι υπηρετούσαν εκεί. Δεν ήταν γραμμένοι επίσημα στη δύναμη της Εθνικής Φρουράς. Για την μεραρχία μιλώ. Τώρα, ποιοι λόγοι ανάγκασαν την τότε κυβέρνηση να πάρει τη μεραρχία δεν το ξέρω, διότι ήταν γεγονότα παρελθόντων ετών. Εγώ τότε υπηρετούσα στη Βόρειο Ελλάδα και δεν ξέρω τι είχε γίνει.

Για το θέμα το τωρινό, ξέρω ότι είχε διαταχθεί στις 20 Ιουλίου να απολυθεί το 50%. Όταν λέμε να μειωθεί η θητεία από 24 μήνες σε 14, σημαίνει ότι θα διελύετο κατ' ουσίαν η Εθνική Φρουρά. Ήταν 9.000 και θα εμεναν 5.000. Θα έφευγαν και οι Έλληνες αξιωματικοί, οπότε

θα ήταν ανοιχτή η πόρτα. Πάλι θα ξαναπήγαιναν οι Τούρκοι. Αρκεί να τους λέγαμε ότι φύγαμε και οι Τούρκοι θα ξαναπήγαιναν. Ήτοιός θα τους εμπό-

3/2 Δ. Μ. Α. 23.10.86

87

διέτε; Οι 500 επικουρικοί που είχαμε;

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Μπορείτε λοιπόν να καταλογίσετε ευθύνη στην τότε στρατιωτική ηγεσία, ή στους διορισμένους Υπουργούς, ότι έγινε ηθελημένα αυτή η μείωση των στρατευμάτων;

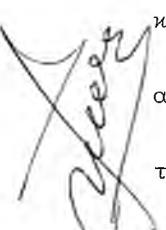
ΜΑΡΤΥΣ. Για την αυτριακή ηγεσία μιλάτε;

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Μάλιστα.

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως, για μένα ήταν και αυτοί προδότες. Για μένα είναι προδοσία όταν λέμε να διαλύσουμε την Εθνική Φρουρά και να φύγουν οι 'Ελληνες αξιωματικοί. Και στο ίατο, αν έφταγαν 10. αξιωματικοί, να φύγουν. Άλλαγματί να φύγουν δύο οι 'Ελληνες αξιωματικοί; Τι έκαναν; Όλοι ήταν φασίστες; Να φύγουν 10-20. Να φύγουν 600; Δεν απογυμνώνουμε την Κύπρο; Τότε γιατί είχαμε πάει στην Κύπρο; Για να κάνουμε λεφτά; 'Όχι. Ψεύδεται όποιος τα λέει αυτά. Με 80 λίρες το μήνα που παίρναμε θα κάναμε λεφτά; Τα πληρώναμε στο ενοίκιο. Πενήντα πέντε λίρες πλήρωνα εγώ και έπαιρνα 80.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Μια ερώτηση ακόμα.

Εσείς πιστεύετε ότι ο κύριος Πούλος, ως διευθυντής πυροβολι-

κού, είχε ειδοποιηθεί ότι έρχεται η μοιρα καταδρομών με μεταγωγικά αεροπλάνα και παρ'όλα ταύτα δεν έλαβε τα μέτρα του για να μην έχουμε το θάνατο 30 ατόμων;

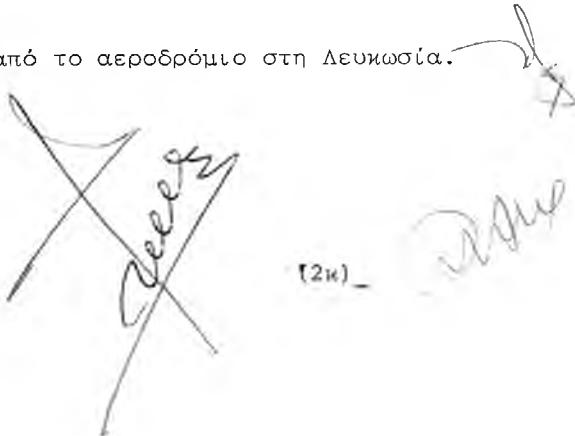
4/2 Δ. Μ.Α. 23.10-.86

88

ΜΑΡΤΥΣ. Για την πτώση του αεροπλάνου λέτε. Θα σας απαντήσω.

Δεν θέλω να ληφθεί ότι λέω αυτό, επειδή με κατηγόρησε ο κύριος Πούλος και έρχομαι εδώ εγώ τώρα να τον κατηγορήσω. Να εξακριβώσετε παρακαλώ καὶ οὐκέτι, αν ο κύριος Πούλος έλαβε γνώση ότι έρχονται τα αεροπλάνα ή όχι ως διοικητής πυροβολικού και δεν διέταξε τα αντιαεροπορικά του να μη τα κτυπήσουν. Αυτό πρέπει να σας το πει το Γ' Γραφείο,

Και έχω και μια πληροφορία. Ένας συνταγματάρχης που κατέβηκε στη Κύπρο κατ' εντολή του κυρίου Αβέρωφ μετά την μεταπολίτευση και έκανε προανακριση, είπε ότι είχε λάβει γνώση ο κύριος Πούλος, και μάλιστα διέθεσε και αυτοκίνητα από το πυροβολικό για να μεταφέρουν τη μοίρα από το αεροδρόμιο στη Λευκωσία.

1/2Κ Λ.Β. 23.10.86

89

Σινυεπώς πρέπει να το ήξερε. Εγώ όμως ως πρώτο γραφείο, δεν ξέρω αν ειδοποιήθηκε ο κ.Πούλος, ούτε μπορώ να τον κατηγορήσω. Επειδή με κατηγόρησε εκείνος, δεν θα φθάσω και εγώ στο ίδιο επίπεδο.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίνος). Ο αύριος Περράκης έχει το λόγο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Κύριε μάρτυρα, εάν η γησία στην Ελλάδα, ο κ.

Ανδρουτσόπουλος, είχε πληροφορίες από τις 15 του Ιούνη και πριν

του '74 ότι απέναντι στα Μικρασιατικά παράλια γίνονται ετοιμασίες,

δίδονται συγκεντριμένα στοιχεία, κινούνται έτσι, μετακινούν τα ραντάρ,

τα φορητά π.χ., απαγορεύεται κάθε άδεια. Και εάν εν πάση περιπτώσει είχε αυτό το πληροφοριακό υλικό από πηγή δική μας, ότι αυτά και αυτά

συμβαίνουν—και σας λέγω πριν από τις 15 του Ιούνη—τι νομίζετε εσείς,

ότι θα έπρεπε να κάνετε σαν στρατιωτικός εάν ήσαστε; Εάν είχατε

τέτοιου είδους πληροφορίες;

ΜΑΡΤΥΣ. Εάν είχα τέτοιου είδους πληροφορίες πρώτα-πρώτα, θα έπρεπε

να ενημερώσω την κυπριακή γησία, ότι έχουμε αυτές τις πληροφορίες

και ότι αυτό που ζητάτε—να φύγουν οι 'Ελληνες αξιωματικοί και να

μειωθεί και η δύναμη της ελληνικής φρουράς—αυτή τη στιγμή λόγω του

~~κινδύνου που διατρέχουμε, δεν μπορούμε να το φτιάξουμε.~~

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Μάλιστα.

ΜΑΡΤΥΣ. Και αν είχε και το θάρρος μης γνώμης της,— αυτό θα πει

2/2Κ Λ.Β. 23.10.86

90

δικτατορικό καθεστώς, για να μην αρυβόμαστε πίσω από τα δάκτυλά μας—
να βγει και στον ελληνικό λαό και να πει ότι ο Πρόεδρος της Κύπρου
ζητάει να φύγουν από εκεί οι 'Ελληνες αξιωματικοί και ζητάει να
μεταθεί και η ελληνική φρουρά. Ελληνικέ λαέ εμείς θα τους πάρουμε.
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Ωραία, θα φθάσουμε και στους αξιωματικούς, αλλά
πριν από αυτό, από το να φύγουν οι αξιωματικοί, αυτό το είπε ο
Μακάριος, εγώ μιλώ για την εδώ ηγεσία, την ελληνική ηγεσία—που είχε
, την ευθύνη μέχρι ένα βαθμό, όσο την είχε, να κρατήσει τα πάτρια
εδάφη, 'Ετσι τα θεωρούσαμε και τα κυπριακά, έτσι δεν είναι;—Έπρεπε
να πάρει κάποια μέτρα αμυντικά ας τα πούμε, έπρεπε κάτι να γίνει
)
ή δεν έπρεπε; Εσείς σαν στρατιωτικός, πώς το βλέπετε;
ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα, εφ' όσον το ήξερε, έπρεπε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Μάλιστα, έπρεπε.

ΜΑΡΤΥΣ. Αλλά εγώ τουλάχιστον, εκεί που ήμουν ως πρώτο γραφείο, δεν
είχα τέτοιες πληροφορίες, ότι οι Τούρκοι απέναντι ...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Λέγω εάν το ήξερε η ηγεσία, δεν ρωτώ εσάς.

ΜΑΡΤΥΣ. Η ηγεσία έπρεπε να λάβει μέτρα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Εσείς είδατε κάποιο μέτρο, δείγμα κάποιου μέτρου;
Εάν σας ήλθε μία διαταγή που να πείτε: "Μωρέ κάτι γίνεται εδώ,"

ΜΑΡΤΥΣ. Εκτός από τα συνήθη μέτρα, που είχαμε εκεί, τις επιφυλακές μας,

3/2Κ Α.Β. 23.10.86

91

την εκπαίδευση, το ένα και το άλλο, μέχρι τις 15 Ιουλίου δεν είναι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Δεν είδατε λοιπόν.

ΜΑΡΤΥΣ. Ούτε και πληροφορίες δεν είχα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Καθόλου..,

ΜΑΡΤΥΣ. Ούτε και πληροφορίες είχα, ότι απέναντι οι Τούρκοι ετοιμάζονται.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Δεν λέγω για σας, λέγω για την ηγεσία. Και το δέχομαι ότι δεν είχατε, δεν σας λέγω ότι είχατε πληροφορίες, Εγώ λέγω η ηγεσία εδώ πάνω, ο Ανδρουτσόπουλος, ξάν είχε.

Πέστε μου λοιπόν, για να φθάσουμε εκεί. Φθάσαμε στην 20η Ιούλη. Ποιά ώρα δόθηκε το παράγγελμα "πυρ" ή "αμυνθείτε" ή "επιτεθείτε", δεν με νοιάζει ποιό ήταν. Ποιά ώρα και εσείς αντιληφθήκατε ότι κάποιος, ο επικεφαλής όποιος ήταν, κατά τεκμήριο ο Γεωργίτσης ποιά ώρα συγκεκριμένα εσείς αντιληφθήκατε ότι εδώ πολεμάμε.

ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ, εκείνο που αντέλλεται προσωπικώς, γιατί δεν είμαι Γ' γραφείο, σ' αυτό πρέπει να σας απαντήσει το Γ' γραφείο... .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Εγώ λέγω ποιά ώρα.

ΜΑΡΤΥΣ. Επειδή την ώρα θα σας την πει το Γ' γραφείο, εγώ εκείνο που

ξέρω είναι το εξής: Αφ' ης στιγμής δροχισαν να πέφτουν οι αλεξιπτωτιστές, εγώ είδα με τα μάτια μου να αρχίζουν με δική τους πρωτοβουλία οι

4/2Κ Λ.Β. 23.10.86

92

~~εξεταστική~~ μονάδες που ήταν πέρα από την πρώτη σειρά, ν' αρχίζουν να βαράνε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Τέλος ώρα ήταν αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ. Στις 05.30' η ώρα το πρωτό.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Δεν οας ρώτησα αυτό.

ΜΑΡΤΥΣ. Από εκεί και πέρα τώρα, γιατί εσείς ρωτάτε για την επίσημη διαταγή;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Ναι, πότε αντιληφθήκατε; Γιατί, έτσι και αλλοιώς, διορθώστε με εάν στρατιωτικά κάνω λάθος, ανεξάρτητα εάν εσείς παίρνατε το πολυβόλο -πώς ~~αξέρατε~~ ^{δεν} το παίρνατε σείς, αντισυνταγματάρχης σας ων να πολεμάτε- αλλά τουλάχιστον θα μαθαίνατε ^{θιά} /εκοινοποιείτο η διαταγή, έτσι δεν είναι; Ποιά ώρα πήρατε εσείς είδηση της διαταγής αυτής ότι πολεμάμε εν πάσῃ περιπτώσει, "Πυρ" ή "Αμυνόμαστε", ποιά ώρα της 20ης του μήνα;

ΜΑΡΤΥΣ. Πάντως αυτό έγινε μία ώρα τουλάχιστον αργότερα, απ' ότι θυμάμαντε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Μία ώρα τουλάχιστον αργότερα δόθηκε η διαταγή.

ΜΑΡΤΥΣ: ~~Δηλαδή στις 05.00η ώρα δεν δόθηκε καμία διαταγή.~~

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Τα πραγματικά περιστατικά τα γνωρίζουμε.

ΜΑΡΤΥΣ. Εκείνη τη στιγμή άρχισαν να ~~νταγκάνουν~~ μόνοι τους όσοι του

5/2Κ Λ.Β. 23.10.86

93

ντουφεκάγανε και μετά βγήκε η διαταγή.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Αυτή από ποιόν ήταν ; Από τον Γεωργίτση προφανώς.

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως, από τον Γεωργίτση.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) . 'Εχετε καμιά άλλη ερώτηση;

(2ΠΑ)

(κ)

1/2 ΠΑ (Δ.Γ.) 23-10-86

94

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Εχετε γράψει στηναναφορά σας ότι την 19η ώρα

στις 15-7-74 παρουσιάστηκαν αυθορμήτως στο ΓΕΕΦ περίπου 450

εφεδροί αξιωματικοί και οπλίτες Ελληνοκύπριοι, οίτινες εζήτησαν

να προσφέρουν υπηρεσία εις ΓΕΕΦ, παρέλαβαν ιματισμόν, οπλισμόν

και συγκρότησαν ανεξάρτητα τμήματα. Ήδω κατηγορείτε τον Μακάριο...

ΜΑΡΤΥΣ: Με συγχωρείτε, εγώ προσωπικώς δεν κατηγόρησα κανένα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Ας αφήσουμε τους Ελληνοέλληνες, ας το πούμε,

και ας πάμε στους Ελληνοκύπριους. Η υπόθεση Φεκίνησε από πριν, όπως

ξέρετε, από την περίπτωση που ο Μακάριος είπε ότι δεν θέλω να μου

βγάλετε αυτούς τους εφέδρους αξιωματικούς. Την ξέρετε την ιστορία.

Αυτό που λέτε εσείς μήπως αποδεικνύει πως είχε κάποιο δίκιο ο

Μακάριος.

ΜΑΡΤΥΣ: Σας είπα από την αρχή ότι μεταξύ των Ελληνοκυπρίων

πέφτανε βόμβες, ηταπιέρντουσαν κ.λ.π.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: ΟΙ 450 λέτε πήγαν αυθόρμητα.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, δεν μπορώ να το αποκρύψω αφού έτσι έγινε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Έκείνη την ώρα σίχαμε πόλεμο με την Τουρκία:

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Είμαστε με τον Μακάριο αντιμέτωποι στις

15 Ιουλίου;

2/2 ΠΑ (Δ.Γ.) 23-10-86

95

ΜΑΡΤΥΣ: Εκείνη την ώρα είχε διαφύγει ο Μακάριος.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Η ιστορία αυτή δεν ήταν κατά της αυθερνήσεως του Μακαρίου; Οι εθελοντές τις ήρθαν να ξάνουν; Να πολεμήσουν τους Τούρκους ή το καθεστώς;

ΜΑΡΤΥΣ: Το καθεστώς.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Αρα οάποιο δίκιο είχε ο Μακάριος γιατί αυτός αυθερνούσε και άλλοι τάκτοποιούσαν τους αξιωματικούς. Ετσι λέτε ^{ηθελ} 450 αυθορμήτως.

ΜΑΡΤΥΣ: Είναι ένα πραγματικό γεγονός. Να το ξρύψω;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Καταθέσατε ότι υπήρχε μία πλήρης αναρχία, μία ανώμαλη κατάσταση, λιποταξία, ανυπακοή, απειθαρχία. Δηλαδή όπως είπαν τα διαγγέλματα της δικτατορίας την 21η Απριλίου για την Ελλάδα τα ίδια λέτε ότι υπήρχαν και στην Κύπρο.

ΜΑΡΤΥΣ: Και χειρότερα. Εδώ δεν είχαμε βόμβες.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Είπατε λοιπόν αναρχία υπάρχει, εδω' είμαστε εμείς να βάλουμε τάξη. Ετσι δεν είναι αύριε Κοκοράκη;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όχι δεν είπαμε έτσι. Εμείς είπαμε για το γόητρο των Ελλήνων αξιωματικών.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ : Μα είπατε ότι ήταν μία κατάσταση αφόρητη.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτή η κατάσταση επηκρατούσε. Αυτό δεν σημαίνει ότι

X
X
X
X
X

adres

3/2 ΠΑ (Δ.Γ.) 23-10-8-6

96

· Σμείς πήγαμε να βάλουμε τάξη . Δεν σας είπα κάτι
τέτοιο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Μας είπατε στην συνέχεια ότι ο Πούλος και
οι άλλοι ζητωκραύγασαν. Αυτό σημαίνει ότι δύο ή συμφώνησαν.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, διότι, εάν δεν συμφωνούσαν, θα έπειπε να έχουν πάει
φυλακή. Βγήκε ένας να σας πεί ότι οι αποικίες φυλακίστηκε την άλλη
μέρα διότι δεν συμμετείχε στο πραξικόπεμπα;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Ευχαριστώ, ιύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης), Παρακαλώ τον κ. Ράλλη να
λάβει τον λόγο με την παράκληση να είναι σύντομος, όπως συνήθωσε.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Πράγματι υπήρξαν Έλληνες στην Κύπρο που δεν
υπήκουσαν στην εντολή να συμμετέχουν στο πραξικόπεμπα κατά του
Μακαρίου. Είναι όλη η δύναμη του ναυστάθμου της Αμμοχώστου με

πήγε ο άλλος
επικεφαλής των αντιπλούρων Παπαδάκη. Οταν/... Παπαγιάννης και
τους είπε να συμμετάσχουν, θεν υπήκουσε μόνο ένας Αρμενιάκος
και οι άποικοι άλλοι. Ένα άλλο όνομα μας είπε. Πώς το βλέπετε
αυτό;

ΜΑΡΤΥΡΙΟΥΣ Εγώ σας μιλάω για τον στρατό ξηράς. Δεν έχω καμιά σχέση
με το ναυτικό και την αεροπορία.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Γιατί δεν πήγαν φυλακή την άλλη μέρα οι αξιω-
ματικοί του ναυτικού;

4/2 ΠΑ (Δ.Γ.) 23-10-86

PF

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό να το ρωτήσετε στον παπαγιάννη που τον εξετάσατε.

Εγώ θα σας απαντήσω; Εγώ δεν μπορώ να αρέω τους συναδέλφους.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Επειδή λέτε ότι όλοι υπήκουσαν στην δικτατορία
στις 21 Απριλίου ^{ετη} και εδώ. Δεν υπήκουσαν, επεβλήθη. Προσέξτε
η διαφορά του ενός από το άλλο είναι μεγάλη.

ΜΑΡΤΥΣ: Και ποιός αξιωματικός σήμερα μπορεί να πεί όχι στην
Κυβέρνηση;

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Σας παρακαλώ εγώ ερωτώ και να απαντάτε σ' αυτό
που σας ερωτώ. Γιατί αυτό ~~είναι~~ κατά συρροή.

(2ΓΡ)

1/2 2ΠΑ Γ.Ρ. Z.B. 23-10-86

98

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ. Λέτε ότι θέλετε εκτός από την ερώτηση που γίνεται.

ΜΑΡΤΥΣ. Μα δεν μπορώ να απαντήσω σε εκείνο που θέλετε εσείς.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ. Εντάξει. Εσείς είχατε σαν αποστολή εκεί ήταν, σαν επικεφαλής του πρώτου επιτελικού γραφείου την πειθαρχία και την τάξη.

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ. Εκτός των άλλων αιχμαλώτων κλπ.

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ. Υπήρχε αυτή η τάξη.

ΜΑΡΤΥΣ. Σας **κανέφερα** ότι είχαμε συμβούλια αναφορών για ανυπακοή για λιποταξίες και για διάφορα γεγονότα τα οποία ετιμωρούντο από τον Διοικητή της Εθνικής Θρουράς, στρατηγό Ντενίση. Και σας είπα ότι αυτές τις λεπτόμερειες να σας πεί ποιός τις ετιμώρησε και πόσοι δεν πηγαίναν στις μονάδες καθόλου.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ. Όταν τους συλλαμβάνατε αυτούς τους λιποτάκτες τι δικαιολογία είχαν για την λιποταξία τους; Πώς εδικαιολογούντο; Γιατί έκαναν αυτή την λιποταξία.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ξέρω τις προανακρίσεις δεν τις έκανα εγώ.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ. Δεν ξέρετε. Εσείς μήπως μπορείτε να μας πείτε

2/2 Γ.Ρ. Z.B. 23-10-86

99

γιατί λιποτακτούσαν αυτούς οι δικοί μας;

MAPTYΣ. Δεν μπορώ να το ξέρω αυτό. Που να ξέρω εγώ γιατί δεν πήγε ο άλλος στην μονάδα του.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ. Μήπως μπορείτε να μου πείτε ....

MAPTYΣ. Ξέρω μόνο ότι ορισμένοι απ' αυτούς που πήγαν στο τέλος εκεί ....

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ. Μα είσαστε αρμόδιος, υπεύθυνος για την πειθαρχία MAPTYΣ. Υπεύθυνος είμαι εγώ που παίρνω τις αναφορές των μονάδων, δεν κάνω εγώ προανάκριση αύριε. Ποιός σας είπε ότι εγώ είμαι υπεύθυνος εάν ένας στρατιώτης μιας μονάδος λιποτακτήση θα μου στείλη την προανάκριση η μονάδα μου θα την πάω στον στρατιωτικό διοικητή να επιβάλλει την ποινή και να την κοινοποιήσω. Αυτή είναι η αποστολή μου. Δεν κάνω εγώ προανάκριση.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ. Αυτό λέω και εγώ αύριε μάρτυς. Εσείς δεν γνωρίζετε γιατί λιποτακτούσαν αυτούς οι Έλληνες αξιωματεύκοτε.

MAPTYΣ. Σας είπα γιατί θέλανε να πάνε να καταταγούν στο εθελοντικό σώμα που είχε προκηρύξει ότι θα κάνει ο Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ. Ευχαριστώ πολύ. Είναι καλή η απάντηση αυτή.

MAPTYΣ. Και η οποία άρχισε στις 13 Ιουλίου.

3/2 Γ.Ρ. Z.B. 23-10-86

100

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ. Ναι. Μία άλλη ερώτηση αύριε μάρτυς: Είπατε ότι αυτή η αναρχία και η αταξία και η απειθαρχία που υπήρχε προκλήθηκε από τη διαταγή από το ύπουργειό Εθνικής Αμυνας της Κύπρου για τη μείωση της θητείας των εφέδρων οιλιτών της Κύπρου και επ' πλέον για την απομάκρυνση των Ελλήνων αιματικών από την Κύπρο. 'Ετσι δεν είπατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ανατρώ αυτά που είπα.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ. Σας ρωτώ, έτσι δεν είπατε; Η αναρχία αυτή προκλήθηκε από τη μείωση της θητείας στην Εθνική Φρουρά των Ελληνοκυπρίων ΜΑΡΤΥΣ. Η αναρχία των μονάδων;

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ. Η αναρχία η οποία υπήρχε στην Κύπρο, για αυτή μιλάω εγώ.

ΜΑΡΤΥΣ. Η αναρχία, τι δουλειά έχει με τη μείωση της Εθνικής Φρουράς ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ. Είπατε ότι υπήρχε αναρχία μέχρι τις 15 Ιουλίου.

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα. 'Οχι όμως διότι διετάχθει η μείωση της Εθνικής Φρουράς ....

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ. 'Οχι. Δεν οας ερωτώ εγώ αυτό. Αφήστε με να ολοκληρώνω την ερώτηση και μετά απαντάτε.

Είπατε εδώ ότι μέχρι 15 Ιουλίου του 1974 υπήρχε αναρχία

στην Κύπρο. Δεν μιλάω για το στρατό.

264

4/2 Γ.Ρ. Ζ.Β. 23-10-86

101

ΜΑΡΤΥΣ. Υπήρχε ναι. Σκοτωνόντουσταν στον δρόμο μεταξύ τους....

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ. Ωραία, γι' αυτό μιλάω.

ΜΑΡΤΥΣ. Ωραία, σας είπα εγώ το αντίθετο;

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ. Για όνομα του Θεού; Συνεννοούμεθα;

ΜΑΡΤΥΣ. Ναι, παρακάτω ορίστε να σας απαντήσω.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ. Εγώ μιλάω γι' αυτή την αναρχία η οποία υπήρχε στην Κύπρο. Έτσι;

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ. Στον λαό μέσα. Αυτό δεν είπατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ. Αυτό ρωτώ εγώ. Γιατί ύπήρχε αυτή η αναρχία; Το είπατε. Λόγω της μειώσεως ....

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν είπα ότι η αναρχία υπήρχε λόγω της μειώσεως της δυνάμεως της Εθνικής Φρουράς. Κάνετε λάθος. Η αναρχία υπήρχε επειδή ήταν δύο διαφορετικά καθεστώτα. Οι Μακαριακοί ....

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ. Μπορείτε να μου απαντήσετε στην εξής ερώτηση;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν είπα εγώ ότι η αναρχία που ήταν στην πόλη, ότι σκοτωνόντουσταν οι Ελληνοκύπριοι μεταξύ τους επειδή διετάχθει η μείωση της Εθνικής Φρουράς.

ΜΑΡΤΥΣ. Να μου απαντήσετε, μήπως υπήρχε κάποιος δάκτυλος που δημι

5/2 Γ.Ρ. Z.B. 23-10-86

102

ουργούσε εκτός Κυπριακής πλευράς αυτή την αναρχία στην Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτά δεν τα ξέρω εγώ. Είναι άλλων θέματα, δεν είναι δικά μου.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ. Ανησύχησαν οι 'Ελληνες αξιωματικοί με την απόφαση που πήρε ο Μακάριος για την απομάκρυνσή τους από την Κύπρο.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ. Μπορείτε να μου πείτε γιατί δεν ανησυχήσατε και εσείς, για τον ίδιο λόγο όταν απομακρύνθηκε ολόκληρη η μεραρχία 3 χρόνια πριν;

ΜΑΡΤΥΣ. Και ποιός σας είπε ότι εγώ συμφώνησα με την απόμακρυνσή της μεραρχίας; Σας είπα εγώ τέτοιο πράγμα. Είμαι κατήγορος και εγώ για την απομάκρυνση της μεραρχίας.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ. Ωραία, και έρχομαι εγώ να απαντήσω στο εξής ερώτημα τώρα που το βάλατε και σεις., το αποδεχτήκατε όμως.

ΜΑΡΤΥΣ. Ποιο;

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ. Την απομάκρυνση της μεραρχίας από την Κύπρο.

ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ είπα τέτοιο πράγμα ότι αποδέχομαι την απομάκρυνσή...

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ. Μας είπατε στην αρχή κύριε μάρτυς, προσέξτε....

ΜΑΡΤΥΣ. Σας είπα εγώ ότι δέχομαι ....

6/2 ΓΡ Ε.Τ. 23-10-1986

103

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ μη μιλάτε συγχρόνως και
οι δύο, διότι έτσι δεν γίνεται δουλειά.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ. Μας είπατε ότι αποδέχτηκε ο Ελληνικός λαός το
πραξικόπημα της 21ης Απριλίου.

ΜΑΡΤΥΣ. Τι δουλειά έχει τώρα η απομάκρυνση της μεραρχίας με το πρα-
ξικόπημα;

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ. 'Εχει και παραέχει. Μιλάω για σας γιατί αποδεχτή-
κατε...

ΜΑΡΤΥΣ. Μη συνδυάζετε τα γεγονότα...

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ. 'Επρεπε και σεις να παραιτηθείτε από το στρατό-
πεδο.

ΜΑΡΤΥΣ. 'Εδώ δεν με καλέσατε για την 21η Απριλίου. Με καλέσατε για
τα γεγονότα της Κύπρου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). 'Οχι, όχι κύριε δεν έχετε δίκιο.
Η 21η Απριλίου μπορεί να έχει και αυτή τις ευθύνες τις για το πρα-
ξικόπημα και για την Κύπρο. Παραδείγματος χάριν η αποχώρηση της
μεραρχίας την οποια και σεις δεν εγκρίνετε έτσι δεν είπατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως, το δηλώνω κατηγορηματικώς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Είναι ίσως μία από τις αιτίες που

ΑΠΑΝΤΩΣΗ

7/2 ΓΡ Ε.Τ. 23-10-1986

104

επέτρεψε την τουρκική εισβολή ή μέα από τις αιτίες για τις οποίες υπέστημεν αυτή τη δεινή ήττα που υπέστημεν, την τραγωδία. Συνεπώς έχει σχέση η 21η Απριλίου γιατί επιτέλους αυτή διεμόρφωσε αυτό το καθεστώς, το οποίο επέτρεψε στον εαυτό του να κάνει όλη αυτή την ιστορία της Κύπρου.

Έχει σχέση λοιπόν η 21η Απριλίου, σας παρακαλώ να μην εκνευρίζεσθε. Βεβαίως αυτό που αρνηθήκατε ότι είπατε τώρα στον κ. Ράλλη έχετε δίκιο δεν το είπατε, παρεξήγηση έγινε, δεν το έχετε πει. Παρακαλώ λοιπόν να συνεχίσει ο κ. Ράλλης ερωτώντας και παρακαλώ κ. Κοκοράκη σε ήπιο τόνο.

ΜΑΡΤΥΣ. Κύριε Πρόεδρε, προσπαθούν διά της βάσης απαγωγής.
 ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Διά της απαγωγής για σκεφθείτε τις κάνοντας και εμείς τώρα. Εμείς δεν είμαστε κυρίαρχοι και να λέμε αποφασίζουμε και διατάσσουμε. Καταλάβατε;; Εμείς έχουμε χίλιες δυο μορφές ελέγχου επάνω από το κεφάλι μας. Και τέλος πάντως έχουμε συναίσθηση απέναντι των δημοκρατιών διαδικασιών.

ΜΑΡΤΥΣ. Να μου επιτρέψετε να πω και εγώ δύο πράγματα, κύριε Πρόεδρε;
 ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ναι.

ΜΑΡΤΥΣ. Έγώ για τον εαυτό μου προσωπικώς θεωρώ ότι είμαι θύμα όλων

200

8/2 ΓΡ Ε.Τ. 23-10-1986

105

αυτών των καταστάσεων, διότι θα σας πω δύο λέξεις: Είμαι αξιωματικός της τάξεως του 1950. 'Έχω αποφοιτήσει ως υπαρχηγός της τάξεως, δεύτερος μεταξύ 464 μαθητών. 'Έχω αποφοιτήσει σε όλα μου τα σχολεία με άριστα και τη σχολή πολέμου ακόμα με άριστα. Είμαι μέσα στους 5 πρώτους σε όλα τα στρατιωτικά σχολεία. Δεν έχω δεχθεί ποτέ στις εκθέσεις μου ιάτω από Α'. Απεστρατεύθην μόνο και μόνο για το συμφέρον της υπηρεσίας και διά τη στήριξη της Δημοκρατίας. Και σήμερα θέλετε να μου πείτε ότι εγώ δεν στήριξα τη Δημοκρατία; Πιστεύω απόλυτα στη Δημοκρατία και διά της απομακρύνσεώς μου εστηρίχθη η Δημοκρατία. Και εφόσον σήμερα μιλάμε περί εθνικής ομοψυχίας πρέπει να με αποκαταστήσουν και μένα. Τώρα στηρίχθηκε η Δημοκρατία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Εδώ νομίζω ότι το μπερδεύετε το πράγμα. Είναι ένα αίτημα το οποίο εάν θέλετε, δηλαδή εάν τολμάτε, να το προβάλετε αρμοδίως. Δηλαδή στο Υπουργείο Εθνικής Αμύνης στους προσταμένους αλπ. Εδώ δεν είμαστε εμείς για να αποκαθιστούμε τραυματισμένους τυχόν αξιωματικούς. Εάν έχετε δίκιο, σήμερα είναι οι διαδικασίες τέτοιες, που μπορείτε να το βρείτε. Εμείς όμως είμαστε αναρμόδιοι να ακούσουμε τέτοιας μορφής παράπονα.

ΜΑΡΤΥΣ. Είμαι υποχρεωμένος να σας πω ποιος είμαι. 'Επρεπε να ξέρετε ποιος είμαι.

9/2 ΓΡ Ε.Τ. 23-10-1986

106

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Σύμφωνοι, καλά κάνατε και τα είπατε Δεν σας λέμε για το ποιος είστε. Καλά κάνατε και τα είπατε. Θέλετε να πούμε ότι συμφωνούμε με το ποιος είστε; Συμφωνούμε ότι είστε δεύτερος αξιωματικός, ότι είστε πέμπτος από τη σχολή πολέμου ότι, ... ότι, ότι, σ' αυτά τα πράγματα είμαστε σύμφωνοι.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Τα επιβεβαιώνω και εγώ διότι είναι συμμαθητής μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Σύμφωνοι και τα επιβεβαιώνετε και εσείς, που δεν χρειαζότανε, με συγχωρείτε, κύριε Φωτόπουλε, διότι εσείς δεν είστε μάρτυς, είστε δικαστής, κύριε Φωτόπουλε.

Εγώ τα πιστεύω πάντως αυτά που λέει ο κύριος μάρτυς και τελειώνει η υπόθεση.

Παρακαλώ, κύριε Ράλλη, έχετε άλλη ερώτηση;

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ. Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Κάντε τη αλλά να σκεφθείτε ότι έχει ήδη περάσει ο χρόνος σας και εσείς ως σύντομος έχετε περάσει 8 λεπτά.

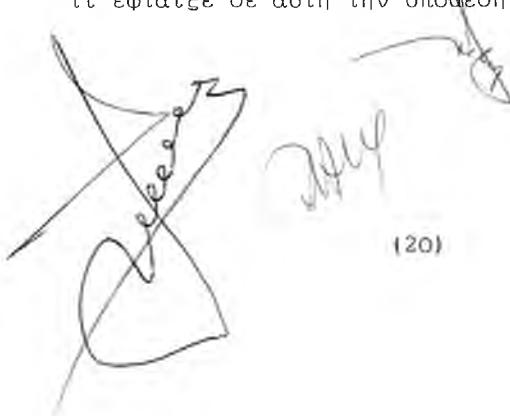
ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ. Εγώ δεν ταλαιπωρώ και δεν απασχολώ ποτέ τη Βουλή

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Το ξέρω και γι' αυτό σας το λέω.

10/2 ΓΡ Ε.Τ. 23-10-1986

10f

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ. Δεν μου δίνει όμως την απάντηση που θέλω καὶ
 θέλω να τονίσω στον κύριο μάρτυρα, ότι εδώ δεν είστε κατηγορούμενος
~~ρωμαϊκός~~
 ούτε απαλλαγές θα σας δώσουμε εμείς. Εμείς προσπαθούμε να βρούμε
 τι έφταιξε σε αυτη την υπόθεση, σε αυτή την τραγωδία.

(ΤΡ)

1/2 Ο Ε.Τ. 23-10-1986

108

Δεν είσαστε κατηγορούμενος εδώ, αύριε μάρτυς, να το βγάλετε από το μυαλό σας αυτό. Είσαστε μάρτυρας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Προχωρείστε παρακαλώ σε ερώτηση.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ. Μπορείτε να μου πείτε ποια η τιμωρία του στρατηγού Ντενίση όταν δεν αποδέχτηκε να κάνει το πραξικόπημα εναντίον του Μακάριου, στις 12 Ιουλίου που ήλθε στην Αθήνα;

ΜΑΡΤΥΣ. Από ποιον να τιμωρηθεί;

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ. Από τον Αρχηγό των Ενόπλων Δυνάμεων.

ΜΑΡΤΥΣ. Αφού έπεσε μετά η Κυβέρνηση, δεν υπήρχε Κυβέρνηση.

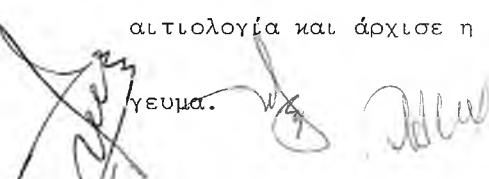
ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ. Στις 12 Ιουλίου; Εννοώ όταν ήλθε στην Αθήνα και ενημέρωσε το Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων.

ΜΑΡΤΥΣ. 'Όταν ήλθε στην Αθήνα ο στρατηγός Ντενίσης, ήλθε εδώ με τον πρεσβευτή κ. Λαγάκο και με το δεύτερο επιτελικό γραφείο για να συσκεφθούν στον κ. Γιιτζίκη ~~κα~~ να αποφασίσουν τι απάντηση θα δώσουν στο Μακάριο. Αυτή ήταν η αποστολή του.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ. 'Οχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Αυτή ήταν, αύριε ~~ράλλη~~, η επίσημη

αιτιολογία και άρχισε η σύσκεψη και ανεβλήθη για τη Δευτέρα το από-

γευμα.

2/2 O E.T. 23-10-1986

109

ΜΑΡΤΥΣ. 'Ετσι έγινε. Εγώ αυτό ξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μια και μιλάμε για 'αυτό, γιατί λέτε να ανεβλήθη η σύσκεψη από τις 13^η του μηνός για τις 15 το απόγευμα; ΜΑΡΤΥΣ. Γιατί αυτοί που έκαναν το πραξικόπημα το ξέρανε. Επόμενο είναι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δηλαδή ο κ. Μπονάνος που ήλεσε και είχε τη σύσκεψη εκεί ανέβαλε...

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι ο κ. Μπονάνος, ο στρατηγός Γκιζίνης, με συγχωρείτε.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ.

'Έγινε στο Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων η σύσκεψη αυτή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Να το δούμε και αυτό. Σε αυτή τη σύσκεψη της 13ης του μηνός Ιουλίου μετείχε ο στρατηγός Γκιζίνης; Μας ενδιαφέρει το στοιχείο αυτό, ~~εάν~~ μετείχε ο κ. Γκιζίνης στη σύσκεψη που ήταν ο Ντενίσης, ο Νικολαΐδης, ο Μπούρλος, διοικητής της ΕΛΔΥΚ...

ΜΑΡΤΥΣ. Και ο πρεσβευτής Λαγάκος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Και ο πρεσβευτής Λαγάκος. Αυτοί λοιπόν πήγαν ...

ΜΑΡΤΥΣ. Στο Γκιζίνη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). 'Οχι στο Γκιζίνη, αλλά αν εσείς

3/2 Ο Ε.Τ. 23-10-1986

110

το λέτε... πήγαν στο Γκιζίνη;

ΜΑΡΤΥΣ. Πού να ξέρω εγώ, εγώ ήμουν στη Λευκωσία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Πάντως στη σύσκεψη της 13ης που ανεβλήθη για τη 15η το απόγευμα παρακαλώ θυμηθείτε ή αν θέλετε μπορείτε και να το ρωτήσετε και στη συνέχεια όταν θέλετε, να μας ιάνετε μία αίτηση και να μας πείτε και να διευκρινίσετε εάν μετείχε ο Γκιζίνης.

ΜΑΡΤΥΣ. Να μιλήσω ανοικτά πάνω σ' αυτό. Τώρα μου λέτε να ρωτήσω και να σας πω. Δηλαδή να ρωτήσω τον Μπονάνο και να σας απαντήσω αν πήγαν στο Γκιζίνη;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δεν είπα εγώ αυτό το πράγμα. Είπα αν έχετε ιρατήσει σημειώσεις εάν έχετε πληροφορηθεί. Μην κολάτε σε αυτό που σας είπα. Δεν θέλω να επικοινωνήσετε με τον κ. Μπονάνο, θέλω να μάθω το εξής: Πεταχτήκατε και είπατε, όχι ο Μπονάνος ο Γκιζίνης. Και σας ερωτώ. Σε αυτή τη σύσκεψη της 13ης του μηνός που έγινε στην Αθήνα με τον κ. Νικολαΐδη, τον Μπούρλο και δεν ξέρω ποιους άλλους μετείχε ο Γκιζίνης;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν το ξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Γιατί το είπατε τότε; Γιατί, είπατε ο Γκιζίνης.

4/2 Ο Ε.Τ. 23-10-1986

111

ΜΑΡΤΥΣ. Γιατί αυτό έμαθα. Μου είπαν μας έχει καλέσει ο Γκιζίκης που
έχει την επιστολή του Μακαρίου για να συσκεφθούμε τι θα αποφασίσουμε
για να δώσουμε απάντηση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Έχετε άλλη ερώτηση, κύριε Ράλλη;
ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ. Με καλύψατε εσείς, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ τον κ. Παγιορόπουλο να
λάβει το λόγο με την ιδία πάντοτε παράκληση.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Κύριε μάρτυς, εγώ θα επανέλθω στο θέμα του
περιστρόφου. Ήλθατε εδώ και διαμαρτυρήκατε ότι οι εφημερίδες έγρα-
ψαν ότι ο κ. Πούλος είπε σε μας ότι βγάλατε το πιστόλι και τον απει-
λήσατε, θα πως απειλήσατε και τους άλλους αξιωματικούς. Και είπατε
ότι αυτό έχει ξαναγίνει. Έχετε ένα απαλλακτικό βιούλευμα το οποίο
έχω μπροστά μου—και ότι θα κάνετε μήνυση στον κ. Πούλο αυτή τη
στιγμή. Το βιούλευμα έχει εκδοθεί το φλεβάρη του 1976. Και απηλάγητε
κατά πλειοψηφία, όχι ομοφώνως. Ρωτά λοιπόν το εξής. Αφού έλεγε ψέ-
ματα ο κ. Πούλος γιατί δεν του κάνατε μήνυση τότε για ψευδή κατα-
μήνυση. Και θυμάσατε τώρα το 1986 μετά 10 χρόνια και θα του κάνετε

τώρα μήνυση;

(2σ)

20

1/3σ.

(Ε.Σ.)

23.10.1986

112

ΜΑΡΤΥΣ: Το ίδιο που ισχύει για τον φάκελλο της Κύπρου, ισχύει και σ' αυτή την περίπτωση. Γιατί δεν άνοιξε ο φάκελλος της Κύπρου όταν εγώ το 1975 δημοσίευσα στον τύπο, παρακαλώ να ανοιχθεί ο φάκελλος της Κύπρου;

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Ρωτάω κάτι συγνεκριμένο, για να μη τρώμε το χρόνο. Κύριε Κοκκοράκη, αυτό δεν εκαλύπτετο.

ΜΑΡΤΥΣ: Το ιλίμα της εποχής τότε δενμου το επέτρεπε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε μάρτυς, κάνετε συγκρίσεις.

Για το άνοιγμα του φακέλλου της Κύπρου, είπε η ηγεσία η πολιτική της χώρας, οι ελευθέρως εκλεγμένοι, ότι υπήρχαν εθνικοί λόγοι, οι οποίοι δεν επέτρεπαν το άνοιγμα του φακέλλου της Κύπρου.

Μην επικαλείσθε λοιπόν, το ένα γεγονός, το οποίο απεφάσισε η υπεύθυνη και ελευθέρως εκλεγμένη πολιτική ηγεσία της χώρας το 1975. Μην το συγκρίνετε με το ότι εσεις δεν κάνατε την μηνυση επειδή δεν άνοιξε ο φάκελλος, διότι είναι, πως να το πω, ανεθλαβές, πώς /το πω;

ΜΑΡΤΥΣ: Το 1975...

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Το βούλευμα τον Φεβρουάριο του 1976 με το οποίο απαλλάχθηκατε κατά πλειοψηφία μάλιστα, όχι ομόφωνα.

ΜΑΡΤΥΣ: Τότε συνεβούλεύθη λόγω του υφισταμένου πολιτικού ιλίματος /

2/3σ.

(Ε.Σ.)

23.10.1986

113

τον δικηγόρο μου και μου είπε να μη προβώ σε ουδεμία ~~ενέργεια~~

Σήμερα, όμως, επειδή υπάρχει αυτό το βούλευμα, διότι τότε δεν υπήρχε αυτό για να του κάνω μήνυση...

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Μα, υπήρχε από το 1976.

ΜΑΡΤΥΣ: Σας είπα ότι δεν μπορούσα να του κάνω μήνυση. Τώρα επειδή επανήλθε του κάνω τη μήνυση. Έχω και δικαστική απόφαση και εξακολουθει να με κατηγορεί.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Σύμφωνοι, ηύριε Κοκκοράκη.

Πέστε μου το εξής: Πήγατε, όπως είπατε, και πήρατε μαζί σας το πιστόλι. Ήταν 45άρι;

ΜΑΡΤΥΣ: Εκείνα που είχε η στρατιωτική υπηρεσία.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Ποιά ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ: Σαρανταπεντάρια ή 38άρια.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Πέστε μου σας παρακαλώ. Το πήρατε μαζί σας.

Όταν, λοιπόν, όπως λέει και στο βούλευμα εδώ, σηκωθήκατε και με ταραγμένη φωνή τους είπατε ότι στις 8.30' κτυπάμε, διότι το γόητρο των αξιωματικών είχε διασυρθεί υπό του Μακαρίου και θα έπρεπε να

αποκατασταθεί, 'Ετσι λέει το βούλευμα, γιώ διαβάζω ότι λέει το βούλευμα...

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα. Δεν απορύπτω εγώ τίποτε, το αποδέχομαι.

3/3σ.

(Ε.Σ.)

23.10.1986

114

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Μάλιστα, τι κάνατε; Γιατί βγάλατε το πιστόλι;

*Βισάστε μέσα σε μια μονάδα στρατιωτική. *Βισάστε μέσα στο γραφείο του κ. Μηνύρλεων και ήταν κι α' άλλοι 4 συνάδελφοι σας μαζί. Σε μια στρατιωτική μονάδα ήσαστε. Ποιός ο λόγος να βγάλετε το πιστόλι;

ΜΑΡΤΥΣ: Να, δεν το έβγαλα μόνο εγώ, όλοι τα βγάλανε τα πιστόλια τους και οι υπόδοιποι αξιωματικοί. Όταν αρχίσανε να πέφτουν τα πυρά...

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Αφήστε τα πυρά. Επειδή επικαλείσθη το βούλευμα, κύριε Κοκκοράκη, σας το διαβάζω. Δέσι : "Εις την ανωτέρω ανακοίνωση ουδεὶς εκ των παρευρισκομένων αντέδρασε. Ούτος μετά ταύτα εξήγαγεν εκ του χαρτοφυλακίου του το υπηρεσιακόν πιστόλιον και το ανήρτησε κατ'άλλους μεν εις την ξωστήραν, κατ'άλλους δε εις τα θυμαίαν χωρίς να απειλήσει κανέναν." Δε λέσι ότι Γοι άλλοι ενθουσιάσθηκαν και βγάλανε τα πιστόλια και πάμε να πιάσουμε τον ιλέφτη.

Ρωτώ, λοιπόν, το εξής: Είπατε προηγουμένως στον κ. Δασκαλάκη διε το είχατε πάρει για ασφάλεια, πηγαίνατε σε μια έμρυθρη κατάσταση που μπορούσε να συμβεί να βρείτε κάτι στα δρόμο. Έτσι δεν είναι; Για προσωπική σας ασφάλεια.

ΜΑΡΤΥΣ: Το έθεσα αυτό, διε ήταν για προσωπικό λόγο.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Σύμφωνοι, κύριε μάρτυς. Ποιά ήταν η ανάγκη

200

4/3σ.

(Ε.Σ.)

23.10.1986

115

να ζωσθείτε την κουμπούρα μέσα στο γραφείο του συνταγματάρχη και
μάλιστα μέσα σε μια στρατιωτική μονάδα;

ΜΑΡΤΥΣ: Και οι άλλοι τα φορέσανε. Μέσα στις μονάδες όταν είναι επι-
φυλακή . . .

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Δεν ξέρω τι νάνουν οι άλλοι. Εγώ ρωτώ εσάς.

ΜΑΡΤΥΣ: Μέσα στις μονάδες, όταν ένας αξιωματικός' υπηρεσίας
είναι στο γραφείο του εν ειρήνη και φοράει το πιστόλι του, τότε
κινδυνεύει από κανέναν;

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: 'Οχι, αύριε μάρτυς, δεν ήσασθαν αξιωματικός
υπηρεσίας εκείνη τη στιγμή.

ΜΑΡΤΥΣ : Αφού ήτο μία εκμερυθμη κατάσταση, γίνεται επανάσταση.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Σας ρωτώ το εξής: Γιατί δεν ζωσθήκατε το πι-
στόλι όταν φύγατε από το γραφείο σας και αισθανθήκατε την ανάγκη να
το ζωσθείτε εκείνη τη στιγμή;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είχε εκδηλωθεί η επανάσταση, ή το πραξικόπημα, όπως θέλετε
πέστε το. Μετά εξεδηλώθη. Σας λέω το εξής: Μέσα στο γραφείο που ήμα-
στε με τον κ. Μητρόπολη και με τους δύο άλλους αντισυνταγματάρχες ~~επιτέλ-~~
θεντο 5 επικουρινοί, θα τους έλεγα περιμένετε να ανοίξω την τσάντα
μου να βγάλω το πιστόλι.

(4H)

(2ο) 1/3 Η Σελίδα 23.10.86

116

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε μάρτυς σας παρακαλώ. Δεν είσασταν μέσα σε μια στρατιωτική μονάδα;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα. Όλοι τους φοράνε τα πιστόλια στη στρατιωτική μονάδα σε μια έκρυψη ηατέσταση.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Λέτε δτι το φορέσαν δλοι. Και σας ερωτώ το εξής. Ο μεν ούριος Πούλος, είναι πιθανόν να το φορέσει διότι είναι στο γραφείο του. Οι άλλοι τρεις ούριοι τους οποίους φώναξε από τα γραφεία, που το βρήκαν το πιστόλι και το φορέσαν;

ΜΑΡΤΥΣ: Επήγαν και τα πήρανε. Δε σας είπα δτι τα φοράγανε. Πήγαν και τα πήραν από τα γραφεία τους. Δεν τους βάσταγε ουνείς. Ήταν ελεύθεροι, ούριε. Μπορούσαν ανά πάσα στιγμή να με πιάσουν δλοι και να με δέσουν. Εγώ δεν είχα τίποτα. Ήμουν ένας ανάμεσα σε δέκα.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Πέστε μου παρακαλώ ούριε μάρτυς. Είπατε δτι ήταν πρόβλημα, δτι ο Μακάριος είπε να φύγουν οι αξιωματικοί-και το τονίσατε επανειλημμένως αυτό το πράγμα-να φύγουν δηλαδή 600 τδσοι αξιωματικοί. Και το φέρατε-και με τη μείωση της Εθνοφρουράς-δτι πλέον θα μπορούσαν να κάνουν στρατιωτικό περίπατο οι Τούρκοι και να μπούνε μέσα.

ΜΑΡΤΥΣ: Οπωσδήποτε.

2/3 Η XM 23.10.86

117

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Ωραία. Σας ρωτώ λοιπόν το εξής. Μήπως ο Μακάριος είχε πληροφορηθεί δτι θα γινόταν πραξικόπημα εναντίον του και ήθελε να διώξει αξιωματικούς, ώστε να γλυτώσει την Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό δεν το ξέρω.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Εσείς το αποκλείετε αυτό το πράγμα;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το αποκλείω. Ισως για αυτό να έχει φύγει και για αυτό δεν πιάστηκε.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Δεν έχω άλλη ερώτηση, κύριε Πρεσβετέρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) Παρακαλώ τον λόγο να λέψει ο κύριος Λιαροκάπης, με την ιδία παράκληση να είναι σύντομος.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Κύριε μάρτυς, το καθεστώς του Μακαρίου στην Κύπρο ήταν το νόμιμο, και ήταν η υπεύθυνη Κυβέρνηση για την Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Η Ελλάδα ήταν εγγυήτρια δύναμη της Κύπρου;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Και γιατί σας στελλανε εσάς εκεί τους Έλληνας αξιωματικούς;

ΜΑΡΤΥΣ: Για να εκπαιδεύσουμε την Εθνική Φρουρά, να την οργανώσουμε σε τμήματα, ώστε να είναι αξιόμαχος για να πολεμήσει εναντίον των Τούρκων.

3/3 H XM 23.10.86

118
μα

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Και πέραν τούτου για να προστατεύσετε το νόμιμο καθεστώς του Μακαρίου;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτός, αυτοί που το διέταξαν. Οχι εγώ.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Ναι, αυτοί που το διέταξαν και με την συνθήκη της Ζυρίχης. Αν το ξέρετε, λέγω.

Συνεπώς το καθήκον του Ελληνα αξιωματικού και με τον Στρατιωτικό Ποινικό Κώδικα που βρίσκεται σε φιλική χώρα, είναι να προστατεύσει την Κυβέρνηση της φιλικής χώρας; και αν τυχόν παίρνει μια παράνομη διαταγή ενάντια στην νόμιμη Κυβέρνηση, ξέρετε δτι διαπράττει στρατιωτικό αδίκημα σε βαθμό κακουργήματος;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω, τι λέγει η Ποινική Νομοθεσία για να σας απαντήσω. Είναι νομικό το θέμα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Οχι, διδαχτήκατε στοιχεία του Ποινικού Δικαίου στη Σχολή που φοιτήσατε. Άλλα αυτό είναι καθαρό. Δηλαδή ο Ελληνας αξιωματικός, δταν παίρνει μια παράνομη διαταγή, υποχρεούται να την εκτελέσει, ή υποχρεούται να μην την εκτελέσει;

ΜΑΡΤΥΣ: Η Κύπρος είναι πρώτη γραμμή, οπως ξέρετε.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Με υπεύθυνη Κυβέρνηση, λαοπρόβλητη.

ΜΑΡΤΥΣ: Η Κύπρος είναι πρώτη γραμμή. Οπως ξέρετε, λοιπόν, ο Ελληνας

4/3 H XM 23.10.86

119

αξιωματικός, ευρισκόμενος εν πρώτη γραμμή, εάν αρνηθεί να εκτελέσει διαταγή οδηγείται αμέσως στο εκτελεστικό απόσπασμα. Συνεπώς εγώ δεν μπορώ να ιρίνω εάν η διαταγή είναι νόμιμος ή όχι. Αν αρχίσουμε να συζητάμε, να το ιάνουμε ή να μη το ιάνουμε, τότε....

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Είναι τόσο δύσκολο να το ιρίνετε, αφού μου είπατε δτι εκεί πήγατε να προστατεύσετε την νόμιμη εξουσία, να εκπαιδεύσετε τους Έλληνες από την Τουρκική εισβολή;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό αφορά τους αξιωματικούς οι οποίοι ηγούνται μαχίμων στρατιωτικών μονάδων. Οχι εμένα που ήμουν διευθυντής επιτελικού γραφείου.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Ο θποιοσδήποτε και ο διευθυντής επιτελικού γραφείου, αν καταλάβει δτι η διαταγή είναι παράνομος, πρέπει να την εκτελέσει;

ΜΑΡΤΥΣ: Με συγχωρείτε. Η διαταγή που μεταβίβασα εγώ δεν ήταν "πάρε τα πυροβόλα σου κύριε Πούλο και ξεκινά." Ήταν "λάβε μέτρα ασφαλείας των μονάδων σου και δεν θα ινήσεις καμμιά μονάδα που θενά." "

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Δεν λέγω για σας. Πάλι είμαι υποχρεωμένος να επαναλάβω την εξήγηση του Προέδρου. Κληθήματε εδώ σαν μάρτυρας και θέλουμε να μας πείτε τι γνωρίζετε πραγματικά περιστατικά.

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτά που γνώριζα σας τα είπα.

5/3 H XM 23.10.86

120

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Και την γνώμη σας, αν θέλετε, για να βρούμε τους πραγματικούς μεγάλους υπεύθυνους της μεγάλης Κυπριακής τραγωδίας. Δεν λέγω για σας. Μη με παρεξηγείτε.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν σας παρεξηγώ. Άλλα νομίζω ότι αυτά τα γεγονότα που θέλετε να πληροφορηθείτε εγώ είμαι πολύ μικρός. Σας είπα, υπάρχουν στρατηγοί, υπάρχουν αρχηγοί, υπάρχουν οι διοικηταί Εθνοφρουράς και ο ένας και ο άλλος, οι οποίοι μπορούν να σας τα πούν.

A handwritten signature consisting of several loops and strokes, followed by the number '(3Ω)' written in parentheses.

3Η 1/3Ω (K.O.) 23.10.86

121

Εγώ μπορεί να ξέρω τώρα τα μυστικά που ήξερε ο κ. Μπενίσης
και τι γινόταν δεξιά και αριστερά;

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Δεν σας ρωτάω για μυστικά, αλλά είχα
την εντύπωση ότι δεν είσθε πολύ μικρός και ότι έχετε νουν.

Σας βλέπω και χαίρομαι γι' αυτό. Είσθε ευφυέστατος. Αλλά και
στοιχεία στρατιωτικού ποινικού αώδινα πιστεύω ότι τα γνωρί-
ζετε.

Εν πάση περιπτώσει, πήγατε γι' αυτό κάτω στην Κύπρο. Πριν
από τις 15 του Ιούλη, πριν απότο πραξικόπημα, ¹ ήταν ή δεν
ήταν άμεση και παρούσα η τουρκική απειλή; Δεν υπήρχε ο τουρκι-
κός αίνδυνος ενάντια στην Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο τουρκικός αίνδυνος δεν υπήρχε μόνο πριν από τις
15 Ιουλίου, υπήρχε από το 1963.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Συμφωνούμε, αυτό θέλω να σας πω.
Συνεπώς, όταν ενδηλώθηκε ο τουρκικός αίνδυνος, με την εισβολή,
με την αποβίβαση, με τον περίπατο, η Αθήνα, με το σχέδιο αμύνης
της Κύπρου, ήταν υποχρεωμένη να βοηθήσει την Κύπρο με αεροπλά-
να, με υποθρύχια, με ό, τι άλλο μπορούσε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω τι προβλέπει το θέμα της βοηθείας, είναι θέμα

2/3 Ω (Κ.Ο.) 23.10.86

122

Γ' Γραφείου. 'Όταν θα εξετάζετε τον κ. Ξαρχά που ήταν Γ' Γραφείο και ήξερε τα σχέδια, να σας πει το θέμα της ενισχύσεως της Ελλάδας εν περιπτώσει πολέμου. Δεν μπορώ να το ξέρω εγώ .

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Δηλαδή εσείς δεν ξέρετε -νομίζω ότι εμμέσως πλην σαφώς σε άλλες ερωτήσεις το είπατε- ότι η Αθήνα έπρεπε να ενισχύσει την Κύπρο; Και σας ερωτώ: Το έκανε αυτό, έδωσε καμιά ενίσχυση;

ΜΑΡΤΥΣ: Σας είπα ότι αυτή ήταν η προσωπική μου γνώμη, όχι ότι το έλεγαν τα χαρτιά. Η γνώμη η δική μου προσωπικώς, ως Κοκοράκης, είναι ότι αν η Ελλάδα επενέβαινε στην Κύπρο, σήμερα δεν θα είχαμε χάσει το παιχνίδι. Αυτή είναι η γνώμη η δική μου.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Συμφωνούμε απόλυτα. Και θέλω ακόμη να μου πεί- τε το εξής: Και το πραξικόπημα που έγινε στην Κύπρο παρέλασε και αυτό την αυτοτακή άμυνα. 'Έτσι δεν είναι;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό δεν μπορώ να το αποδεχθώ . επειδή ξέρω ότι δεν ενε- πλάκησαν εκτός από μία μοίρα καταδρομών οι υπόλοιπες μονάδες.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Απ' αυτό όμως που έγινε δεν παροπλίστηκαν και αχρηστεύτηκαν Κύπριοι;

ΜΑΡΤΥΣ: Σας είπα ότι όταν αντούχηκε ο πόλεμος, δεν υπήρχε κανένας

3/3 Ω (Κ.Ο.) 23.10.86

123

παροπλισμένος ή αχρηστευμένος. Όλοι συμμετείχαν.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Δηλαδή, αυτό το οποίο έγινε δεν συνέβαινε στο να αποδυναμωθεί το νησί; Με τη λογική το λέω αυτό, γιατί εγώ είμαι δικηγόρος δεν είμαι στρατηγός. Δεν είχαμε μία αποδυνάμωση της άμυνας της Κύπρου;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ δεν την κατάλαβα αυτή την αποδυνάμωση.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Δικαίωμά σας. Εν πάσῃ περιπτώσει, καταλήξαμε σ' αυτό που λέγεται τραγωδία του κυπριακού. Το 37% του νησιού κατέχεται από τις ορδές του Αττίλα. Τώρα καθαρά πράγματα: Γι' αυτό φταίει πρωτίστως η τότε πολιτική και στρατιωτική ηγεσία της Ελλάδος;

ΜΑΡΤΥΣ: Φταίει.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Αυτή η πολιτική και στρατιωτική ηγεσία αποτελούνταν από την υβέρνηση των Αθηνών;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Αρχηγός -δεν έχει καμία σημασία η συγγένεια του ΑΕΔ ήταν ο στρατηγός Μπονάνος;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: 'Έχει και αυτός τις ευθύνες του;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όλοι έχουν τις ευθύνες τους.'

4/3 Ω (Κ.Ο.) 23.10.86

124

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Ο Πρόεδρος Γκιζίνης με τις αυξημένες αρμοδιότητες;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτός έχει για μένα τις μεγαλύτερες ευθύνες.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Οι αρχηγοί ΓΕΣ, ΓΕΑ, ΓΕΝ έχουν ευθύνες;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως, γιατί εισηγήθηκαν καιώς. 'Όχι δύως να πηγαίνουμε κατευθείαν εκεί. Και οι Υπουργοί έχουν ευθύνες. Και ο Λατσούδης και ο Κυπραίος και ο Ανδρουτσόπουλος.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Βεβαίως αυτά τα πραγματικά πράγματα θέλουμε για να εντοπίσουμε τις ευθύνες του καθενός.

ΜΑΡΤΥΣ: Δηλαδή, να μη το κάνουμε όπως έγινε με το Πολυτεχνείο που αφήσαμε απέξω του Μαρκεζίνη και τιμωρήσαμε τον λοχαγό.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Εμεις πάμε για δόλους τους συναυτουργούς.

Δεν θα αφήσουμε τους ηθικούς αυτουργούς απέξω.

ΜΑΡΤΥΣ: Δίπλα στο άρμα είναι ο Ντερτιλής και πάνω στο άρμα είναι ο λοχαγός. Από κάτω του λέει ο Ντερτιλής "προχώρα". Και πάμε και βάζουμε φυλακή του λοχαγό και χαρίζουμε στον Ντερτιλή.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Επειδή μπαίνετε στα νομικά, σας πληροφορώ ότι η συναυτουργία έχει μεγάλο πλάτος.

5/3 Ψ (Κ.Ο.) 23.10.86

125

Κατ μια τελευταία ερώτηση που δεν έχει απαντήσει σχέση με την
συγγένειά σας με τον Μπονάνο. Ο στρατηγός Μπονάνος, τι ήταν εδώ;

ΜΑΡΤΥΣ: Αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων βαθμό στρατηγού.

 (3Αι)

(Ω) 1/3 ΑΚ Φ.Τ. 22.10.86

126

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ : Ο Ιωαννίδης τι ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ : Ταξίαρχος.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ : Δεν ήταν προϊστάμενος του Μπονάνου;

ΜΑΡΤΥΣ : Όχι.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ : ^{Με} Αυτά που έπαθε ο Μπονάνος τί είπεπε να κάνει τότε για να μην πω τι έπεπε να κάνετε σεις αν είσαστε ο Μπονάνος. Δεν έχει καμιά σχέση η συγγένεια, παρακαλώ απαντήστε.

ΜΑΡΤΥΣ : Θα σας απαντήσω γιατί είμαι ευθύς χαρακτήρας και δεν είμαι από εκείνους που φοβούνται τις ευθύνες. Τι είχα τι έχασα. Εγώ είμαι 65 χρονών, ^Αεν με ενδιαφέρει. Με ενδιαφέρει μόνο για τα παιδιά μου και για την Ελλάδα περισσότερο γιατί είμαι απ' αυτούς που πιστεύουν στην Ελλάδα.

Ο Μπονάνος κατέβασε όπως ενήργησε, δεν μπορούσε καλύτερα να ενεργήσει μετά από αυτό που έγινε από τον Ιωαννίδη. Δηλαδή ο Μπονάνος έβγαλε ένα σήμα που το πήρα εγώ στην Κύπρο και έγραψε μέσα "προσπαθείστε να είστε ενωμένοι εναντίον του εχθρού και να μην αιματοκυλιστείτε". Ο Μπονάνος διαφύλαξε τα εσωτερικά αιματοκύλισμα μεταξύ των Ιωαννιδικών και των μη Ιωαννιδικών, με τα μέτρα που έλαβε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) : Πότε λάβατε αυτό το σήμα κύριε μάρτυς;

2/3 AK Φ.Τ. 23.10.86

127

ΜΑΡΤΥΣ : 'Οταν ήμουν στην Κύπρο, πρώτο γραφείο, πήρα σήμα από το αρχηγείο ενόπλων δυνάμεων, το οποίο έλεγε: "Άρβετε ειδικά μέτρα, ούτως ώστε μεταξύ των αξιωματικών να μην υπάρξει διαχωρισμός και αλληλοσύγκρουση και να είσαστε ενωμένοι ενώπιον του κοινού εχθρού."

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Ποιός ήταν ο κοινός εχθρός; Και πότε το λάβατε;

ΜΑΡΤΥΣ : Ο Τούρκος. Το έλαβα δε, με την έναρξη των επιχειρήσεων, την ημέρα που έπεφτε ο Ιωαννίδης. Ήταν ο Ιωαννίδης πήγε και φόρεσε τις πυτζάμες του και άρνητηκε, τότε πήρα εγώ το σήμα. Ήταν στις 22 με 23 το βράδυ.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ : Ο στρατηγός Μπονάνος είναι αυτός που έδωσε την προφορική διαταγή για το πραξικόπημα της Κύπρου. Το ξέρετε αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ : Βεβαίως.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ : Ο στρατηγός Μπονάνος έδινε συνέχεια σήματα κάτω και τους έλεγε παρότι οι τούρκοι έβγαιναν στην στεριά εφοσυχάστε, μπλόφα κάνουν, είναι ταυτοποιημένα τα πράγματα. Δεν θα επέμβουν οι τούρκοι! Αυτά τα ξέρατε;

ΜΑΡΤΥΣ : Εγώ ήμουν στην Κύπρο και σεις ήσασταν στην Αθήνα. Εσείς είδατε αυτά τα σήματα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ : Μας τα είπαν οι ηγέτες που πραξικοπήματος εναντίον του Μακαρίου, όλοι εδώ που ήρθαν.

3/3 AK Φ.Τ. 23.10.86

128

ΜΑΡΤΥΣ : Είδατε τέτοιο σήμα εσείς;

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ : Μας τα είπαν.

ΜΑΡΤΥΣ : Προφορικώς ή δια σήματος;

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ : Στα χαρτιά του κυρίου Προέδρου υπάρχουν και σήματα. Δηλαδή θέλω να μου πείτε αυτή έπρεπε να είναι η στάση του Μπονάνου ή έπρεπε να τα πετάξει στα μούτρα και να πει "μασκαράδες φεύγω".

ΜΑΡΤΥΣ : Αυτό είναι θέμα του Μπονάνου και όχι δικό μου.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ : Εσείς τι θα κάνατε αν είσαστε Μπονάνος;

ΜΑΡΤΥΣ : Θα τους έδεινα όλους και θα προχωρούσα και θα έστελνα δυνάμεις στην Κύπρο και θα έκανα και πόλεμο. Αυτά θα έκανα αν ήμουν Μπονάνος. Από κει και πέρα είναι άλλο θέμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Παρακαλείται ο κύριος Ζακολίκος να λάβει το λόγο με την θερμή παράκληση της συντομίας.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ : Καταθέσατε εδώ στα πρακτικά τα εξής : 'Ηλθε ο Κομπόκης στο γραφείο σας και σας είπε "κύριε Κοκοράκη η εθνική φρουρά,

επειδή έχει πάρει εντολή από το εθνικό κέντρο να ενέργειει εναντίον του καθεστώτος του Μακαρίου, σε σύ^Fασύ να εκτελέσεις την εξής αποστολή." Και σας είπε ότι θα πάτε στον Πούλο και θα του πείτε αυτά και αυτό.

~~προς
ναρρατική~~

4/3 AK Φ.Τ. 23.10.86

129

Κατ συνεχίζετε επειδή δεν πήρατε ιεραρχικά αυτή την εντολή, πήγατε στον κύριο Γιαννακόδημο στο γραφείο του για να μονιμοποιηθείτε.

"Χτύπησα την πόρτα και του είπα : Κύριε επιτελάρχα κόρθε στο γραφείο μου ο κύριος Κομπόκης και μου έδωσε αυτή την εντολή, θα την εκτελέσω;"

Κατ σας είπε ότι ισχύει. Είμαστε σύμφωνοι ως εδώ;

ΜΑΡΤΥΣ : Ναι.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Στην αναφορά σας που κάνατε την επίσημη, καταθέτετε: "Την 7.30 ώρα στις 15.7. εκλήθην υπό του αμέσως προΐσταμένου μου

επιτελάρχου ΓΕΕΦ ταξιάρχου Γιαννακόδημου και διετάχθη όπως μεταβώ εις έδραν διοικήσεως πυροβολικού ΓΕΕΦ και γνωρίσω εις πυροβολικού Πούλον Γεώργιον ότι την 8.15 η εθνική φρουρά θα ενεργήσει κατ' εντολήν προΐσταμένου κλιμακίου προς ανατροπή του προέδρου Μακαρίου."

'Ενα απ' τα δυο είναι ψέμματα. Ποιό είναι αλήθεια και ποιό είναι ψέμα; Τον Γιαννακόδημο εδώ τον εμφανίζετε ότι σας έδωσε ευθεία εντολή.

'Ήταν γνώστης του πραξικοπήματος και σας διέτασσε. Αν ισχύει αυτό που καταθέσατε εδώ, ο Γιαννακόδημος δεν σας έδωσε ευθεία εντολή. Επικύρωσε την εντολή του Κομπόκη. Ποιό από τα δυο είναι αλήθεια;

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό που κατέθεσα σήμερα.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Το άλλο το απορρίπτετε;

5/3 AK Φ.Τ. 23.10.86

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως.

130

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Είναι ψέμα;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν είναι ψέμα, αλλάδεν ήθελα εγώ να αναφέρω ονόματα στην προσωπική μου αναφορά προς το Αρχηγείο του Στρατού. Ήθελα απλώς να πώ το γεγονός. Δεν ήθελα να αναφέρω ονόματα.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Κύριε μάρτυς, είναι το ίδιο πράγμα το ένα με το δλλο; Τον ένα το βάζετε μυημένο δτο πρακτικό, να σας δίνει εντολή και τη δεύτερη φορά βάζετε κάποιον άλλο να σας δίνει εντολή.

ΜΑΡΤΥΣ: Μα η εντολή επικυρώθηκε από τον προϊστάμενό μου. Δεν είναι εντολή αυτή;

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Το ίδιο πράγμα είναι, να σας καλώ και να σας λέγω "πηγαίνετε να σκοτώσετε κάποιον" και το ίδιο πράγμα είναι να σας λέω εγώ ότι ναι είπε ο Κομπόκης να το κάνετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Η επικυρώση δεν έγινε παρουσία του κ. Κομπόκη ούτως ώστε να υπάρχει εκβιασμός.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Πιστεύετε ότι μας κοροϊδεύετε; Πιστεύετε ότι μας πείθετε ότι είναι το ίδιο πράγμα αυτά τα δύο που διαβάζω;

ΜΑΡΤΥΣ: Νομίζω ότι αν ήταν παρών ο κ. Κομπόκης θα υπήρχε εκβιασμός.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Στον στρατό έχουμε μία ιεραρχία. Και απ' αυτού παίρνετε τις εντολές τις οποίες εκτελείτε λέτε εσείς, Η πιστός στον

όρκο σας εκτελείτε εντολές προϊσταμένου κλιμακίου. Υπάρχει στην ιεραρ-

χίη

χίη

6/3 AK ΦΤ 23.10.86

134

χια πουθενά κάποιο εθνικό κέντρο; Ο Κομπόκης σας είπε ότι είναι εντολή του εθνικού κέντρου. Ποιός εφεύρε αυτή την αριθμογρία και σας την έβαλε σαν λεραχικός προστάμενο αλιμάκιο; Τι θα πεί "εθνικό κέντρο;"

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτή είναι μια φρασεολογία η οποία συνηθίζετο στην Κύπρο, ότι διαταγές ερχόντουσαν από την Ελλάδα να λένε ότι προέρχονται από το Εθνικό Κέντρο.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Από οποιονδήποτε;

ΜΑΡΤΥΣ: Ότι εντολές ερχόντουσαν από το Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων, διότι το επιτελείο της εθνικής φρουράς υπάγεται στο Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Εθνικό Κέντρο ήταν και ο Ιωαννίδης και ο Μπονάνος και ο Ανδρουτσόπουλος; Ποιό ήταν το Εθνικό Κέντρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Εθνικό Κέντρο για μένα, ήταν το Αρχηγείο των Ενόπλων Δυνάμεων.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Δηλαδή από κεί ήταν η εντολή;

ΜΑΡΤΥΣ: Με βάση αυτό που είπε ο Κομπόκης, από κεί πρέπει να ήταν.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Δηλαδή ο Μπονάνος διέταξε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω αυτό. Αυτό θα σας το πεί ο Κομπόκης. Εγώ δεν το ξέρω.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Μιλήσατε | μάρτυρες | για μια πειθαρχία που εκτελούσατε εντολές των ανωτέρων σας. Το αντίγραφο της αναφοράς σας το

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ

7/3 AK AT 23.10.86

έχετε εκεί;

132

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Πήρατε εντολή από τους ανωτέρους σας να το καταστρέψετε;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όχι. Να σας δείξω τα χαρτιά που έχω.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Δεν βγήκε εντολή από το Γενικό Επιτελείο να καταστραφούν όλα τα αντίγραφα των αναφορών που ήταν στα χέρια στρατιωτικών;

ΜΑΡΤΥΣ: Να σας διαβάσω τί λέει η διαταγή που έχω πάρει. Δεν λέγει για καμιά καταστροφή. Να σας διαβάσω τί λέει. "Γνωρίζετε πως προς διευθύνση της συγγραφής της ιστορίας για τα γεγονότα τα λαβόντα χώρα εν Κύπρω, κατά τους μήνες Ιούλιο και Αύγουστο, καθορίσθη η υποβολή εκθέσεως υπό ενός εκάστου οίτινες υπηρέτησαν στην Κύπρο κατά το ανωτέρω χρονικό διάστημα. Κατόπιν των ανωτέρων να υποβληθεί ωψή υμάντησης 10ημέρου...".

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Αυτή είναι η διαταγή για να κάνετε...

ΜΑΡΤΥΣ: Πάρα κάτω λέει; Η έκθεση θα υποβληθεί από τις μονάδες σας απ' ευθείας στο Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων. Το Αρχηγείο των Ενόπλων Δυνάμεων θα ταξινομήσει φακέλλους κατά μονάδες, με ίδιον αριθμό ταξινομήσεως. Δια νεωτέρας διαταγής η εν λόγω φάκελλοι θα παραδοθούν

TIS ELEFTORIS

F

8/3 AK AT 23.10.86

133

στη διεύθυνση Ιστορίας στρατού. Υφυπουργός Κατσαδήμας".

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Δεν πήρατε διαταγή να καταστρέψουν όλοι οι αξιωματικοί τα υπάρχοντα αντίγραφα.

ΜΑΡΤΥΣ: Ενώ δεν έχω πάρει τέτοια διαταγή, εκτός αν αυτή ήρθε μετά την αποστρατία μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Κύριε μάρτυς, είπατε σε κάποια στιγμή ότι φύγατε μαζί με τον κ. Πούλο με το αυτοκίνητό του από το πυροβολικό.

ΜΑΡΤΥΣ: Μόλις ετα με το αυτοκίνητό του.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Ο κ. Πούλος λέει ότι ο Κοκοράκης έφυγε από εκεί ~~—~~ ρωτώντας εγώ και λέει ο μάρτυς κ. Πούλος; ["]έφυγε μια ώρα νωρίτερα.⁴

ΜΑΡΤΥΣ: Ψεύδεται κύριε Πρόεδρε. Θα σας παρακαλέσω, δεν ξέρω αν έχω το δικαίωμα, να επικαλεσθώ την μαρτυρία σας για την ψευδομαρτυρία του.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Αυτό θα το κρίνει ο εισαγγελέας. Εσείς θα κάνετε τη μήνυσή σας, να με βάλετε και μάρτυρα, αλλά ο εισαγγελέας θα δεί αν πρέπει να με καλέσει. Και αν με καλέσει ο εισαγγελέας θα έρθω.

Λέτε ότι η επίδοσή σας όπου και αν πήγατε ήταν Α'. Το Α'

τί πάει να πεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Άριστα.

9/3 AK AT 23.10.86

134

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Βλέπω εγώ εδώ σε κάποιο δελτίο

μεταβολών αξιωματικού, όλο "λίαν καλή". Είναι το ίδιο;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Κύριε μάρτυς, τελειώσαμε. Θα σας

παρακαλέσω το απόγευμα ^F τις 18.30' να έλθετε στο γραφείο 140 για να

διαβάσετε τα πρακτικά που θα έχουν εν τω μεταξύ αποστενογραφηθεί,

για να κάνετε κάποια λεκτική ή γραμματική διόρθωση και να υπογρά-

ψετε σε κάθε φύλο και να διαβάσετε επίσης και τις εκθέσεις σας στις

οποίες αναφερθήκατε μπορεί να μην θυμάστε ορισμένα πρόγματα.

ΜΑΡΤΥΣ: Να μου δώσετε και το πρωτότυπο που σας έδωσα του βουλεύματος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Το απόγευμα θα πάρετε αντίγραφο

κεκυρωμένο από εμένα, ή από τον γραμματέα.

ΜΑΡΤΥΣ: Από πλευράς εξετάσεως τέλειωσα; Δεν με χρειάζεσθε άλλο;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Επί του παρόντος όχι. Αν

Θα χρειαστεί καμιά αντιπαράσταση ή οτιδήποτε άλλο, θα σας καλέσουμε.

Αν λόβετε καλήση θα ξαναρθείτε.

Παρακαλείτε ο κύριος γραμματεύς να συνοδεύσει τον κύριο

Κοκοράκη εκτός Αιθούσης και να συνοδεύσει στην Αίθουσα τον μάρτυρα κύριο Ξαρχά.

(Στο σημείο αυτό εισέρχεται θιτην Αίθουσα ο μάρτυς κ. Ξαρχάς)

(z)

(3AK) 1/2 Z

(Θ.Σ.)

23-10-86

135

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). παρακαλώ, κύριε Βαρχά, να απαντήσετε επί ορισμένων ερωτήσεων σχετικά με την ταυτότητά σας .

Λέγεσθε ;

ΜΑΡΤΥΣ . Βαρχάς Χρήστος του Κωνσταντίνου .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Γεννηθήκατε ;

ΜΑΡΤΥΣ . Στην Πελασγία Φθιώτιδος, 1-7-28 .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Πού μένετε ;

ΜΑΡΤΥΣ . Ζωγράφου, [REDACTED] 48 .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Τι επάγγελμα έχετε ;

ΜΑΡΤΥΣ . Συνταξιούχος .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Βαθμός ;

ΜΑΡΤΥΣ . Υποστράτηγος ε.α.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Θρήσκευμα ;

ΜΑΡΤΥΣ . Χριστιανός Ορθόδοξος .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Εγγάμος ή άγαμος ;

ΜΑΡΤΥΣ . Εγγάμος .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Έχετε παιδιά ;

ΜΑΡΤΥΣ . Δύο .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Αγόρια ;

ΜΑΡΤΥΣ . Αγόρι η και η ορίτσι .

Δωμ

2/2 Z

(Θ.Σ.)

23-10-86

136

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ να σηκωθείτε να βάλετε το χέρι σας στο Ευαγγέλιο και να επαναλάβετε τον όρκο, τον οποίο θα αναγιγνώσκω εγώ .

(Στο σημείο αυτό ο μάρτυς δίδει τον όρκο, ο οποίος έχει ως εξής: Ορκίζομαι ενώπιον του Θεού να είπω ευσυνείδητως όλη την αλήθεια και μόνον την αλήθεια χωρίς να προσθέσω ούτε να αποκρύψω τι) ,

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Πότε υπηρετούσατε στην Κύπρο α. Ξαρχά, με ποιό βαθμό και ποιά ιδιότητα ;

ΜΑΡΤΥΣ . Στην Κύπρο, εγώ ετοποθετήθην μετά την αποφοίτησή μου από την Σχολή Εθνικής Αμύνης τον Ιούλιο του 1974 με το βαθμό του αντρού συνταγματάρχου .

Στην Κύπρο έφθασα στις 8 Ιουλίου το απόγευμα και εν συνεχεία στις 9.00' το πρωΐ παρουσιάστηκα στο ΓΕΕΦ . Επειδή οι τοποθετήσεις εγίνοντο κατευθείαν στο ΓΕΕΦ, τότε, και το ΓΕΕΦ τοποθετούσε τους αξιωματικούς παρέμεινα εκεί επί δύο ημέρες και εν συνεχεία στις 11 Ιουλίου μου ανετέθη το 3ο επιτελικό γραφείο .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Αυτό είναι το γραφείο επιχειρήσεων ;

ΜΑΡΤΥΣ . Το γραφείο επιχειρήσεων .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δηλαδή, αναλάβατε το γραφείο

3/2 Z (Θ. Σ.) 23-10-86

137

επιχειρήσεων από τις 11 του μηνός ;

ΜΑΡΤΥΣ . Μάλιστα .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Στις 11 του μηνός αρχηγός του ΓΕΕΦ ποιός ήταν ;

ΜΑΡΤΥΣ . Τότε ήταν ο κ. Ντενίσης .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ήταν εκεί και αρχήγευε πράγματα ;

ΜΑΡΤΥΣ . Ναι, ήταν εκεί .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Πότε έφυγε ο κ. Ντενίσης από εκεί ;

ΜΑΡΤΥΣ . Θα πρέπει να έφυγε μετά από μια ημέρα, νομίζω .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ήρθε στην Αθήνα ;

ΜΑΡΤΥΣ . Είχε έρθει στην Αθήνα .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . Ποιός τον κάλεσε ;

ΜΑΡΤΥΣ . Δεν ξέρω . Νομίζω ότι είχε έρθει σήμα κάτω και τον καλούσαν να έρθει στην Αθήνα .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . Ποιός ;

ΜΑΡΤΥΣ . Το ΓΕΕΘΑ ανήκε στο ΓΕΕΘΑ και ασφαλώς από κει θα πρέπει να είχε έρθει το σήμα .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . Στο ΓΕΕΘΑ δηλαδή στον Α/ΑΕΔ.

20/10/86

6

4/2 2 (Θ.Σ.)

23-10-86

138

Από κει πρέπει να είχε έρθει το σήμα ;

ΜΑΡΤΥΣ . Από κει έπαιρνε διαταγή .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρύστος Μπασαγιάννης) . Πλην του κ. Ντενίση είχαν αληθεύ και άλλοι ;

ΜΑΡΤΥΣ . Είχαν έρθει και άλλοι 2-3 αξιωματικοί . Νομίζω ότι ήταν και ο διοικητής της ΕΛΔΥΚ. Άλλα δεν τα θυμάμαι γιατί όλα ήταν

~~εκείνες τις ημέρες~~

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρύστος Μπασαγιάννης) . Για πέστε μου : Εδώ που ήρθαν τι αντικείμενο είχε η σύσκεψη ;

ΜΑΡΤΥΣ . Δεν έχω υπόψη μου .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρύστος Μπασαγιάννης) . Ούτε μετά μάθατε τι έγινε εδώ που ήρθαν ;

ΜΑΡΤΥΣ . Μετά ελέχθη ότι απλώς τους απέσυραν για να μην βρίσκονται κατά την ημέρα του πραξικοπήματος εκεί . Αυτά ελέχθησαν.

Εγώ επισήμως δεν ξέρω τίποτα .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρύστος Μπασαγιάννης) . Εσείς βέβαια, αφού είχατε ~~στις~~ 8 Ιουλίου δεν ξέρετε , δεν πρέπει να ξέρετε ... εκτός αν ξέρετε τίποτα για το πριν διάστημα εκεί ;

ΜΑΡΤΥΣ . Όχι , δεν έχω υπόψη μου .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρύστος Μπασαγιάννης) . Υπήρχε όταν πήγατε κάποια

5/2 Z (Θ.Σ.)

23-10-86

139

ανησυχία στην Κύπρο ;

ΜΑΡΤΥΣ . Γενικώς επικρατούσε ανησυχία .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Ανησυχία εξ αιτίας εσωτερικών λόγων, ή πάντα επεκρέματο -είχε γίνει συνείδηση στους αξιωματικούς στον κόσμο - τουρκική απειλή ;

(2θ)

(32)

1/2 Θ (Γ.Π.) 23.10.86

140

ΜΑΡΤΥΣ: Από τον ιόσμο δεν ξέρω, γιατί δεν είδα κανένα, από τους συναδέλφους. Εκείνας που ξέρω είναι ότι λόγω της επιστολής την οποία είχε στείλει τότε ο Μακάριος, την οποία εγώ ανέγνωσα, κατεβαίνοντας στην Κύπρο, στους Τάιμς του Λονδίνου, υπήρχε μια ανησυχία και αβεβαιότητα, αν θα μείνουμε ή θα φύγουμε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν αντελήφθητε τίποτε εκεί στην Κύπρο εσείς;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Ηταν τόσες λίγες οι μέρες που ώσπου να προσανατολιστώ, να βρω σπίτι...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Επιτελέρχη ποιόν βρήκατε εσείς, τον Παπαδάκη ή τον Γιαννακόδημο;

ΜΑΡΤΥΣ: Τον Γιαννακόδημο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Είχε φύγει ο Παπαδάκης;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως δεν τον πρόλαβα καθόλου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ακούσατε, μάθατε τίποτε για τη δράση του Παπαδάκη στην Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αντελήφθητε συνεργασία αξιωματικών του ΓΕΕΦ με την ΕΟΚΑ Β';

2/Θ Θ (Γ.Π1) 23.10.86

ΜΑΡΤΥΣ, Όχι.

141

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Την ημέρα του πραξικοπήματος, στις 15 Ιουλίου ποιά ήταν η αποστολή σας;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ είχα αρχίσει να παραλαμβάνω το 3ο και είχα ασχοληθεί με το σχέδιο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ποιό σχέδιο;

ΜΑΡΤΥΣ: Το σχέδιο "ΑΦΡΟΔΙΤΗ", βασικώς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή;

ΜΑΡΤΥΣ: Το σχέδιο αποτροπής εισβολών.

Και επειδή ήταν ορισμένα πράγματα που ήθελα να ξεκαθαρίσω, είχα προγραμματίσει μια επίσκεψη στους διοικητές συγκροτημάτων τα οποία υπήγοντο στο ΓΕΕΦ. Την Δευτέρα το πρωΐ επρόκειτο να πάω στη Διοίκηση Μάχης, όπου υπηρετούσε ο αύριος Νούσκας ως διοικητής της Διοικήσεως Μάχης και ο Αντωνογιαννάκης ως υποδιοικητής με τους οποίους είχα ξαναϋπηρετήσει άλλοτε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Με συγχωρείτε. Ο αύριος Νούσκας ο Μιχαήλ;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι.

Το πρωΐ, όπως έφευγα από το ΓΕΕΦ περί τις 7.30' στο διάδρομο του ΓΕΕΦ, συναντήθηκα με τον αύριο Κομπόκη τον οποίο εγνώριζα από

3/20 (Γ.Π) 23.10.86

192

τη Σχολή Πεζικού, δόπου είχαμε συνυπηρετήσει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πού είχατε συνυπηρετήσει;

ΜΑΡΤΥΣ: Στη Σχολή Πεζικού Χαλκίδος.

Και μου λέει: "Πού πηγαίνεις; " Λέω: Πηγαίνω στη Διοίκηση Μάχης για να ενημερωθώ από τον Νούσκα για τις αποστολές και τις δυνατότητες των τεθωρακισμένων. Και μου λέει: "Όταν πας κάτω, πες του Νούσκα να κινήσει το τάγμα." Καλά, λέω εγώ. Μπαίνω στο αυτοκίνητό μου - ήταν 7.30'η ώρα όπως σας είπα - και φθάνω κάτω. Ήταν και οι δύο εκεί και ο Νούσκας και ο Αντωνογιαννάκης, έξω από το κτίριο της Διοικήσεως Μάχης. Μετά το "καλημέρα, τι κάνετε" κ.λ.π. λέω: Βέρετε ο Κομπόκης μου είπε να κινήσετε ένα τάγμα. Και ώσπου να συζητήσουν αυτοί, τι θα κάνουν, λέει ο Αντωνογιαννάκης - αν θυμάμαι καλά μάλλον ο Αντωνογιαννάκης πρέπει να το είπε - "Να, το τάγμα ξεκίνησε, φεύγει!"

Εν συνεχεία μετά από 10 λεπτά ακούσαμε πυροβολισμούς. Εγώ παρέμεινα εκεί μέχρι το βράδυ της 15ης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Θα σας παρακαλέσω να μου πείτε το εξής: 'Όταν συναντήσατε τον Κομπόκη στο διάδρομο και σας είπε να πείτε στον Νούσκα να κινηθεί ένα τάγμα — και εκινήθη ένα τάγμα δεν σας είπε γιατί.'

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όχι.'

4/20

(Γ.Π.Π.)

23.10.86

143

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή εσείς πήγατε και είπατε στουν Νούσκα: "Είπε ο Κομπόκης να κινήσετε το τάγμα."

ΜΑΡΤΥΣ: Του είπα: Μου είπε ο Κομπόκης να κινήσετε το τάγμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο Κομπόκης ήταν προϊστάμενος του Νούσκα;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Ο Κομπόκης ήταν διοικητής καταδρομών.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Είχε καμμία σχέση με το τάγμα του Νούσκα;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτολώς δεν πρέπει να είχε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τότε πώς εσείς πεισθήνατε...

ΜΑΡΤΥΣ: Μα εγώ δεν πείσθηκα. Απλώς πήγα και του είπα: Μου είπε ο Κομπόκης να κινήσετε το τάγμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σύμφωνοι. Του είπατε: "Μου είπε ο Κομπόκης να κινήσετε το τάγμα". Όμως γιατί δεν ρωτήσατε τον Κομπόκη; Τί γίνεται και πρέπει να κινηθεί το τάγμα; " Αθώα εντελώς δηλαδή; Πώς να σας το πω; Είναι λίγο αφελές να πω εγώ σε ένα άνθρωπο για κάτι που δεν είμαι αρμόδιος. Φανερά δεν είμαι αρμόδιος γιατί ο Κομπόκης δεν ήταν αρμόδιος. Ήταν διοικητής καταδρομών. Δεν είχε καμμία σχέση με το τάγμα του Νούσκα. Δεν ήταν διευθυντής επιτελικού

5/2θ (Γ.Π.) 23.10.86

γραφείου ο Κομπόκης .

144

ΜΑΡΤΥΣ: Κοιτάξτε, εγώ έχω μια αρχή. Να μη ρωτάω. Και επειδή πολλά γινόντουσαν εκείνες τις ημέρες στην Κύπρο, πολύ κόσμο έβλεπε κανένας και μιλούσε και συζητούσε, γι' αυτό δεν ρώτησα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Γιατί ο Νούσκας αυτό το λέει ήπως αλλαώς. Νομίζω ότι λέει ότι πήγατε εσείς και του αναγγείλατε ότι έγινε πραξικόπημα, ότι γίνεται πραξικόπημα, ότι θα γίνει πραξικόπημα. Δεν το λέει έτσι, ότι σας είπε ο Κομπόκης ι.λ.π.

ΜΑΡΤΥΣ: Μα, εγώ δεν ήξερα ότι θα γίνει πραξικόπημα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πότε το μάθατε ότι έγινε πραξικόπημα;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όταν ακούσαμε τους πυροβόλισμούς, τότε πληροφορήθηκα και εγώ ότι έγινε πραξικόπημα, μαζί μ' αυτούς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και στη συνέχεια τί κάνατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Παρέμεινα εκεί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή αρχίσατε να σχεδιάζετε το σχέδιο "ΑΦΡΟΔΙΤΗ" και σας έπιασε το πραξικόπημα.

ΜΑΡΤΥΣ: Ακριβώς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τί κάνατε απ' εκεί και πέρα στη διάρκεια των ημερών 15, 16, 17, 18 και 19 του μηνός;

(2θ)

(2θ)

1/3 B. M.A. 23.10.86

145

ΜΑΡΤΥΣ. Θα μου επιτρέψετε να πω ότι μπροστά ήταν και ο αύριος Αντωνογιαννάκης ο υποδιοικητής της διοικήσεως μάχης. Αν ανέφερε και αυτοί ότι εγώ τους είπα περόπραξικοπήματος...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Δεν τον είδα δεν ξέρω νομίζω ότι ο αύριος Νούσκας το είπε.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ξέρω τι λέει ο αύριος Νούσκας αλλά αν είναι κάτι τέτοιο θα πρέπει να το αναφέρει και ο αύριος Αντωνογιαννάκης γιατί ήταν μπροστά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) Θα το ελέγξω.

ΜΑΡΤΥΣ. Γι' αυτό το αναφέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) Εδώ η συζήτηση γίνεται με πλήρη ελευθερία και με πλήρη καλή πίστη να έχετε υπόψη σας και με απολυτηριακή ελευθερία. Θι μάρτυρες, άλλωστε δεν ειναι κατηγορούμενοι είναι μάρτυρες και ζητάμε να βρούμε την αλήθεια μέσα από τις καταθέσεις τους.

ΜΑΡΤΥΣ. Γι' αυτό μου κανουν εντύπωση αυτά που λέει ο αύριος Νούσκας τα περόπραξικοπήματος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) Στις 15 την επόμενη μέρα τι κάνατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Στις 15 του μηνός έμεινα μέσα στη διοίκηση μάχης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Πόσο απέχει η διοίκηση μάχης από το

ΓΕΕΦ.

2/3 Β. M.A. 23.10.86

146

ΜΑΡΤΥΣ. Με αυτοκίνητο πρέπει να ήταν ένα τέταρτο ή 20 λεπτά κάπου

εκεί

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) Πού είναι η διοίκηση μάχης.

ΜΑΡΤΥΣ. Προς την Κοκκινοτριμεθιά. Έτσι το λένε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) Εξω από τη Λευκωσία.

ΜΑΡΤΥΣ. Εξω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) Και καθήσατε εκεί. Το βράδυ πήγατε στο ΓΕΕΦ.

ΜΑΡΤΥΣ. Το βράδυ γύρισα στο ΓΕΕΦ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) Την ώρα που ορκίζεται ο Σαμψών είσαστε εκεί.

ΜΑΡΤΥΣ. Εκεί θα πρέπει να ήμουν. Δεν έχω υπόψη μου τι ώρα έγινε. ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) Δεν αντιληφθήκατε την ορκωμοσία του Σαμψών.

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Τον βρήκατε τον Σαμψών μεσα στο ΓΕΕΦ

ΜΑΡΤΥΣ. Τον Σαμψών δεν ξέρω αν τον είδα την ίδια μέρα ή την επομένη αλλά τον είδα πολλές φορές που έφερνε βόλτες μέσα στο ΓΕΕΦ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Ήταν Πρόεδρος εν τω μεταξύ.

3/3 B. M.A. 23.10.86

147

Είχε ορκιστεί έτσι δεν είναι;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ξέρω πότε ορκίστηκε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χριστος Μπασαγιάννης). Τα μέλη της Κυβερνήσεως του Σαμψών
ορκίστηκαν στο ΓΕΕΦ;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν έχω υπόψη μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χριστος Μπασαγιάννης). Πάντως και στις 15 και στις 16
είσαστε στο ΓΕΕΦ,

ΜΑΡΤΥΣ. Στις 15 το βράδυ γύρισα στο ΓΕΕΦ και στις 16, 17, 18 μέχρι
τις 20 ~~παρασκευής~~ που έγινε η επίθεση ~~της~~ φύγαμε το μεσημέρι. Απογκάτ
πήγαμε στη Μαλούντα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χριστος Μπασαγιάννης). Πληροφορίες, το Γ' επιτελικό
Γραφείο είχε από πουθενά ή από το Β' Γραφείο ή από την ΚΥΠ
ή από οποιδήποτε αλλού είχε πληροφορίες ότι επίκειται τουρκική εισβο
λή. Υπήρχε μια ας το πούμε στρατειά παρατετάμενη στην απέναντι ακτή,
ότι διαρκώς πληθυνόταν αυτή η στρατειά ότι ήταν αποβατικά σκάφη
έτοιμα προς απόπλουν κ.λπ.

ΜΑΡΤΥΣ. Θα σας αναφέρω ότι βασικά το Β' Γραφείο ασχολείται με τις

πληροφορίες

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χριστος Μπασαγιάννης). Με συγχωρείτε πολλοί οι σύγχρονοί σας

ίσως από παρεξήγηση μας λένε τυπικώς εγώ ήμουν αρμόδιος

4/3 B. M.A. 23.10.86

148

γι' αυτό άρα δεν λάβατε γνώση δεν λέμε αν λάβατε επίσημη γνώση αν

λαβατε υπό τον τύπο της διαταγης ή υπό τον τύπο της ενημερώσεως .

Είχατε πληροφορίες ή εσείς ή το B' Γραφείο ή ο οποίοι αδήποτε , μάθατε
ότι απέναντι στη Τουρκία ...

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό ήθελα να σας πω ότι ο κύριος Παπαγιάννης ο οποίος
ήταν διοικητής του ναυτικού ρ αντιπλοίαρχος και ο κύριος Καραστόρας .
τήρας αρχηγός της αεροπορίας ανέφεραν ότι τα ραντάρ πιάνουν στόχους ,
τις νηοπομπές ,

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Οι νηοπομπές όμως ξεκίνησαν τη νύχτα.

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Τη νύχτα της 19ης. Μέχρι της 19ης
δεν ξέρατε τίποτε .

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι . Μόνο έμαθα το βράδυ της 19 προς 20 για τις νηοπομπές
τις οποίες επιτασαν τα ραντάρ .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Αυτό είναι για τη 19η. Ήγώ εξακολουθώ
θώ να επιμένω για τις 16,17,18 , 15 τις αντιδράσεις είχατε μέσα στο
μυαλό σας .

ΜΑΡΤΥΣ. Ασχολούμην με τα σχέδια .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . Σχεδια κάνατε οι φοβού σας δεν εγεν
νήθησαν μετά από το πραξικόπημα απεδυναμώθη από το λόγο του
πραξικοπήματος η δυνατότης αμύνης της Κύπρου .

5/3 B. M.A. 23.10.86

MAPΤΥΣ. Αναντίρρητα.

148

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) . Εσείς που κάνατε τα σχέδια Αφροδίτη δεν ανησυχήσατε να πείτε τι γίνεται τι φάειμε , τι έφτιαξαν οι άλλοι δηλαδή με το πραξικόπεμπα αυτό μας αποδυνάμωσαν. αφού μαλιστα φτιάχνατε το σχέδιο αμύνης της Κύπρου προς τα δεδομένα των ημερών αυτών. του χρόνου αυτού που είνατε. Δεν ανησυχήσατε.

MAPΤΥΣ. Ασφαλώς , όλο ο κόσμος ανησυχούσε γιατί δεν υπήρχαν τεθωρακισμένα.

(B4)

1/3ΒΑ Λ.Β. 23.10.86

150

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Πριν από τις 15 Ιουλίου ήταν

και πριν τις 8 που πήγατε εσείς ή μετά τις 8- ...

ΜΑΡΤΥΣ. Μετά τις 8.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Μετά τις 8. ... ήταν συγκεντρω-

μένος αυτός ο στρατός και τα μεταγωγικά στην Αλεξανδρέτα, στη

Μερσίνα κ.λπ.;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν έχω υπόψη μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Στο ΓΕΕΦ τί σας είπαν; Στις 19 του μηνός, λοιπόν, ο αρχηγός του ναυτικού και ο αρχηγός της αερο-
πορίας σας είπαν ότι τα ραντάρ λαμβάνουν ήταν νηοπομπές που ξεκί-
νησαν και πάνε κ.λπ.

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτά αναφέρθηκαν στο ΓΕΕΘΑ. Και δεν εδόθη καμιά διαταγή
ούτε για επιστράτευση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Ήταν αναγκαίο να δοθεί η διαταγή;

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Α, ήταν αναγκαίο. Η αναγκαιότης
αυτή, μέχρι πότε μπορούσε να συζητείται; Δηλαδή, μέχρι πότε μπορού-
σατε να συζητείτε εσείς οι αξιωματικοί, οι επιτελείς, την ανάγκη
να λάβετε διαταγή από το ΓΕΕΘΑ για να ενεργήσετε; Μέχρι ποιά ώρα;
Ποιό ήταν εκείνο το γεγονός που θα σας απεδέσμευε χωρίς την ανάγκη
να λάβετε διαταγή;

200+

150

2/3ΒΑ Λ.Β. 23.10.86

151

ΜΑΡΤΥΣ. Θα πρέπει να κάνω αρίστεις επί του προκειμένου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Θα σας το πω αλλοιώς. Θα πρέπει να περιμένετε εντολή για να αμυνθείτε, όταν εγώ βγάλω ένα πιστόλι τώρα και το στρέψω εναντίον σας;

ΜΑΡΤΥΣ. Μα, γι' αυτό λέω ότι θα κάνω αρίστεις.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Σας το λέω, διότι τα πάντα δεν είναι θέμα τυπικών κανονισμών, είναι και θέμα νομικής. Η άμυνα είναι φυσικό δικαίωμα.

ΜΑΡΤΥΣ. Το έχει προβλέψει ο κανονισμός αυτό το πράγμα. Λέει: "Όταν δεν υφίστανται διαταγές, ο ηγήτωρ αναπτύσσει πρωτοβουλία".

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Συνεπώς, δεν ήταν αναγκαίο μέχρι την ώρα που θα καθίστατο φανερό.

ΜΑΡΤΥΣ. Μέχρι την ώρα που άρχισαν να πέφτουν οι αλεξιπτωτιστές.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Λένε μερικοί αξιωματικοί -δεν ξέρω αν εσείς λάβατε γνώση- ότι υπήρχαν ιάποια σήματα από το ΓΕΕΦ, ιάποιες τηλεφωνικές επικοινωνίες από το ΑΕΔ κ.λπ. ότι ετοιμάζονται να εισβάλουν, έρχονται κ.λπ. Και από το ΑΕΔ, ελάμβαναν την καθησυχαστική διαβεβαίωση "μην ανησυχείτε, πρόκειται περί ασκήσεως".

ΜΑΡΤΥΣ. Το έχω ακούσει αυτό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Από ποιόν το έχετε ακούσει;

ΜΑΡΤΥΣ. Εκεί, στο ΓΕΕΦ συνεζητήθη.

3/3ΒΑ Δ.Β. 23.10.86

152

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Προσωπικώς από τον κ. Γεωργίτση το ακούσατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν θυμάμαι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Προσωπικώς από τον διευθυντή του Β' γραφείου το ακούσατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν θυμάμαι. Το έχω ακούσει, αλλά δεν θυμάμαι από ποιόν συγκεκριμένα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Ποιδς ήταν διευθυντής του Β' γραφείου;
ΜΑΡΤΥΣ. Ήταν ένας συμμαθητής μου ονόματι Μπούρλος, ο οποίος σκοτώθηκε σ' ένα αεροπορικό δυστύχημα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Ο μακαρίτης Μπούρλος σας είπε τίποτα τότε;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Μέσα στο ΓΕΕΦ ήσαστε. Το βράδυ της 19ης -για να περιορίσουμε το πράγμα, γιατί φαίνεται ότι μέχρι τότε δεν υπήρξε εκδήλωση μεγάλης ανησυχίας, έτοι φαίνεται από μέρους σας- το τοπικό ραδιόφωνο βιούτζε. Ο στρατιωτικός μας ακόλουθος εκεί έστελνε σήματα ανά τέταρτο αινδύνου από το Λονδίνο προς τον ΑΕΔ δεν ξέρω, προς το αρχηγείο στρατού, δεν ξέρω, σε κάποιο τέλος πάντων αρχηγείο.

Εσείς λέτε -ο κ. Γεωργίτσης και εσείς- ότι κάνατε εκκλήσεις το βράδυ της 19ης. Θέλω να μου πείτε πώς άρχισε η επίθεση και πότε

4/3ΒΑ Δ.Β. 23.10.86

153

άρχισε η άμυνα της Κύπρου. Χάθηκαν δηλαδή πολύτιμες ώρες, ή δεν χάθηκαν;

ΜΑΡΤΥΣ. Η πτώση των αλεξιπτωτιστών πρέπει να άρχισε μετά το πρώτο φως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δηλαδή περόπου.

ΜΑΡΤΥΣ. Κατά τις 6.30'. Και η εκδήλωση πλέον της αντιδράσεως, πρέπει να ήταν στις 9'. Αυτά ήταν στα σήματα. Δεν τα θυμάμαι συγκεκριμένα, γιατί καταλαβαίνετε ότι εκείνες τις μέρες είχα πάει κάτω. Αυτά πρέπει να υπάρχουν στα σήματα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Λέτε ότι η πτώση των αλεξιπτωτιστών έγινε στις 6.30'.

ΜΑΡΤΥΣ. Νομίζω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Η Κυρήνεια πότε πολυβολήθηκε, κανονιοβολήθηκε από ναυτικό, από αέρος;

ΜΑΡΤΥΣ. Κύριε Πρόδεδρε, σας είπα ότι ήταν οι πρώτες μέρες που είχα πάει κάτω και ήταν δλα αυτά συγκεχυμένα και δεν έχω σαφή αντίληψη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δεν έχετε σαφή αντίληψη.

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι. Και θα σας αναφέρω γιατί. 'Οταν κανα δυό φορές προσπάθησα να πω κάτι, μου είπαν κάθησε στην άκρη, διότι εσύ είσαι καινούργιος και δεν ξέρεις τα σχέδια.

(3Δ)

(ΒΒΑ) 1/3 Δ.Δ. (Κ.Ο.) 23.10.86

154

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Ποιός σας το είπε αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ: Και ο Κουμπόκης και ο Γεωργίτσης. Μου είπαν "κάτσε κάτω, είσαι και νούργιος και δεν τα ξέρεις".

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Μάλιστα. Για πέστε μου και κάτι αλλο. Το Γ' Γραφείο, ως εκ της αρμοδιότητός του, έπρεπε να λάβει γνώση και να παραλάβει κάποιο σήμα που ανεφέρετο σε κίνηση αεροπλάνων:

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, αυτά εδόθησαν στην αεροπορική διοίκηση, η οποία είναι υπεύθυνη και για τη δέσμευση των αντιαεροπορικών^{πυροβόλων} πολυβόλων. Βγάλτε^{μητρώια} από τον κ. Καραστατήρα^{και τακτοποιήστε} κοινοποίησα αμέσως στις μονάδες^{μετατρέψτε σήμα}

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Πότε^{τακτοποιήστε}:

ΜΑΡΤΥΣ: Πολύ αργά. Μάλιστα, επειδή ήταν αργά, δύλι οι επιτελείς των γραφείων, δύλι οι επιτελείς του Γ.Ε.Ε.Φ., βγήκαν δύλι ήταν κοντά από τα αντιαεροπορικά, για να μπορέσουν να τα δεσμεύσουν.

Επ' αυτού είχε γίνεικα ανάκριση στην Κύπρο, την οποία είχε κάνει κάποιος Ταγματάρχης τότε Αθραμίδης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Μάλιστα. Για πέστε μου, σαίς

Μαρ

ΣΓ

2/3 Δ.Δ. (Κ.Ο.) 23.10.86

Γράμματα
και σημείωση
που βρέθηκαν
στον τάφο της Μαρίας

πότε γινόταν η
περιπτώση αυτή;

155

ΜΑΡΤΥΣ: Περί τις 12. Κάπου εκεί. Αυτά σας τα ανέφερα και προηγουμένως και είναι όλα μέσα στον φάκελλο, τα είχα εγώ, και τα έχω καταχωρήσει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρύστος Μπασαγιάννης): Περί τις 12 πήρατε το σήμα;

ΜΑΡΤΥΣ: Νομίζω, δεν θυμάμαι καλά. Έχουν περάσει και 12 χρόνια.

Είναι καταχωρημένο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρύστος Μπασαγιάννης): Ναι, αλλά είναι κρίσιμο το θέμα.

ΜΑΡΤΥΣ: Σας είπα δεν θυμάμαι. Είναι και 12 χρόνια από τότε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρύστος Μπασαγιάννης): Έχουν περάσει 12 χρόνια από τότε,

αλλά ο αριθμός των θυμάτων είναι πολλαπλάσιος του αριθμού των 12

ετών. Ετσι δεν είναι;

ΜΑΡΤΥΣ: ....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρύστος Μπασαγιάννης): Στο σημείο αυτό θα επιμείνω πολύ.

Λέτε ότι πήρατε το σήμα περί τις 12.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν θυμάμαι συγκεκριμένα, έχω αντίγραφο όμως του σηματος αυτού.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρύστος Μπασαγιάννης): Εγώ, δεν λέω ότι δεν έχετε αντίγραφο, αλλά το πότε το πήρατε είναι το θέμα.

Δημήτρης

Σ. Φ.

3/3 Δ.Δ. (Κ.Ο.) 23.10.86

156

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν θυμάμαι, πάντως όταν αργά το βράδυ, 11 - 12, κάπου εκεί μέσα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Εσείς πού μεταβιβάσατε αυτό το σήμα;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όπως ανέφερα και προηγουμένως, υπεύθυνη για τη δέσμευ-

ση των αντιαεροπορικών πυροβόλων και πολυβόλων ήταν η διοίκηση της αεροπορίας. Εμείς ~~βάσει της παραπάνω πληροφορίας~~, διότι ^{την παραπάνω πληροφορία} το σήμα βασικά το εκδίδει η διοίκηση της αεροπορίας για να δε-
σμεύει τα πυροβόλα και πολυβόλα. Μετά το κοινοποιήσαμε και εμείς στις μονάδες.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Είσασταν στο υπόγειο καταφύγιο των επιχειρήσεων;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, στη Μαλούντα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Η δέσμευση των αντιαεροπορικών όπλων πότε έγινε; Με τί σήμα έγινε;

ΜΑΡΤΥΣ: Με αυτό που πληροφορήθηκα ^{κι} γέγων ότι έρχονται τα αεροπλάνα κάτω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Με αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ: Με αυτό, και από αυτό πληροφορηθήκαμε και εμείς ότι

Αλλαγή

Σ

4/3 Δ. Δ. (Κ.Ο.) 23.10.86

157

έρχονται τα αεροπλάνα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Εξεδώσατε ως Γ.Ε.Ε.Φ. κανένα σήμα εσείς;

ΜΑΡΤΥΣ: Η διοίκηση της αεροπορίας πληροφορείται ότι έρχονται τα αεροπλάνα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Και μετά τί κάνατε; Πληροφορηθήκατε ότι έρχονται τα αεροπλάνα. Τί κάνατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Στείλαμε τους επιτελείς όλου του Γ.Ε.Ε.Φ. που ήταν εκεί, να ειδοποιήσουν τα πυροβόλα και πολυβόλα που ήταν κοντά και από τηλεφώνου ειδοποιήθηκαν οι υπόλοιποι αξιωματικοί για να μη βάλουν εναντίον των αεροπλάνων τα οποία θα πέταγαν πάνω από την Λευκωσία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Με συγχωρείτε, εδώ σας ρωτάνε και απαντάτε: "Δεν γνωρίζω εάν ποτέ παρελήφθη το εν λόγω σήμα υπό του Γ' Επιτελικού Γραφείου". Παρελήφθη λοιπόν το σήμα αυτό από το Γ' Επιτελικό Γραφείο, ή δεν παρελήφθη;

ΜΑΡΤΥΣ: Πρέπει να είχε εκδοθεί σήμα. Δεν θυμάμαι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Δεν ρωτώ αν εξεδόθη, αλλά αν παρελήφθη.

ΜΑΡΤΥΣ: Κοιτάξτε, κύριε Πρόεδρε, έχουν περάσει και 12 με 14 χρόνια

[Signature]

[Signature]

5/3 Δ.Δ. (Κ.Ο.) 23.10.86

158

Σας ανέφερα και προηγουμένως. Θυμάμαι ένα σήμα, αλλά....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Δεν γνωρίζετε επίσης, εάν παρελήφθη και ποιος παρέλαβε τούτο. Άλτε: "...καθόσον ουδε' - ποτε έλαβα γνώση τοιούτου σήματος, πλην έχω τη γνώμη ότι το ποίος παρέλαβε το σήμα είναι δυνατόν να ανευρεθεί διελέγχου του βιβλίου παραδόσεων σημάτων του Κ.Ε.Τ./Κ.Ε.Π.Ι.Κ./Γ.Ε.Ε.Φ. ως και άλλοτε κατέθεσα τόσον εγώ... κλπ....".

Κύριε μάρτυς, κατ'αρχήν είναι σφάλμα μου που σας έκανα ετσι την ερώτηση, ενώ έπρεπε να σας ρωτήσω αλλοιώς. Έχετε δώσει στις 31 του μηνός Ιουλίου του '74 στον κύριο Αβραμίδη 'Αγγελο, συνεπεία μιας διαταγής, μία κατάθεση.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Επίσης, στις 18 Φεβρουαρίου του '86 έχετε δώσει και στον Αντισυνταγματάρχη Χοντρό Ισίδωρο μία άλλη κατάθεση. Θα σας τις δείξει τώρα τις καταθέσεις αυτές ο κ. Γραμματεύς και παρακαλώ να μας πείτε αν τις βεβαιώνετε.

(3K.).

(3A) 1/3 K.M. Z.B. 23-10-86

158

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως γιατί τότε ήταν πρόσφατα.

(Στο σημείο αυτό επιδεικνύονται στο μάρτυρα οι σχετικές καταθέσεις του).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Βεβαιώνετε τις καταθέσεις αυτές;

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Αναγνωρίζετε ότι είναι δικές σας;

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Και παρακαλώ στα πρακτικά να ση-

μειωθέτε ότι ο μάρτυς αναφέρεται στις καταθέσεις αυτές.

Αναφέρεστε στις καταθέσεις αυτές;

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως αναφέρομαι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Και βεβαιώνετε το περιέχομενό τους

ΜΑΡΤΥΣ. Ασφαλώς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ής αληθές;

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως ως αληθές.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Θα σας παρακαλέσω λοιπόν να ακού-

σετε τι γράφετε εδώ πέρα : " Δεν γνωρίζω εάν πρότε παρελήφθη το εν λόγω σήμα", ή μάλλον εδώ έχουμε ένα σήμα από το ΑΕΔ.

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Το οποίο εξεδόθη στις 12-05'

*[Signature]**[Signature]*

2/3 K.M. Z.B. 23-10-86

160

Λέγει εδώ, στην ερώτηση που σας κάνει ο κ. Αβραμίδης και ο κ.

Χονδρός Ισίδωρος: Στις 12.05' εξεδόθη το σήμα αυτό["] και σας θέτουν ως εξής το θέμα: "Ο ΑΕΔ εξέδωσε το υπ' αριθμό 212/21 σήμα στις 12.05.

Δηλαδή στα πρώτα 5 λεπτά της 20ης μέρας, ¹⁶⁰ Δια του σήματος τούτου καθορίζετο ότι από της 2ας ώρας ήτοι μετά 2ωρον περίπου θα αφικνούντο φίλια αεροσκάφη. Κατ' ενδείξεις το σήμα αφίχθη εις ΓΕΕΦ και παρεδόθη εις αίθουσα επιχειρήσεων μετά από 25' περίπου. Αι σχετικαί αντιδράσεις του ΓΕΕΦ εσημειώθησαν μετά πάροδον μεταξύ 25' περίπου. Δια της εκδόσεως αστραπιαίου σήματος προς τας μονάδας δια του οποίου εδεσμεύετο τα αντιαεροπορικά όπλα! Σας ρωτάνε: "Ποίος παρέλαβε από το όργανο των διαβιβάσεων το σήμα, πότε έλαβε γνώση ο τότε αρχηγός ΓΕΕΦ, τι διέταξε σχετικώς και διατί παρατηρήθηκε τοιαύτη καθυστέρηση; Ποίος είναι υπεύθυνος της τοιαύτης καθυστερήσεως;

¹⁶⁰ Απόκριση: Δεν γνωρίζω εάν ποτε['] παρελήφθη το εν λόγω σήμα υπό του τρίτου επιτελικού γραφείου["], που είσαστε εσείς["] και άν παρελήφθη και ποίος έλαβε τούτο, καθόσον και ουδέποτε έλαβον γνώση επί τοιούτου σήματος. Πλήν έχω την γνώμη ότι το π οίος παρέλαβε το σήμα["] το ο ΑΕΔ δηλαδή-είναι δυνατόν να ανευρεθεί διελέγχου του δελτίου παραδόσεως σημάτων του ΓΕΕΦ. Ως και άλλοτε κατέθεσα τόσον εγώ όσθν και

3/3 K.M.   Z.B.   23-10-86

161

ο παρακαθήμενός μου εν τη αιθούση επιχειρήσεων ΓΕΕΦ ταγματάρχης
 Επιτελίου
 Ειόνας πεζικού, τμηματάρχης του 3ου ΓΕΕΦ επί των σχεδίων και αντιε-
 εροπορικής αμύνης δια πρώτην φοράν ενημερώθημεν περί της έπι-
 αειμένης αφίξεως των φιλίων αεροσκαφών, προφορικώς, και δχι δια σήμα-
 τος ..."

ΜΑΡΤΥΣ. Ναι προφορικώς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). "Προφορικώς στις 1.30 στις 22-7-74 υπό του διοικητού αεροπορικής δυνάμεως Κύπρου" - από τον Καραστατή-
 ρα δηλαδή - οπότε και ευθύς υπό του γραφείου, του 3ου Επιτελίου,
 εξεδόθη το υπ' αριθμόν 88, στις 1.30, αστραπιαίο σήμα για την δέ-
 σμευση πυροβολῶν - Ακριβώς;

ΜΑΡΤΥΣ. Ακριβώς.

(3ΠΑ)

200

(3K)

1/3 ΠΑ ΜΠ 23-10-1986

162

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): 'Ωστε έχουμε λοιπόν - πώς λειτουργήσαμε όλοι μας , πώς λειτούργησε το ΑΕΔ - ένα σήμα του ΑΕΔ/φεύγει στα 5 πρώτα λεπτά της 22ας του μηνός από το ΑΕΔ , φθάνει μετά 25 λεπτά, δεν ξέρω γιατί και πώς στο ΓΕΕΘ , εσείς τρίτο επιτελικό γραφείο λαμβάνετε~~τελ~~ γνώση στις 1.30' το πρωί της ίδιας ημέρας .

ΜΑΡΤΥΣ: Από το διοικητή της Αεροπορίας .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ναί, προφορικά. Κατ τότε εκδίδεται στις 1.30' αστραπιαίο σήμα για τη δέσμευση των αντιεροπορικών. Δεδομένου δε ότι τα φίλια αεροπλάνα σας έλεγαν ότι θα έλθουν στις 2 η ώρα περίπου, καταλαβαίνετε~~τελ~~ πως ήταν το περιθώριο το οποίο άφηνε το επιτελείο εδώ, το ΑΕΔ, δύο ώρες παρά πέντε λεπτά και πιο ήταν το περιθώριο που αφήνασε εσείς μετά από τις 1.30' που πήρατε το σήμα δύο και αστραπιαίο νάναι για να δεσμευθούν τα αντιεροπορικά. Αυτή η ακθυστέρηση ασφαλώς συνετέλεσε στο να έχουμε αυτή την ....

ΜΑΡΤΥΣ: Την πρώτη του αεροπλάνου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Την πολύνεκρη τραγωδία της πτώσης του αεροπλάνου ακόμα και τη βλάβη των άλλων δύο αεροπλάνων . Εν συνεχεία τι έγιναν αυτά;

2/3 ΠΑ ΜΠ 23-10-1986

(63)

ΜΑΡΤΥΣ: Αχρηστεύτηκαν .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και την άλλη ημέρα στο αεροδρόμιο τι έγινε ;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν θυμάμαι .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν εκάησαν, κύριε Ξαρχά;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το θυμάμαι , κύριε Πρόεδρε .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν θυμάστε αν εκάησαν δύο αεροπλάνα του ελληνικού λαού;

ΜΑΡΤΥΣ: Θυμάμαι ότι έπεσε το ένα αεροπλάνο και ότι είχαμε τραυματίες .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τέλος πάντων.

Εγώ δεν έχω να ρωτήσω τίποτε άλλο. Ο κ. Περράκης έχει το λόγο.
 Άλλα νομίζω ότι ο μάρτυς δεν έχει να προφέρει τίποτα στην υπόθεση.
 ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Κύριε Ξαρχά , για τόση λίγη ώρα που πήγατε στην Κύπρο σωστά το είπατε ότι σας παραμελούσαν και έλεγαν ότι εσείς δεν ξέρετε. Λογικό όμως είναι ότι ύστερα από ότι επανολούθησε, το σχέδιο

"ΑΦΡΟΔΙΤΗ" σύγουρα θα το φάγατε με το κουτάλι - για να χρησιμοποιήσω την έκφραση - και σύγουρα θα προβληματιστήκατε αν αυτό το σχέδιο εφαρμόστηκε ή όχι . Είναι λογικό αυτό;

3/3 ΠΑ ΜΠ 23-10-1986

164

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν εφαρμόστηκε .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Κατ' αρχήν σωστά το λέω. Το μελετήσατε μετά;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Την επιτροπή δεν την ενδιαφέρουν ιδιαίτερες λεπτομέρειες για την ομάδα του τάδε διεκανέα ήλπι. Αλλά ούτε και η γενικότητα αν ήταν καλά εφαρμοσμένο το σχέδιο ή όχι. Θέλω να μας πεί τε μέχρι ποιου βαθμού εφαρμόσθηκε αναφέροντας και συγκεκριμένα περιε στατικά που βοηθούν προς τη μία κατεύθυνση ~~και~~ την άλλη.

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ πιστεύω ότι δεν εφαρμόστηκε το σχέδιο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Πείτε μας περιστατικά συγκεκριμένα. Όπως π.χ. το πρώτο τάγμα τάδε ήταν να ταχθεί 1000 μέτρα από τη θάλασσα και βρέθηκε την αρίστη ώρα 5000 μέτρα από την θάλασσα. Τέτοιας μορφής περιστατικά να μας πείτε .

ΜΑΡΤΥΣ: Οι μοίρες πυροβολικού ήταν στα στρατόπεδα,. Θα έπρεπε τα τάγματα να έχουν πάει στους χώρους αραίωσεως.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: 'Ενα - ένα αύριες μάρτυς . Οι μοίρες πυροβολικού που θα έπρεπε να είναι σε μία επίθεση;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όλα έπρεπε να είναι στους χώρους τάξεως.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Συγκεκριμένα επί του εδάφους . Πού έπρεπε να εί-
ναι ; *με*

483 ΠΑ ΜΠ 23-10-1986

165

ΜΑΡΤΥΣ:
Τι λέσας πώ που έπρεπε να είναι;
Αυτά φαίνονται μέσα στα σχέδια.

Και δεν μπορώ να τα θυμάμαι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Δεν επιμένω σ' αυτό. Θα ήθελα όμως να επιμείνω στον να συννεφοηθούμε τι εννοώ. Αν δε μου πείτε στην τάδε τοποθεσία, ούτε εγώ την ξέρω και δεν εχει σημασία. Αλλά ενδιαφέρει, είχαν μιά σχέση με τον πόλεμο ή δεν είχαν; Πού περήπου έπρεπε να ήταν και που ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ: Επαναλαμβάνω ότι ήταν στους χώρους στρατού του σμού όλες οι μονάδες. Καμία μονάδα δεν είχε πάει στους χώρους αραιώσεως.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Πείτε μας γρήγορα ποιές ήταν αυτές οι μονάδες;
Είπατε το πυροβολινό.

ΜΑΡΤΥΣ: Και το πυροβολινό και το πεζικό.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Ήταν στα στρατόπεδα μέσα.

(3ΠΑ)

1/3ΕΖ

(Ε.Σ.)

23.10.1986

166

Τα στρατόπεδα σε σχέση με το σχέδιο - γι' αυτό

σας λέω αν μπορούσατε νάτι να θυμηθείτε για το καθένα χωριστά,
 στρατόπεδο, τοποθέτηση, βάσει σχεδίου - Ήταν αποστάσεις των χιλίων
 μέτρων; Ήταν αποστάσεις των 20 χιλιομέτρων, των 100 χιλιομέτρων,
 των πόσων; Ήταν κοντά στο θέατρο των επιχειρήσεων, να χρησιμοποιήσω
 έτσι μια στρατιωτική ορολογία;

ΜΑΡΤΥΣ: Η Κυρήνεια είχε ένα τακτικό συγκρότημα με 3 τάγματα.

Οι άλλες οι μονάδες ήταν πίσω, κάτω προς τη Λευκωσία, οι μονάδες
 πεζικού. Αν είχε και μία μοίρα πυροβολικού επάνω, δεν θυμάμαι.

Οι άλλες οι μοίρες ήταν πίσω. Τα τεθωρακισμένα είχαν τελείως διαλυ-
 θεί από το πραξικόπημα. Δεν υπήρχαν τεθωρακισμένα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Μάλιστα. Καλά εγώ δεν το εξετάζω αυτό, είναι δεδομέ-
 νο, Άλλα, δι, τι υπήρχε, εν πάση περιπτώσει - άλλο θέμα εκείνο-
 αν ήταν ταγμένο.

ΜΑΡΤΥΣ: Οι εφεδρείες ήταν όλες πίσω, δεν είχαν προωθηθεί.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ : Τώρα, πείτε μου νάτι γενικότερο από το σχέδιο:

Προφανώς το σχέδιο θα προέβλεπε ότι ο εχθρός θα επιτεθεί από θάλασ-
 σα και από αέρα. Δεν υπήρχε άλλη προοπτική.

ΜΑΡΤΥΣ: Ασφαλώς.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Σε δι, τι αφορά το από θάλασσα, είχαν την ευχέρεια

2/3EZ. (Ε.Σ.) 23.10.1986

167

βρέθηκαν τα τμήματα εκεί κοντά που έπρεπε να είναι, που πρόβλεπε
το σχέδιο Αφροδίτη;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ θα αναφερθώ στις μονάδες του στρατού Ξηράς.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Προφανώς.

ΜΑΡΤΥΣ: Ανέφερα μόνο ότι υπήρχε ένα τακτικό συγκρότημα στην Κυρήνεια.

Άλλες δυνάμεις δεν είχαν προωθηθεί.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: ^{και} Ήταν αυτές μόνο. Ήταν / το στρατόπεδό τους στην
Κυρήνεια;

ΜΑΡΤΥΣ: Στο στρατόπεδο, στην Κυρήνεια.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Στο στρατόπεδό τους ήταν κι αυτές. Απλώς ήταν
στην Κυρήνεια το στρατόπεδο.

Της Λευκωσίας οι μονάδες προβλεπόταν να κάνουν άμυνα στη
Λευκωσία, μέσα σε μια απόβαση, ή στην παραλία. Πού θα πήγαιναν αυτές;

ΜΑΡΤΥΣ: Η κυρία προσπάθεια του εχθρού από το σχέδιο, είχε τοποθετηθεί,
δεν ξέρω για ποιό λόγο, στην Αμμόχωστο και όχι στην Κυρήνεια. Και εκεί
θα έπρεπε να ήταν και ο προσανατολισμός βασικά των δυνάμεων.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Αφού το είπατε, για πείτε μου: Το σχέδιο φάνηκε
πως ήταν καλό στην πρόβλεψή του, ή ήταν αποπροσανατολισμένο, άλλα πρό-
βλεπαν κι άλλα βγήκαν ύστερα;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ επί τρεις μέρες το μελετούσα, δεν μπόρεσα να βγάλω άκρη.

3/3ΕΖ. (Ε.Σ.) 23.10.1986

168

Αν και είχα κατέβει από το ΓΕΣ, από τα 30, που ήμουν χειριστής σχεδίων, δεν μπόρεσα να βγάλω άκρη και γι' αυτό είχα προγραμματίσει από Δευτέρα επισκέψεις στους διοικητές, μήπως μου το ξεκαθαρίσουν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Κύριε Βαρχά, εννοώ για μετά. Δεν εννοώ εκείνη την ώρα. Για μετά ένα μήνα, μια βδομάδα, όσο το μελετήσατε εκ των υστέρων.

ΜΑΡΤΥΣ: Μετά τελείωσε. Το σχέδιο ήταν για τις πρώτες μέρες, για την πρώτη αρούση.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Συμφωνήσατε μαζί μου ότι το είδατε μετά, έτσι από περιέργεια. Είχε τουλάχιστον καλή πρόβλεψη ή ανάποδα ;

ΜΑΡΤΥΣ: Τοποθετούσε την αύρια προσπάθεια στην Αμμόχωστο, ενώ η αυρία προσπάθεια των τούρκων τοποθετήθηκε στην Κυρήνεια.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Τώρα ας αφήσουμε τις ευθύνες. Έχει γίνει πολύ κουβέντα εδώ μέσα για τους διοικητές των μονάδων των επί τόπου πότε αμύνονται, άν πρέπει, περιμένουν διαταγή, κ.λ.π. Έχει πολυσυζητηθεί.

Εγώ αυτό που ήθελα να μου πείτε, που είναι μια γενικότερη κουβέντα,

αλλά πολύ σημαντική: Πόσο επηρέασε η διαταγή από πάνω, από το ΑΕΔ

δηλαδή, ότι δεν συμβαίνει τίποτα και ότι μην ανησυχείτε, αυτοσυγκρατηθείτε και όλες αυτές οι κουβέντες που έχουν ακουσθεί εδώ μέσα;

Πόσο είχε επηρεάσει κάτω, ώστε να μη ληφθούν αυτά τα μέτρα;

2004

4/3EZ.

(Ε.Σ.)

23.10.1986

16P

ΜΑΡΤΥΣ: Νομίζω ότι βασικώς επηρέασε, διότι ούτε επιστράτευση έγινε
 ούτε μονάδες προωθήθηκαν, ούτε μονάδες βγήκαν στους χώρους αραιώσεως.
 Άλλα ήταν και ένας άλλος λόγος, ο οποίος συνέτεινε, /είχε προηγηθεί
 το πραξικόπημα. Οι Κύπριοι ήσαν φοβισμένοι, διότι δεν ήξεραν από που
 να φυλαχθούν, από πέσω ή από μπρος, λόγω των διαφορών που υπήρχαν
 μεταξύ τους.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ : Τώρα, έχουμε αυτά τα δοσμένα, για να μη τα λέμε
 με λεπτομέρειες, τα εντελώς δοσμένα, εκ των προτέρων γνωστά και εκ των
 υστέρων επιβεβαιωμένα: Οι Τούρκοι έρχονται και σεις είπατε ότι τα ραν-
 τάρι ήδη έπιαναν, αλλά και πριν απ' αυτό, υπήρχαν πληροφορίες στα αρμό-
 δια κλιμάκια, στα υψηλά κλιμάκια, ότι γίνεται σλη αυτή η ιστορία, ότι
 πρόκειται να γίνει επίθεση. Πέστε μου, κύριε Σαρχά, τόσα χρόνια που
 έχουν περάσει -γιατί αν θέλετε αυτή είναι η καρδιά του προβλήματος,
 αυτό ζητάμε- τι συμπέρασμα βγάζετε εσεις απ' σλη αυτή την ιστορία;
 'Έχουμε τις πληροφορίες, ετοιμάζονται απέναντι, ξεκινούν - μάλιστα και
 ήποια ώρα φθάνουμε στη στιγμή που ξεκινούν- και εδώ πάνω λένε σταμα-
 τάτε, μην πολεμάτε δηλαδή τελικά. Πού έχετε οδηγηθεί τόσα χρόνια,

από τότε μέχρι τώρα;

(ο)

EZ 1/3 0

XM 23.10.86

170

ΜΑΡΤΥΣ: Θα μου επιτρέφετε να αναφέρω δτι είναι ένα ερωτηματικό που και εγώ έχω γιατί δεν μας αποδέσμευσαν από το βράδυ. Εφόσον είχα/τις πληροφορίες δτι οι Τούρκοι ετοιμάζονται για απόβαση, εφόσον εμείς δίναμε τα σήματα δτι οι νηοπομπές εκενήθησαν, γιατί δεν μας απερδεύμευσαν;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Το δσχηματικό ιύριε Ξαρχά είναι δτι δίλοι έχουμε ερώτημα και δίλοι οι μάρτυρες έχουν ερώτημα. Αν οάποιος μάρτυρας δεν στάσει αυτό το ερώτημα από ποιονθά το μάθουμε;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Εμείς θα κάνουμε την ιρίση μας.

(Στο σημείο αυτό την Προεδρική Εδρα ήταν απαλαμβάνει ο Αντιπρόεδρος της επιτροπής η.Πανσανίας Ζακολίκος.) ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Εντάξει εμείς. Άλλως εσείς ιύριε μάρτυρες, σαν δινθρωπος που τα ζήσατε τα περιστατικά δεν ακούσατε οάποια πληροφορία, οάποια κουβέντα που να σας οδήγησε να πείτε, αυτοί ήταν οι λόγοι;

ΜΑΡΤΥΣ: Εχω και εγώ ερώτημα, γιατί δεν μας επέτρεψαν τα στοιχειώδη μέσα αμύνης.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Το λογικό και το στρατιωτικό σωστό ποιό θα ήταν; Να σας έχουν δεσμευμένους;

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι. Θα ήταν να μας ενημερώσουν νωρίτερα να κάνουμε μια προειστράτευση, να προωθήσουμε τις μονάδες σε χώρους αρμόσεως, να προσανατολίσουμε εφεδρείες κλ.π

well

Σ.Σ.

2/30 XM 23.10.86

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ(Πανσανίας Ζακολίνος) Ο νύριος Βασιλειάδης έχει το λόγο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ. Είπατε δτι δεν ευρέθησαν οι μονάδες την ώρα της επιθέσεως στους χώρους αριώσεως. Ποιδς ευθύνεται για αυτό και γιατί δεν ευρέθησαν;

ΜΑΡΤΥΣ: Ανέφερα προηγουμένως δύο πράγματα. Είπα πρώτον δτι έπρεπε να εκδόσει ο ΑΕΔ σχετικές διαταγές. Εφόσον δεν εξεδόθησαν διαταγές θα έπρεπε κάποιος, ο οποίος ήταν διοικητής να αναλάβει πρωτοβουλίες.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ. Τα σχέδια προέβλεπαν δτι έπρεπε το ΑΕΔ να δώσει εντολές; Ήσασταν δεσμευμένοι, η διοικηση του ΓΕΕΦ κάτω εννοώ, να υπάρχει διαταγή ΑΕΔ για να βγούν οι μονάδες στους χώρους αριώσεως;

ΜΑΡΤΥΣ: Προϋστάμενο ιλιμάνιο του ΓΕΕΦ είναι το ΑΕΔ. Για να βγούν σε χώρους αριώσεως μπορούσε να διατάξει και ο διοικητής. Την έναρξη του πυρός το ΑΕΔ. Η έξοδος των μονάδων στους χώρους αριώσεως ασφαλώς γίνεται παθημέρινως. Και σήμερα μπορεί να γίνει έξοδος σε χώρους αριώσεως ή προώθηση μονάδων.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ. Δεύτερη και τελευταία ερώτηση: Είπατε δτι δεν εφηρμόσθησαν τα σχέδια επιχειρήσεως στην Κύπρο. Μπορείτε να μας πείτε από που προκύπτει δτι δεν εφαρμόστηκαν;

ΜΑΡΤΥΣ: Η διοικήση μάχης ήταν τελείως εκτός μάχης. Με το πραξικόπημα είχε τεθεί εκτός μάχης.

3/30 XM 23.10.86

172

Τα λίγα τεθωρακισμένα τα οποία υπήρχαν είχαν καταστραφεί γιατί ήταν
 T -34 του 3^{ου} Παγκοσμίου Πολέμου ήταν απηρχημένα και με το χρόνο που
 μεσολάβησε στο Προεδρικό ήλπι βγήκαν εκτός μάχης. Οι άλλες μονάδες
 είχαν υποστεί ήδη τραύμα στους εσωτερικούς δεσμούς, λόγω του πραξι-
 κοπήματος. Βέβαια, μετά μέ την εισβολή βγήκαν οι αξιωματικοί που ήταν
 χαρακτηρισμένοι Μακαρισιοί και πήγαν στις μονάδες, αλλά δεν έπαυε να
 υπάρχει η αμφιβολία μεταξύ του ενδιαφέροντος λοχαγού και των άλλων λοχαγών.
ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ. Αντιλαμβάνομαι δηλαδή ότι δεν εφημόρδησαν τα
 σχέδια, επειδή δεν υπήρχαν επαρκείς μονάδες, θχι από πλευράς αλλαγής
 πατευθύνσεως επιχειρήσεων διαφορετικής μορφής από τις προβλεπόμενες
ΜΑΡΤΥΣ: Και η αλλαγή της κυρίας προσπάθειας παίζει ρόλο, γιατί οι
 εφεδρείες ήταν προσανατολισμένες προς την Αμμοδχαστο. Με την αλλαγή
 της κυρίας προσπάθειας προς Κυρήνεια ήδη έπρεπε να είχε προϊδεαστεί
 το στρατηγείο και να τοποθετήσει τις εφεδρείες προς την περιοχή
 Κυρηνείας.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ(Παυσανίας Ζακολίκος) Ο νύριος Λιβανός έχει το λόγο.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Μόνο μία διευκρίνιση ούριε μάρτυς. Ακούσα στην
 έρωτηση την οποία έκανε ο προηγούμενος συνάδελφος την απορία σας
 και την δική του απορία στη δική σας απορία ότι διερωτάσθε και σείς

4/3 O XM 23.10.86

173

ακόμη γιατί δεν σας αποδέσμευσαν. Εδώ υπάρχουν δύο ενδεχόμενα ή
μέλλον είναι δεδομένα. Οι μεν Μπονάνοι, Γαλατσάνοι, Ιωαννίδηδες και
Σία λένε ανεπίσημα, όταν μας πουν επίσημα δτι εμείς διατάξαμε και οι
αλλοι δεν εξετέλεσαν. Θα τους ακούσω.

3σ

A handwritten signature consisting of a stylized 'X' or 'A' shape above a looped 'G' or 'J' shape. To the right, there is a cursive scribble that appears to be 'M' written twice.A handwritten signature consisting of a large, flowing 'Z' shape with a smaller 'G' or 'J' shape attached to its left side.

(40)

1/4 (σ) Δ.Γ.) 23-108-86

174

Εδώ υπάρχει ένα δεύτερο ερωτήματικό. Οτι οι ίδιοι δεν διέταξαν εσάς στην Κύπρο. Επομένως που θα μπορούσαμε να καταλήξουμε σε ποιό συμπέρασμα; Οτι επροδόθησαν οι διαταγές στον Μπονάνο, ή οι ίδιοι δεν έδωσαν διαταγές στην Κύπρο; Ποιό από τα δύο συμβαίνει;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ ξέρω ότι δεν εξεδόθησαν διαταγές.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Αρα λοιπόν, έχει την ευθύνη η ηγεσία των Αθηνών διότι δεν επέτρεψε την αποδέσμευση. Επομένως μη μας λένε ότι εμείς διατάζαμε και οι άλλοι δεν έπρατταν,

ΜΑΡΤΥΣ: Μα υπάρχουν χαρτιά εάν διέταξαν ή όχι.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Υπάρχουν χαρτιά;

ΜΑΡΤΥΣ: Εάν διέταξαν θα υπήρχαν τα χαρτιά.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Μα, ο ο. Αραπάνης ... ο ο. Παπανικολάου ισχυρίζονται ότι προφορικά εδίδοντο οι εντολές. Εσείς λέτε ότι υπάρχουν χαρτιά.
Πως το λέτε;

ΜΑΡΤΥΣ: Λέω 'οτι εάν είχαν διατάξει θα υπήρχαν τα σήματα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Εάν δεν υπάρχουν τα σήματα δεν ~~έχουν ενδοίχα~~.

ΜΑΡΤΥΣ: Ασφαλώς. Διότι/ένα τέτοιο σοβαρό πράγμα δεν είναι δυνατόν να γίνει πόλεμος χωρίς να υπάρχουν έγγραφα: διαταγές.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Ο ο. Φωτόπουλος έχει το λόγο.

2/4 (σ) Δ.Γ. 23 -10-86

125

ΧΡΙΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε Βαρχά, είσαστε ο διευθυντής του Τρίτου Επιτελικού Γραφείου.

ΜΑΡΤΥΣ: Για να βάλουμε τα πράγματα στην θέση τους διευθυντής Τρίτου Επιτελικού Γραφείου ήμουν κατά τον ΑΤΤΙΔΑ 2.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Οταν ξεκινήσατε και συναντήσατε τον κ. Κομπόζη είχατε αναλάβει;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Είχε φύγει ο προηγούμενος από τον οποίο παραλάβατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν τον βρήκα εκεί τον προηγούμενο, ήταν ο κ. Νικολαΐδης ο οποίος είχε αναλάβει την ΕΛΔΥΚ.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Είχατε διαβάσει, τα σχέδια;

ΜΑΡΤΥΣ: Ακριβώς.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Στην ουσία ήσαστε ο έπιχειρησιακός διευθυντής του Θεάρχου μάχης.

ΜΑΡΤΥΣ: Τύποις, όχι στην ουσία.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Αρα, λοιπόν, κατάτην προσωπική μου άποψη έχετε μία ευθύνη εξ' αυτών των καθηκόντων σας, Άιστι ούτε το πρώτο ούτε το δεύτερο γραφείο θα ήταν αρμόδιο για τον ~~Επιχειρησιακό~~ αγώνα, για τον πόλεμο.

3/4 (σ) Δ.Γ. 23-10-86

186

ΜΑΡΤΥΣ: Το τρίτο γραφείο παίρνει ορισμένα ερωτήματα τα οποία απορρέουν από τις εκτιμήσεις πληροφοριών τις οποίες γνωνει το δεύτερο γραφείο. Και λέει το ερώτημα: Θα επιτεθεί ο εχθρός; Αν ναι που και δια ποίας δυνάμεως; Αυτό απαντάει το δεύτερο γραφείο και λέει ότι επιτεθεί εκεί από τότε δια αυτής της δυνάμεως. Το ερώτημα μου δίδεται από τον διοικητή, το παίρνω εγώ και ως αρμόδιο τρίτο γραφείο, τα αναλύω και πηγαίνω την εισήγηση.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Εσείς δεν είχατε καμία πληροφορία δηλαδή.

ΜΑΡΤΥΣ: Ασφαλώς.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Και επομένως νομίζετε ότι δεν έχετε καμία ευθύνη.

ΜΑΡΤΥΣ: Μα ούτε και το δεύτερο γραφείο είχε πληροφορία ότι θα επιτεθεί ο εχθρός εκεί.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Που αποδίδετε την καθυστέρηση του σήματος ότι δηλαδή το γραφείο σας δεν έλαβε γνώση ύστερα από μιάμιση ώρα, αφού στις 00.05 το πρωΐ έφυγε το σήμα από το ΑΕΔ. Ήρθε σε σας. Εσείς το μάθατε από τον διευθυντή αεροπορίας στις μέσα και μισή.

ΜΑΡΤΥΣ: Από τον κ. Καραστατήρα.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Το πόρισμα το οποίο έγινε από τον κ. Αβραμίδην

4/4 (σ) 23-10-86

177

ή από τον κ. Χονδρό, που αποδίδετε τις ευθύνες;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν έχω υπόψη μου που κατέληξε το πόρισμα.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Δεν σας απασχόλησε μετά να μάζετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ έφυγα από την Κύπρο. Οι ανακοίνσεις είναι απόρρητες. Που

να το μάθω εγώ που και ποιός πήρε το σήμα τότε και τι το έκανε; Ως

έπρεπε ο Αβραμίδης ο οποίος έκανε την(ανάκριση να το βρεί και να

ξεκαθαρίσει το θέμα.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Ο κ. Παναγιωτόπουλος έχει το λόγο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Τι βαθμό είχατε τότε;

ΜΑΡΤΥΣ: Αντισυνταγματάρχης.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Μπορείτε να μας πείτε την εν συνεχείᾳ πορεία

σας στο στράτευμα; Μέχρι πότε μείνατε στην Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Στις 10 Οκτωβρίου έφυγα από τον τρίτο επιτελικό γραφείο,

παρέλαβα ένα τακτικό συγκρότημα το οποίο συνδέεται την πράσινη

γραμμή με την πόλη της Λάρνακας, και εν συνεχείᾳ από το δεύτερο 10ημερο

του Απριλίου παρέλαβα την τρίτη ανωτέρα, η οποία εκάλυπτε την πράσινη

γραμμή στη Λευκωσία. Ήμουν μέχρι το πρώτο 10ημερο του Σεπτεμβρίου

του '75.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Το 1975, δηλαδή δταν είχε επανέλθει ο
Μακάριο είσαστε εκεί;

5/4 (σ) 23-10-86

178

ΜΑΡΤΥΣ: Τότε παρέλαβα, επι^ν Μακαρίου.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ : Εν συνεχεία που υπηρετήσατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Στη χώρα και εν συνεχεία στη σχολή πεζικού Χαλκίδος.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Και φθάσατε στο βαθμό;

ΜΑΡΤΥΣ: Του υποστρατήγου.

ΛΟΣ:

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥ Και αποστρατευθήκατε;

ΜΑΡΤΥΣ :Το 1981. Από εινεί διαφαίνεται/

ότι εγώ δεν είχα σχέση με το πραξικόπημα, διότι δεν θα μου ανέθετε

ο Μακάριος την τρίτη ανωτέρα. Θα μου ανέθετε την τρίτη ανωτέρα έχοντας

σχέση με το πραξικόπημα;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Το αντελήφθην, Ευχαριστώ.

(σ) 1/4 Η ΦΤ 23.10.86

179

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, μου επιτρέπετε να κάνω μια ερώτηση στον κύριο μάρτυρα;

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): 'Οχι κύριε Περράκη.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Μία κύριε Πρόεδρε. Την θεωρώ σημαντική.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Δεν πειράζει την κύριε Πρόεδρε. Ας κάνει μια ερώτηση.

ΠΡΟΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Ορίστε, κύριε Περράκη. Άλλα μόνο μία.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Κύριε μάρτυρε, είπατε ότι το 2ο ΕΓ δεν είχε καμιά πληροφορία. Όμως εμείς εδώ έχουμε αντίθετες καταθέσεις, ότι τουλάχιστον υπήρχαν πληροφορίες όχι μόνο για την προηγούμενη ημέρα, αλλά ένα μήνα πριν υπήρχαν πληροφορίες ακριβείς, που πηγαίναν αρμοδίως. Και πολύ ακριβείς μάλιστα για το ώρασιμο 12ωρο ή 24ωρο αν θέλετε, σήματα κλπ.

Μπορείτε να μας δώσετε μια εξήγηση τί γινόταν αυτά τα σήματα; Ποιός τα έπινε γε δηλαδή; Πού πηγαίναν;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είπα ότι το 2ο Ε.Γ. δεν είχε πληροφορίες. Ήπα ότι σε μας δεν ήρθαν από το 2ο Ε.Γ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Πού πνιγήκανε αυτά;

ΜΑΡΤΥΣ: Οπωσδήποτε η δραστηριότητα και η παρουσία των Τούρκων αξιωματικών στην Κύπρο ήτο εμφανέστατη κάθε μέρα. Προς θεού. Και οι Τουρκο-κύπριοι ήσαν οργανωμένοι σε μονάδες τακτικού στρατού με Τούρκους αξιωματικούς. Αυτά ήταν γνωστά.

2/4 Η ΦΤ 23.10.86

180

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Τώρα το ώρισμο δωρο, το εντοπίζω ακόμα πιο κοντά.

Ήρθαν συγκεκριμένες πληροφορίες σε σήματα. Σε σας έφθασε ηάτι από αυτά;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ δεν έπαιρνα απ' αυτά τα σήματα. Εγώ ήμουν 3ο Ε.Γ. Τα σήματα αυτά πήγαν στο 2ο Ε.Γ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Άρα τα σήματα αυτά πήγαν στο 2ο Ε.Γ.;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω. Θα πρέπει να σας ενημερώσουν οι επιτελείς του 2ου Ε.Γ. Ο Μπούρλος έχει σκοτωθεί.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίνος): Κύριε μάρτυς, τελειώσαμε με την κατάθεσή σας. Θα παρακαλέσω αύριο το πρωΐ, μετά τις 9, να έλθετε εδώ και συγκεκριμένα στο 140 γραφείο να διαβάσετε την κατάθεσή σας και να την υπογράψετε.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα, κύριε Πρόεδρε.

(Στη συνέχεια αποχωρεί ο μάρτυς κ. Ζαρχάς).

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίνος): Θα προχωρήσουμε με την εξέταση του μάρτυρος, κυρίου Συρμόπουλου.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, πριν έρθει ο κ. Συρμόπουλος, τί έγινε με το θέμα του Παπαπούτσου;

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίνος): Μάλιστα κύριε συνάδελφε. Η πρόταση είναι η εξής: Στις 30/10 πού έχετε κοινοβουλευτική ομάδα, θα έλθουν

3/4 Η ΦΤ 23.10.86

181

στις 10,30' οι μάρτυρες να ορκισθούν, να πάρουμε τα στοιχεία, να αποχωρήσουν, να τους έχουμε κάτω και όταν τελειώσετε να τους καλέσουμε να συνεχίσουμε την εξέταση. Συμφωνείτε;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Μόλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Παρακαλώ να προσέλθει ο μάρτυς, ηύριος Συρμόπουλος.

(Στο σημείο αυτό εισέρχεται στην Αίθουσα ο μάρτυς η. Συρμόπουλος)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Κύριε μάρτυς, θα παρακαλέσω να μου απαντήσετε στα ερωτήματά μου σχετικά με τα στοιχεία της ταυτότητός σας.

ΕΠΩΝΥΜΟ: Συρμόπουλος.

ΟΝΟΜΑ: Κωνσταντίνος.

ΟΝΟΜΑ ΠΑΤΡΟΣ: Βασίλειος.

ΟΝΟΜΑ ΜΗΤΡΟΣ: Κωνσταντίνα.

ΤΟ ΓΕΝΝΟΣ: Μπαλοπούλου.

ΤΟΠΟΣ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ: Μαυρομάτι Ιθώμης Μεσσηνίας.

ΕΤΟΣ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ: 1923.

ΤΟΠΟΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ: [REDACTED] 29. Αθήνα.

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ: Απόστρατος ταξίαρχος.

ΘΡΗΣΚΕΥΜΑ: Χριστιανός Ορθόδοξος.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Είσθε έγγαμος, κύριε μάρτυς;

[Signature]

[Signature]

4/4 Η ΦΤ 23.10.86

182

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Παιδιά έχετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα. Έχω ένα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Θα παρακαλέσω τώρα κύριε μάρτυς να θέσετε την δεξιάν σας επί του Ιερού Ευαγγελίου και να δώσετε τους νευνομισμένο όρκο, που προβλέπει η Ποινική Δικονομία. Και παρακαλώ τους αυρίους συναδέλφους να εγερθούν.

(Στο σημείο αυτό ο μάρτυς δίνει τον ακόλουθο όρκο):

"Ορκίζομαι ενώπιον του Θεού να είπω ενσυνειδήτως όλην την αλήθειαν και μάνον την αλήθειαν χωρίς να προσθέσω ούτε να αποκρύψω τις".

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Πείτε μου, κύριε μάρτυς, πότε πήγατε στην Κύπρο.

ΜΑΡΤΥΣ: Τον Σεπτέμβριο του 1973.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Τί βαθμό είχατε;

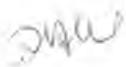
ΜΑΡΤΥΣ: Ήμουνα αντισυνταγματάρχης. Και εκεί, μετά από λίγους μήνες, προηγήθην.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Από την αρχή που πήγατε στην Κύπρο, σε ποιά μονάδα τοποθετήθηκατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Ως Διοικητής της 4ης Ανωτέρας Τακτικής Διοικήσεως.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Μιλάμε για την Διοίκηση που είχε

5/4 Η ΦΤ 23.10.86

183

ευθύνη στην Λεμεσόσ;

ΜΑΡΤΥΣ: Δύο επαρχίες, την Λεμεσό και την Λάρνακα. Άυτές ήταν υπό τη δικαιοδοσία της 4ης Λινωτέρας Διοικήσεως.

A handwritten signature is on the left, consisting of stylized letters and a large 'X'. To its right is the file number '183' in a large, bold, sans-serif font. To the right of '183' is '(447)' followed by a small sketch of a building with a chimney.

(4H) 1/4 Ω (Θ.Σ.) 23-10-86

184

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) . Δεν μετακινηθήκατε καθόλου από την περιοχή εκείνη ;

ΜΑΡΤΥΣ . 'Οχι, δεν είχα μετατεθεί . Ήμουνα υπό μετάθεση .

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) . Δηλαδή, κ. Συρμόπουλε, σε αυτή την περιοχή σας βρήκε και το πραξικόπημα κατά του Μακαρίου και η τουρκική εισβολή ;

ΜΑΡΤΥΣ . Μάλιστα, στην ίδια .

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) . Μετά το πραξικόπημα κάνατε ηάποια αναφορά για τα γεγονότα της Κύπρου, όπως έκαναν και άλλοι συνάδελφοί σας, όταν επίστρεψατε στην Ελλάδα, η οποία - πρωτοφανές - δεν φέρει καμία ημερομηνία ...

ΜΑΡΤΥΣ . Μπορεί να το ξέχασα, πάντως έγινε στη Λάρισσα .

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) . Είναι 13 φύλλα και υπογράφετε από σας . Θα σας επιδειχθεί για να μας πείτε απλώς και μόνο ότι είναι αυτή και αν την αναγνωρίζετε .

(Ο γραμματέας επιδεικνύει την παραπάνω αναφορά στον μάρτυρα) .

ΜΑΡΤΥΣ . Αυτή είναι .

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) . Επομένως γνωρίζετε και επιβεβαιώνετε το περιεχόμενό ταχς .

ΜΑΡΤΥΣ . Μπορεί ίσως να έχω κάνει κανένα λαθάκι σε μέρες, ώρες κ.λπ.

ταχς

λαγ

2/4   Θ.Σ.

(Θ.Σ.)

23-10-86

185

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίνος). Πότε φύγατε από την Κύπρο,
κύριε μάρτυς ;

ΜΑΡΤΥΣ . Λίγες μέρες μετά την τουρκική εισβολή . Δεν θυμάμαι ακρι-
βώς τώρα την ημέρα .

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίνος). Μετά την αποχώρησή σας από την
Κύπρο σε ποιές μονάδες τοποθετήθηκατε εδώ ;

ΜΑΡΤΥΣ . 'Οταν ήλθα εδώ στην Αθήνα, κατά ένα περίεργο τρόπο ήμουν
υπό δυσμένεια και τοποθετήθηκα στην ιστορία στρατού . 'Οταν το
είδα αυτό εξειμάνην και εφώναζα , γιατί εκεί βάζουν αυτούς που είναι
τρόπο τινά για διώξιμο . Αντέδρασα πάρα πολύ γιατί το θέωρησα πολύ
δύσκολο για μένα .

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίνος). Πότε αποστρατευθήκατε ;

ΜΑΡΤΥΣ . Το 1975 , το καλοκαίρι νομίζω .

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίνος). Με βαθμό ταξιάρχου σαν αποστρα-
τ ευτικό βαθμό ;

ΜΑΡΤΥΣ . Εμείς τότε προαγόμεθα και μετά αποστρατεύμεθα . Τους
λέγαμε μέντι ταξιάρχους .

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίνος). Κύριε μάρτυς , στο πραξικόπημα
κατά του Μακαρίου είχατε καμία αναμειξη ;

ΜΑΡΤΥΣ . Καμιά ούτε γνώση , ούτε πληροφορία , ούτε διαταγή . Καμιά,

3/4

Ω

(Θ.Σ.)

23-10-86

186

Αντιθέτως, όπως θα ξέρετε, την ίδια περίπου ώρα που εκεί γινόταν
 το πραξικόπημα, εμάς στην Ανωτέρα, που συνεχίζαμε τα κανονικά
 μας ιαθήκοντα, μας ιτύπησαν στρατεύματα επικουρικά και η αστυνομία
 που ήταν απεναντί μας στα 100 μέτρα, μας συνέτριψαν, μας σκότωσαν.
 Σκότωσαν τον ταγματάρχη Ζερβό, τον εξετέλεσαν τσάμπα και βερεσέ,
 και τον ταγματάρχη Γιαννάτο τον τραυμάτισαν όταν βγήκε στο παράθυρο
 να δει τι τρέχει. Δεν είχαμε ιδιαίτερα μέτρα ασφαλείας, γιατί δεν
 το θεωρούσα σκόπιμο να ασχοληθώ με μέτρα ασφαλείας έναντι της αστυ-
 νομίας (που τουλάχιστον) ήταν απέναντι. Και μας ιτύπησαν αιφνιδια-
 τικάς, αναιτίως, αλλά και ασκόπως. Γιατί, ο λόχος διοικήσεως που
 υποστήριζε την 4η Ανωτέρα, που αποτελείτο από 30 άνδρες με διάφορες
 ειδικότητες, έμενε μέσα στην αστυνομία. Εκεί ήταν τα καταλύμ-
 ματά των, η αποθήκη με τα πυρομαχικά των, τα όπλα των, τα πάντα
 και έρχονταν με τα μολύβια τους το πρωί' και γράφανε. Αιόλα δεν
 μπορώ να εξηγήσω γιατί μας ιτύπησαν. Και τόσα χρόνια ψάχνω στις
 αγρύπνιες μου την νύκτα να βρω γιατί μας ιτύπησαν. Δεν είχαμε κα-
 νένα λόγο να ασχοληθούμε με πραξικοπήματα και τέτοιες αηδίες.

(42)

49

~~11/3~~ Z. M.A. 23.10.86

187

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) Τα γνωρίζουμε αυτά τα έχετε καταδέ
σει .

Πείτε μου κάτι άλλο: Είχατε εμπλακεί καθόλου στις επιχειρήσεις
κατά των Τούρκων στο θέρετρο της απόβασης , σε εκείνο το μέτωπο;
Είχε καμια εμπλοκή η μονάδα σας;

ΜΑΡΤΥΣ. Βγνοείτε στην περιοχή Κυρήνειας;

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) Κυρήνειας και μετέπειτα.

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι, αλλά αποστέλλαμε 4 τάγματα πεζικού επιστρατεύσεως.

*Ευγενίδης
Συντάκτης
Καθηγητής
Καθηγητής
Σ.Τ.Ο. Ι.6.6.2
Ε.Λ.Σ.
Ε.Λ.Σ.
Ε.Λ.Σ.*

Εντοχήσαμε ~~την απωτέλεσμα~~,

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) Έστις δεν πήγατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν πήγαμε καθόλου.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) Δηλαδή, τις όποιες επιχειρήσεις
κάνατε εσείς μετά την τουρκική εισβολή ήταν εκκαθάριση των θυλάκων
γύρω από τη Λευκόδ.

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα . Όλη τη Λευκόδ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) Αρα, δεν έχετε αντίληψη του τι
έγινε στο μέτωπο της απόβασης .

ΜΑΡΤΥΣ. Εκ πληροφοριών.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) Πληροφορίες δεν μας χρειάζονται,

Ε.Λ.Σ. Ε.Λ.Σ. Ε.Λ.Σ.

2/3 Z. M.A. 23.10.86

108

έχουμε άλλους να μας τις πουν.

Πείτε μου κάτι αλλο τώρα: Στην έκθεσή σας εκείνο που μου κάνει εντύπωση είναι το εξής. Λέτε: "Μεγίστη δυσχέρεια εγγίζουσα τα όρια της διοικοφθοράς προεκλήθη εκ της ανωνύμου και πιθανώς διοθείσης ανευθύνως από του ραδιοφώνου εντολής γενικής επιστρατεύσεως και διαταγής όπως άπαντες οι έφεδροι προσέρχονται αμέσως εις τας μονάδας επιστρατεύσεώς των". Και εξηγείτε τι έγινε από κει και κάτω. Κομωδία.

Αυτή την ανακοίνωση στο ραδιόφωνο για επιστράτευση δεν την έβγαλε κάποιος διοικητής; Δεν την έβγαλε ο Γεωργίτσης; Δεν την έβγαλε κάποιο όργανο.

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως θα εδόθη κάποια εντολή.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίνος) Ποιός την έβγαλε;

ΜΑΡΤΥΣ. Ποιός, δεν ξέρω. Άκουσαν το ραδιόφωνο-δεν το άκουσα προσω

πικώς- που έλεγε: "'Όλοι οι εκπαιδευθέντες και δυνάμενοι να φέρουν

όπλα να πάνε στις πλησιέστερες αρχές". Οπότε εμείς ~~είμαστε~~ 1.600

Επικεκυρώνομενοι και ήλθαν 16.000 με τα αυτοκίνητά τους -όπως είχαν οι Κύπριοι- κατέκλυσαν τα πάντα δεν μπορούσε να περάσει μύγα . Χρειάστηκε τότε να αποφασίσουμε τι να κάνουμε. Να δημιουργήσουμε εμπειρικώς σημεία...

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίνος). Κύριε μάρτυς, για να μη φάμε το χρόνο μας. Βέρουμε τι έγινε. Εγώ ρωτάω το εξής: Δεν ζητήσατε επιβε

B

200

λα
X

3/3 Z. M.A.: 23.10.86

189

βαίωση αυτής της τόσο σοβαρής εντολής; Αρκεστήκατε δηλαδή σε μια προβοκάτσια πιθανόν από ραδιοφώνου εσείς ο διοικητής;

Δεν κάνατε ένα σήμα "έχουμε επιστράτευση, δεν έχουμε"; Ανοίξα τε κάποιο ραδιόφωνο απλώς;

ΜΑΡΤΥΣ. Και να ζητούσαμε, κύριε Πρόεδρε, επιβεβαίωση δεν είχε καμια αξία, αυτοί είχαν έρθει.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίνος) . Είχε γίνει το κακό δηλαδή.

ΜΑΡΤΥΣ. Ναι, είχε γίνει. Δεν μπορούσαμε να το λύσουμε.

Αν θέλετε να πληροφορηθείτε πώς έγινε αυτή η αιτοκέντρωση σας λέω ότι κατόπιν σκέψεως έβαλα γραφεία εδώ εκεί κι εκεί και έδινα απολυτήρια εως ότου να κρατήσουμε τις δυο τελευταίες τάξεις.

Τους έδιναχνα αμέσως και δε φεύγανε. "Όχι δεν φεύγουμε θα μας πάνε στρατοδικείο". "Βρε φευγάτε", τίποτε. Τους έδινα πρόχειρα απολυτήρια για να φύγουν οι περισσότεροι σιγά-σιγά μέσα στις πολύτιμες ώρες για να μπορέσουμε να κυκλοφορήσουμε —

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίνος) Πείτε μου κάτι άλλο, κύριε μάρτυς,

Από το ΣΑΚ, από το Σχέδιο Αμύνης Κύπρου, η αποστολή της μονάδας σας ήταν οι θύλακες;

ΜΑΡΤΥΣ. Οι θύλακες ήταν από τον καιρό της ειρηνής. Ήταν πολεμική αποστολή. Περίσσευτη των τουρκικών θυλάκων στις εστίες.

4/3 Z. M.A. 23, 10, 86

190

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Λέω κάτι αλλο:

Υπήρχε να σχέδιο αμύνης Κύπρου ...

ΜΑΡΤΥΣ. Υπήρχε ένα σχέδιο που αν γινόταν κάτι, έπρεπε να σπεύσουμε για να απαλεψουμε τους θύλακες τους τουρκικούς και τις εστίες.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος) Μάλιστα. Πείτε μου το εξής τώρα:

Πήρατε εντολή "εφαρμόσατε σχέδιο ΑΦΡΟΔΙΤΗ", ή οπως το ονομάζατε και επιτεθήκατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Πήρατε έγγραφο εντολή τέτοια;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι, τότε δεν λειτουργούσαν τα έγγραφα. Δεν υπήρχε επικοινωνία με τη λευκωσία. Οι τούρκοι είχαν την Κοφίνου και είχαν κόψει το δρόμο.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Ούτε τηλεφωνική;

ΜΑΡΤΥΣ. Τηλεφωνική δεν υπήρχε την ημέρα του πραξικοπήματος και την επομένη. Ούτε τηλεφωνική ούτε διασυρμάτου ούτε τίποτε άλλο.

Βάλαμε εμείς εκεί να δούμε τι γίνεται και τους εφεδρικούς και τους πολεμικούς αώδικες για να πιάσουμε. Δεν πιάναμε καθόλου.

Δεν ξέραμε δηλαδή τι γίνεται. Ούτε εντολή πήραμε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Άρα, να συμπεράνω ότι εσείς κινηθήκατε βάσει των σχεδίων για τους Τούρκους.

QWV
Lay

5/3 Z. M.A. 23.10.86

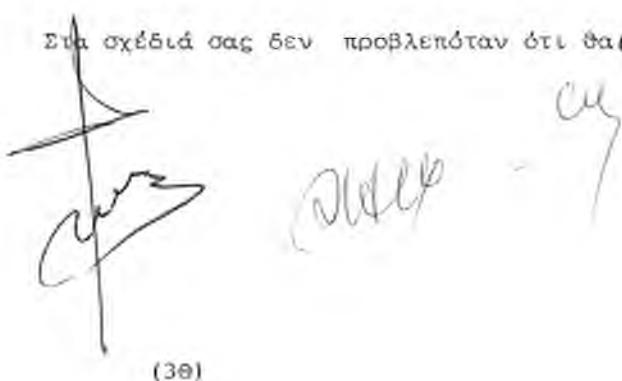
191

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως, για τους Τούρκους. Αλλά επενέβησαν οι Εγγλέζοι ...

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Αυτό ήθελα να σας πω.

Λέτε στην έκθεσή σας ότι ακριβώς από τις ενέργειες εκκαθάρισης των θυλάκων δημιουργήσατε ορισμένα προβλήματα με τους Εγγλέζους.

Στα σχέδια σας δεν προβλεπόταν ότι θα δημιουργούντο αυτά;

(4Z)
1/20 Δ.Β. 23.10.86

192

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι, δεν προεβλέπετο καθόλου.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκης). Γιατί;

ΜΑΡΤΥΣ. Γιατί αυτοί που κατήρτισαν τα σχέδια, δεν έβαλαν αυτόν τον φοβερό παράγοντα, ότι θα μας κάνουν τελεσίγραφο οι Εγγλέζοι...

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκης). Μα, αφού είχατε 3.000 Εγγλέζους στους θύλακες μέσα.

ΜΑΡΤΥΣ. Είχαμε πολίτες Εγγλέζους.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκης). Μα γι' αυτό ακριβώς!

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτοί ήθελαν τώρα να τους πάρουν, φαίνεται για να μη σκοτωθούν ...

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκης). Δεν ήταν λογικό αυτό που ήθελαν οι Εγγλέζοι, να πάρουν τους πολίτες τους;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι, δεν ήταν. Γιατί τους αφήναν εκεί, αν νομίζαν ...

Αυτοί άλλωστε είχαν πληροφορίες, ήξεραν, κατά τη γνώμη μου χωρίς να είμαστε βέβαιος, περίπου τέλια γίνεται. Γιατί με σταμάτησαν την ώρα που επετίθέμην κατά του Τουρκικού θύλακος με τελεσίγραφο του στρατηγού Μπάτλερ ότι "Η σταματάς αμέσως, ή σου επιτίθεμαι με αεροπορία, τανκς, πυροβολικό και όλα τ'άλλα";

Και ενώ ήμουν ακάλυπτος κατά εκεί, δεν είχαμε και δυνάμεις στην Κύπρο, τίποτε. Σκεφθείτε ότι το τάγμα Λεμεσού που λέμε είχε

QJU

OY

2/βθ Δ.Β. 23.10.86

193

130 άνδρες. Απ' αυτούς, βγάλτε 20 απώλειες σε άδειες, νοσοκομεία κ.λπ. Το μέγιστο μέρος είχε την περίσχεση των θυλάκων και εστιών των Τούρκων. Και έμεναν οι μάγειροι, οι αγγελιοφόροι. Δεν είχαμε δυνάμεις. Να πείτε ότι είχαμε τάγμα ελληνικό! Ούτε αξιωματικούς 'Ελληνες είχαμε. Και τα όπλα που έπαιρναν, που έγινε η αφορμή όλης αυτής της ταραχής που ήλεψανε προηγουμένως, που γράφω εκεί...
 Αφού ο αξιωματικός μόνο διοικητής ήταν. Διοικητής, αν είχε και κανέναν. 'Ολοι οι αποθηκάριοι, λοχίες επιλοχίες, ανθυπολοχαγοί, δύοι ή τρεις Κύπριοι, οι οποίοι, πού ξέραμε εμείς, πού και σε ποιό κόρμα ανήκουν.

Ο πληθυσμός εκεί φθινόπερ σε εμφύλιο πόλεμο. Από την πρώτη μέρα που κατέλυσα στο ξενοδοχείο στην παραλία της Λεμεσού, τη νύχτα έντρομος σηκώθηκα, γιατί ακουγόντουσαν εκρήξεις. 'Όχι όπως εμείς εδώ καμιά εκρηκτική στη χάση και στη φέξη. Εκρήξεις, 25 τη νύχτα!
 Σηκώνοματι και ρωτάω τον ξενοδόχο: Τί γίνεται, πόλεμος γίνεται;
 Και μου λέει: "Α, κοινήσου ήσυχος, εδώ αυτά τα έχουμε καθημερινά."

Κάθε βράδυ, εκτός εξαιρέσεων. Τότε αγησυχούσαμε πιά όταν δεν γινόταν καμία έκρηκη και λέγαμε "Τί συμβαίνει;". Κάθε βράδυ σκάγιανε βόμβες, αυτοκίνητα....

Εμείς δε, η εθνική φρουρά, προσπαθούσαμε να καθήσουμε επί

3/Ζ Α.Β. 23.10.86

194

σχοινίου ακροβάτου. Ούτε από εδώ, ούτε από εκεί. Τί θέλουν τούτοι οι άνθρωποι; Τί διάολο μας φωνάζουν εδώ πέρα; Ειλικρινά σα γλέω, κύριε Πρόεδρε, όλοι οι αξιωματικοί ήθελαν να φύγουν το συντομότερο. Ήταν οικογενειάρχες, επαγγελματίες. Τί ήθελαν και έμπλεξαν μέσα σ' αυτόν τον Κυκεώνα;

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Μισό λεπτό. Οι περισσότεροι συνδελφοί σας, σαν ένα λόγο για το πραξικόπημα κατά του Μακαρίου, ανέφεραν ότι ήταν η απόφαση του Μακαρίου να φύγουν οι 'Ελληνες αξιωματικοί. Σεις μας λέτε εδώ ότι όλοι θέλατε να φύγετε. Ποιό απ' τα δύο είνατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Κατ αυτό, το γράφω.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Σύμφωνοι. 'Ομως, εσείς λέτε; "Μακάρι να φεύγαμε". Οι άλλοι μας λέγανε ότι, επειδή τους διώξανε, ήδηναν το πραξικόπημα,

ΜΑΡΤΥΣ. Ορκίστηκα να πω την αλήθεια και να είστε βέβαιος ότι θα πω διττέρω, ούτε λιγότερα ούτε περισσότερα.

Μέχρι 2 μηνες νωρίτερα, πηγαίναμε μια χαρά. 'Ολοι μας σγαπούσαν. Και εδώ που τα λέμε, όλοις ο υπριακός στρατός φόραγε το πουλί της επαναστάσεως. Παντού ήταν τα πουλιά ιρεμασμένα, δεξιά και αριστερά. Σε πανηγύρια, σε γιορτές ερχόταν όλο το επίσημο ιράτος. Δεν είχαμε αντίδραση πουθενά. Η μόνη αντίδραση, ξέρετε

§ 30 Δ.Β. 23.10.86

195

ποιά ήταν; Και δεν θα την πιστέψετε, κύριε Πρόεδρε. 'Ότι στους τούχους όλη τη νύχτα ήταν γραμμένα "Κάτω η χούντα, Γρίβας Διγενής".

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Μπλέξαν τα πουλιά.

ΜΑΡΤΥΣ. Και όταν πρωτοπήγα, είπα: "Τί γίνεται εδώ μέσα; Ποιός είναι με ποιόν; Δεν ξέραμε τί γινότανε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος). Πείτε μου τώρα κάτι αλλο ουσιαστικό.

Από την ώρα που σας έστειλε το τελεσίγραφο ο 'Αγγλος στρατηγός, τί ενέργειες κάνατε εօεις;

ΜΑΡΤΥΣ. Αμέσως διέταξα στάση. 'Εστειλα δηλαδή αγγελιοφόρους, με αυτοκίνητα να τους πουν: "Σταματήστε, μην κουνιέται κανείς. Εκεί πού είστε. Ούτε βολή, ούτε τίποτε". Και δεν πέρασε μισή ώρα, τα είχαν έτοιμα, με χιλιάδες ταξί, αυτοκίνητα και τρακτέρ, κατόρθωσαν και πήραν και τον τελευταίο 'Αγγλο και τους πήγαν μέσα στις βάσεις τους. Μας καθυστέρησαν μέχρι τις 8.00'.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Δεν ενημερώσατε κανένα προϊστάμενό σας;

ΜΑΡΤΥΣ. Γι' αυτή την ενέργεια, πήρα τηλέφωνο το ΓΕΕΦ και είπα ότι: Οι Εγγλέζοι μου κάνουν αυτό. Τί να κάνω; Μου έταξαν προθεσμία μία ώρα. Και μου λένε: "'Αστους, τί να κάνουμε?'. Η μασταν σε αδυναμία να αντιδράσουμε.

(4BA)

30 1/4BA Z.B. 23-10-86

196

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίνος). Τίποτα άλλο, κύριοι συνάδελφοι.

Θέλει να κάνει κανείς ερώτηση;

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, παρακαλώ το λόγο.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίνος). Ορίστε, κύριε Παυλίδη.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Κύριε μάρτυς, πόσο μείνατε τη λεμεσό ως

διοικητής της 4ης ανωτέρας τακτικής διοικήσεως;

ΜΑΡΤΥΣ. Έμεινα από τον Σεπτέμβριο μέχρι τον Ιούλιο.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Πότε επρόκειτο να μετακινηθείτε;

ΜΑΡΤΥΣ. Τότε.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Πότε ακριβώς; Πέστε μου ημερομηνία.

ΜΑΡΤΥΣ. Την ώρα εκείνη που έγινε το πραξικόπημα, πήρα τηλέφωνο
— είχα μαζέψει τα πράγματά μου—στο επιτελείο και είπα δτι θέλω
αύριο άδεια να βρώ ένα σπιτάκι. Και σκεφτόμουν την άλλη μέρα το
απόγευμα να υπογράψω το πρωτόκολλο.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Στις 15 έγινε το πραξικόπημα. Εσείς στις 15
επρόκειτο να μετακινηθείτε;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι. Θα πήγαινα στην Λευκωσία. Ζήτησα για την επομένη.

Εν τω μεταξύ ενημερωνόταν ο Ρόσης.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Ο αντικαταστάτης σας.

ΜΑΡΤΥΣ. Ο κύριος Ρόσης ενημερωνόταν επί των πολεμικών σχεδίων αλπ.

ΑΡ

εγ

2/4BA Z.B. 23-10-86

197

Και σκόπευα εγώ να πάω αύριο να ~~βρώ~~ στιτάκι να υπογράψω τα πρωτό-
κολλα και μεθαύριο να φύγω.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Τι ώρα εξεδηλώθη το πραξικόπημα;

ΜΑΡΤΥΣ. Στη Λευκωσία δεν ξέρω ακριβώς, γιατί δεν μπορώ να είμαι
βέβαιος.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Εμείς ξέρουμε ότι ήταν στις 8 η ώρα το πρωτό-
κολλα πούμε.

ΜΑΡΤΥΣ. 'Ας πούμε 8.10' .

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. 'Ησασταν στο στρατηγείο εκείνη την ώρα το
πρωτό-κολλα πούμε.

ΜΑΡΤΥΣ. Είχα πάει στις 7.55', έπινα τον καφέ μου. ~~μεταπομέφερε~~ ο υπα-
σπιτής να δώ τα εισερχόμενα χαρτιά. Την ώρα εκείνη λοιπόν που έπινα
τα καφεδάκι μου, ~~κτυπούσαν~~ οι σειρήνες. Λέω;^Π Τι τρέχει; Πρωΐ-πρωΐ
^{κάνουν δοκιμές;} Και πήρα την αστυνομία απένταντι και λέω δώσε μου
τον διοικητή μου.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Τι ήταν απέναντι;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Ήταν η αστυνομία. 'Ήταν ένα τεράστιο ητέριο αποικιακού
ρυθμού 3όροφο με ~~μπεζεστενχι~~ στη μέση ανοικτό. Αυτοί είχαν βάλει
παντού τσιμέντα και τα είχαν οχυρώσει. Και εγώ έλεγα, αφού οι Τούρ-
κοι είναι κατά κεί, τι κάνουν προς τα δώ. Δεν πειράζει όμως, η υπη-

210

3/4BA   Z.B.   23-10-86

198

ρεσία μας έταξε εδώ. Ένα φανταράκι είχαμε στην πύλη του Κακογιάννη, τον εγγονό του Σέρ Κακογιάννη, άν έχετε ακούσει, ο οποίος σώθηκε, διότι έπεσε κάτω στη γή και δεν τον γάζωσαν οι σφαίρες.

Αοιδόν πήρα και μου είπε ¹¹ μάλιστα να μιλήσεις με τον διοικητή μου, με τον οποίο είχα σχέσεις ενημερωνόμασταν. Την προηγούμενη μου έλεγε ότι οι Τούρκοι είναι σε πλήρη επιστράτεσυ, έχουν βγάλει τα όπλα τους, τα έχουν στον κήπο της Μαρίας ήλπι. Την ώρα εκείνη στάθηκαν 6 αυτοκίνητα με επικουρικούς, αυτούς που φορούσαν τους μαύρους μπερέδες, μπροστά, με ανοιχτά αυτοκίνητα, και βγήκαν ταυτοχρόνως στα παράθυρά τους τα οχυρωμένα και στις ταράτσες και παντού και μας άρχισαν ένα φοβερό μπαράζ που κατέστρεψαν τελείως το κτίριο. Μέσα στο γραφείο μου δεν έμεινε τίποτα. Οι σφαίρες πέρασαν από κάτω και κατά περίεργον τρόπον δεν με ιτύπησε καμία.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίνος). Οι επικουρικοί είχαν πουλιά στους μπερέδες;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι. Αυτοί είχαν της Κύπρου. Δεν θυμάμαι ακριβώς τι είχαν.

Και όλα αυτά άρχισαν αποτόμως μετά που έκλεψαν τα όπλα στην Πάφο.

Και στην 5η ανωτέρα της Πάφου στις 8 η ώρα το πρωί, πιάσανε τον διοικητή Γραβάνη, που έπινε τον καφέ του στο καφενέο, πολίτες ένοπλοι και τον έσυραν και τον πήγαν υπό την απειλή των όπλων και του ειπαν

Αντ

επαν

4/4 BA B.Z. 23-10-1986

199

παρέδωσε. Και παρέδωσε τη μονάδα και ανέλαβαν εκείνοι.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Εκεί έγιναν ήτοι επεισόδια. Σας συνέλαβαν,

τους συλλήφθατε, τι έγινε ακριβώς; Σας συνέλαβαν;

ΜΑΡΤΥΣ. Και εμένα. 'Ολους. 'Οπως μας πήγαν να οι Τούρκοι στη

Σμύρνη ^{τρέχων} έτσι έγινε. Μας πήγαν επάνω και φώναζαν -ευτυχώς μας πήγαν να δύο λοχίες- φύγετε από μπροστά να τους καθαρίσουμε τους άτιμους τους ελλαδίτες καλαμαράδες! //

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Εσεις πάντως ξεφύγατε, δραπετεύσατε.

ΜΑΡΤΥΣ. 'Όχι δεν ξέφυγα. Ήρμούσαν επάνω μας να μας κατασπαράξουν.

Εκει που μας περνούσαν, βλέπω μία ταμπέλα διοικητής. Ανοίγω την πόρτα και μπαίνω μέσα και λέω: "Γιατί ηύριε Κυριακίδη μας ητυπάς; Η Ελλάδα θα σε τιμωρήσει που κάνεις ένα τέτοιο έγκλημα". Στην

αρχή νομίσαμε ότι ήταν οι Τούρκοι. Μετά λέγαμε ότι πάνε να μας πλάσουν για τις 20 Ιουλίου.

(48)

(4BA) 114.13
(K.O.) 23.10.86

200

~~Q+~~ Τότε μάθαμε μέσα στο γραφείο του διοικητού της Αστυνομικής Διεύθυνσης Λεμεσού που είναι μάλιστα μεγάλη δύναμη, μάθαμε ότι θα ⁺ κτυπά με γιατί λέει γιατί κτυπάνε και οι άλλοι στην Λευκωσία. Και του λέω ότι αδελφέ μου, κτυπάνε οι άλλοι στην Λευκωσία, απού βλέπεις ότι εμείς είναιστε γυμνοί, δενέχουμε κανένα μέτρο ασφαλείας. Τα δύλα των στρατιωτών μας είναι μέσα στην Αστυνομία για ποιο λόγο μας κτυπάς; Μετά διως το τάγμα που ήταν σε 5 χιλιόμετρα μακριά όταν είδε και του τηλεφωνούσαν και οι πολίτες κτυπάνε την ανωτέρα, έτσι είτε λε ~~Είναις δέσμη και απελήσεις~~ ~~έστρεψες~~ ένα αυτοκίνητο, πήγαντε κάτω ~~Ανθρακέρη~~ στην ανωτέρα μ'ένα λοχαρέ να δεις τι γίνεται, να τεθεί στη διάθεσή της. Ήλθε λοιπόν το αυτοκίνητο, οι φαντάροι ~~είναις~~, μόλις φθάνουν μπροστά στην ανωτέρα έτσι αφύλακτα τους αρχίζουν με τα πολυβόλα, τους διέλυσαν τους Κύπριους. Και έναν ανθυπολοχαγό του κακουοίοντος του Αγιομαμέτη, έτσι αγραμματούλης ήταν, αλλά εν πάσῃ περιπτώσει ήταν ανθυπολοχαγός, τον κτύπησαν στην κοιλιά και μετά έμαθα στο νοσοκομείο ότι είχε παρα φύσει έδρα, δεν ήταν αν ζει. Αυτό ήταν το γεγονός. Μετά όταν άρχισε το τουφεκίδι από εδώ και από εκεί λέει, τι ζα γίνουμε τώρα. Λέω δεν ήταν ποιο πάμε; Βγάλε με σέω ~~και~~ να δείτε πως βγήκα. Λέει όχι εσείς, θα στείλεις

2/4 Β. (Κ.Ο.) 23.10.86

201

λουμε τον Ανδρουλάκη, τον ταγματάρχη Ανδρουλάκη. Του δίνουν
 έναν τηλεβόα, βγαίνει έξω και είπε: προσοχή-προσοχή, έρχομαι
 κατ'εντολή του συνταγματάρχου Συρμόπουλου, να σταματήσει το πυρ.
 Πού να ακούσουν οι φαντάροι, οι φαντάροι οι Κύπριοι εννοώ. Μήσω
 άτιμε, θέλουμε τον συνταγματάρχη. Γιατί εμένα με αγαπούσαν, ήμουν
 επιεικής, τους εδεχόμουν, γιατί δεν μπορούσε να υπάρχει πειθαρ-
 χία εκεί, όπως στην Ελλάδα, που για ψύχου πήδημα έχουμε 4ήμε-
 ρη αράτηση, δεν είχαν υποδομή πειθαρχίας όπως εμείς, που το
 παιδί προτού πάει στρατιωτής έχει τη μισή πειθαρχία που λέει
 ο πατέρας του, ο θείος του, δεν λέμε στο στατό όχι, ^{μηθε} μέσα
 κάτωχρος ο Ανδρουλάκης και λέει θα με σκοτώσουν, δεν με δέχον-
 ται. Θέλουν τον συνταγματάρχη. Μετά από ώρα αναγκάστηκα ^ν και βγή-
 κα. Και μόλις βγήκα και είπα εδώ συνταγμάρχης Συρμόπουλος, ιόκ-
 ναλο να μη πυροβολεί ^{μεταδιά}, ιόκναλο όλοι. Πήγα λοιπόν εκεί πέ-
 ρα και είχαμε συμφωνήσει, μόλις θα αποσυρθώ στη γραμμή της λεω-
 φόρου Μακαρίου στα βόρεια προάστια της πόλεως, να αφήσουν και
 τους άλλους αξιωματικούς. Αμέσως λοιπόντους αποσύρω, εκτός βολής
 και τους έταξα εκεί στα φυλάκια ώστε να έχουν και πλευρικάς
 τον τουρκικό θηλακα, διότι η αποστολή ήταν αποστολή περίσχεσης

AB

201/6

69

3/4 B (K.O.) 23.10.86

202 Fwd

του τουρκικού, δηλαδή δεν ~~άλλαξε~~ κανείς, δεν μπορούσε αύτες οι θεσές να την αλλάξει. Μόνο όταν ερχόταν διαταγή. Και πήγα επάνω και δανείστηκα ένα γραφείο καιένα τηλέφωνο και πήρα τον Μητροπολίτη Λεμεσού. Άλεω, Σεβασμιώτατε, σας παρακαλώ έτσι έχει το θέμα, πάρτε και σεις και τα ιερά σας άμφια και όλο τον αλήρο και να μεσολαβήσετε να πάτε στην Αστυνομία, διότι δεν έχουμε διάθεση όποια θέλεις να κάνει πραξικοπήματα και πολέμους, ας πάει στα πλατιά αλώνια να πολεμήσει, εμείς δεν θέλουμε. Θέλουμε να αποσυρθούμε. Ο Μητροπολίτης, μετά λύπης μου το λέω, αρνήθηκε και είπε δεν μπορώ να αναμειχθώ σε τέτοια. Δεν θα με υπακούσουν. Πήρα τηλέφωνο τον 'Επαρχο τον Φοίβο Ζαχαριάδη και του είπα κ. 'Επαρχε, μου είπε τα ξέρω όλα, αν θέλετε δε να πάρετε πληροφορίες, ρωτήστε του Πρέσβεως του Χατζημιλτή τον αδελφό που τα έβλεπε όλα. Λέει αμέσως θα πάω και σε τρία τέταρτα με πήρε τηλέφωνο και μου είπε κ. Συρμόπουλε, τα διαβήματά μου απέβησαν άκαρπα, δυστυχώς δεν με υπακούουν πλέον. Δεν μπορούσα να ησυχάσω γιατί ένα πράγμα που δεντο θέλεις δεν μπορεί ο άλλος να σε εξαναγκάσει ~~με~~ πραξικοπήματαν τέτοια πράγματα. Και τί σχέση είχαμε εμείς μ' αυτά τα πράγματα, ας πάει ο Μακάριος ότι θέλει να κάνει. Πήρα τηλέφωνο τον ίδιο τον διαικητή της Αστυνομίας και του

λεγε

4/4 B (Κ.Ο.) 23.10.86

203

λέω ξέρεις καλά, είδες ότι εμένας δεν έχουμε καμμία ανάμνη.

Αφησε να έρθω κάτω να κάτσουμε μαζί να βοούμε ένα τρόπο να μην
εμπλακούμε σε περιπέτειες τέτοιες.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Δεν μας ενδιαφέρουν αυτά, ηύριε Πρόεδρε.

ΜΑΡΤΥΣ: Ακούστε θέλω να τα πω για να τα δείτε

(Δ)

46

1/4A ΜΠ 23-10-1986

204

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Τα έχετε γράψει αυτά, ικύριε μάρτυς.

ΜΑΡΤΥΣ: Μιά στιγμή ακόμη, για να τελειώσω ικύριε Πρόεδρε. Μου είπε, ναι.

ΣΤΕΛΛΗΣ δύο αυτοκίνητα με σάρωθρα με δύο στρατιώτες και δύο διαβιβαστές και ένα ανθυπολοχαγό και λέει ότι εξεκενώθη το κτίριο, ελάτε. Πήγαν λοιπόν οι στρατιώτες εκεί και είχαν ενέδρα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Κύριε μάρτυς, τα καταφέρατε ειρηνικά και έληξε το θέμα της Λεμεσού. Τέρμα. Τελειώσαμε.

ΠΟΙΟΣ εκ των ιερών συναδέλφων θα λάβει το λόγο.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Παραιτούμαι, ικύριε Πρόεδρε.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Και εγώ παραιτούμαι, ικύριε Πρόεδρε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Το λόγο παρακαλώ, ικύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Επιμένετε, ικύριε Περράκη; Τι θέλετε να μας πεί; Για την επιχείρηση προς την πλάζ;

Ορίστε, έχετε το λόγο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Κύριε Ταξίαρχε, σε ότι αφορά ταγεγονότα του πραξικοπήμα - τοις μας τα αναφέρατε πάρα πολύ λεπτομερώς. Υπάρχουν και στην κατάθεσή σας άλλωστε. Σε ότι αφορά επίσης την άμεση σχέση σας με τον πόλεμο, περίπου μας τα είπατε. Από τη θέση σας όμως, έστω και αν δεν είσασταν παντού, στην Λευκωσία, στην Κηρύνεια, αν και δεν τα ζήσατε αυτά τα πράγματα,

[Handwritten signatures and initials appear here]

2/4 Δ ΜΠ 23-10-1986

205

ασφαλώς θα έχετε κάτι να μας πείτε. Εμείς, αν και είναι μεσημέρι, δεν βιαζόμαστε. Τι έχετε να μας πείτε για τον πόλεμο με την Τουρκία; Από τις 20 του μήνα και μετά. Για τον πόλεμο να μας πείτε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Κύριε συνάδελφε, δεν συμμετείχε σ' αυτόν τον πόλεμο, Πήγε στους θήλανες. Από κει και πέρα έμεινε εκεί, στη Λεμεσόσσ.

ΜΑΡΤΥΣ: Με τους Τούρκους που ήταν στη δικαιοδοσία μου, έχω να σας πώ πολλά. Ξεκαθάρισα όλη την περιοχή μου και όταν μας ήλθε από το Υπουργείο Εξωτερικών η διαταγή "στις 4 ώρα.. έχουμε ανακωχή, φροντίστε να μην υπάρχουν εκεί", ξεκαθάρισα όλο το θήλανα, τα πάντα, από τις 3 ή 4 ώρα, στη Λαδέα, στη Λεμεσόσσ. Και εκεί ζεί το Κυπριακό...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Κύριε μάρτυς, όχι αυτό το πράγμα. Θέλω να σας ρωτήσω κάτι συγκεκριμένα. Το πραξικόπημα, κατ' αρχήν, σε σχέση με την Τουρκική εισβολή, είχε ιαποια επίπτωση στο ηθικό του στρατεύματος, στην υπόστασή του, ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν κατάλαβα την ερώτηση.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Να σας το πω πιέστε συγκεκριμένα. Το πραξικόπημα κατά του Μακαρίου είχε ιαποια επίπτωση στην πολεμική ετοιμότητα τη δική μας,

ή δεν είχε;

Δωρεάν

μη

3/4 Δ. ΜΠ 23-10-1986

206

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως είχε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Πληροφορίες υπήρχαν, ή δεν υπήρχαν για επικείμενη Τουρκική εισβολή και τότε, και πριν, και πολύ παλιά;

ΜΑΡΤΥΣ: Μπορώ να σας πώ λεπτομερώς για αυτό το θέμα, αν θέλετε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Αυτό να μας πείτε αύριε μάρτυς.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Αυτό θέλουμε, αύριε μάρτυς.

ΜΑΡΤΥΣ: Δυστοπίας προ του πραξικοπήματος, είχαμε κάνει μια μεγάλη άσκηση

στην Κύπρο όπου κάθε ανωτέρα τακτική διοίκηση έπαιζε το ρόλο του

ΓΕΕΦ. Ήταν το σενάριο, μας έδιναν τα γεγονότα και μετά έγινε η αριτική της ασκήσεως, στην οποία παρευρίσκοντο, εκτός των επιτελών και των διοικη-

τών και του στρατηγού Ντενίση, ο Πρόεδρος Μακάριος, ο Υπουργός Αμύνης

Βενιαμίν, ο αύριος Κυπριανού - νομίζω ότι ήταν Υπουργός των Εξωτερικών

τότε - ο Υπουργός των Εικονομικών και άλλοι πολλοί Υπουργοί, όπου το

δεύτερο γραφείο ανέλυσε τις πληροφορίες.

Μας ανέλυσε ενώπιον όλων, ότι στην Μερσίνα είναι έτοιμα τα Τουρκικά αποβατικά, έχουν φορτώσει, έχουν κάνει τα πάντα και στο τέλος ανέβηκε επάνω ο στρατηγός Ντενίσης για να κλείσει την αριτική. Και ενώπιον μου εκεί - και είναι μία ιστορική αλήθευτα αυτό - είπε: Ή οιούμε έκαληση πρόεδρε Μακάριε. Δεν θα αντέξουμε καθόλου, Ή εισβολή επίκειται. Είναι

πλέον βέβαιο ότι οι Τούρκοι έρχονται. Κάνω έκαληση να μας δώσετε κονδύλια

4/4 Δ ΜΠ 23-10-1986

20%

- έβαλαν και τα σλάις στους πίνακες-τόσα πυρομαχικά χρειαζόμαστε,

τόσα αντιαρματικά , τόσα για τούτο , τόσα για κείνο αλπ.

Εγκρινετέ τα τάχιστα , για να μπορέσουμε να αμυνθούμε και να έχουμε και

την τιμή των όπλων, εν ανάγκη.

Οπότε ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος, όταν σηκώθηκε για να πεί και αυτός τα τελευταία του λόγια , είπε : 'Οσα ακούστηκαν περί Τουρκικής εισβολής είναι απίθανο να συμβούν, Άλλωστε όταν προβάλλαμε τα σχετικά σλάιτσ, ήταν σκοτάδι και δεν είδα τι χρώμα ηλίασε το πρόσωπο του παρακαθημένου μου γπουργού των Θεονομικών . Και ευλογών απήλθε.

Αυτό έχω να σας αναφέρω ως επίσημο στοιχείο . Άλλα και οι πληροφορίες ερχόντουσαν συνέχεια, ότι οι Τούρκοι είναι εκεί , έρχονται , μπαίνουν, βγαίνουν , φόρτωσαν πυρομαχικά , φόρτωσαν ειείνο αλπ. 'Οχι μόνο από την Ελλάδα, αλλά από ξένες πρεσβείες και από αλλού.

The area contains several handwritten signatures and markings. On the left, there is a large, stylized signature. To its right, the letters 'M' and 'W' are written. Further to the right, the number '4K' is written above a vertical mark. Above the '4K' mark, there is a small, faint signature or drawing.

(4Δ)

1/4 K E.T. 23-10-1986

208

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Επομένως, κύριε μάρτυς, όταν αυτά ήταν πασίγνωστα -όταν μου μιλάτε για άσκηση, δεν μιλάτε για πληροφορίες και κόσμος πολύς το ακούει αυτό, γίνεται αριτική της άσκησης και λέγονται αυτά τα πράγματα -στην Ελλάδα εδώ οι υπεύθυνοι, μας είπατε ποιοι είναι, το καταλάβαιναν λοιπόν πως γίνεται επίθεση ή δεν το καταλάβαιναν; Πώς αιτιολογείτε πως μέχρι την τελευταία ώρα έχουν αρατημένα τα πρόσωπά σας να μη ρίχνουν στα αεροπλάνα; Μπορείτε να μου πείτε τις ηθελαν με αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ. Κύριε βουλευτά εδώ είναι οι υπεύθυνοι για τους ρωτήσετε να σας πουν. Εγώ δεν ήμουν εδώ ήμουν κάτω, δεν ήξερα τίποτα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίνος). Κύριε μάρτυς τελειώσαμε. Άριστη στις 09.00' το πρωί να έλθετε στο 140 γραφείο στον πρώτο όροφο, να διαβάσετε την κατάθεσή σας που θα είναι δακτυλογραφημένη και να την υπογράψετε.

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίνος). Είστε ελεύθερος.

ΜΑΡΤΥΣ. Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Παυσανίας Ζακολίνος). Κύριοι συνάδελφοι, λύεται η

(4Δ)

1/4 Κ Ε.Τ. 23-10-1986

209

συνεδρίαση για την Πέμπτη 30-10-1986 και ώρα 10.30' πρωΐνη.

Στη συνέχεια και περί ώρα 15.02' λύθηκε η συνεδρίαση.-

Ο

ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΒΟΛΟΥΣΙΑΣ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Γ. Κ. ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

Χ. ΜΠΙΖΑΓΙΑΝΝΗΣ

Γ. ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ

Κ. ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ

ΟΙ ΜΑΡΤΥΡΕΣ

ΚΟΚΟΡΑΚΗΣ ΚΩΝ.

ΕΑΡΧΑΣ ΧΡ.

ΣΥΡΜΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΝ.

Την 24. Οκτωβρίου 1986 ημέρα Παρασκευής... και ώρα 9.00 π.μ., στη Γραμματεία της Εξεταστικής Επιτροπής για το "γάλικό της Κύπρου" (Λ'όροφος, γραφείο 143 του Μεγάρου της Βουλής) συνήλθε το Προσδότειο της Εξεταστικής Επινδοτής, αποτελούμενο από τους Βουλευτές, Χρίστο Μιασταγιάννη, Πρόεδρο, Παυλίνα Ζακολίκη, Αντιπρόεδρο, Κων/νο Τσιγαρίδη, Προσωπικά και εκδήλωτοι του σε εντόλεση της αιώνιας 23.10.1986, αποφάσεων της Εξεταστικής Επιτροπής, ο μάρτυρας ΣΥΡΜΟΠΟΥΛΟΣ... Καναδούλιας...
 ..... ανέγνωσε, διέδοκε, βεβαίωσε και υπέγραψε τις καταθέσεις του που έδωσε ενδιάμενο της Εξεταστικής Επιτροπής στις 23. Οκτωβρίου 1986.....

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

Ο ΓΕΝΙΩΝΤΑΣ

ΧΡΙΣΤΟΣ ΜΙΑΣΤΑΓΙΑΝΝΗΣ

ΠΑΥΛΙΝΑ ΖΑΚΟΛΙΚΗΣ

ΚΩΝ/ΝΟ ΤΣΙΓΑΡΙΔΗΣ

Ο ΜΑΡΤΥΡΑΣ

Κ. ΣΥΡΜΟΠΟΥΛΟΣ

την 24. Οκτωβρίου 1986 ημέρα Παρασκευής..... και ώρα 10.00 π.μ., στη Γραμματεία της Εξεταστικής Επιτροπής για το "θάνατο της Κύπρου" (Α'όροφος, γωναίο 143 του Μεγάρου της Βουλής) συνήλθε το Παρασκευή της Εξεταστικής Επιτροπής, απονελυόμενο από τους βουλευτές, Χρίστο Καπασαγιάννη, Πρόεδρο, Παυσανία Σαμολήιο, Αντιπρόεδρο, Κών/νο Τσιγαρίδη, Εργαμένα και ενόπλων του σε εκτίλεση της αιρή 23-10-86..., αποφάσισε της Εξεταστικής Επιτροπής, ο μάρτυρας Zaptaki Christos.....
 ..... ανέγνωσε, διέφρενος, βεβαίωσε και υιογράφε τις καταθέσεις του και έδωσε ενόπλων της Εξεταστικής Επιτροπής στις 23. Οκτωβρίου, 1986.....

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΑΡ

ΧΡΙΣΤΟΣ ΚΑΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ

ΚΩΝ/ΝΟ ΤΣΙΓΑΡΙΔΗΣ

Ο ΜΙΣΤΗΡΑΣ

ΧΡ. ΖΑΡΧΑΣ

την 23. Οκτωβρίου 1986, πιέσου Πεζούλια..... και ώρα 18.30
 π.μ., στη Γραμματεία της Εξεταστικής Επιτροπής για το "σάκελο
 της Κύπρου" (Λ'όροφος, γραφείο 143 του Μεγάρου της Βουλής) συ-
 νήλθε το Προσεδρείο της Εξεταστικής Επιτροπής, αποτελούμενο
 από τους βουλευτές, Χρίστο Μιασαγιάννη, Πρόεδρος, Παναγιώτη Ζακο-
 λίκο, Αντιπρόεδρος, Κων/νο Τσιγαρίδη, Γραμματέας και ενόπλου του
 σε εντέλεση της από 23.7.1986, αποφάσεων της Εξεταστικής
 Επιτροπής, ο μάρτυρας Κοκοράκης Κων/νος.....
 ..... ανέγνωσε, θεώρησε, βεβαίωσε
 και υπέγραψε τις καταθέσεις του που διδώσει ενόπλου της Εξεταστικής
 Επιτροπής στις 23.7.1986.....

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

ΧΡΙΣΤΟΣ ΜΙΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ

ΠΑΥΛΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ

ΚΩΝ/ΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΗΣ

Ο ΜΑΡΤΥΡΑΣ

K. KOKORAKΗΣ

[ΛΕΥΚΗ ΣΕΛΙΔΑ]

[ΛΕΥΚΗ ΣΕΛΙΔΑ]

Ο ΟΓΔΟΟΣ ΤΟΜΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ
ΦΑΚΕΛΟΣ ΚΥΠΡΟΥ
ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΤΗΘΗΚΕ ΚΑΙ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΘΗΚΕ
ΣΤΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΑΠΟ ΤΟΝ ΔΗΜΗΤΡΗ ΖΑΖΑ ΓΙΑ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟ
ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ &
ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ
ΚΑΙ ΤΥΠΩΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΟ «ΚΕΘΕΑ,
ΣΧΗΜΑ + ΧΡΩΜΑ» ΣΕ ΧΑΡΤΙ FABRIANO
PALATINA 100 ΓΡΑΜΜΑΡΙΩΝ
ΣΕ 2.500 ΑΝΤΙΤΥΠΑ
ΤΟΝ ΑΠΡΙΛΙΟ ΤΟΥ 2019

[ΛΕΥΚΗ ΣΕΛΙΔΑ]

[ΛΕΥΚΗ ΣΕΛΙΔΑ]

[ΛΕΥΚΗ ΣΕΛΙΔΑ]

[ΛΕΥΚΗ ΣΕΛΙΔΑ]

[ΛΕΥΚΗ ΣΕΛΙΔΑ]